POLIROM

Philippa Gregory

Blestemul regelui

BIBLIOTECA POLIROM

Autoarea bestsellerurilor
Surorile Boleyn şi *Moştenirea Boleyn*

Philippa Gregory

Blestemul regelui

Traducere din limba engleză
de Mihaela Ghiţă

POLIROM
2015

Philippa Gregory, *The King's Curse*

Originally published by Touchstone, a division of Simon & Schuster, Inc.

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

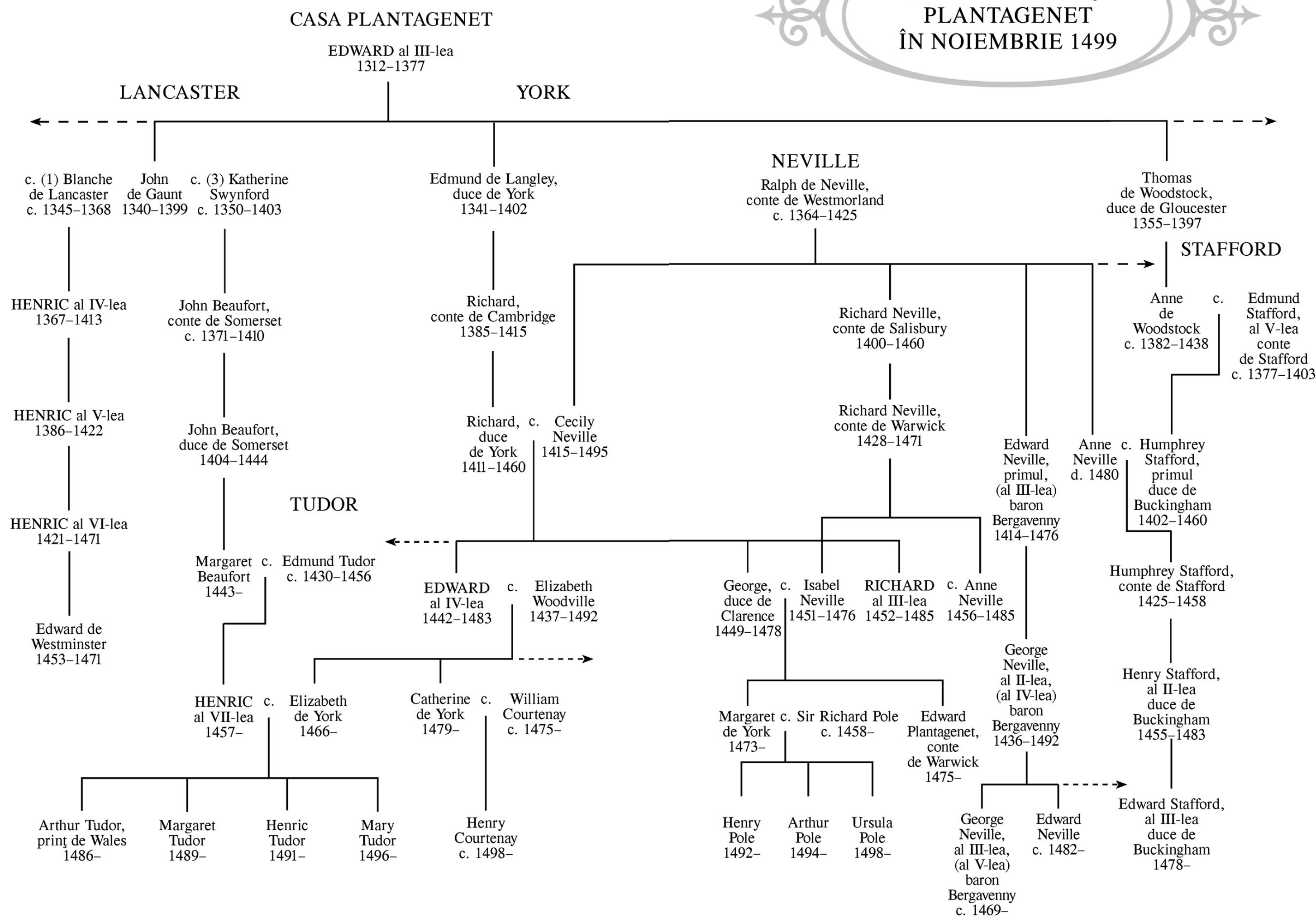
ISBN ePub: 978-973-46-5794-0
ISBN PDF: 978-973-46-5795-7
ISBN print: 978-973-46-5656-1

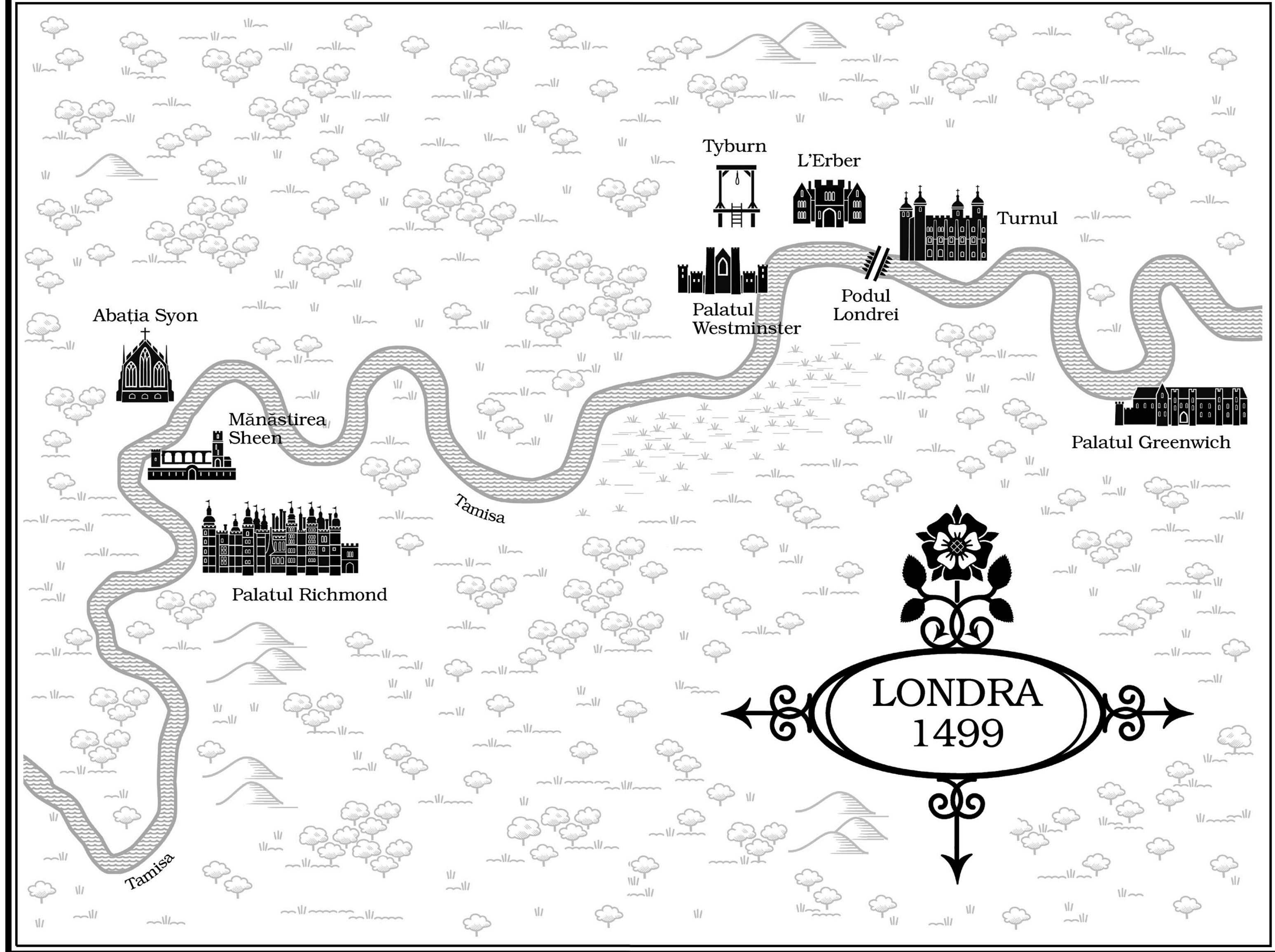
Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: Hans Holbein cel Tânăr (1497-1543), *Portretul regelui Henric al VIII-lea al Angliei*, cca 1537, colaj

elefant

PHILIPPA GREGORY, una dintre cele mai renumite scriitoare britanice contemporane de ficţiune istorică, s-a născut în 1954, în Kenya. La vîrsta de doi ani, s-a mutat în Anglia împreună cu familia. A absolvit secţia de istorie a Universităţii din Sussex şi şi-a luat doctoratul în literatura secolului al XVIII-lea la Universitatea din Edinburgh. A lucrat o vreme ca jurnalist şi producător la radio BBC, însă pasiunea pentru istorie şi literatură a îndemnat-o să se dedice scrisului. Autoare prolifică, Philippa Gregory a publicat pînă în prezent peste douăzeci de romane, dintre care amintim: *Windeacre* (1987), *The Favoured Child* (1989), *A Respectable Trade* (1992), *The Other Boleyn Girl* (2001; *Surorile Boleyn*, Polirom, 2008, 2013), distins un an mai tîrziu cu premiul Parker Romantic Novel of the Year şi ecranizat de cîteva ori, *The Queen's Fool* (2003), *The Virgin's Lover* (2004), *The Constant Princess* (2005), *The Boleyn Inheritance* (2006; *Moştenirea Boleyn*, Polirom, 2009, 2014), *The Other Queen* (2008), *The Red Queen* (2010; *Regina roşie*, Polirom, 2011, 2014), *The Kingmaker's Daughter* (2012; *Fiica eminenţei cenuşii*, Polirom, 2013), *Changeling* (2012; *Copilul zînelor*, Polirom, 2013), *The White Queen* (2009; *Regina albă*, Polirom, 2010, 2014). Cărţile sale s-au bucurat de un succes răsunător în întreaga lume şi au fost deja traduse în foarte multe limbi.

CASELE TUDOR ȘI PLANTAGENET ÎN NOIEMBRIE 1499

Tyburn
L'Erber
Turnul
Palatul Westminster
Podul Londrei
Abația Syon
Mănăstirea Sheen
Palatul Greenwich
Tamisa
Palatul Richmond
LONDRA
1499
Tamisa

ANGLIA
ÎN PERIOADA
TUDORILOR
SCOȚIA
ȚARA GALILOR
ANGLIA
York
Pontefract
Doncaster
Lincoln
Horncastle
Castelul Ludlow
Castelul Stourton
Bockmer
Bisham
Londra
Casa Cowdray
Broadhurst
Dover
Southampton
Lordington
Castelul Warblington

Lui Anthony

Palatul Westminster, Londra, 29 noiembrie 1499

În momentul trezirii sunt inocentă, iar conştiinţa-mi e fără de păcat. În acea primă clipă plină de uluire, când deschid ochii, nu nutresc nici un gând; sunt doar un trup tânăr, cu piele netedă şi muşchi tari, o femeie de douăzeci şi şase de ani ce se trezeşte încet la viaţă, bucuroasă. Nu am în nici un fel conştiinţa sufletului meu veşnic, nu am vreo conştiinţă a păcatului sau a vinei. Sunt într-atât de delicios, de leneş somnoroasă, încât abia dacă ştiu cine sunt.

Încetişor, deschid ochii şi îmi dau seama că lumina ce se iţeşte printre obloane anunţă că este dimineaţă târziu. În timp ce mă întind voluptuos, ca o pisică ce se trezeşte, îmi aduc aminte că eram epuizată când am adormit, iar acum mă simt odihnită şi îmi e bine. Şi atunci, într-o singură clipă, ca şi cum realitatea mi s-ar fi prăvălit brusc peste cap, aidoma unor decrete cu sigilii strălucitoare de pe un raft înalt, îmi aduc aminte că nu-mi e bine, că nimic nu este cum trebuie, că aceasta este dimineaţa care speram să nu vină niciodată; căci în dimineaţa aceasta nu-mi mai pot renega numele mortal: sunt vlăstar de sânge regesc, iar fratele meu – la fel de vinovat cum sunt şi eu – este mort.

Soţul meu, aşezat pe marginea patului, este complet îmbrăcat cu jiletca lui din catifea roşie, cu mantaua care îl face masiv şi pântecos, iar colanul de şambelan al prinţului de Wales stă întins peste pieptul lui lat. Încet, îmi dau seama că a aşteptat să mă trezesc, iar chipul îi e schimonosit de îngrijorare.

— Margaret?

— Nu spune nimic! mă răstesc ca un copil, ca şi cum oprind vorbele aş putea amâna realitatea, şi îmi întorc chipul de la el, afundându-mi capul în pernă.

— Trebuie să fii curajoasă, spune el deznădăjduit. (Mă mângâie pe umăr ca pe un pui de copoi bolnav.) Trebuie să fii curajoasă.

Nu îndrăznesc să mă scutur de atingerea lui. Este soţul meu, nu cutez să-l rănesc. Este singurul meu refugiu. Sunt îngropată în el, iar numele meu este ascuns într-al lui. Sunt despărţită de titlul meu la fel de irevocabil ca şi cum numele mi-ar fi fost decapitat şi s-ar fi rostogolit într-un coş.

Numele meu este cel mai periculos din Anglia: Plantagenet; şi cândva îl purtam cu mândrie, ca pe o coroană. Cândva am fost Margaret Plantagenet de York, nepoata a doi regi, fraţii Edward al IV-lea şi Richard al III-lea, iar al treilea frate era tatăl meu, George, duce de Clarence. Mama mea era cea mai înstărită femeie din Anglia şi fiica unui bărbat atât de puternic, încât i se zicea „Făcătorul de regi“. Fratele meu, Teddy, a fost desemnat de unchiul nostru, regele Richard, drept moştenitorul tronului Angliei, iar împreună – Teddy şi cu mine – stăpâneam peste iubirea şi credinţa a jumătate din regat. Eram nobilii orfani Warwick, salvaţi din calea destinului, smulşi din strânsoarea de vrăjitoare a Reginei Albe, crescuţi în odaia odraslelor regale a Castelului Middleham de însăşi regina Anne şi nimic, nimic nu era prea bun, prea scump sau prea greu de obţinut pentru noi.

Însă când regele Richard a fost ucis, am devenit peste noapte din moştenitori ai tronului nişte pretendenţi, supravieţuitori ai vechii familii regale, în vreme ce un uzurpator a ocupat tronul. Ce trebuia făcut cu prinţesele de York? Ce trebuia făcut cu moştenitorii familiei Warwick? Tudorii, mamă şi fiu, aveau răspunsul pregătit. Toate aveam să fim căsătorite aşa încât să ne pierdem în anonimat, să fim cununate cu umbre, să fim ascunse la adăpostul căsniciei. Aşa încât acum sunt în siguranţă, împuţinată treptat, până când voi fi ajuns suficient de mică încât să mă fac nevăzută sub numele unui cavaler sărac, într-un mic conac din inima Angliei, unde pământul este ieftin şi unde nimeni nu s-ar avânta în bătălie de dragul promisiunii zâmbetului meu, la auzul strigătului „*À* Warwick!“.

Sunt Lady Pole. Nu o prinţesă, nu o ducesă, nici măcar o contesă; doar nevasta unui cavaler modest, îndesată cu forţa în anonimat aşa cum îndeşi o emblemă brodată într-un cufăr cu haine uitat.

Margaret Pole, tânăra nevastă însărcinată a lui sir Richard Pole, şi i-am dăruit deja trei copii, dintre care doi băieţi. Unul este Henric, botezat slugarnic după noul rege, Henric al VII-lea, şi celălalt este Arthur, botezat în mod linguşitor după fiul acestuia, prinţul Arthur; am şi o fiică, pe Ursula. Mi s-a îngăduit să-mi botez odrasla de sex femeiesc, care nu interesa pe nimeni, cum doresc, aşa că i-am dat numele unei sfinte care a preferat să moară în loc să fie măritată cu forţa cu un străin şi obligată să-i ia numele. Mă îndoiesc că a băgat cineva de seamă acest mic gest de răzvrătire al meu; nădăjduiesc asta din tot sufletul.

Însă fratele meu nu putea fi rebotezat prin căsătorie. Cu oricine s-ar fi însurat, oricât de umilă ar fi fost obârşia soţiei sale, aceasta nu putea să-i schimbe numele aşa cum mi-l schimbase soţul meu pe al meu. El ar fi continuat să deţină titlul de conte de Warwick, ar fi răspuns tot la numele de Edward Plantagenet, ar fi continuat să fie adevăratul moştenitor al tronului Angliei. Când aveau să o facă (şi cineva, mai devreme sau mai târziu, avea săo facă), jumătate de Anglie avea să se strângă doar

pentru fluturarea aceea de neuitat a broderiei albe, roza albă. Aşa i se spune: „Roza Albă“.

Aşa că, de vreme ce nu puteau să-i ia numele, i-au luat averea şi pământurile. Apoi i-au răpit libertatea, punându-l la păstrare ca pe o flamură uitată, printre alte lucruri inutile, în Turnul Londrei, printre trădători, datornici şi nebuni. Dar, cu toate că nu mai avea servitori, pământuri, castel sau educaţie, fratele meu avea în continuare numele, numele meu. Teddy îşi păstra titlul nobiliar, titlul bunicului meu. Continua să fie conte de Warwick, Roza Albă, moştenitorul tronului Plantageneţilor, o palmă constantă dată Tudorilor, care au uzurpat acel tron şi care acum susţin că le aparţine. L-au azvârlit în întuneric când era un băieţel de unsprezece ani şi nu l-au scos de acolo decât când devenise un bărbat în toată puterea cuvântului, în vârstă de douăzeci şi patru de ani. Nu mai simţise pajiştea sub tălpi de treisprezece ani. Atunci a ieşit din Turn, bucurându-se, poate, de mirosul ploii pe pământul jilav, ascultând, poate, ţipetele pescăruşilor pe deasupra fluviului, auzind, poate, de după zidurile înalte ale Turnului strigătele şi râsetele oamenilor liberi, ale englezilor liberi, supuşii săi. Însoţit de câte un străjer de o parte şi de alta, a traversat podul batant şi a urcat Dealul Turnului, a îngenuncheat dinaintea butucului şi şi-a pus capul pe el de parcă ar fi meritat să moară, de parcă îşi dorea să moară; şi l-au decapitat.

Asta s-a întâmplat ieri. Nu mai devreme de ieri. A plouat toată ziua. A fost o furtună îngrozitoare, de parcă cerul se dezlănţuise împotriva cruzimii; ploaia cădea în valuri precum mâhnirea, aşa încât, când mi-au dat vestea, cum stăteam lângă verişoara mea regina în iatacul ei frumos mobilat, am tras obloanele dinaintea întunericului, de parcă n-am fi vrut să vedem ploaia care pe Dealul Turnului spăla sângele ce se prelingea în şanţ, sângele fratelui meu, sângele meu, sânge regesc.

— Încearcă să fii curajoasă, îmi şopteşte din nou soţul meu. Gândeşte-te la copilaş. Încearcă să nu-ţi fie teamă.

— Nu mi-e teamă. (Sucesc capul, să-i vorbesc peste umăr.) Nu trebuie să încerc să fiu curajoasă. Nu am de ce să mă tem. Ştiu că sunt în siguranţă cu Domnia Ta.

El şovăie. Nu vrea să-mi aducă aminte că poate ar fi ceva de care trebuie să mă tem. Poate că nici măcar condiţia lui umilă nu este îndeajuns de modestă să mă apere.

— Am vrut să zic, încearcă să nu-ţi arăţi mâhnirea…

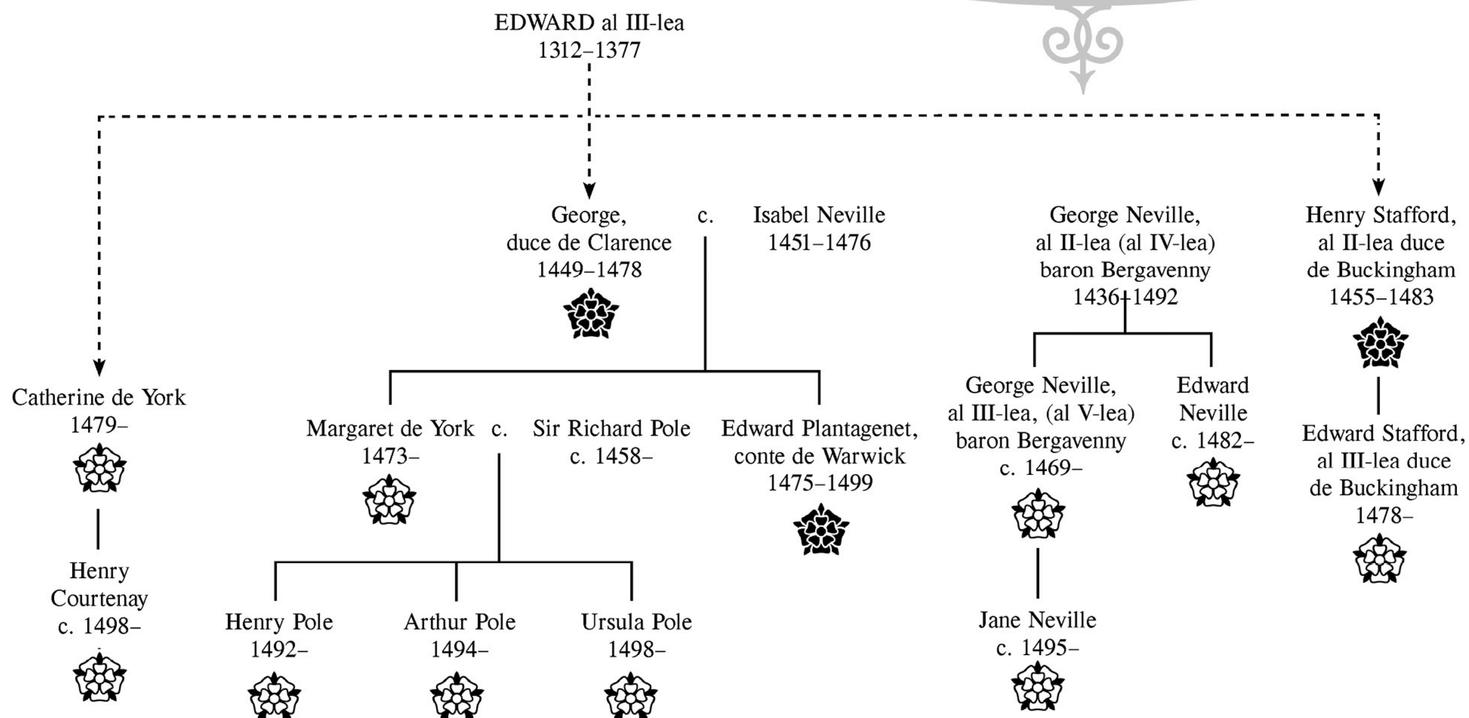
— De ce nu? mă tângui ca un copil. De ce să n-o fac? De ce să nu jelesc? Fratele meu, unicul meu frate e mort! Decapitat ca un trădător, când el era nevinovat ca un copil. De ce să nu jelesc?

— Pentru că n-o să le placă, spune el simplu.

Moştenitori Plantagenet

Moştenitori Plantagenet executaţi

CASA PLANTAGENET LA 29 NOIEMBRIE 1499

Palatul Westminster, Londra, iarna – primăvara anului 1500

Regina însăşi coboară scara cea mare de la odăile ei din palat, pentru a-şi lua rămas-bun pe când ne pregătim să părăsim Westminster-ul după ospăţul de Crăciun, deşi regele rămâne în iatacul lui. Mama lui le spune tuturor că regele se simte bine, că are doar puţină febră, că este în putere şi sănătos, preferând să se odihnească în zilele astea reci de iarnă dinaintea unui foc călduros; dar nimeni nu o crede. Toată lumea ştie că este ros de vinovăţia uciderii fratelui meu şi a morţii pretendentului la tron care a fost numit trădător, acuzat că se alăturase aceluiaşi complot închipuit. Remarc cu voioşie silită că regina şi cu mine, care am pierdut amândouă câte un frate, ne vedem de treburi palide la faţă şi tăcute, în vreme ce bărbatul care a dat poruncă să fie ucişi zace la pat, ameţit de vinovăţie. Însă Elisabeta şi cu mine suntem învăţate cu pierderea, suntem Plantageneţi – mâncăm trădare şi suferinţă pe pâine. Henric Tudor este de neam regesc nou şi toată viaţa alţii i-au purtat bătăliile.

— Noroc! îmi spune brusc Elisabeta. (Schiţează un gest către pântecul meu umflat.) Eşti sigură că nu vrei să rămâi? Ai putea naşte aici. Ai fi bine îngrijită şi aş veni să te vizitez. Te rog mult, răzgândeşte-te şi rămâi, Margaret.

Clatin din cap. Nu pot să-i spun că m-am săturat de Londra, de curte, de domnia soţului ei şi a mamei lui tiranice.

— Prea bine, spune ea, înţelegând toate astea. Şi ai să mergi la Ludlow îndată ce te pui pe picioare? Şi ai să li te alături acolo?

Preferă să mă ştie la Ludlow, cu băiatul ei, Arthur. Soţul meu este tutorele lui în castelul acela îndepărtat şi o linişteşte să ştie că sunt şi eu acolo.

— O să mă duc îndată ce pot, îi făgăduiesc. Dar ştii că sir Richard o să-l protejeze pe băiatul tău şi o să aibă grijă de el indiferent dacă sunt şi eu acolo sau nu. Ţine la el ca la un prinţ din aur curat.

Soţul meu este un om bun, n-o neg niciodată. Milady Mama Regelui a ales bine pentru mine când mi-a aranjat căsătoria. Ea nu voia decât un bărbat care să mă ţină departe de ochii lumii, dar a dat peste unul care mă preţuieşte. Şi la preţ de chilipir. I-a plătit soţului meu cea mai mică feudă imaginabilă în ziua nunţii noastre; şi acum mă

pufneşte râsul când mă gândesc ce i-au dat ca să mă ia de nevastă: două conace amărâte şi un castelaş în ruine! Ar fi putut cere mult mai mult; dar întotdeauna i-a slujit pe Tudori fără să aştepte nimic de la ei în afară de mulţumiri, alergând în urma lor doar ca să le aducă aminte că e de partea lor, le urma stindardul oriunde mergea fără să ţină seama cât poate să-l coste să pună întrebări.

De timpuriu s-a încrezut în Lady Margaret Beaufort, ruda lui. Ea l-a convins şi pe el, aşa cum i-a convins pe mulţi, că avea să fie un aliat victorios, dar un duşman periculos. Tânăr fiind, a făcut apel la profunda ei dragoste de familie şi i s-a dat în grijă. Ea l-a pus în slujba cauzei fiului ei, iar el, la fel ca toţi aliaţii ei, şi-a riscat viaţa să-l urce pe fiul ei pe tron şi să i se adreseze cu titlul pe care şi-l inventase singură: Milady Mama Regelui. Cu toate acestea, chiar şi azi, în ciuda triumfului de netăgăduit, continuă să se agaţe cu ghearele de veri, îngrozită de prieteni pe care nu se poate pune bază şi de străini intimidanţi.

Mă uit la verişoara mea, regina. Noi suntem atât de diferite de Tudori. Au măritat-o cu fiul lui Milady – regele Henric – şi abia după ce i-au testat rodnicia şi loialitatea vreme de aproape doi ani, de parcă ar fi fost o căţea de prăsilă pe care o ţineau de probă, au încoronat-o regina lui – deşi ea era prinţesă din naştere, iar el se născuse foarte departe de tron. Pe mine m-au măritat cu vărul vitreg al lui Milady, sir Richard. Ne-au cerut amândurora să ne negăm obârşia, copilăria, trecutul, să le luăm numele şi să le jurăm credinţă, şi am făcut-o. Dar chiar şi aşa, mă îndoiesc că vor ajunge vreodată să se încreadă în noi.

Elisabeta, verişoara mea, se uită spre locul unde tânărul prinţ Arthur, fiul ei, aşteaptă să-i fie adus calul din grajd.

— Mi-aş dori să rămâneţi toţi trei.

— El trebuie să meargă în principatul lui, îi reamintesc. Este prinţ de Wales, trebuie să fie aproape de Ţara Galilor.

— Doar că…

— E pace în ţară. Acum regele şi regina Spaniei o să ne-o trimită pe fiica lor. O să ne întoarcem cât ai clipi, gata pentru nunta lui Arthur.

Nu mai adaug că sunt dispuşi s-o trimită pe Infanta acum doar pentru că fratele meu este mort. A murit ca să nu mai existe nici un rival la tron; covorul pe care Infanta va merge spre altar va fi la fel de roşu ca sângele lui. Iar eu va trebui să păşesc pe el, în procesiunea Tudorilor, şi să zâmbesc.

— A existat un blestem, spune ea dintr-odată, trăgându-se lângă mine şi apropiindu-şi gura de urechea mea, aşa încât îi simt răsuflarea caldă pe obraz. Margaret, trebuie să-ţi spun. A existat un blestem. (Îşi strecoară mâna într-a mea şi o simt cum tremură.)

— Ce blestem?

— Zicea că cine i-a scos pe fraţii mei din Turn, cine i-a condamnat pe fraţii mei la moarte trebuie să moară pentru asta.

Îngrozită, fac un pas în spate, aşa încât îi văd chipul alb ca varul.

— Al cui era blestemul? Cine a zis aşa ceva?

Umbra de vinovăţie care îi cutreieră chipul îmi dă răspunsul pe dată. A fost maică-sa, vrăjitoarea Elizabeth. Nu am nici cea mai mică îndoială că este un blestem ucigaş aruncat de criminala aceea.

— Ce a zis, mai precis?

Îşi strecoară mâna prin scobitura braţului meu şi mă conduce spre grădina de la grajduri, prin portalul arcuit, aşa încât ne găsim singure în spaţiul îngrădit, în vreme ce copacul desfrunzit îşi întinde ramurile deasupra capetelor noastre.

— L-am rostit şi eu, recunoaşte ea. A fost blestemul meu pe cât a fost şi al ei. L-am rostit dimpreună cu mama mea. Nu eram decât o fetişcană, dar ar fi trebuit să am mai multă minte... Dar l-am rostit dimpreună cu ea. Am invocat fluviul, zeiţa... Ştii tu! Zeiţa care a întemeiat familia noastră. Am zis: „Băiatul nostru ne-a fost răpit când nu era încă bărbat, când nu devenise încă rege, deşi se născuse să fie şi una, şi alta. Aşa că ia-i fiul ucigaşului înainte să devină bărbat, înainte să-şi ia în stăpânire titlul. Şi apoi răpeşte-i nepotul, şi când ai s-o faci, o să ne dăm seama după moartea lui că aceasta este lucrarea blestemului nostru şi că este pedeapsa pentru pierderea fiului nostru“.

Mă înfior şi îmi strâng capa de călărie pe lângă corp, ca şi cum un oftat aprobator al fluviului ar fi umplut brusc grădina însorită cu umezeală şi frig.

— Ai rostit tu aşa ceva?

Ea încuviinţează din cap, iar ochii îi sunt întunecaţi şi temători.

— Ei bine, regele Richard a murit, iar fiu-său a murit înaintea lui, remarc eu neînfricoşată. Un bărbat şi fiul lui. Fraţii tăi au dispărut în timp ce se aflau în grija lui. Dacă era vinovat, iar blestemul şi-a făcut lucrarea, atunci poate că s-a împlinit şi stirpea lui s-a sfârşit.

Ea ridică din umeri. Nimeni dintre cei care l-au cunoscut pe Richard nu şi-ar închipui vreo clipă că şi-a omorât nepoţii. Este o idee ridicolă. Şi-a pus viaţa în slujba fratelui său, şi-ar fi dat-o de dragul nepoţilor lui. O ura pe mama lor şi a uzurpat tronul, dar nu le-ar fi făcut niciodată rău băieţilor. Nici măcar Tudorii nu îndrăznesc să facă altceva decât să insinueze posibilitatea unei asemenea crime; nici măcar ei nu sunt îndeajuns de neobrăzaţi încât să acuze un mort de o crimă pe care n-a săvârşit-o niciodată.

— Dacă a fost acest rege... (Vorba îmi este o şoaptă abia simţită şi stau atât de aproape de ea, încât ar putea părea că ne îmbrăţişăm în timp ce mantia mea îi cuprinde umerii şi îi ţin mâna într-a mea. Abia dacă îndrăznesc să vorbesc în palatul acesta, care mişună de iscoade.) Dacă din ordinul lui au fost ucişi fraţii tăi...

— Sau din al maică-sii, adaugă ea cu glas foarte scăzut. Soţul ei avea cheile Turnului, fraţii mei stăteau între fiul ei şi tron…

Ne cutremurăm amândouă, încleştându-ne mâinile una într-alta, de parcă Milady s-ar putea strecura în spatele nostru să tragă cu urechea. Amândouă suntem înspăimântate de puterea lui Margaret Beaufort, mama lui Henric Tudor.

— Bine, bine, zic, căznindu-mă să îmi înăbuş teama, căznindu-mă să tăgăduiesc tremurul mâinilor noastre. Dar, Elisabeta, dacă ei ţi-au ucis fratele, atunci blestemul vostru se va abate asupra fiului ei, propriul tău soţ, şi asupra fiului lui.

— Ştiu, ştiu, se tânguie ea încetişor. De asta m-am temut din clipa în care mi-am dat seama. Dacă nepotul ucigaşului este propriul meu fiu, prinţul Arthur? Băiatul meu. Dacă mi-am blestemat propriul băiat?

— Dacă blestemul pune capăt stirpei? şoptesc eu. Dacă nu sunt Tudori de neam bărbătesc, şi la sfârşit nu rămân decât fete sterpe?

Încremenim, de parcă am fi îngheţat în grădina hibernală. În copac, deasupra creştetelor noastre, un măcăleandru scoate un tril, ţipătul lui de averizare, şi apoi îşi ia zborul.

— Ai grijă de el! îmi spune ea, cuprinsă brusc de însufleţire. Ai grijă de Arthur la Ludlow, Margaret!

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1500

Îmi încep retragerea de o lună pentru naştere la Stourton, iar soţul meu mă lasă singură pentru a-l însoţi pe prinţul de Wales la castelul lui din Ludlow. Eu stau în pragul uşii masive a casei noastre vechi şi dărăpănate, să le fac cu mâna. Prinţul Arthur îngenunchează să-i dau binecuvântarea, iar eu îi pun palma pe creştet şi îl sărut pe amândoi obrajii când se ridică. Are treisprezece ani şi este deja mai înalt ca mine, un băiat care a moştenit toată frumuseţea şi tot farmecul neamului de York. Aproape că n-are nici o urmă de Tudor în el, în afară de arămiul părului şi de izbucnirile răzleţe de nelinişte; Tudorii sunt toţi un neam temător. Îl cuprind pe după umerii ascuţiţi, de băieţel, şi îl strâng tare la piept.

— Să fii cuminte, îi poruncesc. Şi ai grijă când te lupţi în turnir şi când călăreşti. I-am promis mamei tale că n-o să păţeşti nimic. Vezi să fie aşa!

Dă ochii peste cap, ca orice băiat când o femeie se frăsuie în jurul lui, însă pleacă fruntea ascultător, după care se răsuceşte pe călcâie şi sare pe cal, strângând frâiele şi strunindu-l să facă o curbetă şi să danseze.

— Şi nu te grozăvi, îi poruncesc. Şi dacă plouă, adăposteşte-te.

— Aşa o să facem, spune soţul meu. (Îmi surâde blând.) O să fiu cu ochii pe el, ştii asta. Ai grijă de tine, tu eşti cea care are de muncit luna asta. Şi dă-mi de ştire îndată ce se naşte copilul.

Îmi pun o palmă peste pântecul umflat, simţind cum mişcă fătul, şi le fac cu mâna. Îi urmăresc cu privirea în timp ce înaintează către sud, pe drumul de lut roşiatic care duce la Kidderminster. Pământul este bocnă; o să meargă iute pe cărările înguste care şerpuiesc printre peticele ruginii, îngheţate, ale ogoarelor. Stindardele prinţului merg dinaintea lui, purtate de ostaşi în livrea strălucitoare. Călăreşte în rând cu soţul meu, în vreme ce slujitorii îi înconjoară pe amândoi, alcătuind un grup ocrotitor, strâns. În urma lor merg animalele de povară ce cară tezaurul personal al prinţului: argintăria, aurul, şeile preţioase, armura lui smălţuită şi gravată, chiar şi covoarele şi rufăria. Oriunde merge, duce cu el o avere în lucruri de preţ; este prinţul Tudor al Angliei şi este slujit ca un împărat. Tudorii îşi proptesc regalitatea cu însemnele avuţiei, ca şi cum ar spera că, dacă joacă bine rolul, totul o să fie aievea.

În jurul băiatului, în jurul catârilor care îi cară tezaurul, călăresc membrii corpului de gardă al Tudorilor, straja cea nouă pe care a strâns-o tatăl lui, călăraşii voluntari în livreaua lor verde cu alb. Pe vremea când noi, Plantageneţii, eram familia regală, băteam Anglia în lung şi în lat, însoţiţi de prieteni şi tovarăşi neînarmaţi, cu capetele descoperite; nu am avut niciodată nevoie de strajă, nu ne-am temut niciodată de popor. Tudorii sunt tot timpul cu ochii în patru, să nu fie atacaţi prin surprindere. Au venit în ţară cu o armată de ocupaţie, urmată de boală, şi chiar şi acum, la aproape cincisprezece ani de la victoria lor, tot ca nişte invadatori se poartă, temându-se pentru propria siguranţă şi îndoindu-se că sunt bine-veniţi.

Rămân în prag cu o mână înălţată în chip de rămas-bun, până când îi pierd din ochi după un cot al drumului şi atunci intru în casă, strângând pe lângă corp şalul fin din lână. O să mă duc în odaia copiilor şi o să-mi văd copiii, înainte să se servească cina pentru toţi ai casei, iar după cină o să închin un pahar în cinstea vechililor casei şi a pământurilor mele, o să le poruncesc să se îngrijească de toate cât lipsesc şi o să mă retrag în odaia mea, împreună cu doamnele mele de onoare, cu moaşele mele şi cu doicile. Acolo trebuie să aştept, vreme de patru săptămâni lungi cât durează retragerea, sosirea noului nostru copil.

*

Nu mă tem de durere, aşa că nu mi-e frică de chinurile facerii. Asta este a patra mea naştere şi cel puţin ştiu la ce să mă aştept. Dar nici n-o aştept cu nerăbdare. Nici unul dintre copiii mei nu-mi stârnesc bucuria pe care o văd la alte mame. Băieţii mei

nu mă umplu de ambiţie nestăpânită, nu mă pot ruga pentru ascensiunea lor – aş fi nebună să-mi doresc să atragă atenţia regelui, căci ce altceva ar vedea în ei, dacă nu alţi băieţi Plantagenet, rivali la tron, o ameninţare? Fiica mea nu-mi oferă satisfacţia de a vedea o mică femeie în devenire: o altă eu, o altă prinţesă Plantagenet. Cum aş putea vedea-o altfel decât condamnată, dacă se remarcă la curte? Am trecut cu bine peste anii aceştia rămânând aproape invizibilă; cum pot îmbrăca o fată şi s-o scot în lume şi să nădăjduiesc că lumea o s-o admire? Tot ce-mi doresc pentru ea este o penumbră tihnită. Ca să fie o mamă iubitoare, o femeie trebuie să fie optimistă, plină de speranţă pentru copilaşii ei, să le plănuiască viitorul în siguranţă, să îşi facă visuri măreţe. Dar eu fac parte din Casa de York; ştiu mai bine ca oricine că e o lume nesigură, primejdioasă, şi cel mai bun plan pe care mi-l pot face pentru copiii mei este să-i ajut să supravieţuiască la adăpostul întunericului – din naştere vor fi actori desăvârşiţi, dar trebuie să nădăjduiesc că vor rămâne întotdeauna în culise sau nişte necunoscuţi în mulţime.

Copilaşul soseşte devreme, cu o săptămână mai devreme decât crezusem; este frumos şi puternic, cu un ciuf caraghios de păr castaniu în creştetul capului, aducând cu o creastă de cocoş. Îi place laptele doicii, iar ea îi dă să sugă tot timpul. Îi trimit vestea cea bună tatălui lui şi primesc drept răspuns felicitări şi o brăţară din aur velş. Zice că o să vină acasă pentru botez şi că trebuie să botezăm băiatul Reginald – Reginald sfetnicul –, ca o aluzie discretă adresată regelui şi mamei sale că băiatul acesta va fi crescut să ajungă un sfetnic şi un slujitor umil al dinastiei lor. Nu mă surprinde câtuşi de puţin că soţul meu doreşte ca până şi numele copilului să fie un semn al supunerii pe care le-o arătăm. Când au cucerit ţara, ne-au cucerit şi pe noi. Viitorul nostru depinde de bunăvoinţa lor. Tudorii deţin totul în Anglia acum; poate că întotdeauna va fi aşa.

Uneori doica mi-l dă şi mie, iar eu îl legăn şi-i admir rotunjimea pleoapelor închise şi felul în care genele îi mângâie obraji. Îmi aminteşte de fratele meu când era bebeluş. Îmi amintesc foarte limpede chipul lui bucălat şi ochii negri, neliniştiţi, de când era băietan. Nu l-am văzut aproape deloc când devenise un tânăr adult. Nu mi-l pot închipui pe întemniţat înaintând pe jos, prin ploaie, până la eşafodul de pe Dealul Turnului. Îmi ţin pruncul strâns la piept şi mă gândesc că viaţa e fragilă; poate că mai precaut ar fi să nu iubeşti pe nimeni.

Soţul meu soseşte acasă, aşa cum a făgăduit – întotdeauna se ţine de promisiuni –, la timp pentru botez, şi de îndată ce ies din lăuzie şi mi se face molifta, ne întoarcem la Ludlow. Pentru mine este o călătorie lungă şi anevoioasă şi merg când în litieră, când în şa, călărind dimineaţa şi odihnindu-mă după-amiaza. Dar chiar şi aşa facem două zile pe drum şi mă bucur să văd zidurile oraşului, negrul şi alburiul vărgat al leaţurilor şi tencuielii caselor sub acoperişurile groase din stuf şi, dincolo de ele, înalte şi

întunecate, zidurile mai impunătoare ale castelului.

Castelul Ludlow, graniţa Ţării Galilor, primăvara anului 1500

Deschid porţile larg în cinstea mea, soţia lordului şambelan al prinţului de Wales, şi Arthur în persoană iese alergând în salturi, ca un mânz, pe poarta principală, tot numai picioare lungi şi însufleţire. Mă ajută să descalec şi mă întreabă cum mă simt şi de ce nu l-am adus şi pe cel mic cu mine.

— E prea frig pentru el, îi e mai bine acasă, cu doica lui.

Îl îmbrăţişez, iar el îngenunchează să-i dau binecuvântarea în calitatea mea de soţie a tutorelui lui şi de verişoară regală a mamei sale şi, pe când se ridică, îi fac o reverenţă, căci este moştenitorul tronului. Îndeplinim cu uşurinţă aceste formalităţi, fără să ne gândim la ele. El a fost crescut să fie rege, iar eu am fost crescută ca unul dintre oamenii cei mai importanţi de la o curte care ţinea la etichetă, unde aproape toată lumea se înclina dinaintea mea, mergea în urma mea, se ridica în picioare când intram într-o încăpere sau ieşea cu o plecăciune. Asta înainte să vină Tudorii, să mă mărit, să devin neînsemnata Lady Pole.

Arthur face un pas înapoi, să-mi cerceteze chipul. Caraghiosul împlineşte paisprezece ani anul ăsta, dar e blând şi grijuliu ca femeia aceea bună la suflet care îi este mamă.

— Eşti bine? mă întreabă el prevenitor. A fost totul bine?

— Foarte bine, îi spun apăsat. Sunt cât se poate de neschimbată.

I se luminează chipul când aude. Băiatul ăsta a moştenit inima iubitoare a mamă-sii; o să fie un rege milos şi Dumnezeu ştie că de asta are nevoie Anglia, ca să-şi vindece rănile de pe urma a treizeci de ani lungi de lupte.

Soţul meu iese zorit din grajd şi împreună cu Arthur mă cară pe sus până în sala cea mare, unde curtenii îmi fac o plecăciune, iar eu înaintez printre sutele de slujitori până la locul meu de cinste, aflat între soţul meu şi prinţul de Wales, la masa princiară.

*

Mai pe seară, mă duc în iatacul lui Arthur să-l ascult spunându-şi rugăciunile. E şi capelanul lui acolo, îngenuncheat dinaintea pupitrului pentru rugăciune, lângă el, ascultând declamarea atentă în latină a rugăciunii pentru ziua ce a trecut şi a celei

pentru noapte. Acesta citeşte un pasaj dintr-un psalm, iar Arthur îşi pleacă fruntea, rugându-se pentru siguranţa tatălui şi mamei sale, regele şi regina Angliei.

— Şi pentru Milady Mama Regelui, contesa de Richmond, adaugă el declamându-i titlul aşa încât Dumnezeu să nu uite cât de sus a ajuns şi cât de îndreptăţită este să se bucure de atenţia Lui.

Îmi plec fruntea când rosteşte „Amin“ şi apoi capelanul îşi strânge lucrurile, iar Arthur sare direct în patul lui mare.

— Lady Margaret, ştiai că mă însor anul ăsta?

— Nimeni nu mi-a spus o dată anume, îi zic. (Mă aşez pe marginea patului şi mă uit la chipul lui îmbujorat, la puful moale care i se iţeşte pe buza de sus şi pe care îi place să şi-l mângâie, ca şi cum asta l-ar încuraja să crească.) Dar acum nimeni nu se mai poate împotrivi ca nunta să aibă loc.

Deodată, întinde mâna şi o atinge pe a mea. Ştie că monarhii Spaniei au jurat că îşi vor trimite fiica să-i fie mireasă numai după ce vor primi asigurări că nu mai există moştenitori rivali la tronul Angliei. Nu se refereau doar la fratele meu, Edward, ci şi la pretendentul cunoscut îndeobşte sub numele de fratele reginei, Richard de York. Decis ca logodna să aibă loc, regele i-a închis pe cei doi tineri laolaltă, ca şi cum ar fi fost în aceeaşi măsură moştenitori, ca şi cum ar fi fost deopotrivă de vinovaţi, şi a poruncit să fie amândoi ucişi. Pretendentul şi-a revendicat un nume cât se poate de periculos, s-a ridicat la luptă împotriva lui Henric şi a murit pentru asta. Fratele meu şi-a renegat propriul nume, nu a ridicat niciodată nici măcar glasul, darămite arma, şi tot a murit. Trebuie să încerc să nu-mi amărăsc singură viaţa. Trebuie să-mi pun indignarea deoparte, ca pe o emblemă uitată. Trebuie să uit că sunt sora cuiva, trebuie să-l dau uitării pe singurul băiat pe care l-am iubit cu adevărat: fratele meu, Roza Albă.

— Ştii că n-aş fi cerut-o niciodată, spune Arthur pe un ton foarte scăzut. Moartea lui. Nu am cerut eu să fie ucis.

— Ştiu că n-ai cerut-o, spun. Nu are nimic de-a face cu tine sau cu mine. Era dincolo de puterile noastre. Nici unul dintre noi nu putea face nimic.

— Dar un lucru tot am făcut, spune el aruncându-mi pieziş o privire sfioasă. N-a folosit la nimic; dar i-am cerut tatălui meu îndurare.

— A fost frumos din partea ta, îi zic. (Nu-i spun că am stat în genunchi dinaintea regelui, cu capul descoperit, cu părul despletit, cu lacrimile curgându-mi pe podea, cu mâinile împreunate pe după tocul cizmei lui, până când m-au luat pe sus şi m-au dus de acolo, iar soţul meu m-a implorat să nu mai vorbesc niciodată, de teamă să nu-i reamintesc regelui că şi eu am purtat cândva numele Plantagenet şi că acum am fii cu sânge regesc periculos în vine.) Nu se putea face nimic. Sunt sigur că Luminăţia Sa, tatăl tău, a făcut doar ce a crezut că este bine.

— Poţi… (Şovăie.) Poţi să-l ierţi?

Nici măcar nu se poate uita în ochii mei când rosteşte întrebarea asta, şi privirea îi este aţintită asupra mâinilor noastre împreunate. Încetişor, îmi răsuceşte inelul cel nou pe care îl port pe deget, un inel de doliu inscripţionat cu „W" – de la Warwick, fratele meu.

Îi acopăr mâna cu a mea.

— Nu am ce să iert, spun răspicat. Nu a fost un act de furie sau de răzbunare săvârşit de tatăl tău împotriva fratelui meu. A simţit că trebuie să facă asta pentru a-şi apăra tronul. Nu a făcut-o cu patimă. Nu putea fi înduplecat cu rugăminţi. A calculat că monarhii Spaniei nu aveau să-şi trimită Infanta cât timp fratele meu trăia. A calculat că poporul Angliei avea să se răscoale întotdeauna pentru un Plantagenet. Tatăl tău este un om chibzuit, precaut; trebuie că şi-a estimat şansele aproape ca un trezorier care trece o socoteală într-un catastif din acelea noi, cu câştigurile într-o parte şi pierderile în alta. Aşa gândeşte tatăl tău. Aşa trebuie să gândească regii în ziua de azi. Nu mai este vorba de cinste şi loialitate. Este socoteală pură. Este pierderea mea că fratele meu a fost socotit o primejdie, iar tatăl tău l-a tăiat din catastif.

— Dar nu era o primejdie! exclamă Arthur. Şi, ca să fim cât se poate de cinstiţi…

— El nu a fost niciodată un pericol; problema era numele lui. Numele lui reprezenta pericolul.

— Dar este şi numele tău!

— O, nu. Numele meu este Margaret Pole, spun sec. Ştii asta. Şi încerc să uit că la naştere aveam altul.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1501

Mireasa lui Arthur nu soseşte în Anglia înainte să împlinească cincisprezece ani. La sfârşitul verii plecăm la Londra, iar Arthur, mama lui şi cu mine avem două luni în care să comandăm haine, să dăm poruncă croitorilor, bijutierilor, mănuşarilor, pălărierilor şi cusătoreselor să alcătuiască o garderobă pentru tânărul prinţ şi un costum frumos pentru ziua nunţii lui.

Este agitat. I-a scris regulat scrisori sforăitoare în latină, singura limbă pe care o ştiu şi unul, şi celălalt. Verişoara mea, regina, a insistat ca Infanta să ia lecţii de engleză şi de franceză.

— Este o barbarie să te însori cu o străină şi nici măcar să nu puteţi vorbi unul cu altul, îmi şopteşte în timp ce brodăm cămăşile cele noi ale lui Arthur la ea în iatac. O să se aşeze să ia micul dejun cu un ambasador care să le tălmăcească ce-şi spun?

Îi zâmbesc drept răspuns. Nu multe femei îşi pot îngădui să vorbească liber cu un soţ iubitor, şi amândouă ştim asta.

— O să înveţe, zic. Va trebui să ne înveţe obiceiurile.

— Regele o să meargă pe coasta de sud s-o întâmpine, spune Elisabeta. L-am rugat să aştepte şi s-o întâmpine aici, în Londra, dar el zice că o să-l ia pe Arthur cu el şi o să meargă ca un cavaler rătăcitor, să-i facă o surpriză.

— Ştii, nu cred că spaniolilor le plac surprizele, remarc eu. Toată lumea ştie că sunt un popor cât se poate de protocolar; Infanta a trăit aproape izolată, în fostul harem din Palatul Alhambra.

— Mâna ei este promisă, a fost promisă de doisprezece ani, iar acum făgăduiala este onorată, spune sec Elisabeta. Nu-i pasă nimănui ce-i place şi ce nu-i place ei. Nu regelui şi, probabil, în momentul ăsta nici măcar mamă-sii sau lui tată-său.

— Biata copilă, spun eu. Dar n-ar fi putut spera la un mire mai chipeş sau mai bun la suflet decât Arthur.

— Este un tânăr vrednic, aşa-i? (Chipul mamă-sii se luminează la auzul laudei.) Şi iar a crescut. Ce-i dai să mănânce? E deja mai înalt decât mine; cred că o să fie la fel de înalt ca tatăl meu.

Îşi muşcă limba, de parcă ar fi un act de trădare să-l pomenească pe tatăl ei, regele Edward.

— O să fie la fel de înalt ca regele Henric, o corectez. Şi, cu voia bunului Dumnezeu, ea o să fie o regină la fel de bună ca tine.

Elisabeta îmi aruncă un zâmbet fugar.

— Poate că aşa va fi. Poate o să devenim prietene. Cred că s-ar putea să-mi semene puţin. A fost crescută să ajungă regină, la fel ca mine. Şi are o mamă hotărâtă şi curajoasă, la fel cum a fost şi a mea.

*

Aşteptăm în iatacul copiilor ca mirele şi tatăl lui să se întoarcă acasă după misiunea lor de cavaleri rătăcitori. Micul prinţ Harry, care are zece ani, este entuziasmat de aventura lor.

— O să se apropie de ea călare şi o s-o ia prizonieră?

— O, nu. (Mamă-sa o ia pe mezina ei în vârstă de cinci ani, Mary, în poală.) Nu s-ar cuveni. O să meargă unde stă acum şi o să ceară să fie primiţi. Apoi îşi vor prezenta omagiile şi poate vor lua cina cu ea, şi a doua zi dimineaţă vor pleca.

— Eu m-aş duce la ea şi aş lua-o prizonieră! se grozăveşte Harry, înălţând mâna ca şi cum ar ţine o pereche de frâie şi galopând prin încăpere pe un bidiviu imaginar. M-aş duce la ea şi aş lua-o de nevastă acolo, pe loc. I-a luat o mulţime de timp să ajungă

în Anglia. N-aş tolera nici o clipă de întârziere.

— Să tolerezi? întreb eu. Ce fel de cuvânt este ăsta? Ce Dumnezeu citeşti?

— Citeşte tot timpul, spune maică-sa drăgăstos. E aşa de studios. Citeşte romanţuri, şi teologie, şi rugăciuni, şi vieţile sfinţilor. În franceză, în latină şi în engleză. Acum s-a apucat de greacă.

— Şi sunt bun şi la muzică, ne reaminteşte Harry.

— Foarte talentat, îl laud eu zâmbind.

— Şi călăresc – cai mari, nu doar ponei –, şi ştiu să şoimăresc. Am propriul meu uliu, un uliu porumbar pe nume Ruby.

Mamă-sa şi cu mine zâmbim trist pe deasupra căpşorului roşcat care se bălăbăne în sus şi în jos.

— Eşti un prinţ adevărat, nu încape nici o îndoială, îi spun.

— Ar trebui să vin la Ludlow, îmi zice. Ar trebui să vin la Ludlow cu tine şi cu soţul tău, să învăţ cum se conduce o ţară.

— Eşti cât se poate de bine-venit.

Se opreşte din ţopăit, vine să se aşeze în genunchi pe scaunul din faţa mea şi-mi cuprinde chipul în palme.

— Vreau să fiu un prinţ bun, spune cu toată convingerea. Chiar vreau. Orice îmi dă de făcut tatăl meu. Fie că este să cârmuiesc Irlanda sau să comand flota. Oriunde vrea el să mă trimită. Tu n-ai de unde să ştii, Lady Margaret, pentru că tu nu eşti o Tudor, dar este o chemare, o chemare divină să te naşti în familia regală. Este un destin să te naşti de neam regesc. Şi când mireasa mea va ajunge în Anglia, o să-i ies în întâmpinare şi o să fiu deghizat, iar când o să mă vadă, o să spună: „O! Cine este băiatul acela chipeş călare pe calul acela uriaş?“. Iar eu o să spun: „Sunt eu!“. Şi toată lumea o să strige: „Ura!“.

*

— N-a mers deloc cum trebuie, îi spune posac Arthur mamă-sii. (Intră în iatacul reginei când ea se îmbracă pentru cină. Eu îi ţin cununa, uitându-mă cum servitoarea îi perie părul.) Am ajuns acolo, iar ea se culcase deja şi ne-a trimis vorbă că nu ne poate primi. Tata n-a vrut să accepte un refuz, aşa că s-a sfătuit cu lorzii care ne însoţeau. Au fost de acord cu el… (Se uită în jos şi amândouă ne putem da seama cât este de înciudat.) Bineînţeles că au fost de acord cu el, cine l-ar contrazice? Aşa că am mers pe o ploaie torenţială până la Palatul Dogmersfield şi am stăruit să ne primească. Tata a intrat în iatacul ei, cred că a avut loc o ceartă, după care ea a ieşit furioasă şi am luat cina cu toţii.

— Cum era? întreb eu în tăcerea care s-a aşternut, văzând că nimeni altcineva nu

spune nimic.

— De unde să ştiu? se tânguie el. Abia dacă mi-a adresat un cuvânt. Eu stăteam acolo iar apa mi se scurgea de pe straie. Tata i-a poruncit să dănţuiască, iar ea a executat un dans spaniol împreună cu trei dintre doamnele ei de onoare. Purta un văl greu peste bonetă, aşa că nici n-am putut s-o văd bine la faţă. Trebuie că ne urăşte pentru că am forţat-o să iasă la cină, deşi refuzase. Vorbea latineşte, a zis ceva despre vreme şi despre călătoria ei. I-a fost groaznic de rău pe mare.

Aproape că izbucnesc în râs văzându-l aşa de posomorât.

— Ah, prinţişorule, fii bun! spun şi îl cuprind pe după umeri, să-i dau o îmbrăţişare. E încă la început. Va ajunge să te iubească şi să te preţuiască. O să-i treacă răul de mare şi o să înveţe să vorbească englezeşte.

Simt cum se apleacă spre mine, căutând alinare.

— Zici? Chiar crezi asta? Părea foarte furioasă.

— N-are încotro. Iar tu ai să te porţi frumos cu ea.

— Tatăl meu este foarte încântat de ea, îi spune mamă-sii, ca şi cum ar avertiza-o.

Ea zâmbeşte trist.

— Tatăl tău adoră prinţesele, spune ea. Nu-i place nimic mai mult pe lume decât să aibă la mână o femeie de stirpe regească.

*

Sunt în odaia prinţilor şi mă joc cu prinţesa Mary când Harry soseşte de la lecţia lui de călărie. Vine numaidecât la mine, împingându-şi surioara la o parte.

— Ai grijă cum te porţi cu Luminăţia Sa, îi reamintesc.

Ea chicoteşte; este o fetiţă frumuşică şi grăsuţă.

— Dar unde-i prinţesa spaniolă? întreabă el. De ce nu este aici?

— Pentru că e încă pe drum, îi spun, întinzându-i prinţesei Mary o minge viu colorată. (Ea o ia, o aruncă cu grijă în aer şi o prinde din nou.) Prinţesa Caterina trebuie să facă o călătorie prin ţară s-o vadă lumea, şi după aceea tu o să mergi s-o întâmpini şi o s-o însoţeşti la Londra. Costumul tău cel nou este gata, şi la fel şi şaua cea nouă.

— Sper să reuşesc să fac totul cum trebuie, spune el sincer. Sper că armăsarul meu o să fie cuminte şi că mama o să fie mândră de mine.

Îl iau pe după umăr.

— Ai să reuşeşti, îl liniştesc. Eşti un călăreţ minunat, vei arăta splendid, iar mama ta este întotdeauna mândră de tine.

Simt cum îşi îndreaptă umerii micuţi. Se şi vede într-o tunică din fir de aur, călare pe armăsarul lui.

— Este, întăreşte el cu vanitatea unui băieţel foarte iubit. Nu sunt eu prinţul de Wales, sunt doar al doilea fiu, dar este mândră de mine.

— Cum rămâne cu prinţesa Mary? îl necăjesc eu. Cea mai drăgălaşă prinţesă din lume? Sau cu sora ta cea mare, prinţesa Margaret?

— Ele nu-s decât fete, spune el cu dispreţ de frate. Cui îi pasă de ele?

*

Veghez ca noile rochii ale reginei să fie bine pudrate, periate şi atârnate la locul lor, în garderobă, când Elisabeta intră şi închide uşa în urma ei.

— Lasă-ne singure, îi spune răstit garderobierei, şi îmi dau seama că ceva este cu adevărat în neregulă, căci regina nu le repede niciodată pe femeile care o slujesc.

— Ce s-a întâmplat?

— E vorba de Edmund, vărul Edmund.

Simt cum mi se înmoaie genunchii la auzul numelui. Elisabeta mă împinge pe un scaun, apoi se duce la fereastră şi o deschide larg, aşa încât odaia se umple de aer rece şi simt cum îmi trece ameţeala. Edmund este un Plantagenet, la fel ca noi. E fiul mătuşii mele, e duce de Suffolk şi are mare trecere la rege. Fratele lui a fost un trădător, conducând răzvrătiţii împotriva regelui în bătălia de la Stoke şi a fost ucis pe câmpul de luptă; dar, spre deosebire de el, Edmund de la Pole a fost dintotdeauna extraordinar de loial, mâna dreaptă şi prietenul regelui Tudor. Este o desfătare la palat, conducătorul cavalerilor în turnir, un duce Plantagenet chipeş, vajnic şi strălucitor, un semn fericit pentru toată lumea că Tudorii şi Casa de York trăiesc laolaltă, ca o familie regală iubitoare. Este un membru al celui mai intim cerc al regelui, un Plantagenet aflat în slujba unui Tudor, un colan care a fost întors pe partea cealaltă, o flamură ce fâlfâie pe dos, o nouă roză roşu cu alb, un reper pentru noi toţi.

— Arestat? întreb eu, dând glas celei mai mari temeri.

— A fugit, spune ea tăios.

— Unde? întreb eu îngrozită. Vai, Doamne. Unde a plecat?

— La Sfântul Împărat Roman Maximilian, să strângă o armată împotriva regelui. (Se îneacă, de parcă i-ar sta vorbele în gât, dar trebuie să mă întrebe.) Margaret, spune-mi: n-ai ştiut nimic despre treaba asta?

Clatin din cap, o iau de mână, mă uit în ochii ei.

— Jură, îmi cere. Jură.

— Nimic. Nici măcar o vorbă. Jur. Nu mi s-a destăinuit.

Tăcem amândouă, cu gândul la cei cărora li se destăinuie de obicei: cumnatul reginei, William Courtenay; vărul nostru Thomas Grey; vărul nostru William de la Pole; vărul meu de-al doilea, George Neville; ruda noastră Henric Bourchier. Suntem o

reţea bine documentată, bine cunoscută, de veri şi de rude, strâns întreţesută prin căsătorie şi prin sânge. Plantageneţii sunt răspândiţi în toată Anglia, o familie belicoasă, curajoasă, aparent nesfârşită, plină de băieţi ambiţioşi, bărbaţi războinici şi femei rodnice. Şi împotriva noastră – doar patru Tudori: o bătrână, fiul ei nevricos şi moştenitorii lor, Arthur şi Harry.

— Ce-o să se întâmple? întreb. (Mă ridic de pe scaun şi traversez odaia să închid fereastra.)

Mi-am revenit.

Ea întinde braţele către mine şi rămânem îmbrăţişate câteva clipe, ca atunci când eram tinere şi aşteptam, înspăimântate, veşti de la Bosworth.

— Nu se mai poate întoarce niciodată acasă, se jeleşte ea. N-o să-l mai vedem niciodată pe vărul Edmund. Iar spionii regelui o să-l găsească sigur. Acum are în soldă sute de iscoade; oriunde ar fi Edmund, o să-l găsească…

— Şi după aceea o să dea de urma tuturor celor cu care a stat de vorbă, profeţesc eu.

— Tu n-ai fost printre ei, nu? caută ea să se asigure încă o dată. Apoi, în şoaptă: Margaret, zău, nu şi tu?

— Eu nu. Nici măcar o vorbă. Ştii că sunt surdă şi mută când e vorba de trădare.

— Şi după aceea – anul ăsta, sau la anul, sau anul celălalt –, o să-l aducă acasă şi o să-l omoare, spune ea sec. Vărul nostru Edmund. O să fim nevoite să ne uităm cum merge la eşafod.

Scot un mic geamăt de tulburare. Ne strângem mâinile. Însă în tăcerea aşternută, în vreme ce ne gândim la vărul nostru şi la eşafodul de pe Dealul Turnului, amândouă ştim că am trecut deja peste lucruri şi mai rele.

*

Nu rămân pentru nunta regală, plec înaintea tinerilor căsătoriţi, la Ludlow, să mă asigur că locul este încălzit şi confortabil pentru când vor sosi. În vreme ce regele îşi întâmpină zâmbitor toate neamurile Plantagenet cu afecţiune excesivă, dezgustătoare, mă bucur că nu sunt la palat la gândul că m-ar fi putut reţine cu flecăreala lui fermecătoare în sala de primire, în timp ce iscoadele lui îmi răscolesc odăile. Regele este cel mai periculos când pare fericit, căutând compania curtenilor lui, anunţând jocuri amuzante, îndemnându-ne să dansăm, râzând şi făcând turul sălii de banchete în vreme ce afară, pe coridoarele întunecate şi pe străzile înguste, iscoadele lui îşi fac lucrarea. N-oi fi având eu nimic de ascuns faţă de Henric Tudor, dar asta nu înseamnă că vreau să fiu urmărită.

În orice caz, regele a decis ca tânărul cuplu să vină la Ludlow imediat după nuntă,

iar eu trebuie să pregătesc totul pentru ei. Biata fată o să trebuiască să-şi trimită acasă majoritatea suitei spaniole şi să traverseze ţara pe cea mai cumplită vreme de iarnă, până la un castel aflat la mai bine de două sute de mile depărtare de Londra şi la o viaţă întreagă depărtare de confortul şi luxul casei ei. Regele vrea ca Arthur să-şi etaleze mireasa, să-i impresioneze pe toţi de-a lungul drumului cu noua generaţie a descendenţei Tudorilor. Se gândeşte la modalităţi de a consfinţi puterea şi strălucirea noii dinastii; nu se gândeşte la tânăra aflată într-o ţară străină, căreia îi e dor de mamă-sa.

Castelul Ludlow, Shropshire, iarna anului 1501

Le poruncesc servitorilor de la Ludlow să întoarcă totul cu susul în jos, să frece podelele şi să lustruiască zidurile de piatră şi după aceea să atârne tapiseriile groase, călduroase. Cumpăr un butoi imens şi nou tăiat pe din două de la negustorii de vin, ca să-i servească drept cadă prinţesei; verişoara mea, regina, îmi scrie că Infanta se aşteaptă să se poată îmbăia zilnic – un obicei bizar, la care nădăjduiesc că va renunţa când va simţi vânturile reci care mătură turnurile Castelului Ludlow. Pun să se croiască şi să fie atârnate draperii noi la patul care va fi al ei – şi nădăjduim că prinţul îşi va croi drum către el în fiecare seară. Comand aşternuturi noi din olandă de la negustorii de pânzeturi din Londra, iar ei îmi trimit tot ce se se poate cumpăra mai bun. Frec podelele şi presar ierburi peste ele, aşa încât toate încăperile miros îmbătător a fân de vară şi a flori de câmp. Curăţ coşurile de fum, aşa încât focurile pe care le vor face din lemn de măr să ardă cu vioiciune, cer să mi se aducă de prin toate satele din jurul micului castel cea mai bună mâncare: cea mai dulce miere, berea cea mai bună, fructele şi legumele care au fost ţinute la păstrare de la vremea recoltei, butoaiele cu peşte sărat, cărnurile afumate, roţile mari de brânză care se fac atât de bine în această parte de lume. Îi avertizez că o să am nevoie să mă aprovizioneze constant cu vânat proaspăt şi că vor trebui să-şi taie animalele şi găinile şi să le trimită la castel. Am la dispoziţie toţi cei câteva sute de servitori, toate cele douăsprezece şefe de gospodărie se asigură că totul este cât se poate de pregătit; şi apoi aştept, aşteptăm cu toţii sosirea perechii care reprezintă nădejdea şi lumina Angliei şi care urmează să trăiască sub ocrotirea mea, să înveţe să fie prinţ şi prinţesă de Wales şi să zămislească un fiu cât mai repede cu putinţă.

*

Privesc spre răsărit, peste acoperişurile de stuf nedesluşite ale orăşelului, sperând să zăresc stindardele fluturânde ale gărzii regale înaintând pe drumeagul ud, alunecos, înspre poarta Gladford; văd în schimb un singur călăreţ, apropiindu-se în grabă. Îmi dau seama pe dată că aduce veşti proaste: primul meu gând este la siguranţa rudelor mele Plantagenet, în timp ce-mi arunc pelerina pe umeri şi cobor în grabă spre poarta castelului, aşa că sunt pregătită, cu inima bătându-mi cu putere, când el coteşte în trap din drumul principal pe aleea pietruită şi sare de pe cal dinainte mea, îngenunchează şi îmi întinde o scrisoare pecetluită. O iau şi rup sigiliul. Prima mea teamă este că ruda mea răzvrătită, Edmund de la Pole, a fost prins şi m-a denunţat ca părtaşă la conspiraţie. Sunt atât de înspăimântată, încât nu reuşesc să desluşesc literele mâzgălite pe coală.

— Ce este? mă răstesc. Care sunt veştile?

— Lady Margaret, îmi pare rău să vă spun că cei mici erau foarte bolnavi când am plecat de la Stourton.

Mijesc ochii la scrisul ilizibil şi mă căznesc să citesc scurta scrisoare trimisă de vechilul meu. Îmi scrie că băiatul meu de nouă ani, Henric, a făcut o spuzeală roşie şi febră. Arthur, care are şapte ani, este bine, dar se tem că Ursula este bolnavă. Plânge şi pare să o doară capul şi sigur are febră în momentul în care îmi scrie. Nu are decât trei ani, o vârstă periculoasă pentru un copilaş abia ieşit din pruncie. Nici măcar nu pomeneşte de bebeluş, de Reginald. Trebuie să presupun că trăieşte şi că este bine în odaia copiilor. Vechilul meu mi-ar fi spus negreşit dacă pruncul ar fi mort deja, nu-i aşa?

— Nu este boala năduşelii, îi spun eu trimisului, pomenind boala cea nouă care a băgat spaima în noi toţi, molima care a venit cu armata lui Henric Tudor şi care aproape că a şters de pe faţa pământului centrul Londrei când s-au strâns să-l întâmpine. Spune-mi că nu e năduşeala.

Îşi face cruce.

— Mă rog să nu fie. Nu cred că este. Nimeni nu…

Îşi curmă vorba. Vrea să spună că nu murise nimeni – dovada că nu este boala năduşelii, care omoară un om sănătos într-o singură zi, pe neaşteptate.

— M-au trimis în a treia zi de când se îmbolnăvise băiatul cel mare, spune el. Rezistase trei zile când am plecat eu. Poate că trăieşte…

— Şi pruncul Reginald?

— E cu doica lui, la ea acasă, departe de castel.

Îmi citesc propria teamă pe chipul lui palid.

— Şi tu? Cum eşti, băiete? Nici un semn de boală?

Nimeni nu ştie cum se răspândeşte boala dintr-un loc într-altul. Unii cred că solii o poartă cu ei pe haine, pe hârtia soliei, aşa încât tocmai cel care îţi aduce un mesaj de

avertizare îţi aduce şi moartea.

— Sunt bine, slavă Domnului, spune el. Nu am spuzeală. Nu am febră. Altfel, nu m-aş fi apropiat de Domnia Voastră, milady.

— Ar trebui să mă duc acasă, spun. (Sunt sfâşiată între datoria faţă de Tudori şi teama pentru copiii mei.) Dă de ştire celor de la grajduri că plec într-un ceas şi că o să am nevoie de un însoţitor şi de un cal de rezervă.

El încuviinţează din cap şi îşi conduce calul prin gangul acoperit, intrând în curtea grajdului. Eu merg să le spun doamnelor mele să-mi împacheteze hainele şi că una dintre ele va trebui să mă însoţească pe vremea asta friguroasă, căci trebuie să ajungem la Stourton; copiii mei sunt bolnavi şi trebuie să fiu cu ei. Scrâşnesc din dinţi în timp ce turui ordine în stânga şi în dreapta: numărul de ostaşi din corpul de gardă, mâncarea pe care va trebui s-o luăm cu noi, pelerina unsă cu ulei pe care vreau să mi-o lege la oblânc, în caz că plouă sau ninge, şi cea pe care o voi purta pe mine. Nu-mi îngădui să mă gândesc la destinaţie. Mai presus de orice, nu-mi îngădui să mă gândesc la copiii mei.

Viaţa este plină de riscuri. Cine ştie lucrul ăsta mai bine ca mine? Cine ştie mai bine că pruncii mor uşor, că cei mici se îmbolnăvesc din te miri ce, că sângele regesc este groaznic de bolnăvicios, că moartea îmi urmează peste tot familia, pe Plantageneţi, ca un câine negru credincios.

Castelul Stourton, Staffordshire, iarna anului 1501

Îmi găsesc casa cuprinsă de o nelinişte febrilă. Toţi cei trei copii sunt bolnavi; numai bebeluşul, Reginald, nu asudă şi nici nu are o spuzeală roşie. Mă duc numaidecât în odaia copiilor. Cel mai mare, Henric, care are nouă ani, doarme dus în patul mare cu polog; fratele lui, Arthur, stă chircit lângă el şi câţiva paşi mai încolo, fetiţa mea, Ursula, se zvârcoleşte în pătuţul ei pe rotile. Mă uit la ei şi scrâşnesc din dinţi.

La un semn al meu, doica îl întoarce pe Henric pe spate şi îi saltă cămaşa de noapte. Are pieptul şi burta acoperite cu pete roşii, unele contopite; este umflat la faţă de la spuzeală, iar după urechi şi pe gât nu mai are nici un pic de piele normală. Este roşu şi umflat peste tot.

— E pojar? o întreb tăios.

— Sau vărsat de vânt, spune ea.

Arthur, care moţăia lângă Henric, plânge puţin când mă vede, iar eu îl iau în braţe

din aşternuturile încinse şi îl pun pe genunchi. Îi simt trupşorul dogorind.

— Mi-e sete, spune el. Sete. (Doica îmi întinde un pahar cu bere slabă, iar el bea trei înghiţituri, după care îl împinge în lături.) Mă dor ochii.

— Ţinem obloanele trase, îmi spune doica încetişor. Henric s-a plâns că îl dor ochii de la lumină, aşa că le-am închis. Sper c-am făcut bine.

— Aşa cred, spun. (Propria mea ignoranţă mă înspăimântă. Nu ştiu ce ar trebui făcut pentru copiii ăştia, nici măcar nu ştiu ce au.) Ce spune doctorul?

Arthur se lipeşte de mine. Până şi ceafa îi dogorăşte când i-o sărut.

— Doctorul spune că e probabil pojar şi, cu voia Domnului, o să se facă bine toţi trei. Zice să avem grijă să le fie cald.

Cu siguranţă ne îngrijim să le fie cald. În odaie e înăbuşitor de cald: în cămin arde focul şi sub fereastră e un coş plin cu tăciuni aprinşi, paturile sunt acoperite cu maldăre de pături şi toţi cei trei copii năduşesc, roşii la faţă de căldură. Îl aşez pe Arthur la loc în aşternuturile lui încinse şi mă duc la pătuţul în care Ursula zace fără vlagă şi tăcută. Nu are decât trei ani, este o gâgâlice. Când mă vede, ridică braţul micuţ şi îmi face semn cu mâna, dar nu vorbeşte şi nu-mi rosteşte numele.

Mă întorc îngrozită spre doică.

— Nu şi-a pierdut minţile! se apără ea. Delirează din pricina fierbinţelii. Doctorul spune că, dacă îi scade febra, o să se facă bine. Cântă puţin şi scânceşte uşor prin somn, dar nu şi-a pierdut minţile. Nu încă, în orice caz.

Încuviinţez din cap, căznindu-mă să nu mă pierd cu firea în încăperea asta încinsă, unde copiii mei zac de jur-împrejurul meu ca nişte leşuri de înecaţi pe mal.

— Când se întoarce doctorul?

— Trebuie că e pe drum încoace, milady. I-am promis că trimit după el îndată ce ajungeţi, să poate sta de vorbă cu Domnia Voastră. Dar jură că o să-şi revină. (Doica se uită la faţa mea.) Probabil, adaugă ea.

— Şi restul casei?

— Vreo doi copii de casă sunt bolnavi. Unul dintre ei era bolnav dinainte să cadă Henric la pat. Şi servitoarea care vedea de găini a murit. Dar nimeni altcineva nu s-a molipsit încă.

— Şi în sat?

— Nu ştiu ce e în sat.

Încuviinţez din cap. Va trebui să-l întreb pe doctor despre asta; orice îmbolnăvire pe pământurile noastre este responsabilitatea mea. Va trebui să poruncesc la bucătărie să trimită mâncare la casele unde sunt bolnavi, va trebui să mă asigur că preotul merge să-i vadă şi că atunci când mor, au bani pentru gropari. Dacă n-au, va trebui să plătesc eu pentru o groapă şi o cruce de lemn. Dacă situaţia se înrăutăţeşte, voi fi nevoită să poruncesc să sape gropi comune în care să îngroape leşurile. Acestea

sunt obligaţiile care îmi revin în calitatea mea de stăpână a domeniului Stourton. Trebuie să am grijă de toţi cei de pe domeniul meu, nu doar de copiii mei. Şi, ca de obicei – cum se întâmplă întotdeauna –, nu avem nici cea mai vagă idee ce stârneşte boala, cum se lecuieşte, când se va muta într-un alt sat năpăstuit şi va omorî oameni şi-acolo.

— I-aţi scris stăpânului? întreb.

Vechilul meu, care aşteaptă în pragul uşii deschise, răspunde în locul ei.

— Nu, milady. Ştiam că îl însoţeşte pe prinţul de Wales, dar nu ştim unde anume se aflau pe drum. N-am ştiut unde să-i trimitem scrisoarea.

— Scrie în numele meu şi trimite cartea la Ludlow, spun. Adu-mi-o înainte s-o pecetluieşti şi s-o trimiţi. O să ajungă la Ludlow în câteva zile. Se poate să fi ajuns deja între timp. Dar eu va trebui să rămân aici până când se pun toţi pe picioare. Nu pot risca să duc boala prinţului de Wales şi miresei lui, fie că e pojar sau vărsat de vânt.

— Doamne păzeşte, spune vechilul, pios.

— Amin, răspunde doica, rugându-se pentru prinţ chiar şi în timp ce mâna ei adastă pe fruntea încinsă a fiului meu, ca şi cum nimic nu ar conta mai mult decât un Tudor.

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1502

Petrec mai bine de două luni cu copiii mei la Stourton, în timp ce încet, unul după celălalt, scapă de fierbinţeala din sânge, de petele de pe piele şi de durerea de ochi. Ursula începe să îşi revină ultima şi, chiar şi după ce s-a însănătoşit, oboseşte iute, are toane şi îşi umbreşte ochii cu mânuţa. Au fost câţiva bolnavi în sat şi un copil a murit. Nu se ţine nici o serbare de Crăciun şi le interzic sătenilor să vină la castel după darurile din a douăsprezecea noapte[1]. Toată lumea se tânguie că am refuzat să dau mâncare şi vin şi mici daruri, dar mi-e frică de molima din sat şi mi-e groază că, dacă îi las pe arendaşi şi pe ai lor să vină la castel, o să aducă boala cu ei.

Nimeni nu ştie ce a iscat boala, nimeni nu ştie dacă a trecut de tot sau dacă nu va reveni odată cu vremea caldă. Suntem la fel de neajutoraţi în faţa ei ca cireada în faţa epizootiei; tot ce ne rămâne de făcut este să suferim ca nişte vite care mugesc şi să nădăjduim că ce e mai rău ne ocoleşte. Când, în fine, ultimul bolnav s-a lecuit şi copiii din sat se întorc la muncă, mă simt atât de uşurată, încât plătesc să se ţină o liturghie în biserica din sat, să aducem mulţumiri că molima pare să ne fi ocolit deocamdată, că am fost cruţaţi în anotimpul acesta greu de iarnă, chiar dacă în vara asta vânturile

calde ne aduc ciuma.

Abia după ce am stat în faţa bisericii şi am văzut-o plină cu o enorie nici mai împuţinată, nici mai murdară, nici mai deznădăjduită decât de obicei, abia după ce am străbătut satul călare şi am întrebat la fiecare uşă dărăpănată dacă toţi ai casei sunt bine, abia după ce m-am asigurat că toţi servitorii sunt sănătoşi – de la sperietorii de păsări până la vechilul meu –, abia atunci ştiu că pot să-mi las copiii şi să mă întorc la Ludlow.

Copiii stau în dreptul uşii de la intrare, să-mi facă semn cu mâna. Doica îl ţine în braţe pe pruncul Reginald care îmi zâmbeşte şi flutură din mânuţele grăsuţe. Îmi strigă: „Ma! Ma!“. Ursula îşi acoperă ochii cu palmele, să şi-i ferească de lumina zorilor.

— Stai cum trebuie! îi spun în timp ce mă salt în şa. Ţine-ţi mâinile pe lângă corp şi nu te mai încrunta. Să fiţi cuminţi, copii, toţi patru, şi curând o să vin acasă să vă văd.

— Când vii? întreabă Henric.

— La vară, îi spun ca să-l liniştesc.

Adevărul este că nu ştiu. Dacă prinţul Arthur şi proaspăta lui mireasă pleacă peste vară în călătorie, alături de suita regală, atunci o să mă întorc la Stourton şi o să rămân acolo până la toamnă. Dar cât timp cei doi rămân la Ludlow, sub protecţia soţului meu, trebuie să fiu şi eu acolo. Nu sunt doar mama acestor copii; am şi alte îndatoriri. Sunt stăpâna de la Ludlow şi protectoarea prinţului de Wales. Şi trebuie să joc aceste roluri la perfecţie, aşa încât să pot ascunde ce m-am născut să fiu: o fată din Casa de York, o Roză Albă.

Le trimit o bezea, dar gândurile mi s-au desprins deja de ei şi se concentrează asupra drumului care mă aşteaptă. Îi fac semn din cap comisului şi mica noastră cavalcadă – şase ostaşi, vreo doi catâri încărcaţi cu lucrurile mele, trei doamne de onoare călare şi un cârd de servitori – porneşte pe lungul drum către Ludlow, unde o voi întâlni pentru prima oară pe fata care va fi următoarea regină a Angliei: Caterina de Aragon.

Castelul Ludlow, graniţa Ţării Galilor, martie 1502

Soţul meu mă întâmpină la el în odaie. Lucrează împreună cu doi secretari şi sunt hârtii împrăştiate pe toată masa imensă. Când intru, le face semn să plece, îşi trage jilţul şi mă întâmpină cu câte un sărut pe ambii obraji.

— Ai ajuns devreme.

— Drumurile au fost bune.
— Era totul bine la Stourton?
— Da, copiii sunt în sfârşit mai bine, îi spun.
— Bine, bine. Am primit scrisoarea ta. (Pare uşurat; îşi doreşte fii şi urmaşi sănătoşi, ca orice bărbat, şi se bizuie pe cei trei băieţi ai noştri să-i slujească pe Tudori şi să ne sporească averea.) Ai luat cina, draga mea?
— Nu încă. O să cinez cu tine. Să mă duc s-o cunosc pe prinţesă acum?
— Când eşti gata. Vrea să ţi-o prezinte chiar el, spune soţul meu, aşezându-se înapoi la masă. (Surâde gândindu-se la Arthur în postură de mire.) Insistă să facă el prezentările. M-a întrebat dacă se poate să fii singură când ţi-o aduce.
— Prea bine, spun sec.
Nu am nici o îndoială că Arthur şi-a dat seama că a mă prezenta tinerei ai cărei părinţi au cerut ca fratele meu să fie ucis înainte ca ei să îşi dea acordul s-o trimită în Anglia este o sarcină ce trebuie tratată cu băgare de seamă. În acelaşi timp, ştiu la fel de bine că acest gând nu-i va fi trecut prin cap soţului meu.

*

O întâmpin după cum a dorit Arthur: fără formalităţi, singură în sala de primiri a Castelului Warden din Ludlow, o încăpere mare, lambrisată, aflată chiar sub iatacul ei. În cămin arde un foc straşnic şi pereţii sunt acoperiţi cu tapiserii groase. Nu este splendidul palat de la Alhambra; dar nu este câtuşi de puţin sărăcăcios sau stânjenitor. Mă duc la oglinda cu ramă din metal bătut cu ciocanul şi îmi potrivesc boneta. Reflexia mă priveşte nedesluşită; ochii negri, tenul palid şi luminos şi gura drăgălaşă ca un boboc de trandafir – acestea sunt trăsăturile mele cele mai frumoase. Nasul meu lung de Plantagenet este cea mai mare dezamăgire a mea. Îmi îndrept boneta şi simt acele împungându-mă prin părul castaniu răsucit într-un coc gros, apoi mă întorc cu spatele la oglindă, căci este o frivolitate pe care ar trebui s-o dispreţuiesc, şi aştept lângă foc.
După câteva clipe, îl aud pe Arthur bătând la uşă şi îi fac un semn din cap doamnei mele de onoare, care îi deschide şi iese în timp ce Arthur intră singur, se înclină scurt. Eu îi fac o reverenţă, apoi ne sărutăm pe obraji.
— Sunt toţi trei bine? mă întreabă. Şi pruncul?
— Da, slavă Domnului.
Îşi face cruce grăbit.
— Amin. Şi Domnia Ta nu ai luat boala?
— A fost de mirare cât de puţini oameni s-au molipsit de data asta, spun. Am fost foarte binecuvântaţi. Doar vreo doi săteni şi numai doi morţi. Pruncul n-a dat nici un

semn de boală. Dumnezeu este cu adevărat milostiv.

El încuviinţează din cap.

— Pot să o aduc pe prinţesa de Wales la Domnia Ta?

Zâmbesc auzindu-l că îi rosteşte titlul cu atâta grijă.

— Şi cum îţi prieşte viaţa de bărbat căsătorit, Luminăţia Ta?

Îmbujorarea bruscă din obrajii lui îmi spune că fata îi place mult şi că e stânjenit s-o recunoască.

— Îmi prieşte, spune el încetişor.

— Vă înţelegeţi bine, Arthur?

Îmbujorarea se înteţeşte şi îi cuprinde fruntea.

— Este…

Îşi curmă vorba.

În mod limpede, nu are cuvinte s-o descrie.

— Frumoasă? îi sugerez eu.

— Da! Şi…

— Plăcută?

— O, da! Şi…

— Fermecătoare?

— Are o…, începe el, dar se întrerupe din vorbă.

— Mai bine o văd. În mod limpede, nu poate fi descrisă.

— Ah, protectoarea mea, râzi de mine, dar o să vezi…

Iese s-o aducă. Nu mi-am dat seama că o lăsasem să aştepte şi mă întreb dacă nu se va simţi jignită. La urma urmei, este o Infantă a Spaniei şi a fost crescută să ajungă o femeie foarte însemnată.

Când uşa din lemn masiv se deschide, mă ridic şi Arthur o însoţeşte în încăpere, apoi se înclină şi iese, închizând uşa. Prinţesa de Wales şi cu mine rămânem singure.

Primul meu gând este că e atât de fragilă şi de graţioasă, încât ai crede că este un portret de prinţesă dintr-un vitraliu şi nicidecum o fată în carne şi oase. Are părul arămiu îndesat cuviincios sub un capişon gros, o talie minusculă strânsă cu un pieptar mare şi greoi ca o platoşă şi o bonetă înaltă, învăluită în dantelă preţioasă care cade de o parte şi de alta şi o acoperă ca şi cum ar putea-o purta peste chip, ca pe o ferigea de păgână. Îmi face o reverenţă, cu ochii şi chipul plecate, şi abia când o prind de mână şi ridică privirea observ că are ochi albaştri, strălucitori şi un zâmbet drăguţ şi sfios.

Este albă la faţă de îngrijorare în timp ce îmi rostesc discursul în latină, urându-i bun-venit la castel şi scuzându-mă pentru absenţa mea. O văd cum se uită în jur după Arthur. O văd cum îşi muşcă buza de jos, ca pentru a-şi face curaj, şi începe să vorbească înflăcărat. Dintr-odată, rosteşte singurul lucru pe care nu mi-aş dori să-l aud vreodată, şi cu atât mai puţin din gura ei.

— Mi-a părut rău pentru moartea fratelui Domniei Voastre. Foarte rău, spune ea.

Sunt cât se poate de uimită că îndrăzneşte şi să-mi vorbească despre asta, darămite că o face cu sinceritate şi compasiune.

— A fost o mare pierdere, spun eu pe un ton stăpânit. Dar, vai, acesta este mersul lumii.

— Mă tem că venirea mea…

Nu suport să-mi ceară iertare pentru crima comisă în numele ei. O întrerup din câteva vorbe. Biata copilă se uită la mine de parcă ar vrea să mă întrebe cum să mă aline. Mă priveşte de parcă ar fi gata să mi se prăvălească la picioare şi să mărturisească totul ca fiind din vina ei. Găsesc de nesuportat faptul că îmi vorbeşte despre fratele meu. Nu pot îndura să-i aud numele pe buzele ei, nu pot îngădui ca această conversaţie să continue, dacă nu vreau să cedez nervos şi să îl plâng în faţa acestei tinere, a cărei venire i-a provocat moartea. Dacă n-ar fi fost ea, el ar fi în viaţă. Cum aş putea să vorbesc calm despre toate astea?

Întind mâna s-o ţin la distanţă, s-o fac să tacă, dar ea mi-o apucă şi face o mică reverenţă.

— Nu este vina voastră, reuşesc să îngaim. Şi cu toţii trebuie să ne supunem regelui.

Ochii ei albaştri sunt scăldaţi în lacrimi.

— Îmi pare rău, spune ea. Nespus de rău.

— Nu este vina voastră, spun, vrând s-o împiedic să mai rostească vreun cuvânt. Şi nu a fost nici vina lui. Nici a mea.

*

Şi apoi, în mod straniu, trăim fericiţi laolaltă. Curajul de care a dat dovadă când m-a înfruntat şi mi-a spus că îi pare rău pentru suferinţa mea şi că şi-ar fi dorit s-o poată împiedica, îl văd la ea zi de zi. Îi e îngrozitor de dor de casă; mamă-sa îi scrie rar, şi-atunci puţin. Caterina nu e cu mult mai mult decât un orfan într-o ţară străină, care trebuie să înveţe totul: limba noastră, rânduielile noastre; până şi mâncărurile noastre îi sunt străine şi câteodată, când şedem împreună după-amiaza şi coasem, îi abat gândurile punând-o să-mi spună cum e acasă la ea. Îmi descrie palatul ei, Alhambra, ca pe o nestemată într-o montură reprezentată de o grădină înverzită, aflată în cufărul de comori al castelului din Granada. Îmi povesteşte despre apa rece ca gheaţa care curge în fântânile arteziene, captată tocmai de pe crestele cordilierei, şi despre soarele arzător care scaldă peisajul, făcându-l de un auriu secetos. Îmi vorbeşte despre mătăsurile pe care le purta în fiecare zi şi despre dimineţile leneşe petrecute în sala de baie placată cu marmură, despre mama ei care împarte dreptate şi conduce regatul în

sala tronului ca un monarh având puteri egale cu cele ale tatălui ei, şi despre hotărârea lor ca autoritatea lor şi legea lui Dumnezeu să se întindă în întreaga Spanie.

— Trebuie că toate acestea îţi par foarte stranii, îi spun gânditoare, privind pe fereastra îngustă spre locul unde lumina se scurge din peisajul întunecat de iarnă, iar cerul se preschimbă din cenuşiu în plumburiu şi apoi în negru de fum.

Pe dealuri este zăpadă, iar deasupra văii se îngrămădesc norii, în vreme ce o rafală de ploaie răpăie în ochiurile mici de geam ale ferestrei.

— Trebuie că-ţi pare altă lume.

— E ca un vis, îmi spune ea încetişor. Un vis în care totul este diferit şi tot speri că ai să te trezeşti.

Încuviinţez tăcut. Ştiu cum este să descoperi că totul s-a schimbat şi că nu te poţi întoarce la viaţa ta de dinainte.

— Dacă n-ar fi Arth… Luminăţia Sa, şopteşte ea şi îşi pleacă ochii asupra gherghefului. Dacă n-ar fi el, aş fi foarte nefericită.

Îmi pun mâna peste a ei.

— Slavă Domnului că te iubeşte, îi spun încetişor. Şi sper că toţi te putem face fericită.

Brusc, înalţă chipul şi ochii ei albaştri îmi caută privirea.

— Mă iubeşte cu adevărat, aşa-i?

— Nu încape nici o îndoială, îi surâd. Îl ştiu de mic copil, are un suflet cald şi nobil. Este o binecuvântare că voi doi v-aţi găsit unul pe celălalt. Ce cuplu de regi o să fiţi într-o zi!

Are privirea uimită a unei femei foarte îndrăgostite.

— Şi sunt semne? o întreb încetişor. Ştii să-ţi dai seama dacă aştepţi un copilaş, nu? Mama ta sau *duenna* au stat de vorbă cu tine?

— Nu e nevoie să-mi zici nimic; mama mi-a explicat totul, spune ea cu o demnitate înduioşătoare. Ştiu tot. Şi nu sunt semne încă. Dar sunt încredinţată că o să avem un copil. Şi vreau s-o botez Maria.

— Ar trebui să te rogi pentru un fiu, îi reamintesc. Un fiu pe care să-l botezi Henric.

— Un fiu pe care să-l cheme Arthur, dar mai întâi o fată pe care o s-o cheme Maria, spune ea, de parcă ar şti sigur deja. Maria, după Maica Fecioară, care m-a ajutat să ajung în siguranţă aici şi care mi-a dăruit un soţ care mă iubeşte. Şi după aceea, Arthur – după tatăl lui şi după Anglia pe care o vom construi împreună.

— Şi cum o să arate ţara voastră? o întreb.

Este serioasă; pentru ea, ăsta nu este un joc de copii.

— N-o să se mai dea amenzi pentru delictele minore, spune. Justiţia nu ar trebui folosită ca să-i obligi pe oameni să se supună.

Încuviinţez cu un semn aproape imperceptibil din cap. Rapacitatea regelui când

vine vorba să-şi amendeze nobilii – chiar şi pe cei care îi sunt prieteni –, îngenunchindu-i cu dări imense, macină loialitatea supuşilor lui. Dar nu pot vorbi despre asta cu moştenitoarea regelui.

— Şi fără arestări nedrepte, spune ea în şoaptă. Cred că verii tăi sunt închişi în Turnul Londrei.

— Vărul meu William de la Pole a fost dus în Turn, dar nu i s-a adus nici o învinuire, spun eu. Mă rog să nu fi avut nimic de-a face cu fratele lui Edmund, un răzvrătit care s-a ascuns. Nu ştiu unde este şi nici ce face.

— Nimeni nu se îndoieşte de loialitatea Domniei Tale, mă linişteşte ea.

— Mă asigur că aşa este, spun eu pe un ton îndârjit. Şi abia dacă vorbesc cu rudele mele.

Castelul Ludlow, graniţa Ţării Galilor, aprilie 1502

Arthur se străduieşte din toate puterile – toţi ne căznim s-o înveselim, dar este o iarnă lungă şi friguroasă pentru ea pe dealurile de la graniţa Ţării Galilor. Numai luna de pe cer nu i-o făgăduieşte: o grădină de legume, importuri de portocale, ca să poată face un soi de dulceaţă care le place mult în Spania, ulei de trandafiri pentru păr, crini proaspeţi – îi jură că o să înflorească până şi în locul ăsta. O liniştim mereu că vremea caldă o să vină în curând şi că o să fie foarte cald – nu la fel de cald ca în Spania, îi spunem precaut, dar îndeajuns de cald cât să se plimbe pe afară fără să se înfăşoare în straturi peste straturi de şaluri şi blănuri şi, cu siguranţă, într-o zi o să se termine şi cu ploaia care nu mai conteneşte, iar soarele o să se înalţe mai devreme, pe un cer luminos, şi noaptea o să se lase mai târziu, şi o să poată auzi privighetorile.

Ne jurăm că în mai o să fie soare şi îi povestim despre distracţiile şi jocurile prosteşti de Arminden; o să deschidă fereastra în zori şi o să fie întâmpinată cu un colind, toţi tinerii chipeşi o să-i lase nuielele descojite la uşă şi o s-o încoronăm Regina Maiului, şi o s-o învăţăm să danseze în jurul stâlpului de Arminden.

Dar, în ciuda planurilor şi promisiunilor noastre, lucrurile nu stau aşa. Luna mai nu este deloc cum i-am promis. Poate că n-ar fi fost niciodată aşa cum îi făgăduisem; dar nu vremea ne-a zădărnicit planurile, nici veselia invocată cu uşurătatea unor curteni închişi în palat vreme de luni întregi. N-au fost de vină nici florile, nici peştii care se înmulţeau în apele râului; privighetorile au venit şi au cântat, dar nimeni nu le-a ascultat – de vină a fost un dezastru pe care nici unul dintre noi nu şi l-ar fi putut închipui.

— E Arthur, îmi spune soţul meu, uitând să înşire nenumăratele titluri ale prinţului, uitând să bată la uşa iatacului meu, dând buzna înăuntru, cu chipul schimonosit de îngrijorare. Vino numaidecât. E bolnav.

Şed la oglindă, doamna de onoare stă în spatele meu împletindu-mi părul, boneta este pregătită pe etajeră şi rochia pentru ziua respectivă atârnă de armoarul din lemn sculptat, din spatele ei. Sar în picioare, smulgându-i cosiţa din mână, îmi azvârl pelerina peste cămaşa de noapte şi înnod în pripă nojiţele.

— Ce s-a întâmplat?

— Spune că se simte obosit şi-l doar toate, de parcă ar avea friguri.

Arthur nu se plânge niciodată că ar fi bolnav, nu trimite niciodată după doctor. Ieşim amândoi cu paşi mari din iatac, o luăm pe scări şi traversăm coridorul care duce la turnul prinţului, apoi urcăm până la iatacul lui aflat tocmai în vârf. Soţul meu gâfâie în urma mea pe scara şerpuită, în vreme ce eu alerg pe treptele de piatră, în cercuri concentrice, ţinându-mă de pilonul de piatră rece din centrul spiralei.

— L-ai chemat pe doctor la el? îi arunc peste umăr.

— Bineînţeles. Dar a ieşit pe undeva. Servitorul lui s-a dus în oraş să-l caute. (Bărbatu-meu se opreşte să-şi tragă sufletul, cu o mână pe stâlpul de piatră şi cu cealaltă pe pieptul care îi saltă de efort.) O să ajungă curând.

Ajungem la iatacul lui Arthur, bat la uşă şi intru fără să mai aştept răspunsul. Băiatul este în pat; faţa îi luceşte de sudoare. E alb la faţă ca rufăria de pe el, gulerul încreţit al cămăşii sale de noapte nici nu se distinge de obrazul tânăr de care stă lipit.

Sunt înspăimântată, dar mă căznesc să n-o arăt.

— Băiatul meu, îi spun încetişor, pe tonul cel mai cald şi mai încrezător cu putinţă. Nu te simţi bine?

Îşi rostogoleşte capul spre mine.

— Ard doar, îmi spune printre buzele crăpate. Foarte tare. (Le face semn servitorilor.) Ajutaţi-mă. O să mă ridic şi-o să mă aşez lângă foc.

Fac un pas în spate şi mă uit la ei. Îi trag păturile în lături şi îi pun mantia pe umeri. Îl ajută să se dea jos din pat. Îl văd cum se strâmbă când se mişcă, de parcă l-ar durea să facă cei doi paşi până la scaun, şi când ajunge lângă cămin, se aşază cu greutate, ca istovit.

— Eşti bună să mergi s-o chemi pe Luminăţia Sa prinţesa? îmi cere. Trebuie să-i spun că nu pot ieşi la plimbare cu ea astăzi.

— Pot să-i spun şi eu…

— Vreau s-o văd.

Nu mă cert cu el şi cobor scările din turnul lui, traversez coridorul, urc scările turnului prinţesei până la iatacul ei şi o rog să vină la soţul ei. Este la lecţia de dimineaţă, citind în engleză, încruntându-se deasupra cărţii ei. Vine numaidecât,

surâzătoare şi nerăbdătoare; *duenna* ei, Doña Elvira, o urmează aruncându-mi o privire cruntă, parcă întrebându-mă din ochi: „Ce s-a întâmplat? Ce s-a mai întâmplat în ţara asta rece şi umedă? Unde aţi dat voi, englezii, greş iar?“.

Prinţesa mă urmează de-a lungul somptuoasei săli de primire a lui Arthur, unde şase bărbaţi aşteaptă să-l vadă pe prinţ. Aceştia se înclină când trece printre ei, schiţând câte un mic zâmbet în dreapta şi în stânga – o prinţesă binevoitoare. Apoi intră în iatacul lui Arthur şi veselia i se şterge de pe chip.

— Ţi-e rău, iubirea mea? îl întreabă imediat.

El stă ghemuit în scaunul lui de lângă foc; bărbatul meu, chinuit ca un câine neliniştit, stă în picioare în spatele lui. Arthur întinde braţul, s-o împiedice să se apropie, murmurând atât de încet, încât nu pot auzi ce spune. Ea se răsuceşte brusc spre mine, iar pe chipul ei se citeşte groaza.

— Lady Margaret, trebuie să-l chemăm pe doctorul prinţului.

— Mi-am trimis deja servitorii să-l caute.

— Nu vreau să faceţi caz din pricina mea, spune Arthur imediat.

De când era copil a urât să fie bolnav şi să aibă lumea grijă de el. Fratele lui, Harry, savurează atenţia şi adoră să fie bolnav şi răsfăţat; dar Arthur se jură mereu că n-are nimic.

Se aude un ciocănit în uşă şi o voce anunţă:

— A sosit doctorul Bereworth, Luminăţia Voastră.

Doña Elvira se duce ea însăşi să deschidă uşa şi când intră doctorul, prinţesa se duce spre el potopindu-l cu un val de întrebări în latină, pe care le rosteşte prea repede ca el să o înţeleagă. Doctorul îmi cere ajutorul din priviri.

— Luminăţia Sa nu se simte bine, spun eu simplu.

Fac un pas în spate şi îl vede pe prinţ ridicându-se de pe scaun, împleticindu-se din pricina efortului în vreme ce orice urmă de culoare i-a dispărut din obraji. Doctorul se trage în spate când îl zăreşte pe Arthur, şi din privirea lui înspăimântată îmi dau seama pe dată ce gândeşte.

Prinţesa vorbeşte pe un ton îngrijorat cu *duenna* ei, care îi răspunde şoptind într-o spaniolă repezită. Arthur se uită când la tânăra lui mireasă, când la doctor, iar ochii îi sunt afundaţi în orbite şi pielea i se îngălbeneşte tot mai tare de la un ceas la altul.

— Vino, îi spun prinţesei, apucând-o de braţ şi conducând-o afară din iatac. Ai răbdare. Doctorul Bereworth este foarte priceput şi îl ştie pe prinţ de când era copil. Probabil nu este nimic grav. Dacă doctorul Bereworth este îngrijorat, o să trimitem chiar după medicul regelui, la Londra. O să-l punem pe picioare curând.

Chipul ei micuţ este umbrit, dar mă lasă s-o împing pe un divan aflat în dreptul ferestrei din sala de primiri şi întoarce capul, uitându-se afară la ploaie. Fac semn mulţimii de petiţionari să iasă din sala de primiri şi ei pleacă, înclinându-se fără

tragere de inimă, aruncând priviri fugare către silueta nemişcată de pe divan.

Aşteptăm în tăcere până când doctorul îşi face iarăşi apariţia. Apuc să văd, înainte să închidă uşa, că Arthur s-a întors în pat şi zace sprijinit de perne.

— Cred că ar trebui lăsat să doarmă, spune doctorul.

Mă duc la el.

— Nu este boala năduşelii, îi şoptesc îngrijorată, provocându-l să mă contrazică, aruncând o privire către tânăra încremenită pe divanul de la fereastră. Îmi dau seama că nu îi cer părerea, ci îi interzic să dea glas celei mai mari temeri a noastre. Nu este boala năduşelii. Nu se poate.

— Milady, nu mă pot pronunţa.

Îi este groază s-o spună. Năduşeala omoară într-o noapte şi o zi, răpind şi bătrâni, şi tineri, sănătoşi şi nevolnici, fără deosebire. Este blestemul pe care regele l-a adus cu sine când a intrat mărşăluind în regatul lui cu armata de mercenari care trebuie că au adus-o de prin şanţurile şi temniţele Europei. Este năpasta pe care a abătut-o Henric Tudor asupra poporului englez şi în primele luni de după bătălie, oamenii spuneau că ea dovedea că spiţa lui nu va prospera, că domnia care începuse cu cazne se va încheia cu sudoare. Mă întreb dacă această prevestire nu vorbea despre tânărul nostru prinţ, mă întreb dacă viaţa lui plăpândă n-a fost blestemată de două ori.

— Dă, Doamne, să nu fie năduşeala, spune doctorul.

Prinţesa traversează sala până în dreptul lui şi îi vorbeşte rar în latină, disperată să-i audă părerea. El o linişteşte spunându-i că nu e decât o fierbinţeală, că îi poate administra o poţiune şi că temperatura prinţului va scădea. Îi vorbeşte pe un ton liniştitor şi apoi pleacă, lăsându-mă pe mine s-o conving că nu-şi poate veghea soţul cât timp acesta doarme.

— Dacă plec de lângă el acum îmi juri că ai să stai tot timpul la căpătâiul lui? mă imploră ea.

— O să intru la el chiar acum, dacă ieşi şi te duci la tine în iatac şi citeşti, sau înveţi, sau coşi.

— Mă duc! spune ea, ascultătoare dintr-odată. O să mă duc la mine în odaie dacă stai tu cu el.

Eu şi *duenna*, Doña Elvira, ne privim drept în ochi, după care ea îşi urmează protejata afară din încăpere. Eu mă duc la căpătâiul prinţului, conştientă că acum i-am jurat şi soţiei lui, şi mamă-sii că o să veghez asupra lui, dar că veghea mea este inutilă dacă tânărul atât de palid şi de agitat din patul mare cu polog e victima bolii tatălui său şi a blestemului mamă-sii.

*

Ziua trece cu o lentoare chinuitoare. Prinţesa se ţine de cuvânt şi se plimbă prin grădină, învaţă la ea în iatac şi trimite din oră în oră să afle cum se simte soţul ei. Îi răspund că se odihneşte, că are în continuare febră mare. Nu-i spun că e din ce în ce mai rău, că se zvârcoleşte chinuit de vise febrile, că am trimis după doctorul regelui, la Londra, şi că-i tamponez fruntea, faţa şi pieptul cu oţet şi apă rece ca gheaţa, dar nimic nu-l răcoreşte.

Caterina se duce în capela rotundă din curtea castelului şi se roagă în genunchi pentru sănătatea tânărului ei soţ. Târziu în noapte, mă uit în jos, de la ferestra turnului lui Arthur, şi îi zăresc lumânarea licărind în curtea întunecată şi alaiul de femei care o urmează de la capelă spre iatacul ei. Sper că va putea dormi în timp ce eu mă întorc lângă pat şi lângă băiatul care dogorăşte de febră. Arunc nişte săruri purificatoare în foc şi mă uit la flăcările care se înalţă albăstrui. Îi iau mâna; îi simt palmele asudate şi pulsul trepidând sub vârfurile degetelor mele. Nu ştiu ce să fac pentru el. Nu ştiu ce se poate face pentru el. Mă tem că nimeni nu-l poate ajuta. În întunericul prelung şi înfrigurat al nopţii, încep să cred că o să moară.

*

Mănânc micul dejun la el în cameră, dar n-am deloc poftă de mâncare. Delirează şi nu vrea nici să bea, nici să mănânce. Îi pun pe cămăraşi să-l ţină în timp ce îi lipesc cu forţa cupa de gură şi îi torn bere slabă pe gât până când se îneacă, împroaşcă şi înghite, apoi îl sprijină la loc pe pernă, iar el se zvârcoleşte în pat, dogorând tot mai tare.

Prinţesa vine la uşa sălii lui de primiri şi sunt chemată.

— O să merg să-l văd! N-ai să mă împiedici!

Închid uşa în urma mea şi îi înfrunt dârzenia lividă. Are ochii încercănaţi ca nişte violete strivite; n-a închis un ochi toată noaptea.

— Poate fi o boală gravă, spun, fără să dau glas celei mai mari spaime. Nu-ţi pot îngădui să mergi la el. Nu mi-aş face datoria dacă te las să intri la el.

— Datoria ta este faţă de mine! ţipă fiica Isabellei a Spaniei, scoasă din minţi de frică.

— Datoria mea este faţă de Anglia, îi spun încetişor. Şi dacă porţi un moştenitor al dinastiei Tudor în pântec, atunci datoria mea este faţă de acel copil şi faţă de tine. Nu-ţi pot îngădui să te apropii mai mult de piciorul patului.

Brusc, aproape că se prăbuşeşte.

— Lasă-mă să intru, se roagă ea. Te rog, Lady Margaret, numai lasă-mă să-l văd. O să mă opresc unde-mi spui tu, o să fac cum îmi porunceşti, dar pentru numele Fecioarei, lasă-mă să-l văd!

O conduc înăuntru, pe lângă mulţimile care aşteaptă şi care îi strigă binecuvântări, pe lângă masa aşezată pe capre de lemn pe care doctorul şi-a amenajat un mic dulap cu ierburi, uleiuri şi lipitori care viermuiesc într-un borcan, prin uşa dublă care dă înspre dormitorul unde zace Arthur, liniştit şi tăcut, pe pat. Când intră, băiatul deschide ochii negri şi primele cuvinte pe care le şopteşte sunt:

— Te iubesc. Nu te apropia.

Ea se prinde cu mâinile de stâlpul sculptat de la piciorul patului, ca pentru a se stăpâni să urce în pat, lângă el.

— Şi eu te iubesc, îi răspunde ţinându-şi răsuflarea. O să te faci bine?

El doar clatină din cap şi în momentul acela teribil îmi dau seama că nu mi-am onorat promisiunea faţă de mamă-sa. I-am zis că o să am grijă să nu păţească nimic, dar n-am făcut-o. Din văzduhul iernii, din vântul de la miazăzi – cine ştie cum? –, s-a molipsit de blestemul molimei tatălui său, şi Milady Mama Regelui va fi pedepsită de blestemul celor două regine. Va plăti pentru ce le-a făcut băieţilor din Turn şi va ajunge să-şi vadă nepotul îngropat şi, fără îndoială, şi pe fiu-său. Fac un pas în faţă, o cuprind pe prinţesă pe după mijlocul subţire şi o conduc la uşă.

— O să mă întorc, îi strigă ea în timp ce se îndepărtează fără tragere de inimă. Rămâi cu mine; n-o să te dezamăgesc.

Toată ziua ne luptăm pentru el, la fel de stăruitor de parcă am fi infanterişti afundaţi în noroiul de pe Bosworth Field[2]. Îi aplicăm cataplasme opărite pe piept, îi punem lipitori pe picioare, îi tamponăm faţa cu apă rece, îi punem o tigaie cu jar sub şale. Cum zace aşa, alb ca un sfânt din alabastru, îl chinuim cu toate leacurile la care ne putem gândi, dar el continuă să asude de parcă ar fi luat foc, şi nimic nu-i domoleşte fierbinţeala.

Prinţesa se întoarce la el, aşa cum a promis, şi de data asta îi spunem că este boala fierbinţelii şi că nu se poate apropia mai mult de pragul iatacului lui. Spune că trebuie să-i vorbească între patru ochi, ne porunceşte să ieşim din încăpere şi rămâne pe vârfuri, ţinându-se de stâlpul uşii, strigându-i peste podeaua presărată cu ierburi. Aud un schimb scurt de jurăminte. El o roagă să-i promită ceva, ea primeşte, dar îl imploră să se facă bine. O iau de braţ.

— Pentru binele lui, îi spun. Trebuie să-l laşi.

El s-a ridicat într-un cot şi îi zăresc chipul încrâncenat şi palid de moarte.

— Promite-mi, îi spune. Te rog. De dragul meu. Promite-mi acum, iubita mea.

Ea strigă „Promit“, de parcă şi-ar smulge vorbele din carne, de parcă n-ar vrea să-i împlinească cea de pe urmă dorinţă, iar eu o trag afară din odaie.

*

Clopotul de la castel bate de şase. Confesorul lui Arthur îi dă ultimul maslu, iar el se sprijină la loc pe perne şi închide ochii.

— Nu, şoptesc. Nu renunţa, nu renunţa.

Ar trebui să mă rog la piciorul patului, în schimb îmi apăs ochii umezi cu pumnii încleştaţi şi tot ce pot face este să şoptesc „nu“. Nici nu-mi amintesc când am ieşit ultima oară din odaie, când am mâncat sau când am dormit ultima oară, dar nu pot răbda gândul că acest prinţ, acest tânăr prinţ incredibil de frumos şi de dăruit o să moară – şi asta, în timp ce se află în grija mea. Nu rabd gândul că trebuie să renunţe la viaţa lui, la viaţa lui frumoasă atât de plină de promisiune şi de speranţă. Nu l-am învăţat lucrul în care cred cel mai mult: că nimic nu contează mai mult decât viaţa însăşi, că ar trebui să se agaţe de ea.

— Nu, spun. N-o face.

Rugăciunile nu-l pot împiedica să se stingă, lipitorile, ierburile de leac, uleiurile şi cenuşa inimii de vrăbiuţă legată de pieptul lui nu-l pot opri. E mort înainte ca ceasul să bată de şapte. Mă duc la căpătâiul lui şi îi îndrept gulerul, aşa cum făceam când trăia, îi închid ochii negri, orbi, trăgându-i cuvertura brodată peste piept ca şi cum l-aş înveli pentru somn, şi îi sărut buzele reci. Şoptesc: „Dumnezeu să te binecuvânteze. Noapte bună, dulce prinţ“; apoi trimit după moaşe să-l pregătească, iar eu ies din încăpere.

Luminăţiei Sale Regina Angliei

Draga mea verişoară Elisabeta,

Trebuie că ţi-au spus deja, aşa că aceasta este o scrisoare între noi două: de la femeia care l-a iubit ca o mamă la mama care nu l-ar fi putut iubi mai mult. A înfruntat moartea curajos, aşa cum fac bărbaţii din neamul nostru. Suferinţa i-a fost scurtă şi a murit cu credinţă.

Nu-ţi cer să mă ierţi că n-am izbutit să-l salvez, pentru că eu nu mi-o voi ierta niciodată. N-a existat nici o clipă vreun semn că ar fi fost altceva decât boala fierbinţelii şi nu e leac pentru asta. Nu trebuie să te învinovăţeşti, n-a fost nici un semn că ar fi fost blestemat. A murit ca un băiat iubit, de pe urma bolii pe care armatele tatălui lui au adus-o fără să ştie în ţara asta amărâtă.

O s-o aduc pe văduva lui, prinţesa, la Londra. Este o femeie tânără şi are inima frântă. Ajunseseră să se iubească unul pe celălalt şi pierderea ei este imensă.

Aşa cum este şi a ta, draga mea.

Şi a mea.

Margaret Pole

Castelul Ludlow, graniţa Ţării Galilor, vara anului 1502

Regina, verişoara mea, trimite litiera ei în care văduva să facă lungul drum până la Londra. Caterina călătoreşte uluită şi mută şi în fiecare seară se duce la culcare în tăcere. Ştiu că se roagă să nu se mai trezească a doua zi. O întreb, aşa cum sunt obligată să fac, dacă crede că ar putea fi grea, iar ea scutură din cap furioasă auzind întrebarea ca şi cum aş tulbura intimitatea iubirii ei.

— Dacă eşti grea şi pruncul este băiat, atunci va fi prinţ de Wales şi, mult mai târziu, rege al Angliei, îi spun cu blândeţe, ignorându-i furia nestăpânită. Ai devenit o femeie la fel de importantă ca Lady Margaret Beaufort, care şi-a creat un titlu propriu: Milady Mama Regelui.

Abia găseşte puterea să vorbească:

— Şi dacă nu sunt?

— Atunci eşti prinţesa-văduvă, iar prinţul Harry devine prinţ de Wales, îi explic. Dacă nu ai nici un fiu care să moştenească titlul, atunci acesta îi revine prinţului Harry.

— Şi când moare regele?

— Cu voia lui Dumnezeu, ziua aceea nu va veni multă vreme de acum încolo.

— Amin. Dar când se va întâmpla?

— Atunci prinţul Harry devine rege, iar soţia lui – oricare ar fi ea – va fi regină.

Se întoarce cu spatele la mine şi se duce la cămin, dar nu înainte să zăresc expresia de dispreţ care-i traversează chipul când îl pomenesc pe fratele mai mic al prinţului Arthur:

— Prinţul Harry! exclamă.

— Trebui să accepţi poziţia pe care ţi-o dă Dumnezeu în viaţă, îi reamintesc eu încetişor.

— N-o accept.

— Luminăţia Ta, ai suferit o pierdere imensă, dar trebuie să-ţi accepţi soarta. Dumnezeu ne cere tuturor să ne acceptăm soarta. Poate că Dumnezeu porunceşte să te resemnezi, îi sugerez.

— În nici un caz, spune ea neînduplecat.

Palatul Westminster, Londra, iunie 1502

O las pe Prinţesa Văduvă de Wales, cum trebuie să i se zică acum, la Durham

House[3], pe Strand[4], iar eu mă duc la Westminster, unde palatul este în doliu. Străbat coridoarele cunoscute, până la odăile reginei. Uşile sălii ei de primiri sunt larg deschise, iar încăperea este plină de mulţimea obişnuită de curteni şi de petiţionari, dar toată lumea este abătută şi vorbeşte în şoaptă, şi mulţi poartă o panglică neagră la surtuc.

Îmi croiesc drum printre ei, făcând semn din cap spre câţiva cunoscuţi; dar nu mă opresc. Nu vreau să trebuiască să spun iar: „Da. Este o boală cu o evoluţie foarte rapidă. Da, am încercat şi acel leac. Într-adevăr, a fost o lovitură teribilă. Da, prinţesa este sfâşiată de durere. Da, este tragic că nu există nici un copil“.

Ciocănesc la uşa interioară şi Lady Katherine Huntly îmi deschide şi se uită la mine. Este văduva pretendentului executat odată cu fratele meu, aşadar între noi nu e vreo iubire prea mare. Se trage în spate, iar eu trec pe lângă ea fără un cuvânt.

Regina stă în genunchi dinaintea pupitrului ei de rugăciune, cu chipul întors spre crucifixul aurit şi cu ochii închişi. Îngenunchez lângă ea, îmi plec capul şi mă rog la Dumnezeu să-mi dea tărie să-i vorbesc mamei prinţului despre pierderea acestuia.

Ea oftează şi îmi aruncă o privire.

— Te aşteptam, spune ea încetişor.

Îi iau mâinile într-ale mele.

— N-am cuvinte să-ţi spun cât de rău îmi pare.

— Ştiu.

Îngenunchem, cu mâinile împreunate în tăcere, ca şi cum nimic altceva n-ar mai trebui spus.

— Prinţesa?

— Foarte tăcută. Foarte tristă.

— Nici o şansă să fie grea?

— Ea zice că nu.

Verişoara mea încuviinţează din cap, ca şi cum n-ar fi sperat la un nepot care să înlocuiască fiul pe care l-a pierdut.

— Nu e lucru pe care să nu-l fi încercat…, încep eu.

Ea îmi pune delicat o mână pe umăr.

— Ştiu că ai avut grijă de el aşa cum ai fi avut grijă de ai tăi. Ştiu că l-ai iubit din pruncie. Era un prinţ de York adevărat, era roza noastră albă.

— Încă îl avem pe Henric, spun eu.

— Da. (Se sprijină de umărul meu ca să se ridice în picioare.) Dar Harry nu a fost crescut să ajungă prinţ de Wales sau rege. L-am răsfăţat, mă tem. Este nestatornic şi trufaş.

Sunt atât de surprinsă s-o aud spunând un singur cuvânt de rău despre fiul ei iubit, încât pe moment nu-i pot răspunde.

— Poate să înveţe..., îngaim. O să crească.

— N-o să ajungă să fie niciodată un al doilea prinţ Arthur, spune ea, ca şi cum şi-ar măsura profunzimea pierderii. Arthur a fost fiul pe care l-am născut pentru Anglia. Oricum, Domnul fie lăudat, îmi pare că sunt din nou grea.

— Da?

— E încă devreme, dar mă rog să fie aşa. Ar fi o mare alinare, aşa-i? Un alt băiat?

Are treizeci şi şase de ani, este prea în vârstă să mai treacă o dată prin chinurile facerii.

— Ar fi minunat, zic, căznindu-mă să zâmbesc. Dumnezeu îi ocroteşte pe Tudori, le arată îndurare după sacrificiu.

Mă duc cu ea la fereastră şi amândouă ne uităm afară, la grădinile strălucitoare şi la oamenii care joacă bile pe pajiştea de dedesubt.

— A fost un băiat atât de scump, şi a venit atât de repede după nunta noastră, ca o binecuvântare. Şi era un prunc atât de fericit – îţi aminteşti, Margaret?

— Îmi amintesc, spun eu scurt.

N-o să-i spun că mă mâhneşte senzaţia că am uitat atâtea, că anii petrecuţi alături de el mi s-au prelins printre degete, ca şi cum n-ar fi fost decât nişte zile însorite neinteresante. A fost un băiat atât de fericit, şi fericirea nu este memorabilă.

Nu plânge, cu toate că îşi şterge întruna lacrimile de pe obraji, cu dosul palmelor.

— Regele o să-l trimită pe Harry la Ludlow? întreb. Dacă soţul meu trebuie să fie tutorele altui prinţ, atunci şi eu va trebui să am grijă de el şi nu cred că aş putea suporta să văd un alt băiat, nici măcar pe Harry, în locul prinţului Arthur.

Ea clatină din cap.

— Milady a interzis acest lucru. Spune că băiatul va sta cu noi, la palat. Va fi educat aici şi instruit pentru noua lui chemare sub ochii ei, sub supravegherea noastră constantă.

— Şi prinţesa văduvă?

— Se va întoarce acasă, în Spania, bănuiesc. Nu are de ce să mai stea aici.

— Aşa este, biata copilă, consimt eu, gândindu-mă la fata cu chipul palid aflată în palatul cel mare.

*

O vizitez pe prinţesa Caterina înainte să mă întorc acasă la Castelul Stourton. Este prea tânără să fie lăsată singură, înconjurată doar de companioni plătiţi – *duenna* ei cea severă şi doamnele ei de onoare, confesorul ei şi servitorii –, în palatul frumos, cu imense grădini terasate care se întind până jos, la fluviu. Mi-aş dori s-o ia în apartamentele reginei de la palatul regal, în loc s-o lase aici, să se gospodărească

singură.

S-a făcut şi mai frumoasă în lunile de doliu, tenul ei translucid contrastând cu bronzul părului. A mai slăbit şi asta îi face ochii albaştri să pară mai mari pe chipul ei în formă de inimă.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, îi spun căznindu-mă să par veselă. Mă duc acasă la Stourton şi îmi închipui că şi tu vei porni în curând înapoi către Spania.

Se uită în jur, ca pentru a se asigura că nu ne aude nimeni; însă doamnele ei sunt mai departe, iar Doña Elvira nu vorbeşte englezeşte.

— Nu, nu plec acasă, spune ea cu îndârjire calmă.

Aştept să-mi dea o explicaţie. Îmi aruncă un zâmbet fulgerător, poznaş, care îi înseninează chipul trist.

— Nu plec, repetă. Aşa că nu te uita aşa la mine. Nu plec.

— Nu ai de ce să mai rămâi aici, îi reamintesc.

Mă ia de braţ ca să-mi poată vorbi în şoaptă în timp ce înaintăm de-a lungul coridorului, departe de doamnele de onoare, iar ţăcănitul condurilor pe podeaua din lemn ne maschează cuvintele.

— Nu, te înşeli. Aici e ceva pentru care să rămân. I-am făgăduit lui Arthur pe patul lui de moarte că voi sluji Anglia aşa cum m-am născut şi am fost crescută s-o fac, spune ea încet. L-ai auzit şi tu spunând „Promite-mi acum, iubita mea“ – au fost ultimele vorbe pe care mi le-a spus. O să-mi ţin cuvântul dat atunci.

— Nu poţi rămâne.

— Ba pot, şi în cel mai simplu mod cu putinţă. Dacă mă căsătoresc cu prinţul de Wales, o să redevin prinţesă de Wales.

Sunt mută de uluire, dar apoi îmi regăsesc cuvintele:

— Nu se poate să-ţi doreşti să te măriţi cu prinţul Harry, enunţ eu un lucru limpede ca lumina zilei.

— N-am încotro.

— Asta este făgăduiala pe care i-ai făcut-o prinţului Arthur?

Ea încuviinţează din cap.

— Nu se poate să-şi fi dorit să te măriţi cu fratele lui mai mic.

— Ba asta şi-a dorit. Ştia că doar aşa aş deveni prinţesă de Wales şi regina Angliei, iar el şi cu mine aveam multe planuri şi conveniserăm multe lucruri. Era conştient că domnia Tudorilor nu seamănă cu felul în care a domnit Casa de York. Voia să fie un rege care să reprezinte ambele case. Voia să cârmuiască drept şi cu bunăvoinţă. Îşi dorea să ajungă să câştige respectul oamenilor, nu să-i supună cu forţa. Ne făcuserăm planuri. Când a ştiut că o să moară, şi-a dorit să fac ce puseserăm împreună la cale – chiar dacă el nu mai putea. O să-l îndrum şi o să-l instruiesc pe Harry. O să-l transform într-un rege destoinic.

— Prinţul Harry are multe calităţi, încerc eu să-mi aleg cu grijă cuvintele. Dar nu este şi nu va fi niciodată prinţul pe care l-am pierdut. Este fermecător şi energic; este curajos ca un pui de leu şi gata să-şi slujească familia şi ţara… (Şovăi.) Dar este aidoma smalţului, draga mea. Străluceşte la suprafaţă, sclipeşte; dar nu este aur pur. Nu este ca Arthur, care era veritabil până în măduva oaselor.

— Chiar şi aşa, o să mă căsătoresc cu el. O să-l fac mai bun decât este.

— Luminăţia Ta, draga mea, tatăl lui o să-i caute o partidă strălucită, o altă prinţesă. Iar părinţii tăi vor căuta să-ţi aranjeze şi ţie un al doilea mariaj.

— Atunci rezolvăm două probleme dintr-un foc. Şi, în plus, în felul acesta regele va evita să-mi plătească renta de văduvă. O să-i placă treaba asta. Şi o să primească şi restul dotei mele. O să-i convină. Şi menţine alianţa cu Spania, pe care şi-a dorit-o atât de mult, încât…

Îşi curmă vorba.

— Şi-a dorit-o atât de mult, încât l-a ucis pe fratele meu de dragul ei, termin eu fraza în şoaptă. Da, ştiu. Dar tu nu mai eşti Infanta Spaniei. Ai mai fost măritată. Nu este acelaşi lucru. Tu nu eşti aceeaşi.

Se îmbujorează.

— Va fi acelaşi lucru. O să fac eu să fie acelaşi lucru. O să spun că sunt fecioară şi că mariajul nu s-a consumat.

Icnesc.

— Luminăţia Ta, nu te-ar crede nimeni…

— Dar nimeni n-o să întrebe vreodată! afirmă ea cu tărie. Cine ar îndrăzni să-mi tăgăduiască spusele? Dacă spun eu aşa ceva, aşa trebuie să fie. Iar tu ai să mă susţii, ca prietenă ce-mi eşti, nu-i aşa, Margaret? Fiindcă fac asta pentru Arthur şi tu l-ai iubit la fel de mult cât l-am iubit şi eu. Dacă tu nu negi ce spun, atunci nimeni nu-mi va pune spusele la îndoială. Toată lumea va vrea să creadă că mă pot mărita cu Harry, nimeni n-o să ia la întrebări servitorii şi însoţitoarele, să audă ce spune gura lumii. Nici una dintre doamnele mele n-ar răspunde la o întrebare venită de la o iscoadă englezească. Dacă tu nu spui nimic, nimeni altcineva n-o va face.

Sunt atât de uluită de saltul acesta de la alean la uneltire, încât nu fac decât să icnesc şi să mă uit la ea. Pe chip i se citeşte îndârjirea neabătută şi strânge din dinţi.

— Nu poţi face asta, crede-mă.

— O s-o fac, spune ea înverşunată. Am făgăduit. O s-o fac.

— Luminăţia Ta, Harry este un copil…

— Nu crezi că ştiu asta? Cu atât mai bine. Ăsta este motivul pentru care Arthur era atât de hotărât. Harry trebuie instruit. Harry va fi îndrumat de mine. Voi fi sfetnicul lui. Ştiu că este un băieţel trufaş şi răsfăţat. Dar îl voi transforma în regele care trebuie să fie.

Sunt pe punctul de a o contrazice, dar brusc o văd în ea pe regina care ar putea deveni. Va fi extraordinară. Fata asta a fost crescută de la vârsta de trei ani să ajungă regina Angliei. Se pare că va fi regina Angliei, oricât i s-ar împotrivi norocul.

— Nu ştiu cum e mai bine, spun eu şovăitor. Dacă aş fi în locul tău…

Ea clatină din cap, zâmbind.

— Lady Margaret, dacă ai fi tu în locul meu, te-ai întoarce acasă în Spania şi ai spera să-ţi duci zilele în linişte şi siguranţă, pentru că ai învăţat să te ţii departe de tron; ai fost crescută cu frică de rege – orice rege. Dar eu am fost crescută să fiu prinţesă de Wales şi după aceea, regina Angliei. Nu am de ales. Mi-au spus „prinţesa de Wales“ de când eram în leagăn! Nu pot pur şi simplu să-mi schimb numele acum şi să mă ascund din calea destinului meu. Trebuie să fac ce i-am făgăduit lui Arthur. Trebuie să mă ajuţi.

— Jumătate de palat a văzut când aţi fost băgaţi în pat împreună, în noaptea nunţii voastre.

— O să spun că n-a fost în stare, dacă trebuie.

Icnesc auzind cât este de hotărâtă.

— Caterina! Doar nu i-ai face vreodată numele de ruşine?

— Nu este o ruşine la adresa lui, spune ea îndârjită. Este o ruşine la adresa oricui mă întreabă. Ştiu ce a însemnat el pentru mine şi ce am însemnat eu pentru el. Ştiu cum m-a iubit şi ce am însemnat unul pentru celălalt. Dar nimeni altcineva nu trebuie s-o ştie. Nimeni altcineva n-o s-o afle vreodată.

Văd câtă patimă nutreşte încă pentru el.

— Dar *duenna* ta…

— N-o să spună nimic. Nu vrea să se întoarcă în Spania cu marfa stricată şi cu dota pe jumătate cheltuită. (Se întoarce către mine şi îmi adresează zâmbetul ei cutezător, ca şi cum are să fie uşor.) Şi o să am un fiu cu Harry, promite ea. Aşa cum am sperat Arthur şi cu mine. Şi o fată pe care o s-o cheme Maria. Ai să te îngrijeşti de copiii mei pentru mine, Lady Margaret? Nu vrei să ai grijă de copiii pe care Arthur şi-a dorit să-i am?

Ar fi fost mai înţelept din partea mea să tac, deşi ar fi trebuit să-i spun că femeile trebuie să-şi schimbe numele şi să-şi înfrângă propria voinţă, deşi aş fi putut să-i spun că destinele sunt pentru bărbaţi.

— Da, spun fără tragere de inimă. Da. Vreau să am grijă de copiii pe care i-ai făgăduit lui Arthur. Vreau să fiu guvernanta Mariei. Şi n-o să spun niciodată nimic despre tine şi Arthur. N-am ştiut nimic sigur, nici măcar nu eram acolo în noaptea nunţii voastre şi, dacă eşti cu adevărat hotărâtă, atunci n-o să te trădez. N-o să am nici o părere.

Ea îşi pleacă fruntea şi îmi dau seama că se simte profund uşurată auzindu-mi

hotărârea.

— O fac pentru el, îmi reaminteşte. De dragul lui. Nu din ambiţie personală, nici măcar de dragul părinţilor mei. El mi-a cerut-o şi o s-o fac.

— O să te ajut, îi făgăduiesc. De dragul lui.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1502

Dar nu pot face multe pentru ea. Nu mai sunt soţia tutorelui prinţului de Wales, pentru că nu mai există un palat al prinţului de Wales sau o casă regală de Wales. Prinţul cel nou – Harry – este considerat prea valoros să fie trimis de lângă ai lui. În vreme ce verişoarei mele, regina, i se umflă pântecul şi toată lumea spune că pruncul o să fie băiat, singurul lor moştenitor în viaţă, Harry este crescut la Palatul Eltham, de lângă Greenwich, împreună cu surorile lui – Margaret şi Mary – şi, deşi este un băiat de unsprezece ani voinic şi viguros, îndeajuns de mare să-şi preia îndatoririle de moştenitor al coroanei, îndeajuns de mare încât să aibă propriul sfat şi să înveţe de la ei să ia decizii chibzuite, Milady Mama Regelui cere să fie ţinut acasă, la fel ca surorile lui, stăpân adorat şi răsfăţat peste regatul odăii copiilor.

Are parte de cei mai buni preceptori, de cei mai pricepuţi muzicieni şi de cei mai abili călăreţi, care să-l înveţe toate artele şi meşteşugurile demne de un tânăr prinţ. Mamă-sa, verişoara mea, se asigură că va ajunge om instruit şi încearcă să-l înveţe că un rege nu poate face tot timpul numai după capul său; însă Milady stăruie că nu trebuie expus niciodată vreunui pericol.

Nu se poate apropia niciodată de un bolnav, în odăile lui trebuie făcut curat în permanenţă, trebuie să se afle întotdeauna sub supravegherea unui medic. Trebuie să călărească bidivii minunaţi, dar aceştia trebuie dresaţi de comisul lui, care să garanteze că sunt neprimejdioşi pentru călăreţul lor cel mai iubit. Se poate antrena la ţintă, dar nu poate înfrunta niciodată un adversar în turnir. Poate vâsli pe fluviu, dar niciodată dacă stă să plouă. Poate să joace tenis, deşi nimeni nu-l bate niciodată, i se îngăduie să cânte şi să compună muzică, dar nu trebuie niciodată să se aprindă, să se încingă sau să se epuizeze. Nu este învăţat să stăpânească, nu îl învaţă nici măcar să se strunească pe sine. Băiatul, care este deja cocolit şi răzgâiat, a rămas singura punte către viitor a Tudorilor. Dacă ar fi să-l piardă, ar pierde toate lucrurile pentru care s-au luptat, pentru care au uneltit şi au muncit. Fără un fiu şi moştenitor care să-i urmeze regelui Tudor, nu există nici o dinastie Tudor, nici o Casă Tudor. Odată cu moartea fratelui lui, Harry a devenit unicul fiu şi moştenitor. Nu-i de mirare că-l înfăşoară în

hermină şi-i aduc totul pe tipsii din aur.

Nu poate face un pas fără ca ei să fie conştienţi că este singurul lor băiat. Neamul Tudorilor este atât de puţin numeros: regina noastră, pe care o aşteaptă chinurile facerii, un rege care suferă de gâlci şi care nu poate trage aer în piept fără să-l doară, mama lui vârstnică, două fete şi un singur băiat. Sunt puţini şi plăpânzi.

Şi nimeni nu bagă de seamă, dar noi, Plantageneţii din Casa de York, suntem atât de numeroşi. Ni se spune neamul dracului şi, într-adevăr, ne înmulţim în draci. Avem mulţi moştenitori, în frunte cu vărul meu Edmund, care câştigă din ce în ce mai mulţi adepţi şi tot mai multă putere la curtea împăratului Maximilian, cu fratele său Richard şi grămezi de rude şi de veri. Sângele Plantagenet este fertil; au botezat familia după *Planta genista*, tufişul de grozamă, care e veşnic înflorit, creşte peste tot, şi în cel mai potrivnic sol. Nu poate fi smuls din rădăcini şi, chiar dacă îi dai foc, o să prospere şi o să crească iarăşi primăvara viitoare, galben ca aurul, chiar dacă are rădăcinile înfipte în cărbunele cel mai negru.

Se zice că atunci când îi tai capul unui Plantagenet, altul proaspăt o să crească în loc. Ne tragem din Fulk de Anjou, care a fost soţul unei ştime a apei. Noi avem întotdeauna o duzină de urmaşi. Dar dacă Tudorii îl pierd pe Harry, nu au cu ce să-l înlocuiască, în afară de pruncul pe care verişoara mea îl poartă în pântecul jos şi greu şi care îi alungă culoarea din obraji şi o face să-i fie greaţă în fiecare dimineaţă.

De vreme ce Harry este atât de unic, de vreme ce este singurul lor moştenitor preţios, trebuie însurat, iar ei cedează ispitei bogăţiei spaniole, momiţi de puterea Spaniei şi de comoditatea prezenţei Caterinei, care aşteaptă, supusă şi îndatoritoare, un cuvânt în palatul ei din Londra. I-l promit pe Harry de soţ, aşa că lucrurile se întâmplă după voia ei. Izbucnesc în râs când bărbatul meu se întoarce de la Londra şi îmi dă vestea, iar el se uită la mine nedumerit şi mă întreabă ce găsesc atât de amuzant.

— Mai spune-o o dată! îi cer.

— Prinţul Harry i-a fost promis de bărbat prinţesei văduve de Wales, repetă el. Dar nu văd ce este atât de caraghios în treaba asta.

— Pentru că îşi pusese în minte să obţină lucrul ăsta, şi n-am crezut niciodată că se vor învoi, îi explic.

— Ei bine, mă surprinde că au acceptat. Trebuie să obţină o dispensă şi să negocieze o înţelegere, şi după aceea nu se pot căsători mulţi ani de acum încolo. Aş fi crezut că şi-ar fi dorit doar ce e mai bun pentru prinţul Harry, nu pe văduva fratelui lui.

— De ce nu, dacă mariajul nu s-a consumat? îndrăznesc eu.

El se uită la mine.

— Asta spun spaniolii, toată curtea vorbeşte. N-am dezminţit, deşi aveam şi eu ochi

la Ludlow. Nu cunosc adevărul şi n-am ştiut ce să spun. (Pare ruşinat.) N-am ştiut ce ar dori să audă Milady Mama Regelui. Până când nu-mi spune ea, n-o să zic nimic.

Castelul Stourton, Staffordshire, februarie 1503

Regina Elisabeta, verişoara mea, s-a rugat să poarte în pântec un alt băiat, s-a rugat ca blestemul pe care l-a rostit când era o fetişcană de şaptesprezece ani să nu fie decât vorbe în vântul rece, s-a rugat ca spiţa Tudorilor să nu se stingă. Dar i-a venit sorocul şi a născut o fată, o fată nefolositoare, iar pe ea a costat-o viaţa şi a murit şi copilul.

— Îmi pare rău, îmi spune plin de blândeţe bărbatul meu, în vreme ce scrisoarea sigilată cu ceară neagră îşi răsfiră panglicile negre din satin în mâna lui. Îmi pare rău. Ştiu cât de mult ai iubit-o.

Clatin din cap. Nu ştie cât de mult am iubit-o, iar eu nu-i pot spune. Când eram mică şi lumea mea a fost distrusă aproape în întregime de triumful Tudorilor, ea a fost acolo, palidă şi înfricoşată ca şi mine, dar hotărâtă ca noi, Plantageneţii, să supravieţuim, hotărâtă să ne înfruptăm din prada Tudorilor, să conducem curtea Tudorilor, hotărâtă să ajungă regină, iar Casa de York să conducă în continuare Anglia, chiar dacă asta însemna să se mărite cu invadatorul.

Când eu eram moartă de frică şi nu mă puteam dumiri ce să fac pentru a-l apăra pe fratele meu de regele cel nou şi de mamă-sa, Elisabeta a fost cea care m-a liniştit, care mi-a făgăduit că ea şi mama ei ne vor păzi. Elisabeta a fost cea care le-a aţinut calea străjerilor din garda regală când au venit să-l aresteze pe frăţiorul meu, Teddy, şi Elisabeta s-a jurat că n-o să-l ia. Elisabeta a fost cea care a stăruit pe lângă bărbatul ei iar şi iar, implorându-l să-l elibereze pe Teddy; tot Elisabeta m-a îmbrăţişat şi a plâns cu mine atunci când, în cele din urmă, regele şi-a făcut curaj să comită actul acela odios şi să-l ucidă pe fratele meu, Teddy, pentru delictul de a fi Edward Plantagenet, de a-şi purta numele – numele nostru, numele pe care eu şi Elisabeta îl împărtăşeam.

— Vrei să vii cu mine la înmormântare? mă întreabă Richard.

Nu cred c-aş putea îndura. I-am îngropat fiul şi acum trebuie să o îngrop şi pe ea. Unul a murit din pricina molimei Tudorilor, celălalt din pricina ambiţiei Tudorilor. Familia mea plăteşte un preţ mare să-i menţină pe Tudori în siguranţă pe tron.

— Vor să fii şi tu acolo, se răsteşte soţul meu, ca şi cum asta ar tranşa definitiv chestiunea.

— O să vin, spun.

Pentru că a tranşat-o.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1503

Milady Mama Regelui stabileşte cum trebuie să se desfăşoare funeraliile unei regine, aşa cum prezidă peste toate marile ceremonialuri de la curte. Sicriul Elisabetei este tras pe străzile Londrei de opt cai negri, urmaţi de două sute de sărmani care poartă candele aprinse. Îmbrăcată în negru, merg în urma sicriului alături de doamnele ei de onoare, în vreme ce domnii de la curte merg călare în urma noastră, înveşmântaţi în mantii negre, cu glugile trase pe cap, pe străzi presărate cu torţe aprinse şi pline de oameni cerniţi, tocmai până la Westminster Abbey.

Londra iese pe stradă pentru prinţesa de York. Londra i-a iubit întotdeauna pe cei din Casa de York şi, aşa cum înaintez în urma sicriului ei, o şoaptă mă urmează pe strada pietruită: „*À* Warwick“, ca o binecuvântare, ca un îndemn. Ţin ochii şi capul plecate, ca şi cum n-aş auzi strigătul de luptă al bunicului meu.

Regele nu este aici; a plecat în amonte, la frumosul palat pe care l-a ridicat pentru ea, Richmond; a intrat în iatacul din inima palatului şi a încuiat uşa, ca şi cum n-ar suporta să trăiască fără ea, ca şi cum n-ar îndrăzni să vadă ce prieteni i-au mai rămas acum, că prinţesa din Casa de York s-a dus. Întotdeauna a jurat că nu ea i-a adus Anglia, că a cucerit-o prin propriile forţe. Acum ea s-a dus, iar el înţelege ce înseamnă cu adevărat propriile lui forţe: ce prieteni are, ce îi rămâne fără ea; poate vedea cât de în siguranţă se simte printre ai ei.

Nu iese din întuneric şi însingurare înainte de mijlocul primăverii, şi atunci încă poartă doliu pentru ea. Mamă-sa, Milady, îi porunceşte să-şi încheie doliul însingurat, îl ajută să se pună pe picioare, iar sir Richard şi cu mine suntem la curte la cererea ei, aşezaţi printre cavaleri şi doamnele lor, în marea sală de ospeţe. Spre surprinderea mea, regele traversează încăperea şi, când mă ridic să îi fac o reverenţă, mă conduce de la masa doamnelor, într-un alcov aflat în spatele sălii.

Îmi ia mâinile într-ale lui.

— Ai iubit-o la fel de mult ca mine, ştiu asta. Nu pot crede că nu mai este, spune el simplu.

Arată ca un bărbat rănit de moarte. Pe chip i s-au întipărit noi cute de suferinţă; chipul lui cenuşiu arată că este epuizat de mâhnire. Pungile de sub ochi trădează un bărbat care a plâns noapte de noapte, în loc să doarmă, şi stă puţin adus de spate, ca pentru a-şi alina durerea din piept.

— Nu pot să cred, repetă el.

Nu am vorbe de alinare, pentru că-i împărtăşesc pierderea şi sunt încă uluită de moartea ei neaşteptată. Toată viaţa mea, verişoara mea Elisabeta mi-a fost alături, o prezenţă constantă plină de iubire. Nu pot să cred că nu mai este.

— Dumnezeu este…

— De ce să fi vrut Dumnezeu s-o ia? A fost cea mai destoinică regină pe care ar fi putut-o avea Anglia! A fost cea mai bună soţie pe care aş fi putut-o avea.

Nu spun nimic. Bineînţeles că a fost cea mai destoinică regină pe care ar fi putut-o avea Anglia; se trăgea din propria familie regală a Angliei, care a domnit cu mult înainte ca el să dea greş la Milford Haven. Ea nu a venit cu o armată bolnavă şi nu şi-a cules coroana dintr-o tufă de mărăcini; era de-a noastră, născută şi crescută să fie prinţesă englezoaică.

— Şi copiii mei! exclamă el, uitându-se spre ei.

Harry a fost aşezat lângă tatăl lui pe timpul cinei, iar acum stă lângă tronul gol, aplecat deasupra farfuriei, fără să mănânce nimic. Pentru el a fost cea mai cruntă lovitură pe care o poate primi un copil; mă întreb dacă o să-şi revină vreodată. Mamă-sa l-a iubit cu un calm statornic pe care favoritismul înflăcărat al bunică-sii nu l-a putut înfrânge. Elisabeta l-a văzut aşa cum era – un băieţel foarte înzestrat şi fermecător –, dar i-a ţinut dinainte o imagine a ceea ce trebuie să fie: propriul lui stăpân. Doar intrând în odaia lui de copil îi arăta că nu e de ajuns să fii centrul atenţiei; orice prinţ are parte de asta din naştere. În schimb, îi cerea să fie cinstit cu sine, să-şi înfrângă trufia lăudăroasă, să se pună în pielea altora, să deprindă milostenia.

Surorile lui, Margaret şi Mary, îngrozitor de pierdute fără ea, stau aşezate lângă bunica lor, Milady Mama Regelui, iar Caterina, prinţesa spaniolă, stă lângă ele. Îmi simte privirea şi înalţă ochii, adresându-mi un zâmbet fulgerător, de nepătruns.

— Cel puţin au avut parte de o copilărie alături cu ea, spun. O mamă care i-a iubit cu adevărat. Cel puţin Harry a avut o copilărie înconjurată de dragostea mamei lui.

El încuviinţează din cap.

— Măcar atât, spune el. Eu măcar am avut parte de nişte ani alături de ea.

— Este o pierdere imensă şi pentru prinţesa văduvă, remarc eu precaut. Regina ţinea foarte mult la ea.

Îmi urmăreşte privirea. Caterina ocupă un loc de cinste, însă prinţesele cele mici nu vorbesc cu ea, aşa cum ar trebui să facă nişte surori. Margaret, care are treisprezece ani, stă întoarsă cu spatele şi şuşoteşte cu sora ei mai mică, Mary, cu capul apropiat de al ei. Caterina pare stingheră la masa regală, de parcă ar fi acolo din mila cuiva. Uitându-mă mai atent, văd că e palidă şi neliniştită şi din când în când aruncă o privire spre locul aflat mai încolo la masă, unde Harry se holbează prosteşte la farfurie, ca şi cum ar vrea să surprindă privirea prinţului.

— De fiecare dată când vine la palat, este tot mai frumoasă, spune regele încet, fixând-o cu privirea, fără să-şi dea seama că remarca lui mă supără, ca o insultă la adresa durerii. O să fie o frumuseţe. Întotdeauna a fost o fetiţă drăguţă, dar acum devine o tânără deosebită.

— Într-adevăr, spun eu încordată. Şi când va avea loc nunta ei cu prinţul Harry?

Privirea lui piezişă îmi dă fiori, ca şi cum în încăpere ar fi pătruns brusc un curent de aer rece. Are un aer poznaş, ca prinţul Harry când este prins furând prăjituri din bucătărie, entuziasmat şi spăsit în acelaşi timp, ştiind că a fost neascultător, sperând că se poate folosi de farmecul lui ca să iasă basma curată, conştient că nimeni nu-i poate refuza nimic.

— Este prea devreme. (Îl văd cum se hotărăşte să nu-mi împărtăşească ce l-a făcut să zâmbească.) Este prea devreme să mă pronunţ.

*

Milady Mama Regelui mă cheamă în odăile ei înainte ca sir Richard şi cu mine să plecăm spre Stourton. E plin de oameni care aşteaptă favoruri şi ajutor. Regele a început să amendeze dur lumea pentru delicte minore şi mulţi merg la Milady să ceară îndurare. Având în vedere că ea ţine socotelile casei regale împreună cu regele şi se lăfăie în profiturile rezultate de pe urma amenzilor, majoritatea petiţionarilor pleacă nemulţumiţi şi mulţi dintre ei chiar mai săraci decât au venit.

Milady ştie prea bine că fiul ei va stăpâni peste Anglia numai atâta vreme cât poate scoate o armată pe câmpul de luptă şi că armatele se hrănesc cu averi. Ea şi fiul ei lucrează constant la fondul de război, strângând bani aşa încât răzmeriţa pe care o aşteaptă cu teamă să nu-i prindă descoperiţi.

Îmi face un gest grăbit, chemându-mă lângă ea, iar doamnele ei se ridică pline de tact de la locurile lor şi se îndepărtează, aşa încât să putem vorbi în taină.

— Ai fost la Castelul Ludlow cu tânărul cuplu, prinţul şi prinţesa? remarcă Milady fără nici un preambul.

— Da.

— Ai luat masa cu ei în fiecare zi?

— Aproape în fiecare zi. Nu am fost acolo la sosirea lor, dar după aceea am locuit la castel, cu ei.

— I-ai văzut împreună, ca soţ şi soţie.

Îmi dau seama cu înfrigurare că nu ştiu unde bate cu şirul acesta de întrebări şi că Milady vorbeşte întotdeauna cu un scop.

— Desigur.

— Şi n-ai băgat de seamă niciodată ceva care să te facă să crezi că n-ar fi căsătoriţi în vorbă şi în faptă.

Şovăi.

— Luam masa cu ei seară de seară, în sala cea mare. Îi vedeam în public. Erau un cuplu devotat în public, spun.

Ea tace şi îi simt privirea dură ca pe un pumn în faţă.

— Au fost cununaţi şi s-au culcat împreună, spune ea sec. Nu încape nici o îndoială.

Mă gândesc la Arthur în timp ce îi smulgea prinţesei făgăduiala, făgăduiala lui de pe patul de moarte, că o să se recăsătorească şi o să ajungă regina Angliei. Cred că aceasta a fost intenţia şi dorinţa lui. Îmi amintesc că aş fi făcut orice pentru Arthur; cred că aş face şi acum orice pentru el.

— Bineînţeles, nu am de unde să ştiu ce se petrecea în iatacul Luminăţiei Sale, spun. Dar mi-a mărturisit mie şi altora că mariajul nu se consumase.

— O, aşa zici tu? observă Milady, ca şi cum subiectul ar fi lipsit de interes.

Trag aer în piept.

— Da.

— De ce? întreabă ea. De ce ai spune aşa ceva?

Încerc să ridic din umeri, dar mi-i simt prea încordaţi.

— Este doar ce am observat. Doar ce mi-a ajuns la ureche.

Încerc să vorbesc pe un ton nonşalant, dar mi s-a tăiat răsuflarea.

Se năpusteşte asupra mea cu atâta furie, că mă trag în spate văzându-i chipul mânios.

— Ce ai observat! Ce ţi-a ajuns la ureche! E ce aţi născocit toate trei – *duenna* ei, Infanta Spaniei şi cu tine –, muieri afurisite, ca să provocaţi căderea casei mele şi distrugerea fiului meu! Ştiu asta! Te ştiu! Îmi doresc ca fata aia să nu fi pus niciodată piciorul în ţara asta! Nu ne-a adus decât nenorocire!

Se aşterne tăcerea; toţi se holbează la mine, întrebându-se îngroziţi ce am făcut s-o supăr pe Milady. Cad în genunchi, iar inima îmi bubuie în urechi.

— Iertaţi-mă, Luminăţia Voastră. Nu am făcut nimic, n-aş face niciodată nimic împotriva Domniei Voastre sau a fiului vostru. Nu înţeleg.

— Spune-mi un lucru, îmi scuipă ea. Ştii neîndoielnic, nu-i aşa, că prinţul Arthur şi prinţesa văduvă au fost amanţi. Ai văzut semnele de netăgăduit ale faptului că s-au culcat împreună. Sub acoperişul tău a fost condus în iatacul ei, o dată pe săptămână, nu-i aşa? Aşa poruncisem şi aşa s-a făcut? Sau îmi spui că nu mi-ai dat ascultare şi că nu au fost băgaţi împreună în pat în fiecare săptămână?

Abia pot vorbi.

— Vi s-a dat ascultare, şoptesc. Bineînţeles că v-am dat ascultare. A fost condus în iatacul ei în fiecare săptămână.

— Deci, spune ea puţin mai calmă. Deci recunoşti măcar atâta lucru. S-a dus la ea în iatac. Asta ştim. Nu tăgăduieşti asta.

— Dar dacă au fost sau nu amanţi, nu pot spune, zic eu.

Glasul îmi este atât de stins, încât mă tem că n-o să mă poată auzi şi cumva va trebui să găsesc curajul să vorbesc din nou.

Dar are auzul ascuţit şi puterea ei de înţelegere funcţionează ca o capcană.

— Deci îi ţii partea, spune ea. Îi susţii afirmaţia ridicolă cum că soţul ei a fost neputincios vreme de patru luni, cât a durat căsnicia. Deşi era tânăr şi sănătos, iar ea era nevasta lui. Deşi la vremea aceea ea n-a spus nimănui nimic. Deşi nu s-a plâns niciodată. Nici măcar n-a pomenit despre asta.

I-am promis prinţesei Caterina ajutorul şi sunt legată de ea. L-am iubit pe Arthur şi îl aud şoptindu-i: „Făgăduieşte-mi!“. Rămân în genunchi, cu capul plecat, şi mă rog să treacă această încercare.

— Nu pot spune, repet. Mi-a spus că nu era nici o şansă să fi rămas grea. Am înţeles că spunea că nu erau amanţi. Că nu fuseseră niciodată amanţi.

I-a trecut furia; culoarea i se scurge din obraji, este albă la faţă de parcă ar fi pe punctul să leşine. O doamnă se repede s-o susţină, dar se trage la loc când îi întâlneşte căutătura cruntă.

— Îţi dai seama ce faci, Margaret Pole? mă întreabă Milady pe un ton îngheţat. Îţi dai seama cu adevărat ce spui?

Mă las pe călcâie şi îmi dau seama că îmi ţin mâinile împreunate sub bărbie, ca şi cum m-aş ruga pentru îndurare. Clatin din cap.

— Iertaţi-mă, Luminăţia Voastră, nu înţeleg ce vreţi să spuneţi.

Milady se apleacă şi îmi şuieră în ureche, aşa încât să nu poată auzi nimeni altcineva. Este atât de aproape, încât îi simt pe obraz răsuflarea mirosind a vin de Malvoisie.

— N-o ajuţi pe mica ta prietenă să se mărite cu prinţul Harry, dacă ăsta era planul tău. O vâri pe târfuliţa aia spaniolă în patul socrului ei!

Cuvântul „târfuliţă“, auzit din gura lui Milady, este la fel de şocant precum ideea.

— Cum? Socrul ei?

— Da.

— Regele?

— Fiul meu, regele. (Glasul îi tremură de neputinţă.) Fiul meu, regele.

— Acum vrea să se însoare cu prinţesa văduvă?

— Bineînţeles că vrea! (Glasul îi este chinuitor de scăzut şi îi simt dogoarea furiei în păr, în ureche.) Pentru că în felul ăsta nu trebuie să-i plătească moştenirea cuvenită ca văduvă, în felul ăsta păstrează dota pe care a adus-o cu ea şi poate cere şi restul, în felul ăsta menţine o alianţă cu Spania împotriva duşmanului nostru, Franţa. În felul ăsta obţine o nuntă ieftină, cu o prinţesă care se află deja la Londra, şi de la ea obţine un alt copilaş, un alt fiu şi moştenitor. Şi în felul ăsta – îşi lasă vorba în aer, gâfâind ca un câine hăituit – se dedă la desfrâu cu fata. Un desfrâu incestuos. L-a ispitit cu ochii ei neruşinaţi, afurisiţi. L-a stârnit cu dansurile ei, se plimbă cu el, şuşotesc împreună, îi zâmbeşte şi îi face reverenţe când îl vede, îl ispiteşte, o să-l târască după ea în iad.

— Dar este logodită cu prinţul Harry.
— Spune-i ei asta, în timp ce atârnă la braţul tatălui prinţului şi se freacă de el!
— Nu se poate însura cu nora lui, spun, complet năucită.
— Neghioabo! se răsteşte ea. Nu are nevoie decât de o dispensă de la papă. Şi o va obţine, dacă ea continuă să spună, aşa cum o face necontenit, că mariajul nu s-a consumat. Dacă prietenii ei o susţin, aşa cum faci tu. Iar minciuna ei – căci ştiu că este o minciună – îmi azvârle fiul în păcat şi casa în ruină. Această minciună ne va distruge. Şi tu o spui în numele ei. Eşti la fel de rea ca ea. N-o să uit niciodată asta. N-o s-o iert niciodată. N-o să ţi-o iert niciodată!
Nu sunt în stare să spun nimic. Mă uit la ea cu gura căscată.
— Vorbeşte! îmi porunceşte. Spune că a fost cununată şi că a cunoscut bărbat.
Fără să rostesc un cuvânt, scutur din cap.
— Dacă nu vorbeşti, o să fie mai rău de tine, mă avertizează.
Plec capul. Nu spun nimic.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1504

Sunt iarăşi grea şi aleg să rămân la Castelul Stourton în timp ce bărbatul meu cârmuieşte Ţara Galilor de la Ludlow. Vine acasă să mă vadă şi este mulţumit de modul în care mă îngrijesc de pământuri, de cămin şi de educaţia copiilor mei.
— Dar trebuie să fim cu băgare de seamă cu banii, îmi reaminteşte el. (Şedem în odaia vechilului de la Stourton, cu catastifele în care se trec veniturile din arenzi împrăştiate de jur-împrejur.) Trebuie să fim foarte chibzuiţi, Margaret. Cu patru copii şi încă unul pe drum, trebuie să ne păzim mica avere. Toţi vor avea nevoie să-şi facă un rost în lume, iar Ursula o să aibă nevoie de o dotă mulţumitoare.
— Numai de ţi-ar acorda regele mai multe pământuri, spun. Dumnezeu este martor că-l slujeşti bine. De fiecare dată când judeci o pricină, îi trimiţi lui amenda. Trebuie că-i aduci mii de lire şi niciodată n-ai păstrat un bănuţ pentru tine, cum fac ceilalţi.
El ridică din umeri. Bărbatu-meu n-are stofă de curtean. Nu s-a dus niciodată la rege să-i ceară bani, tot timpul i s-a plătit cea mai mică feudă pe care Tudorii s-au gândit că o s-o accepte. Şi, în plus, în sipetele regale intră tot mai mult, şi tot mai puţin iese din ele. Henric Tudor i-a răsplătit pe toţi cei care l-au slujit la Bosworth în primii ani ai domniei lui, şi de atunci ia cu japca înapoi pământurile pe care le-a acordat cu atâta mărinimie în acele prime zile zbuciumate. Orice trădător se trezeşte cu casa

confiscată, şi cel mai neînsemnat delincvent se trezeşte zapciit de banii de amendă. Până şi cel mai mărunt delict vine cu obligaţia de a plăti numaidecât, şi totul – de la sarea de pe masă până la berea de la han – e dijmuit.

— Poate vorbeşti cu Milady când mergem data viitoare la palat, sugerez. Toţi ceilalţi sunt mai bine răsplătiţi decât tine.

— Nu poţi s-o rogi tu?

Clatin din cap. Nu i-am povestit niciodată bărbatului meu scena groaznică petrecută în apartamentele lui Milady. Cred că lucrurile s-au întâmplat aşa cum şi-a dorit ea – n-am mai auzit vorbindu-se despre o căsătorie între rege şi prinţesa văduvă –, dar nu va uita şi nici nu va ierta niciodată faptul că n-am depus mărturie după cum îmi dicta ea.

— Nu am prea mare trecere la ea, spun tăios. Nu cu un văr ca Edmund, care face înconjurul Europei strângând o armată împotriva lor. Nu cu alţi doi veri – William de la Pole, care se află încă în Turn, şi William Courtenay, care tocmai a fost arestat.

— Nu li s-a adus nici o învinuire, îmi atrage el atenţia.

— Dar nici eliberaţi nu sunt.

— Atunci nu poţi să scazi cheltuielile aici? mă întreabă sir Richard enervat. Nu-mi place să mă duc la ea. Nu e o femeie la care să te duci cu jalba cu inima uşoară.

— Mă străduiesc. Dar, cum spui şi tu, avem patru copii şi încă unul pe drum. Toţi trebuie să aibă cai şi preceptori. Toţi trebuie hrăniţi.

Schimbăm priviri enervate. Eu gândesc: e atât de nedrept! Nu are voie să mă critice. M-a luat de nevastă, o tânără de neam regesc, i-am dăruit copii – dintre care trei fii – şi nu m-am lăudat niciodată cu numele sau cu descendenţa mea. Nu i-am reproşat niciodată că m-a coborât la statutul de soţie de cavaler mărunt, când eu m-am născut prinţesă şi moştenitoarea averii Warwick. Nu m-am plâns niciodată că n-a încercat în nici un fel să obţină repunerea mea în posesia titlului şi a averii mele; am jucat rolul de Lady Pole şi am gospodărit două conace mici şi un castel, nu miile şi miile de acri care erau ale mele de drept.

— O să mărim arenda pentru toţi arendaşii, spune el tăios. Şi o să le spunem că trebuie să suplimenteze cota pe care o trimit la castel din propriile ferme.

— Şi-aşa abia pot plăti, remarc eu. De când cu noile amenzi ale regelui şi cu noul bir regal.

El ridică din umeri.

— N-o să aibă încotro, spune el simplu. Regele o cere. Sunt vremuri grele pentru toată lumea.

*

Mă retrag pentru naştere gândindu-mă cât de grele sunt vremurile şi întrebându-mă de ce stau lucrurile aşa. Curtea regilor de York era renumită pentru bogăţie şi risipă, cu şirul ei nesfârşit de distracţii şi de petreceri, de partide de vânătoare, de turniruri şi de festivităţi. Eu aveam zece verişoare de neam regesc şi toate erau splendid îmbrăcate şi înzestrate şi au fost măritate avantajos. Cum se explică faptul că aceeaşi ţară care îi turna aur în poală lui Edward al IV-lea şi îl împărţea unei familii uriaşe nu poate găsi suficienţi bani să plătească amenzile şi dările unui singur om, Henric Tudor? Cum este cu putinţă ca o familie alcătuită din doar cinci persoane să aibă nevoie de atât de mulţi bani, când toţi Plantageneţii şi rudele lor din neamul Rivers la un loc se veseleau cu mult mai puţin?

Bărbatul meu spune că va rămâne la Castelul Stourton pe durata lăuziei mele, să mă întâmpine când voi ieşi din izolare. Nu-l pot vedea cât sunt în retragere, desigur, dar îmi trimite mesaje vesele în care îmi spune că a vândut o parte din recolta de fân şi că a pus să taie un porc pentru petrecerea de botez a micuţului.

Într-o seară, îmi trimite un bileţel scurt scris de mână.

M-a luat cu fierbinţeală şi mă odihnesc la pat. Le-am interzis copiilor să vină să mă vadă. Fii veselă, nevastă.

Nu simt decât enervare. N-o să fie nimeni care să-l supravegheze pe vechil când verifică arenzile de Sfântul Mihail, nici să strângă taxele de ucenicie de la tinerii care încep lucrul pătrarul ăsta. Caii o să înceapă să mănânce din fânul strâns şi nimeni nu se va asigura că nu li se dă prea mult. Nu ne permitem să cumpărăm fân, trebuie să-l porţionăm ca să ne ajungă toată iarna. Nu pot face altceva decât să blestem ghinionul că eu sunt izolată, iar bărbatul meu, bolnav într-un moment ca ăsta. Ştiu că vechilul nostru, John Little, este un om cinstit, dar sărbătoarea Sfântului Mihail este unul dintre momentele de căpătâi pentru gospodărirea profitabilă a pământurilor noastre, iar dacă eu sau sir Richard nu ne uităm peste umărul lui să verificăm fiecare cifră pe care o trece în catastif, începe să fie mai neatent sau, mai rău, mai indulgent cu arendaşii, iertându-i de datorii de mult scadente sau lăsând să se adune arenzile neplătite.

Două seri mai târziu, primesc un alt bilet de la sir Richard.

Mi-e mult mai rău şi trimit după doctor. Dar copiii sunt sănătoşi, slavă Domnului.

E ceva neobişnuit ca sir Richard să fie bolnav. A luat parte la multe campanii pentru Tudori, pentru ei a bătut călare trei regate şi un principat pe orice vreme. Îi răspund:

Eşti foarte bolnav? Ce zice doctorul?

Nu primesc nici un răspuns de la el şi a doua zi dimineaţă o trimit pe doamna mea de companie, Jane Mallett, la cămăraşul bărbatului meu, să întrebe dacă se simte bine.

De îndată ce intră în odaia mea de naştere, îmi dau seama după chipul ei uluit că

veştile sunt proaste. Îmi lipesc palma de umflătura pântecului meu, unde copilaşul meu stă înghesuit ca o scrumbie într-un butoi. Îi simt orice mişcare în pântecul meu încordat şi, dintr-odată, îl simt cum încremeneşte, ca şi cum ar aştepta, ca şi mine, să audă veşti proaste.

— Ce s-a întâmplat? întreb şi glasul mi-e aspru de îngrijorare. Ce s-a întâmplat, de te-ai albit aşa la faţă? Vorbeşte, Jane. Mă înspăimânţi.

— E vorba de stăpân, spune ea simplu. De sir Richard.

— Ştiu asta, neghioabo! Am ghicit şi eu atâta lucru. E grav bolnav?

Face o reverenţă, ca şi cum deferenţa ar putea atenua lovitura.

— E mort, milady. A murit azi-noapte. Îmi pare nespus de rău că trebuie să vă dau eu vestea… S-a prăpădit. Stăpânul s-a prăpădit.

*

Faptul că trebuie să rămân izolată înaintea naşterii face totul mult mai greu de suportat. Preotul vine la uşă şi îmi şopteşte vorbe de alinare prin crăpătură, ca şi cum şi-ar încălca jurămintele de celibat dacă mi-ar vedea chipul pătat de lacrimi. Medicul îmi spune că febra l-a dovedit pe sir Richard, în ciuda vigorii lui impresionante. Avea patruzeci şi şase de ani; o vârstă înaintată, dar era puternic şi activ. Nu au fost nici boala năduşelii, nici vărsatul de vânt, nici pojarul, nici frigurile şi nici focul Sfântului Anton[5]. Doctorul îmi înşiră o listă atât de lungă de boli care ar fi putut fi, dar n-au fost, încât îmi pierd răbdarea şi îi spun că poate pleca şi îi cer să-l trimită la mine pe vechil; şi îi poruncesc, şoptind prin deschizătura uşii, să se asigure că se fac toate rânduielile cuvenite, că sir Richard este depus în sicriu pe treptele altarului din biserica din Stourton şi că este privegheat cum trebuie. Trebuie trase clopotele şi toţi arendaşii trebuie să primească de pomană bani, lumea venită la înmormântare trebuie să poarte panglică neagră, iar sir Richard trebuie îngropat cu toate onorurile care i se cuvin – dar totul cât se poate de ieftin.

Apoi îi scriu regelui şi mamei lui, Milady, şi le spun că vajnicul lor slujitor, soţul meu, a murit în slujba lor. Nu le atrag atenţia că a murit lăsându-mă aproape fără nici un ban, cu patru copii de neam regesc pe care n-am cu ce-i creşte şi cu încă unul pe drum. Milady Mama Regelui va înţelege foarte bine. Va şti că trebuie să mă ajute numaidecât cu o donaţie în bani, şi apoi să-mi ofere nişte pământuri în plus, să mă întreţin pe mine şi pe copiii mei, acum că nu mai putem conta pe soldele ce îi reveneau în urma muncii lui din Ţara Galilor sau a celorlalte demnităţi pe care le deţinea. Sunt ruda lor, fac parte din vechea dinastie regală, nu au încotro şi vor trebui să se asigure că duc o viaţă decentă şi că-mi pot hrăni şi îmbrăca pruncii şi slujitorii.

Trimit după cei doi copii mai mari, băieţii mei, băieţii pe care va trebui să-i cresc

singură. O s-o las pe guvernantă să le spună Ursulei şi lui Reginald că tăticul lor s-a dus în rai. Însă Henric are doisprezece ani, iar Arthur zece, şi trebuie să afle de la mama lor că tatăl lor a murit şi că de acum încolo nu ne avem decât pe noi; va trebui să ne ajutăm unii pe ceilalţi.

Băieţii intră foarte tăcuţi şi neliniştiţi, plimbându-şi privirea prin odaia de naştere întunecată cu neliniştea încărcată de superstiţia specifică băieţilor în creştere. Doar este tot iatacul meu, unde au mai fost de sute de ori, numai că acum ferestrele sunt acoperite cu tapiserii, să nu intre lumina şi umezeala, focuri mici ard în căminele aflate într-un capăt şi într-altul al odăii şi în aer pluteşte un miros stăruitor de la ierburile despre care se zice că ajută la naştere. La icoana în ramă de argint a Fecioarei Maria, de pe perete, arde o candelă şi împărtăşania este aşezată la vedere, într-un chivot. Un pat îngust pentru naştere este aşezat la piciorul patului meu mare cu polog, şi funiile ameninţătoare legate de doi dintre stâlpii de jos, de care să mă ţin când mi-o veni sorocul, o bucată de lemn în care să-mi înfig dinţii, un brâu sfinţit cu care să-mi încing mijlocul. Băieţii iau aminte la toate astea cu ochi mari, înspăimântaţi.

— Am veşti proaste pentru voi amândoi, le spun răspicat.

Nu are nici un rost să încerc să le dau vestea cu delicateţe. Toţi ne naştem să suferim, toţi ne naştem să pierdem. Băieţii mei sunt fiii unei rost care a făcut întotdeauna negoţ din belşug cu moartea, atât împrăştiind-o, cât şi primind-o.

Henric mă priveşte neliniştit.

— Eşti bolnavă? mă întreabă. Copilaşul e bine?

— Da. Nu sunt veşti proaste legate de persoana mea.

Arthur îşi dă seama pe dată. Întotdeauna a priceput repede şi a vorbit repede.

— Atunci e tata, spune el simplu. A murit tatăl meu, milady?

— Da. Îmi pare nespus de rău să vă spun. (Iau mâna rece a lui Henric într-a mea.) Acum tu eşti capul acestei familii. Ai grijă să-ţi îndrumi fraţii şi sora cum se cuvine, să ne aperi averea, să-l slujeşti pe rege şi să eviţi ranchiuna.

Ochii negri i se umplu de lacrimi.

— Nu pot, spune el cu glas tremurat. Nu ştiu cum.

— Pot s-o fac eu, se oferă Arthur. Pot s-o fac eu.

Clatin din cap.

— Nu poţi. Tu eşti al doilea fiu, îi reamintesc. Henric este moştenitorul. Sarcina ta este să-l ajuţi şi să-l sprijini, să-l aperi dacă trebuie. Iar tu poţi face orice, Henric. Eu o să te sfătuiesc şi o se te îndrum, şi o să găsim o cale să facem ca familia asta să ajungă departe ca avere şi ca măreţie – dar nu prea departe.

— Nu prea departe? repetă Arthur.

— Măreaţă sub un rege măreţ, spune Henric, demonstrând, aşa cum crezusem, că este destul de matur să-şi facă datoria şi îndeajuns de înţelept să ştie că ne dorim să

prosperăm, dar nu într-atât încât să stârnim invidie.

*

Abia după ce băieţii mei au plâns puţin şi au plecat, găsesc răgazul să îngenunchez dinaintea pupitrului meu de rugăciune, să îmi plâng bărbatul şi să mă rog pentru sufletul lui veşnic. Nu mă îndoiesc că o să meargă în rai, deşi va trebui să găsim undeva bani să plătim liturghii. A fost un om bun, loial ca un câine Tudorilor, credincios ca un câine mie. Blând, aşa cum un bărbat puternic care nu vorbeşte mult este adesea faţă de copiii lui, de servitori şi de arendaşi. Nu m-aş fi putut îndrăgosti niciodată de el; dar i-am fost întotdeauna recunoscătoare şi m-am bucurat să-i port numele. Acum, că e mort şi n-o să-l mai văd niciodată, ştiu că îi voi duce lipsa. Mi-a fost alinare, şi scut, şi un soţ blând – iar calităţile astea sunt rare.

*

Aduc pe lume un băieţel – un fiu care nu-şi va cunoaşte niciodată tatăl. În momentele de slăbiciune, după ce mi-l pun în braţe, mă trezesc plângând deasupra căpşorului acoperit cu puf. Acesta este ultimul dar pe care mi-l va mai face vreodată soţul meu, acesta este ultimul copil pe care îl voi avea vreodată. Aceasta este ultima mea şansă să iubesc un inocent care depinde de mine, aşa cum mi-am iubit fratele care depindea de mine. Îi sărut căpşorul umed şi simt cum bătăile inimii se înteţesc. Acesta este ultimul meu prunc, şi cel mai scump. Mă rog la Dumnezeu să-l pot proteja.

Am voie să ies din izolare să mă rog la noua lespede comemorativă inscripţionată *Sir Richard Pole*, pusă sub o fereastră din bisericuţa noastră. Regele îmi trimite o donaţie de o sută cincizeci şi şapte de galbeni pentru haine de înmormântare pentru mine şi toţi arendaşii; drămuiţi cu grijă, acoperă şi costul praznicului de după înmormântare, ba chiar şi o mare parte din cheltuielile pentru lespedea comemorativă. Îl chem pe vechilul nostru, John Little, la mine, să-i spun că sunt mulţumită de ce a izbutit.

— Şi Luminăţia Sa regele v-a dat dezlegare să împrumutaţi o sută douăzeci de galbeni din moştenirea fiului vostru, spune el. Aşa că o să trecem cu bine de Crăciun, măcar.

— O sută douăzeci de galbeni? repet.

Este un ajutor; dar nu e chiar un dar demn de un prinţ. Nu este o sumă generoasă. Tudorii vor trebui să se străduiască mai tare, dacă vor să ne fie cald.

Estimp, toţi banii se scurg în sensul greşit: de la noi la ei. Băieţii mei trebuie să devină pupili regali, fiindcă tatăl lor a murit când ei erau încă mici. Este un dezastru

pentru mine şi pentru familie. Toate câştigurile de pe urma domeniului se vor duce la rege, fiind vărsate în vistieria regală până când fiul meu devine bărbat şi poate intra în posesia moştenirii lui – sau a ceea ce va mai fi rămas din ea, după ce va fi fost stoarsă de vistieria regelui. Dacă regele vrea să taie şi ultimul copac rămas în picioare pentru cherestea, poate s-o facă. Dacă vrea să taie toate vitele de pe islaz, nimeni nu-l poate împiedica. Tot ce-mi pot opri este dota de văduvă, o treime din arenzi şi din profituri – doar o sută douăzeci de galbeni tot anul! Regele Henric îmi oferă un împrumut din ceea ce a fost cândva în întregime al meu; nu mă pot simţi recunoscătoare.

— O sută douăzeci de galbeni ne ajung numai până la Crăciun. Şi ce se întâmplă după aia? îmi întreb vechilul.

El doar mă priveşte. Ştie că nu mă aştept să-mi poată răspunde. Ştie că nici eu n-am nici un răspuns. Ştie că nu există răspuns.

Castelul Stourton, Staffordshire, primăvara anului 1505

Crăciunul vine şi trece fără să dăm vreun ospăţ pentru arendaşi, iar de a Douăsprezecea Noapte le dăm doar copiilor nişte daruri cât se poate de mărunte. Anunţ că încă purtăm doliu după bărbatul meu, dar în sat lumea şuşoteşte că nu aşa se fac lucrurile şi că era mai bine pe vremuri, când bunul cavaler sir Richard poruncea să se ţină un ospăţ zdravăn pentru ai casei şi pentru toţi arendaşii şi îşi amintea că astea sunt luni de frig şi de foamete şi că o cină îndestulătoare îi ajută pe cei care au multe guri de hrănit. Mai zic şi ar trebui să se trimită de la castel lemn de foc gratis.

Sugarului, Geoffrey, îi merge foarte bine cu doica lui, dar mă trezesc întrebându-mă când poate fi înţărcat, căci este o cheltuială atât de mare s-o ţinem şi pe ea în odaia copiilor. Nu îl pot concedia pe preceptorul băieţilor – sunt nepoţii tatălui meu, nepoţii lui George, duce de Clarence, cel mai citit nobil de la o curte excepţională; sunt copii din neamul Warwick, trebuie să fie în stare să citească şi să scrie în cel puţin trei limbi. Nu pot îngădui ca familia asta să alunece în neştiinţă şi în mizerie; însă învăţătura şi curăţenia sunt îngrozitor de scumpe.

Întotdeauna am trăit cu legumele şi cu fructele pe care le creştem, şi vindem o parte din surplus în pieţele din zonă. Producem brânzeturi şi unt, culegem fructe şi punem carnea la sărat. Mâncarea care ne prisoseşte o trimitem s-o vândă la târg, surplusul de cereale i-l vând morarului, iar fânul şi paiele i le vând unui negustor din apropiere. Morile de pe fluviu îmi plătesc o redevenţă de fiecare dată când macină, olarii din zonă îmi plătesc că îşi ard vasele în cuptorul meu, şi mai vând şi lemn din

pădure.

Dar sfârşitul iernii este cea mai grea perioadă din an; caii mănâncă recolta de fân de peste vară şi nu mai avem ce vinde, dobitoacele mănâncă paiele şi, dacă le termină înainte să dea iarba, va trebui să le tăiem pentru carne, şi atunci n-o să mai avem animale. După ce am hrănit toată gospodăria, nu mai rămâne deloc mâncare în plus pe care să o vindem pentru bani; ba, mai mult, contăm pe arendaşi să ne dea cota ce ni se cuvine din recolta lor, căci noi nu obţinem destul de pe pământurile proprii.

Prinţesa Caterina îmi scrie să-mi transmită condoleanţe pentru pierderea soţului meu. Şi ea a suferit o pierdere teribilă. Mama ei îi scria arareori, şi nici atunci cu cine ştie ce căldură, dar Caterina n-a încetat niciodată să-i aştepte scrisorile şi îi ducea dorul în fiecare zi. Acum Isabella a Spaniei e moartă, iar Caterina n-o să-şi mai vadă niciodată mama. Mai rău decât atât, moartea mamei ei înseamnă că tatăl ei nu mai stăpâneşte laolaltă cu ea peste întreaga Spanie, ci numai peste regatul lui, Aragon. Bogăţia şi poziţia lui în lume s-au înjumătăţit – mai rău, chiar –, iar fiica lui cea mare, Juana, a moştenit tronul Castiliei de la mamă-sa. Caterina nu mai este fiica monarhilor Spaniei, este doar fiica lui Ferdinand de Aragon – o perspectivă cu totul diferită. Nu mă surprinde să citesc că prinţul Harry şi tatăl lui nu mai vin s-o viziteze, aşa cum obişnuiau. Supravieţuieşte cu mărunte donaţii în bani din partea regelui, şi uneori acestea se dovedesc mai mici decât se aştepta, iar alteori vistiernicul regal uită cu totul să plătească. Regele insistă ca Spania să-i plătească întreaga dotă, dacă vor ca planurile pentru căsătoria ei cu prinţul Harry să continue, iar drept răspuns, tatăl Caterinei, Ferdinand, cere ca regele să-i plătească partea de moştenire ce i se cuvine ca văduvă, până la ultimul ban şi neîntârziat.

Eşti bună să-i scrii lui Milady în numele meu şi s-o întrebi dacă pot veni la palat? Îi spui că îmi pare rău, dar nu reuşesc să mă descurc cu cheltuielile casei şi că sunt singură şi nefericită aici. Vreau să trăiesc în odăile sale ca nepoata ei, aşa cum ar trebui.

Îi scriu la rândul meu şi îi spun că sunt văduvă, la fel ca ea, şi că şi eu abia mă descurc. Îi spun că îmi pare rău, dar că nu am nici o înrâurire asupra lui Milady. O să-i scriu, dar mă îndoiesc că se va arăta binevoitoare faţă de Caterina, dacă o rog eu. Nu spun că Milady a jurat că n-o să-mi ierte niciodată faptul că am refuzat să depun mărturie împotriva Caterinei şi că mă îndoiesc că vreun cuvânt din partea mea – vreun cuvânt din partea oricui – ar putea s-o convingă să-i arate prinţesei bunăvoinţă.

Caterina îmi răspunde pe un ton vesel că *duenna* ei, Doña Elvira, este atât de afurisită, încât o trimite la piaţă să se tocmească cu târgoveţii, iar engleza ei stricată şi furioasă le ajută să obţină chilipiruri. Îmi scrie asta de parcă ar fi amuzant, şi eu izbucnesc în râs când îi citesc scrisoarea şi îi povestesc cearta mea cu potcovarul despre costul potcoavelor.

Nu de durere o să-mi pierd minţile, ci de foame. Inspectez bucătăria sub pretextul că nu trebuie irosit nimic; dar adevărul este că am ajuns atât de rău, că o să încep să ling polonicele şi să răzuiesc oalele.

Trimit acasă câţi servitori pot de îndată ce ajungem la sfârşitul pătrarului, de Ziua Maicii Domnului. Unii plâng la plecare, iar eu n-am nici un sfanţ să le dau. Cei rămaşi trebuie să muncească mai mult şi unii dintre ei nu se pricep. Slujnica de la bucătărie trebuie acum să facă focul şi să mături căminul din iatacul meu, şi mereu uită să aducă lemne sau varsă cenuşa. Este muncă grea pentru ea şi văd cum se opinteşte cu coşul cu lemne, iar eu mă uit în altă parte. Preiau eu frâiele lăptăriei şi învăţ să fac brânză şi să smântânesc laptele şi o trimit pe lăptăreasă înapoi la ai ei. Îl ţin pe ajutorul de la slădărie, dar învăţ să fac bere. Băiatul meu, Henric, trebuie să iasă călare pe câmp împreună cu vechilul şi să-i urmărească în timp ce seamănă. Vine acasă speriat că împrăştie sămânţa prea din gros, că găleţile atent măsurate cu boabe n-o să ne ajungă să acoperim tot ogorul.

— Atunci va trebui să mai cumpărăm, spun eu sumbru. Trebuie să obţinem o recoltă bună, altfel la anul n-o să avem pâine.

Pe măsură ce serile se lungesc, renunţ cu totul să mai folosesc lumânări din ceară şi le spun copiilor că trebuie să îşi facă lecţiile înainte să se însereze. Trăim în întunericul pâlpâitor şi duhnim de la lumânările cu muc din papură şi de la seul prelins pe duşumele. Cred că o să trebuiască să mă recăsătoresc, dar nici un bărbat cât de cât cu stare nu s-ar uita la mine; iar de data asta Milady n-o să-i mai poruncească vreunei alte rude de-a ei s-o facă. Sunt o văduvă de treizeci şi unu de ani, cu cinci copilaşi micuţi şi cu datorii tot mai mari. Când mă voi recăsători, o să pierd orice drept asupra averii, căci aceasta îi va reveni regelui în calitate de tutore al lui Henric, aşa că aş fi o mireasă săracă lipită pământului. Nici un bărbat care îşi doreşte să prospere la curtea Tudorilor n-ar lua o văduvă cu cinci copii de sânge Plantagenet. Dacă Milady Mama Regelui nu îmi aranjează o căsătorie cu cineva căruia să-i poată porunci, atunci nu ştiu cum o să-mi pot creşte copiii şi cum o să mă hrănesc.

Castelul Stourton, Staffordshire, vara anului 1505

Totul depinde de ea. Totul depinde de bunăvoinţa şi de influenţa ei. În vară, îmi dau seama că, oricât de bună ar fi recolta, oricât de bine am reuşi să vindem grâul, n-o să strângem destul cât să mai trecem peste o iarnă. O să trebuiască să fac rost de bani ca să mă duc la Londra şi să-i cer ajutorul.

— Am putea vinde calul de război al lui sir Richard, sugerează vechilul meu, John Little.

— E atât de bătrân! exclam eu. Cine l-ar vrea? Şi l-a slujit pe sir Richard atât de bine, atâta vreme!

— Nu ne este de nici o trebuinţă, spune el. Nu-l putem folosi la plug, refuză să stea între mânere. S-ar putea să obţin un preţ bun pe el în Stourbridge. I s-a dus buhul de când era calul lui sir Richard; oamenii ştiu că e un cal bun.

— Atunci toată lumea o să ştie că nu-mi permit să-l ţin, protestez eu. Că nu-mi permit să-l păstrez pentru Henric, să-l poată călări şi el.

Vechilul încuviinţează din cap, cu privirea pironită asupra cizmelor, fără să se uite la mine.

— Toată lumea ştie asta deja, milady.

Îmi plec fruntea dinaintea acestei noi umilinţe.

— Ia-l, atunci.

Mă uit cum calul masiv este înşeuat. Îşi coboară capul mândru ca să-i pună căpăstrul şi stă nemişcat cât îi strâng chinga. O fi el bătrân, dar ciuleşte urechile când vechilul ia piciorul de pe butuc, îl încalecă şi se aşază în şa. Bătrânul cal de război îşi închipuie că mai pleacă o dată la bătălie. Grumazul i se arcuieşte şi izbeşte pământul cu copita, ca şi cum ar fi nerăbdător să meargă la muncă. Preţ de o clipă, îmi vine să strig: „Nu! Păstrează-l! E calul nostru, l-a slujit bine pe soţul meu. Păstrează-l pentru Henric“.

Însă îmi aduc aminte că nu avem cu ce să-l hrănim, dacă nu obţin ajutorul de la Milady Mama Regelui la Londra, şi că banii primiţi pentru cal îmi vor plăti drumul până acolo.

*

Mergem cu caii noştri şi stăm în casele de oaspeţi ale mănăstirilor sau ale abaţiilor de pe drum. Sunt înşirate de-a lungul drumului, să-i ajute pe pelerini şi pe drumeţi, şi mă simt încurajată de fiecare dată când văd o clopotniţă la orizont şi ştiu că vom găsi adăpost de fiecare dată când păşesc într-o odaie văruită şi curată, şi mă încearcă un sentiment de pace sfântă. Într-o noapte, nu avem unde poposi în afară de un han, şi trebuie să plătesc pentru mine, pentru doamna mea de companie şi pentru patru străjeri. Mi-am cheltuit aproape toţi banii când zărim clopotniţele Londrei iţindu-se prin negura amiezii şi auzim zecile de clopote care bat a pustiu.

Palatul Westminster, Londra, vara anului 1505

Curtea se află la Westminster, ceea ce este o binecuvântare pentru mine, căci sunt întotdeauna odăi în plus în palatul acesta imens şi întortocheat. Cândva dormeam în cea mai bună odaie, în patul reginei, ca să-i ţin de urât noaptea; acum mi se dă o odaie mică, aflată foarte departe de sala tronului. Bag de seamă cu câtă iuţeală şi atenţie îmi urmăreşte vechilul palatului decăderea.

Palatul este ca un sat închis, amplasat în interiorul centrului Londrei, între propriile ziduri masive. Cunosc fiecare alee întortocheată şi grădiniţele împrejmuite de ziduri, scările din dos şi uşile tainice. Aceasta a fost casa mea încă din copilărie. Mă spăl pe faţă şi pe mâini şi-mi prind capişonul cu acul. Îmi scutur praful de pe rochie şi pornesc cu capul sus pe străduţele pietruite, spre sala tronului şi odăile reginei.

Stau să traversez grădinile reginei, când aud că mă strigă cineva şi, când mă întorc, îl văd pe episcopul John Fisher, confesorul lui Milady, o veche cunoştinţă de-a mea. Când eram micuţă, venea la Castelul Middleham să ne înveţe catehismul şi să ne spovedească. Îl ştia pe fratele meu, Teddy, de mic, ca fiind moştenitorul tronului; m-a învăţat Psalmii când pe Psaltirea mea scria Margaret Plantagenet şi eram nepoata de frate a regelui Angliei.

— Milord! exclam şi fac o mică plecăciune, căci a ajuns un om important sub ocârmuirea pioasă a lui Milady.

El îmi face semnul crucii deasupra creştetului şi se înclină până la pământ dinaintea mea, ca şi cum aş mai fi moştenitoarea casei regale.

— Lady Pole! Îmi pare rău pentru pierderea ta. Soţul tău a fost un om destoinic.

— Aşa este.

Episcopul Fisher îmi oferă braţul şi înaintăm unul lângă celălalt pe cărăruie.

— Te vedem rar la palat, fiica mea.

Sunt pe punctul să spun o glumă – cum că am vrut să-mi cumpăr mănuşi noi –, când ceva de pe chipul lui prietenos, surâzător, mă face să-mi doresc să mă încred în el.

— Am venit după ajutor, spun eu deschis. Nădăjduiesc ca Milady să mă sfătuiască. Soţul meu m-a lăsat aproape fără nimic, şi nu mă descurc cu rentele de văduvă.

— Îmi pare rău să aud asta, spune el simplu. Dar sunt sigur că te va asculta cu bunăvoinţă. Are multe griji şi mult de muncă, Domnul s-o binecuvânteze, dar nu şi-ar neglija niciodată familia.

— Aşa sper, spun eu.

Mă întreb dacă pot în vreun fel să-i cer să-mi susţină cauza dinaintea ei, când îmi face semn spre uşile deschise ale coridorului care dă spre sala ei de primiri.

— Haide, mă îndeamnă el. O să intru cu tine. Nu există moment mai bun decât cel de acum şi întotdeauna mulţi aşteaptă să intre la ea.

Înaintăm umăr la umăr.

— Poate ai auzit că fosta ta pupilă, prinţesa văduvă de Wales, urmează să se întoarcă acasă în Spania? mă întreabă în şoaptă.

Vestea mă uluieşte.

— Nu! Credeam că a fost logodită cu prinţul Harry.

El clatină din cap.

— Nu ştie multă lume, dar nu se pot pune de acord asupra termenilor, spune el. Biata copilă! Cred că se simte foarte singură în palatul ei mare, fără nimeni cu care să vorbească, în afară de confesorul ei şi de doamnele ei de onoare. Mai bine să se ducă acasă la ea decât să trăiască singură aici, iar Milady nu doreşte ca ea să vină la curte. Dar asta rămâne între noi. Nu ştiu dacă ei i-au spus încă. O să mergi s-o vezi cât stai la Londra? Ştiu că te iubeşte foarte mult. Ai putea s-o sfătuieşti să-şi accepte soarta cu bucurie şi cu graţie. Chiar cred că ar fi mai fericită acasă decât aici, aşteptând şi nădăjduind.

— O să merg. Îmi pare atât de rău!

El încuviinţează din cap.

— A dus o viaţă grea. A rămas văduvă atât de tânără, şi acum e nevoită să se întoarcă acasă tot văduvă. Dar Milady este îndrumată de rugăciunile ei. Crede că este voia lui Dumnezeu ca prinţul Harry să se însoare cu o altă mireasă. Prinţesa văduvă nu este pentru el.

Străjile se trag în lături să treacă episcopul şi deschid uşile de la sala de primire. Este plină de petiţionari; toţi vor s-o întâlnească pe Milady şi să-i ceară un favor sau altul. Toate obligaţiile ce decurg din statutul de regină au căzut pe umerii ei; în plus, are de administrat şi propriile ei moşii imense. Este unul dintre cei mai înstăriţi latifundiari din regat şi de departe cea mai înstărită femeie din Anglia. A înzestrat colegii şi capele votive şi a înălţat spitale, biserici, colegii şi şcoli, şi toate îşi trimit reprezentanţii să-i dea raportul sau să-i ceară îngăduinţa. Mă uit prin încăpere şi socotesc că trebuie să fie vreo două sute de oameni care aşteaptă să intre la ea. Sunt doar unul dintre cei mulţi, foarte mulţi.

Dar ea mă remarcă. Intră în sală din capelă, cu doamnele ei care merg câte două în urma ei, ducându-şi cărţile de rugăciuni ca şi cum ar fi un grup exclusivist de maici, iar ea aruncă în jur o căutătură pătrunzătoare, atentă. Acum e trecută de şaizeci de ani, are chipul brăzdat de riduri şi nesurâzător, însă îşi ţine capul drept sub capişonul triunghiular, greu şi, deşi se sprijină de una dintre doamnele ei pe când traversează încăperea, bănuiesc că se preface doar de ochii lumii; ar putea merge la fel de bine şi fără ajutor.

Toată lumea se pleacă până la pământ dinaintea ei, de parcă ar fi regina ale cărei odăi le ocupă. Fac o plecăciune adâncă, dar îmi ţin fruntea sus şi zâmbesc: vreau să mă vadă. Îi surprind privirea şi, când se opreşte în dreptul meu, sărut mâna pe care mi-o întinde, iar când îmi face semn să mă ridic şi se apleacă, îi sărut obrazul moale şi îmbătrânit.

— Dragă verişoară Margaret, spune ea pe un ton stăpânit, ca şi cum abia ieri ne-am fi despărţit în termenii cei mai prieteneşti.

— Luminăţia Voastră, îi spun la rândul meu.

Îmi face semn din cap să merg alături de ea. Îi iau locul doamnei ei de onoare şi ea se sprijină de braţul meu în timp ce înaintăm printre sute de oameni. Remarc că îmi face cinstea de a-mi oferi atenţia ei în public.

— Ai venit să mă vezi, draga mea?

— Sper să-mi oferiţi un sfat, spun eu plină de tact.

Nasul ca un cioc se întoarce către mine, iar ochii ei neînduplecaţi îmi cercetează chipul. Dă din cap. Ştie cât se poate de bine că nu-mi trebuie sfaturi; în schimb, am nevoie disperată de bani.

— Ai bătut cale lungă pentru un sfat, remarcă ea sec. Este totul în ordine acasă la tine?

— Copiii mei sunt bine şi vă cer binecuvântarea, spun eu. Dar nu mă descurc cu partea mea de moştenire. Am doar un venit mic acum, că bărbatul meu e mort, şi am cinci copilaşi. Fac tot ce pot, dar la Stourton avem puţin pământ, iar moşiile de la Medmenham şi Ellesborough nu plătesc decât cincizeci de lire arendă şi, fireşte, eu primesc doar o treime din banii aceia. (Mă străduiesc să nu pară că m-aş plânge.) Nu îmi ajung să-mi plătesc notele de plată, spun eu direct. Nu-mi ajung să ţin servitorii.

— Atunci va trebui să renunţi la o parte dintre ei, mă sfătuieşte ea. Acum nu mai eşti o Plantagenet.

A-mi folosi numele în public, chiar şi pe un ton atât de scăzut, încât nu poate auzi nimeni, reprezintă o ameninţare.

— Nu am mai auzit numele ăsta de ani de zile, îi spun eu. Şi nu am trăit niciodată aşa. Am redus numărul servitorilor. Vreau doar să trăiesc ca văduva unui cavaler loial al Casei Tudor. Nu nutresc ambiţii mai mari de-atât. Soţul meu şi cu mine am fost mândri să fim slujitorii voştri umili şi să vă slujim cu destoinicie.

— Ai vrea ca fiul tău să vină la palat? Să fie companionul prinţului Harry? întreabă ea. Ai vrea să-mi fii doamnă de onoare?

Abia pot vorbi; aceasta este o soluţie la care nici nu am visat.

— Aş fi onorată, bâigui.

Sunt uluită că s-a gândit să-mi propună un astfel de favor. Asta mi-ar rezolva toate problemele. Dacă l-aş băga pe Henric la Palatul Eltham, ar primi cea mai bună

educaţie din lume; ar trăi ca un prinţ, alături de însuşi prinţul. Iar o doamnă de onoare primeşte un onorariu pentru serviciile prestate, primeşte funcţii când acestea rămân vacante, primeşte bacşişuri pentru orice serviciu, cât de mic, este mituită de străinii veniţi la palat. O doamnă de onoare primeşte în dar bijuterii şi rochii, o pungă cu galbeni de Crăciun, bani să se întreţină pe ea şi casa, îi ţin caii în grajduri gratis şi servitorii ei mănâncă în sala de mese de la palat. Gândul că aş putea lua cina pregătită în bucătăriile palatului, în vreme ce caii mei ar mânca fânul Tudorilor, în grajdurile regale, seamănă cu promisiunea eliberării dintr-o temniţă de griji.

Lady Margaret vede cum chipul mi se luminează de speranţă.

— Este cu putinţă, încuviinţează ea. La urma urmei, ar fi nimerit.

— Aş fi onorată, spun eu. Aş fi încântată.

Un bărbat îmbrăcat elegant păşeşte dinaintea noastră şi se înclină. Îi arunc o privire încruntată; este timpul meu cu Milady. Ea este sursa oricărei bunăstări şi bunăvoinţe. Este singurul moment pe care îl am la dispoziţie şi unica mea şansă; nimeni n-o să ne întrerupă, dacă am un cuvânt de spus. Spre surprinderea mea, episcopul Fisher îi pune curteanului o mână pe umăr înainte ca acesta să apuce să-şi spună păsul şi îl trage de acolo, zicându-i ceva în şoaptă.

— Trebuie să îţi pun o întrebare pe care ţi-am mai pus-o odată, spune Lady Margaret încet. Este legată de timpul pe care l-ai petrecut la Ludlow, cu prinţul şi prinţesa de Wales.

Simt că mă ia cu frig. John Fisher tocmai mi-a spus că are de gând s-o trimită pe Caterina la ai ei, în Spania. Dacă aşa stau lucrurile, de ce i-ar mai interesa dacă mariajul s-a consumat sau nu?

— Da?

— Ne chinuim cu o chestiune minoră, o problemă juridică, în vederea obţinerii dispensei pentru prima ei căsătorie. Trebuie să ne asigurăm că formulăm corect dispensa, aşa încât draga noastră Caterina să se poată căsători cu prinţul Harry. Este în interesul prinţesei să-mi spui ce am nevoie să ştiu.

Ştiu că e o minciună. Lady Margaret vrea s-o trimită acasă.

— Mariajul dintre prinţul Arthur şi prinţesă s-a consumat, nu-i aşa?

Mâna i se strânge în jurul braţului meu, de parcă ar vrea să-mi stoarcă o mărturisire din măduva oaselor. Am ajuns la capătul sălii, dar în loc să ne întoarcem şi să ne croim din nou drum prin mulţimea de petiţionari, le face un semn din cap servitorilor în livrea din dreptul uşilor duble să le dea în lături şi intrăm în odăile ei, în timp ce uşile se închid în urma noastră. Suntem singure; nimeni nu-mi poate auzi răspunsul în afară de ea.

— Nu mă pot pronunţa, spun pe un ton stăpânit, deşi îmi dau seama că îmi este frică de ea aici, în încăperea aceasta goală, cu gărzi la uşi. Milady, v-am zis: soţul meu

l-a dus pe prinţ în iatacul ei, dar ea mi-a spus că el n-a fost în stare.

— A zis asta. Ştiu ce a zis. (Glasul ei trădează o iritare crescută, dar reuşeşte să schiţeze un zâmbet.) Dar, draga mea Margaret, tu ce crezi?

Mai mult decât orice, cred că asta o să mă coste postul de doamnă de onoare şi pe fiul meu – educaţia. Îmi storc mintea să-i spun ceva care s-o mulţumească, dar fără să reprezinte o trădare faţă de prinţesă. Aşteaptă, cu chipul împietrit. N-o s-o mulţumească nimic altceva în afară de vorbele pe care vrea să le audă. Este cea mai puternică femeie din Anglia şi va insista să fiu de acord cu ea. Pe un ton nefericit, şoptesc:

— O cred pe Luminăţia Sa, prinţesa văduvă.

— Ea îşi închipuie că, dacă este fecioară neprihănită, o s-o căsătorim cu prinţul Harry, spune Milady sec. Părinţii ei au cerut o dispensă de la papă şi i-au spus că mariajul nu s-a consumat. El le-a acordat o dispensă care lasă înadins chestiunea oablă. Este tipic pentru Isabella de Castilia să obţină un document care poate fi interpretat după cum vrea ea. Chiar şi de dincolo de moarte ne joacă feste. După toate aparenţele, nimeni nu are voie să se îndoiască de fiica ei. Nici măcar nu i se pot pune întrebări. Îşi închipuie că poate să dea buzna în familia noastră, în casa noastră, ba chiar în aceste odăi – odăile mele – şi să şi le însuşească. Plănuieşte să mi-l răpească pe prinţ şi tot ce am.

— Sunt sigură că prinţul Harry va face casă bună…

— Prinţul Harry n-o să-şi aleagă mireasa, anunţă ea. Eu o s-o aleg. Şi refuz s-o accept pe tânăra aceea drept noră. Nu după minciuna asta. Nu după ce a încercat să-l seducă pe rege chiar în primele zile de doliu. Îşi închipuie că, doar pentru că este prinţesă născută şi crescută, îmi poate răpi tot ce am câştigat, tot ce mi-a dăruit Dumnezeu: pe fiul meu, pe nepotul meu, poziţia, munca mea de o viaţă. Mi-am petrecut cei mai frumoşi ani din viaţă aducându-mi fiul în Anglia, protejându-l. M-am măritat ca să-i câştig aliaţi, m-am împrietenit cu oameni pe care îi dispreţuiam, de dragul lui. M-am înjosit până într-acolo încât… (Se întrerupe din vorbă, de parcă n-ar vrea să-şi amintească până unde s-a înjosit.) Dar ea îşi închipuie că poate da buzna aici cu o minciună pe buze pentru că este prinţesă de neam regesc. Îşi închipuie că e dreptul ei. Dar eu zic că nu este.

Îmi dau seama că, atunci când se va mărita cu prinţul Harry, Caterina va păşi înaintea lui Milady la toate procesiunile, ori de câte ori vor merge la masă sau la cină. Chiar aceste odăi vor fi ale ei, o să pună să-i aducă cele mai frumoase rochii din garderobele regale, o va întrece pe mama regelui în rang şi, dacă lumea de la curte se ia după gusturile regelui – şi aşa se întâmplă întotdeauna –, atunci o să abandoneze odăile lui Milady şi o să se strângă ciotcă în jurul prinţesei tinere şi frumoase. Prinţesa Caterina nu va da înapoi cedând în faţa lui Milady, aşa cum a făcut verişoara mea,

regina. Caterina are tărie de caracter. Dacă ajunge vreodată prinţesă de Wales, atunci o s-o oblige pe Milady să-i acorde întâietate tot timpul şi în toate privinţele. O să smulgă cu forţa ce i se cuvine de drept de la bătrâna asta egoistă şi o să-i întoarcă duşmănia.

— V-am spus tot ce ştiu, spun eu încet. Vă stau la dispoziţie, Milady.

Se întoarce cu spatele la mine, ca şi cum n-ar mai avea chef să-mi vadă faţa palidă ca varul şi ochii rugători.

— Ai de ales, se răsteşte ea. Poţi fi doamna mea de onoare, iar fiul tău poate fi companionul prinţului Harry. Vei fi răsplătită generos şi vei primi daruri şi pământuri. Sau poţi s-o susţii pe prinţesa văduvă în minciuna ei monstruoasă şi în ambiţia ei dezgustătoare. Tu alegi. Dar dacă vei unelti să-l ademeneşti pe prinţul de Wales, prinţul nostru, singurul nostru prinţ, să se însoare cu tânăra aceea, atunci n-ai să mai pui piciorul la curte câte zile vei avea.

*

Aştept până după lăsarea serii să merg la prinţesa Caterina. Merg pe jos, cu o singură doamnă de companie şi un servitor, iar vechilul meu ne deschide calea ţinând o bâtă în mână. În vremurile astea, Londra mişună de cerşetori, bărbaţi disperaţi alungaţi de la fermele lor de arenzile crescute, rămaşi pe drumuri când n-au mai putut plăti amenzile, sărăciţi de birurile regelui. Chiar unii dintre arendaşii mei s-ar putea să doarmă pe pragurile bisericilor din Londra, cerşind mâncare.

Înaintez cu capişonul tras cât să-mi acopere auriul părului, care m-ar putea da de gol, şi mă uit în jur să nu ne urmărească cineva. Sunt mai multe iscoade ca oricând în Anglia, căci toţi primesc bani să-şi pârască aproapele, şi aş prefera ca Milady să nu ştie că merg acasă la prinţesa pe care o numeşte „tânăra aceea“.

Nu arde lumina la uşa ei şi durează mult până când cineva răspunde la ciocănitul discret al vechilului meu în uşile duble din lemn. Nu au străjer care să ne deschidă, ci doar un băiat de casă care ne conduce prin friguroasa sală mare a palatului şi ciocăneşte la o uşă care dă spre ceea ce pe vremuri era marea sală de primiri.

Una dintre doamnele de onoare spaniole ale Caterinei îşi iţeşte capul pe după uşă şi, văzându-mă, îşi îndreaptă ţinuta, îşi netezeşte rochia, execută o reverenţă şi mă conduce prin sala de primiri răsunătoare până în iatacul unde câteva doamne stau înghesuite una în alta, dinaintea unui foc plăpând.

Caterina mă recunoaşte îndată ce-mi las capişonul pe spate, sare în sus scoţând un ţipăt de bucurie şi vine în fugă spre mine. Sunt pe punctul de a-i face o plecăciune, dar ea se azvârle în braţele mele şi mă îmbrăţişează, mă sărută întâi pe un obraz şi apoi pe celălalt, se trage în spate să-mi cerceteze chipul şi apoi mă mai îmbrăţişează o dată.

— M-am gândit întruna la tine. M-a întristat atât de tare să aflu de pierderea ta. Trebuie că mi-ai primit scrisorile. Mi-a părut atât de rău pentru tine şi pentru copii. Şi pentru bebeluş! Un băiat, Dumnezeu să-l binecuvânteze! Îi merge bine? Şi tu? Ai reuşit să-l faci să-ţi lase potcoavele mai ieftin?

Mă trage la lumina împrăştiată de unicul candelabru cu lumânări din ceară, aşa încât să-mi poată vedea faţa.

— *Santa Maria!* Dar eşti atât de slabă şi, draga mea, pari foarte istovită.

Se întoarce şi le alungă pe doamne de pe locurile de lângă foc.

— Plecaţi. Toate. Duceţi-vă la voi în iatacuri. Mergeţi să vă culcaţi. Lady Margaret şi cu mine avem de vorbit între patru ochi.

— La ele în iatac? întreb eu.

— Nu e destul lemn să facem foc în altă parte decât aici şi în bucătărie, spune Caterina fără înconjur. Şi toate sunt prea preţioase să stea în bucătărie. Aşa că, dacă nu stau aici, trebuie să meargă să se culce ca să se încălzească.

O privesc neîncrezătoare.

— Îţi dau atât de puţini bani încât nu-ţi permiţi să faci focul în odăile de culcare?

— După cum vezi, spune ea pe un ton mohorât.

— Vin de la Westminster, o anunţ, aşezându-mă lângă jilţul ei, pe un scaun fără spătar. Am avut o discuţie îngrozitoare cu Milady.

Ea încuviinţează din cap, ca şi cum asta nu o surprinde.

— M-a descusut în legătură cu mariajul tău cu… (Nici acum, după trei ani, nu-mi vine uşor să-i rostesc numele.) Cu prinţul nostru, adaug.

— Era de aşteptat. Îmi poartă multă pică.

— Care este motivul, după părerea ta? o întreb curioasă.

Îmi aruncă zâmbetul ei de fetiţă pusă pe şotii.

— O, a fost o soacră aşa de iubitoare cu verişoara ta, regina? întreabă ea.

— Nu. Amândouă eram îngrozite de ea, recunosc eu.

— Nu e genul de femeie căreia să-i facă plăcere compania altor femei, observă ea. Cu fiul ei rămas văduv şi nepotul necăsătorit, este stăpână peste palat. Nu doreşte ca o femeie tânără să se instaleze la curte şi să fie veselă, şi iubitoare, şi fericită, transformând-o într-o curte a educaţiei, a eleganţei şi a plăcerii. Nu se arată foarte binevoitoare nici măcar faţă de nepoata ei, prinţesa Mary, pentru că este atât de frumoasă. Mereu îi spune că frumuseţea nu înseamnă nimic şi că ar trebui să se străduiască să se arate smerită! Nu-i plac fetele frumoase, nu-i plac rivalele. Dacă o să-i îngăduie prinţului Harry să se însoare până la urmă, o să-i aleagă o tânără pe care să o poată controla. O să-l însoare cu o copilă, cineva care nici măcar nu vorbeşte englezeşte. Nu vrea pe cineva ca mine, care ştie cum ar trebui făcute lucrurile şi care se va asigura că se fac cum trebuie şi că regatul este bine rânduit. Nu vrea la palat pe

nimeni care să încerce să-l convingă pe rege să cârmuiască aşa cum ar trebui.

Încuviinţez din cap. Exact aşa gândesc şi eu.

— Încearcă să te împiedice să mergi la palat?

— O, reuşeşte, este victorioasă. (Îmi face semn spre draperiile jerpelite din încăpere şi spre golurile de pe pereţi, unde ramele pentru tapiserii somptuoase atârnă goale.) Regele nu-mi plăteşte alocaţia; mă forţează să trăiesc de pe urma lucrurilor pe care le-am adus cu mine din Spania. Nu am nici o rochie nouă, aşa încât atunci când mă invită la palat arăt ridicol în veşminte spanioleşti sunt cârpite peste tot. Milady speră că-mi va înfrânge voinţa şi că mă va obliga să-l rog pe tatăl meu să mă ia acasă. Dar chiar dacă l-aş ruga, nu m-ar primi înapoi. Sunt captivă aici.

Sunt îngrozită. Amândouă am decăzut într-un timp atât de scurt de la nişte femei prospere la unele sărace lipite.

— Caterina, ce o să faci?

— O să aştept, spune ea cu îndârjire mută. (Se apleacă spre mine şi-şi apropie gura de urechea mea.) Are patruzeci şi opt de ani, este bolnav, abia respiră. O să aştept.

— Taci în clipa asta, spun eu neliniştită.

Mă uit spre uşa închisă şi spre umbrele de pe pereţi.

— Milady ţi-a cerut să juri că Arthur şi cu mine am fost amanţi? mă întreabă ea fără ocol.

— Da.

— Ce i-ai răspuns?

— La început, i-am spus că nu văzusem nici un semn că ar fi aşa şi că nu-mi pot da cu părerea.

— Şi ea ce a zis?

— Mi-a promis o funcţie la curte, o poziţie pentru fiul meu şi banii de care am nevoie, dacă aş fi dispusă să-i spun ce vrea să audă.

Bagă de seamă tulburarea din glasul meu, mă ia de mână şi mă priveşte fără să şovăie cu ochii ei albaştri şi sinceri.

— Vai, Margaret, nu-ţi pot cere să rămâi săracă de dragul meu. Fiii tăi ar trebui să fie la curte, ştiu asta. Nu trebuie să-mi iei apărarea. Te dezleg de promisiunea pe care mi-ai făcut-o, Margaret. Poţi spune ce doreşti.

*

Trebuie să pornesc către casă, dar mă duc încă o dată, îmbrăcată în hainele de drum, în odăile reginei, unde Milady ascultă un psalm înainte să meargă să ia cina în sala cea mare de la Westminster.

Mă vede îndată ce intru pe tăcute în încăpere şi, când se termină psalmul, îmi face

semn să vin lângă ea. Doamnele ei se trag în spate şi se prefac că îşi admiră una alteia bonetele frumoase. Este limpede că, după întâlnirea de ieri, ştiu că s-a certat cu mine şi îşi închipuie că am venit să mă predau.

Îmi zâmbeşte.

— A, Lady Margaret. Putem începe pregătirile să vii la curte?

Trag aer în piept.

— Aş fi foarte bucuroasă să vin la curte, spun. Aş fi foarte bucuroasă dacă fiul meu ar merge la prinţul Harry, la Palatul Eltham. Vă implor, Milady, să îi acordaţi această favoare. De dragul tatălui lui, vărul vostru prin alianţă, care v-a iubit atât de mult. Îngăduiţi ca fiul lui sir Richard să fie crescut ca un nobil. Îngăduiţi-i tinerei dumneavoastră rude să vină la Domnia Voastră, vă rog.

— Aşa va fi, dacă faci un lucru pentru mine, spune ea pe un ton ferm. Spune-mi adevărul, şi o să ne salvezi şi pe noi, şi familia noastră de o mireasă necinstită. Spune-mi ceva cu care să mă duc la fiul meu, regele, şi să-l împiedic să ne însoare băiatul neprihănit cu mincinoasa spanioloaică. M-am rugat pentru asta şi sunt convinsă că prinţul Harry nu se va căsători niciodată cu Caterina de Aragon. Trebuie să-mi fii credincioasă mie, mama regelui, nu ei. Te avertizez, Lady Margaret, ai grijă ce spui. Teme-te de urmări! Chibzuieşte foarte bine înainte să îţi urmezi propria voinţă.

Mă priveşte duşmănos, cu ochii ieşiţi din orbite, ca pentru a se asigura că i-am înţeles ameninţarea, Şi brusc, am o reacţie neaşteptată. Teama îmi dispare când Milady încearcă să mă intimideze. Aproape că-mi vine să râd când o aud. Ce neghioabă este! Bătrână afurisită şi neghioabă! A uitat cine sunt, de mă ameninţă aşa? În faţa lui Dumnezeu, sunt o Plantagenet. Sunt fiică a Casei de York. Tatăl meu a fugit din sanctuar, a ucis un rege şi a fost asasinat de propriul lui frate. Mama mea şi-a urmat tatăl pe calea răzvrătirii, apoi a trecut în tabăra cealaltă şi a purtat război alături de soţul ei, împotriva lui. Suntem o casă de bărbaţi şi de femei care îşi urmează întotdeauna voinţa; nu putem fi ameninţaţi. Dacă ne arăţi undeva un pericol, *întotdeauna* vom merge în întâmpinarea lui. Ni se zice neamul dracului pentru cerbicia noastră diavolească.

— Nu pot să mint, spun eu încetişor. Nu ştiu dacă prinţul a fost în stare cu soţia lui sau nu. Nu am văzut niciodată vreun semn. Ea mi-a spus – şi eu am crezut-o – că n-au fost amanţi. Cred că este fecioară, la fel cum era când a venit în ţară. Cred că se poate mărita cu orice prinţ potrivit pe care îl acceptă tatăl ei. Eu una cred că ar fi o soţie foarte bună pentru prinţul Harry şi o foarte bună regină a Angliei.

Chipul i se întunecă şi îi văd o venă pulsându-i la tâmplă, dar nu spune nimic. Cu un gest brusc, furios, le face semn doamnelor ei să se înşiruie în urma ei. Le va conduce la masă, iar eu nu voi mai mânca niciodată la masa regelui.

— Cum doreşti. (Scuipă cuvintele ca pe venin.) Nădăjduiesc sincer că o să te

descurci din partea ta de moştenire, Lady Margaret Pole.

Fac o plecăciune adâncă.

— Înţeleg, spun eu smerită. Dar fiul meu? Este pupil regal, este fiul vărului vostru prin alianţă, este un băiat bun, Luminăţia Voastră…

Trece pe lângă mine fără un cuvânt, şi toate doamnele o urmează. Mă ridic să le văd cum se îndepărtează. Am avut momentul meu de orgoliu, am şarjat pe propriul meu Ambion Hill până pe Bosworth Field, şi acolo nu m-a aşteptat decât înfrângerea. Iar acum nu ştiu ce o să mă fac.

Castelul Stourton, Staffordshire, toamna anului 1506

Vreme de încă un an după aceea, fac tot ce pot să storc mai mulţi bani de pe urma pământurilor mele. Când intră pe câmp spicuitorii, confisc o cană de boabe din fiecare coş, încălcând regulile obişnuite şi supărându-i pe toţi bătrânii din sat. Îi judec pe braconieri la tribunalul obştesc şi bag spaima în ei, cerându-le să plătească amenzi în bani pentru furtişagurile pe care le practicau din copilărie. Le interzic arendaşilor să ia vreun lucru însufleţit de pe moşie – chiar şi iepuri, chiar şi ouă vechi de la găinile care au ouat aiurea – şi angajez un paznic de vânătoare să-i împiedice să ia păstrăvi din râurile mele. Dacă prind un copil care ia ouă din cuiburile raţelor sălbatice, îi amendez părinţii. Dacă prind prin pădure un om cu un braţ de vreascuri care au o singură creangă prea groasă, i le confisc pe toate şi îl amendez. Aş amenda şi păsările pentru că zboară prin văzduhul de deasupra ogoarelor mele sau cocoşii pentru cântat, dacă ar putea plăti.

Oamenii sunt atât de săraci, încât este împotriva firii să iau de la ei. Mă trezesc că număr câte ouă pot obţine de la o femeie care nu are decât şase găini. Cer cota de miere care ni se cuvine de la un bărbat care are un singur stup şi care strânge fagurii de astă-vară. Când fermierul Stride taie o vacă ce a căzut într-un şanţ şi şi-a frânt gâtul, îi cer şi ultima fărâmă de carne din cota mea; cer să-mi dea seu de la ea şi nişte piele pentru încălţări. Nu sunt un stăpân bun cu el, profit de nenorocirea lui, făcându-i viaţa şi mai grea, la fel cum vistieria regală profită de a mea.

Îmi trimit servitorii după căprioare, după fazani, după bâtlani, după lişiţe, orice se poate mânca. Omul care prinde iepuri trebuie să ne aducă mai mulţi de la crescătorie, băiatul care goleşte cuiburile de turturele se obişnuieşte să-l aştept la baza scării. Mă îngrozesc că oamenii mă fură şi încep să fur eu de la ei, stăruind să-mi plătească ce mi se cuvine şi ceva în plus.

Devin genul de moşier pe care îl dispreţuiesc; ne transformăm într-o familie urâtă de propriii arendaşi. Mama mea a fost cea mai bogată moştenitoare din Anglia; tatăl meu a fost fratele regelui. Mărinimia lor constantă era cea care le aducea adepţi, însoţitori şi susţinători. La Londra, bunicul meu dădea de mâncare oricui îi venea la uşă. Oricine putea sosi la cină şi să plece cu atâta carne câtă putea străpunge cu lama pumnalului. Eu sunt moştenitoarea lor, dar le trădez obiceiurile. Cred că mi-am pierdut pe jumătate minţile din cauza grijilor legate de bani, durerea din stomac este uneori de la îngrijorare şi alteori de la foame, şi am ajuns atât de frământată, încât nu-mi mai pot da seama când e una şi când cealaltă.

Într-o zi, când tocmai plecam de la biserică, îl aud pe unul dintre bătrânii satului plângându-i-se preotului şi implorându-l să intervină. „Părinte, trebuie neapărat să vorbeşti cu ea. Nu ne putem plăti dările. Nici măcar nu ştim ce e de plătit. A luat la mână fiecare arendă de acum nu ştiu câţi ani încoace şi a născocit amenzi noi. E mai rea ca un Tudor, e mai rea ca un rege, pentru că se uită prin legi şi le răstălmăceşte în folosul ei. Ne înfometează.“

În orice caz, nu este de ajuns. Nu le pot cumpăra băieţilor mei cizme de călărie noi, nu am cu ce să le hrănesc caii. Mă zbat aşa un an, încercând să neg că împrumut tot de la mine, furându-mi propriii arendaşi, furând de la sărmani, dar la un moment dat îmi dau seama că toate încercările mele neputincioase au dat greş.

Suntem ruinaţi.

Nimeni n-o să mă ajute. Văduvia este un dezavantaj, şi sărăcia este un dezavantaj, la fel şi numele meu. Mai rău decât orice, mama regelui îmi este potrivnică şi nimeni nu va îndrăzni să mă ajute. Doi dintre verii mei sunt în continuare închişi în Turn; nu mă pot ajuta. Doar ruda mea George Neville răspunde la zecile de scrisori pe care le trimit. Se oferă să-mi crească băieţii mai mari la el, şi o să trebuiască să-i trimit pe Henric şi pe Arthur de acasă, cu promisiunea că o să mă duc după ei cât de repede voi putea, că nu vor fi exilaţi veşnic, că se va întâmpla ceva care să ne readucă laolaltă acasă.

Aidoma unui cartofor care pierde, le spun că o să vină în curând şi vremuri bune, dar mă îndoiesc că mă cred. Vechilul meu, John Little, îi duce la casa vărului Neville, Conacul Birling din Kent, pe ultimii trei cai: John călare pe calul masiv de plug, Henric pe calul de vânătoare, iar Arthur pe poneiul pentru care e deja prea mare. Mă căznesc să zâmbesc şi să le fac cu mâna, dar lacrimile mă orbesc şi nu-i văd bine – le zăresc doar chipurile palide şi ochii mari şi înspăimântaţi, doi băieţi în haine ponosite care pleacă departe de casă, fără să ştie unde merg. Nu ştiu când o să-i revăd, n-o să-i urmăresc crescând şi nici n-o să-i pot apăra aşa cum speram. Nu-i voi creşte ca pe nişte Plantageneţi. Am dat greş ca mamă şi vor trebui să crească fără mine.

Ursula, care la opt ani este prea mică să fie trimisă într-o casă bogată, trebuie să

rămână cu mine, iar Geoffrey, care are aproape doi ani, este copilaşul meu. Abia a învăţat să meargă şi nu vorbeşte încă, se ţine numai după fustele mele, este neliniştit, plânge din orice şi este temător. Nu mă pot îndura să-l las să plece. A suferit deja, născut fiind într-o casă îndoliată, orfan de tată din prima zi. Geoffrey o să rămână cu mine, oricât m-ar costa asta; nu mă pot despărţi de el, singurul cuvânt pe care îl ştie este „mama“.

Însă trebuie să găsim o casă pentru Reginald, băiatul meu deştept, fericit, neruşinat. Este prea mic să intre paj la o casă şi nu am nici o rudă cu copii care să-l ia să-l crească laolaltă cu ai lui. Prietenii pe care îi aveam la graniţă sau în Ţara Galilor sunt conştienţi că nu sunt invitată la palat şi nici nu mi se plăteşte vreo pensie. Pe drept cuvânt, ei iau asta ca pe un semn că Tudorii nu mă privesc cu bunăvoinţă. Nu mă pot gândi decât la un singur om care este prea nelumit ca să priceapă pericolul la care se expune dacă mă ajută şi prea amabil să mă refuze. Îi scriu confesorului lui Milady, episcopul Fisher:

Dragă părinte,

Nădăjduiesc că o să mă poţi ajuta, căci nu mai am la cine să apelez. Nu-mi pot plăti cheltuielile şi nici nu am cum să-mi ţin copiii acasă.

Am fost nevoită să-mi trimit cei doi băieţi mai mari la vărul meu Neville; dar mi-ar plăcea să găsesc un loc într-o abaţie pentru băieţelul meu Reginald. Dacă Biserica stăruie, o să îl pun în slujba Domnului. Este un băiat isteţ, ager la minte şi plin de viaţă, poate chiar şi plin de duh.

În ceea ce mă priveşte pe mine şi pe cei doi copii ai mei mai mici, sper să găsesc adăpost într-o mănăstire unde să putem trăi din micul meu venit.

Fiica ta întru Hristos,

Margaret Pole

Îmi răspunde pe dată. A făcut mai mult decât i-am cerut – i-a găsit un loc lui Reginald şi un adăpost pentru mine. Zice că pot sta la Abaţia Syon, una dintre preferatele familiei mele, aflată peste drum de vechiul Palat Sheen. Abaţia este condusă de o Maică Stareţă şi adăposteşte vreo cincizeci de călugăriţe, dar primesc adesea oaspeţi de sânge albastru şi o să pot locui acolo împreună cu fiica mea şi cu pruncul Geoffrey. Când Ursula va ajunge la majorat, o să poată deveni novice şi apoi călugăriţă în ordinul respectiv, iar viitorul îi va fi asigurat. Cel puţin vom avea mâncare pe masă şi un acoperiş deasupra capului în următorii câţiva ani.

Episcopul Fisher i-a găsit lui Reginald un loc în casa congregaţiei abaţiei – Mănăstirea Sheen, o mănăstire a Ordinului Certozin[6]. O să fie la doar câteva mile de noi, peste fluviu. Dacă mi s-ar da o lumânare s-o pun în fereastră, el ar vedea lumina şi ar şti că mă gândesc la el. La sărbători, ni s-ar îngădui să tocmim un vâslaş să ne treacă

râul, să mergem să-l vedem. Vom fi despărţiţi de disciplina mănăstirilor şi de fluviul grozav de lat, dar o să pot vedea hornurile abaţiei care îmi adăposteşte fiul. Am toate motivele să fiu încântată de o soluţie atât de mărinimoasă la problemele mele. Fiul meu va fi îngrijit într-o casă, iar ceilalţi copii şi cu mine vom avea un acoperiş deasupra capetelor atât de aproape de el, că l-am putea vedea. Ar trebui să mă simt uşurată.

Doar că… Mă las în genunchi pe podea şi mă rog la Maica Sfântă să ne ferească de acest adăpost. Sunt pe deplin convinsă că acesta nu este locul potrivit pentru Reginald, băiatul meu isteţ, sclipitor şi vorbăreţ. Certozinii sunt un ordin de pustnici tăcuţi. Mănăstirea Sheen este un loc al tăcerii netulburate şi al celei mai stricte discipline religioase. Reginald, băieţelul meu vesel, care este atât de mândru că a învăţat să cânte în canon, căruia îi place să citească tare, care a învăţat ghicitori şi glume şi care adoră să le spună pe îndelete, cu un aer foarte concentrat, fraţilor lui – băiatul ăsta isteţ şi limbut va trebui să-i slujească pe călugării care trăiesc ca nişte pustnici în chilii separate, fiecare rugându-se şi muncind de unul singur. Nu se rosteşte o vorbă în interiorul mănăstirii, cu excepţia duminicilor şi a zilelor de sărbătoare. O dată pe săptămână, călugării fac o plimbare împreună şi atunci pot vorbi în şoaptă între ei. În restul timpului sunt adânciţi în rugăciune, fiecare singur cu gândurile lui, cu propria lui luptă cu Dumnezeu, singur în chilia lui, izolat de ziduri înalte, ascultând doar sunetul vântului.

Nu suport să mi-l închipui pe fiul meu cel vorbăreţ şi curajos redus la tăcere, într-un loc plin de o astfel de stricteţe cucernică. Încerc să mă liniştesc spunându-mi că Dumnezeu o să-i vorbească lui Reginald în tăcerea îngheţată şi îi va arăta chemarea. Reginald va învăţa să tacă, la fel cum a învăţat să vorbească. Va învăţa să-şi preţuiască propriile gânduri şi să nu mai râdă, sau să dănţuiască, sau să cânte, sau să facă tumbe, sau să se maimuţărească pentru fraţii lui mai mari. Îmi spun iar şi iar că este o ocazie grozavă pentru băieţelul meu deştept. Dar în adâncul inimii ştiu că, dacă Dumnezeu nu-l va chema să se pună în slujba bisericii, atunci îmi voi fi aruncat băieţelul deştept şi iubitor într-o temniţă a tăcerii pentru tot restul vieţii.

Îl visez încuiat într-o chilie minusculă şi mă trezesc ţipând şi strigându-i numele. Îmi muncesc mintea căutând altceva pentru el. Dar nu cunosc pe nimeni care să-l ia drept paj şi nu am nici un ban să-l bag ucenic. În plus, ce ar putea să facă? Este un Plantagenet – nu-l pot pune să înveţe cizmărie. Un moştenitor al Casei de York să amestece decoctul de malţ pentru un berar? Oare aş fi o mamă mai bună dacă l-aş trimite să înveţe să înjure şi să hulească în timp ce o face pe băiatul bun la toate, într-un han, decât să se roage şi să tacă într-un ordin cucernic?

Episcopul Fisher i-a găsit un loc sigur, unde o să fie hrănit şi educat. Trebuie să primesc oferta lui. Nu mai pot face nimic altceva pentru el. Dar când mă gândesc la

băiatul meu voios într-un loc unde nu se aude decât ticăitul ceasului care măsoară timpul rămas până la următoarea liturghie, nu mă pot abţine şi ochii mi se umplu de lacrimi.

Este datoria mea să-mi distrug căminul şi familia pe care mi le-am construit cu atâta mândrie în noua mea calitate de Lady Pole. Le poruncesc tuturor servitorilor şi îngrijitorilor să se strângă în sala cea mare şi le spun că trecem prin vremuri grele şi că îi slobozesc din slujba mea. Le plătesc leafa până la zi; nu le pot da mai mult, deşi sunt conştientă că-i las pradă sărăciei. Le spun copiilor că trebuie să ne părăsim casa, încerc să zâmbesc şi să le sugerez să vadă asta ca pe o aventură. Le spun că o să fie captivant să trăim în altă parte. Oblonesc castelul de la Stourton, unde soţul meu m-a adus ca mireasă şi unde mi s-au născut copiii, lăsându-l doar pe John Little să slujească pe post de vătaf şi să strângă arenzile şi taxele. Două treimi trebuie să-i trimită regelui şi o treime o să mi-o trimită mie.

Plecăm de acasă: eu cu Geoffrey în şaua însoţitorului, în spatele lui John Little, Ursula pe ponei, iar Reginald – care abia se zăreşte – pe fostul cal de vânătoare al lui frate-său. Este un călăreţ priceput; se pricepe la cai şi la oameni, ca tată-său. O să-i lipsească grajdurile, şi câinii, şi gălăgia veselă a fermei. Nu mă încumet să-i zic unde merge. Îmi tot spun că la un moment dat, pe drum, o să mă întrebe încotro ne îndreptăm şi atunci voi găsi curajul să-i spun că trebuie să ne despărţim: Ursula, Geoffrey şi cu mine la o mănăstire, iar el la alta. Încerc să mă amăgesc că va înţelege că asta îi este soarta – nu ceea ce am fi ales noi, însă inevitabilă în acest moment. Dar, încrezător, nu mă întreabă. Îşi închipuie că o să rămânem împreună; nu-i trece prin cap că ar putea fi trimis de acasă.

E abătut că-şi părăseşte casa, în vreme ce Geoffrey este încântat de călătorie. Ursula porneşte la drum voioasă, iar apoi începe să scâncească. Reginald nu mă întreabă niciodată încotro mergem, şi atunci încep să-mi închipui că ştie cumva, deja, şi că vrea să evite conversaţia, la fel ca mine.

Abia în ultima dimineaţă, pe când înaintăm pe poteca edecului de pe malul fluviului, spre Sheen, spun:

— O să ajungem curând. Asta va fi noua ta casă.

Mă priveşte de jos, de la înălţimea căluţului lui.

— Noua noastră casă?

— Nu, spun eu tăios. Eu o să stau în apropiere, doar puţin mai departe peste fluviu.

El nu spune nimic, iar eu mă gândesc că poate n-a înţeles.

— Am trăit de multe ori despărţiţi unul de celălalt, îi reamintesc. Ca atunci când a trebuit să mă duc la Ludlow şi v-am lăsat la Stourton.

Îşi întoarce ochii mari spre mine. Nu spune „Dar atunci eram cu fraţii mei şi cu sora mea şi cu toţi oamenii pe care îi ştiam dintotdeauna, cu doica, cu preceptorul de

la care am luat lecţii fraţii mei şi cu mine“. Pur şi simplu se uită la mine, incapabil să priceapă.

— Nu-i aşa că n-o să mă laşi singur? întreabă el în cele din urmă. Într-un loc necunoscut? Mamă? Nu-i aşa că n-o să mă abandonezi pur şi simplu?

Clatin din cap. Abia îndrăznesc să vorbesc.

— O să vin să te văd, îi şoptesc. Îţi promit.

Se zăresc turnurile înalte ale mănăstirii, se deschide poarta şi priorul însuşi îmi iese în întâmpinare, îl ia pe Reginald de mână şi îl ajută să coboare din şa.

— O să vin să te văd, îi promit de la înălţimea calului, uitându-mă în jos la creştetul lui auriu plecat. Şi tu o să poţi veni să mă vizitezi.

Pare foarte mic, aşa cum stă acolo, în picioare, lângă prior. Nu se smuceşte şi nici nu dă vreun semn de împotrivire. În schimb, îşi înalţă chipul palid, se uită la mine cu ochii lui negri şi spune limpede:

— Milady, lasă-mă să vin cu tine, cu fratele meu şi cu sora mea. Nu mă lăsa aici.

— Gata, gata, zice priorul pe un ton ferm. Să nu auzim o vorbă de la copiii care ar trebui să tacă întotdeauna în faţa celor mai vârstnici şi mai înţelepţi ca ei. Iar în casa aceasta o să vorbeşti doar când ţi se porunceşte. Tăcere, tăcere sfântă. O să înveţi s-o iubeşti.

Ascultător, Reginald îşi muşcă buza de jos şi nu mai scoate o vorbă; dar continuă să se uite la mine.

— O să vin să te văd, spun eu deznădăjduită. O să fii fericit aici. Este un loc bun. O să-L slujeşti pe Dumnezeu şi Biserica. Vei fi fericit aici, sunt sigură.

— Să aveţi o zi bună. (Priorul îmi dă de înţeles că ar trebui să plec.) Mai bine s-o facem repede.

Întorc capul calului şi mă răsucesc să mă uit la fiul meu. Reginald nu are decât şase ani; pare foarte mic pe lângă prior. Este alb la faţă de frică. Ascultător, nu spune nimic, dar guriţa lui schiţează un cuvânt surd: Mamă!

Nu mai pot face nimic. Nu mai e nimic de zis. Întorc calul şi pornesc mai departe.

Abaţia Syon, Brentford, la vest de Londra, iarna anului 1506

Băiatul meu, Reginald, trebuie să înveţe să trăiască în întuneric şi în tăcere şi la fel trebuie să fac şi eu. Abaţia Syon, administrată de Ordinul Birgittinelor[7], nu este una tăcută; maicile se duc chiar şi la Londra să predea şi să se roage, dar eu trăiesc printre ele ca şi cum aş fi depus un jurământ al tăcerii, la fel ca băieţelul meu. Nu pot vorbi

despre durerea şi despre amărăciunea mea, şi nu am nimic de spus care să nu fie plin de indignare sau de amărăciune.

N-o să-i iert pe Tudori pentru acest chin sufletesc. Şi-au croit drum către tron cu preţul sângelui rudelor mele. L-au scos pe unchiul meu Richard din noroiul de pe Bosworth Field, l-au dezbrăcat la piele, l-au azvârlit peste şaua propriului cal şi apoi l-au aruncat într-o groapă fără nume. Propriul meu frate a fost decapitat ca regele Henric să stea liniştit; verişoara mea Elisabeta a murit încercând să-i ofere un alt fiu. Pe mine m-au măritat cu un cavaler sărac, ca să mă înjosească, iar acum el este mort şi am ajuns mai rău decât mi-am imaginat că ar putea decădea vreodată un Plantagenet. Toate astea, ca să-şi legitimeze pretenţiile la un tron pe care îl cuceriseră oricum cu forţa.

Şi, în mod limpede, Tudorii nu se prea bucură de triumful lor şi de supunerea noastră. De la moartea soţiei, regele este nesigur de susţinerea curţii lui, este neliniştit în legătură cu supuşii lui şi îngrozit din pricina noastră, a Plantageneţilor din Casa de York. Ani întregi a vărsat bani în buzunarele Împăratului Maximilian, plătindu-l să-l trădeze pe vărul meu, Edmund de la Pole, pretendentul de York la tronul Angliei, şi să-l trimită acasă, unde îl aştepta moartea. Acum aflu că treaba este făcută. Împăratul ia banii şi îi promite lui Edmund că nu va păţi nimic, arătându-i scrisoarea de liberă trecere de la rege, semnată chiar de mâna acestuia. Este o garanţie că Edmund se poate întoarce acasă. Edmund crede asigurările oferite de Henric Tudor, se încrede în cuvântul unui rege învestit. Vede semnătura, verifică sigiliul. Henric Tudor se jură că va avea parte de liberă trecere şi de o primire sinceră. Edmund este un Plantagenet; îşi iubeşte ţara, vrea să vină acasă. Însă în clipa în care pune piciorul sub grilajul cu ţepi de la intrarea în Castelul din Calais, este arestat.

Asta dă startul unui şir de acuzaţii care îmi sfâşie neamul aidoma unei foarfece printr-un văl de mătase, iar acum sunt în genunchi şi mă rog pentru vieţile lor. Vărul meu William Courtenay, care era deja arestat, este acuzat acum de trădare de ţară. Ruda mea William de la Pole este interogat cu severitate în celula lui din Turn. Vărul meu Thomas Grey ajunge să fie bănuit doar pentru vina de a fi luat cina cu vărul Edmund, cu ani în urmă, înainte ca acesta să fugă din ţară. Unul după altul, bărbaţii din familia mea se fac nevăzuţi în Turnul Londrei, siliţi să îndure singurătatea şi teama, convinşi să numească alţi oaspeţi de la cină şi ţinuţi în temniţa aceea întunecată sau expediaţi în secret peste Canal, la Castelul din Calais.

Abaţia Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1507

Le scriu fiilor mei Henric şi Arthur, să-i întreb cum o duc şi dacă îşi fac lecţiile şi învaţă. Nu îndrăznesc să abuzez de mărinimia mănăstirii invitându-i aici; maicile nu pot primi doi tineri energici în sihăstria lor tăcută şi, oricum, nu le pot plăti drumul.

Îl văd pe băieţelul meu Reginald o dată la trei luni, când mi-l trimit peste fluviu, cu un vâslaş tocmit. Vine, după cum i s-a poruncit, zgribulit de frig la prova bărcuţei. Nu poate rămâne decât o noapte, după care trebuie să plece înapoi. L-au învăţat să tacă, l-au învăţat foarte bine; îşi ţine ochii în pământ şi mâinile pe lângă corp. Când alerg să-l întâmpin şi să-l strâng la piept, este ţeapăn şi fără chef, ca şi cum fiul meu vioi şi vorbăreţ ar fi mort şi îngropat şi nu mi-ar mai fi rămas să ţin în braţe decât această lespede mică şi rece.

Ursula, care are aproape nouă ani, pare să crească în fiecare zi şi lungesc tivurile rochiilor ei de mâna a doua iar şi iar. Lui Geoffrey, care a făcut doi ani, îi stau degetele de la picioare chircite în cizmuliţe. Când îl bag în pat seara, îi mângâi picioruşele şi îi întind degetele, ca şi cum aş putea să le împiedic să-i crească strâmbe şi înghesuite. Arenzile de la Stourton sunt strânse şi banii îmi sunt trimişi cu regularitate, dar trebuie să-i dau mănăstirii, pentru întreţinerea noastră. Nu ştiu unde se va duce Geoffrey când va fi prea mare ca să mai rămână aici. Poate el şi Ursula vor trebui făgăduiţi Bisericii, la fel ca fratele lor, Reginald, şi să fie înghiţiţi de tăcere. Petrec ceasuri întregi în genunchi rugându-mă la Dumnezeu să-mi dea un semn sau puţină speranţă, sau pur şi simplu să-mi trimită nişte bani; uneori îmi spun că, după ce ultimii mei doi copii vor fi fost încuiaţi în siguranţă între zidurile Bisericii, o să-mi leg un sac mare de bolovani de cingătoare şi o să păşesc în adâncurile reci ale Tamisei.

Abaţia Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1508

Îngenunchez pe treptele altarului şi mă uit în sus, la statuia lui Hristos răstignit. Mă simt de parcă aş fi străbătut drumul Crucii Plantageneţilor, o Via Dolorosa, la fel ca El, vreme de doi ani lungi.

Apoi pericolul se apropie şi mai mult: regele îi arestează pe vărul Thomas Grey şi pe vărul George Neville, Lord Bergavenny, care îmi creşte băieţii – pe Henric şi pe Arthur. George îi lasă pe fiii mei la el acasă, în Kent, şi intră în Turn, unde lumea a început să răspândească zvonul că regele însuşi vine noapte de noapte pentru a supraveghea torturarea bărbaţilor pe care el îi suspectează. Negustorul care vine la uşa abaţiei cu broşuri ieftine şi cu cărţi de rugăciuni îi spune portăresei Joan că în oraş

lumea vorbeşte că regele s-a transformat într-un monstru căruia îi place să audă ţipete de durere. Şopteşte cuvântul vechi pentru o cârtiţă blestemată care lucrează la adăpostul întunericului, printre morţi şi lucruri îngropate, şi care îşi surpă propriile păşuni.

Sunt disperată să trimit după băieţii mei, să-i iau din casa unui bărbat care a fost arestat ca trădător. Mă tem să atrag atenţia asupra mea – m-am retras aproape complet, aproape că mă ascund, aproape că m-am refugiat în sanctuar. Nu trebuie să atrag atenţia sistemului de iscoade al Tudorilor asupra lui Reginald, care este ţinut în tăcere în mănăstirea certozină din Sheen, asupra Ursulei şi a mea, ascunse în rugăciune la Syon, sau a lui Geoffrey, cel mai scump dintre toţi, care se ţine de fusta mea, căci maicile ştiu că nu are unde să se ducă; nici măcar unui copil de trei ani nu i se poate îngădui să iasă în lume, de vreme ce nu încape îndoială că Henric Tudor, adulmecând mirosul sângelui de Plantagenet, o să-i ia urma.

Regele acesta a devenit o enigmă întunecată pentru poporul lui. Nu seamănă cu regii din casa mea – oameni robiţi simţurilor deschişi şi veseli, care conduceau prin consens şi care îşi croiau drum cu ajutorul farmecului personal. Regele acesta îşi spionează supuşii, îi aruncă în temniţă din pricina unui singur cuvânt, îi torturează aşa încât să se acuze unii pe alţii şi, atunci când obţine dovezi de trădare, în mod uimitor îi iartă, amnistiindu-i, dar îi împovărează cu amenzi atât de îngrozitoare, încât n-o să se elibereze niciodată din slujba lui – nu mai devreme de cinci generaţii. Este un rege mânat de frică şi condus de lăcomie.

Vărul meu de-al doilea, George Neville, tutorele băieţilor mei, iese din Turn cu un şchiopătat care arată ca şi cum i-ar fi fost rupt piciorul şi lăsat să se lipească strâmb. Refuză să vorbească despre asta; e sărac lipit, dar liber. Ceilalţi veri ai mei rămân în continuare întemniţaţi. George Neville nu spune nimănui ce înţelegere a făcut dincolo de zidurile acelea jilave; îi plăteşte în tăcere regelui jumătate din veniturile lui la fiecare pătrar şi nu se plânge niciodată. Are de plătit amenzi atât de mari, încât douăzeci şi şase dintre prietenii lui trebuie să se pună chezaşi şi i se interzice să se mai întoarcă vreodată la casa lui iubită din Kent, nici în Surrey, Sussex ori Hampshire. Este surghiunit în propria-i ţară, cu toate că nu i s-a adus nici o învinuire şi nu s-a găsit nici o dovadă împotriva lui.

Nici unul dintre bărbaţii arestaţi odată cu el nu vorbeşte vreodată despre contractele pe care le-au semnat fiecare cu regele în încăperile întunecate de sub Turn, unde zidurile sunt groase şi uşile zăvorâte şi numai regele stă în picioare în colţul încăperii, în vreme ce gâdele lui trage un levier al patului de tortură şi frânghiile taie adânc. Dar lumea vorbeşte că învoielile prin care îşi iau asupra lor datorii imense sunt iscălite cu propriul lor sânge.

Vărul George îmi scrie scurt.

Îţi poţi lăsa băieţii fără grijă cu mine; asupra lor nu planează vreo bănuială. Sunt un om mai sărac decât înainte şi surghiunit din propria-mi casă; dar îi pot găzdui în continuare. Mai bine îi laşi cu mine până se liniştesc apele. Nu are rost să rişti să-i conducă pe alţii la tine. Mai bine ai sta acolo liniştită. Nu vorbi cu nimeni şi nu te încrede în nimeni. Sunt vremuri grele pentru Roza Albă.

Ard scrisoarea şi nu răspund.

Abaţia Syon, Brentford, la vest de Londra, primăvara anului 1509

Regele devine tot mai bănuitor de la un an la altul, retrăgându-se în odăile tainice ale palatelor lui ca să stea cu maică-sa, refuzând să permită vreunui străin să-i calce pragul, dublând numărul străjerilor care stau de pază la uşa lui, răsfoindu-şi întruna catastiful cu socoteli, obligându-i pe cei care îi erau deja supuşi să păstreze pacea cu amenzi enorme, confiscându-le pământurile drept chezăşie pentru buna purtare, cerându-le daruri în semn de bună-credinţă, intervenind în procese şi strângând taxele. Însăşi dreptatea poate fi cumpărată acum cu o plată către rege. Siguranţa poate fi cumpărată contra unei taxe plătite către vistieria lui. Orice cuvânt poate fi trecut într-o dare de seamă, cu preţul unui dar către servitorul potrivit, sau şters contra unei filodorme. Nimic nu este sigur, dar banii oferiţi vistieriei regale pot cumpăra orice. Cred că vărul George Neville este aproape ruinat, nevoit fiind să-şi plătească libertatea la fiecare pătrar; dar nimeni nu îndrăzneşte să-mi scrie şi să-mi confirme. Primesc din când în când câte o scrisoare de la Arthur şi Henric, iar ei nu pomenesc de arestarea gazdei lor sau de întoarcerea lui, un bărbat distrus, surghiunit din casa care era mândria lui. Băieţii au doar şaisprezece şi paisprezece ani, dar ştiu deja că bărbaţii din casa noastră ar trebui să tacă. S-au născut în cea mai înzestrată, cea mai rafinată şi mai iscoditoare familie din Anglia şi au fost învăţaţi să-şi muşte limba, dacă nu vor să le fie tăiată. Ştiu că dacă ai sânge de Plantagenet, ar fi trebuit să te naşti mut şi surd. Le citesc scrisorile nevinovate şi le ard după aceea. Nu îndrăznesc să păstrez nici măcar urările de bine de la băieţii mei. Nici unul dintre noi nu îndrăzneşte să deţină ceva.

Văduvă de patru ani, fără vreo speranţă de ajutor, cu atât de puţini bani că nu-mi ajung nici de mâncare, fără să pot pune un acoperiş deasupra capetelor copiilor mei, fără zestre pentru fiica mea, fără mirese pentru fiii mei, fără iubit, fără prieteni, fără vreo şansă să mă recăsătoresc, dat fiind că nu văd niciodată un bărbat care să nu fie preot, stau în genunchi opt ore pe zi, în fiecare zi, în rând cu maicile, ca să ascult

liturghia orelor, şi văd cum mi se modifică rugăciunile.

În primul an m-am rugat pentru ajutor, în al doilea pentru iertare. La sfârşitul celui de-al treilea an, mă rog pentru moartea regelui Henric, pentru distrugerea maică-sii şi pentru revenirea Casei mele de York. În tăcerea care mă înconjoară, m-am transformat într-o răzvrătită înverşunată. Îi blestem pe Tudori şi ajung să sper ca blestemul pe care verişoara Elisabeta şi mama ei l-au aruncat asupra lor să se adeverească, prin vremuri, până la sfârşitul Tudorilor şi la nimicirea spiţei lor.

Abaţia Syon, Brentford, la vest de Londra, aprilie, 1509

Aud vestea prima oară de la bătrâna portărească a mănăstirii, care vine la uşa chiliei mele şi o trânteşte în lături fără să bată. Ursula este în pătuţul ei cu rotile şi nu se clinteşte, dar Geoffrey doarme în patul meu îngust, la mine în braţe, şi îşi înalţă căpşorul când Joan dă buzna în odaie şi spune:

— Regele e mort. Trezeşte-te, milady. Suntem liberi. Dumnezeu este milostiv. Ne-a binecuvântat. Dumnezeu ne-a salvat. Blestemul Dragonului Roşu a trecut peste noi. Regele e mort.

Visam că eram la Sheriff Hutton, alături de curtea unchiului meu Richard, iar verişoara Elisabeta dansa cu el într-un vârtej de brocart din aur şi argint. Mă ridic îndată şi-i spun:

— Sst. Nu vreau să aud.

Chipul zbârcit i se luminează cu un zâmbet. N-am mai văzut-o niciodată radiind până acum.

— Ba o să vrei să auzi asta! zice. Şi oricine o poate spune, şi oricine o poate auzi. Căci căpetenia iscoadelor este moartă şi iscoadele au rămas fără slujbă. Regele este mort, iar prinţul cel frumos şi-a ocupat tronul tocmai la timp să ne salveze pe toţi.

Tocmai atunci, clopotul mănăstirii începe să scoată un dangăt măsurat, intens şi răsunător, iar Geoffrey reuşeşte să se salte în genunchi şi spune:

— Ura! Ura! Henric o să fie rege?

— Bineînţeles, spune bătrâna, apucându-l de mânuţe şi săltându-l pe pat, în ritm de dans. Domnul să-l binecuvânteze pe el şi ziua în care urcă pe tron.

— Fratele meu, Henric! ţipă Geoffrey. Rege al Angliei!

Sunt atât de îngrozită să aud aceste nevinovate vorbe de trădare, încât îl trag la mine, îi acopăr gura cu mâna şi mă întorc spre femeie, implorând-o din priviri să tacă. Dar ea clatină din cap spre el şi râde de mândria lui.

— De drept, da, spune ea cu îndrăzneală. Ar trebui ca fratele tău, Henric, să fie rege. Dar avem un băiat frumos din neamul Tudorilor care o să-i succeadă satrapului bătrân, iar prinţul Harry Tudor va urca pe tron, iar iscoadele şi confraţii lui o să dispară.

Sar din pat şi încep să mă îmbrac.

— O să trimită după Domnia Ta? mă întreabă Joan, portăreasa, luându-l în braţe din pat şi lăsându-l să danseze în jurul ei.

Ursula se trezeşte, se freacă la ochi şi spune:

— Ce se întâmplă?

— Cine?

Mă gândesc la Milady Mama Regelui, care şi-a îngropat nepotul şi care acum îşi va îngropa şi fiul, întocmai cum a prezis blestemul Elisabetei. Va fi o femeie distrusă. Va gândi, la fel ca şi mine, că Tudorii şi-au semnat propria condamnare la moarte atunci când ne-au ucis prinţii în Turn. Va gândi, la fel ca şi mine, că sunt nişte ucigaşi blestemaţi.

— Caterina, prinţesa văduvă de Wales, spune Joan simplu. N-o să se însoare cu ea şi s-o facă regina Angliei, aşa cum a promis? N-o să trimită ea după Domnia Ta, cea mai scumpă prietenă a ei? N-o să-ţi poţi lua copiii cu Domnia Ta la palat şi să trăieşti aşa cum ţi-a fost hărăzit prin naştere? N-o să fie ca un miracol pentru Domnia Ta, ca lespedea care se rostogoleşte de pe mormânt şi vă eliberează pe toţi?

Mă opresc în loc. M-am dezobişnuit într-atât să sper, încât nici nu ştiu ce să spun. Nici măcar nu mă gândisem la asta.

— S-ar putea, spun eu, gânditoare. S-ar putea s-o ia de nevastă. Şi s-ar putea ca ea să trimită după mine. Ştii tu, dacă se întâmplă una, se întâmplă şi cealaltă.

*

Este ca un miracol, o izbăvire la fel de puternică precum primăvara după o iarnă rece şi cenuşie. Se întâmplă primăvara şi, de atunci, ori de câte ori văd florile de păducel care fac gardurile-vii albe ca zăpada, sau narcisele legănându-se în bătaia vântului, mă gândesc la primăvara aceea în care bătrânul rege Tudor a murit şi băiatul Tudor s-a urcat pe tron şi a îndreptat totul.

Îmi spusese, în odaia lui de copil, că a fi rege e o datorie sfântă. L-am văzut ca pe un mic fanfaron simpatic: un băieţel răzgâiat de femei iubitoare, un băiat iubitor plin de bune intenţii. Însă cine s-ar fi gândit că ar fi sărit să-l înfrunte pe bătrânul urâcios, s-o ia pe Caterina de nevastă, aşa cum a făgăduit, să se proclame rege şi gata să se însoare cu ea într-o clipită? A fost primul lucru pe care l-a făcut băiatul acesta de şaptesprezece ani, primul lucru. Întocmai ca unchiul meu, regele Edward, şi-a luat în

primire tronul şi a luat-o pe femeia pe care o iubea. Cine s-ar fi gândit că Harry Tudor are curajul unui Plantagenet? Cine s-ar fi gândit că are atâta imaginaţie? Cine s-ar fi gândit că are atâta însufleţire?

Este băiatul mamei lui; nu poate fi altă explicaţie.

A moştenit dragostea, şi curajul ei, şi optimismul ei luminos, care sunt în firea familiei noastre. Este un rege Tudor, dar un descendent al Casei de York. Prin bucuria şi prin optimismul lui, este unul de-ai noştri. Prin dorinţa de putere, prin eficienţa lui, este unul de-ai noştri.

Caterina, prinţesa, trimite după mine printr-o scrisoare scurtă, în care mă roagă să merg la Lady Williams, unde mă vor aştepta pregătite odăi demne de o aristocrată de rangul meu. Apoi trebuie să mă prezint pe dată la Palatul Westminster, să mă duc direct în garderobă, să-mi aleg cinci rochii şi s-o însoţesc, elegant îmbrăcată, în calitate de primă doamnă de onoare. Este prima mea izbăvire. Sunt liberă. Am fost repusă în drepturi.

Îi las pe copii la Syon cât plec la Londra. Nu îndrăznesc să-i iau cu mine încă; simt că trebuie să mă asigur că suntem în afara primejdiei, că suntem cu adevărat liberi, înainte să îndrăznesc să-i chem la mine.

Londra nu arată ca un oraş care a pierdut un rege. Nu este o capitală îndoliată; este un oraş în delir de bucurie. Lumea perpeleşte carne la colţul străzilor; se împarte bere de la ferestrele berăriilor. N-a trecut mult de când a fost înmormântat regele şi prinţul n-a fost încoronat încă, dar oraşul jubilează. Se deschid temniţele pentru datornici şi din ele ies bărbaţi care nu credeau să mai apuce să vadă vreodată lumina soarelui. Parcă ar fi murit un monstru şi am fi fost eliberaţi de sub o vrajă rea. Parcă ne-am fi trezit dintr-un coşmar. Este ca o primăvară după o iarnă lungă de tot.

Îmbrăcată în noua mea rochie în verdele-deschis al Casei Tudor, purtând o bonetă dreptunghiulară la fel de grea ca a prinţesei, intru în sala de primire a regelui Angliei şi îl văd pe prinţ – nu pe tronul lui, nu pozând ţeapăn sub baldachinul cu însemnele heraldice, ca o întrupare a majestăţii, ci râzând cu prietenii lui în timp ce se plimbă prin încăpere cu Caterina alături, ca un cuplu de îndrăgostiţi, vrăjiţi unul de celălalt. În celălalt capăt al încăperii, stând în jilţul ei, înconjurată de doamne tăcute, cu câte un preot de o parte şi de alta pentru sprijin, se află Milady, cernită toată, sfâşiată între durere şi furie. Nu mai este Milady Mama Regelui – titlul cu care se mândrea atât de mult a fost îngropat împreună cu fiul ei. Acum, dacă doreşte, i se poate spune Milady Bunica Regelui şi, judecând după expresia cruntă de pe chipul ei, nu o doreşte.

1. În Anglia medievală, sărbătoarea marca încheierea unor festivităţi de iarnă care începeau cu Noaptea Tuturor Sfinţilor (n.tr.).

2. Considerată un moment definitoriu în istoria Angliei, Bătălia de la Bosworth Field a

fost penultima confruntare din Războiul celor Două Roze, în urma ei Henric Tudor, conte de Richmond, devenind primul monarh din dinastia Tudor (n.tr.).

3. Somptuos palat episcopal construit în jurul anului 1345 (n.tr.).

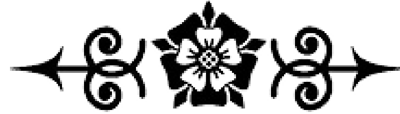
4. Drum principal care lega centrul administrativ şi comercial al Londrei de Palatul Regal Westminster (centrul politic al ţării) (n.tr.).

5. Boală provocată de consumul de cereale contaminate cu cornul secarei (n.tr.).

6. Ordin religios catolic întemeiat în 1084 de Sfântul Bruno, în Alpii francezi (n.tr.).

7. Ordin monastic fondat de Sfânta Birgitta a Suediei, în 1344 (n.tr.).

Anglia, 1509

Pentru poporul englez, este o eliberare de sub greutăţi. Pentru seniori, este o izbăvire de sub tiranie. Pentru cei din familia şi din casa mea, este revocarea unei pedepse cu moartea. Toţi cei care au sânge de Plantagenet sau legături cu Casa de York au trăit din îngăduinţa regelui, dureros de conştienţi că acesta le putea revoca înlesnirea în orice clipă şi că avea să urmeze bătaia în uşă a străjerilor în livrea verde cu alb şi un drum scurt în luntrea lor fără însemne, până la poarta pentru ambarcaţiuni a Turnului. Grilajul cu ţepi avea să se ridice, luntrea avea să alunece înăuntru, iar deţinutul nu avea să mai iasă niciodată.

Dar acum ieşim. William Courtenay iese din Turn cu o amnistie din partea regelui şi ne rugăm ca şi William de la Pole să iasă în curând. Vărul Thomas Gray este eliberat din castelul din Calais şi vine acasă. Fără să ne vină să credem, asemenea proprietarilor care deschid încet uşile văruite ale caselor după ce a trecut ciuma prin sat, toţi începem să ieşim la lumină. Verii vin la Londra din castelele lor îndepărtate, sperând că nu este nici un pericol să fie văzuţi iar la curte. Rude care nu au mai scris de ani de zile cutează acum să trimită un mesaj, să împărtăşească veşti, anunţând naşteri de prunci şi moartea unor membri ai familiei, întrebând temători cum o duc ceilalţi. L-a văzut cineva pe acest bărbat? Ştie cineva dacă un văr îndepărtat este în siguranţă, în străinătate? Strânsoarea de moarte a fostului rege asupra fiecăruia dintre noi este brusc curmată. Harry, prinţul, nu a moştenit caracterul bănuitor şi temător al tatălui său; el concediază iscoadele, şterge datoriile, îi graţiază pe deţinuţi. Avem sentimentul că putem ieşi toţi din ascunzătoare, clipind des din pricina luminii puternice.

Servitori şi negustori care m-au ocolit de când mi-a murit soţul şi am căzut în dizgraţie vin cu zecile să-şi ofere serviciile acum, că numele meu nu mai este scris undeva, pe o listă, cu un semn de întrebare în dreptul lui.

Încet, abia venindu-mi să cred ce noroc am avut, la fel ca restul ţării, descopăr că sunt în siguranţă. Se pare că am supravieţuit celor douăzeci şi patru de ani primejdioşi ai primei domnii a neamului Tudorilor. Fratele meu a murit pe eşafodul regelui

Henric, soţul meu a murit în slujba lui, verişoara mea – în chinurile facerii, încercând să-i ofere un alt moştenitor; dar eu am supravieţuit. Am ajuns la sapă de lemn, mi s-a sfâşiat inima, am fost ruptă de toţi copiii mei, în afară de doi, şi am trăit ascunsă împreună cu ei, dar acum pot ieşi, pe jumătate oarbă, în lumina verii tânărului prinţ.

Caterina, cândva o văduvă la fel de scăpătată ca şi mine, se înalţă în bătaia soarelui bunăvoinţei Tudorilor, ca un vânturel care îşi întinde aripile roşiatice în lumina zorilor, cu datoriile şterse şi cu zestrea uitată. Prinţul se căsătoreşte cu ea în grabă, în taină, încântat să poată da în fine curs înflăcărării care îl mână. Acum susţine că a iubit-o în tăcere şi de la distanţă în tot acest timp. A urmărit-o, a dorit-o. Numai tatăl lui, numai bunica lui, Milady, i-au impus tăcerea. Dispensa papală cu mai multe înţelesuri pentru acest mariaj, pe care mama Caterinei a furnizat-o cu atâta şiretenie cu mult timp în urmă, pune legalitatea căsătoriei mai presus de orice îndoială; nimeni nu întreabă de primul ei soţ, nimănui nu-i pasă şi cei doi sunt cununaţi şi se culcă împreună în câteva zile.

Iar eu îmi ocup locul lângă ea. Ca odinioară, am dreptul de a scoate cele mai fine catifele din garderoba regală, mă servesc singură cu şiraguri din perle, şi cu aur, şi cu giuvaieruri din vistieria regală. Ca odinioară, sunt întâia doamnă de onoare a reginei Angliei şi înaintea mea la cină nu merge decât un Tudor. Noul soţ al Caterinei, regele Henric – Henric al VIII-lea, după cum ne place să ne reamintim toţi –, îmi oferă o dotaţie de o mie de lire pe an din clipa în care sosesc la curte, şi îmi achit datoriile: faţă de vechilul meu credincios, John Little de la Stourton, faţă de verii mei, faţă de măicuţele de la Syon, faţă de mănăstirea lui Reginald. Trimit după Henric şi după Arthur, iar regele le oferă un loc printre slujitorii lui. Regele are o părere foarte bună despre învăţătura nouă şi porunceşte ca Reginald să fie bine instruit la mănăstirea lui; va veni la curte ca filozof şi cărturar. Îi ţin pe Geoffrey şi pe Ursula în odăile reginei deocamdată, dar curând o să-i trimit acasă şi o să poată trăi iarăşi la ţară şi să fie crescuţi aşa cum li se cuvine unor moştenitori de Plantageneţi.

Primesc chiar şi o cerere în căsătorie. Sir William Compton, cel mai drag prieten al tânărului rege, partenerul lui de petreceri şi de turnir, mă întreabă cuviincios, în genunchi, în timp ce se uită la mine cu îndrăzneală, cu ochi surâzători, dacă aş accepta să-l iau de soţ. Genunchiul lui plecat indică faptul că l-aş putea domina, mâna lui caldă care o strânge pe a mea sugerează faptul că ar putea fi ceva plăcut. Am trăit ca o măicuţă vreme de aproape cinci ani; ideea unui bărbat chipeş printre nişte aşternuturi bune din olandă mă face să şovăi o clipă şi să mă uit în ochii căprui şi surâzători ai lui William.

Îmi ia doar un minut să mă hotărăsc dar, ca să-i satisfac nevoia imperioasă de prestigiu – ca bărbat venit aproape de nicăieri –, amân răspunsul vreo două zile. Slavă Domnului că nu am nevoie de numele lui proaspăt inventat; acum nu mai trebuie să-l

ascund pe al meu. Nu am nevoie de bunăvoinţa regelui, pe care o aduce cu el. Propria mea trecere la curte este mare şi creşte tot mai mult, dat fiind că tânărul rege mă caută pentru sfaturi, pentru poveştile despre vremurile de demult şi pentru amintirile mele despre mamă-sa. Îi povestesc despre curtea de basm a Plantageneţilor şi văd că tânjeşte să ne copieze domnia. Aşa că nu am nevoie de casa nou construită a lui Compton; sunt repusă în drepturi într-o atare măsură, am nişte perspective atât de strălucite, încât favoritul regelui vede în mine o partidă avantajoasă. Îl refuz cu delicateţe. El îşi exprimă dezamăgirea elegant şi curtenitor. Încheiem episodul ca doi interpreţi experimentaţi care execută paşii unui dans graţios. Ştie că sunt în culmea triumfului, sunt egala lui, nu am nevoie de el.

Un val de bogăţie şi prosperitate se revarsă prin uşile deschise ale vistieriei. Sceptic, în fiecare casă regală slujitorii deschid dulapuri, cutii şi cufere şi peste tot găsesc argint şi aur, bijuterii şi ţesături, covoare şi mirodenii. Fostul rege îşi strângea dajdiile şi amenzile în bani şi bunuri, luând cu japca, orbeşte, obiecte din casă, stocurile negustorilor, până şi ustensilele ucenicilor, aducându-i pe săraci la sapă de lemn. Noul rege, tânărul Henric, le dă înapoi oamenilor nevinovaţi ceea ce le-a furat tatăl lui, într-o sărbătoare a reparaţiei. Amenzile nedrepte sunt restituite din vistieria statului, nobililor li se dau înapoi pământurile, George Neville, ruda care mi-a vegheat copiii, este scutit de datoriile împovărătoare şi i se oferă funcţia de mare cămăraş, client pentru mii de oameni, stăpân peste sute, având la dispoziţie o avere de rege, care aşteaptă să fie cheltuită pe lucruri bune. Are mare trecere la rege, Henric îl admiră, îl numeşte ruda lui şi are încredere în el. Nimeni nu pomeneşte de piciorul lui strâmb; i se îngăduie să se ducă la oricare dintre casele lui frumoase.

Fratele lui, Edward Neville, este un favorit şi slujeşte în iatacul regelui. Regele jură că el şi Edward se potrivesc perfect, îl cheamă să stea în picioare lângă el, să-şi compare înălţimea şi culoarea părului, îl asigură pe vărul meu că cineva i-ar putea lua drept fraţi, că ne iubeşte pe toţi ca pe fraţii şi surorile lui. Se poartă cu căldură faţă de toţi membrii familiei mele – Henry Courtenay din Devon, vărul Arthur Plantagenet, familia de la Pole, familia Stafford, familia Neville, noi toţi –, de parcă şi-ar căuta mama în chipurile noastre surâzătoare, cunoscute. Încet, ne întoarcem acolo unde ne-am născut să fim, în inima puterii şi a bogăţiei. Suntem verii regelui, nimeni nu este mai apropiat de el ca noi.

Până şi Milady Mama Fostului Rege este recompensată prin retrocedarea palatului ei de la Woking, cu toate că nu apucă să se bucure de el prea mult. Îşi vede nepotul încoronat, după care cade la pat şi moare. Confesorul ei, bunul John Fisher, ţine cuvântarea de preamărire la înmormântare şi o descrie ca pe o sfântă care şi-a pus viaţa în slujba ţării şi a fiului ei, care nu s-a oprit din muncă decât după ce a terminat. Ascultăm într-o tăcere respectuoasă, dar adevărul e că puţini o jelesc; majoritatea

dintre noi i-au cunoscut orgoliul de familie, mai puţin dragostea de verişoară. Şi nu sunt singura care crede în sinea ei că a murit de inimă rea, de teamă că influenţa ei se sfârşise, şi ca să nu fie nevoită să o vadă pe regina Caterina frumoasă şi veselă, în încăperile unde bătrâna domnise atât amar de vreme.

Dumnezeu binecuvântează noua generaţie şi nu ne mai interesează de cei dispăruţi. Regina Caterina zămisleşte un copil aproape imediat, în zilele lipsite de griji ale călătoriei de vară, şi îşi anunţă fericita ipostază înainte de Crăciun, la Palatul Richmond. Preţ de o clipă, în anotimpul acela sărbătoresc, în revărsarea constantă de distracţii, încep să mă gândesc că blestemul verişoarei mele a fost dat uitării şi că descendenţa Tudorilor va moşteni norocul familiei mele, dovedindu-se la fel de prolifică şi de vânoasă cum am fost noi întotdeauna.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1510

Pentru ea este o noapte grea când pierde copilul, după care urmează zile şi mai grele. Neghiobul de doctor îi spune ei şi, mai rău chiar, îl asigură pe rege că aştepta gemeni şi că mai este un bebeluş sănătos în pântecul ei. Se poate ca regina să fi suferit o pierdere de sarcină foarte dureroasă, dar nu are motiv să dispere: s-ar putea ca ea să poarte totuşi în pântec un moştenitor; un băieţel Tudor există şi aşteaptă să se nască.

Aşa descoperim că tânărului rege îi place să audă veşti bune, ba chiar stăruie să audă veşti bune, iar mai târziu s-ar putea să fie nevoie de curaj ca să-l faci să accepte adevărul. Un bărbat mai în vârstă, mai chibzuit, s-ar fi îndoit de un doctor atât de optimist; dar Henric se arată dornic să creadă că este binecuvântat, şi continuă să serbeze vesel sarcina soţiei lui. La banchetul de Lăsata Secului se plimbă printre meseni închinând în sănătatea reginei şi a bebeluşului pe care crede că îl poartă în pântecul ei umflat. Îl urmăresc neîncrezătoare. Este prima dată când observ că tatăl lui bolnăvicios şi bunica lui temătoare i-au insuflat un devotament absurd faţă de medici. Ascultă orice îi spun. Are o groază profundă, iraţională de boală şi tânjeşte să găsească leacuri.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1510

Supusă, Caterina se retrage pentru naştere la Palatul Greenwich şi, pe măsură ce pântecul ei se dezumflă de tot, aşteaptă îndârjită, ştiind că nu va urma nici o naştere. Când îi vine sorocul şi nu are ce să arate, se îmbăiază ca o prinţesă spaniolă, în urcior după urcior cu apă clocotită, cu ulei de trandafir şi cu cel mai fin săpun, se îmbracă în cea mai frumoasă rochie a ei şi îşi ia inima în dinţi să iasă şi să dea ochii cu curtea, punându-se într-o postură ridicolă. Îi stau alături ca un paznic aprig, scrutând încăperea cu privirea, provocându-i să facă măcar un singur comentariu pe tema absenţei ei zadarnice şi a reapariţiei surprinzătoare.

Curajul ei este slab răsplătit. Este întâmpinată fără căldură, căci pe nimeni nu prea interesează revenirea la curte a unei mirese fără prunc. Ceva mult mai interesant se petrece în momentul acesta; curtea se dă în vânt după scandal.

Este vorba despre William Compton, fostul meu pretendent, care se pare că s-a consolat flirtând cu verişoara mea de-al doilea, Anne, una dintre cele două frumoase surori ale ducelui de Buckingham, proaspăt căsătorită cu sir George Hastings. Nu am remarcat această legătură prostească înfiripându-se, fiind prea preocupată de durerea Caterinei, şi regret să aflu că lucrurile au mers atât de departe, încât vărul meu Stafford i-a aruncat vorbe grele regelui din pricina ofensei la adresa familiei sale şi a luat-o de la curte.

Este o nebunie din partea ducelui, dar este ceva obişnuit pentru el, dacă te gândeşti că are un orgoliu nemăsurat. Nu am nici o îndoială că sora lui ar fi putut comite aproape orice indiscreţie; este fiica lui Katherine Woodville şi, ca majoritatea fetelor Woodville, este nespus de frumoasă şi de îndărătnică. Este nefericită cu noul ei soţ, iar el se pare că este dispus să tolereze orice rătăcire. Însă după aceea, cum la curte nu conteneşte să se şuşotească decât despre asta, încep să cred că este mai mult decât escapada unui curtean, un episod de amor curtenesc, o patimă histrionică ce a încălcat normele. Henric, care de obicei este foarte preţios când vine vorba de regulile amorului curtenesc, pare să-i ţină partea lui Compton, care se declară insultat de duce. Tânărul rege se înfurie, îi porunceşte lui Buckingham să nu mai pună piciorul la curte şi se plimbă peste tot braţ la braţ cu Compton, care pare şi spăsit, şi dezmăţat în acelaşi timp, ca un berbec tânăr pe un câmp plin de mieluşele.

Orice s-ar fi petrecut aici, pare mai neliniştitor decât faptul că William Compton şi-a bătut joc de sora ducelui. Trebuie să fie un motiv pentru care regele îi ţine partea prietenului său şi nu pe cea a soţului încornorat; trebuie să fie un motiv pentru care ducele a căzut în dizgraţie, în vreme ce seducătorul se bucură în continuare de trecere la curte. Cineva minte şi cineva îi ascunde ceva reginei. Doamnele din anturajul ei nu sunt de nici un folos, n-o să pârască. Verişoara mea Elizabeth Stafford păstrează o discreţie aristocrată, dat fiind că în centrul acestui scandal se află ruda ei. Lady Maud Parr susţine că nu a auzit nimic altceva în afară de nişte bârfe ordinare.

Caterina trimite după catastifele casei ei şi constată că, în timp ce ea era izolată, aşteptând un copilaş despre care ştia că nu mai trăia de mult, curtea se veselea şi Anne Hastings fusese proclamată Regina lunii Mai.

— Ce înseamnă asta? mă întreabă ea, arătând spre o plată pentru un cor care să-i cânte lui Anne sub fereastră, în dimineaţa de Arminden. Ce înseamnă asta? Sunt notele de plată pentru costumaţia lui Anne de la o feerie.

Îi spun că nu ştiu; dar pot citi notele de plată la fel de bine ca ea. Ceea ce văd eu, ceea ce ştiu că vede şi ea, ceea ce poate vedea oricine este o mică avere din vistieria regală cheltuită pentru amuzamentul lui Anne Hastings.

— De ce ar plăti administraţia regală corul lui William Compton pentru Lady Anne? mă întreabă ea. Aşa se obişnuieşte în Anglia?

Caterina este fiica unui rege renumit pentru desfrâul lui. Ştie că un rege poate avea amante după bunul plac, că nimeni nu se poate plânge de asta, şi cu atât mai puţin soţia lui. Regina Isabella a Spaniei şi-a frânt inima din pricina aventurilor soţului ei, şi ea era de sânge regesc, la fel ca el, nu doar o soţie încoronată dintr-un hatâr, fiind ea însăşi un monarh în toată puterea cuvântului. Chiar şi aşa, el nu şi-a îndreptat niciodată purtarea. Isabella era chinuită amarnic de gelozie, iar fiica ei, Caterina, a văzut asta şi şi-a jurat că nu va îndura niciodată o asemenea suferinţă. Nu ştia că acest tânăr prinţ care i-a spus că o iubeşte, care a aşteptat-o ani întregi avea să se dovedească un astfel de om. Nu-şi închipuia că, în vreme ce ea stătea izolată în întuneric, conştientă că pierduse copilul şi că nimeni nu avea să-i îngăduie să-l jelească, tânărul ei soţ începea un flirt cu propria ei doamnă de onoare – o tânără aflată în slujba ei, în odăile ei, o rudă de-a mea, o prietenă.

— Mă tem că lucrurile stau aşa cum îţi închipui, îi zic eu fără înconjur, spunându-i ce e mai rău, ca să ne luăm de o grijă. William Compton s-a prefăcut că-i face curte lui Anne; toată lumea îi vedea împreună, toţi ştiau că se întâlnesc. Dar el era un paravan. În tot acest timp, ea se întâlnea cu regele.

Este o lovitură grea pentru ea, dar o suportă ca o regină.

— Şi e mai rău de atât, îi zic. Regret că trebuie să-ţi vorbesc despre asta.

Ea trage aer în piept.

— Spune-mi. Spune-mi, Margaret, ce poate fi mai rău de atât?

— Anne Hastings i-a spus uneia dintre celelalte doamne de onoare că nu a fost un flirt, doar o idilă de Arminden, încheiată şi uitată într-o singură zi. (Mă uit la chipul ei palid, la linia îndârjită pe care o formează buzele ei strânse.) Anne Hastings a zis că regele îi făcuse nişte promisiuni.

— Ce anume? Ce ar fi putut să-i făgăduiască?

Ignor protocolul şi mă aşez lângă ea, luând-o pe după umeri, ca şi cum ar fi tot o prinţesă suferind de dor de casă şi ne-am afla iarăşi la Ludlow.

— Draga mea…

Îşi pleacă o clipă capul şi-l odihneşte pe umărul meu, iar eu o cuprind mai strâns.

— Ai face bine să-mi spui, Margaret. Ar fi bine să ştiu totul.

— Spune că el s-a jurat că este îndrăgostit de ea. Ea i-a spus că jurămintele ei puteau fi anulate şi, lucru şi mai important, a zis că ale lui erau nule. Au vorbit de căsătorie.

Urmează o tăcere prelungă. Îmi spun: „Te rog, Doamne, să nu-şi reamintească să adopte un aer de regină şi să sară în picioare, urlând la mine pentru că i-am adus nişte veşti atât de proaste“. Dar în clipa aceea o simt cum se lasă moale, tot corpul i se frânge şi îşi îngroapă chipul înroşit, cu obrajii uzi de lacrimi, în scobitura gâtului meu, iar eu o ţin în braţe în timp ce plânge ca o fetiţă necăjită.

Nu spunem nimic vreme îndelungată, după care ea îşi îndreaptă spatele şi se freacă la ochi cu gesturi brutale. Îi întind o batistă, iar ea îşi şterge faţa şi îşi suflă nasul.

— Ştiam, suspină ea, de parcă ar fi istovită până în măduva oaselor.

— Ştiai?

— Mi-a spus câte ceva din toate astea aseară, iar eu am ghicit restul. Dumnezeu să-l ierte: mi-a spus că era nedumerit. Mi-a spus că atunci când s-a culcat cu ea, fata a ţipat de durere şi i-a zis că nu poate îndura. A trebuit s-o ia cu încetişorul. Ea i-a spus că o fecioară sângerează prima oară. (Schiţează o expresie de dezgust, de batjocură.) După toate aparenţele, a sângerat din belşug. I-a arătat toate astea şi l-a convins că eu nu am fost fecioară în noaptea nunţii noastre, că mariajul meu cu Arthur fusese consumat.

Rămâne perfect nemişcată, apoi se cutremură din tot corpul.

— I-a sugerat că mariajul lui cu mine este nul, pentru că Arthur şi cu mine ne-am cunoscut trupeşte. Că în ochii Domnului, eu voi fi întotdeauna soţia lui Arthur, nu a lui Henric. Iar Domnul n-o să ne dăruiască niciodată un prunc.

Sunt înspăimântată. Mă uit la ea ca prostită. Nu am cuvinte să ne apăr secretul. Nu pot decât să mă minunez de această dejucare întâmplătoare a vechiului nostru complot.

— Este ea însăşi o femeie măritată, spun eu sec. A fost măritată de două ori.

Caterina schiţează un surâs trist auzindu-mi scepticismul.

— I-a băgat în cap ideea că mariajul nostru este împotriva voinţei lui Dumnezeu şi că din cauza asta am pierdut copilul. I-a spus că nu o să avem niciodată un copil.

Sunt atât de îngrozită, că nu pot face altceva decât să mă întind s-o ating din nou. Ea îmi ia mâna, mi-o mângâie şi mi-o împinge la o parte.

— Da, spune ea gânditoare. E crudă, aşa-i? Diabolică, nu găseşti?

Văzând că nu răspund, continuă.

— E grav. I-a spus că pântecul meu era umflat, dar, cum nu exista nici un prunc, a

fost un mesaj de la Dumnezeu că nu se va naşte niciodată unul, pentru că mariajul nostru este împotriva cuvântului lui Dumnezeu. Că un bărbat nu ar trebui niciodată să se însoare cu văduva fratelui său, dar dacă o face, nu vor avea copii. Scrie în Biblie. (Zâmbeşte trist.) I-a citat din Levitic. „De va lua cineva pe femeia fratelui său, urâciune este, că a descoperit goliciunea fratelui său: fără copii să moară.“

Sunt cât se poate de uluită auzind de interesul subit al lui Anne Hastings pentru teologie. Cineva a pregătit-o să toarne această otravă în urechea lui Henric.

— Papa însuşi a emis dispensa, stărui eu. Mama ta s-a asigurat că dispensa era acoperitoare, indiferent dacă Arthur se culcase cu tine sau nu. S-a asigurat.

Ea încuviinţează din cap.

— Aşa este. Însă pe Henric l-a umplut de temeri bunică-sa. Ea îi cita din Levitic înainte să ne căsătorim. Tatăl lui a trăit cu groaza că avea să-l părăsească norocul. Iar acum fata asta Stafford îi suceşte minţile cu pofte trupeşti şi îi spune că este voia lui Dumnezeu ca eu să pierd un copil şi ca altul să dispară din pântecul meu. Zice că mariajul nostru este blestemat.

— Nu contează ce spune ea. (Sunt furioasă pe fata aia netrebnică.) Fratele ei a luat-o de la curte. Nu ar trebui s-o reprimeşti niciodată în slujba ta. Pentru numele lui Dumnezeu – şi ea are soţ! Este măritată şi nu se poate elibera! Nu se poate mărita cu regele! Ce motiv are să agite apele în felul ăsta? Iar Henric nu poate crede cu adevărat că este fecioară! A fost măritată de două ori! Şi-au pierdut minţile, de vorbesc aşa?

Ea încuviinţează din cap. Cumpăneşte, fără să blesteme situaţia ei, şi îmi dau seama dintr-odată că aşa trebuie să fi fost mama ei: o femeie care în mijlocul dezastrului îşi putea cântări şansele, să îşi cumpănească sorţii de izbândă şi să plănuiască. O femeie care, când tabăra ei de corturi a ars, a construit o tabără de asediu din piatră.

— Da, cred că putem scăpa de ea, spune Caterina, gânditoare. Şi va trebui să cădem la pace cu fratele ei, ducele, şi să-l readucem la curte; este prea puternic să-l avem duşman. Bătrâna Mamă e moartă, nu-l mai poate înspăimânta pe Henric. Şi trebuie să punem capăt acestor bârfe.

— Putem, spun. O s-o facem.

— Îi scrii tu ducelui? întreabă ea. E vărul tău, nu-i aşa?

— Edward este vărul meu de-al doilea, o lămuresc eu. Bunicile noastre erau surori vitrege.

Ea zâmbeşte.

— Margaret, jur că tu eşti rudă cu toată lumea.

Încuviinţez din cap.

— Aşa este. Şi ducele o să se întoarcă. Îi este credincios regelui şi ţine la tine.

Ea încuviinţează din cap.

— Nu el este problema mea.

— Ce vrei să spui?

— Tatălui meu i se dusese buhul de desfrânat ce era; toată lumea ştia, ştia şi maică-mea. Dar toată lumea ştia că femeile erau plăcerea lui; nimeni nu vorbea vreodată de iubire. (Se strâmbă uşor a dezgust, ca şi cum iubirea dintre un rege şi o femeie este întotdeauna ceva ruşinos.) Tatăl meu nu i-ar fi vorbit niciodată de iubire altcuiva în afară de soţia lui. Nimeni nu a pus mariajul lor sub semnul întrebării, nimeni nu s-a îndoit de mama mea, regina Isabella. S-au căsătorit în taină, fără vreo dispensă papală – mariajul lor era cel mai nesigur din lume, dar nimeni nu şi-a pus vreodată problema că nu va dura până la moarte. Tatăl meu s-a culcat cu zeci de alte femei, cu sute, probabil. Dar nu i-a spus vreo vorbă de iubire nici uneia. Nu i-a dat nimănui de înţeles nici măcar o secundă că ar fi putut exista o altă soţie pentru el, o altă regină a Spaniei decât mama mea.

Aştept.

— Soţul meu este problema, spune ea pe un ton istovit, iar chipul îi este o mască de frumuseţe împietrită. Un neghiob tânăr, un neghiob răsfăţat. Ar trebui să fie suficient de matur acum să-şi ia o amantă fără să se îndrăgostească. Nu ar trebui să îngăduie nimănui să pună la îndoială mariajul nostru. Nu ar trebui să creadă vreo clipă că poate fi tăgăduit. Să facă asta înseamnă să-şi distrugă şi propria autoritate, şi pe a mea. Sunt regina Angliei. Nu poate exista decât o regină. Nu poate exista decât un rege. Eu sunt soţia lui. Amândoi am fost încoronaţi. Asta ar trebui să fie mai presus de orice îndoială.

— Ne putem asigura că treaba asta se opreşte aici, îi sugerez eu.

Ea clatină din cap.

— Răul cel mai mare a fost făcut, spune Caterina. Un rege care vorbeşte despre iubire altcuiva în afară de soţia lui, un rege care se îndoieşte de căsnicia lui zguduie însăşi temelia propriului tron. Putem împiedica povestea asta ridicolă să se răspândească, dar răul a fost făcut când i-a intrat în capul ăla prost.

Rămânem tăcute mult timp, gândindu-ne la capul frumos şi blond al lui Henric.

— S-a însurat cu mine din dragoste, remarcă ea cu mâhnire, ca şi cum ar fi trecut multă vreme de atunci. Nu a fost o căsătorie aranjată, ci una din dragoste.

— Este un precedent prost, spun eu, fiica rezultată în urma unei căsătorii aranjate, văduvă în urma unei căsătorii aranjate. Dacă un bărbat se căsătoreşte din dragoste, îşi închipuie că poate obţine anularea căsătoriei atunci când nu mai iubeşte?

— Nu mă mai iubeşte?

Nu-i pot răspunde. Este o întrebare cumplit de dureroasă venind din partea unei femei care a fost atât de iubită de primul ei soţ, acum răposat, care nu s-ar fi culcat niciodată cu altă femeie şi nici nu i-ar fi vorbit de iubire.

Clatin din cap pentru că nu ştiu. Mă îndoiesc că Henric ştie.

— E tânăr, spun. Şi impulsiv. Şi puternic. E o combinaţie periculoasă.

*

Anne Hastings nu se mai întoarce niciodată la palat; soţul ei o face pachet şi o trimite la o mănăstire. Vărul Edward Stafford, ducele de Buckingham, fratele ei, îşi recapătă buna-dispoziţie şi ni se alătură din nou.

Caterina îl recucereşte pe Henric şi împreună zămislesc un alt copil, băiatul care va dovedi că Dumnezeu le binecuvântează căsnicia. Regina şi cu mine ne purtăm de parcă nu ne-am fi dat niciodată seama că soţul ei este un neghiob. Nu ne punem de acord. Nu e nevoie nici măcar să vorbim despre asta. Pur şi simplu o facem.

Palatul Richmond, la vest de Londra, ianuarie 1511

Suntem binecuvântaţi, suntem mântuiţi, iar Caterina, mai mult decât oricine altcineva, este salvată. Îi naşte regelui un fiu şi moştenitor Tudor, şi cu asta pune capăt zvonurilor care se înteţeau despre blestemul care îi urmăreşte pe Tudori şi îndoielilor legate de legitimitatea căsătoriei ei.

Am onoarea de a merge la tânărul rege şi de a-i spune că este tatăl unui băiat, şi îl găsesc nespus de vesel printre tinerii lui curteni care beau în cinstea marii lui izbânzi. Caterina, care s-a retras în apartamentul ei, sprijinită pe perne în patul enorm cu polog, este epuizată şi surâzătoare când mă întorc.

— Am reuşit, îmi spune încet când mă aplec să o sărut pe obraz.

— Ai reuşit, încuviinţez eu.

A doua zi, Henric trimite după mine. Odăile lui sunt în continuare pline de bărbaţi care îl felicită strigând în gura mare şi beau în sănătatea fiului său. Pe deasupra zgomotului şi a uralelor, mă întreabă dacă primesc să fiu guvernanta prinţului, să-i organizez menajul, să-i numesc servitorii şi să-l cresc ca pe un moştenitor al tronului.

Îmi duc mâna la inima şi fac o plecăciune. Când mă ridic, Henric băieţelul mi se azvârle în braţe, iar eu îl îmbrăţişez în bucuria noastră împărtăşită.

— Îţi mulţumesc, spune el. Ştiu că o să-l aperi, o să-l creşti şi o să-l educi ca şi cum ai fi mama mea.

— Aşa o să fac, îi spun eu. Ştiu întocmai cum şi-ar fi dorit ea să fie crescut şi o să fac totul cum trebuie.

Copilaşul este botezat în capela călugărilor franciscani din Richmond; se va numi

Henric, bineînţeles. Cu voia lui Dumnezeu, într-o zi va ajunge Henric al IX-lea şi va domni peste o ţară care va fi uitat că roza Angliei a fost cândva de un alb imaculat. Îi sunt desemnate preceptoarea de neam ales şi doica, doarme într-un pătuţ din aur, este înfăşat în ţesăturile cele mai fine, merge peste tot purtat la înălţimea pieptului, cu doi străjeri care păşesc înaintea doicii şi doi în urma ei. Caterina l-a adus la ea în iatac în fiecare zi şi, în vreme ce ea se odihneşte în pat, pune să i-l aşeze lângă ea, iar când ea doarme, porunceşte să i se aşeze leagănul micuţ la căpătâiul patului.

Henric merge în pelerinaj, să aducă mulţumiri. Caterinei i se face molifta şi se dă jos din pat, face o baie spaniolă de-a ei şi revine la curte, radiind de mândria de a fi tânără şi rodnică. Nici o fată din suita ei, nici o doamnă din odăile ei nu şovăie măcar o clipă înainte de a se pleca până la pământ dinaintea acestei regine triumfătoare. Nu cred că este vreo femeie în toată ţara care să nu-i împărtăşească bucuria.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1511

Regele, revenit din pelerinajul la Walsingham, unde i-a adus mulţumiri Fecioarei Noastre – sau poate că de fapt I-a povestit despre reuşita lui –, îmi trimite vorbă să vin pe arena de turnir. Fiul meu Arthur vine zâmbind şi îmi spune că nu trebuie să spun nimănui că urmează să asist la un antrenament pentru turnirul care se va organiza în cinstea naşterii prinţului, dar că trebuie să mă retrag discret din odăile reginei.

Plină de înţelegere, mă duc la arenă şi, spre surprinderea mea, descopăr că Henric este singur, călare pe un cal de război cenuşiu şi masiv pe care îl mână în cercuri atente, mai întâi într-un sens, apoi în celălalt. Henric îmi face semn să mă aşez în loja regală, iar eu iau loc în jilţul pe care l-ar fi ocupat mamă-sa şi ştiu – căci îl cunosc atât de bine – că el vrea ca eu să stau acolo, veghindu-l, aşa cum ea şi cu mine îl urmăream cândva, în timp ce se antrena cu poneiul lui.

Mână calul până sub balcon şi îmi arată că animalul ştie să execute o reverenţă, cu un picior din faţă întins şi unul din spate strâns sub el.

— Ridică o mănuşă sau ceva, spune el.

Îmi dau jos o eşarfă de la gât şi o ridic. Henric se duce în celălalt capăt al arenei şi strigă:

— Las-o să cadă!

În timp ce cade, el şarjează şi o prinde în mână, dând înconjur arenei ţinând-o sus deasupra capului, ca pe un stindard.

Se opreşte în faţa mea, scrutându-mi chipul cu ochii lui albaştri, strălucitori.

— Foarte bine, spun eu aprobator.

— Şi mai e şi asta. Nu te speria. Ştiu ce fac.

Încuviinţez din cap. Întoarce calul de-a curmezişul, ca să-l văd, şi îl face să dea îndărăt, apoi să se cabreze, ridicând întâi picioarele din faţă şi apoi lovind din cele din spate, într-o demonstraţie fantastică. Se mişcă uşor în şa, iar calul execută câteva salturi, aidoma cailor maurilor, cu toate picioarele în aer deodată, de parcă ar zbura; apoi tropăie pe loc, înălţând mândru când un picior, când altul. Chiar este un călăreţ remarcabil; stă în şa frumos şi cu totul nemişcat, ţinând strâns frâiele în mâini; se mulează cu totul pe silueta calului, este atent, relaxat, una cu măreţul animal.

— Pregăteşte-te, mă avertizează şi apoi întoarce calul în loc.

Iar acesta merge cu spatele – e îngrozitor de înalt, capul lui ajunge până la înălţimea mea cum stau în loja regală construită deasupra arenei – şi izbeşte cu copitele din faţă în zidul lojei, apoi sare înapoi şi se lasă în genunchi.

Aproape că ţip de spaimă, după care sar în picioare şi bat din palme. Henric îmi zâmbeşte fericit, dă drumul frâielor şi îşi bate calul pe grumaz.

— Nimeni nu mai poate face aşa ceva, comentează el cu răsuflarea întretăiată, mânând calul mai aproape şi privindu-mă ca să îmi vadă reacţia. În toată Anglia nu mai e nimeni în stare de asta, în afară de mine.

— Sunt convinsă.

— Nu găseşti că e prea zgomotos? O s-o înspăimânte?

Caterina a stat odată cu mamă-sa, dând piept unei şarje a cavaleriei arabe inamice, cei mai aprigi călăreţi din lume. Zâmbesc.

— Nu, o să fie foarte impresionată, se pricepe să recunoască un călăreţ priceput.

— Nu va mai fi văzut niciodată ceva asemănător.

— Ba da, îl contrazic. Maurii din Andaluzia au cai arabi şi călăresc minunat.

Zâmbetul i se şterge brusc de pe chip. Îmi aruncă o căutătură furioasă.

— Poftim? întreabă el rece. Ce vrei să spui?

— O să înţeleagă cât de mare este realizarea ta, spun eu, grăbindu-mă s-o dreg. Căci se pricepe să recunoască un călăreţ priceput de acasă, din Spania, dar nu va fi văzut niciodată ceva asemănător. Şi nimeni din Anglia nu mai poate face aşa ceva. Nu am mai văzut niciodată un cal şi un călăreţ mai buni.

Nu ştie cum s-o ia şi trage de frâie; calul, simţindu-i schimbarea de dispoziţie, scutură din ureche, ascultând.

— Eşti ca un cavaler din Camelot, mă grăbesc eu să spun. Nimeni nu a mai văzut aşa ceva din epoca de aur.

Ideea îl face să zâmbească şi e aproape ca şi cum ar fi răsărit soarele şi păsările ar începe să cânte.

— Sunt un nou Arthur, consimte el.

Ignor tresărirea pe care mi-o dă rostirea ușuratică a numelui prinţului pe care l-am iubit cu toţii şi pe care fratele lui mai mic încă se chinuie să-l depăşească.

— Tu eşti noul Arthur al noului Camelot, repet eu. Dar unde este celălalt cal al tău, Luminăţia Ta? Frumoasa ta iapă neagră.

— Era neascultătoare, îmi aruncă Henric peste umăr în timp ce iese din arenă. Mă sfida. Refuza să înveţe de la mine.

Se întoarce şi-mi adresează încă o dată zâmbetul lui cel mai fermecător, tot numai căldură. Gândesc că este cel mai adorabil tânăr, în timp ce îmi spune voios:

— Am dat-o să o folosească la întărâtat. Au omorât-o câinii. Nu suport lipsa de loialitate.

*

Este cel mai frumos turnir pe care l-am văzut vreodată, pe care Anglia l-a văzut vreodată. Regele este pretutindeni, nici o scenă nu este desăvârşită fără el într-un veşmânt nou. Conduce procesiunea intendentului armurăriei, trâmbiţaşii, curtenii, crainicii, calfele de la curte, poeţii, cântăreţii şi, în fine, lungul şir de călăreţi care vor lua parte la întrecerile cavalereşti. Henric a anunţat un turnir în care se va întrece cu toţi cei dispuşi să-l înfrunte.

Merge călare pe impresionantul lui cal de război cenuşiu şi este îmbrăcat în straie aurite, întreţesute cu cea mai strălucitoare catifea albastră, sclipind în soarele de primăvară de parcă ar fi un rege proaspăt uns. Tunica, boneta, pantalonii de călărie, harnaşamentul de paradă sunt brodate peste tot cu litera „K“ din aur, ca şi cum ar vrea să-i arate lumii că este al ei, că ea şi-a pus iniţiala pe toată fiinţa lui. Deasupra capului său se înalţă stindardul pe care el l-a ales pentru această zi: „Loyall“. Numele lui de cavaler în turnir este Coeur Loyall, Henric este Sir Inimă Credincioasă şi, în vreme ce Caterina radiază de mândrie, îşi conduce calul în jurul arenei şi demonstrează manevrele pe care le-a exersat dinaintea mea. Un prinţ desăvârşit.

Cu toţii împărtăşim bucuria reginei, până şi fetele care s-ar bucura să aibă parte de atenţia prinţului perfect. Caterina şade într-un jilţ în timp ce soarele bate prin pânza baldachinului auriu, făcându-i pielea trandafirie şi strălucitoare; îi zâmbeşte tânărului pe care îl iubeşte, ştiind că primul lor copil, fiul lor, este în siguranţă în leagănul lui aurit.

*

Dar abia trec zece zile şi, când se duc să-l ia în braţe, e rece, feţişoara lui este vânătă şi el e mort.

*

Parcă s-ar fi sfârşit lumea. Henric se retrage în odăile lui; încăperile reginei sunt încremenite şi tăcute. Toate vorbele de mângâiere care i se pot spune unei tinere ce şi-a pierdut primul copil se topesc pe limbă dinaintea groazei sumbre a Caterinei. Căci zi după zi, nimeni nu-i spune nimic. Nu e nimic de spus. Henric amuţeşte şi refuză să vorbească despre copilul pe care l-a pierdut; nu participă la înmormântare şi nici la liturghie. Nu se pot alina unul pe celălalt, nu suportă să stea împreună. Pentru mariajul lor aflat la început, această pierdere este atât de teribilă, încât Henric nu o poate înţelege, nici măcar nu poate încerca s-o înţeleagă. Peste curte coboară un soi de întuneric.

Dar chiar şi în miezul durerii, Caterina şi cu mine ştim că trebuie să fim cu băgare de seamă, tot timpul. Trebuie să aşteptăm să apară următoarea fată cu care Henric o să se culce, care o să-şi încolăcească braţele pe după gâtul lui şi care o să-i şoptească la ureche că uite! vezi? Dumnezeu nu binecuvântează această căsătorie! Au trecut abia douăzeci de luni, şi cu toate astea s-au petrecut deja trei tragedii: o lepădare, un copil dispărut fără urmă din pântece, un prunc mort în leagăn. Nu e oare asta o dovadă tot mai puternică, tot mai grăitoare că mariajul s-a înfăptuit împotriva voinţei lui Dumnezeu, dar ea – o fecioară cu obârşii engleze sănătoase – ar putea să-i dăruiască un fiu?

— Şi pe care dintre doamnele mele de onoare ar trebui s-o bănuiesc? mă întreabă Caterina cu amărăciune. Pe cine? Pe care ar trebui s-o urmăresc? Pe Lady Maud Parr? Este o femeie drăguţă. Pe Maria Kingston? Pe Lady Jane Guildford? Pe Lady Elizabeth Boleyn? Este măritată, desigur, dar cum ar împiedica-o asta să-l seducă pe rege? Să te bănuiesc pe tine?

Nici măcar nu mă simt jignită de răbufnirea ei.

— Regina trebuie să fie slujită de cele mai frumoase şi mai bogate doamne din regat, spun eu simplu. Aşa merg lucrurile la palat. Tu trebuie să fii înconjurată de fete frumoase; ele sunt aici pentru a-şi găsi un soţ, sunt hotărâte să iasă în evidenţă şi nu au cum să nu atragă privirile curtenilor şi pe ale regelui.

— Ce pot să fac? mă întreabă ea. Cum îmi pot face căsnicia invulnerabilă?

Clatin din cap. Amândouă ştim că singurul fel în care poate dovedi că Dumnezeu i-a binecuvântat căsnicia este să nască un băiat viu. Fără el, fără acel mic salvator, toţi aşteptăm momentul în care regele va începe să-i pună întrebări lui Dumnezeu.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1512

Regele, care se pregăteşte să încheie doliul pentru copilaşul lui, se arată mărinimos faţă de mine şi sunt sfătuită să cer să mi se înapoieze averea şi pământurile fratelui meu. Ar trebui chiar să cer să mi se dea înapoi titlul nobiliar. După ce mi-am petrecut viaţa prefăcându-mă că numele meu nu însemna nimic şi că averea mea s-a pierdut, sunt îndemnată să le pretind pe amândouă.

Este o experienţă ameţitoare, ca şi cum aş ieşi încă o dată din mănăstirea înfrigurată afară, în curtea desprimăvărată, ca şi cum aş ieşi de la întuneric, clipind des din pricina luminii. Inventariez marea avere pe care fratele meu a pierdut-o când tatăl regelui l-a smuls din sala de clasă şi l-a azvârlit în Turn. Indic titlurile pe care le deţineam când le-am întors spatele, păşind către altar ca să mă mărit cu un cavaler Tudor modest. Şovăielnic la început, ca şi cum mi-aş asuma un mare risc, îmi afirm numele glorios, îmi estimez marea avere şi spun că a fost a mea şi numai a mea, că Tudorii mi-au confiscat-o pe nedrept şi că o vreau înapoi.

Mă gândesc la rugile mele mânioase din Abaţia Syon şi îmi las furia deoparte, redactând o petiţie atentă către rege, formulându-mi cererea în aşa fel încât să nu reprezinte în vreun fel o critică la adresa tiranului hrăpăreţ care a fost tată-său, ci doar o revendicare chibzuită a ceea ce-mi aparţine de drept. O revendicare în numele fiilor mei ca ceea ce este al nostru de drept să le fie redat. Vreau să-mi fie redată măreţia, vreau să redevin o Plantagenet. Se pare că a venit vremea ca eu să pot fi o Plantagenet. Se pare că, în sfârşit, pot fi eu însămi.

În mod uimitor, regele îmi acceptă cererea. Cu mărinimie şi drăgălăşenie, îmi oferă tot ce am cerut şi îmi spune că, de vreme ce sunt din naştere şi din fire una dintre cele mai puternice doamne din tot regatul, ar trebui să mă bucur de cea mai mare avere. Voi fi ceea ce m-am născut să fiu: Margaret Plantagenet, la fel de bogată ca o prinţesă de York.

Îi cer reginei permisiunea de a lipsi de la curte peste noapte.

— Vrei să le spui copiilor, spune ea zâmbind.

— Asta schimbă totul pentru noi, spun eu.

— Du-te, mă îndeamnă ea. Du-te la noua ta casă şi întâlneşte-te cu ei acolo. Mă bucur că ţi s-a făcut în sfârşit dreptate. Mă bucur că ai redevenit Margaret Plantagenet.

— Contesă de Salisbury, spun, făcându-i o plecăciune până la pământ. Mi-a redat titlul nobiliar care mi se cuvenea de drept. Sunt contesa de Salisbury.

Ea râde de încântare şi spune:

— Foarte impresionant. Foarte princiar. Draga mea, mă bucur pentru tine.

Îi iau pe Ursula, care acum este o fată înaltă, de treisprezece ani, şi pe fratele ei mai mic, Geoffrey, cu luntrea regală în aval, până la L'Erber, frumosul palat al Plantageneţilor aflat pe malul fluviului, lângă Turn, pe care regele mi l-a înapoiat. Poruncesc să se facă focul în sala cea mare şi ca în candelabre să ardă lumânări, aşa

încât atunci când vor intra băieţii, locul să fie călduros şi primitor, iar noii mei angajaţi să-i poată vedea, luminaţi la fel ca artiştii dintr-un mister, pe băieţii aceştia de York ocupând locul ce li se cuvine de drept.

Îi aştept stând în picioare dinaintea focului imens din sala cea mare, cu Ursula alături şi ţinându-l de mână pe Geoffrey, care are şapte ani. Henric intră primul, aşa cum şi trebuie, îngenunchează să-i dau binecuvântarea, mă sărută pe obraji şi apoi se trage în lături să-i facă loc fratelui lui, Arthur. Îngenunchează unul lângă altul dinaintea mea, iar postura lor respectuoasă le ascunde înălţimea şi robusteţea. Nu mai sunt băieţei, ci bărbaţi tineri. Am pierdut aproape şase ani din viaţa lor şi nimeni – nici măcar un rege Tudor – nu mi-i poate reda. E o pierdere care nu poate fi reparată niciodată.

Îl ridic în picioare pe Henric şi surâd mândră văzând cum se înalţă şi se înalţă. Este un tânăr înalt, bine făcut, de aproape douăzeci de ani. Este cu un cap mai înalt ca mine şi îi simt puterea braţelor.

— Fiul meu, spun şi îmi dreg glasul, ca să nu-mi tremure. Fiul meu, mi-a fost dor de tine, dar acum ne-am regăsit unul pe celălalt şi locul nostru în lume.

Îl ridic şi pe Arthur şi îl sărut şi pe el. La şaptesprezece ani, este aproape la fel de înalt ca fratele lui mai mare, dar mai spătos, mai voinic. Este sportiv şi un călăreţ fantastic. Îmi amintesc că vărul George Neville – lordul Bergavenny – mi-a făgăduit că o să facă un mare cavaler din băiatul ăsta. „Du-l la curtea regelui şi toţi o să se îndrăgostească de el pentru curajul de care dă dovadă în turnir“, mi-a zis.

Următorul la rând, Reginald, se ridică în timp ce fac un pas spre el; dar, deşi îl strâng la pieptul meu, nu mă cuprinde cu braţele, nu se lipeşte de mine. Îl sărut şi mă trag în spate, să mă uit mai bine la el. Este înalt şi slab, cu o faţă îngustă, delicată şi expresivă ca a unei fete. Ochii lui căprui sunt mult prea prudenţi pentru un băiat de unsprezece ani; ţine buzele strânse de parcă i s-ar fi lipit din pricina tăcerii impuse cu forţa. Cred că n-o să mă ierte niciodată că l-am abandonat la mănăstire.

— Îmi pare rău, îi spun. Nu m-am priceput să am grijă de tine. Nici măcar nu m-am priceput să te hrănesc. Slavă Domnului că mi te-a redat.

— De ceilalţi ai avut suficientă grijă, spune el tăios. (I se schimbă vocea şi răsună când ascuţit, ca de băieţel, când spart şi gros. Îi aruncă o privire lui Geoffrey, care mă strânge mai tare de mână când aude ostilitatea din glasul fratelui său.) Ei n-au fost nevoiţi să trăiască la fel ca nişte pustnici tăcuţi, singuri printre străini.

— Zău aşa! îl întrerupe în mod surprinzător Henric pe fratele lui. Acum suntem iarăşi împreună! Mama noastră ne-a recâştigat averea şi titlul. Ne-a salvat de la o viaţă de greutăţi. Ce-a fost a fost.

Ursula vine lângă mine, de parcă ar vrea să mă apere de ranchiuna lui Reginald.

— Ai dreptate, îi spun lui Henric. Şi ai dreptate să-i porunceşti fratelui tău. Acum tu

eşti bărbatul familiei, tu vei fi lord Montague.

Se îmbujorează de mândrie.

— Mie o să-mi revină titlul? Îmi dau şi titlul tău? Eu o să duc mai departe numele familiei?

— Nu încă, îi spun. Dar o să fie al tău. De-acum încolo, o să-ţi spun fiul Montague.

— Trebuie să-i spunem toţi Montague în loc de Henric? întreabă piţigăiat Geoffrey. Primesc şi eu un nume nou?

— Cu siguranţă tu o să fii cel puţin conte, remarcă Reginald iritat.

— Şi de acum o să trăim aici? întreabă Ursula plimbându-şi privirea prin sala imensă, cu grinzi înalte, văruite, şi un cămin ca pe vremuri în mijloc.

A prins gustul pentru lucruri frumoase şi pentru viaţa la palat.

— Aceasta va fi casa noastră din Londra, dar noi vom sta la palat, îi spun eu. Tu şi cu mine vom locui în odăile reginei, iar fratele tău Geoffrey o va însoţi ca paj. Fraţii tăi vor continua să-l slujească pe rege.

Montague radiază, Arthur strânge un pumn.

— Întocmai cum speram!

Lui Reginald i se luminează chipul.

— Şi eu? Vin şi eu la palat?

— Tu eşti norocos, îi spun eu. Reginald va merge la universitate! le dau de veste celorlalţi, iar zâmbetul i se stinge.

— Regele însuşi s-a oferit să-ţi plătească taxele, îi spun eu. Eşti norocos să te bucuri de o astfel de dovadă de bunăvoinţă. Este el însuşi un mare cărturar, admiră noua învăţătură. Este o mare cinste. I-am spus că studiezi la călugării certozini, aşa că îţi acordă un loc la Colegiul Magdalen din Oxford. Este un gest nespus de generos.

Îşi priveşte picioarele. Genele negre îi umbresc ochii şi îmi pare că se căzneşte să nu plângă.

— Deci trebuie să trăiesc iarăşi departe de casă, spune el cu glas foarte stins. În timp ce voi toţi sunteţi la curte. Laolaltă.

— Fiule, este o mare cinste, spun şi simt că încep să îmi pierd răbdarea. Dacă te bucuri de bunăvoinţa regelui şi urci în ierarhia bisericească, cine ştie unde vei putea ajunge?

Se uită la mine de parcă ar vrea să mă contrazică, dar fratele lui îl întrerupe.

— Cardinal! exclamă Montague, ciufulindu-l. Papă!

Reginald nici măcar nu îi poate zâmbi fratelui său.

— Şi acum râdeţi de mine?

— Nu! Vorbesc serios! răspunde Montague. De ce nu?

— De ce nu? consimt eu. Ni s-a dat înapoi totul, orice este posibil.

— Şi ce avem? întreabă Arthur. Mai precis? Pentru că dacă urmează să-l slujesc pe

rege, o să trebuiască să cumpăr un cal, şi o şa, şi o armură.

— Chiar aşa, ce ne-a dat? întreabă Montague. Domnul să-l binecuvânteze pentru că a îndreptat totul. Ce avem?

— Doar ni s-a înapoiat ce era al nostru, spun eu mândră. I-am cerut regelui ce era de drept al meu, titlul şi pământurile care mi-au fost confiscate când fratele meu a fost executat pe nedrept. A înţeles că fratele meu nu a fost un trădător, aşa că ne repune în posesia averii noastre. Este dreptate, nu milă.

Băieţii aşteaptă aşa cum aşteaptă copiii darurile de Anul Nou. Toată viaţa lor au avut ştiinţă de existenţa obscură a unui unchi al cărui nume nu trebuie rostit, de un trecut atât de strălucit, încât trebuia să-l ascundem, de o avere atât de mare, încât nu înduram să vorbim despre ceea ce pierduserăm. Acum e ca şi cum visul mamei lor s-a dovedit a fi aievea.

Trag aer în piept.

— Am primit înapoi calitatea de conte, spun eu. Mi s-au redat numele familiei şi titlul nobiliar. Voi fi contesa de Salisbury.

Montague şi Arthur, care înţeleg dimensiunea acestui privilegiu, par uluiţi.

— Îţi acordă ţie, o femeie, calitatea de conte? întreabă Montague.

Încuviinţez din cap. Ştiu că radiez. Nu-mi pot ascunde bucuria.

— Care mi se cuvine de drept. Şi pământurile. Toate pământurile fratelui meu ne-au fost înapoiate.

— Suntem bogaţi? sugerează Reginald.

Dau din cap în semn că da.

— Da. Suntem una dintre cele mai bogate familii din tot regatul.

Ursula icneşte de uimire şi îşi împreunează mâinile.

— Asta este a noastră? se asigură Arthur uitându-se în jur. Casa asta?

— A fost casa mamei mele, spun eu mândră. O să dorm în iatacul ei, unde a dormit cu soţul ei, fratele regelui. Este un palat la fel de mare ca oricare altul din Londra. Îl ţin minte din copilărie. Îmi amintesc cum era să trăiesc aici. Acum este din nou al meu, iar voi o să-i spuneţi casă.

— Şi ce case avem la ţară? întreabă nerăbdător Arthur.

Îi citesc aviditatea pe chip şi recunosc propria mea cupiditate şi însufleţire.

— O să construiesc, îi promit. O să construiesc o casă mare din cărămidă, un castel împodobit la fel de somptuos ca orice palat, la Warblington, în Hampshire. O să fie cea mai mare casă a noastră. Şi o să avem Bisham, casa familiei, în Berkshire, şi această casă în Londra, şi un conac la Clavering, în Essex.

— Şi casa noastră? întreabă Reginald. Stourton?

Râd.

— Nu este nimic prin comparaţie cu astea, spun eu dispreţuitor. Un locşor. Una

dintre numeroasele noastre case. Avem zeci de case ca Stourton. (Mă întorc spre Montague.) O să-ţi aranjez o căsnicie minunată şi o să ai casa ta şi pământurile tale.

— O să mă însor, promite el. Acum am un nume de oferit.

— O să-i poţi oferi miresei tale un titlu, îi făgăduiesc. Acum îţi pot căuta pe cineva potrivit. Poţi să aduci ceva într-o căsnicie. Regele însuşi îmi spune „verişoară“. Acum putem căuta o moştenitoare a cărei avere să fie pe măsura alei tale.

Pare că ar avea o idee, dar surâde şi o ţine pentru sine deocamdată.

— Ştiu cine, îl necăjeşte Arthur.

Brusc, devin atentă.

— Mie poţi să-mi spui, îl asigur pe Montague. Şi dacă fata este bogată şi de neam bun, o să pot aranja căsătoria. Ai de unde alege. Nu e în tot regatul vreo familie care nu s-ar considera onorată să se alieze cu a noastră prin căsătorie acum.

— Ai ajuns din săracă lipită prinţesă, spune Reginald apăsat. Pesemne simţi că Dumnezeu ţi-a ascultat rugăciunile.

— Dumnezeu nu mi-a dăruit altceva decât dreptate, spun eu pe un ton prudent. Şi noi toţi trebuie să Îi aducem mulţumiri pentru acest lucru.

*

Încet, mă reobişnuiesc să fiu bogată, aşa cum mă obişnuisem să fiu săracă. Chem zidarii la casa mea din Londra, şi ei se apucă să transforme L’Erber din palatul minunat care este acum într-o casă şi mai impunătoare, pavând curtea închisă, cioplind lambriuri frumoase pentru sala mare. La Warblington comand un castel cu şanţ de apărare, pod basculant, capelă şi pajişte – totul întocmai cum şi-ar fi dorit părinţii mei, aidoma Castelului Middleham din copilăria mea, unde ştiam că eram din naştere destinată pentru măreţie şi nu visam niciodată că ar fi putut dispărea totul peste noapte. Castelul pe care îl construiesc nu este cu nimic mai prejos decât altele din ţară şi pun să se amenajeze odăi de oaspeţi frumoase pentru prilejuri când regele şi curtenii vor veni să stea la mine, supusa lor de vază, în propriul ei castel splendid.

Îmi pun peste tot blazonul, şi trebuie să mărturisesc zilnic păcatul trufiei. Dar nu-mi pasă. Vreau să declar lumii: „Fratele meu nu a fost un trădător, şi nici tatăl meu. Acesta este un nume onorabil, acesta este un stindard regal. Sunt singura contesă din Anglia care deţine un titlu ce este al ei prin naştere. Iată blazonul meu, pe multele mele case. Iată-mă. Vie – nu o trădătoare! Iată-mă!“.

Băieţii mei îşi fac intrarea la curte ca nişte prinţi adevăraţi. Regele îl îndrăgeşte numaidecât pe Arthur pentru curajul şi priceperea de care dă dovadă în turnir. Ruda mea George Neville i-a ajutat mult pe fiii mei, crescându-i şi învăţându-i tot ce aveau nevoie să ştie pentru a fi nişte curteni cu trecere. Montague este în largul lui şi elegant

în încăperile regale; Arthur se numără printre cei mai curajoşi cavaleri de la curte şi preţuieşte curajul mai presus decât orice. Este unul dintre puţinii care îndrăznesc să îl înfrunte pe rege în turnir şi unul dintre foarte puţinii care îl pot învinge. Când Arthur îl doboară din şa pe regele Angliei, se aruncă el însuşi jos de pe cal, croindu-şi loc printre paji ca să-l ajute pe Henric să se ridice, iar Henric râde în hohote şi îl îmbrăţişează pe Arthur. „Nu încă, vere Plantagenet! Nu încă!“ strigă el şi amândoi izbucnesc în hohote, ca şi cum un rege doborât la pământ ar fi o glumă bună, iar un Plantagenet aplecat deasupra unui Tudor căzut din şa nu poate fi decât un renghi reuşit, ca între camarazi.

Reginald studiază la universitate, Ursula slujeşte alături de mine la palat, în încăperile reginei, Geoffrey rămâne în odăile copiilor de la L’Erber, cu preceptorii şi cu însoţitorii lui, şi uneori vine la curte să o slujească pe regină. Nu am inimă să-l trimit la ţară, nu după durerea pierderii băieţilor mai mari, nu după durerea stăruitoare pricinuită de exilul lui Reginald. Pe băiatul ăsta, mezinul meu, copilaşul meu, o să-l ţin acasă. Jur că o să-l am alături până se însoară.

*

Regele moare de nerăbdare să pornească la război şi este hotărât să-i pedepsească pe francezi pentru înaintarea lor în Italia, decis să-l apere pe papă şi pământurile lui. În timpul verii, vărul meu Thomas Grey, marchiz de Dorset, conduce o expediţie pentru cucerirea Aquitaniei, dar nu poate face nimic fără sprijinul tatălui reginei, care refuză să joace vreun rol în planurile de bătălie comune. Thomas este considerat răspunzător pentru eşec şi pentru proasta comportare a trupelor lui, şi din nou se aşterne o umbră peste reputaţia lui de susţinător al Tudorilor şi peste familia noastră.

— Vina nu este a verilor noştri, Luminăţia Voastră, ci a a socrului vostru, îi spune regelui Tom Darcy, un lord din nordul ţării, cam slobod la gură. Pe mine nu m-a sprijinit când am luat parte la cruciadă. Nu l-a sprijinit pe Thomas Grey. Aliatul vostru este de vină, nu generalii voştri.

Vede că mă uit la el şi îmi face discret cu ochiul. Ştie că familia mea se teme de perspectiva de a ieşi din graţia Tudorilor.

— Se poate să ai dreptate, spune Henric îmbufnat. Însă regele Spaniei este un mare general, iar Thomas Grey sigur nu este.

Palatul Westminster, Londra, vara anului 1513

Nici măcar acest recul nu poate scădea entuziasmul regelui faţă de ideea unui război împotriva Franţei, mânat fiind de conştiinţa lui, care îl asigură că apără Biserica, şi de promisiunea titlului de „rege al Franţei“. Papa este suficient de inteligent încât să ştie că Henric tânjeşte să recâştige titlul pe care alţi regi englezi l-au pierdut şi să se înfăţişeze ca un rege adevărat şi un conducător destoinic.

Toată vara asta, curtenilor şi băieţilor mei nu le stă gândul decât la harnaşamente şi armuri, la cai şi provizii. Noul sfetnic al regelui, Thomas Wolsey, se dovedeşte deosebit de priceput la a strânge o armată, poruncind să se trimită provizii acolo unde e nevoie, controlând recrutarea soldaţilor, poruncindu-le fierarilor să facă lănci şi şelarilor să croiască tunici din piele. Wolsey nu se gândeşte decât la detalii, la ordinele constante legate de transport, de stocuri şi de îndeplinirea lucrurilor la timp – pe care nici un nobil nu se deranjează să le urmeze.

Doamnele din apartamentele reginei cos stindarde, suveniruri şi cămăşi speciale din pânză tare, ce se poartă pe sub zale; însă Caterina, ea însăşi fiica unei regine războinice, crescută într-o ţară aflată în război, se întâlneşte cu comandanţii lui Henric şi stă de vorbă cu ei despre provizii, despre disciplină şi despre sănătatea soldaţilor pe care îi vor lua să invadeze Franţa. Numai Wolsey îi înţelege îngrijorările, şi adesea regina şi împărţitorul de pomeni se încuie împreună în cabinetul de lucru, discutând traseele pe unde se va înainta, aprovizionarea pe drum, cum să se stabilească reţele de mesageri, cum poate comunica un comandant cu altul şi cum ar putea fi convinşi să colaboreze între ei.

Thomas Wolsey o tratează cu respect, băgând de seamă că regina a văzut mai multe războaie decât mulţi nobili de la curte, de vreme ce a crescut în timpul asediului Granadei. Întreaga curte o tratează cu o mândrie tainică, căci toată lumea ştie că este iarăşi grea, iar pântecul începe să i se întărească şi să i se bombeze. Merge peste tot pe jos, refuzând să urce pe cal, odihnindu-se după-amiezele, şi toată fiinţa ei degajă o încredere robustă, strălucitoare.

Canterbury, Kent, iunie 1513

Pornim către coastă cu armata, străbătând încet Kentul, şi ne oprim la măreaţa raclă împodobită cu aur şi rubine a lui Thomas Becket din Canterbury, unde ne rugăm pentru victoria Angliei.

Regina îmi ia mâna când îngenunchez lângă ea să mă rog şi îmi strecoară în palmă rozariul ei.

— Ce-i asta? întreb eu în şoaptă.

— Ţine-l, spune ea. Cât îţi dau o veste proastă. Trebuie să-ţi spun ceva ce te va mâhni.

Crucifixul ascuţit din fildeş îmi împunge palma ca un cui. Cred că ştiu ce are să-mi spună.

— Este vorba de vărul tău Edmund de la Pole, spune ea blând. Îmi pare rău, draga mea. Îmi pare nespus de rău. Regele a dat poruncă să fie executat.

Chiar dacă mă aşteptam la asta, chiar dacă ştiam că o să se întâmple, chiar dacă m-am aşteptat ani întregi să primesc această veste, mă aud spunând:

— Dar de ce? De ce acum?

— Regele nu putea pleca la război lăsând un pretendent la tron în Turn. (Îmi dau seama, după vinovăţia de pe chipul ei, că îşi aminteşte că ultimul pretendent la tronul Tudorilor a fost fratele meu, ucis pentru ca ea să poată veni în Anglia şi să se mărite cu Arthur.) Îmi pare nespus de rău, Margaret. Îmi pare tare rău, draga mea.

— A fost întemniţat vreme de şapte ani! protestez eu. Şapte ani, şi nu a existat nici o problemă.

— Ştiu. Dar şi Sfatul a recomandat acelaşi lucru.

Îmi plec capul ca şi cum m-aş ruga, dar nu găsesc cuvinte să mă rog pentru sufletul vărului meu, răpus de securea Tudorilor pentru nelegiuirea de a fi un Plantagenet.

— Nădăjduiesc că o să ne poţi ierta, şopteşte ea.

Abia o aud peste psalmodierea tot mai însufleţită a preotului. O prind de mână.

— Nu e vina ta, îi spun. Nu e nici măcar vina regelui. Oricine ar face acelaşi lucru pentru a scăpa de un rival.

Ea încuviinţează din cap, ca şi cum gândul ar linişti-o; însă eu îmi cuprind capul în palme şi ştiu că n-au scăpat de Plantageneţi. E cu neputinţă să scapi de noi cu totul. Fratele vărului Edmund, Richard de la Pole, moştenitorul lui, acum noul pretendent la tron, a fugit din Anglia şi se află pe undeva prin Europa, unde încearcă să strângă o armată; şi după el, urmează unul şi încă unul de-ai noştri, la nesfârşit.

Castelul Dover, Kent, iunie 1513

Regina îşi ia rămas-bun de la soţul ei la Castelul Dover, iar el îi conferă titlul de regentă a Angliei – va cârmui acest regat cu autoritatea unui rege încoronat. Este un monarh al Angliei, o femeie născută să domnească. Regele îi pune delicat mâna pe pântec şi îi cere să aibă grijă de ţară şi de prunc până la întoarcerea lui.

Nu mă pot gândi decât la băieţii mei, şi în special la Montague, a cărui datorie îl va ţine lângă rege şi a cărui cinste îl va împinge în inima oricărei bătălii. Aştept până când calul lui de război este urcat pe vas, iar el vine la mine şi îngenunchează să-i dau binecuvântarea. Sunt hotărâtă să-i spun rămas-bun cu zâmbetul pe buze şi încerc să-mi ascund îngrijorarea pe care o simt pentru el.

— Dar te rog să ai grijă, îl implor eu.

— Mamă, plec la război. Ideea nu este să ai grijă. Ar fi un război foarte jalnic dacă toţi am pleca la luptă hotărâţi să ne purtăm de grijă!

Îmi frâng mâinile.

— Măcar ai grijă ce mănânci şi nu te culca pe pământul ud. Asigură-te că scutierul aşterne întotdeauna o pelerină din piele pe jos, înainte. Şi nu-ţi scoate niciodată coiful, dacă te afli în preajma…

El râde şi îmi ia mâinile într-ale lui.

— Mamă, o să mă întorc acasă la tine!

Este tânăr şi fără griji şi crede că va trăi veşnic, aşa că făgăduieşte un lucru pe care nu-l poate făgădui cu adevărat: că nimic nu-l va răni, nici măcar pe un câmp de bătălie.

Simt că mi se taie respiraţia.

— Fiule!

— O să am grijă de Arthur, îmi promite. Şi o să mă întorc acasă teafăr. Poate o să capturez prizonieri francezi pentru recompensă, poate o să mă întorc acasă bogat. Poate o să cuceresc pământuri de la francezi, iar tu vei înălţa castele şi în Franţa, nu doar în Anglia.

— Tu doar întoarce-te acasă, îi spun. Nici măcar castelele nu contează mai mult decât moştenitorul familiei.

El îşi pleacă fruntea să-mi primească binecuvântarea, iar eu n-am încotro: îl las să plece.

*

Războiul decurge mai bine decât ar fi visat cineva. Armata engleză, condusă chiar de rege, cucereşte Therouanne, iar cavaleria franceză fuge din calea ei mâncând pământul. Fiul meu Arthur îmi scrie că fratele lui a luptat ca un erou şi că regele l-a făcut cavaler pentru curajul de care a dat dovadă în luptă. Fiul meu Montague a devenit acum sir Henric Pole – sir Henric Pole! – şi este teafăr.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1513

Pentru noi, cei aflaţi la Londra, sunt veşti încurajatoare; dar acasă se întâmplă lucruri mult mai grave decât avansarea lină a campaniei regelui. Aproape de îndată ce flota lui Henric înalţă velele – şi în ciuda faptului că regele Scoţiei este obligat prin jurământ să păstreze mereu pacea sfântă consfinţită prin căsătoria lui cu o prinţesă engleză – chiar prinţesa Margaret a noastră –, sora regelui Iacob al IV-lea al Scoţiei ne cotropeşte, iar noi trebuie să apărăm regatul în timp ce armata noastră se află în Franţa, iar regele nostru se joacă de-a comandantul de oşti peste hotare.

Singurul bărbat rămas în Anglia capabil să conducă este Thomas Howard, conte de Surrey, bătrânul câine de război pe care Henric l-a lăsat acasă, rămânând ca regina să dispună de el după cum crede de cuviinţă. Războinicul de şaptezeci de ani şi regina însărcinată ocupă sala de primiri de la Richmond şi, în loc de partituri şi de planuri de bal, pe masă stau răsfirate hărţi ale Angliei şi Scoţiei, liste de apel şi numele moşierilor care îşi vor pune la dispoziţie arendaşii pentru războiul reginei cu Scoţia. Doamnele reginei îşi trec în revistă bărbaţii din gospodărie şi dau de seamă în privinţa situaţiei castelelor lor aflate la graniţă.

Copilăria Caterinei alături de părinţii ei, care s-au luptat pentru fiecare bucăţică din regatul lor, se vede în fiecare decizie pe care ea şi Thomas Howard o iau împreună. Deşi toţi cei rămaşi în Anglia se plâng că sunt apăraţi de un bătrân şi de o femeie însărcinată, cred că aceştia doi sunt nişte comandanţi de oaste mai pricepuţi decât cei aflaţi în Franţa. Caterina înţelege pericolele unui câmp de luptă şi poziţionarea unei armate de parcă ar fi atribuţia firească a unei prinţese. Când Thomas Howard îşi mobilizează oamenii pentru a porni către Nord, planul lor de luptă este ca el să îi atace pe scoţieni la nord, ea să apere linia secundă a frontului în interiorul ţării, în cazul în care el ar fi înfrânt. Ea este cea care refuză să ţină cont de starea în care se află şi iese în întâmpinarea trupelor călare pe un cal alb, îmbrăcată în ţesătură de aur, şi le ţine o cuvântare ţipând cât o ţin puterile: nici o altă naţie nu se luptă mai bine ca englezii.

O urmăresc şi abia o recunosc pe fata plină de dor, care îmi plângea în braţe la Ludlow. Este o femeie în toată puterea cuvântului, o regină. Ba mai mult, este o regină războinică, a devenit o mare regină a Angliei.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1513

Planul lor de luptă se dovedeşte uimitor de bun. Thomas Howard îi trimite haina

pătată de sânge a lui Iacob al IV-lea. Însuşi cumnatul şi omologul regelui este mort; am lăsat-o pe prinţesa Margaret regină văduvă, cu un prunc de şaptesprezece luni în braţe, iar Scoţia este a noastră.

Caterina este plină de o încântare sângeroasă, iar eu râd văzând-o cum dănţuie prin iatac, cântând un cântec de război în spaniolă. O prind de mâini şi o implor să se aşeze, să stea cuminte şi să rămână calmă; dar ea este întru totul fiica mamă-sii şi cere să i se trimită capul lui Iacob al Scoţiei, până când o convingem că un monarh englez nu poate fi atât de crud. În schimb, îi trimite haina pătată de sânge şi drapelele sfâşiate lui Henric, în Franţa, ca el să ştie că regina a apărat regatul mai bine decât a făcut-o vreodată un regent, că i-a înfrânt pe scoţieni cum n-a mai făcut-o nimeni până atunci, iar Londra şi întreaga curte sărbătoresc faptul că avem o regină eroină, o regină războinică, în stare să conducă regatul şi să poarte un prunc în pântec.

Peste noapte, i se face rău. Dorm cu ea în pat şi o aud cum geme înainte ca durerea s-o trezească din somn. Mă întorc şi mă ridic într-un cot să-i văd faţa, spunându-mi că are un vis rău şi că va trebui s-o trezesc. Apoi simt sub picioarele goale umezeala din pat şi tresar, sar din pat, trag aşternuturile în lături şi văd că propria mea cămaşă de noapte este roşie, pătată îngrozitor.

Mă reped la uşă şi o trântesc în lături, strigând după doamnele ei şi poruncind să trimită cineva după moaşe şi după doctor, apoi mă întorc lângă ea s-o ţin de mâini în timp ce ea geme şi durerile se înteţesc.

Este devreme, dar nu prea devreme; poate pruncul va supravieţui acestui iureş iscat din senin, înspăimântător. O ţin pe Caterina de umeri când se apleacă în faţă şi apoi îi şterg faţa cu buretele când se lasă pe spate şi răsuflă de uşurare.

Moaşele îi strigă să împingă, apoi, dintr-odată, le aud spunând: „Stai! Stai!“. Şi auzim toţi un gângurit stins.

— Copilaşul meu? întreabă regina mirată, şi atunci femeile îl ridică, cu picioruşele încolăcite şi cordonul ombilical atârnându-i încă, şi i-l aşază pe pântecul moale, tremurând.

— Un băieţel, se minunează cineva. Doamne, ce miracol!

Apoi femeile îi taie cordonul şi îl înfaşă strâns, după care împăturesc aşternuturile încălzite cu care este învelită Caterina şi i-l pun în braţe. Un băieţel pentru Anglia.

— Copilaşul meu, şopteşte ea şi chipul îi radiază de bucurie şi de iubire. (Seamănă, îmi zic, cu un portret al Fecioarei Maria ţinând în braţe harul Domnului.) Margaret, îmi spune ea în şoaptă. Trimite-i veste regelui…

O văd cum se schimbă la faţă, copilaşul se mişcă puţin, îşi arcuieşte spatele, pare să se sufoce.

— Ce se întâmplă? întreabă ea. Ce are?

Doica tocmai făcea un pas către ea, desfăcându-se la piept, dar se trage îndărăt ca şi

cum deodată s-ar teme să atingă pruncul. Moaşa ridică privirea de la ligheanul cu apă şi de la cârpă şi se repede spre el, spunând: „Bate-l pe spate!“, ca şi cum ar trebui să se mai nască o dată şi să tragă prima oară aer în piept.

Caterina spune: „Ia-l! Salvează-l!“ şi sare în pat, întinzându-i-l moaşei.

— Ce-i cu el? Ce a păţit?

Moaşa îi acoperă nasul şi gura cu gura ei, suge şi scuipă pe jos fiere neagră. Ceva nu e bine. E limpede că nu ştie ce să facă; nimeni nu ştie. Trupuşorul vomită, un şuvoi ca de untdelemn i se prelinge din gură, din nas, chiar şi din ochii închişi, din care lacrimi întunecate îi curg pe obrăjorii palizi.

— Fiul meu! strigă Caterina.

Îl aşază pe o parte, ca pe un înecat scos din şanţul cu apă, îl plesnesc, îl scutură, îl pun pe genunchii doicii şi îl lovesc cu putere peste spate. E moale şi livid, iar degeţelele de la mâini şi de la picioare îi sunt vinete. E limpede că este mort, iar palmele n-o să-l readucă la viaţă.

Caterina se prăvăleşte la loc pe pat, îşi trage cuverturile peste cap, de parcă şi-ar dori să fi murit şi ea. Îngenunchez lângă pat şi îi caut mâna. Orbeşte, mi-o strânge:

— Margaret, spune ea de sub cuverturi, de parcă n-ar suporta să-i văd buzele schiţând cuvintele. Margaret, scrie-i regelui şi spune-i că pruncul lui e mort.

*

Îndată ce moaşele au strâns totul şi au plecat, îndată ce doctorii şi-au dat cu părerea – lucru care nu mai e de nici o trebuinţă –, îi scrie ea însăşi regelui şi îi trimite vestea prin solii lui Thomas Wolsey. Trebuie să-i spună lui Henric, cuceritorul care se întoarce acasă tocmai în clipa lui de glorie, că, deşi a obţinut dovada bravurii sale, nu există nici o dovadă a potenţei sale. Nu are nici un urmaş.

*

Îl aşteptăm să se întoarcă; Caterina este îmbăiată, i se face molifta şi este îmbrăcată cu o rochie nouă. Se căzneşte să surâdă, o văd exersând în oglindă, de parcă ar fi uitat cum se face. Se chinuie să se arate bucuroasă de victoria lui, fericită că s-a întors şi încrezătoare în viitor.

El nu o priveşte îndeajuns de atent încât să remarce că doar se preface a fi bucuroasă. Ea mimează încântarea de dragul lui, iar el abia dacă îi aruncă o privire; e plin de poveşti despre bătălie şi despre cuceriri de sate. Jumătate dintre curtenii lui au fost făcuţi cavaleri, încât ai zice că a cucerit Parisul şi a fost încoronat la Rheims; dar nimeni nu pomeneşte de faptul că papa nu i-a acordat titlul promis, de „Cel mai

creştin rege al Franţei“. A mers atât de departe, a făcut atâtea, şi nu s-a ales cu mai nimic.

Reginei îi poartă o pică îmbufnată. Aceasta este a treia lor pierdere şi de data asta pare mai degrabă nedumerit decât îndurerat. Nu poate pricepe de ce el, atât de tânăr, de chipeş, de iubit şi anul acesta atât de triumfător, nu are câte un copil pentru fiecare an de căsnicie, precum regele Edward Plantagenet. De ce odaia copiilor e goală?

Băiatul care a avut tot ce şi-ar putea dori un prinţ, tânărul care a intrat în posesia tronului şi a miresei sale în acelaşi an, ovaţionat de poporul lui, nu poate pricepe că ceva îi merge atât de rău. Mă uit la el şi îl văd cum se chinuie să înţeleagă ce e dezamăgirea – o experienţă nouă şi neplăcută. Îl văd cum caută tovărăşia celor care l-au însoţit în Franţa, pentru a-şi retrăi victoriile, ca şi cum ar avea nevoie să se asigure că este bărbat, la fel ca oricare altul, dar mai presus de toţi; şi apoi, iar şi iar, privirea i se îndreaptă spre regină ca şi cum n-ar putea pricepe de ce, dintre toţi, tocmai ea nu vrea să-i dea ce-şi doreşte.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1514

La palat, nimeni nu se gândeşte decât la momentul în care vor porni iarăşi la război împotriva Franţei. Victoria lui Thomas Howard în faţa scoţienilor nu este dată uitării – este recompensat cu reinstituirea ducatului său de Norfolk. Îl văd venind spre noi şchiopătând stăruitor, în timp ce regina, eu şi doamnele de onoare ne plimbăm pe malul fluviului într-o după-amiază îngheţată de primăvară. Mie îmi zâmbeşte, iar reginei îi face o plecăciune până la pământ.

— Se pare că şi eu am fost repus în drepturi, spune el direct, strecurându-se lângă mine. Am redevenit eu însumi.

Soldatul acesta bătrân nu are cine ştie ce purtări de curtean, însă este un prieten bun şi cel mai loial supus din tot regatul. A fost omul de încredere al unchiului meu, regele Edward, şi un comandant de oşti credincios pentru unchiul meu, regele Richard. Când i-a cerut lui Henric Tudor să-l graţieze, i-a explicat că nu făcuse nimic altceva decât să-l slujească pe rege. Oricine s-ar afla pe tron se bucură de loialitatea lui Howard; este la fel de necomplicat ca un buldog.

— Te-a făcut iar duce? îmi dau eu cu părerea. (Mă uit la soţia lui, Agnes.) Iar doamna va fi ducesă?

El se înclină.

— Da, contesă, spune el rânjind. Toţi ne-am recăpătat coroanele de nobili.

Agnes Howard îmi zâmbeşte din toată inima.

— Vă felicit pe amândoi, spun. Este o mare cinste.

E adevărat. Astfel, Thomas Howard devine unul dintre cei mai puternici bărbaţi din regat. Ducii sunt mai prejos doar decât regele; numai Buckingham – un duce de sânge regesc – este mai important decât Norfolk. Însă noul duce are să-mi dea o veste care umbreşte bucuria reuşitei lui. Mă apucă de braţ şi se împleticeşte până în dreptul meu.

— Probabil ai auzit că urmează să-l înnobileze şi pe Charles Brandon.

— Nu! (Sunt întru totul scandalizată. Omul acela nu a făcut nimic altceva în afară de a seduce femei şi a-l distra pe rege. Jumătate dintre fetele de la palat sunt îndrăgostite de el, inclusiv sora cea mică a regelui, prinţesa Mary, deşi nu este decât un coţcar chipeş.) De ce? Ce-a făcut s-o merite?

Ochii bătrânului se îngustează.

— Thomas Wolsey, spune el tăios.

— De ce l-ar favoriza pe Brandon?

— Nu că l-ar iubi cine ştie ce pe Charles Brandon, dar îşi doreşte o putere pe măsura celei a lui Edward Stafford, ducele de Buckingham. Îşi doreşte un prieten influent care să-l ajute să-l detroneze pe marele duce.

Rumeg vestea, uitându-mă înainte, să mă asigur că regina nu ne aude.

— Thomas Wolsey devine foarte puternic, remarc eu dezaprobator. Şi asta, în ciuda obârşiilor lui foarte umile.

— De când a încetat să-i urmeze sfatul reginei, regele este pradă uşoară pentru orice isteţ cu papagal care e în stare să susţină o idee, spune ducele pe un ton usturător. Iar acest Wolsey nu are cu ce să se laude în afară de o bibliotecă şi de o minte de giuvaergiu. Îţi poate spune preţul oricărui lucru, îţi poate numi fiecare oraş din Anglia. Ştie care e șperțul pentru fiecare membru al Parlamentului şi toate tainele pe care le ascund. Orice îşi doreşte regele, el poate obţine, iar acum i le obţine chiar înainte ca regele să ştie că şi le doreşte. Când regele îi dădea ascultare reginei, ştiam cum stăm: prieteni cu Spania, duşmani cu Franţa şi conduşi de nobilime. Acum, când regele este sfătuit de Wolsey, habar n-avem cine ne este prieten şi cine duşman şi nici încotro ne îndreptăm.

Mă uit în faţă, spre regina care se sprijină de braţul lui Margery Horsman. Pare deja puţin cam obosită, cu toate că n-am mers mai mult de-o milă.

— Ea îl potolea, îmi mormăie Howard la ureche. Dar Wolsey îi face toate poftele şi îl îndeamnă să vrea şi mai mult. Ea este singura care îi poate spune nu. Un tânăr are nevoie de îndrumare. Trebuie ca ea să ia din nou frâiele în mâini, trebuie să-l călăuzească.

Este adevărat că regina şi-a pierdut influenţa asupra lui Henric. A câştigat cea mai

mare bătălie din istoria Angliei împotriva scoţienilor, dar el n-o poate ierta că a pierdut copilul.

— Face tot ce poate, spun.

— Şi ştii cum trebuie să-i spunem? bombăne Howard.

— Lui Thomas Wolsey?

— Acum e episcop. Episcop de Lincoln, nici mai mult, nici mai puţin. (Dă din cap, văzându-mi chipul uimit.) Dumnezeu ştie cât îl costă asta pe an. De i-ar putea dărui un fiu, tuturor ne-ar fi mai bine. Regele s-ar ocupa de ea, dacă i-ar dărui un moştenitor. Faptul că dă greş în această privinţă este motivul pentru care nu poate avea încredere în ea în celelalte.

— Se străduieşte, mă răstesc eu. Nu e pe lume femeie care să se roage mai tare să o binecuvânteze Dumnezeu cu un fiu. Şi poate…

El înalţă o sprânceană stufoasă la aluzia mea discretă.

— Este foarte la început, spun eu precautăă.

— Să ne rugăm la Dumnezeu, spune el cucernic. Căci regele acesta nu are răbdare şi nu ne dă mâna să aşteptăm prea mult.

Anglia, vara anului 1514

În timpul pelerinajului de vară, regina cu pântecul umflat din pricina sarcinii călătoreşte într-o litieră trasă de doi catâri albi. Nimic nu este prea luxos pentru cea mai importantă sarcină a regatului.

Henric nu o mai vizitează noaptea în iatacul ei. Desigur, nici un soţ cuviincios nu se strecoară sub aşternut cu nevasta în timpul sarcinii; dar nu vine la ea nici să stea de vorbă sau să-i ceară sfatul. Tatăl ei refuză să pornească iar la război împotriva Franţei, iar furia şi dezamăgirea lui Henric faţă de Ferdinand de Aragon se răsfrâng asupra fiicei lui Ferdinand. Până şi căsătoria plănuită pentru sora cea mică a lui Henric, prinţesa Mary, cu arhiducele Carol este anulată, Anglia întorcându-i spatele Spaniei şi respingând orice are de-a face cu ea. Regele jură că nu va accepta sfaturi de la un străin, că nimeni nu ştie mai bine decât el ce-şi doreşte vrednicul popor englez. Se încruntă la însoţitoarele spaniole ale reginei şi se preface că nu le înţelege atunci când ele îi dau politicoase bineţe. Caterina însăşi, tatăl ei, ţara ei sunt insultaţi în public de soţul ei, în vreme ce ea şade foarte liniştită şi tăcută sub baldachinul cu însemnele statale, aşteptând să treacă furtuna, cu mâinile împreunate pe pântecul rotunjit.

Henric declară sus şi tare că va cârmui Anglia fără sfaturi sau ajutor de la alţii, dar adevărul este că nu face nimic; totul este citit, analizat şi judecat de Wolsey. Regele abia dacă se uită peste documente înainte de a se iscăli. Uneori nu găseşte timp nici pentru asta, iar Wolsey trimite un decret regal cu propriul lui sigiliu.

Wolsey este un adept al păcii cu francezii. Până şi actuala amantă a regelui este o franţuzoaică, una dintre domnişoarele de onoare ale prinţesei Mary; o tânără foarte nepotrivită pentru un palat, o desfrânată vestită de la curtea franceză. Regele este impresionat de reputaţia ei de afurisită şi o caută, ţinându-se după ea prin tot palatul, ca un căţelandru după o căţea în călduri. Tot ce este franţuzesc este la modă: târfe, şi panglici, şi alianţe deopotrivă. Pare că regele a uitat cu totul de cruciada lui şi se va alia cu duşmanul de veacuri al Angliei. Nu sunt singurul supus englez sceptic care crede că Wolsey plănuieşte să consfinţească pacea printr-un mariaj – sora lui Henric, prinţesa Mary, cea mai gingaşă prinţesă din câte au existat vreodată, va fi sacrificată, ca o

fecioară înlănţuită de stânca unui dragon, pentru bătrânul rege al Franţei.

Eu o bănuiesc, dar nu-i spun Caterinei. Nu vreau s-o îngrijorez cât timp poartă un prunc în pântec, poate chiar un fiu. Ghicitori şi astrologi îi promit întruna regelui că de data asta se va naşte un fiu care va trăi cu siguranţă. Un lucru este sigur: toate femeile din Anglia se roagă ca de data asta Caterina să fie binecuvântată şi să-i dăruiască regelui moştenitorul dorit.

— Mă îndoiesc că Bessie Blount se roagă pentru mine, spune ea cu amărăciune, vorbind despre nou-venita la curte, a cărei frumuseţe copilărească blondă este foarte admirată de toată lumea, inclusiv de rege.

— Sunt sigură că se roagă şi ea, spun eu pe un ton hotărât. Şi aş prefera să fie ea în centrul atenţiei, nu franţuzoaica. Bessie te iubeşte şi este o fată drăguţă. Nu e vina ei că regele o preferă pe ea dintre toate doamnele tale. Nu-şi permite să refuze să danseze cu el.

Dar Bessie nu refuză. Regele îi scrie poezii şi dansează cu ea seara; o tachinează, iar ea chicoteşte ca un copil. Regina stă pe tronul ei, cu pântecul umflat, hotărâtă să se odihnească şi să-şi păstreze calmul, bătând ritmul muzicii cu mâna încărcată de inele şi surâzând de parcă s-ar bucura să-l vadă pe Henric îmbujorat de încântare, dănţuind ca un băieţel, în vreme ce toţi curtenii îi laudă graţia. Când Caterina dă semnul de plecare, Bessie se retrage cu noi, celelalte, dar toată lumea ştie că se furişează înapoi în sala mare împreună cu câteva dintre doamnele de onoare şi că dansează până când se crapă de ziuă.

Să fiu în locul mamă-sii, Lady Blount, aş lua-o de la curte, căci cu ce poate spera o tânără să se aleagă de pe urma unei aventuri cu regele, în afară de câteva săptămâni de îngâmfare şi mai apoi o căsătorie cu cineva dispus să accepte o femeie de care regele s-a plictisit? Însă Lady Blount este departe, în vestul Angliei, iar tatăl lui Bessi, sir John, este încântat că regele îi admiră fata, întrezărind un şuvoi de favoruri, de poziţii şi de bogăţii care ar urma să curgă înspre el.

— Este mai cuviincioasă decât altele, îi reamintesc Caterinei discret. Nu cere nimic şi nu spune niciodată un cuvânt rău de tine.

— Ce-ar putea să spună? întreabă ea, cuprinsă deodată de ranchiună. Nu am făcut tot ce trebuie să facă o soţie? Nu am înfrânt Scoţia când el nici măcar nu era în ţară? Nu cârmuiesc regatul când el nu are chef s-o facă? Nu citesc eu documentele Consiliului aşa încât el să fie liber să meargă la vânătoare toată ziua? Nu îmi aleg tot timpul cuvintele, străduindu-mă să menţin tratatul cu tatăl meu în vreme ce Henric şi-ar încălca în orice clipă jurământul? Nu tac şi ascult în timp ce el îmi insultă tatăl şi compatrioţii, numindu-i mincinoşi şi trădători? Nu mă fac că nu ştiu de ruşinoasa amantă franţuzoaică, şi acum de noul lui flirt cu jupâneasa Blount? Nu fac totul, absolut totul, să îl împiedic pe Thomas Wolsey să ne împingă într-o alianţă cu

francezii care va duce la distrugerea Angliei, ţara în care trăiesc, şi a Spaniei, ţara mea de baştină?

Tăcem amândouă. Până acum, Caterina nu a mai spus niciodată ceva de rău despre tânărul ei soţ. Dar nici el nu s-a mai lăsat niciodată condus de orgoliu şi de egoism atât de pe faţă ca acum.

— Şi ce face Bessie atât de fermecător? întreabă Caterina mânioasă. Scrie poezii, compune, cântă cântece de dragoste? E isteaţă, talentată, frumuşică. Ce importanţă au toate astea?

— Ştii ce nu ai făcut tu, îi spun eu cu delicateţe. Dar o să îndrepţi lucrurile. Şi când va avea un copil, o să fie iubitor şi recunoscător, iar tu o să-l poţi convinge să refacă alianţa cu Spania, o să-l scoţi de sub influenţa lui Thomas Wolsey şi o să-i distragi atenţia de la zâmbetele jupânesei Blount.

Îşi pune mâna pe pântec.

— Asta fac acum. De data asta, o să-i dăruiesc un fiu. Dumnezeu ştie că totul depinde de asta, iar El nu o să mă părăsească niciodată.

Palatul Greenwich, Londra, toamna anului 1514

Însă cu trei luni înainte să-i vină sorocul, primim veşti proaste din Scoţia, unde sora regelui, regina văduvă Margaret, a săvârşit nesocotinţa de a se mărita cu un neghiob din alaiul ei: chipeşul Archibald Douglas, conte de Angus. Dintr-un foc, îşi pierde dreptul de a fi regentă, pierde custodia asupra fiului şi moştenitorului în vârstă de doi ani şi a frăţiorului lui mai mic, care nu are decât şase luni. Însurăţeii se ascund în Castelul Stirling cu copilaşii, iar noul regent al Scoţiei, John Stewart, al doilea duce de Albany, preia puterea.

Henric şi tot nordul Angliei sunt neliniştiţi la gândul că Albany va încheia alianţe cu francezii şi se va ridica împotriva Angliei. Dar scoţienii nu apucă să încheie o alianţă cu francezii, că le-am luat-o înainte. Henric a decis ca prietenia lui cu Franţa să fie consfinţită prin căsătoria surorii lui mai mici, prinţesa Mary, iar regina este nevoită să-şi vadă cumnata măritată cu regele pe care îl consideră un duşman al ei, al tatălui ei şi al ambelor ei ţări.

Prinţesa Mary se opune cu înverşunare acestei căsătorii – regele Franţei aproape că ar putea să-i fie bunic – şi vine plângând în iatacul reginei, şoptindu-i că e îndrăgostită de Charles Brandon şi că l-a implorat pe rege să-i dea voie să se mărite cu el. O roagă pe regină să-i ţină partea şi să-l convingă pe Henric că sora lui se poate

căsători din dragoste, cum a făcut şi el.

Caterina şi cu mine ne uităm una la cealaltă pe deasupra capului ei auriu plecat, în timp ce tânăra prinţesă plânge cu faţa îngropată în poala reginei.

— Eşti prinţesă, îi spune ferm Caterina. Destinul tău îţi aduce multă bogăţie şi putere, dar nu te-ai născut să te măriţi din dragoste.

Henric savurează această ocazie de a se arăta dominator şi nobil. Parcă îl văd admirându-şi propria îndârjire demnă de un adevărat om de stat, în timp ce ignoră reproşurile soţiei şi soră-sii şi le demonstrează că, bărbat şi rege fiind, ştie cel mai bine ce trebuie făcut. Nu bagă în seamă nici prinţesa care se târguieşte cu înverşunare, nici protestele demne ale soţiei lui. O trimite pe prinţesa Mary în Franţa, cu un alai nobil de doamne şi domni de la curte; printre ei se numără şi fiul meu Arthur, care se bucură de o reputaţie tot mai mare pentru priceperea de care dovadă în turnir şi la sporturile primejdioase.

Regina sugerează prudent că Bessie Blount ar putea s-o însoţească pe prinţesa Mary în Franţa, iar prinţesa o întreabă imediat pe frumoasa Bessie dacă nu i-ar plăcea să vadă cu ochii ei curtea Franţei. Prinţesa Mary ştie foarte bine că regina, cumnata ei, ar accepta retragerea de dinaintea naşterii cu inima mai uşoară dacă Bessie n-ar dănţui cu soţul ei, în timp ce ea se zbate în chinurile facerii. Dar tatăl lui Bessie refuză în aceeaşi clipă cinstea ce i se face fiicei sale, şi ştim că urmează porunca regelui. Bessie nu poate pleca de la palat.

Într-o zi, o prind de braţ în timp ce mă îndrept spre iatacul întunecat al Caterinei, iar Bessie, îmbrăcată de vânătoare, aleargă în sens opus.

— Bessie!

— Nu mă pot opri, milady! spune ea, grăbită. Mă aşteaptă regele. Mi-a cumpărat un cal nou şi trebuie să merg să-l văd.

— Nu te reţin, îi spun. (Desigur, nu o pot reţine. Nimeni nu-i poate impune ceva favoritei regelui.) Dar voiam să-ţi reamintesc să nu spui nimic de rău despre regină. E neliniştită, fiindcă s-a retras înaintea naşterii, şi toată lumea clevetește îngrozitor. N-o să uiţi, nu-i aşa, Bessie? N-ai vrea să-i faci rău reginei Caterina?

— Nu i-aş face niciodată vreun rău! se aprinde ea. Noi, domnişoarele de onoare, o iubim toate; aş face orice pentru ea. Iar tatăl meu mi-a dat de grijă anume să nu spun nimic care l-ar putea nelinişti pe rege.

— Tatăl tău? repet.

— Mi-a spus că, dacă regele îmi zice vreodată ceva, să nu pomenesc de sănătatea reginei, ci doar să fac observaţia că noi ne tragem dintr-un neam rodnic.

— Neam rodnic?

— Da, spune ea, încântată că şi-a amintit poveţele tatălui ei.

— O, deci aşa? spun eu furioasă. Ei bine, dacă tatăl tău vrea un bastard fără nume

în casa lui, atunci îl priveşte.

Bessie se înroşeşte şi ochii i se umplu de lacrimi în timp ce se întoarce cu spatele la mine.

— Mă supun tatălui meu şi regelui Angliei, bâiguie ea. Nu are rost să mă certaţi, milady. Nu am de ales.

Castelul Dover, Kent, toamna anului 1514

Curtea iese să o însoţească pe prinţesă până la Dover şi să-i vadă alaiul ridicând ancora. După ce au aşteptat să se domolească furtunile, caii şi carele încărcată cu garderoba enormă a lui Mary, cu mobilele, bunurile, covoarele şi tapiseriile, sunt îngrămădite în cală, iar tânăra prinţesă şi doamnele ei urcă în sfârşit la bord şi rămân ca nişte martire elegant îmbrăcate pe puntea pupa, făcându-le cu mâna acelora dintre noi îndeajuns de norocoşi să rămână în Anglia.

— Am reuşit să închei o alianţă grozavă, îi declară Henric reginei, şi toţi prietenii şi curtenii lui încuviinţează din cap. Iar tatăl vostru, doamnă, va regreta ziua în care a încercat să mă ducă de nas. O să afle cine e mai puternic dintre noi. Va afla cine va face şi va desface regatele Europei.

Caterina îşi pleacă privirea, aşa că el nu vede sclipirea de furie din ochii ei. O văd împreunându-şi mâinile atât de strâns, încât inelele îi sapă în carnea umflată a degetelor.

— Eu gândesc, milord..., începe ea.

— Nu e nevoie să gândiţi, o reduce el la tăcere. Tot ce puteţi face pentru Anglia este să ne dăruiţi un fiu. Eu conduc ţara, gânditul este treaba mea; a voastră este să-mi naşteţi un moştenitor.

Ea îi face o plecăciune, reuşind să schiţeze un zâmbet. Izbuteşte să evite privirile curioase ale curtenilor, care tocmai au auzit cum o prinţesă a Spaniei este bruftuluită de un Tudor, şi se răsuceşte pe călcâie, pornind înapoi spre Castelul Dover. Eu o urmez la jumătate de pas în spate. Când ajungem la adăpostul zidului care dă înspre mare, se întoarce şi mă ia de braţ, ca şi cum ar avea nevoie de sprijin.

— Îmi pare rău, îi spun eu necuviincios, roşind din pricina gafei regelui.

Ea ridică din umeri şi spune:

— Când voi avea un fiu...

Palatul Greenwich, Londra, toamna anului 1514

Regele renovează palatul din Greenwich la scară mare. A fost locul preferat al verişoarei mele, mamă-sa; mă plimb cu această regină pe unde obişnuiam să mă plimb cu înaintaşa ei, pe cărările de pietriş care se întind de-a lungul fluviului, când regina se opreşte în loc şi îşi duce mâna la pântec, ca şi cum ar fi simţit ceva mişcându-se vajnic înăuntru.

— Te-a lovit tare? o întreb, zâmbind.

Ea se încovoaie, îndoindu-se ca o regină din hârtie, şi întinde orbeşte mâna după mine.

— Mă doare. Mă doare.

— Nu! strig şi o prind de mână tocmai când i se taie picioarele şi se prăvăleşte la pământ.

Cad în genunchi lângă ea, iar doamnele vin într-un suflet.

Îşi înalţă privirea spre mine – are ochii întunecaţi de spaimă şi chipul îi e la fel de alb ca velele corăbiilor de pe fluviu – şi spune:

— Nu spuneţi nimic! O să treacă.

Mă întorc pe dată spre Bessie şi spre Elizabeth Bryan.

— Aţi auzit-o pe Luminăţia Sa. Voi două nu spuneţi o vorbă şi hai s-o ducem înăuntru.

Ne pregătim s-o ridicăm de jos când, dintr-odată, ţipă din rărunchi, de parcă ar fi împuns-o cineva cu o suliţă. În clipa aceea, vreo cinci străjeri se reped spre ea, dar se opresc în loc când o văd prăbuşită la pământ. Nu îndrăznesc să o atingă, trupul ei e sfânt. Nu ştiu ce să facă.

— Aduceţi un scaun! îi reped eu, şi unul face cale întoarsă.

Aduc din palat un scaun din lemn, cu braţe şi spătar şi noi, doamnele, o ajutăm să se aşeze. Străjerii iau scaunul pe sus şi îl duc cu grijă până în palat – frumosul palat de pe malul fluviului unde s-a născut Henric, palatul care le-a purtat noroc Tudorilor – şi o ducem în iatacul întunecos.

Camera e gata doar pe jumătate, având în vedere că i-a venit sorocul cu o lună mai devreme decât ar fi trebuit, dar o apucă facerea în ciuda prevederilor codului bunelor maniere de la curte. Moaşele au un aer mohorât; slujnicele se reped cu pânzeturi curate, cu apă fierbinte, cu tapiserii de agăţat pe pereţi, cu covoare de pus pe mese, toate acele lucruri la care se muncea, dar de care este deodată nevoie în clipa asta. Contracţiile sunt prelungi şi lente, în vreme ce în jurul ei este pregătit iatacul. O zi şi o noapte mai târziu, iatacul e perfect, dar pruncul tot nu s-a născut.

Caterina se lasă pe spate, pe pernele frumos brodate, şi cercetează cu privirea

capetele plecate ale doamnelor, care se roagă în genunchi. Ştiu că pe mine mă caută, aşa că mă ridic şi mă duc la ea.

— Roagă-te pentru mine, îmi şopteşte. Te rog, Margaret, du-te la capelă şi roagă-te pentru mine.

*

Mă trezesc că îngenunchez lângă Bessie, şi amândouă ne agăţăm cu mâinile de grilajul altarului. Mă uit într-o parte şi văd că ochii ei albaştri sunt plini de lacrimi.

— Să ne rugăm la Dumnezeu să fie băiat şi să se nască repede, îmi şopteşte ea, căznindu-se să zâmbească.

— Amin, spun eu. Şi sănătos.

— Nu e nici un temei pentru care regina să nu poată avea un băiat, aşa-i, Lady Salisbury?

Scutur din cap cu tărie.

— Absolut nici unul. Şi dacă te întreabă vreodată cineva, oricine te-ar întreba, Bessie, îi eşti datoare Luminăţiei Sale să le spui că nu ai ştiinţă de vreun temei ca ea să nu poată avea un fiu sănătos.

Ea se lasă pe călcâie.

— Regele întreabă, îmi destăinuie ea. Întreabă des.

Sunt îngrozită.

— Ce anume?

— Întreabă dacă regina vorbeşte în taină cu prietenii ei, cu Domnia Ta şi cu doamnele ei. Întreabă dacă e neliniştită din pricina sarcinii. Întreabă dacă e vreo problemă neştiută.

— Şi tu ce-i spui? o întreb.

Am grijă să-mi domolesc mânia din glas.

— Îi spun că nu ştiu.

— Tu să-i spui aşa, îi zic eu pe un ton ferm. Spune-i că regina este o doamnă minunată – e adevărat, nu-i aşa?

Ea încuviinţează din cap, palidă de concentrare.

— Spune-i că-i este soţie credincioasă – e adevărat, nu-i aşa?

— O, da.

— Şi că îşi slujeşte ţara ca regină şi îl slujeşte pe el ca o tovarăşă de viaţă iubitoare. Nu şi-ar putea dori alături o femeie mai destoinică – o prinţesă din naştere şi regină prin căsătorie.

— Ştiu că este. O ştiu.

— Atunci, dacă ştii atâtea, spune-i că nu încape îndoială că mariajul lor este valabil

în ochii lui Dumnezeu, aşa cum este pentru noi toţi, şi că vor fi binecuvântaţi şi cu un fiu. Însă trebuie să aibă răbdare.

Face o mică grimasă drăgălaşă şi ridică din umeri.

— Ştiţi, nu pot să-i spun toate astea. Nu mă ascultă.

— Dar te întreabă! Tocmai ai spus că te întreabă!

— Cred că întreabă pe toată lumea. Dar nu ascultă pe nimeni, în afară, poate, de episcopul Wolsey. Aşa e şi firesc: doar stăpânul meu este atât de înţelept şi îi cunoaşte vrerea lui Dumnezeu şi tot restul.

— În orice caz, nu-i spune că mariajul lui e nul, îi zic de-a dreptul. Nu ţi-aş ierta-o niciodată, Bessie, dacă ai spune ceva de felul ăsta. Ar fi o răutate, o minciună. Dumnezeu nu te-ar ierta niciodată pentru o minciună ca asta. Iar regina ar avea de suferit.

Scutură din cap cu tărie, iar perlele de pe boneta ei cea nouă tremură şi sclipesc în lumina lumânărilor:

— Niciodată! O iubesc pe regină. Dar nu-i pot spune regelui decât ce vrea să audă. Ştiţi şi Domnia Voastră asta la fel de bine ca mine.

*

Mă întorc în iatacul de naştere şi rămân alături de Caterina până când contracţiile se înteţesc tot mai tare, iar ea se agaţă de funia înnodată în timp ce moaşele îi aruncă pumni de piper în faţă, s-o facă să strănute. Gâfâie, lacrimile îi curg pe obraji, iar ochii şi nările o usturǎ de la mirodenia iritantă, în timp ce urlă de durere. Un şuvoi de sânge şi copilul se naşte. Moaşa se repede la el, îl scoate afară ca pe un peşte care se zbate şi îi taie cordonul. Slujnica însărcinată cu legănatul îl înfaşă într-un scutec curat din pânză de in, şi apoi într-o pătură din lână, şi îl ridică să-l vadă regina. Caterina are ochii împăienjeniţi de lacrimi, se sufocă din pricina piperului şi are dureri.

— E băiat? întreabă.

— Un băiat! îi răspund toate în cor, încântate. Un băiat! Un băiat viu!

Ea se întinde să-i atingă pumnişorii strânşi, picioruşele care se zbat, deşi de data asta se teme să-l ia în braţe. Dar băieţelul e puternic: roşu la faţă, urlă din toţi bojocii, zgomotos ca tată-său, plin de el, ca orice Tudor.

— E sănătos?

— E sănătos, îi zic femeile. E mititel din pricină că s-a născut devreme, dar e sănătos.

Se întoarce către mine şi îmi acordă marea onoare:

— Tu o să-i spui regelui, îmi zice.

*

Îl găsesc în odăile lui, jucând cărţi cu prietenii lui Charles Brandon, cu William Compton şi cu fiul meu Montague. Sunt anunţată tocmai înaintea unui iureş de curteni care nădăjduiau să afle noutăţile de la slujnicele de la uşă şi să-i dea primii veştile, şi ştie pe dată ce mă aduce la el. Sare în picioare şi chipul îi radiază de speranţă. Îl revăd în el pe băieţelul de altădată, băieţelul care şovăia tot timpul între lăudăroşenie şi frică. Fac o plecăciune şi strălucirea din ochii mei, când mă ridic, îi spune totul.

— Luminăţia Voastră, regina a născut un băiat frumos, îi spun simplu. Aveţi un fiu, aveţi un prinţ.

Se clatină şi pune o mână pe umărul lui Montague, să-şi recapete echilibrul. Propriul meu fiu îl susţine pe rege şi este primul care zice:

— Să fie într-un ceas bun! Slăvit fie Domnul!

Lui Henric îi tremură bărbia şi îmi reamintesc că, în ciuda frivolităţii lui, nu are decât douăzeci şi trei de ani, iar fanfaronada lui este un scut împotriva fricii de a nu da greş. Îi văd lacrimile din ochi şi îmi dau seama că a trăit cu groaza teribilă că mariajul lui e blestemat, că nu va avea niciodată un fiu şi că, în acest moment, în timp ce dincolo de uşă lumea salută cu urale vestea iar tovarăşii lui îl bat pe spate şi îi spun că este un bărbat grozav, un taur, un armăsar, un bărbat în toată puterea cuvântului, simte că blestemul care plutea asupra lui a fost dezlegat.

— Trebuie să mă rog, să aduc mulţumiri, îngaimă el neştiind ce spune, neştiind ce ar trebui să spună. Lady Margaret! Ar trebui să aduc mulţumiri, nu-i aşa? Ar trebui să pun pe dată să se ţină o liturghie, aşa-i? E binecuvântarea pe care mi-o dă Dumnezeu, aşa-i? Dovada bunăvoinţei Lui. Sunt binecuvântat. Toată lumea poate vedea că sunt binecuvântat. Casa mea este binecuvântată.

Curtenii se strâng în jurul lui. Îl văd pe Thomas Wolsey croindu-şi loc cu coatele printre tineri şi apoi trimiţând vorbă să se tragă salve de tun şi toate clopotele din Anglia să bată, şi în orişice biserică să se înalţe slujbe de recunoştinţă. O să se aprindă focuri pe străzi, o să se împartă bere şi carne friptă şi în tot regatul o să se ducă vestea că descendenţa regelui este asigurată, că regina i-a dăruit un fiu, că dinastia Tudorilor va dăinui de-a pururi.

— Ea este bine? mă întreabă Henric pe deasupra murmurului de remarci şi felicitări încântate. Copilaşul e voinic?

— E bine, îi zic.

Nu e nevoie să-i spun că este sfârtecată, că soţia lui sângerează îngrozitor, că aproape nu mai vede de la mirodeniile pe care i le-au azvârlit în faţă şi e epuizată după muncile facerii. Lui Henric nu îi place să audă de boli; are oroare de slăbiciunea fizică. Dacă ar şti că regina este sfârtecată şi că sângerează, nu s-ar mai culca niciodată

cu ea.

— Copilaşul e viguros şi puternic. (Trag aer în piept şi joc cea mai bună carte pentru regină.) Seamănă leit cu Înălţimea Voastră, sire. Are părul roşcat al Tudorilor.

Scoate un ţipăt de bucurie şi deodată ţopăie prin încăpere ca un băieţel, plesnind lumea peste spate, strângându-şi în braţe prietenii, exuberant ca un berbecuţ pe luncă.

— Fiul meu! Fiul meu!

— Ducele de Cornwall, îi reaminteşte Thomas Wolsey titlul.

Cineva aduce o ploscă cu vin şi îi deşartă conţinutul în vreo zece cupe.

— Pentru ducele de Cornwall! strigă toţi. Domnul să-l binecuvânteze! Domnul să-i aibă în pază pe rege şi pe prinţul de Wales!

— Şi Domnia Voastră, dragă Lady Margaret, o să aveţi în grijă odaia copilului? îmi strigă peste umăr Henric. Primiţi să aveţi grijă de fiul meu şi să-l ocrotiţi? Sunteţi singura femeie din Anglia căreia aş avea încredere să i-l dau să mi-l crească.

Şovăi. Urma să devin guvernanta oficială a primului fiu regal şi mă tem să mă mai înham la aşa ceva. Dar sunt nevoită să primesc. Dacă n-o fac, pare că mă îndoiesc de propriile mele abilităţi, pare că am îndoieli legate de sănătatea pruncului pe care mi-l dau în grijă. Tot timpul, zi de zi, clipă de clipă, trebuie să ne purtăm ca şi cum nimic n-ar fi în neregulă, ca şi cum nimic n-ar putea merge prost, ca şi cum Tudorii s-ar bucura de o binecuvântare fără egal din partea lui Dumnezeu.

— Nu aţi fi putut alege pe cineva care să-i acorde mai multă grijă şi dragoste, se grăbeşte fiul meu Montague să spună, văzând că şovăi.

Îmi aruncă o privire ca pentru a-mi reaminti că trebuie să răspund, şi asta foarte repede.

— Sunt onorată, spun.

Regele însuşi îmi îndeasă un pocal de vin în mână.

— Draga mea Lady Margaret, o să-l creşteţi pe viitorul rege al Angliei.

*

Şi astfel, eu sunt cea pe care o strigă prima doica atunci când ridică pruncul din pătuţul lui smălţuit şi aurit şi descoperă că este vânăt şi fără viaţă. Se aflau în încăperea învecinată cu iatacul reginei; doica şedea lângă pătuţ, veghindu-l, dar i se păruse că e prea tăcut. I-a pus mâna pe căpşorul moale şi nu i-a simţit pulsul. Şi-a strecurat degetele pe sub cămăşuţa de noapte din batist şi a constatat că era cald încă. Dar nu respira. I se oprise răsuflarea, pur şi simplu, ca şi cum un blestem vechi şi-ar fi spus uşor mâna rece peste năsucul lui şi peste guriţă, curmând linia de sânge care îi asasinase pe prinţii de York.

Ţin în braţe trupuşorul neînsufleţit, în timp ce doica plânge în genunchi dinaintea mea, strigând iar şi iar că nu şi-a luat o clipă ochii de la el, că cel mic nu scotea nici un sunet şi nu avea cum să ştie că este ceva în neregulă – şi apoi îl aşez la loc în pătuţul lui bogat împodobit, ca şi cum aş spera că va dormi adânc. Fără să ştiu ce o să spun, intru prin uşa care desparte odaia copilului de cea de lăuzie, unde regina a fost spălată, oblojită şi îmbrăcată în cămaşa de noapte şi acum se pregăteşte de culcare.

Moaşele întind aşternuturi curate pe patul încăpător şi vreo două doamne de onoare stau jos lângă foc, în vreme ce regina se roagă la micul altar aflat într-un colţ al încăperii. Îngenunchez lângă ea; se întoarce spre mine şi îmi vede expresia.

— Nu, spune ea simplu.

— Îmi pare nespus de rău. (Preţ de câteva clipe îngrozitoare, am senzaţia că o să vărs, atât de greaţă îmi este şi atât de oripilată sunt de ceea ce trebuie să spun.) Îmi pare nespus de rău.

Ea clatină din cap, fără să spună o vorbă, ca un om slab cu duhul la bâlci.

— Nu, spune. Nu.

— E mort, spun eu foarte încet. A murit în pătuţul lui, în somn. Acum o clipă. Îmi pare nespus de rău.

Se albeşte la faţă şi se clatină, gata să cadă pe spate. Scot un ţipăt de avertizare şi una dintre doamnele ei, Bessie Blount, o prinde în clipa în care leşină şi se prăbuşeşte din picioare. O ridicăm de jos şi o culcăm în pat, iar moaşa vine şi toarnă nişte ulei amar pe o compresă cu care îi acoperă nasul şi gura. Ea se îneacă, deschide ochii şi îmi zăreşte chipul.

— Spune-mi că nu este adevărat. Spune-mi că a fost un vis îngrozitor.

— E adevărat, spun şi îmi simt propriul chip udat de lacrimi. Este adevărat. Îmi pare nespus de rău. Pruncul este mort.

De cealaltă parte a patului văd chipul îngrozit al lui Bessie, ca şi cum cele mai îngrozitoare temeri i s-ar fi adeverit. Se lasă încet în genunchi şi începe să se roage, cu fruntea plecată.

*

Regina zace în somptuosul ei pat regal zile în şir. Ar trebui să poarte veşmintele ei cele mai bune, să stea sprijinită pe perne ţesute cu fir de aur, primind daruri de la naşi şi de la ambasadori străini. Dar nu vine nimeni şi, oricum, ar refuza să-i primească. Îşi îngroapă faţa în pernă şi zace în tăcere.

Eu sunt singura care poate intra să o vadă. Îi iau mâna rece într-a mea şi îi rostesc numele. „Caterina“, şoptesc ca o prietenă şi nu ca o supusă: „Caterina“.

O clipă, am impresia că va rămâne tăcută, dar se mişcă încet în pat şi se uită la

mine peste umărul gheboşat. Chipul îi este schimonosit de durere; pare mult mai bătrână decât cei douăzeci şi opt de ani pe care îi are. Pare o statuie năruită a tristeţii.

— Ce este?

Mă rog să-mi vină în minte o vorbă de încurajare, un mesaj de răbdare creştinească, un memento că trebuie să fie curajoasă, ca mama ei, că este regină şi că destinul îi este scris. Mă gândesc că m-aş putea ruga împreună cu ea sau am putea plânge împreună. Dar chipul ei alb ca marmura de Carrara mă descurajează, în timp ce aşteaptă să găsesc ceva de spus, strânsă ghem în jurul durerii ei.

În tăcerea care se aşterne înţeleg că nu există vorbe care s-o poată alina. Nu se poate spune nimic care să-i aducă mângâiere. Dar, chiar şi aşa, e ceva ce trebuie să-i spun.

— Trebuie să te dai jos din pat, e tot ce-i zic. Nu poţi rămâne aici. Trebuie să cobori din pat.

*

Toată lumea îşi pune întrebări, dar nimeni nu zice nimic. Sau, poate, toată lumea îşi pune întrebări, dar nimeni nu zice nimic încă. Caterinei i se face molifta şi revine la curte, iar Henric o întâmpină cu un soi de răceală – ceva nou la el. A fost crescut să fie un băiat exuberant, dar ea îl învaţă ce este mâhnirea. Era un băiat încrezător în propria şansă, aşteptându-se ca soarta să-i surâdă, însă Caterina îl învaţă să se îndoiască de sine. Toată maturitatea lui, ca şi în copilărie, s-a străduit să fie cel mai bun în tot ce face; s-a desfătat cu propria lui vigoare, cu dibăcia şi cu frumuseţea lui. Nu suportă să dea greş şi nu suportă să vadă pe nimeni din preajma sa dând greş. Însă acum ea l-a dezamăgit, fiii lui morţi l-au dezamăgit, până şi Dumnezeu l-a dezamăgit.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1514

Bessie Blount merge peste tot cu regele, numai nu se ţin de mână, de parcă ar fi un tânăr soţ cu frumoasa lui soţie. Festivităţile de Crăciun au loc cu o regină prezidând tăcută, aidoma uneia dintre siluetele pe care curtenii le plăsmuiesc încântaţi din omătul gros, în grădinile acoperite de nea. Este efigia desăvârşită a reginei, în toată splendoarea ei, dar rece ca gheaţa. Henric stă de vorbă cu prietenii săi aşezaţi la stânga lui la masă şi adesea coboară de sub baldachin şi se plimbă prin sala tronului vorbind cu unul şi cu altul în felul lui plăcut, degajat, răspândind bunăvoinţă şi fiind

întâmpinat la fiecare masă cu râsete şi glume. Parcă e cel mai chipeş actor dintr-o feerie, atrăgându-şi admiraţia peste tot unde merge, jucând rolul unui bărbat chipeş iubit de toată lumea.

Caterina şade pe tronul ei fără să mănânce mai nimic, afişând un surâs gol care nu reuşeşte să-i lumineze ochii afundaţi în orbite. După cină, stau unul lângă celălalt pe tronurile lor urmărind reprezentaţiile, iar Bessie stă în picioare lângă rege şi se apleacă să-i şoptească la ureche observaţiile ei, râzând la tot ce spune el, la absolut orice, cu un chicot copilăresc la fel de lipsit de noimă ca un tril de pasăre.

Se pune în scenă o feerie de Crăciun, iar Bessie este costumată într-o doamnă din Savoia, cu o rochie albastră şi mască. În timpul dansului, ea şi însoţitoarele ei sunt salvate de patru cavaleri mascaţi foarte curajoşi şi apoi dansează toţi laolaltă. Tânărul înalt şi roşcat, cu chipul acoperit dănţuieşte cu tânăra splendid de graţioasă. Regina le mulţumeşte pentru reprezentaţia încântătoare, surâde şi împarte mici daruri, ca şi cum nimic nu i-ar face mai mare plăcere pe lume decât să-şi vadă soţul dănţuind cu amanta lui, în ovaţiile curtenilor beţi.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1515

Fiul meu Arthur şi tânăra prinţesă Mary nu rămân multă vreme în Franţa. La numai două luni de la nunta celei mai frumoase prinţese din lumea creştină cu cel mai bătrân rege, Ludovic al Franţei moare, iar prinţesa Mary este acum regină văduvă. Alaiul de nuntă englez trebuie să rămână în Franţa până când se confirmă că nu este grea – bârfitorii susţin veseli că nu poate fi însărcinată, de vreme ce bătrânul rege s-a omorât încercând s-o lase grea –, şi după aceea va trebui să mai aştepte câteva săptămâni; căci mica doamnă s-a măritat cu Charles Brandon, cel pe care regele l-a trimis s-o aducă acasă, iar acum trebuie să-i ceară regelui iertare înainte de a se putea întoarce.

Întotdeauna a fost o copilă îndărătnică, la fel de pătimaşă şi de încăpăţânată ca fratele ei. Când aud că s-a măritat din dragoste, în ciuda voinţei regelui, zâmbesc gândindu-mă la mama ei, verişoara Elisabeta, care s-a îndrăgostit şi ea şi a jurat că avea să se mărite cu alesul inimii ei. Mă gândesc la mama acesteia, care s-a măritat în taină, din dragoste, şi la mama acesteia, care era ducesă şi s-a măritat cu scutierul răposatului ei soţ, iscând un scandal imens. Prinţesa Mary este urmaşa a trei generaţii de femei care au crezut cu tărie în a-şi face pe plac.

Henric a fost păcălit de cei doi sau, poate, mai degrabă cei doi tineri bărbaţi au fost

păcăliţi de tânără. Henric ştia că sora lui era îndrăgostită până peste cap de Charles Brandon şi şi-a pus prietenul să promită că avea s-o aducă în siguranţă acasă, ca văduvă, şi că nici nu se va gândi măcar să-i vorbească de iubire; dar, de îndată ce Charles a sosit din Anglia, ea a plâns şi a jurat că fie se va mărita cu el, fie se va călugări. Când cu lacrimi fierbinţi, când cu izbucniri de furie, l-a cucerit cu totul şi l-a convins s-o ia de nevastă.

Şi pe fratele ei l-a prins pe picior greşit, căci tânăra nu a făcut decât să-l convingă să-şi respecte cuvântul dat. Atunci când Henric a stăruit în privinţa mariajului cu regele Franţei, ea a primit să se mărite cu alesul lui prima oară, dacă pe al doilea soţ avea să şi-l poată alege singură – iar acum asta a făcut. Henric este supărat foc pe ea şi pe scumpul lui prieten Charles, şi mulţi sunt de părere că Brandon se face vinovat de înaltă trădare pentru faptul că s-a căsătorit cu o prinţesă fără permisiune.

— Ar trebui decapitat, spune fără menajamente bătrânul Thomas Howard. Bărbaţi mult, mult, mai destoinici decât el au sfârşit cu capul pe butuc pentru lucruri mult mai puţin grave. E un act de trădare, nu-i aşa?

— Nu îmi pare că acest rege este adeptul execuţiilor, spun eu. Slavă Domnului!

E adevărat. Spre deosebire de tată-său, Henric nu este nici adeptul Turnului, nici al butucului, şi tânjeşte după iubirea şi admiraţia curţii lui. Îşi iartă repede surioara iubită şi pe cel mai vechi prieten, iar cei doi revin la curte triumfători şi plănuiesc o a doua nuntă – publică de data aceasta –, în mai.

Este unul dintre puţinele evenimente fericite din această primăvară, când regele şi regina sunt reuniţi de afecţiunea lor comună pentru sora lui cea frumoasă şi neascultătoare şi de bucuria de a o vedea întoarsă la palat. În rest, sunt reci unul cu celălalt, iar prinţesa Mary, regina văduvă a Franţei, găseşte curtea foarte schimbată.

— Nu ascultă deloc sfatul reginei? mă întreabă. Nu o mai vizitează niciodată în odăile ei, cum făcea pe vremuri.

Clatin din cap şi rup cu dinţii un fir al broderiei la care lucrez.

— Nu ascultă de nimeni acum, în afară de Thomas Wolsey? stăruie ea.

— Nimeni, în afară de Thomas Wolsey, arhiepiscop de York, spun eu. Iar arhiepiscopul, în înţelepciunea lui, îi preferă pe francezi.

Arhiepiscopul a luat locul reginei la sfaturile de taină ale lui Henric; a luat locul tuturor celorlalţi sfetnici în sălile de consiliu. Munceşte atât de mult, încât e în stare să pună mâna pe funcţiile şi soldele a zece oameni şi, în vreme ce el se împarte între dregătorii şi vistierii, Henric este liber să se joace de-a îndrăgostitul, iar regina nu poate face altceva decât să zâmbească şi să lase impresia că n-o deranjează.

Regele încă vizitează iatacul Caterinei, din nevoia unui moştenitor, însă plăcerea o găseşte în altă parte. Laudele Caterinei nu-l mai interesează la fel de mult acum, că nu mai este frumoasa văduvă a fratelui său mai mare, femeia pe care îi era interzis să o

ia de nevastă. Şi-a schimbat părerea despre tatăl ei de când a dat greş în războiul cu Franţa; şi-a schimbat părerea despre ea fiindcă nu a reuşit să-i ofere un urmaş. Stau de fiecare dată unul lângă celălalt la masă şi bineînţeles că este cinstită ca regina Angliei la toate evenimentele, însă el nu mai este sir Inimă Credincioasă, şi acum toată lumea poate vedea asta, nu doar doamnele atente din odăile reginei şi familiile lor oportuniste.

Palatul Greenwich, Londra, mai 1515

Nu îmi place Charles Brandon; nici măcar în ziua nunţii lui oficiale cu prinţesa Mary nu reuşesc să-l privesc cu mai multă însufleţire, dar asta este din pricina prudenţei mele. Când văd un bărbat pe care toată lumea îl adoră, care a ţâşnit ca o scânteie către locurile cele mai sus-puse din ţară, întotdeauna mă întreb ce va face cu toată căldura şi lumina aceasta şi al cui acoperiş de stuf o să-l aprindă.

— Dar cel puţin draga noastră prinţesă Mary are parte de o căsătorie din dragoste, îmi spune regina în timp ce stau în picioare în spatele ei, ţinându-i coroana în vreme ce doamna de onoare îi prinde părul în ace.

Este acelaşi castaniu strălucitor pe care prinţul Arthur îl adora, cu doar câteva fire cenuşii.

Îi zâmbesc.

— Sigur e dragoste din partea ei; dar porneşti de la premisa că Charles Brandon are inimă.

Ea scutură din cap cu un surâs mustrător, iar doamna prinde din zbor un ac desprins.

— O, îmi pare rău, spune regina şi rămâne nemişcată. Văd că nu eşti adepta iubirii, Lady Margaret, zice ea zâmbind. Ai devenit o văduvă bătrână şi rece.

— Aşa este, îi spun eu veselă. Însă prinţesa – vreau să zic regina văduvă a Franţei – are destulă inimă pentru amândoi.

— Ei bine, eu una mă bucur că s-a întors la curte, spune Caterina. Şi mă bucur că regele şi-a iertat prietenul. Sunt un cuplu atât de reuşit. (Îmi aruncă un zâmbet pieziş. Caterina nu a fost niciodată proastă.) Arhiepiscopul de York, Thomas Wolsey, a fost de acord cu căsătoria? caută ea să se asigure.

— Da, îi spun. Şi nu mă îndoiesc că Charles Brandon îi este recunoscător pentru sprijin. Şi sunt convinsă că îl va costa.

Ea încuviinţează din cap în tăcere. Favoriţii roiesc în jurul regelui ca viespile în

jurul unei tarte cu gem puse pe pervaz, la răcit. Trebuie să se întreacă unii pe alţii în complimente zumzăitoare. Wolsey şi Brandon sunt uniţi împotriva vărului meu, ducele de Buckingham; însă toţi seniorii din ţară îl pizmuiesc pe Wolsey.

— Regele este credincios prietenilor lui, remarcă ea.

— Bineînţeles, încuviinţez eu. Întotdeauna a fost un băiat foarte bun la suflet. Nu poartă niciodată pică.

*

Ospăţul de nuntă este vesel. Mary e îndrăgită de toată lumea de la curte şi ne bucurăm s-o avem din nou în mijlocul nostru, deşi suntem cu toţii îngrijoraţi din pricina sănătăţii şi a siguranţei surorii ei Margaret, în Scoţia. De când a rămas văduvă şi s-a căsătorit cu un bărbat pe care lorzii scoţieni nu-l pot accepta, cu toţii ne dorim ca şi Margaret să se întoarcă acasă, unde ar fi în siguranţă.

Fiul meu Arthur vine după mine în timpul dansului, mă sărută pe obraji şi îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

— Nu dansezi? îl întreb.

— Nu, căci trebuie să-ţi prezint pe cineva.

Mă întorc spre el.

— Nu sunt veşti proaste, nu? mă grăbesc eu să întreb.

— Doar un vizitator sosit la curte, care doreşte să te vadă.

Îşi croieşte drum printre dansatori zâmbindu-i unuia şi atingându-l pe braţ pe un altul, trece de uşa boltită şi pătrunde într-o încăpere tainică. Intru şi eu, iar acolo se află ultima persoană pe care m-aş fi aşteptat s-o văd: băiatul meu Reginald, deşirat ca un mânz, cu încheieturile iţindu-i-se prin manşetele surtucului, cu cizmele scâlciate şi cu zâmbetul lui sfios.

— Mamă, spune el, iar eu îi pun mâna pe capul încălzit şi apoi îl strâng în braţe când se ridică iute de jos.

— Băiatul meu! exclam eu încântată. Vai, Reginald!

Continui să îl strâng în braţe, dar simt cum i se încordează umerii. Niciodată nu mă îmbrăţişează cum o fac băieţii mei mai mari, nu se lipeşte de mine ca fratele lui mai mic, Geoffrey. A fost învăţat să fie un copil rezervat; acum, la cincisprezece ani, este un tânăr crescut la mănăstire.

— Mamă, repetă el ca şi cum ar căuta să găsească sensul acestei vorbe.

— De ce nu eşti la Oxford? îl întreb, slobozindu-l din strânsoare. Regele ştie că eşti aici? Ai primit încuviinţare să pleci?

— A absolvit, mamă! mă linişteşte Arthur. Nu mai are de ce să se întoarcă la Oxford! S-a descurcat foarte bine. Şi-a încheiat studiile. Este victorios. Este considerat

un învăţat foarte promiţător.

— Aşa este? îl întreb eu cu neîncredere.

Sfios, îşi fereşte privirea.

— Sunt cel mai bun latinist de la colegiul meu, spune el încet. Lumea zice că sunt cel mai bun din tot oraşul.

— Asta înseamnă cel mai bun din toată Anglia! exclamă Arthur exaltat.

Uşa din spatele nostru se deschide şi un val de muzică pătrunde laolaltă cu Montague, care este însoţit de Geoffrey. Geoffrey, care are acum zece ani, aleargă spre fratele lui mai mare ca un copil entuziasmat, iar Reginald îl respinge şi îl îmbrăţişează pe Montague.

— A dezbătut vreme de trei zile esenţa dumnezeirii, îmi spune Arthur. Este foarte admirat. Fratele nostru s-a dovedit un mare învăţat.

Eu râd.

— Ei bine, mă bucur să aud asta. Şi acum ce urmează, Reginald? Ţi-a trimis regele poruncă? O să intri în rândurile Bisericii? Ce vrea să faci?

Reginald mă priveşte neliniştit.

— Nu am vocaţie pentru viaţa bisericească, spune el cu glas scăzut. Aşadar, nădăjduiesc că o să-mi îngădui, mamă…

— Nu ai vocaţie? îl îngân eu. Ai trăit între zidurile unei abaţii de la şase ani! Ţi-ai petrecut aproape toată viaţa ca om al Bisericii. Ai fost educat ca un om al Bisericii. De ce nu vrei să fii hirotonisit?

— Nu simt nici o chemare, repetă el.

Mă întorc spre Montague.

— Ce vrea să spună cu asta? îl întreb. De când e nevoie ca un cleric să simtă chemarea lui Dumnezeu? Orice episcop din ţara asta este în postul acela pentru a-şi sprijini familia. În mod limpede, a fost educat pentru a sluji Biserica. Arthur îmi spune că este bine văzut. Regele însuşi a făcut totul pentru el. Dacă este hirotonisit, poate primi redevenţele de pe urma marilor noastre moşii şi va ajunge, fără îndoială, episcop. Şi ar putea urca în ierarhie, ar putea chiar să devină arhiepiscop.

— E o chestiune de conştiinţă, intervine Arthur înainte ca frate-său să apuce să răspundă. Zău aşa, mamă…

Mă duc spre jilţul amplasat la capătul mesei, mă aşez şi mă uit pe deasupra suprafeţei întinse şi lustruite, la băieţii mei. Geoffrey mă urmează şi rămâne în picioare în spatele scaunului meu, uitându-se cu un aer grav la fraţii lui mai mari, de parcă el ar fi pajul meu, micul meu scutier, iar ei – nişte petiţionari veniţi în audienţă la noi amândoi.

— Toată lumea din familia noastră îl slujeşte pe rege, spun eu sec. Este singurul mod în care poţi accede la bogăţie şi putere. Înseamnă deopotrivă siguranţă şi reuşită.

Arthur, tu eşti curtean, unul dintre cei mai destoinici cavaleri de la curte, o adevărată podoabă a curţii. Montague, tu ţi-ai câştigat locul ca slujitor al Consiliului, cea mai bună poziţie de la curte, şi trecerea ta continuă să sporească; vei ajunge sfetnic de taină, n-am nici o îndoială. Geoffrey îşi va face datoria în odăile regelui când va mai creşte puţin şi îl va sluji pe rege la fel ca oricare dintre voi. Ursula se va mărita cu un nobil, aliindu-ne cu cea mai bună familie la care putem spera, şi ne va perpetua spiţa. Reginald va fi un om al Bisericii şi îi va sluji pe rege şi pe Dumnezeu. Cum ar putea fi altfel? Ce altceva poate să facă?

— Îl iubesc şi îl admir pe rege, spune Reginald cu glas scăzut. Şi îi sunt recunoscător. Mi-a oferit eparhia Wimborne Minster, o poziţie importantă. Însă nu trebuie să mă călugăresc pentru a o obţine, pot fi vicar şi fără să fiu hirotonisit. Şi zice că o să-mi plătească studiile în străinătate.

— Nu insistă să te călugăreşti?

— Nu.

Sunt surprinsă.

— Este un semn de mare bunăvoinţă, spun. M-aş fi aşteptat să ţi-o ceară, după câte a făcut pentru tine.

— Regele a citit unul dintre eseurile lui Reginald, îmi explică Arthur. Reginald susţine că Biserica ar trebui slujită numai de bărbaţi care au auzit chemarea lui Dumnezeu, nu de unii care speră să urce pe scara socială cu ajutorul Bisericii. Regele a fost foarte impresionat. Admiră logica lui Reginald, raţionamentul. Îl consideră deopotrivă plin de inspiraţie şi cultivat.

Mă străduiesc să-mi ascund surpriza pricinuită de acest fiu al meu care pare să fi devenit teolog, mai degrabă decât preot. Nu-l pot obliga să se călugărească în această etapă a vieţii lui, cu atât mai mult cu cât regele este dispus să-l sprijine ca pe un învăţat laic.

— Ei bine, atunci aşa să fie, consimt. Foarte bine, deocamdată. Mai târziu va trebui să fii hirotonisit pentru a urca în ierarhia bisericească, Reginald. Să nu-ţi închipui că o să poţi evita acest lucru. Dar, pentru moment, poţi accepta eparhia şi studia după cum doreşti, având în vedere că Luminăţia Sa consimte. (Îi arunc o privire lui Montague.) O să strângem noi arenzile pentru el, spun. O să-i plătim o rentă.

— Nu vreau să plec în străinătate, spune Reginald foarte încet. Dacă o să-mi îngădui, mamă, mi-ar plăcea să rămân în Anglia.

Sunt atât de uluită, încât câteva clipe nu spun nimic, iar Arthur vorbeşte umplând tăcerea.

— Nu a trăit deloc cu noi încă din copilărie, mamă. Lasă-l să studieze la Oxford, să locuiască la L’Erber şi să-şi petreacă verile cu noi. Ni se poate alătura când pornim în călătorie peste vară şi, atunci când mergem la Warblington sau la Bisham, o să poată

veni cu noi. Sunt convins că regele o să-i dea voie. Montague şi cu mine putem să i-o cerem în numele lui Reginald. Cu siguranţă are voie să vină acasă, acum că şi-a încheiat studiile, nu?

Reginald, băiatul căruia nu mi-am putut permite să-i dau de mâncare sau să-i pun un acoperiş deasupra capului, mă priveşte drept în ochi.

— Vreau să mă întorc acasă, spune. Vreau să trăiesc cu ai mei. A sosit timpul. Este rândul meu. Îngăduie-mi să mă întorc acasă. Am stat departe de voi toţi atâta vreme.

Şovăi. Să-mi strâng din nou familia laolaltă ar fi cea mai mare realizare de când am reintrat în graţiile regelui şi mi-am recăpătat averea. Să-mi adun toţi fiii sub acelaşi acoperiş şi să-i văd muncind pentru puterea şi trăinicia familiei noastre este visul meu.

— Asta îmi doresc şi eu, îl încredinţez. Nu ţi-am zis-o niciodată, n-o să-ţi spun niciodată cât mi-ai lipsit. Bineînţeles. Dar va trebui să-l întreb pe rege. Nu voi, ci eu o să-l întreb pe rege şi, dacă se învoieşte, atunci nu-mi voi dori nimic mai mult pe lume.

Reginald se îmbujorează ca o fetişcană şi văd cum ochii i se întunecă deodată de lacrimi. Îmi dau seama că, deşi o fi un cărturar strălucit şi promiţător, totuşi nu are decât cincisprezece ani – un băiat care nu a avut parte de copilărie. Bineînţeles că vrea să trăiască alături de noi toţi. Vrea să fie din nou fiul meu iubit. Acum că ne-am regăsit căminul, vrea să fie cu noi. Este corect să fie cu noi.

Palatul Richmond, la vest de Londra, iunie 1515

Întoarcerea prinţesei Mary în calitate de regină văduvă a Franţei aduce însufleţire şi frumuseţe la o curte unde veselia se cam împuţinase. Intră şi iese într-un suflet din odăile reginei, ca să-i arate cum se învârte o rochie nouă sau să-i aducă o carte din învăţătura cea nouă. Le învaţă pe doamnele reginei danţurile care sunt la modă în Franţa, iar prezenţa anturajului ei îi aduce pe toţi tinerii din alaiul regelui şi pe rege însuşi în iatacurile reginei, să cânte, să joace jocuri, să flirteze şi să scrie versuri.

Îl readuce pe rege în preajma soţiei sale, iar el îi redescoperă şarmul şi spiritul cu care este înzestrată din naştere. Îşi dă din nou seama că este căsătorit cu o femeie frumoasă, cultivată, amuzantă şi i se reaminteşte faptul că soţia lui este o prinţesă adevărată: frumoasă, admirată, cea mai rafinată femeie de la curte. Prin comparaţie cu fetele care îi cerşesc atenţia, Caterina străluceşte pur şi simplu. Pe măsură ce vara devine tot mai caldă şi curtenii încep să iasă cu bărcile pe fluviu şi să ia cina pe câmpiile luxuriante din jurul Londrei, regele vine adesea în patul Caterinei şi, deşi

dănţuieşte cu Bessie Blount, de culcat se culcă cu soţia lui.

Într-una dintre aceste zile însorite, îmi iau inima în dinţi şi îl întreb pe rege dacă Reginald poate rămâne în Anglia.

— Ah, Lady Margaret, trebuie să-ţi iei rămas-bun de la fiul Domniei Tale, dar nu pentru multă vreme, spune el pe un ton îndeajuns de amabil.

Merg alături de el pe drumul de întoarcere dinspre peluza unde se joacă bile. Înaintea noastră, câteva dintre doamnele reginei merg agale, chicotind afectat şi tachinându-se în joacă, în speranţa că regele le va remarca.

— Toate regatele din Europa se dau în vânt după noua învăţătură, îmi explică Henric. Toţi scriu lucrări, desenează schiţe, inventează maşinării, înalţă monumente minunate. Orice rege, orice duce, până şi ultimul lord îşi doresc să aibă cărturari în casa lor, să fie mecena. Anglia are nevoie de învăţaţi la fel de mult ca Roma. Şi, din câte aud, fiul Domniei Tale va fi unul dintre cei mai străluciţi.

— Îi place să înveţe, spun. Cred sincer că are un dar. Şi vă este recunoscător că l-aţi trimis la Oxford. Cu toţii suntem. Dar trebuie să fiţi de acord că vă poate sluji ca învăţat la fel de bine de la Westminster ca de oriunde în altă parte, şi ar putea locui acasă.

— Padova, decretează regele. La Padova trebuie să meargă. Acolo se întâmplă totul, acolo se află cei mai mari învăţaţi. Trebuie să meargă acolo şi să înveţe tot ce poate, iar după aceea o să se poată întoarce acasă, să aducă învăţătura cea nouă în universităţile noastre şi să-şi publice consideraţiile în engleză. Poate traduce în engleză marile texte care se scriu, astfel încât cărturarii englezi să le poată studia. Poate aduce învăţătura lor în universităţile noastre. Am aşteptări mari de la el.

— Padova?

— În Italia. Şi ne poate găsi cărţi şi manuscrise pe care să le cumpere pentru noi şi să le traducă. Mi le poate dedica. Poate înfiinţa o bibliotecă în numele meu. Poate îndruma cărturari italieni să vină la curtea noastră. Va fi învăţatul şi slujitorul meu la Padova. Va străluci. Va arăta lumii creştine că şi noi, aici, în Anglia, citim şi studiem şi înţelegem. Ştii că întotdeauna am îndrăgit învăţătura, Lady Margaret. Ştii cât de impresionat era Erasmus de mine pe când eram doar un băieţel! Şi toţi preceptorii mei erau de părere că, atunci când aveam să intru în rândurile Bisericii, aveam să devin un mare teolog. Şi un lingvist strălucit. Încă mai scriu poezie, ştii. Dacă aş fi avut oportunităţile care îl aşteaptă pe Reginald, nu ştiu ce aş fi putut deveni. Dacă aş fi fost crescut că el, în spiritul învăţăturii, nu mi-aş fi dorit nimic altceva decât să studiez.

— Aţi fost foarte bun cu el. (Nu-l pot disocia pe rege de imaginea măgulitoare a curţii lui ca centru al noii învăţături şi a lui Reginald ca emisar al lui dinaintea unui lumi căzute în admiraţie.) Dar cu siguranţă nu trebuie să plece numaidecât, nu?

— O, cât de repede se poate, dacă mă întrebi pe mine, spune Henric mărinimos. O

să-i plătesc o rentă, şi are şi arenzile de la…

Se întoarce iar Thomas Wolsey, care a mers în urma noastră. Evident, a tras cu urechea şi spune:

— Wimborne Minster.

— Da, întocmai. Şi mai sunt şi alte arenzi care îi pot reveni. Wolsey o să aibă grijă. Wolsey se pricepe atât de bine să ofere oamenilor posturi potrivite cu nevoile lor! Vreau ca Reginald să fie emisarul nostru; la Padova trebuie să arate ca un cărturar bine privit şi să trăiască precum unul. Eu sunt protectorul lui, Lady Margaret; poziţia lui îmi reflectă propria erudiţie. Vreau ca toată lumea să ştie că sunt un gânditor aflat în avangarda noii învăţături, un rege luminat.

— Vă mulţumesc, spun. Doar că noi, familia lui, ne-am fi dorit să-l ştim acasă, o vreme.

Henric îmi ia mâna şi mi-o îndeasă în scobitura braţului lui.

— Ştiu, spune el cu căldură. Şi mie mi-e dor de mama, doar ştii. Am pierdut-o când eram mai mic decât este Reginald acum. Dar a trebuit să îndur. Bărbatul trebuie să se ducă unde îl cheamă soarta.

Regele înaintează agale, ţinându-mi braţul într-al lui. O fată frumoasă trece pe lângă noi şi îi aruncă un zâmbet cald. Aproape că simt arsura curiozităţii lui aţâţate când fata face o plecăciune, cu capul blond plecat.

— Toate doamnele par să-şi fi schimbat bonetele, observă Henric. Ce e cu moda aceasta pe care a adus-o sora mea? Ce poartă zilele astea?

— Este boneta franţuzească, spun. Regina văduvă a Franţei a adus-o cu ea. Cred că o s-o adopt şi eu. Nu este atât de grea şi e mai uşor de purtat.

— Atunci trebuie să le poarte şi Luminăţia Sa, spune el. (Mă trage mai aproape.) Se simte bine, nu găseşti? Poate avem noroc de data asta? Îmi spune că nu i-au venit cârpele.

— Este foarte curând, dar aşa nădăjduiesc, spun eu fără şovăială. Mă rog să fie aşa. Şi ea se roagă în fiecare zi să fie binecuvântată cu un prunc, ştiu asta.

— Şi atunci de ce nu ne aude Cel de Sus? Dacă ea se roagă în fiecare zi, şi eu mă rog în fiecare zi, şi Domnia Ta la fel? Şi la fel jumătate de Anglie? De ce şi-a întors Dumnezeu faţa de la soţia mea şi nu vrea să-mi dăruiască un fiu?

Sunt atât de îngrozită să-l aud dând glas acestui gând faţă de mine, în timp ce Thomas Wolsey stă îndeajuns de aproape să ne audă, încât picioarele mi se împleticesc de parcă aş înainta prin noroi. Henric mă întoarce încet cu faţa spre el şi amândoi rămânem locului.) Nu e greşit să pun o asemenea întrebare, stăruie el, apărându-se ca un copil. Nu este o trădare faţă de Luminăţia Sa, pe care o iubesc şi pe care o s-o iubesc mereu. Nu desfid voinţa lui Dumnezeu, deci nu este erezie. Tot ce spun este: de ce orice grăsan nătâng dintr-un sat poate avea un fiu, iar regele Angliei

nu?

— Poate o să aveţi acum unul, spun cu glas stins. Poate vă poartă în pântec fiul chiar în clipa aceasta.

— Sau poate o să nască unul care va muri.

— Nu spuneţi asta!

Îmi aruncă o privire bănuitoare.

— De ce? Ai ajuns acum să te temi de blesteme? Crezi că e urmărită de ghinion?

Îmi înghit vorbele. Acest tânăr mă întreabă dacă cred în blesteme, când eu ştiu sigur că propria lui mamă a aruncat un blestem asupra urmaşilor tatălui lui, şi îmi amintesc cât se poate de limpede că am căzut în genunchi şi m-am rugat Celui de Sus să-i pedepsească pe Tudori pentru răul pe care mi l-au pricinuit mie şi alor mei.

— Cred în voia lui Dumnezeu, spun, ocolind întrebarea. Iar o femeie atât de bună, de iubită şi de sfântă precum e regina nu poate fi decât binecuvântată.

Vorbele mele nu l-au alinat; pare nefericit, de parcă nu i-aş fi spus ce trebuia. Nu-mi pot imagina ce altceva şi-ar putea dori să audă.

— Eu ar trebui să fiu cel binecuvântat, îmi reaminteşte, ca şi cum ar fi tot băieţelul răzgâiat din odaia copiilor, unde toate se învârteau în jurul voinţei lui copilăreşti. Eu ar trebui să fiu cel binecuvântat. Nu poate fi drept să nu pot avea un fiu.

Anglia, vara anului 1515

Curtea pleacă în călătorie spre vest, iar regina îi însoţeşte într-o litieră, ca să nu se ostenească prea tare. Regele, nerăbdător ca un băieţel, se trezeşte în fiecare zi dis-de-dimineaţă ca să vâneze şi se întoarce unde am făcut popas, strigând că îi este o foame de lup! Că moare de foame! Bucătarii servesc un mic dejun imens în miezul zilei, uneori chiar pe câmpul de vânătoare, unde înalţă o tabără de corturi de parcă am fi într-o expediţie militară.

Thomas Wolsey călătoreşte cu noi, călărind tot timpul pe un catâr alb – la fel ca Mântuitorul –, însă animalul lui umil este înzestrat cu cel mai meşteşugit harnaşament din piele roşu-cardinal, care nu cred că i-ar fi fost pe plac lui Hristos. Clericul cu obârşii modeste a făcut cel mai mare salt pe care îl poate face o faţă bisericească, iar acum are rang de cardinal şi îi merg dinainte, peste tot, o cruce din argint şi o armată de servitori în livrea.

— A ajuns cel mai sus cu putinţă în ierarhia bisericească, asta dacă nu-i convinge să-l numească papă, îmi şopteşte regina printre perdelele litierei, în timp ce eu

călăresc în rând cu ea.

Râd, dar nu mă pot abţine să mă întreb ce răspuns ar găsi cardinalul, dacă regele l-ar întreba de ce nu l-a binecuvântat Dumnezeu cu un fiu. Un cleric – aflat atât de aproape de Roma, atât de cultivat şi ocupând o poziţie atât de înaltă în ierarhia Bisericii – sigur trebuie să aibă un răspuns pentru stăpânul care l-a ridicat în rang doar din motivul că poate răspunde la orice întrebare. Sunt sigură că Henric îl va întreba. Sunt încredinţată că el îi va spune ceea ce Henric vrea să audă; şi tare aş vrea să ştiu care va fi răspunsul.

Palatul Westminster, Londra, toamna anului 1515

În sfârşit, primim veşti din Scoţia. Sora regelui, regina văduvă Margaret, a fugit din ţara pe care n-a izbutit nicicum s-o cârmuiască şi s-a aciuat într-un castel din Nord pentru a da naştere unei fetiţe care se va numi Lady Margaret Douglas. Domnul s-o aibă în pază pe copilă, căci mamă-sa e în exil, iar tată-său a fugit înapoi în Scoţia. Regina văduvă va trebui să-şi croiască drum spre Sud, unde va fi în siguranţă alături de fratele ei, iar regina Caterina îi trimite tot ce şi-ar putea dori pentru călătorie.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara lui 1516

Ne apucăm să-i pregătim reginei odăile pentru naştere. Doamnele ei supraveghează în timp ce servitorii acoperă în întregime pereţii cu tapiserii groase, astupând complet ferestrele, şi inspectează aranjarea pocalelor şi a farfuriilor din aur şi argint în dulapuri. Acestea nu vor fi folosite de regină, care va mânca din farfuriile ei obişnuite din aur, însă orice iatac de naştere trebuie să fie înzestrat din abundență, în cinstea prinţului care se va naşte aici.

Una dintre doamne, Elizabeth Bryan, căsătorită Carew, se asigură că uriaşul pat cu polog este aşternut cu cearşafuri catifelate din olandă şi acoperit cu pături din catifea somptuoase. Le arată aceste pregătiri atente nou-venitelor la curte; acestea trebuie să cunoască ritualurile corecte ale unei naşteri regale. Dar pentru Bessie Blount şi celelalte nu este nici o noutate, aşa că ne vedem de treabă în tăcere, fără însufleţire.

Bessie este atât de tăcută, încât mă opresc s-o întreb dacă se simte bine. Pare atât de

tulburată, că o trag după mine în iatacul reginei şi flacăra înclinată a lumânării de pe micul altar îi învăluie chipul când în lumină aurie, când în umbră.

— Pare o pierdere de vreme pentru noi, şi un prilej de mâhnire pentru ea, spune.

— Sst! o ţistui numaidecât. Ai grijă ce spui, Bessie.

— Dar e limpede, nu? Nu sunt singura care o spune. Toată lumea ştie.

— Ce ştie toată lumea?

— Că n-o să-i dăruiască niciodată un copil, spune Bessie în şoaptă.

— Nimeni nu poate şti aşa ceva! exclam. Nimeni nu poate şti ce o să se întâmple! Poate de data asta va naşte un băiat voinic şi frumos şi îl va chema Henric, duce de Cornwall, iar când va creşte va fi prinţ de Wales şi vom fi cu toţii fericiţi.

— Ei bine, sper, spune ea, îndeajuns de supusă.

Însă îşi fereşte privirea, ca şi cum spusele ei n-ar însemna nimic, şi o clipă mai târziu se face nevăzută prin uşa boltită.

*

De îndată ce iatacul este pregătit, regina se retrage pentru naştere cu buzele strânse, în semn de îndârjire cruntă. Intru împreună cu ea în cunoscutele odăi întunecate şi, în mod laş, îmi mărturisesc în sinea mea că n-aş mai putea îndura o moarte. Dacă are iar un băiat, nu cred că o să am curajul să-l iau în grijă. Temerile mi-au sporit într-atât, încât aproape că mi-au înecat orice speranţă. Acum sunt încredinţată că o să nască un copil mort, sau că orice copil ar naşte va muri în câteva zile.

Mă simt încă şi mai mohorâtă când regele mă cheamă lângă el după utrenie, într-o zi, şi ne întoarcem împreună prin întunericul zorilor până la odaia de naştere.

— Tatăl reginei, regele Ferdinand, a murit, îmi spune dintr-odată. Nu cred că ar trebui să-i dăm de ştire până naşte. Nu crezi la fel?

— Ba da, spun eu pe dată. (E o regulă categorică: regina care se pregăteşte de naştere trebuie ferită de veşti proaste. Caterina îşi adora părintele, deşi nimeni nu poate nega că a fost un stăpân aspru pentru mezina lui.) Puteţi să-i spuneţi după ce naşte. Acum nu trebuie tulburată.

— Dar sora mea Margaret s-a retras temându-se să nu fie ucisă de rebeli, protestează el. Abia a reuşit să treacă graniţa şi să se pună la adăpost. Şi cu toate acestea, a născut o fetiţă sănătoasă.

— Ştiu, îi spun. Luminăţia Sa regina Scoţiei e o femeie curajoasă. Dar nimeni nu s-ar putea îndoi de curajul reginei noastre.

— Şi zici că e bine? mă întreabă, de parcă aş fi doctor, de parcă asigurările pe care i le dau ar însemna ceva.

— Este bine, spun eu hotărât. Sunt încrezătoare.

— Într-adevăr?

Nu vrea să audă decât un lucru. Bineînţeles că îl spun:

— Da.

*

Mă căznesc să mă port de parcă aş fi încrezătoare când o întâmpin veselă, în fiecare dimineaţă, şi îngenunchez alături de ea la grilajul unde preotul vine de trei ori pe zi să se roage. Când el Îi cere lui Dumnezeu să binecuvânteze rodnicia mamei şi sănătatea pruncului, spun „Amin“ cu tărie, şi uneori simt mâna Caterinei strecurându-se într-a mea, ca şi cum ar căuta să-i dau asigurări. Întotdeauna îi strâng degetele cu putere. Nu îngădui niciodată să-mi tulbure privirea vreo urmă de îndoială sau să-mi iasă din gură vreo vorbă şovăitoare; nici măcar atunci când îmi spune şoptit:

— Uneori, Margaret, mă tem că ceva nu este în ordine.

Nu spun niciodată: „Ai dreptate. Lucrul de care te temi este un blestem cumplit“.

În schimb, mă uit întotdeauna în ochii ei şi declar:

— Orice soţie din lume, orice femeie pe care o cunosc a pierdut cel puţin un prunc şi a continuat să facă alţii. Tu provii dintr-o familie prolifică, eşti tânără şi puternică, iar regele este un bărbat fără pereche. Nimeni nu poate pune la îndoială vigoarea şi puterea lui, nimeni nu se poate îndoi că eşti la fel de rodnică precum rodia – blazonul tău. De data asta, Caterina, de data asta sunt sigură.

Ea dă din cap. Îi văd surâsul îndârjit în timp ce se sileşte să capete încredere.

— Atunci o să fiu încrezătoare, spune. Dacă tu eşti. Dacă tu eşti încrezătoare cu adevărat.

— Sunt, o mint eu.

*

E o naştere mai uşoară decât cea de dinainte, iar când moaşele strigă că văd creştetul însângerat al copilului, Caterina mă strânge de braţ, şi preţ de o clipă îmi spun că poate acesta este un copil robust. Poate că totul o să fie bine.

O strâng de mână şi îi spun să aştepte, apoi moaşele exclamă că vine copilul şi că trebuie să împingă. Caterina strânge din dinţi şi îşi înăbuşă un vaiet de durere. Crede – vreun cucernic nătâng i-a spus asta – că o regină nu ţipă în chinurile facerii, iar gâtul i se întinde ca o cracă de copac strâmb, în efortul de a rămâne tăcută, cum trebuie să fie o regină, mută ca Fecioara Maria.

Apoi se aude un ţipăt, un zbieret tânguitor, Caterina suspină răguşit şi toată lumea

strigă în cor că cel mic s-a născut. Caterina îşi întoarce către mine chipul înspăimântat şi spune:

— Trăieşte?

Urmează un nou iureş, chipul i se schimonoseşte de durere, iar moaşa spune:

— O fată. O fată, o fată vie, Luminăţia Voastră.

Aproape că mi se face rău din pricina dezamăgirii pe care o simt pentru regină, dar în clipa aceea aud bebeluşul ţipând – un strigăt sonor şi sănătos – şi sunt copleşită la gândul că trăieşte, că e un copil viu în încăperea aceasta care a fost martora atâtor morţi.

— Dă-mi-o s-o văd! cere Caterina.

O înfaşă în scutece parfumate şi i-o dau mamă-sii, în vreme ce moaşele îşi fac de treabă, iar Caterina amuşină căpşorul umed, cum face pisica într-un coş cu pisoi fătaţi de curând, iar copila se opreşte din plâns şi fornăie lipită de gâtul mamă-sii.

Caterina îngheaţă şi priveşte în jos.

— Respiră?

— Da. Da. Îi este doar foame, spune una dintre moaşe, zâmbind. Vreţi să i-o daţi doicii, Luminăţia Voastră?

Fără tragere de inimă, Caterina i-o dă femeii rotofeie. Nu-şi dezlipeşte nici măcar o clipă privirea de pe ghemotocul înfăşat.

— Şezi lângă mine, spune. Lasă-mă s-o văd cum mănâncă.

Femeia face după cum i s-a poruncit. Este o doică nouă; nu puteam îndura să aducem aceeaşi femeie care l-a alăptat şi pe cel de dinainte. Am vrut să fie totul nou: aşternuturi noi, scutece noi; un pătuţ nou, o doică nouă. Nu am vrut să fie nimic la fel, aşa că mă tem de ce se întâmplă acum, când regina se întoarce spre mine şi îmi spune pe un ton solemn:

— Dragă Margaret, vrei să-i dai tu vestea Luminăţiei Sale?

Nu mai este o onoare, îmi spun în timp ce traversez încet odaia încinsă şi ies pe coridorul rece. Fără să-l fi rugat, fiul meu Montague mă aşteaptă afară. Sunt atât de uşurată să-l văd, încât îmi vine să plâng. Îl iau de braţ.

— M-am gândit că ţi-ar prinde bine să ai cu cine vorbi.

— Aşa este, spun eu scurt.

— Copilaşul?

— Trăieşte. O fetiţă.

Îşi ţuguie buzele la gândul că am putea fi nevoiţi să-i dăm regelui neplăcuta veste, şi înaintăm cu pas iute, în tăcere, de-a lungul coridorului spre odăile regelui. Acesta aşteaptă alături de cardinalul Wolsey, în vreme ce însoţitorii lui sunt tăcuţi şi neliniştiţi. Nu mai aşteaptă plini de freamăt şi de încredere, ca altădată, cu pocalurile umplute în mâini, gata să toasteze. Îl văd pe Arthur printre ei, iar el îmi face semn din

cap. E palid la faţă de nelinişte.

— Luminăţia Voastră, sunt fericită să vă anunţ că aveţi o fiică, mă adresez regelui Henric.

Bucuria care îi inundă chipul este inconfundabilă. Orice, atât timp cât are un copil viu cu regina lui.

— E sănătoasă? întreabă el plin de speranţă.

— E sănătoasă şi viguroasă. Am lăsat-o la sânul doicii şi mănâncă.

— Şi Luminăţia Sa?

— Se simte bine. Mai bine ca în alte dăţi.

Vine spre mine şi mă ia de braţ să-mi vorbească în şoaptă, aşa încât nimeni, nici măcar cardinalul care merge în urma noastră să nu poată auzi.

— Lady Margaret, tu ai avut mulţi copii…

— Cinci, îi răspund.

— Toţi s-au născut vii?

— Am pierdut unul în primele luni, o dată. Se întâmplă des, Luminăţia Voastră.

— Ştiu, ştiu. Dar copilaşul acesta îţi pare viguros? Îţi poţi da seama? Va scăpa cu viaţă?

— Pare viguroasă, spun.

— Eşti sigură? Lady Margaret, mi-ai spune dacă ai avea îndoieli, nu-i aşa?

Mă uit la el cu milă. Cum o să aibă cineva vreodată curajul să-i spună ceva ce nu poate fi pe placul lui? Cum o să atingă vreodată băieţaşul ăsta răsfăţat înţelepciunea la maturitate, dacă nimeni nu îndrăzneşte să-i spună nu? Cum o să înveţe să deosebească un mincinos de un om onest, dacă nimeni – nici măcar cei mai sinceri – nu-i poate da nici o veste rea?

— Luminăţia Voastră, vă spun adevărul: în acest moment pare sănătoasă şi robustă. Ce se va alege de ea, numai Dumnezeu poate spune. Însă regina a născut cu bine o fetiţă frumoasă, şi în această după-amiază amândouă se simt bine.

— Slavă Domnului! spune el. Amin. (Îmi dau seama că este profund înduioşat.) Slavă Domnului!

Se întoarce spre curtenii care aşteaptă.

— Avem o fetiţă! anunţă el. Prinţesa Maria.

Toţi ovaţionează; nimeni nu dă nici cel mai mic semn de nelinişte. Nimeni nu ar îndrăzni să arate vreo urmă de îndoială.

— Ura! Dumnezeu s-o ocrotească pe prinţesă! Dumnezeu s-o ocrotească pe regină! Dumnezeu să-l ocrotească pe rege! strigă toţi în cor.

Regele Henric se răsuceşte spre mine, ca să-mi pună întrebarea de care îmi este groază.

— Primeşti să fii guvernanta ei, draga mea Lady Margaret?

Nu pot s-o fac. De data asta, chiar nu pot. Nu mai pot să zac în pat trează, aşteptând oftatul de groază din odaia copilului şi zgomotul de paşi care aleargă şi bătaia în uşă, slujnica albă ca varul, ţipând că pruncul nu mai respiră, fără vreun motiv, fără absolut nici un motiv, şi chemându-mă s-o văd. Şi cine merge să-i spună reginei?

Fiul meu Montague îmi caută privirea şi face un semn din cap. E singurul lucru pe care trebuie să-l facă pentru a-mi reaminti faptul că toţi trebuie să suportăm lucruri pe care am prefera să le evităm, dacă vrem să ne păstrăm titlurile, şi pământurile, şi poziţia privilegiată la curte. Reginald trebuie să plece departe de casă, Arthur trebuie să zâmbească şi să joace tenis când are spatele vătămat de la turnir, trebuie să urce iar pe un armăsar care l-a trântit la pământ şi să râdă ca şi cum nu s-ar teme de nimic. Montague trebuie să piardă la cărţi, cu toate că ar prefera să nu parieze, iar eu trebuie să veghez asupra unui copil a cărui supravieţuire este insuportabil de nesigură.

— Voi fi onorată, spun şi mă căznesc să zâmbesc.

Regele se întoarce spre lordul John Hussey.

— Iar Domnia Ta vei fi tutorele ei? îl întreabă.

Lordul John îşi pleacă fruntea ca şi cum cinstea l-ar copleşi, dar când înalţă privirea, ochii ni se întâlnesc şi pe chipul lui citesc propria-mi groază mută.

*

O botezăm în grabă – ca şi cum n-am avea curajul să aşteptăm –, în capela călugărilor franciscani din apropiere, de parcă n-am îndrăzni s-o ducem mai departe de casă, prin aerul rece de iarnă. În cadrul aceleiaşi ceremonii primeşte şi confirmarea, ca şi cum n-am putea fi siguri că va trăi îndeajuns de mult să apuce să-şi rostească propriile jurăminte. Sunt chezaşa ei la ceremonia de confirmare, rostind jurămintele în numele ei, ca şi cum ar putea-o ocroti când vor bate vânturile ce aduc ciuma, când negurile scârbavnice se vor înălţa dinspre fluviu, când vijeliile vor zgâlţâi obloanele. Când primesc untdelemnul sfinţit pe frunte şi lumânarea în mână, nu mă pot stăpâni să mă întreb dacă va trăi îndeajuns să apuc să-i spun că a fost confirmată întru credinţă, că am fost mandatara ei şi m-am rugat cu înfocare pentru sufleţelul ei.

Naşa ei de botez, verişoara mea Catherine, o duce în braţe de-a lungul naosului şi la uşa bisericii i-o dă celeilalte naşe, Agnes Howard, ducesă de Norfolk. În timp ce doamnele se perindă una câte una, făcând câte o mică plecăciune dinaintea copilului de sânge regesc, ducesa mi-o dă înapoi. Nu este o femeie sentimentală, nu îi place să ţină în braţe un copil; o văd făcând un semn scurt din cap spre fiica ei vitregă, Lady Elizabeth Boleyn. Încetişor, i-o pun pe micuţa prinţesă în braţe, Lady Margaret Bryan, iar eu pornesc în pas cu ea, înfăşurată în hermină ca să mă apăr de vântul tăios ce bate dinspre valea Tamisei, înconjurată de străjerii gărzii regale, cu baldachinul cu

însemnele statale înălţat deasupra capetelor noastre regeşti şi urmată de toate doamnele din odaia copilului.

Pentru mine este un moment de măreţie, ba chiar de glorie. Sunt guvernanta regală a prinţesei şi moştenitoarei tronului; ar trebui să gust din plin această clipă. Dar nu mă pot bucura de ea. Tot ce pot face, tot ce-mi doresc să fac este să mă las în genunchi şi să mă rog ca această copilă să trăiască mai mult decât bieţii ei frăţiori.

Anglia, vara anului 1517

Boala năduşelii se abate peste Londra. Regina văduvă a Scoţiei, Margaret, speră s-o evite plecând spre Nord, întorcându-se în ţara ei pentru a fi cu soţul şi fiul ei. Îndată ce pleacă, regele porunceşte curţii să îşi facă bagajele şi să plece la Richmond, departe de praful, mirosurile şi negurile groase ale oraşului.

— Regele a plecat înainte însoţit doar de un alai călare, îmi spune fiul meu Montague, stând rezemat de tocul uşii odăii mele şi privindu-le pe slujnicele mele care zoresc încoace şi încolo, împachetând toate bunurile noastre în cufere de voiaj.

E îngrozit.

— Sst, îl previn.

— Nu e nici un secret că e bolnav de spaimă. (Montague păşeşte în odaie şi închide uşa după el.) Ar recunoaşte-o şi el. Este îngrozit de orice boală, însă molima năduşelii e teama lui cea mai mare.

— Nu e de mirare, dacă te gândeşti că taică-său a adus-o în ţară şi că l-a omorât pe fratele lui, Arthur, observ eu. Chiar şi pe atunci o numeau blestemul Tudorilor. Lumea spunea că domnia lor începuse cu boala năduşelii şi că avea să se sfârşească în lacrimi.

— Ei bine, să dea Domnul să se fi înşelat, spune vesel fiul meu. Vine şi regina azi cu noi?

— Îndată ce e gata. Însă mai încolo luna asta face un pelerinaj la Walsingham, să se roage. Nu-şi schimbă ea planurile doar din pricina asudăturii.

— Nu. Ea nu-şi închipuie că moare de fiecare dată când tuşeşte, spune el. Biata de ea. Merge să se roage pentru un alt copil?

— Bineînţeles.

— Încă speră să aibă un băiat?

— Bineînţeles.

*

Dările de seamă despre boală sunt tot mai îngrijorătoare, iar relatările oamenilor sunt şi mai rele. Boala este mai cumplită decât oricare alta, din pricina iuţelii cu care se răspândeşte. Un bărbat care la cină îşi anunţă servitorii că este sănătos şi că sunt norocoşi că au scăpat se poate plânge de o durere de cap şi de febră seara, şi să fie mort înainte de apusul soarelui. Nimeni nu ştie de ce se răspândeşte boala dintr-un loc într-altul, nici de ce omoară un om sănătos, dar îl cruţă pe altul. Cardinalul Wolsey se îmbolnăveşte şi cu toţii ne aşteptăm să auzim că a murit, dar cardinalul scapă cu viaţă. Lucrul acesta nu-l linişteşte pe rege, care e hotărât să fugă cu totul din calea bolii.

Ne cazăm la Richmond şi apoi un servitor se îmbolnăveşte. Henric cade pe dată pradă groazei la gândul că un băiat atins de aripa morţii i-a servit friptura; se gândeşte la biata victimă ca la un asasin. Toată curtea îşi face bagajele şi se pregăteşte de plecare. Mai-marii slujitorilor au primit poruncă să îşi cheme subordonaţii şi să-i inspecteze pe toţi cu atenţie, să-i întrebe dacă au vreun semn de boală, febră, dureri sau ameţeli. Desigur, toţi tăgăduiesc că ar fi bolnavi – nimeni nu vrea să fie lăsat în urmă, la Richmond, cu băiatul de casă aflat pe moarte; şi, în plus, boala se instalează atât de iute, încât la momentul la care au apucat toţi să jure că sunt sănătoşi, se poate ca primii să fi căzut deja la pat.

Plecăm în grabă în aval la Greenwich, unde aerul curat miroase a sare de mare, iar regele stăruie ca odăile să fie măturate şi spălate zilnic şi ca nimeni să nu vină prea aproape de el. Regele, care se presupune că ar fi binecuvântat cu o atingere tămăduitoare, nu lasă pe nimeni să se apropie de el.

Gândurile îi sunt abătute de la temerile lui de către spanioli, care trimit o delegaţie de emisari în speranţa unei alianţe împotriva Franţei şi, sub supravegherea lor politicoasă, săptămâni întregi ne prefacem că nu este nimic în neregulă, că regatul nu este bântuit de boleşniţă şi că regele nostru nu este îngrozit. Ca de obicei când se întâlneşte cu spaniolii, pune mai mult preţ pe soţia lui de origine spaniolă, aşa că este bun şi atent cu regina, ascultându-i sfatul, admirându-i conversaţia rafinată cu emisarii, în limba lor, venind în iatacul ei noaptea, odihnindu-se în aşternuturile ei curate. Scumpa ei prietenă Maria de Salinas s-a măritat cu un nobil englez, William Willoughby, şi toţi laudă dragostea care a existat dintotdeauna între cele două ţări. Au loc banchete, festivităţi şi turniruri şi, pentru scurt timp, lucrurile sunt ca odinioară; dar după ce oaspeţii spanioli încalecă şi pleacă, auzim că boala a ajuns în satul Greenwich, iar regele hotărăşte că ar fi mai în siguranţă la Castelul Windsor.

De această dată, lasă în urmă toată curtea. Numai regina, un mic alai călare alcătuit din prietenii regelui şi medicul lui personal au voie să-l însoţească. Eu mă duc la mine, la Bisham, şi mă rog ca boala năduşelii să ne ocolească pe cei din Berkshire.

Însă moartea îl urmează pe regele Tudor, la fel ca pe tată-său. Băieţii de casă ce

slujesc în iatacul lui de culcare se îmbolnăvesc şi, când unul dintre ei moare, regele este convins că moartea îl urmăreşte ca un câine negru. Se ascunde, lăsându-şi toţi servitorii în urmă, îşi abandonează prietenii şi, însoţit doar de regină şi de doctor, umblă din casă în casă ca un om vinovat ce caută adăpost.

Trimite comişi înainte oriunde îşi pune în minte să meargă, iar doctorul regelui îi interoghează gazdele, întrebând dacă e cineva bolnav în gospodărie sau dacă boala năduşelii i-a ocolit. Henric nu poposeşte decât acolo unde i s-au dat asigurări că toţi ai casei sunt sănătoşi, dar chiar şi aşa, de fiecare dată, trebuie să pună să se înşeueze caii şi pleacă zoriţi mai departe, din pricină că o slujnică s-a plâns de febră la amiază sau că un copil se tânguia de durere de dinţi. Curtea îşi pierde strălucirea şi eleganţa galopând de la o casă la alta, lăsând în urmă mobile, pânzeturi şi chiar şi argintărie în tot talmeş-balmeşul acela. Gazdele regelui nu se pot pregăti cum trebuie pentru sosirea lui şi, atunci când apucă să comande mâncăruri şi amuzamente costisitoare, el declară că locul nu este sigur şi că nu poate rămâne acolo. În vreme ce alţii se odihnesc acasă, încearcă să se rărească de călătorii şi de străini şi, în tăcere, îşi pun nădejdea în Cel de Sus, regele bate zona rurală încoace şi încolo aşteptându-se să i se ofere siguranţă într-o lume periculoasă, încercând să obţină o garanţie într-un tărâm nesigur, de parcă s-ar teme că până şi aerul şi apele din Anglia sunt otrăvite pentru bărbatul al cărui tată le-a revendicat cu de-a sila.

La Londra – un oraş fără conducător, bântuit de boală – ucenicii se răscoală şi ies în stradă, cerând să ştie unde este regele, unde este Lordul Cancelar, unde sunt primarul şi consilierii oraşului. Trebuie abandonată Londra? Cât de departe o să fugă regele? Se va duce în Ţara Galilor? În Irlanda? Mai departe? De ce nu rămâne alături de poporul lui la greu?

Oamenii de rând – care ameţesc împingând la plug, care îşi odihnesc frunţile dogorâtoare pe bancurile de lucru –, berarii care scapă din mâini lingurile de slădărit spunând că trebuie să îşi tragă sufletul, torcătoarele care se culcă cu febră şi nu se mai trezesc se răscoală împotriva tânărului rege, pe care l-au adorat. Spun că este laş fiindcă fuge din calea bolii de care ei nu pot scăpa, că se teme de boala care îi poartă numele. Îl blestemă, spunând că tată-său Tudor a adus moartea cu el, iar acum fiu-său îi lasă singuri, la cheremul ei.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1517

Scutită fiind de îndatoririle de la curte în urma fugii regelui, nu mai trebuie să am

grijă de prinţesa Maria, care este bine sănătoasă în odaia ei. Pot să profit de vară şi să îmi văd de ale mele, să muncesc pentru propriile mele acareturi, pentru moşiile, pentru fermele mele, pentru propria-mi bunăstare şi – în sfârşit – să pun la cale căsătoria fiului meu Montague.

Acum, că ne-am recâştigat averea şi numele, este cel mai dorit cavaler din toată Anglia. O să-l însor doar cu o mare moştenitoare a cărei avere o va spori pe a noastră sau cu o fată de neam foarte bun. Desigur, nu trebuie să caut prea departe. Montague şi-a petrecut copilăria în odaia copiilor vărului meu George Neville, lord Bergavenny, şi s-a văzut aproape în fiecare zi cu verişoara lui, Jane. Băieţii au fost crescuţi laolaltă, aşa cum se cuvine să fie nişte tineri nobili, şi nu învăţau împreună cu fiicele familiei; dar o vedea la masa de seară, la slujbă şi în zilele de sărbătoare. Când venea preceptorul de dans, îi punea pereche; când cânta maestrul de lăută, cântau în duet. Când se mergea la vânătoare, ea îl urma călare peste garduri-vii şi pârleazuri. Îi era dragă, fără să-şi dea seama, aşa cum se întâmplă cu băieţii, iar ei i-a căzut cu tronc, aşa cum li se întâmplă îndeobşte fetelor tinere şi prostuţe.

Când s-au făcut mai mari, trăind sub acelaşi acoperiş, călătorind de la un palat minunat la altul, ea a ieşit din sala de clasă, iar el băgat de seamă transformarea aceea aproape alchimică din fetiţă, tovarăşă de joacă – o creatură neinteresantă, care aducea mai degrabă cu un frate mai nereuşit –, într-o tânără femeie: o fiinţă plină de mister, frumoasă.

Montague este cel care mă întreabă ce părere am despre o căsătorie între el şi Jane. Nu îmi pune întrebarea prosteşte, căci ştie ce i se cuvine, dat fiind numele lui. Îmi sugerează ideea cu băgare de seamă şi îmi spune că îi place mai mult de ea decât de oricare altă tânără de la palat.

Eu îl întreb: „Mai mult decât de Bessie Blount?“. Fata asta are trecere la toţi tinerii de la curte din pricina drăgălăşeniei şi a frumuseţii sale strălucitoare.

— Mai mult decât de oricare alta, spune. Dar Domnia Ta trebuie să hotărăşti, mamă.

Văd în asta deznodământul fericit al unei poveşti pline de necazuri. Fără ajutorul tatălui ei, vărul meu, nu mi-aş fi putut hrăni copiii. Acum sunt fericită să ştiu că o să tragă foloase de pe urma loialităţii şi a grijii pe care ne-a arătat-o mie şi familiei mele făcând din fiica lui o Lady Pole, cu o rentă de două sute de lire deocamdată şi cu perspectiva de a-mi moşteni averea şi titlul după moartea mea. Prin căsătoria cu fiul meu se alege cu un titlu foarte bun şi cu moşii întinse. Şi este ea însăşi moştenitoare. Va aduce o avere drept zestre, iar la moartea vărului meu George va moşteni jumătate din averea lui. Vărul meu George Neville îmbătrâneşte şi nu are decât două fete; întâmplarea face că lui Montague i s-au aprins călcâiele după o mare moştenitoare, şi ei după el.

Copiii lor vor fi Plantageneţi şi după mamă, şi după tată, cu sânge de două ori regesc, şi vor fi o desfătare la curtea Tudorilor şi susţinători ai verilor lor Tudori. Nu încape îndoială că vor avea copii frumoşi. Fiul meu este un tânăr de douăzeci şi cinci de ani, înalt şi chipeş, iar mireasa lui este pe măsură de frumoasă, cu capul bălai ajungând până la umărul mirelui. Sper că e rodnică, dar, după cum spune vărul meu în timp ce semnează minuţiosul contract nupţial: „Cred că putem fi încrezători, nu-i aşa, verişoară? Nici un Plantagenet nu a dat greş când a venit vorba să zămislească un moştenitor de sex bărbătesc“.

— Taci, îi spun fără să mă gândesc, în timp ce topesc ceară la flacăra lumânării şi apăs pe document însemnul de pe inelul meu, roza albă.

— De fapt, regele însuşi o spune. Întreabă pe toată lumea de ce un bărbat atât de viguros, de puternic şi de chipeş cum e el nu are deja un fiu în odaia copiilor. De ce nu are deja trei sau patru fii? Tu ce părere ai? O fi având regina vreun beteşug? La urma urmei, se trage dintr-un neam rodnic. Ce poate fi în neregulă? O fi căsătoria lor blestemată?

— Nici să n-aud. (Schiţez un gest, ca pentru a stăvili un potop de bârfe.) Nici nu vreau să aud aşa ceva, şi nici prin gând nu-mi trece să vorbesc despre un asemenea lucru. Şi le interzic tuturor doamnelor ei să discute despre asta. Căci, dacă ar fi adevărat, ce s-ar întâmpla? Este totuşi soţia lui; cu sau fără copil, este regina Angliei. Nu e de ajuns că îndură toată suferinţa de pe urma pierderilor lor? Trebuie să mai poarte şi vina? A cleveti pe seama asta şi a o ponegri nu poate decât să-i facă viaţa mai grea.

— Ar accepta să abdice? mă întreabă el în şoaptă.

— Nu poate, îi spun eu de-a dreptul. Crede că Dumnezeu a chemat-o să fie regina Angliei şi că a făcut schimbări colosale ca ea să ocupe tronul alături de rege. I-a dăruit o prinţesă şi, cu voia lui Dumnezeu, vor avea şi un fiu. Dacă nu e asta, atunci despre ce vorbim aici? Că o căsnicie ar trebui destrămată dacă un bărbat nu are parte de un fiu vreme de opt ani? Vreme de cinci ani? O nevastă e un lucru pe care îl iei în arendă ca bărbat şi la care poţi renunţa la împlinirea pătrarului? Legământul zice „la sănătate şi la boală, până când moartea ne va despărţi“, nu „până când mă răzgândesc“.

Vărul meu zâmbeşte.

— Are un apărător înfocat în persoana ta, spune el.

— Şi asta ar trebui să te bucure. (Îi fac semn spre contract.) Fiica ta se va căsători cu fiul meu şi amândoi vor jura să nu-i despartă decât moartea. Numai dacă mariajul durează fără ezitare până la moarte fiica ta, şi orice femeie în locul ei, va putea fi sigură de viitorul ei. Regina nu va pune în pericol siguranţa tuturor englezoaicelor, consimţind ca un soţ să se lepede de nevasta lui după bunul plac. Nu ar fi o regină destoinică pentru femeile din Anglia, dacă ar face-o.

— Dar el trebuie să aibă un moştenitor de parte bărbătească, îmi atrage atenţia vărul meu.

— Îşi poate desemna moştenitorul, îi atrag la rândul meu atenţia. (Îmi îngădui un zâmbet abia schiţat.) La urma urmei, moştenitori există. (Fiica vărului meu se mărită cu unul dintre ei, fiul meu Montague.) Există mulţi moştenitori.

Vărul meu rămâne tăcut o clipă, gândindu-se cât de aproape suntem de tron.

— Revenirea Plantageneţilor, spune el în şoaptă. Ar fi ironic dacă, după toate câte s-au întâmplat, ne-ar reveni tocmai nouă tronul.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, primăvara anului 1518

Crăciunul vine şi trece; însă regele nu revine în capitală, şi nici nu cheamă curtea să ia parte la banchetul lui. Merg s-o văd pe mica prinţesă în odaia ei de la Greenwich şi găsesc palatul neatins de vreo boală, iar pe fetiţă flecărind şi jucându-se şi învăţând să danseze.

Petrec o săptămână fericită alături de Maria, mână în mână, supunându-mă ordinelor ei imperative de a dansa încoace şi încolo, de-a lungul coridoarelor prelungi, în timp ce afară se face tot mai frig şi în cele din urmă începe să ningă dincolo de ferestrele ce dau spre fluviu. Este o copilă adorabilă şi o părăsesc cu un munte de daruri şi cu promisiunea că o să revin curând.

Regina îmi scrie că s-au mutat la Southampton ca să poată cumpăra proviziile pe care le aduc negustorii din Flandra; regele nu vrea să se atingă de alimentele englezeşti, de teamă să nu fie contaminate. Le interzice servitorilor gazdelor să meargă la piaţa din oraş.

Nu ne vedem cu nimeni, în afară de prietenii cei mai apropiaţi ai regelui, de care nu se poate lipsi. Regele refuză până şi să primească scrisori din capitală, de teama bolii. Cardinalul Wolsey îi scrie pe hârtie specială, de la Palatul Richmond, şi locuieşte acolo, domnind el însuşi ca un rege. Vin oameni cu jalbe de peste tot din ţară, iar el ia hotărârile în sala de primiri a regelui, aşezat pe tron. L-am îndemnat pe rege să ne întoarcem acasă, la Westminster, şi să deschidem porţile palatului de Paşte, însă cardinalul este categoric împotriva mea, iar regele nu ascultă decât de el. Cardinalul îşi umple scrisorile cu avertismente legate de boală, iar regele găseşte că este mai precaut să rămânem departe.

Ard scrisoarea primită de la regină, din obişnuinţa de a fi prevăzătoare, dar vorbele

ei îmi rămân în minte. Gândul la curtea Angliei, la cei din familia mea ascunzându-se ca nişte proscrişi de lorzii şi sfetnicii legitimi, trăind în apropierea unui port ca să poată cumpăra mâncare de la străin, mai degrabă decât alimente adevărate, din pieţele englezeşti, primind sfaturi de la un singur om, care nici măcar nu este un Plantagenet, care nu e nici măcar duce sau lord, ci un om interesat doar de propria lui ascensiune, mă tulbură nespus în timp ce serbez Anul Nou în casa mea nou construită şi străbat călare ogoarele unde oamenii mei împing plugul, iar fierul întoarce brazda mănoasă.

Nu aş putea trăi nicăieri în afară de pământurile mele, nu aş putea mânca nimic din ce nu a fost cultivat de noi. Nu aş accepta să fiu slujită de străini. Sunt o Plantagenet, născută şi crescută în inima ţării. Nu aş pleca niciodată de bunăvoie. Deci cum de regele, al cărui tată şi-a petrecut toată viaţa încercând să pună mâna pe Anglia şi şi-a riscat viaţa pentru a o cuceri, nu împărtăşeşte această legătură profundă, de iubire, cu regatul lui?

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, Paşte 1518

Sărbătorim Paştele la Bisham, doar cu familia. Curtea regală, în continuare inaccesibilă tuturor cu excepţia cercului intimilor lui Henric şi a cardinalului, călătoreşte acum în apropiere de Oxford. Încep să mă întreb dacă o să se mai întoarcă vreodată acasă, în capitală.

Cardinalul este însărcinat cu toate afacerile ţării, având în vedere că nimeni nu poate intra la rege, iar acesta refuză să primească vreun document. Totul ajunge la Wolsey şi la servitorii lui tot mai numeroşi. Secretarii lui redactează scrisorile regale, hotarnicii lui ştiu preţul oricărui lucru, sfetnicii lui hotărăsc cum ar trebui să se facă lucrurile, iar favoritul lui, Thomas More, care a ajuns mijlocitorul de nădejde între rege şi cardinal, primeşte acum răspunderea uriaşă de a veghea asupra stării de sănătate a curţii. El porunceşte ca toate gospodăriile din regat în care există vreun bolnav să agaţe un snop de fân la uşă, ca toată lumea să vadă semnul şi să se ţină deoparte.

Oamenii se plâng că avocatul More îi persecută pe săraci însemnându-i, dar eu îi scriu tânărului avocat mulţumindu-i că are grijă de rege şi, când aud că şi el a căzut bolnav, îi trimit o sticlă cu uleiuri distilate chiar de mine, despre care se zice că scad febra.

— Eşti foarte mărinimoasă, remarcă fiul meu Montague când îl vede pe cărăuş

luând un coş cu leacuri preţioase pentru Thomas More la Abingdon, lângă Oxford. Nu ştiam că More ne e prieten.

— Dacă este favoritul cardinalului, înseamnă că e apropiat de rege, îi spun simplu. Şi dacă este apropiat de rege, atunci mi-aş dori să aibă o părere bună despre noi.

Fiul meu râde.

— Suntem în siguranţă, ştii, nu? îmi atrage el atenţia. Poate că toţi trebuiau să-şi cumpere bunăvoinţa curţii pe vremea fostului rege, dar sfetnicii lui Henric nu sunt o ameninţare pentru noi. Nimeni nu ar îndrăzni să-l zădărască împotriva noastră acum.

— Aşa m-am obişnuit, recunosc eu. Toată viaţa am trăit de pe urma bunăvoinţei curţii. Nu ştiu cum să supravieţuiesc altfel.

Dat fiind că nici unul dintre noi nu a fost invitat să facă parte din alaiul minuscul care are voie să locuiască cu regele, rudele mele – familiile Neville şi Stafford – vin să stea la noi o săptămână, să serbăm sfârşitul postului şi sărbătoarea Paştelui. Ducele de Buckingham, Edward Stafford, vărul meu de-al doilea, vine însoţit de fiul lui, Henry, care are şase ani şi este un băiat isteţ şi fermecător. Băiatul meu Geoffrey e numai cu trei ani mai mic şi cei doi verişori prind drag unul de celălalt şi dispar câte o zi întreagă, călărind în jurul arenei de turnir, vânând cu şoimi, ba chiar şi pescuind în apa rece a Tamisei şi aducând acasă un somon gras, pe care stăruie să-l gătească ei înşişi în bucătărie, spre indignarea bucătăresei.

Le gâdilăm orgoliul şi punem trâmbiţaşii să anunţe sosirea mâncării în sala de mese, unde este adusă triumfal pe umeri, iar cei trei sute de membri ai caselor noastre reunite aşezaţi la masă în sala mea impresionantă se ridică în picioare şi îi aplaudă pe nobilul somon şi pe tinerii pescari ce râd mânzeşte.

— Ai auzit când se va întoarce curtea? îl întreabă George Neville pe Edward Stafford după masă, când noi, verişorii, împreună cu fiii noştri şedem în iatacul meu şi ne relaxăm cu vin şi bomboane dinaintea focului.

Chipul i se întunecă.

— Dacă e după cardinal, o să-l împiedice pe rege să se întoarcă vreodată la palatul lui, spune el tăios. Mi s-a poruncit să nu vin la el. Să mi se fi interzis accesul la curte? Dar de ce? Sunt sănătos, la fel şi ai mei. Nu are nimic de-a face cu boala; cardinalul se teme că regele o să-mi dea ascultare – de asta mi se interzice să-l însoţesc pe rege.

— Lorzii mei, zic eu prudent. Verii mei. Trebuie să avem grijă ce spunem.

George îmi zâmbeşte şi îşi pune mâna peste a mea.

— Tu eşti întotdeauna prudentă, spune el. (Îi face ducelui un semn din cap.) Nu poţi să te duci pur şi simplu la rege, chiar şi fără permisiune, şi să-i spui că Wolsey nu-i are în vedere interesele? Sigur o să te asculte. Suntem o familie foarte importantă în regat; nu avem nimic de câştigat dacă tulburăm apele, se poate încrede în sfatul nostru.

— Nu ascultă de mine, spune Edward Stafford enervat. Nu ascultă de nimeni. Nici de regină, nici de mine, nici de vreunul dintre marii bărbaţi din ţară, prin venele cărora curge sânge la fel de nobil – sau chiar mai nobil – ca al lui şi care ştiu la fel de bine ca şi el, sau şi mai bine, cum ar trebui cârmuit un regat. Şi nu pot să mă duc pur şi simplu la el. Nu primeşte pe nimeni la curte decât dacă este sigur că nu poartă boala. Şi cine crezi că hotărăşte acest lucru? Nici măcar vreun doctor, ci noul secretar al cardinalului, Thomas More!

Le fac semn din cap fiilor mei, Montague şi Arthur, să iasă din încăpere. Se poate să nu fie nici un pericol în a-l critica pe cardinal; sunt puţini lorzii care nu-l critică. Dar aş prefera ca fiii mei să nu ne audă. Dacă îi întreabă cineva vreodată, o să poată spune cu sinceritate că nu au auzit nimic.

Amândoi şovăie.

— Nimeni nu ne-ar putea pune la îndoială loialitatea faţă de rege, spune Montague în numele amândurora.

Ducele de Buckingham scoate un râset nervos, care aduce mai degrabă cu un mârâit.

— Ar fi bine ca nimeni să nu o pună la îndoială pe a mea, spune el. Am origini la fel de bune ca însuşi regele, ba chiar mai bune. Cine crede în loialitatea faţă de tron mai mult decât urmaşul unui rege? Nu contest legitimitatea regelui. N-aş face-o niciodată. Dar pun la îndoială motivele şi ascensiunea nenorocitului ăluia de fiu de măcelar.

— Îmi pare, unchiule, că tatăl cardinalului a fost negustor, sugerează Montague.

— Şi ce-mi pasă mie dacă a fost spoitor, croitor sau cerşetor? întreabă Buckingham. Dacă taică-meu a fost duce, iar bunicul lui a fost duce, iar stră-stră-stră-stră-străbunicul meu a fost regele Angliei?

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1518

Crainicul regelui soseşte la uşa mea însoţit de vreo zece străjeri, se uită la blazonul meu falnic, proaspăt cioplit în piatră deasupra intrării în vechea casă a familiei mele, şi descalecă. Privirea i se plimbă peste coloanele recent renovate, peste acoperişurile cu ţigle noi, peste pajiştile care se întind până la fluviul lat, peste ogoarele atent cultivate, peste căpiţele de fân, peste aurul grâului şi sclipirea verzuie a orzului pe câmpuri. Cântăreşte – îmi dau seama şi fără să-i văd lucirea lacomă din ochi – rodnicia ogoarelor mele, grăsimea vitelor mele, prosperitatea acestei vaste întinderi mănoase de pământ care îmi aparţine.

— Ziua bună, spun eu ieşind pe uşa masivă, în ţinută de călărie, cu o bonetă simplă pe cap – întruchiparea unei moşierese harnice, cu multe pământuri.

Face o plecăciune până la pământ, aşa cum se cuvine.

— Milady, vin din partea regelui să vă spun că va veni să stea la Domnia Voastră timp de opt nopţi, dacă nu este nici un bolnav în sat.

— Suntem cu toţii sănătoşi, slavă Domnului, îi răspund. Iar regele şi curtea vor fi bine-veniţi aici.

— Văd că aveţi unde să-i găzduiţi, spune el, recunoscând splendoarea casei mele. În ultima vreme, am avut parte de reşedinţe mult mai modeste. Pot să vorbesc cu vechilul gospodăriei voastre?

Mă întorc şi fac un semn din cap, iar James Upsall face un pas în faţă:

— Da, domnule.

— Am aici o listă cu odăile de care e nevoie. (Crainicul regal scoate un pergament dintr-un buzunar interior al surtucului.) Şi va trebui să-i cunosc pe toţi ajutorii de grăjdari şi servitorii din gospodărie, până la ultimul. Trebuie să văd cu ochii mei că sunt sănătoşi.

— Te rog să-l ajuţi pe crainicul regal, îi spun pe ton calm lui Upsall, care se zbârleşte văzându-se luat de sus. Când urmează să sosească Luminăţia Sa regele?

— Până într-o săptămână, îmi răspunde crainicul, iar eu dau din cap, de parcă asta ar fi o chestiune la ordinea zilei pentru mine, şi intru tăcută în casă, unde îmi suflec

poalele şi alerg într-un suflet să le spun lui Montague şi lui Jane, lui Arthur şi Ursulei, şi mai ales lui Geoffrey, că regele în persoană vine la Bisham şi totul trebuie să fie absolut fără cusur.

Montague însuşi iese cu deschizătorii de drum, să pună însemne aşa încât înaintaşii să nu se rătăcească. În urma lor vor veni străjerii gărzii regale, care se vor asigura că ţinutul nu ascunde nici un pericol şi că nu există nici un loc unde regele să poată fi prins în ambuscadă sau atacat. Intră în grajduri şi descalecă de pe caii asudaţi, iar Geoffrey, care a vegheat toată dimineaţa cu străşnicie, vine într-un suflet să-mi spună că străjerii au sosit, aşa că suita regală nu poate fi departe.

Suntem pregătiţi. Fiul meu Arthur, care cunoaşte gusturile regelui mai bine decât oricare dintre noi, a tocmit muzicanţi şi a repetat cu ei; vor cânta muzică de dans după cină. A vorbit să împrumutăm bidivii straşnici pentru vânătoare de la toţi vecinii noştri, să fie pe lângă grajdul plin de cai pe care o să-i aducă cu ei. Arthur i-a avertizat pe arendaşii noştri că regele va trece cu caii peste ogoarele şi prin pădurile lor şi că orice stricăciune pricinuită recoltei va fi achitată la încheierea vizitei. Li se interzice strict să se plângă până atunci. Arendaşii au fost instruiţi să-l ovaţioneze pe rege şi să îi strige urări de sănătate de fiecare dată când îl văd; nu au voie să meargă la el cu jalba. Mi-am trimis vechilul în toate pieţele din zonă, să cumpere delicatese şi brânzeturi, în vreme ce Montague îşi trimite propriul om la Londra, să adune cele mai bune vinuri din pivniţele de la L’Erber.

Ursula şi cu mine poruncim cămăraşului să scoată cele mai bune aşternuturi, pentru cele mai bune două iatacuri de dormit: odaia regelui în aripa de vest a clădirii şi a reginei în cea estică. Geoffrey aleargă de la o odaie la alta, dintr-un turn într-altul ducând lucruri, dar nici măcar el, cu toată însufleţirea lui copilărească, nu este mai încântat ca mine că Regele Angliei o să doarmă sub acoperişul meu, că toată lumea o să vadă că mi-am recăpătat poziţia de drept, în casa strămoşilor mei, şi că regele Angliei este un prieten care vine în vizită.

E straniu că partea cea mai reuşită, momentul cel mai frumos – după toate pregătirile şi bucuria trufaşă – este acela în care Geoffrey stă lângă mine în timp ce o ajut pe Caterina să coboare din litieră şi îi zăresc chipul radios, iar ea se lipeşte de mine de parcă mi-ar fi o soră mai mică, nu regină, şi îmi şopteşte la ureche: „Margaret! Ghici de ce merg cu litiera şi nu călare?“.

Şi când şovăi, temându-mă să dau glas speranţei care mă învăluie brusc, nebuneşte, ea izbucneşte în râs şi mă îmbrăţişează iar: „Da! Da! E adevărat. Am rămas grea“.

*

E limpede că au fost fericiţi împreună, departe de palat, în vreme ce toţi ipocriţii şi linguşitorii nu au avut voie să se apropie de rege. Ea a fost slujită de doar câteva doamne de-ale ei – nu au fost uşuratice prin preajmă. Vreme de un an întreg, au trăit ca un cuplu de rând, alături de doar câţiva prieteni şi însoţitori. Henric a fost lipsit de potopul constant de atenţie şi de laude şi asta i-a prins bine. În absenţa altora, s-au bucurat unul de tovărăşia celuilalt. De fiecare dată când Henric îi acordă atenţie, Caterina pare că înfloreşte la căldura afecţiunii lui, iar el redescoperă înţelepciunea calmă şi cultivarea autentică a fermecătoarei femei cu care s-a căsătorit din dragoste.

— Dar mă tem că regele îşi neglijează cârmuirea, îmi spune ea.

— Cum aşa?

Nimeni nu poate judeca monarhia mai bine decât Caterina de Aragon; a fost crescută să creadă că a cârmui un regat este o datorie sfântă, pentru care te rogi seara, înainte de a pune capul pe pernă, şi primul lucru la care te gândeşti când te trezeşti.

În copilărie, şi Henric simţea acelaşi lucru, dar de când a crescut a devenit indiferent la treburile guvernării. Când era regenta Angliei, Caterina se întâlnea zilnic cu sfetnicii ei, apela la cunoscători, primea sfaturi de la marii seniori, citea şi semna fiecare document emis de curte. După ce s-a întors acasă, Henric s-a dedicat întru totul vânătorii.

— Lasă toată treaba în seama cardinalului, spune ea. Şi mă tem că unii lorzi s-ar putea simţi nebăgaţi în seamă.

— Păi nu-i bagă nimeni în seamă, spun eu fără ocol.

Ea îşi pleacă privirea.

— Da, ştiu, admite ea. Iar cardinalul este răsplătit din plin pentru munca lui.

— Cât primeşte zilele astea? întreb. (Îmi aud iritarea din glas. Zâmbesc şi îi ating mâneca.) Iartă-mă, şi eu sunt de părere că i s-a acordat prea multă putere şi că primeşte prea mulţi bani.

— Favoriţii sunt întotdeauna costisitori, spune ea zâmbind. Însă această nouă cinste îl va costa puţin pe rege. Vine de la Sfântul Părinte. Cardinalul va fi numit nunţiu papal.

Scot un icnet de surpriză.

— Nunţiu papal? Thomas Wolsey va cârmui Biserica?

Ea ridică din sprâncene şi încuviinţează din cap.

— Şi nu va fi nimeni mai presus de el decât papa?

— Nimeni, remarcă ea. Cel puţin este adeptul păcii. Poate că ar trebui să ne bucure lucrul ăsta. Sugerează o pace între noi şi Franţa şi căsătoria fiicei mele cu Delfinul.

Înduioşată brusc, îmi pun mâna peste a ei.

— Nu are decât doi ani, spun. Mai e mult până atunci. Poate n-o să se întâmple niciodată; sigur vom ajunge să ne războim cu Franţa înainte să vină vremea să plece.

— Aşa este, consimte ea. Însă cardinalul – iartă-mă, Excelenţa Sa Nunţiul Papal – pare să obţină întotdeauna ce-şi doreşte.

*

Totul decurge ca la carte în timpul vizitei regale. Regele admiră casa, se distrează la vânătoare, joacă jocuri de noroc cu Montague şi se plimbă călare, însoţit de Arthur. Regina se plimbă cu mine prin grădină, lăudându-mi zâmbitoare sala de primiri, odaia de taină, iatacul de culcare. Înţelege bucuria pe care mi-o dă casa şi gândul că toate celelalte case mi-au fost restituite. Îmi admiră vistieria şi arhiva şi pricepe că administrarea acestui regat al meu este mândria şi bucuria mea.

— Te-ai născut să ajungi foarte sus, spune ea. Trebuie că ai avut un an grozav plănuind o nuntă şi aranjând locul întocmai cum ţi-ai dorit.

Când suita va pleca, o să-l ia cu ei şi pe Arthur. Regele jură că nimeni nu poate ţine pasul cu el pe terenul de vânătoare ca Arthur.

— O să mă facă slujitor pe lângă iatacul regelui, îmi spune Arthur în odaia mea, în ultima seară.

— Ce anume?

— E o nouă demnitate pe care o născoceşte regele. Au parte de ea toţi prietenii lui cei mai buni, cum suntem noi acum, dar urmează să fim desemnaţi pe lângă iatacul lui – exact cum face regele Franţei cu apropiaţii lui. Henric vrea să facă tot ce face regele Franţei. Vrea să rivalizeze cu el. Aşa, vom avea un iatac, iar eu o să fiu unul dintre puţinii aleşi.

— Şi care îţi vor fi îndatoririle?

El râde.

— La fel ca acum, bănuiesc. Să fiu vesel.

— Şi să bei prea mult, adaug eu.

— Să fiu vesel, şi să beau prea mult, şi să flirtez cu doamnele.

— Şi să-l îndemni pe rege la rele?

— Vai, mamă, regele este un bărbat tânăr şi pe zi ce trece pare tot mai tânăr. Se poate îndemna şi singur la rele, nu are nevoie să-i arăt eu drumul.

— Arthur, băiete, ştiu că nu-l poţi opri, dar sunt câteva tinere care s-ar bucura să-i frângă inima soţiei lui. Dacă l-ai putea ţine departe de ele…

El dă din cap.

— Ştiu. Mai ştiu şi cât de dragă îţi este, şi Dumnezeu ştie că Anglia nu ar putea avea o regină mai destoinică. Regele nu ar face niciodată nimic nerespectuos faţă de ea; o iubeşte sincer, nu e decât…

— Dacă poţi să-l faci pe rege să se limiteze la plăceri nevinovate, cu femei care nu

uită că amorul curtenesc este un joc şi că ar trebui jucat cu inima uşoară, le-ai face reginei şi ţării un serviciu.

— Mi-aş dori s-o slujesc întotdeauna pe regină, dar nici măcar William Compton sau Charles Brandon nu îl pot influenţa pe rege. (Chipul lui Arthur se luminează de râs.) Şi să ştii, mamă, că nimic nu-l poate împiedica să se îndrăgostească. E ridicol, dacă stai să te gândeşti. E cel mai straniu amestec de desfrâu şi preţiozitate. Vede o fată frumoasă, o spălătoreasă de la boiangerie, şi ar putea s-o aibă pentru o pence. Însă e musai să-i scrie o poezie şi să-i spună vorbe de amor înainte să poată face un lucru pe care majoritatea l-am isprăvi în câteva minute, pe imaşul uscat, la adăpostul cearşafurilor ude.

— Aşa este, şi asta e ceea ce o supără pe regină, spun eu. Vorbele de amor, nu moneda de o pence, şi nu treaba aia de se face în câteva minute.

— Ăsta e regele nostru, spune Arthur ridicând din umeri. Nu îşi doreşte plăcerea de o clipă, vrea vorbe de iubire.

— De la o spălătoreasă de la boiangerie?

— De la oricine, spune Arthur. E galant.

O spune de parcă ar fi o boală, şi nu mă pot abţine să râd.

*

Îmi iau rămas-bun de la suită şi nu îi însoţesc. Plec la Londra în schimb, merg să o văd pe prinţesa Maria câteva săptămâni şi apoi la negustorii de mătăsuri, căci am multe de cumpărat. Fiica mea Ursula se mărită în toamnă. I-am obţinut o partidă cu adevărat excepţională şi voi serba propria mea izbândă ca şi fericirea ei. Se va mărita cu Henric Stafford, fiul şi moştenitorul vărului meu Edward, ducele de Buckingham. Va deveni ducesă şi una dintre cele mai avute moşierese din ţară. Vom stabili o nouă legătură cu verii noştri, cea mai însemnată familie ducală din regat.

— E doar un copil, spune ea tăios când îi dau vestea. Când a fost aici de Paşte, era tovarăşul de joacă al lui Geoffrey.

— Are şaptesprezece ani, e bărbat în toată firea, spun eu.

— Eu am douăzeci de ani! izbucneşte ea. Nu vreau să mă mărit cu unul dintre tovarăşii de joacă ai frăţiorului meu! O să fiu luată drept proastă.

— O să fii luată drept o moştenitoare, îi spun. Şi mai târziu, când va veni vremea, o să fii luată drept ducesă. O să descoperi că e o răsplată fantastică pentru tot ce înduri acum.

Clatină din cap; dar ştie că nu are de ales şi amândouă ştim că am dreptate.

— Şi unde o să locuim? întreabă îmbufnată. Că doar n-o să pot locui aici, cu Geoffrey, şi să-i văd ieşind împreună la joacă în fiecare dimineaţă.

— E un bărbat în devenire. O să-i treacă cheful de jocuri, spun eu răbdătoare. Dar, în orice caz, o să locuiţi cu tatăl lui, ducele, care vă va duce la curte, să locuiţi în odăile familiei Buckingham de la palat. O să ne vedem acolo, iar tu vei continua să o slujeşti pe regină când vei sta la palat. Dar vei merge la masă aproape în rând cu ea. Vei fi mai înaltă în rang decât oricare altă femeie de la curte, cu excepţia prinţeselor.

Văd că ideea o face să se lumineze la faţă şi îmi ascund un zâmbet.

— Da, gândeşte-te numai! Vei avea un titlu mai însemnat decât al meu. O să ajungi mai departe decât am ajuns eu, Ursula.

— Da?

— Da. Şi când nu vei fi la palat, veţi locui într-una dintre casele Luminăţiei Sale.

— Unde? întreabă ea.

Eu râd.

— Nu ştiu care dintre ele. În oricare dintre cele douăsprezece palate ale lui, mă gândesc. M-am îngrijit bine de viitorul tău, Ursula, nemaipomenit de bine. În ziua nunţii tale, o să fii o tânără bogată, chiar înainte să moară socrul tău. Şi atunci când se va întâmpla, soţul tău va moşteni totul.

Ea şovăie.

— Dar ducele va continua să-l slujească pe rege? Parcă Arthur zicea că nunţiul papal este întotdeauna cel care îl sfătuieşte pe rege acum, nu lorzii.

— Ducele de Buckingham va face parte din suită, o asigur. Nici un rege nu poate cârmui fără susţinerea marilor lorzi, nici măcar avându-l pe Thomas Wolsey ca să-i facă toată treaba. Regele ştie asta, şi tatăl lui o ştia. Regele nu va căuta niciodată sfadă cu marii lorzi – aşa se fărâmiţează ţara. Ducele are atât de multe pământuri şi atâţia oameni sub comanda sa, atât de mulţi arendaşi loiali, încât nimeni nu poate cârmui Anglia fără el. Bineînţeles că va merge la curte ca unul dintre cei mai însemnaţi seniori din regat, iar tu vei fi respectată peste tot ca fiică a lui şi viitoare ducesă de Buckingham.

Ursula nu e proastă. Va trece cu vederea infantilismul noului ei soţ de dragul bogăţiilor şi al poziţiei pe care i le poate oferi. Şi mai înţelege ceva:

— Familia Stafford descinde direct din Edward al III-lea, remarcă ea. Sunt de sânge regesc.

— Întocmai ca noi, consimt eu.

— Dacă aş avea un fiu, ar fi Plantagenet şi dinspre mamă, şi dinspre tată, îmi atrage ea atenţia. De neam regesc şi dintr-o parte, şi din alta.

Ridic din umeri.

— Tu te tragi din vechea familie regală a Angliei, îi spun. Nimic nu poate schimba asta. Fiul tău va moşteni sângele regesc. Nimic nu poate schimba asta. Dar pe tron sunt Tudorii, regina aşteaptă un copil şi, dacă e băiat, atunci va fi prinţ Tudor – şi nici

asta nu se poate schimba.

*

Nu mă deranjează să îmi consolidez statutul prin intermediul ascensiunii unei fiice care va ajunge ducesă într-o zi, pentru că pentru prima oară mă încearcă îndoiala legată de propria mea poziţie la curte. Din clipa în care a urcat pe tron, regele nu a făcut decât să mă copleşească cu bunăvoinţa lui: m-a ridicat în rang, mi-a retrocedat pământurile familiei, mi-a acordat cele mai importante titluri, s-a asigurat că am parte de cele mai bune odăi la palat, a îndemnat-o pe regină să mă desemneze doamnă de onoare principală şi, desigur, mi-a încredinţat îndrumarea viitoare şi educaţia prinţesei. Nu putea face mai mult pentru a arăta lumii că sunt o rudă favorită a regelui. Sunt unul dintre cei mai avuţi seniori din ţară; sunt de departe cea mai înstărită femeie şi singura care deţine un titlu şi pământuri fără să le fi dobândit prin căsătorie.

Dar s-a aşternut un soi de umbră, cu toate că nu pot spune de ce. Regele nu ne mai zâmbeşte cu aceeaşi uşurinţă, pare mai puţin încântat să ne vadă – pe mine şi pe membrii familiei mele extinse. Arthur rămâne favoritul lui, iar Montague rămâne în cercul său intim, însă toţi verişorii mai în vârstă – ducele de Buckingham, George Neville, Edward Neville – sunt încet împinşi afară din iatacul lui şi forţaţi să se alăture oaspeţilor mai puţin norocoşi, în sala de primire de afară.

Suita itinerantă alături de care a trăit în anul lui de bejenie din timpul bolii năduşelii a devenit sfatul lui de taină, un cerc de prieteni de vârsta lui sau mai tineri. Au găsit chiar şi un nume pentru ceea ce sunt: îşi spun „favoriţii" – tovarăşii veseli ai regelui.

Verişorii mei, şi cu precădere Edward Stafford, duce de Buckingham şi George Neville, sunt prea bătrâni şi prea demni ca s-o facă pe bufonii, să-l distreze pe rege. Are loc un incident în care tinerii urcă pe cai scara palatului şi galopează mărunt în sala de primire; asta se presupune a fi cea mai mare distracţie. Cineva pune în echilibru o carafă cu apă deasupra unei uşi, iar un ambasador aflat în vizită oficială este udat până la piele. Iau cu asalt bucătăria într-o mică invazie armată şi iau prizonieră cina, care este apoi răscumpărată de curtenii care o mănâncă rece, după ce fripturile au fost străpunse cu suliţa şi azvârlite de la unul la altul; nimeni nu găseşte chestia asta amuzantă, în afara acelor tineri. Se duc la Londra şi atacă o piaţă, răsturnând tarabele, strivind marfa şi distrugând produsele, se îmbată criţă, şi vomită în cămine, şi le bat la cap pe servitoarele de la curte, până când nu mai rămâne nici măcar o femeie cinstită în lăptărie.

Desigur, rudele mele mai vârstnice sunt excluse de la astfel de distracţii, dar ei zic

că n-ar fi o problemă dacă ar fi vorba doar de veselie şi de nişte tineri care se ţin de năzbâtii. În timp ce Henric îşi face de cap cu favoriţii, toată treburile regatului sunt duse la îndeplinire de ajutorul lui surâzător, cardinalul Wolsey. Toate darurile, privilegiile şi poziţiile bine remunerate trec prin mâinile catifelate şi calde ale cardinalului, şi multe sfârşesc în încăpătoarele lui mâneci roşii. Henric nu se grăbeşte să îi invite pe sfetnicii lui mai vârstnici în preajma lui să-i pună la îndoială înflăcărarea crescândă faţă de un alt rege chipeş şi tânăr, Francisc al Franţei, şi nici nu vrea să audă despre nebunia şi extravaganţa tot mai mari ale prietenilor lui.

Aşa încât mă nelinişteşte că mă vede ca pe unul dintre bătrânii plicticoşi şi îmi fac griji când îmi spune într-o zi că i se pare că faptul că mi-a retrocedat o parte dintre conacele din Somerset a fost o greşeală – căci ele de drept ar trebui să aparţină Coroanei.

— Nu sunt de aceeaşi părere, Luminăţia Voastră, îi răspund numaidecât.

Mă uit la tineri. Zăresc capul fiului meu Montague iţindu-se, să asculte cum îl contrazic pe rege.

— Sir William pare să fie de această părere, rosteşte Henric tărăgănat.

Sir William Compton, fostul meu peţitor, îmi adresează unul dintre zâmbetele lui cele mai fermecătoare.

— De fapt, sunt pământurile Coroanei, decretează el. (După câte se pare, a devenit expert.) Şi trei dintre ele aparţin ducatului Somersetului, nu Domniei Voastre.

Mă fac că nu-l aud şi mă întorc spre rege.

— Am documente care arată că sunt şi au fost dintotdeauna ale familiei mele. Luminăţia Voastră a fost suficient de mărinimos să-mi redea ce era al meu. Nu am decât ce este al meu de drept.

— O, familia! cascä sir William. Dumnezeule, familia aia!

Pentru o clipă sunt atât de uluită, încât nu ştiu ce să spun sau să gândesc. Ce vrea să zică printr-o astfel de remarcă? Insinuează oare că familia mea, familia Plantagenet a Angliei, nu merită cel mai profund respect? Tânărul meu verişor Henry Courtenay înalţă din sprâncene la auzul insultei şi se uită fix la William Compton, în timp ce mâna îi alunecă spre locul unde ar trebui să se afle sabia, la cingătoarea goală.

— Luminăţia Voastră? spun întorcându-mă spre rege.

Spre uşurarea mea, el schiţează un gest din mână, iar sir William face o plecăciune, zâmbeşte şi se retrage.

— O să-mi pun vechilul să verifice, spune Henric fără afectare. Dar sir William este cât se poate de convins că sunt pământurile mele şi că au ajuns la Domnia Ta din greşeală.

Sunt gata să spun, aşa cum ar fi înţelept să fac: „O! Îngăduiţi-mi să vi le înapoiez pe dată, în clipa aceasta, fără întârziere, fie că sunt ale mele de drept sau nu“. Aşa ar face

un curtean civilizat. Totul îi aparţine regelui, ni se îngăduie să ne deţinem averile doar prin bunăvoinţa lui, şi dacă i le dau în clipa în care mi le cere, s-ar putea să-mi ofere altceva la schimb mai încolo.

Sunt pe punctul de a mă deposeda de pământuri, când zăresc un zâmbet trecător, viclean pe chipul lui sir William, în clipa în care se întoarce cu spatele la fiul meu Montague.

Este licărul de triumf al omului care ştie că este favoritul absolut, căruia i se îngăduie orice, care se face vinovat de tot soiul de grosolănii, faţă de un altul care este mai tânăr, mai înţelept şi un om cu mult superior. Simt cum mă cuprinde îndârjirea şi îmi spun că nu pot să-i dau altuia moştenirea fiului meu doar fiindcă fantele ăsta crede că nu este a mea de drept. Este a mea. Acestea sunt pământurile familiei mele. A trebuit să îndur sărăcia în lipsa lor şi nu mi-a fost uşor să le recapăt; a naibii să fiu dacă am de gând să le dau de pomană la cererea unuia ca William Compton, unui rege ca Henric, pe care l-am văzut ţopăind prin odaia copiilor, furându-i soră-sii păpuşile din cârpă şi refuzând să le împartă cu altcineva.

— O să-mi pun vechilul, pe sir Thomas Boleyn, să verifice şi să-l ţină la curent pe sir William, spun eu rece. Dar sunt sigură că nu e vorba de nici o greşeală.

*

Ies din odaia regelui împreună cu două dintre doamnele mele de onoare şi mă îndrept spre iatacul reginei, când Arthur mă ajunge din urmă şi mă ia de braţ ca să-mi poată vorbi între patru ochi.

— Mamă, dă-i pământurile, spune el scurt.

— Dar sunt ale mele!

— Toată lumea ştie asta. Nu are importanţă. Nu-i place să fie contrazis şi nu-i place să fie pus să muncească. Nu o să vrea să citească o dare de seamă, nu vrea să fie nevoit să ia o hotărâre. Şi, mai presus de orice, nu vrea să trebuiască să redacteze şi să semneze nimic.

Mă opresc şi mă întorc spre el.

— De ce m-ai sfătui să-i dau altcuiva moştenirea fratelui tău? Unde am fi ajuns, dacă nu mi-aş fi pus toată viaţa în slujba recuperării a ceea ce este al nostru de drept?

— E rege, e obişnuit să i se facă pe voie, spune el scurt. Îi dă o poruncă lui Wolsey, uneori e suficient să-i facă doar un semn din cap şi s-a făcut. Însă tu, unchiul Stafford şi unchiul Neville – vă certaţi toţi cu el. Vă aşteptaţi să se conformeze unui set de reguli, de cutume. Vă aşteptaţi să justifice fiecare schimbare. Îl trageţi la răspundere. Nu-i place. Vrea să fie o putere absolută. Chiar nu suportă să fie contrazis.

— Sunt pământurile mele! (Am ridicat glasul, dar mă uit în jur şi continui pe un

ton mai scăzut.) Sunt pământurile familiei mele, care îmi aparţin de drept.

— Vărul meu, ducele, ar spune că şi tronul este al nostru de drept, rosteşte şuierător Arthur. Dar nu ar spune-o niciodată tare, de faţă cu regele. Şi pământurile astea, şi toată Anglia sunt ale noastre de drept. Dar nu susţinem niciodată aşa ceva, nici n-o insinuăm măcar. Dă-i înapoi pământurile. Lasă-l să vadă că nu credem că avem vreun drept, că nu avem nici o pretenţie, că nu suntem decât supuşii lui cei mai umili. Că ne bucurăm să primim doar ceea ce ne dă din toată inima.

— Este regele Angliei, spun eu enervată. Cu asta sunt de acord. Însă tată-său a cucerit tronul cu forţa şi, ar zice unii, prin trădare pe câmpul de bătălie. Cu greu a reuşit să-l păstreze. Nu l-a moştenit, nu se trage din vechea familie de regi a Angliei. Iar tânărul Henric este întâiul dintre egali, nu este mai presus de noi, nu este mai presus de lege, puterea lui nu este de necontestat. Îi spunem „Luminăţia Voastră“, aşa cum i-am spune oricărui duce, cum îi spunem vărului nostru Stafford. Este unul de-ai noştri, îl cinstim; dar nu este mai presus de noi. Puterea lui nu este absolută. Cuvântul lui nu este al lui Dumnezeu. Nu este papa.

Palatul Westminster, Londra, noiembrie 1518

În noiembrie, curtea se mută la Westminster, iar eu şi regina plănuim naşterea, poruncind ca patul ei preferat să fie mutat în odaia cea mare şi alegând tapiseriile care vor atârna la ferestre, nelăsând să intre lumina supărătoare a zilei.

O să folosim patul de naştere în care a născut-o pe prinţesa Maria. Am pregătit până şi aceleaşi aşternuturi. Fără să spunem nimic, amândouă nădăjduim că o să ne poarte noroc. Caterina este ocupată, şi fericită, şi încrezătoare, cu pântecul bombat ca un cazan mare, cum se apropie de luna a opta. Stăm în picioare una lângă alta, alegând locul din încăpere unde o să aşezăm un bufet imens în care să-şi expună farfuriile aurite, când se opreşte brusc, de parcă ar fi auzit ceva, o şoaptă neliniştitoare.

— Ce e?

— Nimic, nimic. (Nu e sigură.) Doar că am simţit…

— N-ar trebui să te aşezi?

O ajut să ajungă până la scaun, iar ea se aşază cu băgare de seamă.

— Ce ai simţit?

— Am simţit…, începe ea, apoi dintr-odată îşi strânge poalele rochiei pe lângă corp, de parcă ar vrea să ţină copilul în pântec cu forţa. Trimite după moaşe, spune ea pe un

ton foarte scăzut, de parcă s-ar teme să n-o audă cineva. Trimite după moaşe şi închide uşa. Sângerez.

Aducem în grabă în odaie apă fierbinte, prosoape şi pătuţul, în timp ce eu îi trimit vorbă regelui că pe regină au apucat-o durerile facerii – cu săptămâni bune înainte de soroc, desigur –, dar că se simte bine şi noi avem grijă de ea.

Îmi îngădui să sper; în odaia copiilor, micuţei Maria îi merge grozav de bine; e o copilă de doi anişori tare isteaţă şi s-a născut devreme. Poate că şi acesta va fi un alt prunc înspăimântător de mic, care ne va surprinde pe toţi cu robusteţea şi tenacitatea lui. Şi dacă ar fi un băieţel rezistent…

Numai la asta ne gândim, dar nimeni nu are curaj să o spună cu glas tare. Dacă regina ar avea un băiat, chiar şi atât de târziu în viaţă, chiar şi după ce a pierdut atâţia, ar fi victorioasă. Toţi cei care au clevetit că e infirmă, sau stearpă, sau blestemată ar pica de proşti. Însuşi nou numitul nunţiu papal Wolsey ar trebui să-i acorde întâietate unei soţii care i-a dăruit soţului ei singurul lucru care îi lipseşte. Fetele care o însoţesc pe regină când ia masa cu regele, sau când se plimbă cu el, sau când joacă împreună cărţi, mereu cu privirile plecate sfios, întotdeauna cu glugile lăsate pe spate, ca să li se vadă părul mătăsos, întotdeauna cu rochiile decoltate, astfel încât să li se zărească rotunjimea apetisantă a sânilor, fetele acelea vor descoperi că regele nu are ochi decât pentru regină – dacă îi poate dărui un fiu.

La miezul nopţii este în chinurile facerii, uitându-se fix la obiectul sfinţit, ostia din chivotul de pe altarul din colţul iatacului, în vreme ce moaşele o trag de braţe şi îi strigă să împingă; dar totul se termină prea repede şi nu urmează nici un scâncet. Ies doar o creatură mică, ce se distinge cu greu sub petele de sânge, şi un şuvoi de apă. Moaşa ridică trupuşorul minuscul, îl fereşte de privirea reginei în scutecul care era menit să înfăşăm un fiu voinic şi spune: „Îmi pare rău, Luminăţia Voastră, a fost o fată, dar era deja moartă în pântecul vostru. Nu mai e nimic altceva“.

Nici măcar nu aştept să mi-o ceară. Ostenită, se întoarce spre mine şi îmi face doar un semn din cap, să merg să-mi îndeplinesc sarcina. Are chipul schimonosit de durere. Mă ridic anevoie şi ies din odaia de naştere, cobor scările, traversez sala cea mare şi apoi urc spre aripa de palat a regelui. Trec târându-mi picioarele prin dreptul străjerilor, care îmi dau onorul înălţând lăncile şi îmi fac loc să trec, apoi pe lângă vreo doi curteni care se pleacă imediat până la pământ şi se trag în lături din calea mea, prin uşile exterioare ale sălii de primiri, prin mulţimea care şuşoteşte şi se holbează, aşteptând şi sperând să fie primită de rege. Când păşesc în încăpere, se aşterne tăcerea. Toată lumea ştie care este însărcinarea mea, toţi ghicesc că aduc veşti proaste, după chipul meu împietrit. Intru pe uşa care dă spre iatacul lui; şi iată-l pe rege.

Joacă o partidă de cărţi. Parteneră îi este Bessie Blount; mai este o fată la celălalt capăt al mesei, dar nici măcar nu am chef să văd cine e. Îmi dau seama după grămada

de monede din aur dinaintea lui Bessie că ea câştigă. Noua suită alcătuită din prieteni şi intimi îmbrăcaţi după moda franţuzească, bând vin din cel mai bun la primele ore ale dimineţii, nestăpâniţi, gălăgioşi, copilăroşi, înalţă privirile când intru în încăpere, desluşind perfect înfrângerea pe chipul meu şi în umerii mei căzuţi. Bag de seamă fără să vreau licărul avid din ochii unora care simt miros de durere sufletească şi care ştiu că necazul aduce cu el oportunităţi. Aud, după ce larma din încăpere se stinge, pe cineva ţâţâind de enervare când îşi dă seama că am venit iarăşi cu veşti proaste.

Regele îşi azvârle cărţile pe masă şi vine grăbit către mine, de parcă ar vrea să mă reducă la tăcere, de parcă ar putea păstra treaba asta ca pe un secret vinovat, ruşinos.

— Nu sunt veşti bune? întreabă el tăios.

— Îmi pare rău, Luminăţia Voastră, spun. O fată, născută moartă.

Preţ de o clipă, colţurile gurii i se arcuiesc în jos, ca şi cum ar trebui să înghită ceva foarte amar. Văd cum i se încordează gâtul, de parcă i-ar veni să verse.

— O fată?

— Da. Dar nu a răsuflat deloc.

Nu mă întreabă dacă soţia lui este bine.

— Un copil mort – este tot ce spune Henric, cu un aer aproape surprins. E o lume crudă pentru mine, nu găseşti, Lady Salisbury?

— Este un prilej de mare mâhnire pentru amândouă Domniile Voastre, spun eu. (Abia reuşesc să rostesc vorbele.) Regina este foarte îndurerată.

El încuviinţează din cap, ca şi cum ar fi de la sine înţeles; aproape ca şi cum ea ar merita să aibă parte de mâhnire, dar el nu.

În spatele lui, Bessie se ridică de la masa unde ei jucau cărţi, în timp ce soţia lui se chinuia să aducă pe lume un copil mort. Felul în care se întoarce îmi atrage atenţia. Ea îşi fereşte chipul, apoi face un pas în spate, aproape de parcă ar încerca să se furişeze fără s-o observ, de parcă ar ascunde ceva.

Nevăzută, îi face o reverenţă pe la spate regelui şi pleacă, abandonându-şi câştigurile ca şi cum ar fi uitat cu totul de ele. Când dă să iasă ruşinată pe uşa care se deschide, îi văd pântecul rotunjit prin pliul ţesăturii splendide a rochiei. Văd că Bessie Blount este grea şi presupun că este copilul regelui.

Palatul Westminster, Londra, iarna anului 1518

Aştept până când regina este gata să revină la curte, după ce durerea i-a fost înăbuşită cu forţa, după ce i s-a făcut molifta, a fost îmbăiată şi îmbrăcată. Cred că o să

încerc să vorbesc cu ea dimineaţă, după utrenie, pe drumul înapoi de la capelă.

— Margaret, crezi că nu văd că aştepţi să-mi vorbeşti? Nu crezi că după atâţia ani pot să te citesc? Ai de gând să-mi ceri să-ţi îngădui să mergi acasă şi să-ţi însori băiatul, pe chipeşul Arthur?

— O să vă cer şi asta, consimt eu. Curând. Dar nu despre asta vreau să vă vorbesc acum.

— Atunci despre ce?

Nu-mi vine să-i şterg zâmbetul de pe chip când o văd cum se străduieşte să pară veselă şi lipsită de griji. Dar ea nu ştie cam cât de veselă şi de lipsită de griji a devenit curtea.

— Luminăţia Voastră, mă tem că ce am să vă spun vă va tulbura.

Maria de Salinas, devenită între timp contesa Willoughby, vine lângă ea şi se uită la mine de parcă aş fi o trădătoare pentru că îndrăznesc să pricinuiesc mâhnire unei regine care a îndurat şi aşa destule.

— Ce mai e? e tot ce spune.

Trag aer în piept.

— Luminăţia Voastră, e vorba de Elizabeth Blount. În timp ce Domnia Voastră vă pregăteaţi de naştere, ea era cu regele.

— Vestea asta e răsuflată, Margaret. (Râde şi reuşeşte să pară nepăsătoare.) Nu eşti o clevetitoare prea grozavă dacă vii la mine cu o bârfă atât de veche. Bessie este întotdeauna cu regele când eu sunt grea. E un fel de fidelitate.

Maria spune ceva în şoaptă şi întoarce capul.

— Da, dar nu ştiţi că acum este grea.

— E copilul soţului meu?

— Bănuiesc. Regele nu l-a recunoscut. Ea nu vrea să atragă în nici un fel atenţia, doar că rochiile au început să-i fie strâmte în talie. Nu mi-a spus. Nu emite nici o pretenţie.

— Micuţa Bessie Blount, propria mea doamnă de onoare?

Dau din cap cu părere de rău.

Regina nu începe să ţipe, în schimb se întoarce dinspre balcon şi se opreşte în dreptul unui bovindou. Îndepărtează mâna Mariei cu un gest discret. Se uită afară prin ochiurile mici de geam, la luncile cenuşii, la straturile de gheaţă şi omăt. Se uită spre fluviul îngheţat, fără să vadă altceva în afară de amintirea mamă-sii plângând cu faţa îngropată în perne şi smulgându-şi părul din pricina infidelităţii soţului ei, regele Spaniei.

— Fetişoara aia a fost lângă mine de când avea doisprezece ani, spune ea uimită. (Scoate un chicotit nervos.) Se vede treaba că n-am educat-o cum trebuie.

— Luminăţia Voastră, nu avea cum să-l refuze pe rege, spun eu în şoaptă. Nu pun

la îndoială afecţiunea pe care v-o poartă.

— Nu e nici o surpriză, spune ea pe un ton egal, ca şi cum ar fi la fel de rece ca florile de gheaţă de pe geamuri.

— Nu, cred că nu.

— Regele pare foarte încântat?

— Nu a spus nimic despre asta. Iar ea nu mai este aici în momentul ăsta. S-a… Bessie s-a retras de la curte imediat ce a… imediat ce s-a…

— Imediat ce a văzut toată lumea?

Încuviinţez cu un semn din cap.

— Şi unde s-a dus? întreabă regina, fără prea multă curiozitate.

— La un adăpost, Abaţia Sf. Lawrence, în ţinutul Essex.

— N-o să-i poată dărui un copil! izbucneşte Maria dintr-odată, cu înflăcărare. Copilul o să moară sigur!

Icnesc de spaimă auzind vorbele care sună ca un blestem.

— Nu poate fi vina regelui că nu o avem decât pe prinţesa Maria! o corectez eu numaidecât. (A spune altceva înseamnă să critici potenţa şi vigoarea regelui. Mă întorc spre prietena mea, regina.) Şi nu este în nici un fel vina voastră, spun eu cu glas foarte scăzut. Trebuie să fie voia lui Dumnezeu.

Regina întoarce capul spre Maria.

— De ce să nu-i poată dărui un copil Bessie, care este atât de tânără şi de sănătoasă?

— Sst, îi şoptesc eu.

Însă Maria îi răspunde.

— Pentru că Dumnezeu nu ar putea fi atât de crud faţă de tine!

Caterina îşi face cruce şi îşi sărută crucifixul care atârnă de un şirag de mătănii din mărgean petrecut pe după mijloc.

— Cred că am îndurat suferinţe mai mari decât naşterea unui bastard de către micuţa Bessie, spune ea. Şi, oricum, nu ştiţi că de acum fata nu-l va mai interesa pe rege câtuşi de puţin?

Palatul Greenwich, Londra, mai 1519

Verişorii mei şi ceilalţi seniori ai regatului, Thomas Howard, bătrânul duce de Norfolk şi ginerele lui, vechilul meu, sir Thomas Boleyn, se întâlnesc în particular cu regele şi cu nunţiul papal Wolsey şi le explică faptul că purtarea curtenilor mai tineri şi năvalnici ne pune pe toţi într-o lumină proastă. Henric, care adoră însufleţirea şi

veselia tovarăşilor lui, nu suportă să-şi audă prietenii criticaţi, până când bărbaţii mai vârstnici îi spun că tinerii curteni aflaţi în vizită diplomatică s-au făcut de râs în Franţa, în faţa regelui Francisc însuşi.

Asta îi atinge o coardă sensibilă. Henric încă e băieţelul care îşi admira fratele mai mare, pe Arthur, care tânjea să fie la fel ca el, care se ţinea după el împleticindu-se pe picioruşele grăsuţe şi care striga să i se aducă un cal la fel de mare ca al lui frate-său. Acum vede în Francisc al Franţei o variantă nouă de prinţ strălucitor. Vede în el un model de eleganţă şi de stil şi vrea să fie ca el. Regele Francisc are un cerc intim de prieteni şi de sfătuitori sofisticaţi, spirituali şi foarte cultivaţi. Aceştia nu îşi fac unul altuia farse şi glume; nu trişează la cărţi şi nu se îmbată până cad sub masă. Henric arde de ambiţia de a avea o curte la fel de cosmopolită şi de elegantă ca cea a Franţei.

Pentru prima dată, cardinalul şi sfetnicii fac front comun şi îl conving pe Henric că favoriţii trebuie să dispară. Jumătate sunt alungaţi de la curte şi li se spune să nu se întoarcă. Bessie Blount s-a retras să se pregătească de naştere şi nimeni nici măcar nu mai pomeneşte de ea. Unii dintre tinerii curteni mai manieraţi, printre care şi fiul meu Arthur şi moştenitorul meu Montague, sunt păstraţi. Curtea este curăţată de elementul de desfrâu, însă familia mea, date fiind buna noastră creştere şi educaţia solidă, rămâne pe loc. Cardinalul chiar îmi mărturiseşte că se bucură că merg să o văd atât de regulat pe prinţesa Maria, că cea mică trebuie să mă ia drept model de bună purtare.

— Nu îmi este deloc greu să petrec timp cu ea, spun eu zâmbind. Este o copilă frumoasă; este o adevărată plăcere să mă joc cu ea. Şi o învăţ literele, şi să citească.

— Nu ar putea avea o guvernantă mai bună, spune el. Aud că îţi fuge în întâmpinare de parcă ai fi a doua ei mamă.

— N-aş putea-o iubi mai mult nici dacă ar fi sânge din sângele meu, spun.

Trebuie să mă abţin să repet întruna cât de deşteaptă este, cât de isteaţă, şi cât de frumos dansează, şi ce voce plăcută are.

— Ei bine, Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândouă, spune cardinalul cu un aer afectat, schiţând o cruce cu degetele lui groase pe deasupra creştetului meu.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, iunie 1519

Părăsesc curtea proaspăt înţelepţită şi liniştită ca să merg la casa mea preferată şi să pun la cale căsătoria lui Arthur. Este un mariaj foarte bun. Nu mi-aş da fiul – care se bucură de o trecere atât de mare – altcuiva decât unei moştenitoare de familie bună.

Soţia lui va fi Jane Lewknor, unica fiică – şi, ca atare, singura moştenitoare – a unui cavaler din Sussex, o veche familie bună care a strâns o avere impresionantă. A mai fost căsătorită o dată şi aduce cu o avere considerabilă de pe urma acelei căsătorii. Are o fiică ce trăieşte cu tutorele ei, aşa că ştiu sigur că este rodnică. Mai important decât orice, pentru Arthur, la curte, printre prietenii regelui care sunt gata, când văd mănuşa căzută, să scrie un poem despre Frumuseţe şi Virtute inaccesibilă, este blondă, cu ochi cenuşii. Adorabilă, dar nu proastă; nu scrie poeme de dragoste drept răspuns. Şi este îndeajuns de bine educată şi de manierată cât să o slujească pe regină. Una peste alta, e un bun scump pentru familia noastră, dar cred că va merita investiţia.

Palatul Penshurst, Kent, iunie 1519

Regele îi face verişorului meu Edward Stafford, duce de Buckingham, onoarea unei alte vizite la Palatul Penshurst, iar vărul Edward mă imploră să vin şi eu, să îi aduc cu mine pe tinerii căsătoriţi şi să-l întreţinem împreună pe rege. Este un moment măreţ pentru vărul meu, dar e un eveniment încă şi mai măreţ pentru fiica mea, Ursula, care descoperă, aşa cum i-am promis, că a fi măritată cu micul Henry Stafford îşi are răsplata sa. Stă în picioare lângă soacra ei, ducesa Eleanor, să-i întâmpine pe regele Angliei şi suita sa, şi toată lumea îmi spune că într-o bună zi va fi o ducesă încântătoare.

Mă aştept la o desfăşurare de forţe magnifică, dar chiar şi aşa, sunt uimită de ospitalitatea extravagantă a vărului meu. În fiecare zi au loc o partidă de vânătoare, un spectacol şi un picnic în pădure. Au loc feerii şi într-o zi se organizează un hăitaş de tauri, o luptă cu câini şi un hăitaş de urs cu un animal splendid, care durează mai bine de trei ceasuri. Ducele a pregătit baluri mascate şi travestiuri, pe care regele le adoră, a tocmit muzică şi reprezentaţii. Se pun în scene satire care iau în derâdere ambiţia lui Carol de Castillia, care tocmai a cheltuit o avere pentru rangul de Sfânt Împărat Roman. Regele nostru Henric, care aspira el însuşi la titlul respectiv, râde cu lacrimi când piesa îl acuză pe Carol de lăcomie şi mândrie nemăsurată. Regina ascultă insultele la adresa nepotului ei cu un surâs înţelegător, de parcă treaba asta n-ar privi-o câtuşi de puţin.

În câteva dimineţi suntem treziţi de un cor ce ne cântă sub ferestre, într-o altă zi barcagiii ne cheamă de pe lac şi vâslim de plăcere, însoţiţi de muzicanţi, şi apoi ne strângem cu toţii pentru o întrecere grozavă. Regele câştigă cursa, croindu-şi drum

vitejeşte prin apă, roşu la faţă de efort şi cu muşchii umerilor şi ai pieptului conturându-i-se pe sub cămaşa din pânză fină. Câştigă şi la cărţi, la tenis, la cursele de cai, la lupte şi, desigur, turnirul grandios pe care vărul meu, ducele, îl organizează pentru amuzamentul curţii şi pentru a le oferi regelui şi prietenilor săi un prilej de a-şi etala priceperea şi curajul. Totul este gândit pentru distracţia şi amuzamentul regelui. Nu trece un minut din zi fără o nouă extravaganţă, iar Henric savurează din plin totul, triumfător la fiecare joc, cu un cap mai înalt decât oricare alt bărbat, la fel de neîndoielnic de chipeş ca statuia unui prinţ, cu părul ondulat, cu surâsul larg, cu trupul ca de zeu tânăr.

— Ai cheltuit o avere ca să-i oferi regelui cea mai grozavă primire de care a avut parte tot anul, îi zic vărului meu. Ăsta a fost regatul tău.

— Întâmplarea face că posed o avere, răspunde el pe un ton nepăsător. Şi ăsta este regatul meu.

— Ai reuşit să-l convingi pe rege că aceasta este cea mai frumoasă şi bine rânduită casă din toată Anglia.

El zâmbeşte.

— O spui de parcă n-ar fi o reuşită. Pentru mine, pentru casa mea, pentru numele meu. Şi pentru fiica ta, care va moşteni totul.

— Problema este că încă din copilărie regele nu a admirat niciodată un lucru fără să şi-l dorească. Nu este înclinat spre bucurie dezinteresată.

Vărul meu îmi îndeasă mâna în scobitura braţului său şi ne plimbăm împreună pe lângă zidurile calde din gresie ale grădinii inferioare, spre poligonul de tir cu arcul, unde auzim strigătele curtenilor care asistă la întrecere şi valurile de aplauze la o lovitură bună.

— E amabil din partea ta că mă pui în gardă, verişoară Margaret; dar nu am nevoie să fiu avertizat. Nu uit niciodată că teoretic este un rege al cărui tată nu a avut nimic, care a venit în Anglia aproape numai cu hainele de pe el. Ori de câte ori fiu-său vede un latifundiar ca tine sau ca mine, care a fost împroprietărit pe vremea ducelui William al Normandiei sau chiar mai înainte, îl roade un pic invidia, îl trece un fior de teamă că el nu are îndeajuns, că nu este îndeajuns de bun. El nu a fost crescut ca noi, într-o familie care ştia că ocupă cea mai grozavă poziţie din Anglia. Nu-i ca tine şi ca mine, născut aristocrat, crescut ca un prinţ, la adăpost, în cele mai somptuoase reşedinţe din Anglia, care dădeau spre ogoarele cele mai întinse. Henric este fiul unui pretendent. Cred că întotdeauna se va simţi nesigur pe un tron atât de nou.

Îl strâng de braţ.

— Ai grijă, vere, îl sfătuiesc eu. Nu e înţelept din partea nimănui – şi mai cu seamă din partea acelora dintre noi care au deţinut cândva acel tron – să se refere la Tudori ca la nişte nou-veniţi. Nici unul dintre noi nu a fost crescut de propriul tată.

Tatăl ducelui a fost executat pentru trădare împotriva regelui Richard, al meu pentru trădare împotriva regelui Edward. Poate că trădarea ne curge prin vene laolaltă cu sângele regesc şi ar fi înţelept să ne asigurăm că nimeni nu-şi aminteşte treaba asta.

— O, nu-i politicos, încuviinţează el. Totul e adevărat, desigur. Dar nu e politicos din partea mea, în calitate de gazdă. Însă cred că i-am arătat ce voiam să vadă. A văzut cum trăieşte un mare senior englez. Nu urcă scările călare, ca un copil, nu azvârle ouă în arendaşi, nu se prosteşte şi nu se joacă toată ziua, nu le promite iubire ospătăriţelor de la cârciumă şi nu-şi trimite amantele de familie bună să nască pe furiş, de parcă i-ar fi dintr-odată ruşine.

Nu îl pot contrazice.

— E plin de contraste. A fost întotdeauna.

— E vulgar, spune ducele în şoaptă.

Ajungem aproape de curteni, iar lumea se întoarce şi se înclină până la pământ dinaintea noastră, trăgându-se în lături ca să îl putem vedea pe rege, care tocmai se pregăteşte să tragă. Henric este ca statuia frumos sculptată a unui arcaş: în echilibru, lăsându-şi uşor greutatea pe spate, cu trupul ca o linie continuă, subţire, de la capul roşcat şi cârlionţat la piciorul întins. Aşteptăm atenţi în timp ce Luminăţia Sa încordează arcul greu, întinde coarda, ocheşte atent şi lansează delicat săgeata.

Aceasta zboară şuierând prin aer şi se înfige în cercul din centrul ţintei; nu chiar în mijloc, dar pe margine, foarte aproape – nu perfect, dar foarte aproape. Toţi izbucnesc în aplauze însufleţite; regina zâmbeşte şi ia un colan din aur, gata să îşi premieze soţul.

Henric se întoarce spre vărul meu.

— Tu te-ai descurca mai bine? îi strigă el triumfător. Altcineva s-ar descurca mai bine?

Îl prind pe duce de mână înainte să apuce să iasă în faţă şi să ia un arc şi o săgeată.

— Sunt sigură că nu, îi spun, iar ducele zâmbeşte şi zice:

— Mă îndoiesc că v-ar putea întrece cineva, Luminăţia Voastră.

Henric scoate un mic uguit de încântare, apoi îngenunchează dinaintea reginei, uitându-se radios în ochii ei în timp ce ea se apleacă şi-i petrece colanul victoriei pe după gât. Îl sărută pe gură, iar el îşi înalţă braţele şi îi cuprinde delicat faţa în palme preţ de o clipă, ca şi cum ar fi îndrăgostit de ea, sau cel puţin îndrăgostit de tabloul pe care îl alcătuiesc împreună: tânărul chipeş în genunchi dinaintea soţiei sale, cu părul arămiu des ondulându-i-se sub mângâierea ei.

*

În seara aceea se pune în scenă o feerie, jucată într-un fel nou, cu actori care intră în scenă travestiţi, joacă o scenă şi apoi îi invită pe curteni la dans. Regele poartă mască şi o pălărie grozavă, dar toată lumea îl recunoaşte pe dată după înălţime şi după deferenţa cu care îl înconjoară ceilalţi interpreţi. Este încântat când ne prefacem cu toţii că nu îl cunoaştem şi suntem uimiţi de graţia cu care dansează şi de farmecul lui. Când actorii rup rândurile şi se amestecă printre curteni, toate doamnele de onoare se înfioară când se apropie de ele. Alege să danseze cu Elizabeth Carew. Acum, că Bessie e plecată, se întrezăreşte un prilej pentru o altă fată frumoasă pe care o interesează mai mult darurile decât propria reputaţie.

Stau îndărătul jilţului reginei când remarc o mică învălmăşeală în fundul sălii de oaspeţi, prin aburul care se înalţă dinspre focul din centrul încăperii, pe care ducele l-a păstrat aici, la Penshurst, cultivând vechile tradiţii în sala de oaspeţi a palatului său. Cineva vorbeşte precipitat cu unul dintre oamenii cardinalului Wolsey, iar apoi mesajul este transmis din om în om prin sală, până când ajunge la avocatul Thomas More, care se apleacă peste umărul roşu, grăsun, şi şopteşte în urechea atentă.

— S-a întâmplat ceva, îi spun încet reginei.

— Află ce anume, îmi cere ea.

Plec de lângă jilţul ei şi mă pierd în întunericul sălii de oaspeţi, dar nu mă duc la cardinal, care a rămas la locul lui şi continuă să afişeze un zâmbet gol, bătând ritmul cu piciorul de parcă n-ar fi auzit nimic, ci ies şi traversez curtea, până în locul unde grăjdarul ţine de căpăstru calul înspumat al solului, în vreme ce altul îi scoate şaua udă de sudoare.

— Pare încins, observ eu, trecând mai departe de parcă aş fi doar în trecere.

Amândoi se înclină până la pământ.

— Puţin a lipsit să cadă din picioare, se plânge unul dintre grăjdari. Eu n-aş mâna o frumuseţe ca asta atât de tare.

Şovăi şi mângâi animalul pe grumazul jilav.

— Bietul băiat. A mers mult?

— Vine de la Londra, spune rândaşul. Dar solul este într-o stare şi mai proastă. A bătut drumul tocmai de la Essex.

— E cale lungă, recunosc eu. Pesemne că-i o veste pentru rege.

— Aşa este. Dar a meritat efortul. Zice că o să primească pe puţin un galben.

Izbucnesc în râs.

— Ei bine, va trebui să răsplătiţi bietul animal, spun şi plec mai departe.

Fac cale întoarsă îndată ce nu mă mai pot vedea, traversez curtea cea mică din dreptul sălii de oaspeţi şi intru pe uşa laterală, făcându-le un semn din cap străjerilor. Îl găsesc pe Thomas More în fundul sălii, uitându-se la dansatori. El zâmbeşte şi îmi face o plecăciune.

— Aşa deci, Bessie Blount a născut un băiat, spun.

Nu e la curte de suficient de mult timp încât să fi învăţat să-şi ascundă ochii căprui, sinceri.

— Milady… Nu pot spune, se bâlbâie el.

Eu îi zâmbesc.

— Nu e nevoie s-o spui. De fapt, n-ai spus nimic, îi zic şi mă aşez din nou lângă regină, înainte să bage cineva de seamă că am lipsit.

— Sunt veşti de la Bessie Blount, îi spun. Trebuie să vă stăpâniţi, Luminăţia Voastră.

Ea zâmbeşte şi se apleacă în faţă ca să bată din palme în ritmul muzicii, în vreme ce regele păşeşte în centrul cercului, îşi pune mâinile în şolduri şi dansează o gigă rapidă, bocănind în podea.

— Te ascult, spune ea acoperind valurile de aplauze.

— Mai mult ca sigur că a născut un băiat, spun. Solul era convins că va primi o răsplată. Regele nu ar plăti decât dacă sunt veşti că are băiat. Iar omul lui Wolsey, Thomas More, nu a negat. Omul ăla n-o să ajungă niciodată un curtean bun, e incapabil să mintă.

Zâmbetul ei încremenit nu se clinteşte. Henric face o piruetă când izbucnesc aplauzele la sfârşitul micului său număr şi îşi vede soţia sărind de pe scaun de încântare. Îi face o reverenţă şi conduce o altă fată pe ring.

Caterina se aşază la loc.

— Un băiat, spune ea cu glas egal. Henric are un fiu viu.

Palatul Greenwich, Londra, primăvara anului 1520

Băiatul lui Bessie trece de primele câteva luni, deşi nici una dintre noi, doamnele din apartamentele reginei care am îngropat trupurile pe jumătate formate ale prinţilor Tudor nu ar băga mâna în foc că o să scape cu viaţă. Bineînţeles că nimeni nu poate spune nimic, dar la curte a început să circule un soi de convingere mută că regele nu poate avea parte de băieţi sau, dacă i se nasc totuşi, nu apucă să crească. Îl botează Henric pe micul bastard, de parcă n-am fi îngropat deja doi prunci cu numele ăsta. Îi dau patronimul Fitzroy, regele recunoscându-şi bastardul.

Lui Bessie i se acordă o rentă să-şi crească băiatul pe care lumea – toată lumea – îl ştie drept fiul regelui. Nu am nici o urmă de îndoială că cel care îşi asumă public rolul de naş, cardinalul Thomas Wolsey, încurajează bârfele care se răspândesc în tot regatul, indicându-l pe băiat ca fiind al regelui, aşa încât toată lumea să audă că regele

e capabil să zămislească un băieţel viguros, şi că a făcut-o.

Bessie iese din perioada de lăuzie, i se face degrabă molifta şi se trezeşte măritată cu pupilul cardinalului Wolsey, tânărul Gilbert Tailboys, al cărui tată este atât de slab la minte, încât nu-şi poate apăra fiul de o soţie la mâna a doua. Întocmai cum a prevăzut regina, regele nu se întoarce la fosta amantă, de parcă actul naşterii l-ar fi dezgustat de ea. Pe măsură ce se maturizează, regele pare să capete gust fie pentru frumuseţi vestite, fie pentru fete neprihănite.

Regina Caterina nu spune nimic: nimic despre Bessie, nimic despre Henric Fitzroy, nimic despre Mary Boleyn, fiica vechilului meu, sir Thomas, care soseşte la curte din Franţa şi atrage atenţia cu frumuseţea ei bălaie. E o fătucă oarecare, măritată cu William Carey, căruia pare să-i placă admiraţia de care se bucură adorabila lui soţie la curte. Regele o ia la ochi, o invită la dans, îi promite un cal de soi numai al ei. Ea râde la glumele lui, îi admiră talentul muzical şi bate din palme de încântare, ca un copil, când vede calul. Joacă rolul unei ingenue, iar regelui îi place să o răsfeţe.

— E mai bine pentru mine să îşi facă de cap cu o nevastă, decât cu o slujnică, remarcă discret regina. Pare mai puţin… (îşi caută cuvintele)… insultător.

— E mai bine pentru noi toţi, îi răspund eu. Dacă îşi face mendrele cu ea şi îi zămisleşte un băiat, atunci bastardul va fi crescut în pătuţul familiei Carey, îl vor boteza Henric Carey şi n-o să avem parte de un alt Henric Fitzroy.

— Crezi că şi ea o să aibă tot un băiat? mă întreabă Caterina, zâmbind trist. Crezi că Mary Boleyn e în stare să poarte în pântec un fiu de Tudor? Să-l nască viu? Să-l crească? Crezi că numai eu nu sunt în stare să-i dăruiesc regelui un fiu?

Îi iau mâna într-a mea, dar nu mă pot uita în ochii ei, să-i văd suferinţa.

— Nu vreau să spun aşa ceva pentru că nu ştiu, Luminăţia Voastră. Nimeni nu poate şti.

Ce ştiu sigur când crinii albi înfloresc pe malul fluviului, iar mierlele încep să cânte când se crapă de ziuă – ceea ce se întâmplă tot mai devreme, cu fiecare zi ce trece – este că regele se culcă sigur cu Mary Boleyn, căci aventura a trecut de etapa darurilor mărunte – acum îi scrie poezii. Tocmeşte un cor să-i cânte sub fereastră, în dimineaţa de Arminden, iar curtea o încoronează Regina lunii Mai. Ai ei – vechilul meu, sir Thomas, şi soţia lui, Elizabeth, fiica bătrânului duce de Norfolk – îşi văd frumoasa fiică într-o lumină nouă, ca pe un pas spre înavuţire şi putere şi, ca două codoaşe vesele, o îmbăiază, o împopoţonează şi i-o oferă regelui ca pe un porumbel îngrăşat, pregătit pentru plăcintă.

Câmpia Ţesăturii din Aur, Franţa, vara anului 1520

Vârful de lance al strategiei lui Thomas Wolsey urmează să fie o întâlnire cu Francisc al Franţei, o campanie de pace cu corturi, cai şi o armată invadatoare de curteni strălucitori în hainele lor noi, mii şi mii de străjeri, şi de rândaşi, şi de grăjdari, doamnele de la ambele curţi îmbrăcate ca nişte regine şi cele două regine însele schimbându-se întruna în rochii noi, purtând bonete împodobite cu nestemate. Wolsey plănuieşte, tocmeşte şi construieşte un oraş temporar grozav, amplasat pe o vale în afara Calais-ului, cu un castel ca de basm înălţat ca prin vis, peste noapte; iar în centrul lui se află prinţul nostru, expus ca o raritate frumoasă, într-un decor conceput de sfătuitorul său.

I se spune „Câmpia Ţesăturii din Aur“, căci baldachinele, steagurile, chiar şi corturile sclipesc de la firul din aur adevărat cu care sunt ţesute, iar câmpiile jilave din împrejurimile Calais-ului devin capitala orbitoare a creştinătăţii. Aici, cei mai mari doi regi se întâlnesc într-o competiţie a frumuseţii şi a vigorii, jurându-şi pace, o pace care va dăinui de-a pururi.

Henric este regele nostru de aur, la fel de elegant, de chipeş şi de rafinat ca regele Franţei, extravagant cum tatăl lui n-ar fi putut să fie niciodată, mărinimos în felul de a face politică şi sincer în dorinţa lui de pace: toată suita lui este mândră de el. Iar lângă el, întinerită, frumoasă, ocupându-şi locul pe cea mai mare scenă a creştinătăţii, se află prietena mea, regina; iar eu radiez de mândrie pentru ea, pentru ei amândoi, pentru lupta lungă pe care au dus-o pentru a obţine pacea cu Franţa, prosperitate în Anglia şi un armistiţiu plin de afecţiune între ei doi.

Nu ne pasă nici mie, nici reginei că toate doamnele ei de onoare se frâng de mijloc şi aproape că se prăvălesc din picioare atunci când regele – oricare dintre ei – trece pe lângă ele. Nu-mi pasă că Francisc al Franţei le sărută pe fiecare dintre doamnele reginei, în afară de Lady Eleanor, ducesa de Buckingham, apriga soacră a Ursulei. Între Caterina şi regina Claude a Franţei se înfiripează numaidecât o prietenie, iar cele două par să se înţeleagă una pe cealaltă. Amândouă sunt măritate cu regi tineri şi chipeşi; îmi închipui că împărtăşesc şi alte necazuri, despre care discută.

Fiii mei Montague şi Arthur strălucesc la aceste două curţi aflate într-o competiţie acerbă; Geoffrey stă lângă mine, deprinzând purtarea curtenească la acest eveniment care este cel mai magnific la care lumea va asista vreodată; Ursula face parte din suita reginei, deşi la toamnă va trebui să se pregătească de naştere; şi într-o după-amiază, fără să mă prevină, fiul meu Reginald intră în odaia mea din aripa de castel a reginei şi îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

Mi s-a curmat răsuflarea de uimire.

— Băiatul meu! Vai! Băiatul meu, Reginald.

Îl ridic de jos şi îl sărut pe amândoi obrajii. E mai înalt decât mine şi s-a împlinit; acum este un tânăr chipeş, voinic şi serios, în vârstă de douăzeci de ani. Are părul castaniu, des, şi ochii căprui-închis. Numai eu mai pot distinge pe chipul lui de acum trăsăturile băieţelului de altădată. Numai eu îmi amintesc ziua în care l-am lăsat la Mănăstirea Sheen, când îi tremura bărbia şi nu avea voie să vorbească, să-mi ceară să nu plec.

— Ţi se îngăduie să fii aici? îl întreb eu.

El râde.

— Nu fac parte din nici un ordin călugăresc, îmi reaminteşte el. Nu sunt un copil de şcoală. Bineînţeles că mi se îngăduie să fiu aici.

— Dar regele…

— Regele se aşteaptă să studiez în întreaga creştinătate. Plec adesea din Padova, la bibliotecă sau la câte un învăţat. Regele se aşteaptă să fie aşa. Plăteşte pentru asta. O încurajează. I-am scris să-l anunţ că vin. Urmează să mă întâlnesc cu Thomas More. Am corespondat mult şi ne-am făgăduit unul altuia o seară de dezbatere.

Nu trebuie să uit că băiatul meu este acum un teolog respectat, un gânditor care discută cu cei mai mari filosofi ai epocii.

— Despre ce o să discutaţi? îl întreb.

A ajuns important la curte. Acum este secretarul regelui, el redactează scrisorile importante şi conduce multe dintre tratativele de pace.

El zâmbeşte.

— O să discutăm despre esenţa Bisericii, spune. Numai despre asta se vorbeşte zilele astea. Dacă omul poate învăţa de la propria conştiinţă sau dacă nu-i rămâne decât să se bizuie pe învăţăturile Bisericii.

— Şi tu ce părere ai?

— Cred că Hristos a întemeiat Biserica pentru a ne învăţa: liturghia este lecţia, iar preoţii şi clerul ni-l traduc pe Dumnezeu, întocmai precum noi, învăţaţii, traducem învăţăturile lui Hristos din greacă. Nu este călăuză mai bună decât Biserica pe care ne-a dat-o însuşi Mântuitorul Hristos. Conştiinţa imperfectă a unui singur om nu poate depăşi niciodată secole întregi de tradiţie.

— Şi Thomas More ce părere are?

— În cea mai mare parte, aceeaşi, spune el pe un ton indiferent, de parcă nuanţele subtile ale teologiei nu merită discutate cu mamă-sa. Facem trimitere la specialişti şi ne demontăm unul altuia argumentele. Nu te-ar interesa, e foarte amănunţită discuţia.

— Şi o să fii hirotonisit? îl întreb eu nerăbdătoare.

Reginald nu poate înainta în ierarhia bisericească dacă nu este hirotonisit, iar el a fost educat să ajungă în fruntea Bisericii.

Clatină din cap.

— Nu încă, spune. Încă nu simt chemarea.

— Dar nu te poţi lăsa călăuzit de propria-ţi conştiinţă! Tocmai ai spus: omul trebuie să fie călăuzit de Biserică.

El râde şi încuviinţează din cap.

— Mamă, eşti un orator înnăscut, ar trebui să te duc să faci cunoştinţă cu Erasmus şi cu More. Ai dreptate. Omul nu se poate lăsa călăuzit de conştiinţă, dacă ea contravine învăţăturilor Bisericii. Omul nu se poate compara cu învăţătorul lui, Biserica. Dar însăşi învăţătura Bisericii îmi spune să aştept şi să studiez până când va veni vremea să aud chemarea. Atunci, dacă aud chemarea, o să răspund. Dacă Biserica îmi cere supunere, trebuie să o slujesc, aşa cum trebuie să facem toţi, până şi regele.

— Şi o să fii hirotonisit, stărui eu.

— N-am făcut mereu ce mi-ai poruncit?

Încuviinţez cu un semn din cap. Nu-mi place tonul lui iritat.

— Dar, dacă sunt hirotonisit, va trebui să slujesc oriunde mă va trimite Biserica, îmi atrage el atenţia. Şi dacă mă trimit în Orient? Sau în Rusia? Dacă mă trimit atât de departe, încât n-o să mă mai pot întoarce acasă niciodată?

Nu-i pot spune acestui tânăr că a-ţi sluji familia înseamnă adesea să nu poţi trăi în sânul ei. L-am abandonat pe când era doar un copilaş ca să am grijă de Arthur Tudor, şi n-o să fiu de faţă nici când naşte Ursula, dacă regina are nevoie să-i fiu alături.

— Ei bine, nădăjduiesc că o să vii acasă.

Nu găsesc nimic mai bun de spus.

— Aşa mi-aş dori, este tot ce-mi răspunde. Am sentimentul că nu-mi cunosc aproape deloc familia şi am fost plecat mult timp.

— Când îţi vei fi terminat studiile…

— Crezi că regele o să mă invite la curte, să mă pună să-l slujesc de acolo? Sau poate să predau la universităţi?

— Da. Asta sper. Ori de câte ori am ocazia, pomenesc de tine. Şi Arthur te are în vedere. La fel şi Montague.

— Pomeneşti de mine? mă întreabă cu un mic surâs neîncrezător. Găseşti răgazul să-i pomeneşti regelui de mine, printre toate favorurile pe care le ceri pentru ceilalţi băieţi ai tăi, pentru Geoffrey?

— Regele controlează toate demnităţile şi toate favorurile, i-o retez eu. Bineînţeles că pomenesc de tine. Îi pomenesc de voi toţi. Mai mult de atât nu pot să fac.

*

Reginald rămâne peste noapte şi ia cina cu seniorii şi cu fraţii săi. Arthur vine pe la mine după cină şi îmi spune că Reginald a fost o companie plăcută, că este foarte citit şi că poate să explice noua învăţătură care se răspândeşte în întreaga creştinătate, fără putere de tăgadă.

— Ar fi un preceptor grozav pentru prinţesa Maria, spune el. Atunci s-ar putea întoarce acasă.

— Preceptorul prinţesei Maria? O, ce idee bună! O să i-o sugerez reginei.

— La anul, tu o să locuieşti cu prinţesa, ca guvernantă a ei, reflectează el. Când ar fi suficient de mare să aibă un preceptor?

— Probabil pe la şase sau şapte ani.

— Peste doi ani. Atunci Reginald ar putea să ţi se alăture.

— Şi împreună am putea s-o călăuzim şi s-o educăm, spun eu. Iar dacă regina ar fi să nască un prinţ – nici unul dintre noi nu pomeneşte cât de improbabil e să se întâmple aşa ceva –, atunci Reginald i-ar putea fi dascăl şi lui. Tatăl vostru ar fi fost foarte mândru să-şi vadă fiul ajuns preceptorul viitorului rege al Angliei.

— Aşa este. (Arthur zâmbeşte amintindu-şi de tată-său.) Era mândru de orice făceam bine.

— Şi tu ce mai spui, fiule? Trebuie că ai făcut zeci de mile călare însoţindu-i pe regi. În fiecare zi ies să se distreze, sau să se plimbe cu caii, sau să se ia la întrecere.

— Sunt destul de bine, spune Arthur, cu toate că arată obosit. Desigur, să ţii pasul cu regele e uneori mai mult muncă decât distracţie. Dar sunt puţin îngrijorat, mamă. Mă sfădesc cu tatăl lui Jane, iar ea este supărată pe mine din cauza asta.

— Ce s-a întâmplat?

Arthur îmi spune că a încercat să-l convingă pe tatăl lui Jane să-şi treacă pământurile în proprietatea fiului meu, aşa încât fiul meu să fie răspunzător pentru serviciul militar obligatoriu pentru proprietari. Oricum Arthur o să le moştenească; ce rost are ca bătrânul să se agaţe de ele acum şi să fie răspunzător pentru mobilizarea arendaşilor în cazul în care ar începe un război?

— Chiar nu e capabil să-l slujească pe rege, spune el, profund mâhnit. Este prea bătrân şi prea bolnav. Am vrut sincer să-l ajut. Şi m-am oferit să plătesc şi arendă.

— Ai procedat foarte corect, spun.

Nici o modalitate de a înmulţi moşiile lui Arhur nu poate fi greşită, din punctul meu de vedere.

— Ei bine, i s-a plâns lui Jane, iar ea crede că vreau să-i fur moştenirea înainte să moară tată-său, că n-am răbdare să aştept până închide ochii, şi mi-a făcut capul calendar. Iar mai nou, bătrânul i s-a plâns vărului nostru Arthur Plantagenet, şi rudei noastre, bătrânul conte de Arundel, iar acum ameninţă cu toţii cu pâra la rege. Insinuează că am încercat să-i uzurp neghiobului bătrân pământurile! Că am furat de la propriul meu socru.

— E absurd, spun eu solidară. Şi, în orice caz, nu ai de ce să te temi. Henric n-o să vrea să audă o vorbă de rău de tine. Nu din partea propriilor tăi verişori. Nu acum, când îşi doreşte ca Anglia să câştige turnirul.

L'Erber, Londra, primăvara anului 1521

Bunăvoinţa regelui continuă să se răsfrângă asupra fiului meu Arthur. Arthur este în centrul curtenilor care se distrează, joacă jocuri de cărţi, beau şi preacurvesc. Toţi tinerii gălăgioşi şi obraznici care fuseseră alungaţi de la curte s-au întors, unul câte unul, uitând că fuseseră surghiuniţi şi că regele se presupune că se pocăise. Henric nu îi înfrânează şi nici nu îi mustră; îi place să stea printre ei, să fie la fel de dezmăţat ca ei, la fel de liber ca ei. Arthur îmi spune că regele tolerează o vorbă sau o glumă care aduc atingere însăşi Maiestăţii Sale, în vreme ce vărul meu ducele de Buckingham urlă de furie că palatul aduce mai degrabă cu o crâşmă, decât cu un spaţiu al nobleţii, şi se plânge de faptul că Wolsey a adus manierele de Ipswich la Westminster.

De când s-au întors de pe Câmpia Ţesăturii din Aur, sunt mai răi ca niciodată, debordând de bucuria victoriei, mai conştienţi ca niciodată de propria lor tinereţe şi frumuseţe. E o curte a tinerilor care ard de dragoste şi de chef de viaţă, fără ca nimeni să-i oprească sau să-i înfrâneze.

Doamnele de onoare ale reginei, încântate să revină în Anglia de la curtea Franţei, unde competiţia era acerbă, îşi etalează veşmintele croite după moda franceză şi exersează danţurile franţuzeşti învăţate. Unele au căpătat chiar şi accente franţuzeşti, pe care eu una le găsesc ridicole, dar care sunt considerate de toată lumea ca fiind o dovadă de rafinament – sau, după cum ar spune-o chiar ele: *très chic*. Cea mai exotică şi, cu siguranţă, cea mai vanitoasă dintre ele este Anne Boleyn, sora lui Mary şi a lui George; mulţumită farmecului tatălui ei, şi-a petrecut copilăria la curţile regale

franceze şi a uitat orice fărâmă de decenţă englezească pe care a avut-o vreodată. Odată cu revenirea ei din Franţa, toată familia lui sir Thomas este în acest moment la curte: George Boleyn, fiul lui, care l-a slujit pe rege aproape de când se ştie; Elizabeth, soţia lui; şi fiica lui proaspăt căsătorită, Mary, care slujesc amândouă alături de mine în apartamentele reginei.

Vărul meu, ducele de Buckingham, este tot mai exclus de la această curte care se dă în vânt după franţuzisme şi după modă, şi este mai preocupat să-şi apere demnitatea familiei, căci fiica mea, Ursula, i-a dăruit un nepot şi acum există un micuţ Henry Stafford, ale cărui aşternuturi sunt toate brodate cu frunzele de căpşun ducale, iar ducele este mândru de o nouă generaţie căreia îi curge prin vene sânge regesc.

Într-un moment cu adevărat îngrozitor, regele, care îşi spăla mâinile într-un bol din aur înainte de masă, merge la tronul lui de sub baldachinul cu însemnele statale şi se aşază, în vreme ce cardinalul îl cheamă pe slujitor la el şi îşi înmoaie degetele în acelaşi bol din aur, în apa regelui. Vărul meu, ducele, scoate un urlet şi răstoarnă bolul, împroşcând apă pe mantiile lungi şi roşii, zbierând ca scos din minţi. Henric se întoarce să vadă ce e cu tărăboiul acela, se uită peste umăr şi râde ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Vărul meu spune furios că demnitatea tronului nu ar trebui uzurpată de parveniţi, iar lui Henric îi îngheaţă râsul pe buze în timp ce se uită la vărul meu. Se uită lung în ochii lui, ca şi cum s-ar gândi la altceva decât la bolul din aur care se învârte şi aruncă sclipiri de lumină pe cizmele de călărie ale regelui, pe mantia udă a cardinalului, pe picioarele vărului meu, care tropăie de iritare. Preţ de o clipă, toţi băgăm de seamă: la auzul cuvântului „parvenit“, Henric capătă expresia precaută, suspicioasă a tatălui lui.

*

Lipsesc de la curte o bună parte din primăvara aceasta. Îmi împart timpul între supravegherea lucrărilor la casa mea din Londra, L’Erber şi prinţesa Maria. Îndatoririle mele de guvernantă nu ar trebui să înceapă cu adevărat înainte să împlinească vârsta de şcoală, dar este o fetiţă atât de isteaţă, încât vreau să înceapă lecţiile mai devreme şi ador să-i citesc înainte de culcare, să o ascult cum cântă, să o învăţ rugăciuni şi să dansez cu ea în odăile ei, în timp ce muzicanţii mei ne cântă.

Sunt învoită de la curte, dat fiind că regina nu are nevoie de mine. E fericită în odăile ei, cu muzica ei şi cu cărţile, luând în fiecare seară masa cu regele şi uitându-se la doamnele ei care dansează. Îi place să mă ştie cu fiica ei şi vine des să ne vadă. Regele este absorbit de un nou amor, dar este o aventură atât de discretă, încât o putem bănui doar pentru că scrie poezii de dragoste, şi fiecare după-amiază îl găseşte aplecat peste o coală albă, ronţăind capătul peniţei. Nimeni nu ştie cine i-a căzut cu

tronc de data asta. Nici regina, nici eu nu ne batem capul cu nestatornicia toanelor lui Henric când vine vorba de obiectul patimii lui; sunt atâtea fete, şi toate zâmbesc şi roşesc atunci când regele se uită la ele, iar el se dă în spectacol făcându-le curte, aproape ca şi cum ar vrea ca ele să-i reziste. Poate că vreuna ajunge în odăile lui pentru o cină în doi; poate că fata nu se întoarce în iatacul reginei până în zori. Poate că regele scrie o poezie sau un nou cântec de dragoste. Nu i-o fi plăcând reginei, dar nu prea are importanţă. Nu influenţează în nici un fel echilibrul puterii de la curte, care este o luptă tăcută pe viaţă şi pe moarte între cardinal şi seniori, între cardinal şi regină, pentru atenţia regelui. Fetele reprezintă o diversiune; existenţa lor nu schimbă în nici un fel lucrurile.

În plus, regele susţine cu tărie sanctitatea sfintei taine a căsătoriei. Sora lui, Margaret, regina văduvă a Scoţiei, îşi vede soţul pe care l-a ales din dragoste transformat în duşman, şi vrea să-l înlocuiască în ţară şi – zic unii – în patul ei cu ducele de Albany, regentul rival ei. Apoi primim veşti şi mai proaste. Unul dintre seniorii din Nord îi scrie lui Thomas Wolsey să-l avertizeze pe şleau că sora regelui îi cere amantului ei, Albany, să o ajute să obţină divorţul. Fostul comandant prevesteşte că va urma un asasinat, nu o anulare a căsătoriei.

Henric este foarte jignit de insinuarea că sora lui ar fi o desfrînată; le scrie ei şi soţului ei nedorit reamintindu-le plin de ifose că legătura dintre soţi este indisolubilă, iar căsnicia – o taină sfântă pe care nici un om nu o poate destrăma.

— Oricâte spălătorese ar exista, remarc eu către Montague.

— Căsnicia este sacră, consimte Montague zâmbind discret. Nu poate fi anulată. Şi cineva trebuie să spele rufele.

*

Am multe de făcut la casa mea din Londra. Via splendidă ce se întinde pe faţadă macină zidăria şi ameninţă acoperişul. Trebuie să folosesc lemn cât de la o pădure întreagă pentru schelărie, astfel încât muncitorii să poată ajunge până la hornuri, să taie dihania, şi iau cu ei ferăstraie şi toporişti ca să dovedească lujerii groşi. Desigur, vecinii mei se plâng că drumul este blocat şi după aceea primesc o scrisoare de la lordul primar, prin care mi se porunceşte să degajez drumurile. O ignor cu desăvârşire. Sunt contesă, pot să blochez toate drumurile din Londra, dacă am chef.

Grădinarii se jură că, după ce a fost curăţată atât de bine, via o să facă flori şi struguri, iar la toamnă o să mă scald în vinul făcut de mine. Eu râd şi clatin din cap. Am avut parte de o vreme atât de rece şi de umedă în ultimii câţiva ani, încât mă tem că n-o să mai facem niciodată vin în Anglia. Nu cred că am mai avut o vară călduroasă de când eram copil. Îmi amintesc zile întregi în care călăream pe o vreme splendidă,

iar oamenii ieşeau să-i facă cu mâna şi să-l ovaţioneze pe regele Richard. Nu mai avem parte de veri ca acelea. Henric nu face niciodată băi de soare şi de mulţime. Verile aurii ale copilăriei mele s-au dus; nimeni nu mai vede trei sori pe cer.

Când dăm jos schelăria, pietruiesc drumul care trece prin faţa casei, aşa încât apa murdară pe care o aruncă în stradă ajutoarele de bucătari să se poată scurge. Sap un canal de scurgere principal pe lângă drum şi le spun grăjdarilor că gunoiul trebuie măturat din curte în pârâu şi de acolo în fluviu. Duhoarea din casă se mai risipeşte şi sunt sigură că avem mai puţini şobolani prin bucătărie şi cămări. E limpede pentru oricine trece pe Dowgate Street că aceasta este una dintre cele mai grozave case din Londra, la fel de impozantă ca un palat regal.

Vechilul meu vine la mine în timp ce îmi admir noile pavele şi îmi spune discret:

— Aş vrea să vă vorbesc, milady.

— Sir Thomas? (Mă întorc şi îl văd pe Boleyn lângă mine, cu o expresie neliniştită pe chip.) S-a întâmplat ceva?

— Mă tem că da, spune el scurt. (Se uită în jur.) Nu pot vorbi aici.

Simt brusc cum mi se strânge inima de frică atunci când îmi amintesc de anii când nimeni nu putea vorbi pe stradă, când îşi verificau ivărele de la uşile propriei case înainte să spună o vorbă.

— Prostii! i-o retez eu. Dar poate că e mai bine să intrăm, ca să scăpăm de zgomotul ăsta.

Intru prima în antreul întunecat şi mă întorc spre uşiţa din dreapta. Încăperea este arhiva de la parter, unde stă vechilul gospodăriei aşa încât să poată supraveghea sosirea şi plecarea oaspeţilor, să primească solii şi să achite notele de plată. Sunt două scaune, o masă şi o uşă dublă, ca nimeni să nu poată trage cu urechea atunci când le dă servitorilor instrucţiuni sau îi mustră.

— Aşa, spun eu. E îndeajuns de linişte aici. Ce s-a întâmplat?

— E vorba de duce, spune el fără înconjur. Edward Stafford, duce de Buckingham.

Mă aşez pe scaunul din spatele mesei, făcându-i semn să ia loc vizavi.

— Doreşti să-mi vorbeşti despre vărul meu? îl întreb.

El încuviinţează din cap.

Mă încearcă un soi de groază la gândul a ceea ce urmează. Vorbim de socrul Ursulei; nepotul meu creşte în casa familiei Stafford.

— Te rog.

— A fost închis în Turn.

Brusc, totul încremeneşte şi se aşterne tăcerea. Aud nişte bubuituri rapide şi îmi dau seama că sunt bătăile inimii mele care îmi răsună în urechi.

— Pentru ce?

— Trădare.

Cuvântul şuieră ca tăişul unei securi în tăcerea din încăpere. Boleyn se uită la mine, alb la faţă de groază. Chipul meu este absolut nemişcat, ştiu sigur. Încleştez maxilarul, ca să nu-mi clănţăne dinţii de frică.

— Era chemat la Londra, la Greenwich, la rege. Se urca în luntrea lui, ca să meargă la Luminăţia Sa, când căpitanul gărzii regale a urcat la bord împreună cu oamenii lui şi i-a spus că merg spre Turn. Pur şi simplu.

— Ce spun că a făcut?

— Nu ştiu, începe sir Thomas.

— Ba ştii, stărui eu. Ai spus „trădare". Deci să aud.

Îşi umezeşte buzele uscate şi înghite în sec.

— Pentru profeţie, spune el. S-a întâlnit cu călugării certozini.

Asta nu este o fărădelege. Şi eu m-am întâlnit cu călugării certozini, şi eu mă rog în capelele lor, toţi o facem. L-au primit pe Reginald la Mănăstirea Sheen şi i-au oferit o educaţie, l-au crescut; sunt un ordin de bărbaţi pioşi.

— Nu este nimic greşit în asta, spun eu cu tărie. Călugării nu greşesc cu nimic.

— Au zis că aveau o profeţie în biblioteca lor de la Sheen, potrivit căreia poporul o să-l proclame rege pe duce, continuă el. Parlamentul o să-i ofere coroana, la fel cum s-a întâmplat şi cu Henric Tudor.

Îmi muşc buza şi nu spun nimic.

— Se zice că ducele ar fi declarat că regele este blestemat şi că nu va exista un fiu şi moştenitor legitim, spune sir Thomas cu glas foarte scăzut. Zice că una dintre doamnele reginei a pomenit de un blestem aruncat asupra Tudorilor. Una dintre doamnele reginei a zis că nu va exista nici un fiu.

— Care doamnă? Se cunoaşte numele acestei doamne indiscrete?

Simt cum încep să-mi tremure mâinile şi mi le împreunez în poală înainte ca el să bage de seamă. Îmi amintesc că sir Thomas este ginerele ducelui de Norfolk, iar ducele de Norfolk, în calitatea lui de mare vornic, îl va judeca pe vărul meu pentru trădare. Mă întreb dacă Boleyn este aici în calitate de vechil, ca să mă prevină, sau ca iscoadă pentru duce pentru a-i da informaţii despre mine.

— Cine ar spune aşa ceva? Fiicele tale au zis aşa ceva?

— Nici una nu ar spune aşa ceva, se grăbeşte el să infirme. Confesorul ducelui a fost cel care depus mărturie împotriva lui. Şi vechilul lui, şi servitorii. Fiica voastră a zis vreodată aşa ceva?

Clatin din cap, auzind cum mi-o întoarce. Vechilul ducelui a stat la mine în casă; m-am rugat împreună cu confesorul lui. Fiica mea locuieşte cu ducele şi discută totul cu el.

— Fiica mea nu ar vrea să audă un asemenea lucru şi nu l-ar repeta niciodată, spun. Iar confesorul ducelui nu are voie să-l vorbească de rău. Este constrâns prin

legământul confesiunii. Nu poate divulga ceea ce îi spune omul în rugăciunile lui.

— Cardinalul zice că acum poate. Este o pravilă nouă. Cardinalul spune că datoria unui preot faţă de rege este mai presus decât legământul bisericesc.

Sunt mută de uluire. Nu se poate. Cardinalul nu poate schimba regulile care protejează confesionalul, care îl fac pe preot la fel de tăcut ca Dumnezeu.

— Cardinalul este cel care strânge dovezi împotriva ducelui?

El încuviinţează din cap. Asta e! Wolsey îşi nimiceşte rivalul la afecţiunea şi atenţia regelui. Campania lui durează de mult. Apa împroşcată pe mantia roşu-cardinal a lăsat o pată care va fi acoperită cu roşu sângeriu. Wolsey vrea răzbunare.

— Ce o să se întâmple cu ducele?

Nu e nevoie să întreb, pentru că ştiu. Ştiu care este pedeapsa pentru trădare. Cine ştie mai bine ca mine?

— Dacă îl găsesc vinovat, va fi decapitat, spune Boleyn cu glas scăzut. (Aşteaptă în timp ce eu rumeg informaţia pe care o cunoşteam deja. Apoi spune ceva şi mai îngrozitor.) Şi sunt interogaţi şi alţii. Se bănuieşte că ar exista un complot. O conjuraţie.

— Cine? Care alţii?

— Membrii familiei lui, prietenii lui, rudele prin alianţă.

E vorba de familia mea; sunt şi prietenii mei, rudele mele prin alianţă. Învinuitul îmi este văr şi prieten, fiica mea Ursula este căsătorită cu băiatul lui.

— Pe cine interoghează, mai precis?

— Pe vărul lui şi al vostru, George Neville.

Trag aer în piept.

— Atât?

— Pe fiul lui, ginerele vostru, Henry Stafford.

Prietenul lui Geoffrey, soţul Ursulei. Trag aer în piept.

— Altcineva?

— Pe fiul vostru Montague.

Simt că mă sufoc. Abia pot respira. Aerul din încăpere este dens; am senzaţia că zidurile se strâng.

— Montague este nevinovat, spun eu cu hotărâre. L-a pomenit cineva pe Arthur?

— Nu încă.

Suntem încolăciţi ca tulpinile unei plante: acea *Planta genista* după care am fost numiţi. Fiica mea, Ursula, este măritată chiar cu fiul ducelui. El şi cu mine suntem veri. Băieţii mei au crescut în casa celuilalt văr al meu, George Neville, care este căsătorit cu fiica ducelui. Fiul meu Montague este însurat cu fiica vărului George Neville. Nu am putea fi înrudiţi mai strâns de atât. Aşa funcţionează marile familii, prin căsătorii între rude care muncesc laolaltă, ca o singură forţă. În felul acesta

averea rămâne în familie, ne concentrăm puterea şi ne alăturăm pământurile. Dar, privită cu ochi critici, privită cu ochi bănuitori, temători, treaba asta dă impresia că alcătuim o conjuraţie, o complot.

Îmi fuge imediat gândul la Geoffrey, care slujeşte ca băiat de casă în odăile reginei. Cel puţin loialitatea lui nu poate fi pusă la îndoială. Trebuie să fie în siguranţă. Dacă Geoffrey este în siguranţă, pot înfrunta orice.

— Nu a zis nimeni nimic despre Goffrey? întreb sec.

El clatină din cap.

— O să mă interogheze şi pe mine? întreb.

Se întoarce uşor dinspre mine, într-o atitudine care degajă răceală.

— Da. Nu au încotro. Dacă e ceva în casă…

— Ce vrei să spui?

Sunt furibundă de frică.

— Nu ştiu! izbucneşte el. Nu ştiu! De unde să ştiu eu? Eu nu iau aminte la profeţii, şi la preziceri, şi la regi de mult dispăruţi. Nu am uriaşi în arborele meu genealogic, ca Domniile Voastre, cei din Casa Neville. Nu am trei sori pe cer, ca Domniile Voastre, cei din Casa de York. Nu mă trag dintr-o zeiţă a apei care iese dintr-un râu ca să se împreuneze cu muritori! Când s-a întemeiat familia voastră, nimeni nu auzise de noi. Când unchii voştri stăteau pe tron, ai mei erau nişte orăşeni liniştiţi. Nu ştiu ce aţi fi putut păstra din vremurile acelea – un stindard sau un steag, un pomelnic sau o scrisoare. Orice dovadă a obârşiei voastre, orice indiciu al sângelui vostru regesc, orice profeţie că tronul a fost al vostru cândva şi că o să fie din nou. Dar orice aveţi, milady, căutaţi-le şi puneţi-le pe foc. Nimic nu merită riscul de a le păstra.

*

Primul lucru pe care îl fac este să-i trimit un mesaj lui Geoffrey şi să-i spun să plece de îndată la Bisham şi să rămână acolo până când îi trimit vorbă, să nu vorbească cu nimeni şi să nu primească pe nimeni. Trebuie să le spună servitorilor că este bolnav, trebuie să dea de înţeles că ar putea fi boala năduşelii. Dacă îl ştiu pe el în siguranţă, atunci pot lupta pentru ceilalţi fii ai mei. Îmi trimit comisul la Turnul Londrei, să descopere cine se află în spatele acelor ziduri cenuşii, înalte, şi ce se spune despre ei.

Îmi trimit una dintre doamnele de onoare la Ursula şi îi spun să-şi ia băiatul, să plece la L'Erber şi să rămână acolo până ştim ce avem de făcut. Îmi trimit băiatul de casă la Arthur şi îi transmit că vin de îndată la curte şi că ne vedem acolo.

Trimit după luntre şi îi pun să mă ducă în josul fluviului. Curtea se află la Greenwich şi stau tăcută pe locul meu din fundul luntrii împreună cu două dintre doamnele mele de onoare şi îmi impun să am răbdare când turnurile înalte se ivesc

pe deasupra vârfurilor copacilor proaspăt înfrunziţi.

Luntrea este legată la chei, iar vâslaşii alcătuiesc o gardă de onoare, cu vâslele înălţate când păşesc pe mal. Trebuie să aştept până când se aşază în formaţie, şi apoi trec printre ei zâmbind, înfrânându-mi dorinţa de a fugi într-un suflet spre iatacul reginei. Păşesc încet pe cărarea de pietriş şi aud zgomotul de la grajduri în momentul în care vreo cinci călăreţi intră şi îşi strigă rândaşii. Un străjer deschide poarta grădinii ce dă spre scara reginei. Îi mulţumesc cu un semn din cap, dar nu iuţesc pasul, iar când ajung la etaj, respiraţia mi-e calmă şi pulsul regulat.

Străjerii din faţa uşii ei îmi dau onorul şi se trag în lături când intru. O găsesc pe regină pe locul ei de la fereastră, uitându-se la grădină ţinând în mâini o cămaşă din pânză frumos brodată, în vreme ce una dintre doamnele ei citeşte un manuscris, iar celelalte sunt răspândite prin încăpere şi cos. Le văd pe fetele Boleyn şi pe mama lor, o văd pe fiica lordului Mosley, Jane Parker, pe doamnele spaniole, pe Lady Hussey, şi încă pe altele cinci. Se ridică să-mi facă o plecăciune în timp ce eu fac îi fac o reverenţă reginei, apoi le face semn să plece, iar eu o sărut pe amândoi obrajii şi mă aşez lângă ea.

— E foarte drăguţ, spun pe un ton degajat şi indiferent.

Ea ridică cămaşa, ca pentru a-mi arăta detaliul broderiei negru pe alb, aşa încât nimeni să nu-i vadă buzele pe când şopteşte:

— L-au arestat pe fiul tău?

— Da, pe Montague.

— Care este acuzaţia?

Scrâşnesc din dinţi şi reuşesc să schiţez un zâmbet fals, de parcă am vorbi despre vreme.

— Trădare.

Ochii albaştri i se măresc, dar expresia nu i se schimbă. Oricine s-ar uita la noi şi-ar închipui că o interesează doar într-o mică măsură veştile mele.

— Ce înseamnă asta?

— Cred că este o mutare a cardinalului împotriva ducelui: Wolsey contra lui Buckingham.

— O să vorbesc cu regele, spune ea. Trebuie să ştie că nu există nici un temei. (Şovăie când îmi vede faţa.) Nu există nici un temei, spune ea, mai puţin convinsă. Nu?

— Zic că a pomenit de un blestem aruncat asupra spiţei Tudorilor, îi spun cu glasul atât de stins, încât abia mă aud. Zic că o doamnă din odăile voastre a pomenit de un blestem.

Ea trage scurt aer în piept.

— Nu tu?

— Nu. Niciodată.

— Fiul tău este acuzat că ar fi repetat acest blestem?

— Şi vărul meu, îi mărturisesc. Dar, Luminăţia Voastră, nici fiii mei, nici vărul meu George Neville nu au rostit sau auzit vreodată o vorbă de rău împotriva regelui. O fi ducele de Buckingham nestăpânit, dar nu este necredincios. Dacă un mare nobil al acestui regat poate fi acuzat din capriciul unui sfetnic, un om care nu este nimic altceva decât un servitor al regelui, un om fără nume şi educaţie, atunci nici unul dintre noi nu va fi la adăpost. Întotdeauna se iscă rivalităţi în jurul tronului. Dar o cădere în dizgraţie nu poate atrage după sine moartea. Vărul meu Edward este lipsit de tact; trebuie să moară pentru asta?

Ea încuviinţează din cap.

— Ai perfectă dreptate. O să vorbesc cu regele.

Cu zece ani în urmă, s-ar fi dus numaidecât în iatacul regelui, l-ar fi luat deoparte; o atingere pe braţ, un zâmbet şăgalnic, şi el ar fi făcut ce i-ar fi cerut. Cu cinci ani în urmă, ar fi mers în iatacul lui, i-ar fi oferit sfatul, iar el ar fi ţinut cont de părerea ei. Chiar şi acum doi ani, ar fi aşteptat ca el să vină în odaia ei înainte de cină şi atunci i-ar fi spus ce trebuie făcut şi el ar fi ascultat-o. Dar acum ştie că e posibil ca regele să stea de vorbă cu cardinalul, să joace jocuri de noroc cu favoriţii, să se plimbe prin grădini, la braţ cu o fată drăguţă, şoptindu-i la ureche, spunându-i că n-a mai dorit în viaţa lui pe cineva aşa cum o doreşte pe ea, că glasul ei e aidoma muzicii, că zâmbetul ei e ca lumina soarelui şi că nu îl interesează aproape deloc părerile soţiei lui.

— O să aştept până la cină, hotărăşte ea.

*

Rămân cu regina până când regele vine împreună cu prietenii lui să le însoţească pe ea şi pe doamnele ei la cină. Îmi propun să-l întâmpin pe Arthur zâmbind, să-l pun în gardă în şoaptă şi să mă văd cu el mai târziu. Dar când uşile sunt date de perete, iar Henric păşeşte ţanţoş în încăpere, chipeş, râzând şi făcând o plecăciune dinaintea reginei, Arthur nu intră după el.

Fac o reverenţă, cu un zâmbet îngheţat pe chip, aidoma unei măşti, şi simt cum o sudoare rece începe să mi se prelingă pe şira spinării. Sunt toţi acolo: Charles Brandon, William Compton, Francis Bryan, Thomas Wyatt. Toţi care îmi trec prin minte sunt acolo, nu lipseşte nici unul, râzând la câte o glumă numai de ei înţeleasă, pe care jură că o s-o spună când va fi transformată într-un sonet; dar nici urmă de Arthur Pole. Fiul meu lipseşte şi nimeni nu spune nimic despre asta.

Una dintre doamnele de onoare scapă din mână cartea din care citea şi se apleacă să o ridice. Îi face o reverenţă adâncă regelui, ţinând cartea lipită de corset,

evidenţiind dragostea ei de învăţătură şi atrăgând atenţia spre pielea caldă, ispititoare a gâtului şi decolteului. Văd părul negru, strălucitor, iţindu-i-se de sub capişonul franţuzesc şi lucirea unui „B“ din aur, cu trei perle sidefii, legat la baza gâtului; dar regele se înclină peste mâna soţiei lui şi nu o bagă în seamă.

Doamnele se agită în ordinea importanţei îndărătul reginei. O văd pe Mary Boleyn înghiontindu-se cu Jane Parker, le zâmbesc, dar, deşi mă uit peste tot, nu-l văd pe fiul meu Arthur şi nu ştiu unde este în seara asta.

*

Thomas More aşteaptă la intrarea în sala de mese în timp ce curtenii îşi ocupă locurile, cu chipul rotund plecat, dus pe gânduri. Pesemne că îşi aşteaptă stăpânul, pe cardinal; e posibil să lucreze la cazul împotriva fiilor mei.

— Domnule consilier More, spun eu politicos.

Se întoarce tresărind şi dă cu ochii de mine.

— Îmi pare rău că v-am întrerupt şirul gândurilor. Unul dintre fiii mei este cărturar şi l-am văzut dus pe gânduri, exact ca Domnia Ta. Mă ceartă dacă îl întrerup.

El zâmbeşte.

— Eu aş şovăi înainte să întrerup şirul gândurilor lui Reginald, dar cu mine nu riscaţi nimic. Visam cu ochii deschişi. Dar, chiar şi aşa, nu ar trebui să-şi certe mama. Să asculţi de părinţi este o datorie sfântă. (Zâmbeşte de parcă ar râde de sine.) Le tot spun asta copiilor mei, dar fiica mea mă acuză de sofisme.

— Ai vreo veste despre ceilalți fii ai mei, Montague şi Arthur? întreb eu cu glas scăzut. Nu-l văd pe Arthur aici în seara asta.

Şi atunci se întâmplă un lucru îngrozitor. Nu se uită la mine cu dispreţ pentru că am crescut nişte trădători, nu mă priveşte furios pentru că am încercat să intervin pentru ei dinaintea lui. Se uită la mine plin de compasiune, ca la o femeie îndoliată. Privirea fixă din ochii lui negri îmi spune că mă vede ca pe o femeie care şi-a pierdut fiii, o femeie ai cărei copii sunt deja morţi.

— M-a întristat să aud că lordul Montague a fost arestat, îmi spune în şoaptă.

— Şi Arthur? Nu zici nimic de Arthur?

— A fost surghiunit.

— Unde este?

Clatină din cap.

— Nu ştiu unde s-a dus. V-aş spune dacă aş şti, milady.

— Sir Thomas, fiul meu Montague este nevinovat. Poţi vorbi cu el? Poţi să pui o vorbă bună pentru el? Poţi să-i spui cardinalului că nu a făcut nimic?

— Nu, nu pot.

— Sir Thomas, regele nu trebuie sfătuit să facă ce vrea cu legea. Stăpânul tău este un mare gânditor, un om înţelept, sigur ştie că şi regii trebuie să se supună legii, la fel ca toţi supuşii lor.

El încuviinţează din cap ca şi cum ar fi de acord cu mine.

— Toţi regii trebuie să se supună legii; dar acum acest rege îşi descoperă puterea. Descoperă că poate face legea. Şi nu-i poţi spune unui om în toată firea să asculte, ca unui copil. Odată ajuns la maturitate, mai poate redeveni el copil? Cine poate porunci unui rege, când nu mai este prinţ? Cine îi poate porunci leului, după ce a descoperit că nu mai este doar un pui?

*

Cardinalul şade la stânga regelui la masă, iar regina la dreapta. Nimeni care ar urmări conversaţia preocupată dintre rege şi cardinal şi glumele pe care le schimbă când şi când cu regina nu s-ar putea îndoi cine este acum sfătuitorul lui de căpătâi. Bărbaţii vorbesc cu capetele apropiate, de parcă ar fi singuri.

Sunt aşezată lângă doamnele din anturajul reginei. Flecăresc între ele, cu privirile fugindu-le întruna spre prietenii regelui, vorbind tare şi afectat, rotindu-şi capetele în toate părţile, căznindu-se întruna să surprindă privirea regelui. Aş vrea să o înşfac pe oricare dintre ele, s-o scutur pentru cât este de proastă, să-i spun: „Asta nu este o seară ca oricare alta. Dacă vrei să tragi sforile pe lângă rege, trebuie s-o faci pentru băieţii mei. Dacă dansezi cu el, trebuie să-i spui că băieţii mei sunt complet nevinovaţi. Dacă ai fost o otreapă atât de necugetată încât să te culci cu el, atunci trebuie să-i şopteşti între aşternuturi să-mi cruţe băieţii“.

Scrâşnesc din dinţi şi îmi înfrânez neliniştea. Ridic privirea spre rege şi, când se uită spre mine, fac un mic semn cu capul, ca o prinţesă, şi îi zâmbesc cu căldură, încrezătoare. Privirea îi stăruie indiferentă asupra mea preţ de o clipă, apoi se uită în altă parte.

*

După cină, urmează dans şi o piesă de teatru. Cineva a compus o feerie, după care urmează un turnir de poezie, curtenii întrecându-se care mai de care în versuri. Este o seară rafinată, veselă, şi în mod normal aş încropi şi eu un vers sau o rimă, să-mi joc rolul la curte; dar în seara asta nu reuşesc să mă concentrez. Stau înconjurată de toate astea ca o surdo-mută. Frica mă asurzeşte. Parcă trece o veşnicie până când regina îi zâmbeşte regelui, se ridică de la masă, îi face o reverenţă formală, îl sărută de noapte bună şi iese din încăpere, urmată de doamnele ei, dintre care una sau două se vede

limpede că pleacă doar de ochii lumii, cu gândul să se strecoare înapoi mai târziu.

Ajunsă în odaia ei, regina le expediază pe toate, în afară de Mary Boleyn şi de Maud Parr, care îi scot boneta şi inelele. O slujnică îi desface şnururile rochiei, mânecilor şi pieptarului, alta o ajută să se îmbrace cu cămaşa de noapte din pânză brodată, iar ea îşi trage un halat călduros pe umeri şi le face semn să iasă. Arată obosită. Îmi aduc aminte că nu mai este fata venită în Anglia să se mărite cu un prinţ. Are treizeci şi cinci de ani, iar prinţul de basm care a salvat-o de la sărăcie şi de la greutăţi este acum un bărbat înrăit. Îmi face semn să iau loc lângă ea, pe un scaun aşezat în faţa focului. Ridicăm picioarele pe apărătoarea căminului, cum făceam pe vremuri, la Ludlow, şi aştept să vorbească prima.

— Refuză să mă asculte, îmi spune ea tărăgănând vorba. Ştii, nu l-am mai văzut niciodată astfel.

— Ştii unde este fiul meu Arthur?

— A fost alungat de la curte.

— Nu este arestat?

— Nu.

Încuviinţez din cap. Dă, Doamne, să se fi dus acasă la el, la Broadhurst, sau la mine, la Bisham.

— Şi Montague?

— Parcă îl auzeam iarăşi pe tatăl lui Henric, spune ea gânditoare. Parcă vorbea tatăl lui prin el, de parcă acest Henric nu ar fi avut parte de ani întregi de iubire, de cinstire şi de siguranţă. Cred că începe să se teamă, Margaret. Se teme întocmai cum se temea şi tată-său tot timpul.

Continui să fixez cu privirea tăciunii aprinşi din cămin. Am trăit sub domnia unui rege slab de înger şi ştiu că frica e molipsitoare, întocmai ca boala năduşelii. Un rege înspăimântat se teme mai întâi de duşmani, apoi de prieteni, şi după aceea nu mai ştie să-i deosebească, până când toţi oamenii din regat ajung să se teamă că nu se mai pot încrede în nimeni. Dacă Tudorii revin la regimul de teroare, atunci anii de fericire pentru mine şi ai mei s-au încheiat.

— Nu are cum să se teamă de Arthur, spun eu pe un ton categoric. Nu are cum să se îndoiască de Montague.

Ea clatină din cap.

— E vorba de duce, spune. Wolsey l-a convins că ducele de Buckingham ne-a profeţit dispariţia, sfârşitul spiţei noastre. Confesorul a încălcat jurământul tăcerii şi a vorbit despre lucruri îngrozitoare, preziceri şi manuscrise, profeţiri şi astre. Susţine că vărul tău, ducele, a vorbit despre dispariţia Tudorilor şi despre un blestem care le urmăreşte spiţa.

— Nu a vorbit faţă de mine, spun eu. Şi nu faţă de fiii mei.

Îşi pune delicat mâna peste a mea.

— Ducele a vorbit cu certozinii de la Sheen. Toată lumea ştie cât de apropiaţi sunteţi voi, cei din familia voastră, de ei. Reginald a fost crescut de ei! Iar ducele este apropiat de Montague, şi este socrul fiicei tale. Ştiu că nici tu, nici ai tăi nu aţi complota împotriva regelui. Ştiu asta. I-am spus-o şi lui Henric. Şi o să vorbesc iar cu el. O să-şi recapete curajul, sunt sigură de asta. O să-şi vină în fire. Dar cardinalul i-a vorbit despre un blestem, de demult aruncat asupra Tudorilor potrivit căruia prinţul de Wales avea să moară – aşa cum a murit Arthur –,la fel şi următorul prinţ, iar spiţa lor avea să se sfârşească cu o fată, o fecioară, şi spiţa Tudorilor avea să se stingă, şi toată strădania lor avea să fie în van.

Aud o variantă a blestemului pe care verişoara mea Elisabeta l-a ticluit cândva. Mă întreb dacă aceasta este într-adevăr pedeapsa pentru asasinii băieţilor din Turn. Un lucru e sigur: Tudorii mi-au ucis fratele, l-au ucis şi pe pretendent şi poate i-au ucis şi pe prinţii de York. O să-şi piardă fiii şi moştenitorii, cum i-am pierdut şi noi pe ai noştri?

— Ai ştiinţă despre un astfel de blestem? mă întreabă prietena mea regina.

— Nu, mint eu.

*

Îi trimit vorbă lui Arthur prin patru dintre cei mai de nădejde străjeri ai mei, la fiecare dintre cele trei case ale mele, şi soţiei lui Arthur, Jane, la Broadhurst. Îi transmit ca, oriunde s-ar afla în momentul acesta, să se ducă la Bisham şi să aştepte acolo, împreună cu fratele lui Geoffrey. Dacă i se pare că e vreun pericol cât de mic, dacă vreun soldat de-al Tudorilor soseşte în vecinătate, trebuie să-l trimită pe Geoffrey la Reginald, la Padova, şi apoi să fugă. Îi spun că fac tot ce pot pentru Montague. Îi spun că Ursula este în siguranţă cu mine, la Londra.

Îi scriu fiului meu Reginald. Îi spun că asupra familiei noastre planează suspiciunea şi că este crucial să le spună tuturor că nu am contestat niciodată autoritatea regelui şi nu ne-am îndoit niciodată că el şi regina vor avea un fiu şi moştenitor care va deveni, în timp, prinţ de Wales. Adaug că nu trebuie cu nici un chip să se întoarcă acasă, nici dacă este invitat de rege şi asigurat că nu i se va întâmpla nimic. Orice s-ar întâmpla, e mai sigur pentru el să rămână la Padova. Măcar pentru a-i oferi adăpost lui Geoffrey.

Mă duc în iatacul meu şi mă rog dinaintea crucifixului. Cele cinci răni ale Mântuitorului răstignit se disting limpede pe pielea pictată. Încerc să mă gândesc la caznele Lui, dar nu îmi vine în minte decât că Montague este închis în Turn, că soţul şi socrul Ursulei sunt închişi împreună cu el, în vreme ce vărul meu George Neville se

află într-o altă celulă, că Arthur a fost surghiunit de la curte şi că băiatul meu Geoffrey se află la Bisham. Sigur este speriat şi nu ştie ce trebuie să facă.

În răcoarea cenuşie a dimineţii de primăvară, aud o bătaie în uşa iatacului. E regina, care se întoarce în odaia ei după utrenie. E groaznic de albă la faţă.

— Eşti concediată din funcţia de guvernantă a Mariei, îmi spune ea fără ocol. Mi-a spus regele în timp ce ne făceam rugăciunile împreună. Nici nu a vrut să stea la discuţii. A plecat să vâneze cu familia Boleyn.

— Concediată? repet eu, de parcă n-aş înţelege cuvântul. Concediată din preajma prinţesei Maria?

Mi-este cu neputinţă s-o părăsesc; nu are decât cinci ani. O iubesc. I-am îndrumat primii paşi, i-am aranjat buclele. O învăţ să citească în latină, în engleză, în spaniolă şi în franceză. Am ajutat-o să stea în şa, pe primul ei ponei, şi am învăţat-o să ţină frâiele; cânt împreună cu ea şi stau lângă ea când vine profesorul de muzică s-o înveţe să cânte la clavecin. Şi ea mă iubeşte, se aşteaptă să mă ştie lângă ea. O să fie pierdută fără mine. Nu se poate ca tatăl ei să decreteze că nu am voie să fiu cu ea, nu?

Regina consimte din cap.

— Nu vrea să mă asculte, spune ea, gânditoare. Parcă nu mă auzea deloc.

Ar fi trebuit să prevăd asta, dar n-am făcut-o. Nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să-mi interzică să am grijă de fiica lui. Caterina mă priveşte absentă.

— S-a învăţat cu mine, îi spun eu stins. Cine o să mă înlocuiască?

Regina clatină din cap. Pare încremenită de supărare.

— Păi, atunci ar fi bine s-o iau din loc, spun eu cu glas şovăitor. Trebuie să plec de la curte?

— Da, spune ea.

— O să mă duc la Bisham. O să trăiesc în linişte, în provincie.

Ea dă aprobator din cap. Bărbia îi tremură. Fără un alt cuvânt, ne luăm în braţe şi rămânem aşa.

— O să te întorci, îmi făgăduieşte ea în şoaptă. O să ne revedem curând. N-o să îngădui să stăm despărţite. O să te aduc înapoi.

— Domnul să te aibă în pază, spun cu glasul înecat de lacrimi. Şi transmite-i dragostea mea prinţesei Maria. Spune-i că o să mă rog pentru ea şi că o să ne revedem. Spune-i să exerseze în fiecare zi la muzică. O să fiu din nou guvernanta ei, ştiu sigur. Spune-i că o să mă întorc. O să se îndrepte lucrurile. Trebuie să se îndrepte. O să fie bine.

*

Lucrurile nu se îndreaptă. Regele îl execută pe verişorul meu Edward Stafford,

duce de Buckingham, pentru trădare, iar prietenul şi ruda mea, bătrânul Thomas Howard, duce de Norfolk, pronunţă sentinţa de condamnare la moarte cu lacrimile şiroindu-i pe chip. Până în ultima clipă, ne aşteptăm cu toţii ca Henric să îl graţieze, având în vedere că ducele îi este rudă şi i-a fost tovarăş statornic; dar nu o face. Îl trimite pe Edward Stafford la eşafod de parcă ar fi un duşman şi nu cel mai important duce din regat, favoritul bunicii regelui şi cel mai nobil curtean şi susţinător al regelui însuşi.

Eu nu spun nimic în apărarea lui, nici o vorbă. Aşa că poate şi eu ar trebui să fiu trasă la răspundere pentru ceea ce vedem cu toţii anul acesta – umbra stranie care îl învăluie pe regele nostru. Odată cu împlinirea vârstei de treizeci de ani, privirea i se înăspreşte, la fel şi inima, ca şi cum blestemul Tudorilor nu ar fi legat de moştenitori, ci de o întunecare ce îl cuprinde treptat. Când mă rog pentru fiul vărului meu, ducele de Buckingham, îmi spun că poate el a fost o victimă întâmplătoare a acestei răceli care a luat locul căldurii de altădată. Prinţul nostru luminos, Henric, a avut dintotdeauna o slăbiciune: o frică ascunsă că nu este îndeajuns de bun. Ruda mea, cu orgoliul şi cu încrederea lui nestrămutată, l-a atins pe rege în punctul sensibil, iar aceasta este consecinţa teribilă.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, 1521

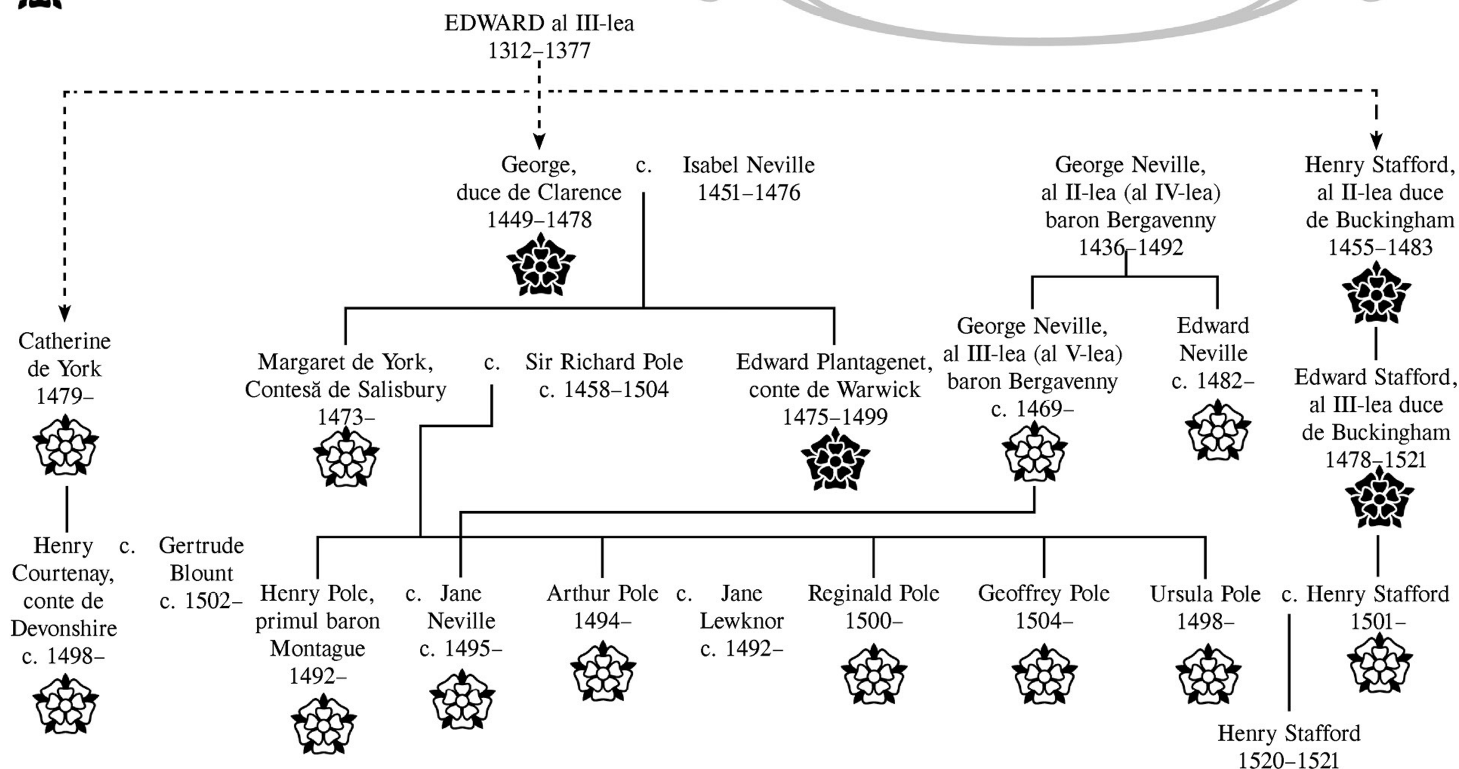
Regele nostru nu rămâne furios multă vreme. Nu e ca tiranul de taică-său. Ducele este singurul din familia noastră care plăteşte cu viaţa. Fiul lui este dezonorat, îşi pierde averea şi ducatul, dar este eliberat. Fiul meu Montague este slobozit fără să i se aducă vreo învinuire. Henric nu îşi extinde suspiciunile asupra generaţiilor următoare, nu transformă o condamnare la moarte într-o datorie covârşitoare. L-a arestat pe fiul meu şi ne-a alungat de la curte într-un moment de teamă – teamă de ce am putea spune sau de ceea ce suntem. Dar nu ne hăituieşte şi, cum dispărem din ochii lui, îşi recapătă calmul şi redevine el însuşi. Nu mă îndoiesc că băiatul pe care l-am iubit pe când era copil o să mă cheme iarăşi să-i stau alături. O să îmi îngăduie să revin lângă fiica lui.

Cândva, era un prinţ luminos despre care credeam că nu poate greşi cu nimic. Era o prostie, o ştachetă imposibil de atins de un tânăr. Dar el rămâne Henric al nostru, o să revină pe calea cea bună. Este fiul mamă-sii, iar ea a fost cea mai curajoasă, mai înţeleaptă, mai iubitoare femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Este cu neputinţă ca verişoara mea, regina Elisabeta, să fi născut şi crescut un băiat care să nu fie iubitor şi demn de încredere. Nu o uit. Cred că regele o să se îndrepte.

 Moştenitori Plantagenet

 Moştenitori Plantagenet executaţi

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, 1522

Gândind astfel, trăiesc discret, aproape neştiută, la conacul meu din Bisham, sigură pe pământurile mele, mulţumită de averea mea. Nu scriu nimănui şi nu mă întâlnesc decât cu fiii mei. Vărul meu George Neville s-a întors la casa lui de la Conacul Birling, în Kent, şi nu îmi scrie niciodată decât ca să-mi trimită veşti liniştitoare despre familie, fără ca măcar să sigileze depeşa, în caz că o iscoadă îi ia urma şi vrea să o citească. Îi răspund că am deplâns moartea băieţelului Ursulei, care s-a prăpădit de febră înainte să împlinească un an, dar că soţia lui Montague a născut o fată şi că am botezat-o Caterina, în cinstea reginei.

Băieţii mei mai mari trăiesc în linişte cu soţiile lor, în casele lor somptuoase. Arthur locuieşte în apropiere, cu soţia lui, Jane, la casa lui din Broadhurst; Montague este la doar patru mile distanţă la Bockmer şi ne vizităm aproape în fiecare lună. Pe fiul meu Geoffrey îl ţin acasă pentru tot restul preţioasei lui copilării. Descopăr că îl preţuiesc şi mai mult pe măsură ce se face mai puternic, mai chipeş şi devine bărbat. Când stăm împreună serile, nu coborâm niciodată vocea; nici măcar când suntem numai noi doi,

după ce servitorii au plecat, nu spunem niciodată nimic de rege, de curte, de prinţesa pe care nu mi se îngăduie s-o slujesc. Dacă cineva trage cu urechea la horn, la cornişă, la uşă, nu aude altceva decât discuţii obişnuite într-o familie. Nici măcar nu e nevoie să convenim asupra acestui pact al tăcerii. Parcă e o vrajă, ca într-un basm; am devenit surdo-muţi ca prin farmec. Ne-a învăluit un soi de linişte; suntem atât de tăcuţi, încât nimeni nu s-ar obosi să tragă cu urechea.

Reginald este în siguranţă la Padova. Nu doar că a scăpat cu totul de duşmănia regelui, dar se află la mare cinste pentru ajutorul acordat acestuia şi lui Thomas More la redactarea unei pledoarii întru apărarea adevăratei credinţe dinaintea ereziei luterane. Fiul meu îi ajută cercetând documentele aflate la biblioteca din Padova. Îl sfătuiesc pe Reginald să se ţină departe de Londra, oricât de bine s-ar înţelege în privinţa textelor biblice cu regele şi cu Thomas More. La Padova poate să studieze la fel de bine ca la Londra, iar regelui îi place să aibă un învăţat englez care lucrează în străinătate. E posibil ca Reginald să-şi dorească să se întoarcă acasă, dar nu vreau să-l expun vreunui risc cât timp pluteşte o umbră asupra bunului nume al familiei noastre. Reginald mă asigură că îl interesează doar studiile lui; însă nici pe duce nu-l interesa altceva decât averea şi pământurile lui, iar acum soţia sa este văduvă şi fiul lui a fost dezmoştenit.

Ursula îmi scrie dintr-o casă nouă, modestă, din Staffordshire. Când i-am aranjat căsătoria, am prezis că o să ajungă cea mai bogată ducesă din Anglia. Nu m-aş fi gândit niciodată că cea mai mare familie din neamul Stafford o să ajungă aproape la sapă de lemn. Li se ia titlul, iar averea şi pământurile li se topesc discret în vistieria regală, la sfatul chibzuit al cardinalului. Căsătoria ei excelentă, perspectivele ei minunate s-au prăbuşit pe Dealul Turnului, odată cu căpăţâna socrului ei. Soţul ei nu devine duce de Buckingham, iar ea nu va fi niciodată ducesă. El este un simplu lord Stafford, care are numai vreo zece conace şi un venit anual de doar câteva sute de lire. Ea este Lady Stafford şi e nevoită să-şi întoarcă pe dos pieptarul rochiilor. Numele lui este compromis şi toată averea îi este confiscată de către rege. Ursula trebuie să administreze o moşie mică şi să încerce să scoată profit de pe urma unor pământuri sterpe, deşi spera că n-o să mai vadă vreodată un brăzdar. Băieţelul i s-a prăpădit, aşa încât nu mai există un fiu care să moştenească puţinul care le-a mai rămas.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1523

Om fi surghiuniţi de la curte, dar regele tot apelează la noi când are nevoie de

conducători militari excepţionali. Montague şi Arthur, sunt chemaţi sub arme când regele invadează Franţa. Montague este numit căpitan, iar Arthur luptă cu atât de mult curaj în linia întâi, încât este uns cavaler, iar acum este sir Arthur Pole. Mă gândesc cât de mândru ar fi fost tatăl lui, mă gândesc cât de mândră ar fi fost mama regelui, şi sunt bucuroasă că fiul meu l-a slujit pe al ei.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, mai 1524

Nimeni de la curte nu-mi scrie; sunt surghiunită, mă aflu într-o dizgraţie tăcută, deşi toţi ştiu că singura mea vină este faptul că îmi port numele. Thomas Howard, bătrânul duce de Norfolk, moare liniştit în patul lui, iar eu plătesc să se ţină o slujbă pentru sufletul lui la mănăstire; mi-a fost prieten credincios, dar nu merg la funeraliile lui fastuoase. Caterina, regina, îmi trimite din când în când câte o scurtă scrisoare, câte o carte de rugăciuni din biblioteca ei, daruri de Anul Nou. Ea câştigă graţia regelui, ca apoi să o piardă, după cum acesta încheie alianţe mai întâi cu şi apoi împotriva Spaniei. Fosta mea pupilă, scumpa mea prinţesă Maria, este logodită cu ruda ei, împăratul Carol, într-o alianţă împotriva Franţei, apoi mâna ei este făgăduită vărului ei Iacob, tânărul rege al Scoţiei, apoi spun că o să plece în Franţa şi o să se căsătorească acolo. Sper că cineva face ce aş fi făcut eu şi o sfătuieşte să nu se încreadă în aceste alianţe, să nu viseze că i-ar putea iubi pe aceşti tineri. Sper că cineva o povăţuieşte să trateze aceste ambiţii cu neîncredere înţeleaptă. Nimic nu ar fi mai rău pentru ea decât să se îndrăgostească de unul dintre aceşti pretendenţi de ocazie; s-ar putea să nu se aleagă nimic de nici unul.

Aflu de la vechilul meu de la Bisham – care a auzit şi el de la văcarii care ne-au mânat vitele de carne la Smithfield – că umblă o vorbă cum că regele are o amantă nouă. Nimeni nu ştie sigur care dintre doamnele de la curte i-a căzut cu tronc nestatornicului rege, dar după aceea aud că este una dintre fetele Boleyn, Mary Carey; este grea şi toţi spun că a zămislit cu regele.

Mă bucur să aud de la un negustor ambulant care vine pe la bucătărie să le vândă mărunţişuri slujnicelor că Mary a născut o fată, iar omul face cu ochiul şi şopteşte că, în timp ce ea era izolată pentru naştere, regele s-a încurcat cu soră-sa, Anne. În seara aceea, în iatacul meu, după cină, Geoffrey sugerează cu glas scăzut că poate toate fetele Howard îi miros regelui a pradă, la fel cum un copoi Talbot se dă în vânt după mirosul de iepure de câmp. Remarca lui mă face să chicotesc şi să mă gândesc cu drag la bătrânul duce de Norfolk, căruia îi plăceau glumele fără perdea, dar mă încrunt la

Geoffrey pentru că a fost nerespectuos. Familia aceasta, şi în special băiatul ăsta, nu trebuie să spună niciodată nimic rău de rege.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, iulie 1525

Regele numeşte un duce care să-l înlocuiască pe cel pe care l-a ucis. Băiatului lui Bessie, bastardul Henric Fitzroy, i se acordă o onoare incredibilă. Vechilul meu se întoarce de la Londra şi spune că a avut loc o procesiune somptuoasă până la fostul palat regal de la Bridwell, iar băiatul în vârstă de şase ani a fost uns duce de două ori: duce de Richmond şi duce de Somerset. Thomas More, noul favorit al regelui, citeşte scrisoarea oficială prin care băiatului i se conferă titlurile.

— Nu ştiam că poţi fi doi duci în acelaşi timp, remarcă vechilul meu zâmbindu-mi hâtru.

— Sunt sigură că regele judecă drept, spun eu.

Dar în sinea mea cred că trebuie să-i fi pricinuit prietenei mele, regina, multă suferinţă să vadă un băiat de Tudor cu păr bălai sărutat de tatăl lui, regele, şi înfăşurat în hermină.

Arthur – sir Arthur, cum îi spun acum tot timpul – este cel care îmi dăruieşte primul nepot de sex bărbătesc care supravieţuieşte, moştenitorul numelui meu. Îl botează Henric, aşa cum se cuvine, iar eu îi trimit frumosul nostru pătuţ aurit lui Jane, la Broadhurst, pentru viitoarea generaţie de băieţi Plantagenet. Sunt uimită de cât de mândră mă face acest copilaş să mă simt, cât de încântată sunt că dinastia noastră are o nouă generaţie.

Fiul meu Geoffrey nu a fost chemat la oaste împotriva Franţei, iar eu m-am asigurat că nu se oferă voluntar. Acum este bărbat, are aproape douăzeci şi unu de ani, iar acest mezin al meu, cel mai scump dintre toţi copiii mei, trebuie să se însoare. Petrec mai mult timp gândindu-mă la o soţie potrivită pentru Geoffrey decât la orice altceva în aceşti ani de surghiun.

O fată trebuie să-i administreze gospodăria; Geoffrey a fost crescut ca un aristocrat şi trebuie să aibă o gospodărie pusă la punct. Trebuie să fie rodnică, bineînţeles, bine-crescută şi bine educată, dar nu vreau o noră cărturărească – ar trebui să fie îndeajuns de citită ca să-şi crească copiii în învăţătura Bisericii. Să mă ferească Dumnezeu de o fată care umblă după învăţătura cea nouă şi se îndeletniceşte cu erezii, cum se poartă zilele astea. Trebuie să fie conştientă că e un băiat sensibil – nu are stofă de cavaler, ca Arthur, nici de curtean, ca Montague; e un băiat crescut cu toată grija, preferatul

mamă-sii. Încă de copil ştia la ce mă gândesc doar uitându-se la mine. Şi azi are o sensibilitate rar întâlnită, cu atât mai mult la un tânăr nobil. Trebuie să fie frumoasă; în copilărie, Geoffrey, cu buclele lui aurii, lungi, era adesea luat drept o fetiţă frumoasă, iar acum că a crescut, este la fel de chipeş ca orice alt bărbat de la curte. Copiii lui vor fi frumoşi, dacă îi găsesc o soţie potrivită. Trebuie să fie elegantă şi grijulie şi trebuie să fie mândră – intră în vechea familie regală a Angliei, nu e în toată ţara tânăr de neam mai bun ca el. Om fi noi pe jumătate căzuţi în dizgraţie deocamdată, dar dispoziţia regelui s-a schimbat repede – aproape peste noapte – şi sigur se va schimba din nou. Atunci vom reintra în graţiile casei regale, şi fata ne va reprezenta pe noi, pe Plantageneţi, la curtea Tudorilor, iar asta nu este o sarcină uşoară.

Dacă mezinul meu ar fi unde merită, la curte, într-o funcţie bună, ca moştenitor al celei mai mari averi din Anglia, mi-ar fi uşor să-i găsesc o mireasă potrivită. Dar cum suntem aproape surghiuniţi, aproape căzuţi în dizgraţie, abia recunoscuţi, şi în timp ce vechiul proces pentru pământurile mele – pe care Compton refuză să mi le retrocedeze – continuă, suntem o familie mai puţin dezirabilă, iar Geoffrey nu este cel mai râvnit holtei din regat, aşa cum era Montague. Însă suntem prolifici – soţia lui Montague, Jane, naşte încă o fetiţă, pe Winifred, aşa că acum am trei nepoţi –, iar fecunditatea este la mare preţ în zilele astea tulburi.

În final, o aleg pe fiica marelui crainic al reginei, sir Edmund Pakenham. Nu e o partidă grozavă, dar e bună. El nu are fii, ci doar două fiice bine-crescute, iar una dintre ele, Constance, e de vârsta potrivită pentru Geoffrey. Cele două fete vor moşteni împreună averea tatălui lor şi pământuri în Sussex, care se întind aproape de ale mele, aşa că Geoffrey o să fie mereu aproape de casă. Sir Edmund e suficient de apropiat de regină încât să ştie că prietenia dintre noi rămâne nezdruncinată şi că mă va rechema la curte de îndată ce soţul ei i-o va îngădui. El mizează pe faptul că fiul meu se va bucura de aceeaşi trecere la curte ca fraţii lui. Crede, la fel ca mine, că Henric a fost prost sfătuit, iar cardinalul a profitat de temerile lui, de temerile tatălui lui, şi că o să treacă şi asta.

Se căsătoresc în linişte, iar însurăţeii vin să locuiască împreună cu mine la Bisham. Este de la sine înţeles că atunci când voi fi rechemată la curte, o s-o iau pe Constance cu mine, că o s-o slujească pe regină şi sigur o să ajungă departe în viaţă. Sir Edmund are încredere că o să mă vadă iar la curte.

Şi are dreptate. La fel de încet cum se instalează primăvara în Anglia, şi răceala casei regale începe să se topească. Regina îmi trimite un dar, iar apoi regele însuşi, aflat la vânătoare în apropiere, îmi trimite nişte vânat. Apoi, după patru ani de surghiun, primesc scrisoarea pe care o aşteptam.

Sunt desemnată să merg, ca odinioară, la Castelul Ludlow, să-i fiu însoţitoare şi

guvernantă micuţei prinţese de nouă ani, care urmează să cârmuiască Ţara Galilor. Poate că peste puţin timp va fi numită prinţesă de Wales, acolo unde cândva a existat un prinţ iubit. Am ştiut eu. Am ştiut că sfatul iubitor, delicat, al Caterinei o să-i reamintească regelui adevărata lui fire. Am ştiut că, îndată ce o să încheie o alianţă cu ţara ei de baştină, o să-şi întoarcă din nou faţa către ea. Am ştiut că nu poate fi cardinalul veşnic în graţiile regelui şi că prinţul pe care l-am iubit când era copil o să devină ceea ce îi este menit să fie: un rege bun, drept, vrednic de cinste.

Plec de îndată să o văd pe prinţesă la Castelul Thornbury şi o iau cu mine pe noua mea noră, Constance, să o slujească pe prinţesa Maria ca doamnă de onoare. Odată reintraţi în graţiile Tudorilor, ne recăpătăm locul de drept, în inima curţii regale. Îi prezint mândră frumosul castel din Ludlow ca pe un loc unde am fost cândva stăpână, îi povestesc despre Arthur şi despre prinţesa care îi era mireasă. Nu le spun că cei doi se iubeau, că patima lor lumina castelul vineţiu. Dar spun că a fost un cămin fericit şi că o să-l facem fericit din nou.

Castelul Thornbury, comitatul Gloucestershire, august 1525

Prinţesa în vârstă de nouă ani soseşte într-o zi fierbinte de vară, călare pe propriul ei căluţ, flancată de două sute de călăreţi îmbrăcaţi în livreaua ei albastru cu verde şi zâmbindu-le oamenilor care s-au strâns la poarta castelului ca să o vadă pe tânăra prinţesă intrându-şi în drepturi.

Eu stau în penumbra intrării, bucuroasă să scap de căldură, gata s-o primesc în castelul pe care cândva îl socoteam parte din moştenirea ce avea să-i revină fiicei mele, Ursula. Aceasta a fost una dintre reşedinţele familiei Stafford; ar fi trebuit să fie căminul Ursulei. Cardinalul i-a luat-o ducelui, iar acum va fi folosită de către prinţesă, şi eu o s-o administrez, aşa cum voi face cu toate casele ei.

Suita ei este condusă de ruda mea, Walter Devereux, baron Ferrers de Chartley. Acesta mă întâmpină cu un sărut cald pe amândoi obrajii, după care o ajută pe mica prinţesă să descalece.

Sunt şocată când o văd. A trecut atât de mult timp de când n-am mai văzut-o, încât mi-o imaginam mai înaltă, îmi închipuiam o fată Tudor voinică precum mătuşa ei, Margaret, şi scurtă de picioare ca un ponei; dar e micuţă şi gingaşă ca o floare. Îi zăresc chipul palid, în formă de inimă, umbrit de gluga largă a pelerinei, şi îmi pare îngropată sub hainele de om mare, prea firavă pentru un astfel de costum, pentru o atare desfăşurare de trupe, prea plăpândă să poarte titlurile şi toate aşteptările

noastre, prea tânără să-şi asume îndatoririle şi să-şi ia moşiile în stăpânire. Înghit în sec de nelinişte. E plăpândă, ca o prinţesă plăsmuită din zăpadă, o prinţesă însufleţită prin glăsuirea unei dorinţe şi doar pe jumătate întrupată.

Însă în momentul următor mă surprinde apucând mâna lui Walter şi sărind de pe cal ca un băiat sprinten, urcând în salturi treptele până la mine şi aruncându-mi-se în braţe.

— Lady Margaret! Scumpa mea Lady Margaret! şopteşte ea cu faţa lipită de mine, cu capul pe pieptul meu.

Are trupul plăpând şi uscăţiv. O strâng în braţe şi o simt cum tremură de uşurare că este din nou cu mine. O strâng tare şi îmi spun că ar trebui să o iau de mână şi să o prezint slujitorilor, să o arăt supuşilor ei. Dar nu suport să mă despart de ea. O cuprind cu braţele şi nu-i dau drumul multă vreme. O iubesc ca pe propriul meu copil. E încă o fetiţă. Am ratat patru ani din copilăria ei şi mă bucur s-o am din nou în grijă.

— Am crezut că n-o să te mai văd niciodată, şopteşte ea.

— Eu am ştiut că o să mă întorc la tine, îi spun. Şi n-o să te mai părăsesc niciodată.

Castelul Ludlow, graniţa Ţării Galilor, 1525-1526

Nu este un copil greu de crescut. A moştenit firea blândă a mamă-sii şi toată încăpăţânarea ei de spanioloaică, aşa că îi prezint preceptorii şi o conving să exerseze la muzică şi să facă mişcare. Nu-i poruncesc niciodată; este fiica Angliei şi prinţesa de Wales – nimeni nu-i poate porunci, în afară de tatăl şi de mama ei; dar îi spun că iubiţii ei părinţi mi-au încredinţat-o în grijă şi mă vor trage la răspundere dacă nu trăieşte sănătos, dacă nu învaţă ca un cărturar şi nu vânează ca un Tudor. Imediat, începe să-şi dea silinţa de dragul meu. Făcându-i lecţiile plăcute şi interesante şi îndemnând-o să îşi pună întrebări şi să gândească, asigurându-mă că marele comis îi alege cai de vânătoare energici, dar şi ascultători, şi punând să cânte muzica şi să se organizeze dansuri în fiecare seară la castel, este uşor să o încurajez să capete deprinderile obligatorii pentru o prinţesă. Este o fată inteligentă, chibzuită, poate doar puţin prea serioasă. Nu mă pot abţine să mă gândesc că ar fi o elevă potrivită pentru Reginald şi că ne-ar prinde bine tuturor din familie dacă Reginald ar avea vreo înrâurire asupra ei.

Estimp, preceptorul ei este Richard Fetherston, alegerea mamei şi a tatălui ei şi un om pe care îl plac numaidecât. Este înalt, are părul castaniu şi îi merge mintea. Îi predă Mariei latina cu ajutorul autorilor clasici şi al traducerilor din Biblie, dar îi

ticluieşte şi rime nostime şi poezii fără noimă. Loialitatea lui faţă de mama fetei – de care nu pomenim niciodată – este, cred, de nezdruncinat.

Prinţesa Maria este o fată pătimaşă. Se socoteşte logodită cu vărul ei, regele Carol al Spaniei, şi îşi prinde o broşă pe care scrie „Împăratul“ de orice rochie. Mamă-sa i-a insuflat această afecţiune şi i-a vorbit despre el; dar în această vară aflăm că logodna ei urmează să fie anulată şi că se va mărita în schimb cu cineva din familia regală a Franţei.

Îi dau eu însămi vestea, iar ea fuge şi se încuie la ea în odaie. Este prinţesă – ştie că nu are voie să se plângă. Dar pune broşa cu diamante în fundul cutiei cu bijuterii şi urmează câteva zile posomorâte.

Mi-e milă de ea, bineînţeles. Are nouă ani şi crede că inima i-a fost frântă. Îi pieptăn părul frumos, roşcat şi lung, pe când îşi priveşte chipul palid în oglindă şi îmi spune că n-o să mai fie niciodată fericită. Nu mă miră că logodna ei a fost anulată, dar sunt cu adevărat uluită când primim o scrisoare de la cardinal şi aflăm că regele a decis să o mărite cu un bărbat îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată, desfrânatul notoriu, văduvul rege al Franţei. Îl displace din aceste trei motive întemeiate şi este datoria mea să-i spun că, în calitate de prinţesă a Angliei, trebuie să aleagă să îşi slujească ţara prin căsătoria ei, că în această privinţă, ca în oricare alta, trebuie să-i dea ascultare tatălui ei şi că el are dreptul absolut să o trimită unde găseşte de cuviinţă.

— Dar dacă mama mea este de altă părere? mă întreabă, iar ochii îi strălucesc de furie.

Mă abţin să zâmbesc. Se ridică în picioare – cu totul, măsoară un metru treizeci –, mândră ca o regină spaniolă.

— Atunci mama şi tatăl tău trebuie să se pună de acord, îi spun eu pe un ton ferm. Iar tu nu ai fi o fiică destoinică dacă ai îndrăzni să-i judeci sau să ţii partea unuia dintre ei.

— Ei bine, n-o să-mi placă de el, spune ea cu îndărătnicie.

— O să-l iubeşti şi o să-l respecţi, aşa cum trebuie să facă o soţie bună şi supusă, îi spun. Nimeni nu-ţi cere să-ţi placă de el.

Mintea ei ageră pricepe ironia spuselor mele, iar fata mă răsplăteşte cu un hohot de râs.

— O, milady! Ce grozăvie ai spus!

— Şi, oricum, probabil o să ajungi să-l placi, o liniştesc eu trăgând-o lângă mine, aşa încât să-şi sprijine capul pe umărul meu. Când te căsătoreşti cu un bărbat, şi aveţi copii împreună, şi vă administraţi împreună moşiile, ajungi să descoperi la el tot soiul de calităţi pe care le admiri. Iar dacă se poartă frumos cu tine şi este un tată bun pentru copii, atunci o să ajungi să-l iubeşti şi să-ţi placă de el.

— Nu întotdeauna, îmi atrage ea atenţia. Mătuşa mea Margaret, regina văduvă a

Scoţiei, a aţintit tunurile de la castel asupra soţului ei şi încearcă să-l convingă pe papă să-i acorde divorţul.

— Greşeşte foarte tare, susţin eu. Este voia lui Dumnezeu ca soţia să se supună soţului şi ca o cununie să nu se poată încheia decât prin moarte. Iar tatăl tău i-a spus el însuşi asta mătuşii tale.

— Deci e mai bine să te căsătoreşti din dragoste? întreabă ea. Tatăl meu, regele, s-a căsătorit din dragoste cu mama.

— Aşa este, consimt eu. Şi a fost frumos ca în basme. Dar nu putem trăi toţi ca în basme. Cei mai mulţi dintre noi nu au norocul ăsta. Mama ta a fost binecuvântată că regele a ales-o pe ea, iar el a fost răsplătit cu dragostea ei.

— Atunci de ce este prieten şi cu alte doamne? mă întreabă Maria cu glas abia auzit, cu toate că suntem singure în iatacul meu. De ce se întâmplă asta, Lady Margaret?

— Ce ai auzit?

— Am văzut-o cu ochii mei, spune ea. Favorita lui, Mary Carey. Şi îl văd şi pe fiul lui, băiatul lui Bessie Blount, pe la curte. L-au făcut duce, este duce de Buckingham şi duce de Somerset. Nimănui nu i se mai face o astfel de onoare în toată Anglia. Este o cinste prea mare pentru pentru un băiat care se trage dintr-o mamă ca Bessie. Este o cinste prea mare pentru un băieţel atât de îngrozitor.

— Bărbaţii, chiar şi regii – poate mai ales regii –, pot iubi neîngrădit şi după ce se căsătoresc, spun eu. (Mă uit la chipul ei sincer, curios, şi detest că trebuie să-i împărtăşesc acest adevăr.) Tatăl tău, ca rege, poate să facă ce doreşte, este dreptul lui. O soţie de rege, chiar dacă este ea însăşi regină, nu se plânge faţă de el şi nici faţă de alţii. Nu este un lucru important, nu înseamnă nimic. Le dă limpede de înţeles tuturor că nu e important. Oricâte fete s-ar perinda pe la palat, ea rămâne soţia lui. Mama ta rămâne regina, oricâte Bessie şi Mary ar dănţui la curte sau ar urma-o când intră în odăile ei. Treaba asta nu o tulbură câtuşi de puţin. Nu trebuie să te tulbure nici pe tine.

— Şi micul duce dublu? întreabă ea înciudată.

Cum nu ştiu ce a vrut regele să obţină creând un asemenea rang, nu cutez să o sfătuiesc.

— Tu rămâi prinţesă, îi spun. Orice s-ar întâmpla, regina rămâne regină.

Nu pare convinsă, iar nu eu nu sunt dispusă să-i spun acestei prinţese tinere că o femeie, fie ea şi regină, este sclava tatălui şi soţului ei.

— Ştii, soţul – orice soţ – este pus de Dumnezeu Însuşi să stăpânească peste femeie.

Ea încuviinţează.

— Bineînţeles.

— Trebuie să facă după cum pofteşte. Dacă îşi primejduieşte sufletul nemuritor, o soţie bună ar putea să-l prevină. Dar nu trebuie să încerce să domine. Ea trebuie să

trăiască după cum îi spune el. Este datoria ei ca soţie şi ca femeie.

— Dar s-ar putea să o deranjeze…

— Aşa este, consimt eu. Dar el nu o poate părăsi, nu-şi poate renega căsnicia, nu are voie să-i ocolească iatacul, nu-i poate contesta titlul de regină. Poate să danseze şi să flirteze cu o fată frumoasă şi să-i scrie poezii, dar asta nu schimbă nimic. Poate să ofere bastardului său onoruri şi dragoste, dar asta nu schimbă cu nimic lucrurile pentru copilul legitim născut, din căsătoria lui. Regina rămâne regină până la moarte. Prinţesa se naşte cu coroana pe frunte şi nimeni nu i-o poate lua. O soţie rămâne soţie până la moarte. Restul e doar distracţie şi capriciu.

Prinţesa asta micuţă este o fată înţeleaptă; căci nu mai aducem niciodată vorba despre asta, iar când curtenii mamei ei de la Londra aduc la bucătărie bârfa că fata Boleyn i-a născut regelui un copil – de data aceasta e băiat, un Henric –, poruncesc ca nimeni să nu repete povestea de faţă cu prinţesa şi o ameninţ pe noră-mea Constance că o s-o bat cu mâna mea până cade lată dacă aud că a îngăduit să ajungă ceva la urechile Mariei.

Nora mea nu se teme de mânia mea, căci ştie că îmi este prea dragă ca să ridic mâna asupra ei. Dar se asigură că prinţesa nu află despre copilaşul botezat Henric Carey, şi nici despre amanta cea nouă a lui tată-său, care a înlocuit-o pe cea de dinainte.

Sub tutela mea, prinţesa nu află nimic altceva, nici măcar când mergem la Westminster sau la Greenwich, de Crăciun, nici măcar când regele porunceşte să o instalăm pe prinţesă la Palatul Richmond. Le strunesc pe doamne ca o stareţă straşnică şi nimeni nu bârfeşte în preajma prinţesei, deşi curtea vuieşte despre noua amantă a regelui, Anne Boleyn, care pare că şi-a înlocuit sora în graţiile lui, dar încă nu şi în patul lui.

Palatul Greenwich, Londra, mai 1527

Mi se porunceşte să o aduc pe prinţesă la curte pentru sărbătorirea logodnei sale cu un membru al Casei de Valois. Urmează să se căsătorească fie cu regele Franţei, fie cu fiul lui mijlociu, un băieţel de şapte ani, ducele d’Orléans – un plan nepus la punct şi prost gândit. Ajungem la curte, iar Maria o zbugheşte spre odăile mamă-sii în vreme ce eu alerg în urma ei, implorând-o să păşească demn, cum îi şade bine unei prinţese.

Degeaba. Regina sare de pe tronul ei din sala de primiri să-şi îmbrăţişeze fiica şi mă ia de mână, conducându-ne pe amândouă în iatacul ei, unde vom putea flecări şi

vorbi tare şi ne vom bucura de revedere fără să se uite la noi o sută de oameni.

De îndată ce uşa se închide în urma noastră, iar mama şi fiica au schimbat un potop de întrebări şi de răspunsuri, veselia de pe chipul reginei dispare treptat şi văd că e istovită. Ochii ei albaştri strălucesc de bucurie să-şi vadă fata; dar pielea din jurul lor este cafenie şi pătată, are faţa obosită şi palidă. Remarc o spuzeală grăitoare şi ghicesc că poartă o cămaşă din păr pe sub hainele somptuoase, de parcă viaţa ei nu ar fi fost şi aşa îndeajuns de grea.

Pricep pe dată că o îndurerează gândul că fiica ei iubită urmează să fie făcută pachet şi trimisă în Franţa, ca parte a unei alianţe împotriva propriului ei nepot, Carol al Spaniei, şi că se învinovăţeşte singură pentru acest lucru, ca pentru orice altceva ce are să se abată asupra Angliei în lipsa unui moştenitor de sex bărbătesc. Povara de a fi prinţesă spaniolă şi regină a Angliei apasă greu asupra ei. Purtarea nepotului ei, Carol, i-a făcut viaţa în Anglia mult mai grea decât înainte. Acesta i-a făcut regelui o promisiune după alta, iar după aceea le-a încălcat, de parcă Henric nu ar fi un bărbat periculos de iute la mânie când vine vorba să-i fie ameninţată demnitatea, de parcă n-ar fi atât de egoist încât să-şi pedepsească soţia pentru întâmplări aflate cu mult în afara puterii ei de a le controla.

— Am veşti bune: nu trebuie să pleci în Franţa, spune ea aşezându-se pe scaun şi trăgând-o pe Maria la ea în poală. Logodna se sărbătoreşte, dar tu n-o să pleci decât peste câţiva ani, poate doi sau chiar trei. Şi orice se poate întâmpla în timpul ăsta.

— Nu vrei să intru în Casa de Valois prin căsătorie? întreabă Maria neliniştită.

Mamă-sa se căzneşte să schiţeze un zâmbet liniştitor.

— Bineînţeles că tatăl tău a ales cu înţelepciune pentru tine, iar noi ne vom supune cu bucurie. Dar sunt încântată că s-a învoit să rămâi în Anglia în următorii câţiva ani.

— La Ludlow?

— Chiar mai bine de atât! La Richmond. Iar scumpa Lady Margaret va locui cu tine şi va avea grijă de tine după ce eu o să plec.

— Atunci mă bucur şi eu, spune Maria cu înflăcărare. (Se uită la chipul obosit, surâzător.) Eşti bine, mamă? Eşti fericită? Nu eşti bolnavă, nu?

— Sunt îndeajuns de bine, spune regina, deşi îi aud încordarea din glas şi îi întind o mână, aşa încât rămânem înlănţuite. Sunt îndeajuns de bine, repetă ea.

*

Nu îmi vorbeşte despre dezamăgirea care o încearcă la gândul că fiica sa va face parte din casa duşmanului ei, Franţa; şi nici despre umilinţa de a şti că bastardul fostei ei doamne de onoare a ajuns lord al Nordului, că trăieşte în măreţul castel de la Sheriff Hutton cu un alai la fel de grozav ca cel al prinţesei noastre, şi că s-a înstăpânit

peste hotarele de la Nord. Într-adevăr, acum este lord amiral al Angliei, deşi nu are decât opt ani.

Dar regina nu se plânge niciodată nici de oboseală, nici de sănătatea ei şubredă; nu pomeneşte niciodată despre schimbările din corpul ei, despre năduşelile nocturne, despre migrenele care îi provoacă greaţă. Într-o dimineaţă, intru la ea în iatac şi o găsesc ieşind din cada aburindă, înfăşurată în aşternuturi, ca prinţesa Spaniei de odinioară.

Surâde văzându-mi expresia dezaprobatoare.

— Ştiu, spune ea. Dar îmbăiatul nu mi-a făcut niciodată rău, iar noaptea mă încing atât de tare! Visez că sunt din nou în Spania şi mă trezesc de parcă aş avea febră.

— Îmi pare rău, spun eu. (Îi strâng cearşafurile din olandă pe după umerii care sunt şi acum mătăsoşi la atingere şi albi ca mărgăritarele.) Pielea voastră e la fel de minunată ca întotdeauna.

Ridică din umeri, de parcă n-ar conta, şi trage de cearşaf ca să nu observ urmele roşii de muşcături de purice şi locurile de pe sâni şi burtă unde pielea i s-a jupuit din pricina cămăşii din păr.

— Luminăţia Voastră, nu aveţi nici un păcat care să vă ceară să vă chinuiţi, îi spun cu glas foarte scăzut.

— Nu e pentru mine, ci pentru regat, spune ea. Îndur durere ca să abat mânia lui Dumnezeu de la rege şi de la poporul lui.

Şovăi.

— Nu poate fi drept, spun. Confesorul vostru…

— Scumpul episcop Fisher poartă el însuşi o cămaşă din păr, pentru păcatele lumii, la fel şi Thomas More, spune ea. Doar rugăciunea, rugăciunea înflăcărată o să-l înduplece pe Dumnezeu să-i vorbească regelui. Aş face orice.

Replica ei mă reduce la tăcere o clipă.

— Dar tu? mă întreabă. Tu eşti bine, draga mea? Copiii tăi sunt bine cu toţii? Ursula a născut o fetiţă, nu? Iar soţia lui Arthur este grea, nu-i aşa?

— Aşa este, Ursula are o fiică pe nume Dorothy şi este iarăşi grea, iar Jane a născut o fetiţă. Au botezat-o Margaret.

— Margaret, ca pe tine?

Zâmbesc.

— Arthur o să moştenească marea avere a soţiei lui după ce moare tatăl ei, dar amândoi şi-ar dori ca o parte din averea mea să revină tizei mele.

— Şi au deja un băiat, spun ea melancolică, iar acesta este singurul semn pe care îl dă că mariajul ei sterp, din care s-a născut doar micuţa noastră prinţesă, i-a frânt inima, iar acum este o rană veche.

Dar preumblându-mă pe la palat şi întâlnindu-mă cu prietenii mei şi cu numeroşii

mei veri, constat că doamnele ei – şi de fapt toată lumea de la curte – par să ştie că sângerările i s-au oprit şi că nu vor mai fi alţi copilaşi Tudor, fie ei fete sau băieţi. Poate că, la urma urmei, se va adeveri prevestirea că nu vor exista fii şi că linia de sânge se va încheia cu o fată.

Regele nu spune nimic despre această nimicire lentă, dureroasă a speranţelor lui, însă bunăvoinţa pe care o arată bastardului lui Bessie Blount, micul Henric Fitzroy, şi onorurile cu care îl copleşeşte le reamintesc tuturor că regina nu mai este la vârsta fertilă şi că, deşi avem un băiat Tudor chipeş care vine în vizită la curte, alergând pe coridoare şi strigând după calul lui la grajduri, nu ea l-a adus pe lume, iar acum nimeni nu mai are vreo nădejde în ce o priveşte.

*

Maria de Salinas, devenită între timp contesa Willoughby, cea mai loială prietenă a reginei, îmi spune în şoaptă:

— Să nu-ţi închipui că se omoară cu firea din pricina mariajului cu francezul. S-a temut de mult mai rău.

— De ce? Ce ar putea fi mai rău pentru ea? întreb eu.

Ne plimbăm împreună pe malul fluviului, căci regele a dat poruncă să se organizeze o întrecere de bărci, iar luntraşii se întrec cu nobilii de la curte. Îmi dau seama care sunt nobilii şi care luntraşii după adevărul crunt că barcagiii câştigă fiecare cursă, iar curtenii lui Henric se prăbuşesc râzând peste vâsle şi mărturisesc că munca asta e mai grea decât pare.

— Se teme că regele i-ar putea porunci prinţesei Maria să se mărite cu Henric Fitzroy, spune ea şi vede cum zâmbetul mi se şterge de pe chip.

Mă întorc şi o apuc de mână, căci simt că mă ia cu leşin.

— Poftim?

Mi se pare că poate am înţeles eu greşit. Ea încuviinţează din cap.

— E adevărat. Există un plan ca prinţesa Maria să se mărite cu ducele de Richmond, bastardul.

— E o glumă nesărată, spun eu.

Privirea ei calmă îmi spune că nu e o glumă.

— De ce ai spune aşa ceva?

— Pentru că este adevărat.

Mă uit în jur. Nu ne poate auzi nimeni, dar tot îi îndes mâna în scobitura braţului meu şi ne îndepărtăm de mal, acolo unde doamnele îşi aclamă favoriţii, retrăgându-ne în liniştea grădinii luxuriante.

— Regelui nu i-ar fi trecut niciodată prin minte o prostie ca asta.

— Bineînţeles că nu. Cardinalul i-a băgat ideea în cap. Dar acum şi regele se gândeşte la asta.

Mă uit la ea, mută de groază.

— E o nebunie.

— E singurul chip în care îşi poate vedea fiul urcat pe tron, fără să-şi dezmoştenească fiica. Este singurul chip în care poporul l-ar accepta pe Henric Fitzroy ca moştenitor al tatălui său. Prinţesa Maria devine regina Angliei, având alături un soţ de neam Tudor.

— Sunt fraţi vitregi. E îngrozitor.

— Asta credem noi. Asta ar crede un tată oarecare. Dar aici e vorba de rege, care se gândeşte cine o să-i moştenească tronul. Ar face orice să se asigure că Tudorii rămân pe tron. O prinţesă nu poate apăra tronul Angliei. Iar el ar putea obţine o dispensă pentru o astfel de căsătorie.

— Papa nu ar consimţi în vecii vecilor.

— De fapt, papa ar consimţi. Ar avea grijă cardinalul.

— Cardinalul are o influenţă aşa de mare?

— Unii zic că o să fie următorul papă.

— Regina nu şi-ar da niciodată încuviinţarea.

— Aşa este, îmi spune Maria cu blândeţe, de parcă în sfârşit am priceput ce încerca să îmi spună în tot timpul ăsta. Întocmai. Asta e cel mai rău. E cel mai rău lucru care s-ar putea întâmpla. Regina nu şi-ar da în veci consimţământul. Ar prefera să moară, decât să-şi vadă fiica făcută de ruşine. S-ar împotrivi din răsputeri. Şi ce crezi că o să se întâmple dacă refuză să se supună voinţei regelui? Ce crezi că o să i se întâmple dacă îşi apără fiica în ciuda poruncii soţului ei? Ce crezi că o să facă el? Cum reacţionează el zilele astea, dacă cineva îl contrazice?

Mă uit la chipul ei palid şi îmi vine în minte vărul meu, ducele de Buckingham, care a sfârşit cu capul pe butuc doar din pricina câtorva vorbe lăudăroase rostite la adăpostul confesionalului.

— Dacă i s-ar împotrivi, ar acuza-o oare de trădare? mă întreb eu.

— Da, spune ea. Şi de asta mă bucur că regele plănuieşte să-şi dea fiica după cel mai mare duşman al nostru, Franţa. Pentru că i se plănuia o soartă şi mai cruntă.

*

Fiul meu Arthur, sir Arthur – după cum îmi reamintesc încântată să-i spun –, concurează în regată şi întrece alte patru ambarcaţiuni înainte să iasă pe locul al doilea, după un luntraş vânjos cu nişte braţe ca hălcile de porc. Fiul meu Montague pune rămăşaguri pe mal şi câştigă o pungă cu galbeni, chiar de la rege. Curtea veselă,

zgomotoasă, încheie ziua cu o bătălie cu bărci, în care luntrea regelui conduce ofensiva asupra unei mici flotile de luntri. Anne Boleyn se alege cu rolul de figură de galion la prova ambarcaţiunii regelui, scrutând apele şi direcţionând tirul luntraşilor, care azvârl găleţi cu apă. Toată lumea se udă până la piele, iar regele, râzând, o ajută pe Anne să coboare din barcă şi o ţine lângă el în timp ce ne întoarcem spre palat.

*

Prinţesa Maria îşi exersează rolul care îi va reveni în somptuoasa feerie ce se organizează în cinstea logodnei ei. Merg cu ea la garderobă, să probeze rochia. E extraordinar de scumpă. Corsetul e încrustat cu rubine şi perle, simbolizând roşul şi albul rozei Tudorilor, cu tulpinile din smaralde şi inimi din diamante galbene. La început se clatină sub greutatea ei, dar când se ridică în picioare, este cea mai strălucitoare prinţesă din câte i-a fost vreodată dat lumii să vadă. E tot slabă şi mică de înălţime, dar tenul alb îi străluceşte de sănătate, părul castaniu îi este des şi bogat, iar în rochia asta arată ca o icoană într-un altar de preţ.

— De fapt, ar fi trebuit ca proba asta să aibă loc în camera tezaurului, îi spun şi văd cum chipul i se luminează de plăcere.

— E mai mult tezaur în rochie decât catifea, consimte ea. Dar stai să-mi vezi mânecile!

Femeile îi întind tunica ţesută cu fir de aur, iar ea o îmbracă. Mânecile rochiei, care atârnă sunt croite după moda cea nouă: aşa de lungi, încât aproape că ating pământul, iar prinţesa parcă ar fi drapată în lumină aurie. Îi strâng părul des cu o ghirlandă şi îi prind mormanul de flori şi bucle castanii sub o plasă argintie.

— Cum arăt? mă întreabă, ştiind că răspunsul este „splendid“.

— Arăţi ca o prinţesă a Angliei şi ca o regină a Franţei. Eşti la fel de frumoasă ca mama ta când a sosit prima dată în Anglia, dar şi mai somptuos îmbrăcată. Eşti răpitoare, draga mea. O să se uite toţi numai la tine.

Ea schiţează o reverenţă.

— *Ah, merci, ma bonne mère*[1], spune.

*

La început, pare că am avut dreptate; nimeni nu-şi poate dezlipi privirea de la prinţesa noastră. Feeria e un triumf, iar prinţesa, împreună cu şapte doamne, iese din decorul pictat să danseze cu opt cavaleri costumaţi, iar ea este centrul atenţiei, scăldată în nestemate şi educată impecabil. După terminarea feeriei, ambasadorul francez o imploră să-l onoreze cu un dans. Prinţesa îşi ocupă locul în fruntea

ansamblului, iar pe cealaltă latură a încăperii tatăl ei se aşază în rând cu partenera lui. Prietena mea, regina, asistă zâmbind la această ocazie oficială de o importanţă crucială, în timp ce soţul ei dansează mână în mână cu Anne Boleyn – o femeie fără rang –, cu capul întors către ea şi cu ochii pironiţi asupra chipului ei însufleţit.

Aştept semnalul că doamnele trebuie să se retragă, dar dansul se prelungeşte mult în noapte. Abia după miezul nopţii regina se ridică de pe tronul ei şi îi face regelui o reverenţă. El îi răspunde cu o plecăciune plină de respect. Doamnele ei şi cu mine ne ridicăm de pe scaunele noastre sau ne desprindem anevoie de ringul de dans şi ne pregătim să ne retragem.

Regina spune: „Noapte bună. Domnul să vă binecuvânteze“ şi îi surâde soţului ei. Fiica, prinţesa Maria, se opreşte îndărătul ei; Maria Brandon, regina văduvă a Franţei, vine în spatele ei. Eu le urmez. Toate doamnele se înşiruie în ordinea rangului, suntem toate gata de plecare. Dar Anne Boleyn nu s-a clintit. Preţ de o clipă, mă încearcă o stânjeneală teribilă: a comis o greşeală şi ori eu, ori altcineva am face bine să o îndreptăm. Nu a băgat de seamă că ne pregătim de plecare şi o să arate ca o neghioabă alergând după noi când regina se va retrage. Nu are cine ştie ce importanţă, dar e stânjenitor şi prostesc din partea ei să nu fie atentă la ritualurile curţii, statornicite în timp. Fac un pas în faţă s-o iau de braţ, să-i fac o reverenţă reginei şi s-o îndes la locul ei printre doamnele din suită, făcându-i acestei tinere favoarea de a-i acoperi repede greşeala, înainte să fie stânjenită de gafa ei. Însă în clipa aceea observ ceva în felul în care îşi înclină capul, îi remarc zâmbetul sfidător şi atunci şovăi.

Stă înconjurată de cei mai chipeşi tineri de la curte. E centrul atenţiei în frumoasa sală boltită, cu părul negru încununat de o bonetă franţuzească purpurie, împodobită cu rubine şi fir de aur. Nu pare nelalocul ei, nu pare ruşinată, aşa cum ar trebui să fie o doamnă de onoare care a uitat unde-i e locul. Din contră, pare absolut victorioasă. Schiţează o reverenţă puţin adâncă, în vreme ce rochia din catifea roşie i se răsfiră în jur, dar nu se grăbeşte să se alăture suitei reginei, cum ar trebui.

Urmează o şovăială de o clipă, aproape cât să tragem aer în piept, iar apoi regina îşi mută privirea de la rege la fata Boleyn de parcă şi-ar fi dat seama că aici se petrece ceva nou şi straniu. Tânăra nu are de gând să se retragă din încăpere urmând-o pe regină, păşind în urma doamnelor de rang mai înalt, în ordinea întâietăţii – şi, dat fiind că e fiica unui cavaler oarecare, suntem o mulţime care avem întâietate în faţa ei. Nu vine deloc. Prin acest singur gest, a schimbat totul. Iar regina nu îi porunceşte. Regele îngăduie şi el lucrul ăsta.

Caterina ridică uşor din umeri, de parcă n-ar conta cine ştie ce, se răsuceşte pe călcâie şi iese din sala de festivităţi cu fruntea sus. Conduse chiar de fiica regelui, prinţesa, sora regelui – prinţesă prin naştere şi regină prin căsătorie –, de verişoarele

lui care, ca şi mine, se trag din neam regesc, toate celelalte doamne de la curte o urmăm pe regină, într-o tăcere asurzitoare. Dar, pe când urcăm scara somptuoasă, auzim chicotitul seducător al lui Anne.

*

Îi chem pe Montague şi pe Arthur la mine în odaie în zori, înainte de micul dejun, înainte de utrenie, înainte ca palatul să înceapă să se însufleţească.

— Ar fi trebuit să-mi spuneţi că lucrurile au ajuns atât de departe, mă răstesc la ei.

Montague se asigură că uşa e bine închisă şi că servitorul lui somnoros stă de pază afară.

— Nu puteam să-ţi trimit scrisoare şi, în plus, n-am ştiut nici eu.

— N-ai ştiut? exclam eu. Slujeşte ca doamnă de onoare, dar se duce unde vrea, dansează cu regele şi nu pleacă odată cu noi?

— Nu s-a mai întâmplat până acum, îmi explică Arthur. Nu a mai rămas în urmă. Da, e tot timpul cu el; se duce singură în apartamentul lui, se plimbă călare singuri, în vreme ce noi îi urmăm de la distanţă, stau de vorbă amândoi sau joacă jocuri, sau cărţi, sau cântă. (Face o grimasă aproape comică.) Mamă, citesc împreună cărţi de teologie! Ce fel de seducţie mai e şi asta? Dar până acum a fost întotdeauna discretă, a fost mereu ca toate celelalte. N-a mai rămas niciodată după plecarea reginei.

— Păi şi acum ce a apucat-o? întreb eu. De faţă cu ambasadorul Franţei şi tot restul lumii?

Montague încuviinţează din cap auzindu-mi întrebarea. E un diplomat mai bun decât frate-său. Arthur vede totul pentru că este aproape nedezlipit de rege, făcând parte din ceata lui de prieteni apropiaţi, care merg peste tot împreună; dar Montague înţelege mai bine ce înseamnă asta.

— Să fie oare tocmai din acest motiv? Poate din pricină că a fost vorba chiar de logodna prinţesei Maria cu francezii, sugerează el. Anne îi preferă pe francezi, a petrecut ani buni la curtea Franţei. Henric nu are de gând să se împrietenească iar cu spaniolii, care urmează să ne devină duşmani. Regina – Domnul să o binecuvânteze – face parte din tabăra duşmanului. Se simte liber să o insulte. Anne arată că politica ei va avea câştig de cauză.

— La ce-i serveşte asta regelui? întreb eu supărată. Jignind-o pe regină în prezenţa curţii întregi, nu face decât să o rănească pe ea şi să se înjosească pe sine. Iar tânăra aceea râdea când am plecat, am auzit-o eu.

— Dacă ceva îl ajută să câştige bunăvoinţa lui Lady, îl face, mă lămureşte Arthur. Este topit. Ar face orice.

— Cum i-ai spus?

— I-am spus Lady. Aşa îi spune multă lume.

Îmi vine să înjur ca un rândaş de furie.

— Doar nu i se adresează cu „Luminăţia Voastră“, spun eu tăios. Nici cu „Milady“. Nu e decât o fată de cavaler. Nu a fost îndeajuns de bună pentru Henry Percy.

— Îi place orice o ajută să iasă în evidenţă, continuă Arthur. Îi place să iasă în faţă. Îi place ca regele să ia act de prezenţa ei în public. E îngrozită că lumea o s-o vadă doar ca pe târfa regelui, cum a fost cu soră-sa şi cu toate celelalte. Îl pune să-i făgăduiască tot timpul că nu va fi la fel cu ea. N-are de gând să fie o altă Bessie, n-o să fie o altă Mary. N-o să fie o altă spălătoreasă ori târfa franţuzoaică, Jehanne. E musai să fie altfel, diferită. Toată lumea trebuie să vadă că ea e diferită.

— Iapa buiestraşă, spun eu vulgar.

Montague se uită la mine.

— Nu. Trebuie să vezi cu ochii tăi, mamă. E important. Nu e doar una din alea pe care le călăreşte.

— Ce altceva ar putea fi? întreb eu enervată.

— Dacă regina moare…

— Doamne fereşte! spun eu imediat, făcându-mi cruce.

— Sau să zicem că se retrage la mănăstire.

— O, crezi că ar face asta? întreabă Arthur, surprins.

— Nu, bineînţeles că n-ar face asta! exclam eu.

— S-ar putea, stăruie Montague. S-ar putea. Şi, zău aşa, ar trebui. Ştie că Henric trebuie să aibă un fiu. Fitzroy nu e de ajuns. Prinţesa Maria nu e de ajuns. Regele trebuie să lase în urmă un moştenitor de sex bărbătesc legitim, nu un bastard sau o fată. Regina ştie asta, orice prinţesă ştie asta. Dacă ar putea da dovadă de nobleţe, dacă ar fi să facă un gest de mare mărinimie, ar renunţa la căsnicie şi ar îmbrăca straiele călugăreşti, iar atunci Henric ar fi liber să se recăsătorească. Aşa ar trebui să facă.

— O, asta e părerea ta? întreb eu tăios. Părerea fiului meu, care îi datorează totul reginei? Ăsta e gândul tinerilor de la curte care i-au jurat credinţă?

Pare stânjenit.

— Nu sunt singurul care o spune, zice el. Ba chiar şi mai mulţi o gândesc.

— Chiar şi aşa, spun eu sec. Chiar dacă ar fi să aleagă să intre într-o mănăstire – şi îţi jur că n-ar face-o – asta nu ar schimba cu nimic lucrurile pentru Anne Boleyn. Dacă regina ar abdica, ar face-o doar ca regele să se însoare cu o prinţesă a Spaniei sau a Franţei. Târfa regelui tot o târfă ar rămâne, şi nimic în plus.

— O consoartă? sugerează Montague.

— O concubină? spune Arthur zâmbind.

Clatin din cap.

— Ce, acum am ajuns şi mahomedani? În ochii Domnului şi după legea firii, fata

aia nu poate fi altceva decât o târfă adulterină. Noi în Anglia n-avem nici concubine şi nici consoarte. O ştie şi ea, o ştim şi noi. Nu poate aspira la altceva în afară de dreptul de a dansa la curte după ce regina s-a retras şi la un titlu ca „Lady“, pentru cei prea mieroşi să-i spună unei târfe pe nume. Restul nu înseamnă nimic.

Castelul Ludlow, hotarul Ţării Galilor, verile anilor 1527 şi 1528

Nu îndrăznesc să-i spun lui Montague să-mi scrie pe ascuns, aşa încât tot ce am aflat vara asta am dedus din aluziile discrete din scrisorile lui libere şi nesigilate, sau bârfind în poarta castelului cu vreun spoitor sau negustor de la Londra. Montague îmi trimite veşti despre ai noştri: fetiţa cea mică a lui Arthur, Margaret, o duce foarte bine; Ursula a ieşit din lăuzie şi le-a dăruit celor din neamul Stafford încă un fiu, un alt Henric; apoi, într-o zi, îmi scrie cu mândrie stăpânită, dându-mi de ştire că şi el are un fiu. Iau scrisoarea, o sărut şi o strâng la piept. O să existe un alt Henric Pole, o să existe un alt lord Montague mult după ce eu şi fiul meu n-o să mai fim. Copilaşul ăsta, acest Henric, este un alt pas pe drumul familiei noastre de la măreţie spre măreţie.

Trebuie să ţină sub tăcere toate celelalte veşti. Nu-mi poate spune nimic despre regină şi despre curte, nu-mi poate spune că regele l-a chemat pe Thomas More să facă o plimbare cu el la Hampton Court şi, în înserarea plină de cântecul păsărilor şi învăluiţi de parfumul rozelor, i-a mărturisit că se teme că mariajul lui este fără valoare. A spus că sora lui Margaret, regina văduvă a Scoţiei, nu a putut obţine un divorţ de la papă, dar că alta era situaţia în cazul mariajului lui, că Dumnezeu i-a arătat într-un chip atât de dureros, dar atât de limpede, prin morţile copiilor lui, că mariajul lui nu este binecuvântat de Dumnezeu. Iar Thomas, ca un bun sfetnic, şi-a înfrânat îndoielile legate de caracterul divin al acestei revelaţii şi i-a făgăduit regelui că îşi va forma o părere, o părere serioasă şi legală în legătură cu subiectul în cauză şi îşi va sfătui stăpânul.

Însă discreţia lui Montague nu schimbă cu nimic lucrurile, căci înainte de sfârşitul verii tot regatul ştie că regele caută să pună capăt căsătoriei cu regina. Tot regatul o ştie, dar nimeni nu suflă o vorbă despre aşa ceva în odăile de stat de la Ludlow. Până şi eu sunt uimită de puterea legii pe care am instaurat-o asupra gospodăriei mele. Nimeni nu cleveteşte de faţă cu tânăra aflată în grija mea, aşa încât în jurul ei lumea se prăbuşeşte, iar ea nu ştie.

Bineînţeles că în cele din urmă va trebui să-i spun. Încep de multe ori; dar de

fiecare dată, vorbele îmi îngheaţă pe buze. Treaba asta îmi pare neadevărată, incredibilă; nu i-o pot explica, aşa cum n-aş fi în stare să-i spun cu seriozitate povestea şarpelui lui Lambton[2] ca şi cum ar fi o poveste adevărată, şi nu doar o legendă ridicolă. O fi ştiind toată lumea, dar tot e imposibil de crezut.

Şi, oricum, întocmai cum speram, nu se întâmplă nimic. Sau, în orice caz, nu avem nici o informaţie sigură că s-ar fi întâmplat ceva. Suntem atât de departe de Londra, în vestul îndepărtat, încât nu primim nici o veste demnă de încredere. Dar chiar şi în colţul ăsta de lume aflăm că nepotul reginei, Carol al V-lea al Spaniei, a invadat Roma şi l-a luat pe papă prizonier. Asta schimbă totul. Nici măcar cardinalul nostru convingător, cu vorba lui mieroasă, n-o să poată convinge un papă ţinut prizonier de regele Spaniei să se pronunţe în defavoarea reginei spaniole a Angliei. Toate argumentele teologice complicate invocate de rege – cum că ar fi fost un păcat să se însoare cu văduva fratelui său – vor fi pur şi simplu trecute cu vederea de un papă captiv. Cât timp regele Spaniei îi porunceşte papei, mătuşa lui, regina spaniolă a Angliei, este în siguranţă. Nu trebuie decât să susţină adevărul simplu: acela că Dumnezeu a chemat-o să se mărite cu regele Angliei şi că nu există nici un temei pentru care mariajul ar fi nul. Şi ştiu că va susţine adevărul până când va închide ochii.

Chiar în castelul în care Caterina şi Arthur au trăit ca nişte iubiţi pătimaşi, nu spun nimic nimănui despre dragostea care i-a unit, nici despre promisiunea pe care el i-a smuls-o – că, dacă va muri, ea trebuie să ajungă oricum regina Angliei şi că va avea o fiică pe care s-o boteze Maria. Nu suflu o vorbă despre minciuna pe care am jurat să o susţin. Mi-o scot din minte de parcă ar fi o taină atât de veche, încât nici nu mi-o mai amintesc. Teama mea tainică este că cineva, mai devreme sau mai târziu – poate cardinalul, poate Thomas More, sau noul slujitor al cardinalului, Thomas Cromwell, un alt bărbat ivit de nicăieri –, are să mă întrebe dacă Arthur şi Caterina s-au iubit trupeşte. Mă rog ca, stăruind să deprind uitarea, să pot spune adevărul cum că n-am ştiut niciodată sigur, iar acum nu-mi pot aminti.

Arşiţa verii vine şi aduce cu ea o molimă de asudătură, iar regina îi porunceşte prinţesei să îi însoţească pe ea şi pe rege departe de Londra. Încă o dată, vor trăi izolaţi în vreme ce ţara pătimeşte.

— O să te întâlneşti cu ei la St. Albans, îi spun prinţesei Maria. O să te duc acolo şi apoi o să mă duc acasă la mine. Cred că îţi vei petrece vara cu ei.

— Cu cine? mă întreabă ea, neliniştită. Cine o să mai fie acolo?

Biata copilă, îmi spun. În ciuda scutului pe care l-am ridicat în jurul ei, ştie că Anne Boleyn îl însoţeşte pe rege peste tot. Tăcerea ei în legătură cu acest subiect nu a fost o dovadă de neştiinţă, ci de discreţie. Însă am veşti bune pentru ea şi o las să-mi remarce surâsul triumfător.

— Vai mie, spun, adăstând asupra vorbelor până când ochii încep să-i strălucească şi surâde la rândul ei. Vai mie, aud că la curte multă lume e bolnavă. Cardinalul s-a retras la casa lui împreună cu un medic, iar Anne Boleyn s-a dus la Hever. Aşa că suita o să fie foarte restrânsă. N-o să fie probabil decât tatăl şi mama ta şi, poate, unul sau doi însoţitori, Thomas More, care îl slujeşte cu atâta pricepere pe tatăl tău, şi Maria de Salinas pentru mama ta.

Chipul i se luminează.

— Doar tata şi mama?

— Doar ei, îi confirm şi mă întreb dacă ar fi un păcat să mă rog ca târfa aia nenorocită să moară de boala năduşelii în Kent.

— Şi tu? întreabă ea.

O strâng la piept.

— Eu o să mă duc la casa mea din Bisham şi o să mă asigur că familia mea şi supuşii mei sunt bine. Este o boală cumplită, o să fie nevoie de mine. Arthur şi Jane au un nou-născut, mă rog la Dumnezeu să fie sănătoşi. O să-ţi scriu să-ţi spun că suntem bine şi o să mă gândesc la tine, draga mea.

— Iar eu o să mă întorc la tine, precizează ea. La sfârşitul verii. Vom fi din nou împreună.

— Bineînţeles.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1528

Este o boală cumplită. Dumnezeu să ierte Anglia de păcatul care a abătut-o asupra noastră. Multă lume spune că nenorocirea asta a fost prezisă când a sosit primul Tudor. Mulţi spun că regele nu poate avea parte de un fiu, iar ţara nu se poate bucura de sănătate.

Sunt mulţi care se tem de prezent şi care prezic un viitor cumplit pentru care dau vina pe neamul Tudorilor.

Toată lumea vorbeşte despre o tânără din Kent care a zăcut ca moartă vreme de săptămâni întregi. Acum a înviat şi spune că prinţii ar trebui să se supună papei. Acum toţi zic că are viziuni şi se îmbulzesc să audă ce altceva mai zice. Dar eu n-am nevoie să-mi spună o profetesă că o să fie o vară proastă. De când am primit veste de la Londra că oamenii mor pe stradă, căzând în şanţ pe când se chinuiau să ajungă acasă, am ştiut că are să fie un an prost pentru noi toţi, chiar şi pentru familia mea, aşa cum ne ascundem îndărătul zidurilor înalte ale domeniului meu întins. Geoffrey şi soţia

lui, Constance, vin să locuiască la mine, iar Arthur mi-i trimite pe copii, pe Henric şi Margaret, tiza mea, şi pe doică împreună cu cea mică, Mary, cu un bilet în care îmi spune că boala năduşelii a ajuns la Broadhurst, că el şi Jane sunt bolnavi, că o să se roage să supravieţuiască, şi mă roagă să am grijă de copiii lui ca şi cum ar fi ai mei.

„Mă rog la Dumnezeu să ne ocolească“, îmi scrie el. „Dacă nu avem noroc, Mamă, te rog să ai grijă de copiii mei şi să te rogi pentru mine aşa cum mă rog şi eu pentru dumneata. A.“

Parcă ar fi nişte pui de bogdaproste Henric cel mic şi Margaret, căreia i se zice Maggie. Stau în picioare, ţinându-se strâns de mână, în sala mea cea mare, iar eu îngenunchez lângă ei, îi strâng în braţe şi le zâmbesc plină de o încredere pe care nu o simt.

— Mă bucur atât de mult că aţi venit la mine, căci am multe să vă dau de făcut: şi muncă, şi joacă, le promit. Şi îndată ce toată lumea se va face bine la Broadhurst, mama şi tatăl vostru vor veni să vă ia şi voi o să le puteţi arăta cât aţi crescut şi ce copii cuminţi aţi fost vara asta.

Mă asigur că gospodăria este administrată cu grija obişnuită în vreme de molimă. Tot ce ajunge la noi din afară este spălat în apă cu oţet. Cumpărăm cât mai puţină mâncare cu putinţă din piaţa din Bisham, încercând să trăim din ce producem pe moşie. Străinii nu sunt bine-veniţi şi oricine trece prin oraş călătorind dinspre Londra este poftit să înnopteze în casa de oaspeţi a mănăstirii, nu la mine acasă. Pregătesc galoane peste galoane de tinctură din rozmarin, salvie şi vin dulce şi orice servitor din casă, orice bărbat, femeie sau copil, fie că ia masa în sala de banchete sau că doarme în paie, ia o lingură în fiecare dimineaţă; dar nu am cum să ştiu dacă are vreun efect.

Nu merg la biserica mănăstirii şi le interzic celor din casă să intre în locul ăla încins şi împuţit, unde mirosul de tămâie pluteşte peste duhoarea trupurilor stătute şi nespălate. În schimb, iau parte în fiecare zi la liturghia ţinută de confesorul meu în capelă, de lângă iatacul meu, şi mă rog în genunchi, ceasuri întregi, ca molima să ne ocolească. Cei doi copii ai lui Arthur îşi spun rugăciunile de seară şi de dimineaţă în capela mea; îi ţin departe de preot, iar când acesta binecuvântează fetiţa, face semnul crucii în aer deasupra creştetului ei scump.

Mă rog cel mai fierbinte pentru Geoffrey, ale cărui alcătuire fragilă şi piele deschisă la culoare mă fac să-l găsesc foarte delicat când îl cercetez îngrijorată. Ştiu că de fapt este puternic şi sănătos. Oricine îi poate vedea îmbujorarea din obraji, însufleţirea şi pofta de viaţă. Dar îl caut în toată vremea de semne de febră, sau de durere de cap, sau de stânjeneală la lumină. Soţia lui Constance este la fel de rezistentă precum o arată numele şi îndesată ca un ponei. Munceşte din greu pentru mine şi îi sunt recunoscătoare pentru grija pe care i-o poartă soţului ei. Dacă nu l-ar adora, aş urî-o.

Încep să cred că o să trecem peste vara asta fără să ni se întâmple ceva mai rău în

afară de câteva morţi în sat şi de un rândaş de la bucătărie care era probabil bolnav, dar a fugit acasă la el şi a murit acolo, când Geoffrey ciocăneşte la uşa capelei mele pe când mă rog în genunchi pentru sănătatea tuturor celor pe care îi iubesc – prinţesa Maria, regina şi copiii mei. Îşi strecoară capul bălai în încăpere.

— Iartă-mă, mamă.

Ştiu că trebuie să fie ceva important, dacă mă tulbură din timpul rugăciunilor. Mă ridic şi îi fac semn să intre. Se închină şi îngenunchează alături de mine. Văd că bărbia îi tremură aproape la fel ca în copilărie, când se căznea să-şi stăvilească lacrimile. Trebuie că s-a întâmplat ceva îngrozitor. Apoi observ că îşi ţine mâinile împreunate strâns şi închide o clipă ochii, ca şi cum s-ar ruga la Dumnezeu să-l ajute să-mi transmită mesajul. Apoi se întoarce şi se uită la mine. Ochii lui de un albastru-închis sunt plini de lacrimi când îmi ia mâna rece într-a lui.

— Mamă, spune el cu glas scăzut. Am veşti foarte proaste pentru Domnia Ta.

— Numaidecât, îi spun printre buzele amorţite. Spune-mi imediat, Geoffrey. (Îmi zic: să fie vorba de prinţesa Maria, fata pe care o iubesc ca pe propria mea fiică? Să fie Montague, moştenitorul meu şi moştenitorul numelui meu regesc? O fi unul dintre cei mici, ar putea fi Dumnezeu atât de nemilos încât să mai răpească un băiat din neamul Plantageneţilor?)

— E vorba de Arthur, spune el, iar ochii i se umplu de lacrimi. E vorba de fratele meu. S-a prăpădit, mamă.

Preţ de câteva clipe, nu-l pot auzi. Mă uit la el de parcă aş fi surdă, şi nu pricep ce-mi spune. Trebuie să repete. Spune iarăşi:

— E vorba de fratele meu Arthur. S-a prăpădit, mamă.

*

Soţia lui Arthur, Jane, e şi ea bolnavă, trage să moară. Nu are decât o femeie alături, care o îngrijeşte în odăile ei, aşa încât nimeni nu-i spune că bărbatul ei a murit. Vechilul casei este atât de înspăimântat de boală, că şi-a abandonat îndatoririle faţă de stăpânul şi de casa lui şi s-a baricadat la el în odăi. În lipsa lui, gospodăria a căzut pradă haosului. Nu e nimeni care să rânduiască lucrurile, aşa încât fiul meu Montague porunceşte ca trupul lui Arthur să fie luat din casa cea nenorocită şi adus la mănăstirea noastră, unde este depus în capela familiei.

Îl îngropăm unde sunt îngropaţi ceilalţi regi Plantagenet, în mănăstirea noastră de la Bisham, iar după ce biserica a fost măturată, curăţată şi tămâiată, merg cu Geoffrey şi cu Constance şi începem să ne rugăm pentru sufletul lui; îi auzim pe călugări îngânând imnurile.

Ne întoarcem acasă pe jos şi mă uit la reşedinţa somptuoasă pe care am renovat-o

cu blazonul familiei deasupra intrării şi îmi spun, cu amărăciunea oricărui păcătos, că toată avuţia şi puterea pe care le-am recâştigat pentru mine şi copiii mei nu l-au putut salva pe scumpul meu fiu Arthur de boala Tudorilor.

Conacul Broadhurst, vestul comitatului Sussex, vara anului 1528

Montague şi cu mine mergem acasă la Arthur la Broadhurst. Găsim casa un dezastru şi fânul, nestrâns de pe câmp. Recoltele se coc frumos, dar băieţii care ar trebui să alunge păsările sunt fie bolnavi, fie morţi, iar satul este un loc tăcut, cu ferestre oblonite şi cu câte un smoc de fân din două în două uşi. Când intrăm în casa imensă, avem senzaţia că toţi au fugit. Doar o femeie se îngrijeşte de Jane, şi nimeni nu are grijă de gospodărie şi nu lucrează pământurile.

— Nu trebuie să faci Domnia Ta lucrurile astea, îmi spune Montague când intru cu paşi mari în sala de banchete şi încep să dau ordine unor servitori care în chip limpede dormeau în aşternuturile de paie neschimbate şi mâncau din cămară de când stăpânii căzuseră la pat.

— Sunt pământurile lui Arthur, spun eu scurt. Pentru asta i-am aranjat căsătoria. E moştenirea fiului său, Henric. Nu suport s-o văd risipită. Dacă Arthur nu le poate lăsa o avere copiilor lui, e ca şi cum n-ar fi dobândit-o niciodată prin căsătoria cu ea. Dacă nu lasă în urmă o moştenire, atunci ce rost a avut în viaţă?

Montague încuviinţează din cap. Iese afară la grajduri şi se îngrijeşte ca bidiviii noştri să fie scoşi la păscut, după care îi spune vătafului moşiei că, asudătură sau nu, ar face bine să adune oamenii la strânsul fânului a doua zi şi să se apuce de treabă, altfel o să moară la iarnă fără hrană pentru dobitoace în loc să moară acum, vara, de boala năduşelii.

Împreună, punem casa şi moşia în bună rânduială de-a lungul a săptămâni întregi de muncă, apoi de la Londra ajunge vestea că boala pare să se fi stins. Însuşi cardinalul s-a molipsit şi cu toate astea i-a supravieţuit. Dumnezeu îi surâde lui Thomas Wolsey a doua oară. Într-adevăr, necunoscute sunt căile Lui.

— Nici o molimă din lume nu-l poate atinge, spun eu mohorâtă. Nici o boală nu e îndeajuns de otrăvitoare să doboare trupul ăla mătăhălos. Ce se aude de la Hever?

— Şi ea a supravieţuit, îmi spune Montague, detestând să rostească numele lui Anne Boleyn, la fel ca mine.

Schimbăm priviri pline de tristeţe uluită că boala năduşelii a cruţat o otreapă ca ea,

dar în schimb l-a răpit pe Arthur.

— Sir Arthur, spun eu cu glas tare.

— Domnul să-l aibă în pază, spune Montague. De ce pe el şi nu pe ceilalţi?

— Domnul ştie cel mai bine în înţelepciunea Lui, spun eu, dar în adâncul inimii nu sunt aşa de convinsă.

Jane ştie că suntem în casă, dar nu ne ducem în odăile ei de teamă să nu ne molipsim, iar ea nu ne trimite vorbă şi nici nu întreabă de bărbatu-său.

— Mi-aş face o părere mai bună despre ea dacă ar întreba, îi spun irascibilă lui Montague. Nu i-a trecut prin cap?

— Se poate să se lupte pentru propria ei viaţă, spune el. (Şovăie şi apoi continuă.) Îţi aminteşti, mamă, că există nişte prevederi în contractul nupţial, în cazul morţii premature a lui Arthur? Pământurile pe care i le-a adus ca zestre lui Arthur o să se întoarcă la ea, moştenirea pe care o va primi de pe urma lui tată-său o să-i revină ei, să facă ce vrea cu ea. Averea lui tată-său o să fie toată a ei, după moartea bătrânului. Noi nu ne alegem cu nimic.

Uitasem lucrurile astea. Tocmai pământurile pe care le-am lucrat luna asta, casa pe care am reparat-o n-o să-mi aducă nimic. Contractul pe care l-am redactat ca să-mi îmbogăţesc fiul nu i-a adus decât griji, iar acum familia noastră se alege doar cu praful de pe tobă.

— N-a contenit niciodată să muncească pentru pământurile astea, spun eu furioasă. Era dispus să ia asupra lui serviciul militar pe care îl datorau ei şi să-l scutească pe tată-său, să le conducă arendaşii în luptă. Era gata de orice pentru ei. Propriul ei tată s-a pus în calea lui Arthur. Neghiob bătrân! Iar ea a ţinut partea lui tată-său împotriva lui.

Montague pleacă fruntea.

— Iar acum s-a ales praful, remarcă el. Şi toată munca noastră de luna asta nu ne sporeşte cu nimic averea.

— Îi foloseşte nepotului meu Henric; pentru băiatul lui Arthur muncesc. Slavă Domnului că a fost cruţat. Se poate întoarce la casa lui, iar la sfârşit o să-i revină totul.

Montague clatină din cap.

— Nu, pentru că e casa mamă-sii. Mamă-sa e moştenitoarea, nu el. Ea poate să nu-i lase nimic, dacă aşa pofteşte.

Gândul de a-ţi dezmoşteni fiul îmi este atât de străin, încât îl privesc înspăimântată.

— N-ar putea face aşa ceva!

— Dacă se recăsătoreşte? îmi atrage atenţia Montague. Noul soţ ia totul.

Mă duc la fereastră şi privesc ogoarele despre care credeam că sunt ale lui Arthur, că îi vor reveni fără urmă de îndoială fiului lui, un alt Henric Pole.

— Iar dacă nu se recăsătoreşte, o să fie o povară pentru noi, adaugă Montague

sumbru. Va trebui să-i plătim dotă tot restul vieţii.

Încuviinţez din cap. Îmi dau seama că nu mă pot gândi la ea ca la tânăra pe care am primit-o cu drag în casa mea, fata pe care o consideram fiică. Nu şi-a îndeplinit datoria de soţie când i-a ţinut partea lui tată-său împotriva lui Arthur, când a căzut la pat şi l-a lăsat pe Arthur să moară singur. Acum îşi trimite copiii de acasă şi zace în pat, în vreme ce fratele şi mama bărbatului ei salvează recolta. Toată viaţa, câte zile o mai avea, o să se aleagă cu un venit de pe urma moşiilor pe care eu muncesc din greu să le semăn şi să le culeg, să le construiesc. Moştenitoarea răsfăţată care a zăcut în pat în vreme ce soţul ei trăgea să moară va avea dreptul să locuiască în casa mea şi să-şi primească dota din arenzile mele, până va închide ochii. O să moştenească averea lui tată-său. Până şi eu i-am făgăduit pământuri în testamentul meu. Se prea poate să mor înaintea ei, iar ea o să-mi ia din dulap rochia neagră de catifea, cu tiv din blană neagră şi o s-o poarte la înmormântarea mea.

*

Jane se însănătoşeşte. Doamna ei de companie vine la mine şi-mi spune, cu o reverenţă până în pământ, că Jane îmi transmite complimente. S-a luptat cu boala şi a învins; o să vină să ia cina cu noi diseară şi ne este nespus de recunoscătoare pentru tot ce am făcut pentru gospodărie.

— I-aţi zis că soţul ei este mort? o întreb fără ocol.

Chipul ei palid şi încordat îmi spune că nu.

— Milady, n-am îndrăznit să-i spunem cât era bolnavă, mărturiseşte ea. Şi apoi, ni s-a părut că e prea târziu să-i mai spunem.

— Ea n-a întrebat? intervine Montague sceptic.

— A fost aşa de bolnavă, îşi scuză ea stăpâna. Nu era chiar în toate minţile, din pricina febrei. M-am gândit că poate Domniile Voastre…

— Spune-i să vină în odăile mele înainte de cină, azi după-amiază, îi poruncesc. O să-i zic chiar eu.

*

O aşteptăm pe Lady Arthur Pole în sala de oaspeţi a acestei case, care a fost cândva a lui Arthur, dar care acum e a ei.

Uşa se deschide dinaintea ei şi intră în încăpere sprijinindu-se de braţul doamnei ei de companie, aparent prea slăbită să poată merge fără ajutor.

— A, draga mea, spun cu toată blândeţea de care sunt capabilă. Chiar că eşti palidă. Ia loc, te rog.

Reuşeşte să schiţeze o reverenţă dinaintea mea şi un salut din cap către Montague, care o ajută să se aşeze pe un scaun iar eu îi fac semn doamnei ei de companie să plece.

— Ea este verişoara mea, Elizabeth, spune cu glas stins, ca şi cum ar vrea ca femeia să rămână.

— O să stai cu noi la masă, îi făgăduiesc, iar femeia pricepe aluzia şi iese din încăpere.

— Mă tem că am veşti foarte proaste pentru tine, spun eu cu delicateţe.

— Tata?

Clipeşte des.

— Soţul tău, Arthur.

Scoate un icnet de spaimă. E limpede că nici măcar nu-l ştiuse bolnav. Dar nu se poate să nu fi ghicit când a ieşit din iatacul ei, iar el n-a fost acolo s-o întâmpine.

— Mi-am închipuit că e acasă la Domnia Ta, cu cei mici! Sunt bine?

— Slavă Domnului că Henric şi Maggie erau bine sănătoşi când am plecat noi de la Bisham. La fel şi fetiţa, Mary, fiul meu Geoffrey şi soţia lui.

Cumpăneşte spusele mele.

— Dar Arthur…

— Fiica mea, îmi pare rău că trebuiască să-ţi spun: a murit de boala năduşelii.

Se frânge de la mijloc ca o bucată de pânză scăpată pe jos. Îşi ascunde capul în mâini, se strânge în ea, până şi picioarele micuţe şi le ascunde sub scaun. Cu faţa îngropată în palme, îşi urlă durerea.

Montague se uită la mine, ca şi cum ar vrea să mă întrebe: „Ce să fac?“. Îi gesticulez să ia loc şi să aştepte până când plânsetul acesta deznădăjduit are să înceteze.

*

Nu conteneşte. O lăsăm plângând şi mergem la masă fără ea. Oamenii de pe moşia ei, arendaşii lui Arthur, trebuie să vadă că suntem acolo, că viaţa merge mai departe, că trebuie să-şi facă datoria, să muncească şi să-şi plătească arenzile; slujitorii casei nu trebuie să-şi închipuie că pot huzuri doar fiindcă fiul meu a murit. Pământurile acestea vor redeveni ale lui Jane, dar după aceea, cu voia Celui de Sus, vor fi moştenite de fiul lui Arthur, Henric, aşa că trebuie păstrate cum se cuvine pentru el. După cină, ne întoarcem în odăile mele şi o găsim trasă la faţă şi cu ochii înroşiţi; dar, slavă Domnului, în sfârşit s-a oprit din plâns.

— Nu suport, îmi spune ea cu glas jalnic, de parcă o femeie ar putea alege ce poate suporta şi ce nu. Nu suport să rămân iar văduvă! Nu suport să trăiesc fără el. Nu pot îndura gândul de a trăi ca o văduvă, şi n-o să vreau niciodată să mă recăsătoresc. Sunt

cununată cu el în moarte, ca şi în viaţă.

— Sunt primele zile, ai suferit un şoc, o liniştesc eu.

Dar ea refuză să se lase alinată.

— Mi-e inima frântă, spune ea. O să vin la Bisham şi o să locuiesc în odăile din dotă. O să trăiesc retrasă aproape cu totul. N-o să mă văd cu nimeni şi n-o să ies niciodată din casă.

— Serios? (Îmi muşc limba auzindu-mi scepticismul din glas şi repet, de data asta pe un ton mai blând.) Serios, draga mea? Nu crezi că ai prefera să mergi să locuieşti cu tatăl tău? Nu vrei să mergi acasă la Castelul Bodiam?

Ea clatină din cap.

— Tata n-ar face decât să-mi aranjeze o altă căsătorie, ştiu sigur. N-o să mă recăsătoresc niciodată. Vreau să trăiesc în casa lui Arthur, vreau să fiu de-a pururi aproape de el, jelindu-l. O să locuiesc cu Domnia Ta şi o să-l plâng în fiecare zi.

Nu simt duioşia pe care ar trebui s-o simt.

— Sigur, acum eşti tulburată.

— Sunt hotărâtă, spune ea.

Chiar cred că este.

— O să-mi duc zilele în amintirea lui Arthur. O să vin la Bisham şi n-o să mai plec. O să-i bântui mormântul, ca o fantomă tristă.

— Ah, rostesc eu.

*

O las câteva zile să se gândească şi să se roage, dar nu dă înapoi. Este hotărâtă să nu se mai recăsătorească niciodată, şi ţine morţiş să-i dau odăile de la mine de acasă care i-au fost făgăduite prin contractul nupţial. O să aibă mica ei gospodărie sub acoperişul meu, sigur îşi va aduce servitori, o să pună să i se aducă de mâncare de la bucătăriile mele şi va primi, de patru ori pe an, arenzile de pe urma pământurilor din dota ei, la care am consimţit, dar pe care n-am crezut niciodată că ar trebui s-o plătesc. Nu văd cum pot accepta aşa ceva.

Montague, moştenitorul meu discret şi chibzuit, este cel care vine cu soluţia isteaţă de a o împiedica pe văduvă să se mute definitiv la noi.

— Eşti sigură că vrei să te rupi complet de lume? îşi întreabă el cumnata într-o seară, în micul răgaz în care poate fi văzută, căci după ce ia cina în sala cea mare, se duce în capelă să se roage noaptea întreagă.

— Negreşit, spune ea.

Este înveşmântată în albastru-închis, la fel ca mine, culoarea de doliu a caselor regale. Arthur a făcut parte din Casa Plantagenet; este plâns ca un prinţ.

— Atunci, mă tem că la Bisham are să fie prea mult zgomot pentru tine, prea multă agitaţie, îi spune el. Regele vine în vizită în timpul procesiunii, toată curtea vine să stea săptămâni întregi vara, mama îi are oaspeţi pe ai ei în timpul iernii: neamul Stafford, neamul Courtenay, neamul Lisle, neamul Neville. Ştii doar câţi verişori avem! Prinţesa Maria sigur ne va face cinstea de a petrece mult timp la noi vara, şi vine însoţită de toată suita ei. Nu e o casă mică, de familie; e un palat, un palat de lucru.

— Nu vreau să-i văd pe nici unul din oamenii aceia, spune ea îmbufnată. Vreau să trăiesc complet izolată. Poate Mama are să-mi dea o altă proprietate numai a mea pe domeniile ei, unde să pot trăi în linişte deplină. Nu-mi trebuie mare lucru, doar un conac cu o grădină mi-ar fi de ajuns.

Până şi Montague tresare auzindu-i cererea.

— Mama mea s-a zbătut din greu să adune pământurile laolaltă, spune el cu glas scăzut. Nu cred că ar vrea să le împartă acum.

— Nu pot trăi într-o casă zgomotoasă, plină de oameni. (Se întoarce spre mine.) Nu vreau să trăiesc într-un palat. Vreau să fiu tăcută şi tihnită ca o călugăriţă.

Montague nu zice nimic. Aşteaptă.

Nu zic nici eu nimic. Şi eu aştept. Încet, observăm cum în minte începe să-i încolţească o idee nouă.

— Ce-ar fi dacă aş merge să trăiesc într-o mănăstire? întreabă ea. Sau, şi mai bine, ce-ar fi dacă m-aş călugări?

— Simţi că ai chemare? mă simt obligată să o întreb.

Mă gândesc, cu un sentiment de vinovăţie, la regina care a jurat că n-ar putea să se gândească să se retragă la mănăstire decât dacă ar fi sigură că Dumnezeu a chemat-o să-şi pună viaţa în slujba Bisericii; spusese că nimeni, bărbat sau femeie, nu ar trebui să se călugărească dacă nu este sigur că are chemare pentru asta. Orice alt motiv ar fi o blasfemie. Fiul meu Reginald refuză în continuare să călugărească fără să simtă chemarea. Zice că e o insultă la adresa lui Dumnezeu.

— Da, spune ea cuprinsă de o însufleţire bruscă. Cred că am.

— Iar eu sunt sigur că aşa este, îi spune abil Montague, diplomatul. De la bun început ai spus că vrei să te rupi de lume şi că n-ai să te recăsătoreşti niciodată.

— Întocmai, spune ea. Vreau să trăiesc în tăcere, şi singurătate deplină, cu durerea mea.

— Atunci asta e cea mai bună soluţie, spun eu, cedând fără prea mare împotrivire tentaţiei. Iar eu o să-ţi găsesc un loc într-o mănăstire bună şi o să-ţi plătesc cheltuielile.

E limpede că nu-şi dă seama că atunci când va consimţi să se călugărească o să-mi returneze dota, cum s-ar fi întâmplat şi dacă s-ar fi recăsătorit. O să plătesc doar costul de a o ţine într-o mănăstire care a depus jurământul sărăciei.

— Cred că ar fi cel mai bine, spune ea. Dar cum rămâne cu casa asta şi cu

pământurile? Cu moştenirea mea? Şi cu averea care o să-mi rămână de la tata?

— Ar trebui să i le laşi pe toate lui Henric, moştenitorul tău, îi sugerez eu. Iar eu l-aş face pupilul meu şi le-aş administra în numele lui. Nu e nevoie să-ţi baţi capul din pricina lor.

Prevăzător, Montague are grijă să nu schimbăm nici măcar o privire victorioasă.

— Cum doreşti tu, soră, spune el pe un ton plin de respect.

*

Aştept să mi se poruncească să deschid Palatul Richmond pentru revenirea prinţesei la Londra, dar regele nu dă semne că s-ar întoarce în oraş, şi prinde a se răspândi zvonul că s-a baricadat într-un turn, aşa încât să nu-l atingă răsuflarea vreunui bolnav. Când aud aşa ceva, oamenii se întrerup din îngropatul miilor de morţi şi râd cu hohote amarnice că regele lor aşa de curajos şi de strălucitor în arena de turnir se dovedeşte un laş dinaintea bolii.

Nu doar londonezii pătimesc. Peţitorul meu de odinioară, ajuns în ultima vreme duşmanul meu, sir William Compton, moare şi odată cu el nădăjduiesc că se stinge şi controversa legată de pământurile mele. Anne Boleyn se molipseşte, dar după aceea sare din patul ei de la Castelul Hever, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat; dar soţul surorii ei, sir William Carey, moare lăsând în urmă o fată Boleyn seducătoare şi fertilă, cu doi copii cu părul arămiu, fără tată. Iată încă un bastard sănătos de sex bărbătesc, un alt Henric cu părul roşcat. Nu mă pot abţine să mă întreb dacă regele se va uita la Mary – cea mai drăguţă şi mai afectuoasă dintre cele două surori, care are deja un băiat şi o fetiţă Tudor în odaia copiilor – şi o să-i treacă prin minte să-şi repudieze soţia şi s-o ia pe Maria Boleyn, cu tot cu mica ei familie, şi să îi recunoască drept ai lui.

Jane depune jurămintele şi devine novice la Mănăstirea Bisham, iar eu îi scriu pe dată cardinalului proaspăt însănătoşit, să-i cer tutela nepotului meu, Henric. Wolsey a învins o boală care a dovedit oameni mai destoinici decât el, iar acum este îndeajuns de sănătos încât să scape de moştenitorii lor. Oricât de mult şi-ar dori să pună mâna el însuşi pe moştenirea lui Henric, nu îmi poate respinge cererea. Cine altcineva ar fi mai potrivit decât mine să administreze domeniile nepotului meu până când ajunge la vârsta majoratului?

Dar nu las nimic la voia întâmplării. Un pupil bogat este o comoară la care vor râvni şi alţii. Trebuie să-i făgăduiesc cardinalului o redevenţă frumoasă, asta pe lângă suta de mărci[3] pe care i-o plătesc anual doar pentru bunăvoinţă. O să merite, numai să-mi aprobe solicitarea. Mi-am pierdut fiul iubit, pe Arthur; n-aş îndura să-i pierd şi averea, n-aş îndura nici gândul că fiul lui n-o să poată profita de pe urma contractului nupţial pe care l-am ticluit.

Dar asta nu e singura mea grijă în aceste vremuri. Sperasem că decizia regelui de a se ascunde din calea bolii împreună cu soţia şi cu fiica lui va avea efectul obişnuit de a-i reaminti ce tovarăşă plăcută este soţia lui de aproape douăzeci de ani. Dar aud de la Montague – care se întâlneşte cu mica suită regală itinerantă – că regele îi scrie epistole pătimaşe fetei Boleyn în lipsă, le închină versuri ochilor ei negri şi tânjeşte făţiş după ea. Oricât ar părea de nemaipomenit, curtea va reveni la Londra condusă de un rege şi de o regină care au traversat pericole împreună; dar, odată întorşi la Westminster, regele îşi va relua tentativele de a o face pe regină să abdice în favoarea unei tinere care nu este de neam ales.

Cel puţin fiul meu Geoffrey nu-mi dă motive de îngrijorare. Nici el, nici Constance nu se molipsesc de boala năduşelii, iar după ce plec la Londra, ei se întorc la casa lor din Lordington, în comitatul Sussex. Geoffrey administrează moşia atât de bine şi este atât de priceput cu arendaşii şi cu vecinii lui, încât nu şovăi câtuşi de puţin să-i acord dreptul de a deveni membru în Parlament. Mandatul de Wilton este darul meu, iar eu i-l ofer lui.

— Te poţi folosi de postul de parlamentar ca de o rampă de lansare la curte, îi spun eu după cină, în ultima noastră seară împreună înainte ca el să plece la casa lui, iar eu să revin la palat.

Constance s-a retras plină de tact, căci ştie că îmi place mult să stau cu Geoffrey şi să vorbim neîngrădit despre orice. Dintre toţi băieţii mei, el mi-a fost întotdeauna cel mai drag. Din pruncie, el este cel care n-a plecat niciodată departe de mine.

— Cum a făcut Thomas More? sugerează el.

Încuviinţez din cap. Geoffrey mi-a moştenit tot talentul pentru politică.

— Întocmai, şi uite ce departe a ajuns.

— Dar pe vremuri îl critica pe rege şi susţinea puterea Parlamentului, îmi reaminteşte el.

— Da, şi nu e nevoie să-i urmezi exemplul în privinţa asta. În plus, îndată ce a ajuns preşedintele Parlamentului, i-a convins să se supună voinţei regelui. Îi poţi urma exemplul şi să te foloseşti de discursurile tale din Parlament pentru a atrage atenţia oamenilor. Să ajungă să vadă în tine un om serios şi loial. Să ştie regele că în tine are un om care îi poate susţine cauza dinaintea Parlamentului şi să-ţi faci prieteni, aşa încât atunci când vei propune ceva în numele regelui, vei avea influenţă şi propunerea ta va fi aprobată.

— Sau ai putea pur şi simplu să îmi obţii un loc la curte iar eu m-aş putea împrieteni cu regele, sugerează el. Aşa ai procedat pentru Arthur şi Montague. Nu i-ai trimis în Parlament să înveţe, şi să vorbească, şi să convingă lumea. S-au bucurat direct de bunăvoinţa regelui şi nu a fost nevoie să facă altceva decât să-i ţină companie, să-l distreze.

— Erau alte vremuri atunci, spun eu cu mâhnire. Cu totul altele. (Mă gândesc la fiul meu Arthur şi la cât de mult îl îndrăgea regele pentru curajul şi iuţeala de care dădea dovadă în orice întrecere de la curte.) Acum e mai greu să îi câştigi prietenia regelui. Erau vremuri mai lipsite de griji, când Arthur nu trebuia decât să lupte în turnir şi să participe la jocuri. Regele era un tânăr fericit şi uşor de mulţumit.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1528

Cel mai îngrozitor toamna asta este că nu primesc veşti, şi chiar dacă ar ajunge la mine ceva, oricum n-aş putea repeta o vorbă de faţă cu prinţesa. Ea ştie (bineînţeles că ştie) că mama şi tatăl ei aproape că s-au înstrăinat, şi probabil ştie şi că tatăl ei este îndrăgostit nebuneşte, periculos de mult, de o altă femeie – nu se chinuie deloc s-o ascundă –, iar ea este o femeie cu origini atât de comune, încât a avut noroc să fie domnişoară de companie la curte, darămite să ne domine pe toţi ca o favorită recunoscută. Mi-o amintesc pe Anne Boleyn, încântată ca un copil să o slujească pe prinţesa Mary în Franţa, şi mândria tatălui ei când a reuşit să intre în slujba reginei. Îmi este aproape cu neputinţă să mi-o închipui ca pe o consoartă, dând ordine la curte, plângându-i-se însuşi marelui cardinal, aproape ca o regină neîncoronată.

Prinţesa Maria are acum doisprezece ani şi este vioaie şi inteligentă ca orice fetiţă isteaţă, dar are o graţie şi o demnitate care se dobândesc prin naştere şi educaţie. Sunt sigură că nu mă înşel în privinţa ei. Am educat-o eu însămi şi am învăţat-o tot ce trebuie să ştie o prinţesă: să îşi citească supuşii şi duşmanii, să gândească în perspectivă, să facă strategii, să fie mai matură decât i-ar cere-o vârsta. Dar cum o pot pregăti să vadă cum tatăl pe care îl adoră îi întoarce spatele mamei ei, pe care fetiţa o iubeşte atât de mult? Cum îi poate sugera cineva că tatăl ei crede sincer că nu a fost căsătorit cu mama ei, că au trăit într-un păcat de moarte în toţi aceşti ani? Cum îi poate spune cineva că există un Dumnezeu în ceruri care, văzând acestea, a hotărât să pedepsească un cuplu de tineri căsătoriţi prin moartea a patru frăţiori? Eu nu i-aş putea spune aşa ceva unei fete de doisprezece ani, nu unei fete pe care o iubesc cum o iubesc pe ea, şi mă asigur că nimeni altcineva nu o face.

Nu ne vine greu să-i ascundem adevărul, căci mergem rar să luăm cina la curte şi nu vine nimeni pe la noi zilele astea. Îmi ia puţin timp să-mi dau seama că acesta este un alt semn de vremuri tulburi. Curtea moştenitorului tronului, oricât ar fi acesta de tânăr, este întotdeauna un loc plin de freamăt, aglomerat şi căutat. Până şi o copilă precum Maria atrage în slujba ei oameni care ştiu că într-o bună zi va ajunge regina

Angliei şi că e bine să-i câştigi încă de pe acum bunăvoinţa.

Dar nu şi toamna asta. Toamna asta se face tot mai frig şi mai întuneric şi în fiecare dimineaţă răsare o lumină cenuşie, mohorâtă; dar nu e soare, nu vine nici un călăreţ dinspre Londra, nici o luntre nu înaintează iute în amonte ca să prindă fluxul. Toamna asta nu ne bucurăm de căutare, nici printre curteni, nici printre sfetnici. Nu atragem nici măcar oameni veniţi cu jalba şi cu miloaga. Îmi spun în sinea mea că am decăzut groaznic în ochii poporului, dacă nu ne mai calcă pragul nici măcar oameni care vor să se împrumute de bani.

Prinţesa Maria nu ştie de ce, dar eu da. Nu poate fi decât un singur motiv pentru care trăim atât de tihnite la Richmond, de parcă am fi într-o casă particulară, nu într-un palat. Trebuie că regele le dă oamenilor de înţeles că ea nu este moştenitoarea tronului lui. Trebuie că le spune oamenilor în felul acela subtil, fără cuvinte, pe care îl are la îndemână un rege, că există un motiv întemeiat pentru care prinţesa Maria nu se mai află în castelul ei din Ludlow, cârmuind Ţara Galilor; există un motiv pentru care prinţesa Maria nu mai este logodită cu regele Franţei şi nici cu regele Spaniei, pentru care prinţesa Maria trăieşte la Richmond ca o fiică a Casei Tudorilor, slujită, întreţinută şi respectată, dar cu nimic mai însemnată decât fratele ei vitreg, bastardul lui Bessie Blount.

Curtenii se îmbulzesc în jurul unei noi curiozităţi ca muştele în jurul unei feţe asudate. Aflu asta de la croitoreasa mea, care vine la Palatul Richmond să-mi ia măsurile pentru o rochie din catifea purpurie pentru serbările de iarnă, şi care îmi spune mândră că abia o să găsească timp să mi-o coasă, căci este tocmită de toate doamnele de la Suffolk House, din Southwark. Stau în picioare pe scaun, iar ajutorul croitoresei prinde tivul în bolduri, pe când croitoreasa strânge corsetul.

— Doamnele de la Suffolk House? repet eu.

Suffolk House este căminul reginei văduve a Franţei, Mary, şi al netrebnicului ei soţ, Charles Brandon. Deşi a fost întotdeauna foarte îndrăgită la curte, nu-mi închipui cum de au ajuns dintr-odată aşa de căutaţi.

— Mademoiselle Boleyn stă acolo! spune ea, încântată. Primeşte lume şi toţi vin să o vadă. Regele vine zilnic şi dansează împreună în fiecare seară.

— La Suffolk House?

La mijloc nu poate fi decât mâna lui Charles Brandon. Regina văduvă Mary nu i-ar fi îngăduit niciodată lui Anne Boleyn să primească lume la ea acasă.

— Da, s-a instalat cu totul acolo.

— Şi regina? întreb eu.

— Trăieşte foarte izolată.

— Şi planurile pentru serbările de Crăciun?

Croitoreasa remarcă în tăcere că eu nu am primit o invitaţie. Sprâncenele arcuite i

se înalţă puţin mai tare şi ciupeşte un pliu din talie, ca şi cum n-ar merita să croieşti o rochie scumpă care nu va fi niciodată purtată dinaintea regelui.

— Ei bine, spune ea pregătindu-se să-mi împărtăşească o bârfă, am auzit că Lady o să aibă propriul ei apartament, uşă în uşă cu al regelui, şi că acolo o să-şi întreţină nenumăraţii admiratori. Vor fi două curţi în acelaşi palat. Dar regele şi regina vor serba Crăciunul împreună, ca de obicei.

Încuviinţez din cap. Ne uităm lung una la cealaltă şi îmi dau seama că expresia croitoresei – un soi de surâs sumbru, expresia firească a unei femei care ştie că anii tinereţii s-au dus – se reflectă pe chipul meu.

— Perfect, spune ea şi mă ajută să cobor de pe scaun. Ştiţi, nu e femeie în Anglia trecută de treizeci de ani care să nu înţeleagă suferinţa reginei.

— Dar femeilor trecute de treizeci de ani nu li se cere părerea, spun eu. Cui îi pasă ce credem noi?

*

Stăm cu doamnele mele şi o ascultăm pe Prinţesa Maria în timp ce exersează la lăută şi cântă. A compus chiar ea cântecul – o reinterpretare a unei balade de secerători despre un băiat vesel care merge la semănat. Mă bucur să o aud cântând cu voioşie şi s-o văd zâmbind. Arată bine; chinul regulat al durerilor din fiecare lună a trecut şi i-au revenit culoarea în obraji şi pofta de mâncare. Mă uit la ea cum stă aplecată deasupra corzilor şi cum înalţă privirea ca să cânte şi îmi spun ce fetiţă frumoasă şi binecuvântată este şi că regele ar trebui să-i mulţumească lui Dumnezeu în genunchi că i-a dăruit-o şi s-o crească aşa cum trebuie crescută o prinţesă care va cârmui într-o zi Anglia, sigură pe poziţia ei şi încrezătoare în viitor. Cum e cu putinţă ca Henric, băieţelul adorat din odaia copiilor, să nu vadă în ea un alt moştenitor Tudor la fel de scump şi de preţios cum a fost şi el?

Bătaia din uşă ne face pe toate să tresărim, iar prinţesa Maria înalţă privirea, continuând să apese corzile cu degetele, când vechilul meu face o plecăciune, intră şi spune:

— Este un domn la poartă, milady. Spune că este fiul vostru.

— Geoffrey?

Mă ridic în picioare zâmbind.

— Nu, l-aş fi recunoscut pe stăpân, bineînţeles. Spune că este fiul vostru din Italia.

— Reginald? întreb eu.

Prinţesa Maria se ridică şi îmi şopteşte:

— Vai, Lady Margaret!

— Primeşte-l, spun.

Vechilul încuviinţează din cap şi se trage în lături, iar Reginald – înalt, chipeş, cu ochi negri şi brunet – intră în încăpere, ne măsoară pe toate dintr-o privire şi îngenunchează să-i dau binecuvântarea.

Îmi pun mâna pe creştetul lui cu păr bogat şi negru şi şoptesc vorbele, după care se ridică de jos (e mai înalt ca mine) şi se apleacă să mă sărute pe amândoi obrajii.

I-l prezint numaidecât prinţesei, iar el îi face o plecăciune adâncă. O văd cum se îmbujorează şi întinde amândouă braţele spre el.

— Am auzit atâtea despre tine şi despre cât de învăţat eşti, spune ea. Am citit mult din ce ai scris şi am fost foarte impresionată. Mama ta o să fie foarte fericită că te-ai întors acasă.

El îmi zâmbeşte peste umăr şi îl văd în acelaşi timp în el pe băieţelul scump pe care am fost nevoită să îl pun în slujba Bisericii şi pe tânărul înalt, calm şi independent în care s-a preschimbat după ani de studiu şi de surghiun.

— Rămâi la noi? îl întreb. Tocmai ne pregăteam să mergem la masă.

— Contam pe asta! spune el cu voioşie.

Prinţesei îi spune:

— Când mi se face dor de Anglia, mi-e dor de mesele din copilărie. Mai porunceşte mama să se pregătească plăcintă de miel cu crustă groasă din aluat?

Ea schiţează o mică grimasă.

— Mă bucur că eşti tu aici s-o mănânci, îi mărturiseşte ea. Căci eu o dezamăgesc în toată vremea, pentru că nu mănânc cu poftă. Şi ţin şi toate posturile. Zice că sunt prea scrupuloasă.

— Nu, aveţi dreptate, se grăbeşte el să spună. Postul trebuie ţinut atât pentru binele omului cât şi pentru preamărirea lui Dumnezeu.

— Vrei să spui pentru binele nostru? Că e bine să te înfometezi?

— Pentru cei care pescuiesc, explică el. Dacă toată creştinătatea nu ar mânca decât peşte vinerea, atunci pescarii şi copiii lor ar mânca bine tot restul săptămânii. Voia lui Dumnezeu este întotdeauna pentru binele întregii omeniri. Legile lui sunt atât slava Cerurilor, cât şi a pământului. Cred cu tărie că faptele şi credinţa trebuie să meargă mână în mână.

Prinţesa Maria îmi aruncă un surâs năstruşnic, ca pentru a arăta că a câştigat o dispută.

— Asta cred şi eu, spune ea.

— Şi acum, să vorbim despre obligaţia de a asculta de părinţi, sugerez eu.

Reginald îşi azvârle braţele în aer, ca pentru a protesta.

— Mamă, o să vin cuminte la masă, iar Domnia Ta o să-mi zici ce să mănânc şi ce să spun.

Este o cină animată şi veselă. Reginald rosteşte rugăciunea de mulţumire în greacă,

pentru curteni, şi îi ascultă pe muzicieni care cântă în timp ce mâncăm. Stă de vorbă cu preceptorul prinţesei, Richard Fetherston, şi îşi împărtăşesc unul altuia înflăcărarea faţă de învăţătura cea nouă şi convingerea că luteranismul nu este decât o erezie. Reginald urmăreşte plin de admiraţie dansurile, iar prinţesa Maria o ia pe Constance de mână şi dansează cu doamnele ei dinaintea lui, ca şi cum ar fi un oaspete foarte însemnat. După cină, am grijă ca Maria să-şi rostească rugăciunile şi, pe când se suie în patul cu polog, îmi spune surâzătoare:

— Fiul tău e foarte chipeş. Şi foarte învăţat.

— Aşa este, spun eu.

— Crezi că tatăl meu o să-l desemneze să-mi fie preceptor după ce doctorul Fetherston va pleca?

— Este posibil.

— Nu-ţi doreşti asta? Nu găseşti că ar fi un preceptor foarte potrivit, aşa de înţelept şi de serios cum este?

— Cred că te-ar pune să studiezi din greu. Acum învaţă singur ebraică.

— Nu mă deranjează să învăţ, mă asigură ea. Ar fi o onoare să lucrez cu un preceptor ca el.

— Mă rog, e vremea să te culci, oricum.

N-am de gând să încurajez asemenea vise copilăreşti despre Reginald la o tânără care va trebui să se mărite cu bărbatul ales de tatăl ei şi care în momentul de faţă pare complet lipsită de perspective.

Îşi înalţă faţa s-o sărut, iar eu sunt înduioşată până în străfundul inimii de frumuseţea ei gingaşă şi de surâsul ei sfios.

— Domnul să te binecuvânteze, mica mea prinţesă, îi spun.

*

Reginald şi cu mine intrăm în iatacul meu şi poruncesc servitorilor să aşeze jilţurile în faţa focului şi să ne lase să vorbim între patru ochi la un pahar de vin, nuci şi fructe uscate.

— E încântătoare, spune el.

— O iubesc ca pe fata mea.

— Spune-mi ce veşti ai despre fraţii şi sora mea.

Zâmbesc.

— Toate sunt bune, slavă Domnului, deşi îmi lipseşte Arthur mai mult decât aş fi crezut că e cu putinţă.

— Şi ce mai face băiatul lui Montague? mă întreabă el zâmbind, ghicind pe dată care copil va fi preferatul meu, căci el va duce numele nostru mai departe.

— E bine, îi spun eu, cu un licăr în ochi. E guraliv, aleargă întruna, e robust ca orice prinţ Plantagenet. E încăpăţânat şi obraznic. (Mă abţin să înşir ultimele lui vorbe de duh.) E comic, îi spun. E leit Geoffrey la vârsta lui.

Reginald încuviinţează din cap.

— Ei bine, a trimis după mine, spune el fără înconjur, ştiind că o să pricep pe dată că se referă la rege. A venit vremea ca educaţia mea scumpă şi învăţătura din toţi aceşti ani să devină folositoare.

— Dar sunt folositoare, îi răspund pe dată. Îl interesează părerea ta în legătură cu ceea ce este sau nu erezie, şi ştiu că îl sfătuieşti pe Thomas More, iar regele se încrede în el.

— Nu trebuie să mă încurajezi, îmi spune el cu o umbră de zâmbet. Am trecut de vârsta la care aveam nevoie de aprobarea Domniei Tale. Nu sunt moştenitorul lui Montague, să ţopăi ca să-ţi câştig bunăvoinţa. Ştii că l-am slujit bine pe rege la universităţi, când i-am scris papei, şi la Padova. Dar acum vrea să vin acasă. Are nevoie la curte de sfătuitori care cunosc lumea, care au prieteni la Roma, care pot face faţă oricând unei confruntări de idei.

Îmi trag şalul pe lângă mine, de parcă s-ar fi făcut curent în încăpere; m-a luat tremuratul, deşi buştenii sunt stivuiţi până sus şi dogoresc, iar tapiseriile sunt calde încă pe pereţi.

— N-o să-l sfătuieşti să se lepede de regină, îi spun eu sec.

— Din câte ştiu eu, nu există nici un temei, spune el simplu. Dar îmi poate porunci să studiez cărţile pe care le-a adunat pentru a găsi răspunsul la această întrebare. Ai fi surprinsă să vezi cât de mare este biblioteca pe care a strâns-o pe tema asta. Şi Lady îi aduce cărţi, şi o să fie datoria mea să le răspund. Unele sunt de-a dreptul eretice. Regele îi îngăduie să citească volume pe care More şi cu mine le-am fi interzis. Unele care sunt interzise. Ba chiar i le aduce ea însăşi. O să-i explic regelui greşelile din ele şi o să apăr Biserica de aceste idei noi, periculoase. Nădăjduiesc să slujesc atât Biserica, dar şi pe regele Angliei. Îmi poate cere să mă consult cu alţi teologi. Nu poate fi nimic rău în asta. O să citesc ce autorităţi în domeniu are în vedere şi o să-l informez dacă ideile lor se susţin. A plătit pentru educaţia mea, aşa încât să gândesc în locul lui. Asta o să fac.

— Le dăunează reginei şi prinţesei să se pună la îndoială mariajul în orice fel! spun eu furioasă. Cărţile care contestă legitimitatea reginei sau cele care contestă Biserica ar trebui interzise fără discuţie.

El pleacă fruntea.

— Da, milady, ştiu că i se face un mare deserviciu unei doamne minunate, care nu merită decât respect.

— Ea ne-a scăpat de sărăcie, îi reamintesc.

— Ştiu asta.

— O ştiu şi o iubesc de când avea şaisprezece ani.

El pleacă fruntea.

— O să cercetez şi o să-i transmit regelui părerea mea, fără teamă sau părtinire, spune el. Dar o s-o fac. Este de datoria mea să fac asta.

— Şi o să locuieşti aici?

Mă bucur să-mi văd fiul, dar n-am mai locuit sub acelaşi acoperiş de când avea şase ani. Nu sunt sigură că îmi doresc tovărăşia zilnică a acestui tânăr independent care gândeşte ce vrea şi care nu este învăţat să-şi asculte mama.

El zâmbeşte, de parcă ar şti foarte bine acest lucru.

— O să merg la fraţii certozini, la Sheen, spune el. O să trăiesc din nou în tăcere. Şi pot să vin să te văd. Întocmai ca odinioară.

Schiţez un mic gest, ca pentru a alunga amintirile acelor zile.

— Nu mai e ca atunci, spun. Acum avem un rege bun pe tron şi suntem prosperi. Poţi sta aici pentru că aşa vrei, nu pentru că nu ai unde să te duci, şi nici pentru că nu-mi permit să te adăpostesc. Sunt alte vremuri.

— Ştiu, spune el împăciuitor. Şi îi mulţumesc lui Dumnezeu că am ajuns să trăim vremuri atât de diferite.

— Dar să nu pleci urechea la bârfe cât eşti acolo, îl avertizez. S-a zis că fraţii deţin un document cu o profeţie veche despre familie, despre noi. Presupun că a fost distrus; dar să nu pleci urechea la nimic din ce se spune despre el.

El zâmbeşte şi clatină din cap înspre mine, de parcă aş fi o bătrână neghioabă care se sperie de umbre.

— Nu trebuie să plec urechea, dar toată ţara vorbeşte despre Sfânta Fecioară din Kent care profeţeşte şi îl avertizează pe rege să nu-şi părăsească soţia.

— Nu contează ce spune ea. (Neg evidenţa: mii de oameni se îmbulzesc să audă ce are de spus. Sunt decisă însă ca Reginald să nu se numere printre ei.) Nu pleca urechea la bârfe.

— Milady, certozinii sunt un ordin tăcut, îmi reaminteşte el. Nu se bârfeşte la ei. N-ai voie să spui un cuvânt.

Mă gândesc la vărul meu, ducele, care a fost decapitat pentru că a plecat urechea la discuţii despre sfârşitul dinastiei Tudorilor chiar în această mănăstire.

— Ceva trebuie că s-a spus acolo. Ceva periculos.

El clatină din cap.

— Trebuie să fie o minciună.

— L-a costat pe unchiul tău viaţa, îi atrag eu atenţia.

— Atunci e o minciună îngrozitoare, spune el.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1529

Primim puţin oaspeţi de la Londra primăvara asta, dar într-o zi mă uit de la fereastra mea la fluviul umflat de ploi şi zăresc o barcă. La pupa flutură pavilionul Casei Darcy. Lordul Thomas Darcy, bătrânul lord al Nordului, vine să ne aducă daruri de sezon.

O chem pe prinţesă şi îi ieşim în întâmpinare. Ne uităm cum coboară tropăind pasarela, le face semn celor trei oaspeţi să-l urmeze şi îngenunchează dinaintea ei. Amândouă urmărim cu oarecare nelinişte cum se pleacă anevoie şi apoi se ridică anevoie, dar mă încrunt când unul dintre rândaşii mei sare să îl ajute. O fi având Tom Darcy peste şaizeci de ani, dar nu-i place ca lumea să bage de seamă.

— M-am gândit să vă aduc nişte ouă de fluierar, îi spune el prinţesei. Din mlaştinile mele de la Nord.

Vorbeşte de parcă ar deţine toate ţinuturile mlăştinoase din nordul Angliei, şi adevărul este că ale lui sunt o mare parte dintre ele. Thomas Lord Darcy este unul dintre marii moşieri din Nord care s-au luptat toată viaţa să-i împiedice pe scoţieni să treacă dincoace de graniţă. L-am cunoscut pe când locuiam la Castelul Middleham împreună cu unchiul meu, regele Richard, iar Tom Darcy făcea parte din Sfatul Nordului. Fac un pas în faţă şi îl sărut pe obrajii rumeni.

El zâmbeşte, încântat de atenţia pe care i-o arăt, şi îmi face cu ochiul.

— I-am adus pe aceşti domni să-şi prezinte omagiile, spune el, în timp ce oaspeţii francezi se aliniază şi fac o plecăciune, oferindu-ne mici daruri. Doamna de companie a Mariei le ia făcând o reverenţă şi îi conducem în palat. Prinţesa îi conduce în sala ei de primiri, iar apoi, după o scurtă conversaţie, se retrage. Francezii se plimbă prin încăpere, se uită la tapiserii şi la tipsia din argint, la obiectele preţioase de pe bufet, şi discută cu doamnele de onoare. Lordul Darcy se apleacă spre mine.

— Vremuri tulburi, spune el din senin. Nu mi-am închipuit niciodată că o să ajung să le trăiesc.

Încuviinţez din cap. Îl conduc spre fereastră, să se desfete cu priveliştea grădinilor de plante aromatice şi a fluviului din zare.

— M-au întrebat ce ştiu despre noaptea nunţii! se plânge el. Una de acum un sfert de secol. Şi, oricum, eu eram în Nord.

— Aşa este, spun. Dar ce vor să ştie?

— Vor ţine sfat, spune el mohorât. Vine un cardinal tocmai de la Roma să-i spună reginei noastre că nu a fost căsătorită legitim, să-i spună regelui că în ultimii douăzeci de ani a fost crai şi că se poate însura cu cine pofteşte. E uimitor ce le poate trece prin minte, aşa-i?

— Uimitor, consimt eu.

— N-am vreme pentru aşa ceva, spune el tăios. Şi nici pentru teologul ăla gras, Wolsey. (Îmi aruncă o privire şireată.) Mi-aş fi închipuit că ai şi tu un cuvânt de spus în treaba asta. Tu şi ai tăi.

— Nu mi-a cerut nimeni părerea, zic eu pe un ton precaut.

— Ei bine, când o să ţi-o ceară, dacă le spui că regina e soţia lui şi că soţia lui e regina, poţi conta pe susţinerea lui Tom Darcy, spune el. Şi a altora. Pe rege ar trebui să-l povăţuiască aristocraţii lui de neam, nu un neghiob gras în veşminte vişinii.

— Nădăjduiesc că regele va fi povăţuit de bine.

Bătrânul baron întinde mâna.

— Dă-mi broşa aia drăguţă, spune el.

Îmi desprind insigna cu simbolul casei soţului meu, o panseluţă violet, smălţuită, pe care o port la cingătoare. O las să cadă în palma bătătorită a lui Darcy.

— O s-o trimit printr-un sol, dacă vreodată voi avea nevoie să te previn, spune el. Aşa o să ştii că vine într-adevăr de la mine.

Sunt precaută.

— Întotdeauna o să mă bucur să primesc veşti de la Domnia Ta, milord. Dar nădăjduiesc că n-o să avem niciodată nevoie de un astfel de cod.

El face un semn din cap în direcţia uşii închise care dă spre odaia prinţesei.

— Şi eu nădăjduiesc acelaşi lucru. Dar, având în vedere tot ce se întâmplă, e bine să fim pregătiţi. De dragul ei, spune el scurt. Frumuşica. Roza Angliei.

Palatul Richmond, la vest de Londra, iunie 1529

Montague vine la Richmond de la Blackfriars, cu luntrea familiei, să-mi aducă veşti de la Londra, iar eu dau poruncă servitorilor să îl aducă direct în iatacul meu şi să le închidă pe doamnele mele, cu lucrul lor de mână şi cu cleveteala lor, dincolo de uşă. Prinţesa Maria e în odăile ei şi nu vine decât dacă o chem; le-am spus doamnelor ei s-o ţină ocupată azi şi să se asigure că nu vorbeşte cu nimeni venit de la Londra. Cu toţii ne străduim s-o protejăm de coşmarul care se pune în scenă puţin mai în aval de noi. Propriul ei preceptor, Richard Fetherston, s-a dus la Londra s-o reprezinte pe regină, dar a fost de acord cu mine să ascundem pe cât posibil de prinţesă scopul deplasării lui. Dar ştiu că veştile proaste circulă repede, şi aştept veşti proaste. Thomas Darcy nu a fost singurul senior luat la întrebări, iar acum a sosit un cardinal de la Roma şi a instituit un tribunal care să se pronunţe asupra legitimităţii căsătoriei cuplului regal.

— Ce s-a întâmplat? întreb îndată ce uşa s-a închis în urma noastră.

— S-a ţinut o şedinţă de judecată. A fost o audiere adevărată, dinaintea lui Wolsey şi a cardinalului Campeggio, începe el. Era plin ochi de lume. Parcă era la bâlci. Era atât de aglomerat, că abia puteai respira. Toţi voiau să vadă cu ochii lor; parcă era o execuţie publică unde se îmbulzesc toţi să vadă eşafodul. Groaznic.

Văd că este cu adevărat tulburat. Îi torn un pahar de vin şi îl silesc să se aşeze într-un jilţ de lângă foc.

— Stai jos, fiule. Trage-ţi sufletul.

— Au chemat-o pe regină în sală, iar ea a fost magnifică. Nici nu s-a uitat la cardinalii strânşi la sfat, a trecut pe lângă ei şi a îngenuncheat dinaintea regelui…

— Zău?

— A îngenuncheat şi l-a întrebat cu ce l-a supărat. A spus că i-a acceptat prietenii ca pe ai ei, că a făcut tot ce i-a poruncit, şi faptul că nu i-a oferit un fiu nu a fost din vina ei.

— Dumnezeule! A spus aşa ceva în public?

— Cum mă vezi şi cum te văd. A spus că el a luat-o fecioară neprihănită, aşa cum era când a venit din Spania. El n-a zis nimic. L-a întrebat în ce fel l-a dezamăgit ca soţie. El n-a zis nimic. Ce era să spună? A fost de toate pentru el vreme de douăzeci de ani.

Mă trezesc zâmbind la gândul că regina Caterina i-a spus adevărul în faţă unui rege care s-a obişnuit cu o dietă de minciuni măgulitoare.

— A întrebat dacă poate să conteste hotărârea la Roma, după care s-a ridicat de jos, a ieşit, şi l-a lăsat mut.

— A ieşit aşa, pur şi simplu?

— Au strigat-o să se întoarcă în sala de judecată, dar ea a ieşit şi s-a dus înapoi în odaia ei, de parcă n-ar fi dat doi bani pe ei. A fost nemaipomenit. Mamă, a fost toată viaţa o regină remarcabilă, dar ăla a fost momentul ei de glorie. Şi toată lumea strânsă la ieşirea din tribunal, toţi oamenii de rând ovaţionau şi îi binecuvântau numele şi o ocărau pe Lady pentru că este o târfă care nu ne-a adus decât necazuri. Iar înăuntru fie rămăseseră toţi muţi de uimire, fie le venea să râdă, fie voiau să ovaţioneze şi ei – dar nu îndrăzneau cât timp regele şedea acolo, ca un prost.

— Sst, îl ţistui pe dată.

— Ştiu, spune el pocnind din degete, enervat de propria-i indiscreţie. Îmi pare rău. Povestea asta m-a tulburat mai mult decât am crezut. M-am simţit…

— Cum? îl întreb.

Montague nu e ca Geoffrey; nu se lasă uşor pradă sentimentelor, nu plânge din te miri ce, nu îşi pierde repede cumpătul. Dacă Montague e tulburat, înseamnă că a asistat la o scenă cu adevărat impresionantă. Dacă Montague e tulburat, atunci toată curtea a fost zguduită până la lacrimi. Regina le-a îngăduit să-i vadă mâhnirea, le-a

arătat cât de mult suferă, iar acum toţi vor fi la fel de tulburaţi ca nişte copii care îşi văd mama plângând pentru prima oară.

— Am sentimentul că se întâmplă ceva îngrozitor, spune el gânditor. Ca şi cum nimic n-o să mai fie vreodată la fel. Căci faptul că regele încearcă să pună capăt căsniciei lui cu o soţie fără cusur este cumva... Dacă regele o pierde pe ea, o să piardă... (Îşi curmă vorba.) Cum o să fie fără ea? Cum o să se poarte fără sfatul ei? Chiar dacă nu îi caută sfatul, ştim cu toţii ce gândeşte ea. Chiar şi atunci când nu spune nimic, tot se simte prezenţa ei la curte. Ştim cu toţii că este acolo. Ea este conştiinţa lui, modelul lui. (Se întrerupe iar.) Ea este sufletul lui.

— Sunt ani întregi de când nu i-a mai urmat sfatul.

— Este adevărat, dar, chiar şi aşa, nu trebuie să spună nimic, nu? Regele ştie ce gândeşte ea. Ştim toţi ce gândeşte ea. Regina e ca o ancoră de care el a uitat, dar tot îl ajută să îşi menţină echilibrul. Ce altceva e Lady pentru el dacă nu doar un alt amor frivol? A avut o mulţime din astea până acum, dar întotdeauna se întoarce la regină, iar ea îl primeşte de fiecare dată cu braţele deschise. Ea este refugiul lui. Nimeni nu crede că de data asta lucrurile stau altfel. Şi să o supere în halul ăsta...

Se aşterne o mică tăcere în timp ce ne închipuim ce s-ar alege de Henric fără statornicia plină de iubire şi de răbdare a Caterinei.

— Dar chiar tu ai spus că ar trebui să se gândească să abdice, îi reproşez eu. Aşa ai zis când a început povestea asta.

— Îmi dau seama că regele îşi doreşte un fiu şi un moştenitor. Nu-l poate învinovăţi nimeni pentru asta. Dar nu poate lăsa o soţie ca asta pentru o femeie ca aia. Pentru o prinţesă din Spania, sau din Franţa, sau din Portugalia? Da, atunci ar trebui ca regina să se gândească să abdice. În cazul ăsta, regele i-ar putea propune ideea, iar ea ar putea s-o ia în considerare. Dar pentru o femeie ca aia, mânată doar de poftă trupească? Şi să încerce să o păcălească pe regină, aşa încât să afirme că n-au fost căsătoriţi niciodată? Să le ceară tuturor părerea?

— Este greşit.

— Nespus de greşit.

Montague îşi sprijină capul în palme.

— Şi acum ce urmează?

— Continuă audierile. Cred că o să ţină zile întregi, poate chiar săptămâni. O să asculte păreri de la tot soiul de teologi, iar regele a pus să i se trimită cărţi şi manuscrise din toate colţurile creştinătăţii care îi susţin teza. L-a tocmit pe Reginald să-i caute cărţi şi să i le cumpere. L-a trimis la Paris să se consulte cu învăţaţi.

— Reginald merge la Paris? Măi să fie, când pleacă?

— A plecat deja. Regele l-a trimis îndată ce regina a ieşit din sala de judecată. Ea se va plânge la Roma, n-o să accepte hotărârea lui Wolsey dintr-un tribunal englez. Aşa

că regele o să aibă nevoie de sfătuitori străini, de scriitori recunoscuţi, din toate colţurile creştinătăţii. Cei din Anglia n-o să fie de ajuns. E singura lui speranţă. În caz contrar, papa va spune că au fost căsătoriţi în ochii lui Dumnezeu şi că nimic nu-i poate despărţi.

Ne uităm unul la celălalt de parcă lumea, aşa cum o ştim, devine de nerecunoscut.

— Cum poate face aşa ceva? întreb eu direct. E împotriva oricărei convingeri pe care a nutrit-o vreodată.

Montague clatină din cap.

— S-a convins singur, spune el încet. La fel face cu poeziile de dragoste. Adoptă o postură şi după aceea se convinge singur că este adevărată. Acum vrea să creadă că Dumnezeu îi vorbeşte direct, că propria lui conştiinţă este o călăuză mai bună decât oricare alta; s-a convins că este îndrăgostit de femeia asta şi că nu mai vrea să fie însurat, iar acum doreşte să fim toţi de acord.

— Şi cine o să-l contrazică? întreb eu.

— Arhiepiscopul Fisher s-ar putea s-o facă, Thomas More probabil că nu; Reginald n-are cum, spune Montague socotind marii cărturari pe degete. Ar trebui să-l contrazicem noi, spune el, în mod surprinzător.

— Nu putem, îi zic. Noi nu suntem învăţaţi. Suntem doar din familie.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1529

Regele, dezamăgit amarnic de Wolsey şi de cardinalul pe care l-a adus de la Roma să încerce să găsească o soluţie de mijloc, pleacă în procesiune fără regină. Ia cu el o suită călare, printre care se numără şi Anne Boleyn. Se zice că se distrează foarte tare. Nu trimite după fiica lui, iar ea mă întreabă dacă găsesc că o s-o cheme să îşi petreacă vara asta cu el şi cu mama ei.

— Nu cred, îi spun eu cu blândeţe. Nu cred că anul ăsta călătoresc împreună.

— Atunci pot merge să stau cu mama mea, regina?

Înalţă privirea de la gherghef, unde coase o broderie cu fir negru pe o cămaşă pentru tată-său, exact cum a învăţat-o mama ei.

— O să-i scriu să întreb, spun. Dar este posibil ca tatăl tău să prefere să rămâi aici.

Strânge din buze, de parcă ar vrea să nu-i scape vreo vorbă de reproş. Se apleacă mai tare asupra lucrului.

— Tatăl meu o să divorţeze de mama? întreabă ea.

În gura ei, vorba aceea sună ca un sacrilegiu. Ridică privirea spre mine de parcă s-

ar aştepta s-o corectez, de parcă acel cuvânt ar fi vulgar.

— Cazul s-a trimis spre analiză la Roma, spun eu. Ştiai?

Un mic semn din cap îmi dă de ştire că a auzit de pe undeva.

— Sfântul Părinte o să hotărască. Trebuie doar să aşteptăm şi să vedem ce crede. Dumnezeu o să-l îndrume. Trebuie să ne păstrăm credinţa. Sfântul Părinte ştie care este adevărul; Dumnezeu o să-i vorbească.

Ea scoate un oftat stins şi se foieşte în jilţ.

— Te doare ceva? o întreb, văzând cum se apleacă uşor în faţă, ca pentru a alina o crampă.

Îşi îndreaptă numaidecât ţinuta, cu umerii traşi în spate şi fruntea sus, cum îi şade bine unei prinţese.

— Absolut nimic, spune ea.

*

Fiul meu Geoffrey este omagiat pe când curtea se pregăteşte să părăsească Londra. Este uns cavaler pentru serviciile aduse regelui în Parlament. Geoffrey devine sir Geoffrey, aşa cum trebuia. Mă gândesc cât de mândru ar fi soţul meu şi nu mă pot abţine să zâmbesc întreaga zi la gândul onoarei ce i se face fiului lui.

Montague călătoreşte împreună cu suita regelui pe când traversează lunca însorită a Tamisei, poposind la casele însemnate, vânând zi de zi, dănţuind seară de seară. Îmi trimite un bileţel scris în pripă:

Nu-i mai plăti mita lui Wolsey. Lady s-a întors împotriva lui şi o să decadă sigur. Trimite-i un bileţel de-al tău lui Thomas More. Pun pariu cu tine pe un galben că el o să fie noul Lord Cancelar.

Prinţesa ştie că a venit un sol de la curte şi îmi vede bucuria de pe chip.

— Veşti bune? mă întreabă.

— Chiar că sunt veşti bune, îi spun. Astăzi, un om foarte cinstit a intrat în slujba tatălui tău şi el va şti să-l povăţuiască de bine.

— Fiul tău Reginald? întreabă ea plină de speranţă.

— Prietenul şi confratele lui cărturar, îi spun. Thomas More.

— Ce s-a întâmplat cu cardinalul Wolsey? mă întreabă.

— A părăsit curtea, spun.

Nu-i spun că Sfânta Fecioară din Kent i-a prorocit că o să moară în mizerie dacă îl încurajează pe rege să-şi părăsească soţia; iar acum l-au abandonat toţi şi sănătatea îi este tot mai şubredă.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1529

Îmbrăcată în cea mai bună rochie a ei şi înfăşurată în blănuri, de Crăciun o duc pe prinţesa Maria cu luntrea în josul fluviului, până la Greenwich, şi mergem direct în odăile mamei ei.

Regina ne aşteaptă. Doamnele ei zâmbesc când prinţesa Maria traversează în fugă sala de primire şi intră în odăi, iar mama şi fiica se îmbrăţişează strâns, ca şi cum n-ar îndura să se mai despartă vreodată.

Caterina se uită la mine pe deasupra capului plecat al Mariei, şi văd că ochii ei albaştri sunt plini de lacrimi.

— Dar bine, Margaret, îmi creşti o frumuseţe de fată, spune ea. Crăciun fericit, draga mea.

Mă înduioşează într-atât să le văd împreună după atâta timp, încât nu-mi găsesc vorbele.

— Te simţi bine? e tot ce o întreabă mica prinţesă pe mamă-sa, trăgându-se îndărăt să-i cerceteze chipul obosit. Mami? Te simţi bine?

Ea zâmbeşte şi ştiu că o să-şi mintă fiica, aşa cum facem toţi zilele astea. O să-i spună o minciună sfruntată, cu speranţa că această fetiţă o să crească fără mâhnirea de a şti că tatăl ei nutreşte idei greşite, şi se comportă greşit, şi s-a abătut de la dreapta credinţă.

— Mă simt foarte bine, stăruie ea. Şi, mai mult, sunt sigură că fac ce trebuie în ochii Domnului. Iar asta trebuie să mă facă fericită.

— Şi eşti fericită? întreabă îndoită mica prinţesă.

— Fireşte, spune mamă-sa.

*

Este o serbare fastuoasă, ca şi cum Henric ar încerca să arate lumii ce familie unită are, cât este de bogat şi de puternic şi ce frumoasă este curtea lui. O conduce pe regină la tronul ei cu graţia lui obişnuită, îi vorbeşte fermecător în timp ce iau masa şi, văzându-i aşezaţi unul lângă altul şi zâmbind, nimeni nu şi-ar închipui că sunt înstrăinaţi.

Copiii lui, bastardul şi moştenitoarea de drept, sunt cinstiţi deopotrivă, într-o inversare nebunească a regulilor întâietăţii. Mă uit cum prinţesa Maria intră în sala cea mare împreună cu un nimeni: băiatul în vârstă de zece ani, bastardul lui Bessie Blount. Dar alcătuiesc o pereche frumoasă. Prinţesa este atât de graţioasă şi de subţire, iar băiatul atât de chipeş şi de înalt pentru vârsta lui, încât păşesc în acelaşi ritm, cu

creştetele roşcate aliniate. Micul Henric Fitzroy este desemnat peste tot cu titlul de duce de Richmond; copilul ăsta cu creştetul arămiu şi surâzător este cel mai însemnat duce din regat.

Prinţesa Maria îl ţine de mână când intră pentru ospăţul de Crăciun, iar când el deschide darul de Anul Nou de la tatăl lui, regele – un set magnific de ceşti şi cupe suflate cu aur –, ea zâmbeşte şi bate din palme, ca şi cum s-ar bucura să-l vadă răsplătit atât de generos. Se uită la mine şi eu îi fac un semn aprobator din cap. Dacă unei prinţese engleze i se cere să îl trateze pe bastardul tatălui ei ca pe un frate vitreg recunoscut, lordul locotenent al Irlandei, şeful Sfatului Nordului, atunci mica mea prinţesă – adevărata prinţesă a Angliei, a Ţării Galilor, a Irlandei şi a Franţei – poate face faţă acestei încercări.

Lady nu este prezentă, aşa încât suntem scutiţi să vedem cum se bagă în faţa altora mai destoinici ca ea; dar nu e cazul să ne facem iluzii că regele s-a plictisit de ea, căci tatăl ei se grozăveşte peste tot cu titlul său proaspăt dobândit.

Thomas Boleyn, omul care cândva era foarte bucuros să slujească drept vechil pe domeniile mele, a ajuns astăzi conte de Wiltshire şi Ormonde, în vreme ce chipeşul, dar cam inutilul lui fiu George este lord Rochford, fiind desemnat pe lângă iatacul suveranului împreună cu vărul meu Henry Courtenay – cu care mă îndoiesc că se va înţelege. Fiica absentă (din fericire) devine Lady Anne, iar târfa Boleyn precedentă, Mary Carey, slujeşte în acest moment în două posturi contradictorii: cel de însoţitoare principală şi confidentă unică a surorii ei, şi cel de doamnă de companie – cam sfioasă, e drept – a reginei.

Montague îmi spune că la banchetul ţinut înainte de Crăciun pentru a serba ascensiunea fulminantă a lui Thomas Boleyn, fiica lui, Anne, a mers înaintea unei prinţese din naştere: regina văduvă a Franţei, Mary. Nu mi-o pot închipui pe ibovnica regelui păşind înaintea surorii regelui, pe fiica vechilului meu luându-i-o înainte unei regine văduve. Singura mea alinare când Montague îmi povesteşte lucrurile astea este certitudinea că Anne Boleyn şi-a făcut un duşman teribil. Regina văduvă este obişnuită să fie cea dintâi la curte când vine vorba de rang, de frumuseţe şi de spirit, şi nici o târfă născută în Norfolk n-o să-i răpească asta fără o luptă crâncenă.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1530

Primul semn al vizitei regale este sosirea servitorilor: rândaşii care mână caii în galop mărunt, în şiruri de câte patru, bărbatul în livreaua casei regale în mijloc, ţinând

în mână patru seturi de frâie în vreme ce bidiviii înaintează încet. În urma lor vin străjerii: mai întâi călăreţii în armură uşoară de cavalerie, după aceea – mult în spate – carurile mai încete, care transportă şoimii de vânătoare, cu ogarii care aleargă pe lângă ele, un car pentru câinii mici şi pentru animalele de casă, şi după aceea bagajele. Obiectele de lux ale regelui merg înaintea lui: pânzeturile, mobilele, covoarele, tapiţeriile, marile comori ale vistieriei. Rochiile, bonetele şi bijuteriile lui Lady ocupă doar ele două caruri, iar slujnicele ei merg călare în paralel cu ele, neîndrăznind să-şi ia ochii de la garderoba ei.

În urma lor vin bucătarii, aducând toate cele trebuitoare pentru bucătării şi proviziile pentru festinul de azi şi pentru mâine.

Prinţesa Maria, stând în picioare lângă mine pe bastionul Palatului Richmond şi privind în jos la această cavalcadă şerpuitoare care se îndreaptă spre noi, mă întreabă cu speranţă în glas:

— Stă mult?

Îi cuprind mai strâns mijlocul.

— Nu, pleacă mai departe de aici. Stă doar azi.

— Unde se duce? întreabă ea, lăsată în părăsire.

— O să călătorească vara asta, îmi dau eu cu presupusul. Se aude că vine iar boala năduşelii la Londra. O să se preumble iarăşi din loc în loc.

— Atunci o să trimită după mama şi după mine, şi o să fie ca în anul în care am fost doar noi trei?

Se uită în sus la mine, cu speranţă reînnoită.

Clatin din cap.

— Nu anul ăsta, nu cred.

Regele este decis să se poarte fermecător cu fiica lui. Mai că ai crede că vrea s-o câştige de partea lui. Din clipa în care luntrea trage la mal în sunet de trâmbiţe şi până când pleacă, la căderea serii, îi zâmbeşte întruna, ţinându-i mâna în scobitura cotului şi plecând capul să-o audă mai bine. Pare că pozează pentru un portret intitulat „Un tată iubitor“. Arată ca un actor care joacă într-o feerie, iar rolul lui este „Părintele virtuos“.

Are doar câţiva însoţitori: prietenii lui obişnuiţi, Charles Brandon şi soţia lui, Mary, regina văduvă a Franţei, vărul meu Henry Courtenay şi soţia lui, Gertrude, fiul meu Montague şi alţi câţiva domni mai în vârstă desemnaţi pe lângă iatacul suveranului. În luntrea regală se află şi bărbaţii Boleyn, dar nimeni nu pomeneşte de vreuna dintre târfele Boleyn şi singurele doamne care iau cina cu noi sunt cele din suita surorii regelui.

Îndată ce soseşte regele, i se serveşte micul dejun, şi taie chiar el cele mai bune bucăţi de friptură şi toarnă cel mai dulce vin îndoit cu apă pentru prinţesa Maria. Îi

porunceşte să spună rugăciunea de mulţumire pentru el, şi ea o rosteşte cu glas scăzut, în greacă, iar el o laudă pentru ştiinţa de carte şi pentru stăpânirea de sine. Face un semn din cap către mine, în semn de recunoştinţă.

— Îmi şlefuieşti nestemata, îmi spune el. Îţi mulţumesc, Lady Margaret. Eşti o prietenă şi o rudă bună. Nu uit că ai avut grijă de mine şi de ai mei, ca o mamă iubitoare, de când eram copil.

Mă înclin.

— Este o plăcere să o slujesc pe prinţesă, spun.

El zâmbeşte şăgalnic.

— Nu e ca mine, când eram de vârsta ei, spune el făcându-mi cu ochiul. Iar eu gândesc: „Cât de repede aduci iar vorba de tine. Cu câtă nerăbdare inviţi laudele“.

— Luminăţia Voastră a fost cel mai minunat prinţ din odaia copiilor, îi replic. Şi eraţi atât de neastâmpărat! Şi de iubit!

El chicoteşte şi mângâie mâna Mariei.

— Iubeam sporturile, spune el. Dar nu mi-am neglijat niciodată studiile. Toată lumea zicea că excelam în tot ce făceam. Dar… (mimează un ridicat din umeri şi un chicotit) lumea îi laudă întotdeauna pe prinţi.

Iau caii şi ies la vânătoare, iar eu poruncesc să se pregătească un picnic pentru când regele va obosi. Ne întâlnim în pădure să luăm cina, iar muzicanţii, ascunşi în copaci, interpretează partituri compuse chiar de rege. Îi cere prinţesei să-i cânte, iar ea îi face o mică reverenţă mătuşii ei, regina văduvă, şi cântă ceva în franceză, să-i facă plăcere.

Regina văduvă, care a fost ea însăşi o prinţesă Maria cândva, se ridică de la masă, îşi sărută nepoata şi-i dăruieşte o brăţară din aur cu diamante.

— E o încântare, îmi spune ea cu glas scăzut. O prinţesă adevărată, spune, iar eu ştiu că amândouă ne gândim la băieţelul care nu este şi nu va putea fi niciodată prinţ.

După cină se dănțuiește, şi văd că Montague a venit lângă mine, în timp ce ne uităm la prinţesa care stă cu tinerele ei doamne.

— Regina stă la Castelul Windsor, spune el. Dar noi trebuie s-o luăm din loc. Urmează să ne întâlnim cu Lady şi cu suita ei în seara asta.

— Dar nu s-a schimbat nimic?

El clatină din cap.

— Nu s-a schimbat nimic. Lucrurile stau în felul următor acum: regina este la palat, iar noi umblăm din loc în loc împreună cu Lady. Vara nu mai are nici un farmec. Suntem ca nişte copii care trebuie să fugă de acasă. Ne-am săturat de aventura asta, dar trebuie să ne prefacem la nesfârşit că ne distrăm de minune.

— Nu e fericit? Ea nu-l face fericit? întreb eu cu speranţă în glas.

Dacă regele nu este mulţumit, atunci o să caute în altă parte.

— Încă nu i-a căzut la pat, spune Montague fără ocolişuri. Îl duce de nas. E un trofeu pe care el trebuie să-l câştige. Încă stă la pândă, zi şi noapte, sperând că poate la noapte ea va zice da. Dar, Dumnezeule, cum se pricepe să prindă un bărbat în mreje! Pare tot timpul că e gata să cedeze, dar îi alunecă de fiecare dată printre degete.

*

Regele pare încântat de partida de vânătoare, de ziua petrecută, de vreme, de muzică. Regele este încântat de tot, dar mai ales de compania fiicei sale.

— Cât mi-aş dori să te pot lua cu mine, îi spune el afectuos. Dar mama ta n-o să-ţi dea voie.

— Sunt sigură că mama mi-ar dat voie, zice Maria. Sunt sigură, Luminăţia Voastră. Iar milady guvernanta mea ar putea să-mi facă bagajul şi să mă pregătească pentru drum într-o clipită. (Râde, un chicotit stins, plin de speranţă, neliniştit.) Aş putea veni în clipa asta. Nu trebuie decât să spuneţi.

El clatină din cap.

— Am avut nişte neînţelegeri, spune el cântărindu-şi cu grijă cuvintele. Mama ta nu înţelege în ce poziţie sunt. Sunt călăuzit de Dumnezeu, fiica mea. El îmi porunceşte să-i cer mamei tale să îmbrăţişeze o viaţă de sfinţenie, o viaţă cucernică, plină de respect şi de alinare, care i-ar face cinste. Cei mai mulţi ar spune că e norocoasă să poată lăsa în urmă lumea asta zbuciumată şi să trăiască în largul ei, în respect şi sfinţenie. Eu, unul, nu pot să renunţ aşa, pur şi simplu. Trebuie să rămân şi să mă zbat în lumea aceasta. Trebuie să apăr ţara şi să-mi duc mai departe spiţa. Dar mama ta ar putea fi uşurată de îndatoririle ce îi revin. Ea poate fi fericită, poate duce o viaţă care să-i facă plăcere. Tu ai putea merge des să stai cu ea. Eu nu pot. Nu-mi pot da jos povara de pe umeri.

Prinţesa îşi muşcă buza de jos cu dinţişorii albi, de parcă s-ar teme să nu spună ceva greşit. Se încruntă de concentrare ascultându-i vorbele. Henric râde şi o apucă de bărbie.

— Nu face faţa asta atât de serioasă, micuţă prinţesă! exclamă el. Părinţii tăi trebuie să-şi bată capul cu lucrurile astea, nu tu. Ai suficient timp de acum încolo să înţelegi poverile grele pe care le port. Dar, crede-mă: mama ta nu poate să mă însoţească în călătorie cât timp îi scrie papei şi îi spune să mă strunească, dacă îi scrie nepotului ei, împăratul, şi-i spune să mă tragă de urechi. Li se plânge altora de mine. Un om loial nu face aşa ceva, nu? Se plânge de mine, deşi eu încerc să fac lucrul corect, să îndeplinesc voia lui Dumnezeu! Aşa că nu poată să mă însoţească în călătorie, deşi mi-ar plăcea să fie cu mine. Şi nici tu nu poţi să vii cu mine. E o cruzime îngrozitoare din partea ei să ne despartă pe noi ca să demonstreze că are dreptate. Nu e rostul femeii să

se lanseze în discuţii. E o mare dovadă de cruzime din partea ei să mă trimită singur în procesiunea de vară. Şi e imoral şi împotriva poruncii lui Dumnezeu să îşi contrazică soţul. Este greu, continuă regele, iar glasul îi tremură de milă de sine. Îmi este tare greu să merg mai departe fără o soţie alături. Mama ta nu se gândeşte la asta când mă înfruntă.

— Sunt sigură… dă să spună Prinţesa Maria, dar tatăl ei îi face semn să tacă.

— Poţi să fii sigură de un lucru: fac ce trebuie pentru tine, pentru regat şi pentru mama ta, o întrerupe el. Şi împlinesc voia lui Dumnezeu. Dumnezeu le vorbeşte nemijlocit regilor, să ştii. Aşa că oricine mă contrazice pe mine, contrazice voia lui Dumnezeu. Toţi o spun – adepţii învăţăturii celei noi. Toţi o scriu. Este un adevăr de netăgăduit. Eu mă supun voinţei lui Dumnezeu, iar mama ta, în mod greşit, îşi urmează propria ambiţie. Fetiţa mea. Prinţesa mea. Singura mea iubire adevărată.

Ochii prinţesei se umplu de lacrimi, bărbia îi tremură; este sfâşiată între loialitatea faţă de mama ei şi farmecul irezistibil al tatălui ei. Nu îi poate contesta autoritatea; îi face o reverenţă tatălui pe care îl iubeşte:

— Desigur, spune ea.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1530

Fostul cardinal, Wolsey, a murit pe drumul către Londra, înainte să apuce să fie judecat, întocmai cum a profeţit Sfânta Fecioară din Kent. Slavă Domnului că am fost scutiţi să vedem un cardinal judecat. Vărul Henry Courtenay fusese anunţat că va trebui să prezinte acuzaţiile de corupţie şi de vrăjitorie; însă Domnul este milostiv cu familia noastră şi n-o să avem sângele lui pe mâinile noastre. N-am putea trimite un cardinal la eşafod, deşi Tom Darcy spune că el ar fi fost în stare.

Fraţii Boleyn au dansat de bucurie dinaintea curţii, într-o feerie a păcătoşilor. Arătau ca ieşiţi din iad, cu feţele murdare de funingine şi cu mâinile ca nişte gheare. Doar Dumnezeu ştie încotro ne îndreptăm. Era suficient de rău şi cu Wolsey, însă acum sfetnicii regelui sunt o familie de-alde nimeni, care se costumează în diavoli ca să serbeze moartea unui om nevinovat. Ce blestemăţie!

1. Mulţumesc, naşă (în fr., în orig.) (n.tr.).
2. Legendă din nord-estul Angliei, potrivit căreia tânărul John Lambton pescuieşte o creatură asemănătoare cu un şarpe, despre care este avertizat că este Diavolul şi ca atare decide să o arunce într-o fântână. Peste ani, tânărul se întoarce din Cruciadă

pentru a constata că domeniul tatălui său este terorizat de creatura care a atins dimensiunile unui dragon. O ucide, însă nu poate da curs avertismentului de a ucide şi prima fiinţă care îi va ieşi în cale după aceea, iar neamul Lambton este blestemat vreme de nouă generaţii (n.tr.).

3. Denominaţie medievală engleză reprezentând echivalentul a 2/3 lire (n.tr.).

Palatul Greenwich, Londra, decembrie 1530

Ne petrecem Crăciunul la Greenwich, ca de obicei. Regele este augustul fermecător dintotdeauna, iubitor faţă de regină, grijuliu cu Maria şi afectuos faţă de fiul lui, tânărul Fitzroy, ducele dublu, ducele de Richmond de care este foarte mândru. Băiatul are acum unsprezece ani şi se bucură de o influenţă tot mai mare, şi nimeni dintre cei care îl văd nu s-ar putea îndoi că este fiul tatălui lui; este înalt ca un York, are părul arămiu al Tudorilor şi a moştenit dragostea pentru sporturi, muzică şi învăţătură a Plantageneţilor.

Nu-mi pot închipui ce gânduri are regele cu el, altele decât să-l ţină de rezervă ca moştenitor, în caz că nu i se naşte altul. Averea care se cheltuie pe întreţinerea şi pe bunurile lui, chiar şi pe darurile lui de Anul Nou, arată că trebuie tratat cu preţuirea cuvenită unui membru al casei regale, poate chiar la fel ca pe prinţesa Maria. Ba, mai rău, arată că regele vrea să o vedem cu toţii, şi ce înseamnă acest lucru pentru prinţesa mea şi pentru viitorul ei mă uluieşte. Orice ambasador de la curte, orice oaspete străin ştie că prinţesa este singurul copil legitim, fiica reginei, născută cu o coroană micuţă pe creştet, ca fiică şi moştenitoare recunoscută a suveranului. Dar, în acelaşi timp, alături de ea, ca un egal în rang, merge bastardul regelui, îmbrăcat în haine aurite, slujit ca un prinţ, aşezat la masă lângă tatăl lui. Ce altceva trebuie să înţelegem din asta decât că regele îşi pregăteşte bastardul pentru tron? Şi ce o să se aleagă de fiica lui dacă n-o să devină prinţesă de Wales? Iar dacă Henric Fitzroy este viitorul rege, ea ce este?

Regina se afişează senină, ascunzându-şi neliniştea de a-şi vedea fiica dată la o parte de un bastard fără nume. Ia loc pe tron alături de soţul ei surâzător şi le face semn din cap numeroşilor ei prieteni. Doamnele de la curte, de la regina văduvă a Franţei până la Bessie Blount, îi arată tot respectul cuvenit; majoritatea o înconjoară cu o duioşie aparte. Orice femeie ştie că, dacă un soţ e în stare să-şi repudieze nevasta şi să susţină că aşa a vrut Dumnezeu, atunci nici una nu o să fie vreodată în siguranţă, nici dacă are o verighetă pe deget.

Nobilii de la curte sunt foarte respectuoşi cu ea. Nu îndrăznesc să se împotrivească

făţiş soţului ei, dar, prin felul în care se înclină când trece pe lângă ei şi în care se apleacă spre ea când vorbeşte, le arată tuturor că sunt conştienţi că e o prinţesă a Spaniei şi o regină a Angliei şi că nimic nu va schimba asta vreodată. Numai familia Boleyn o evită, ei şi ruda lor Thomas Howard, proaspăt unsul tânăr duce de Norfolk. Acesta nu împărtăşeşte câtuşi de puţin loialitatea tatălui său faţă de regină şi nu se gândeşte decât să sporească influenţa propriei familii. Toată lumea ştie că interesele neamului Howard sunt strâns legate de reuşita tinerelor pe care i le-au vârât în pat regelui; părerea lor despre regină este egală cu zero.

Se ţin deoparte de odăile reginei, dar sunt oriunde altundeva la curte, de parcă ar fi la ei acasă, de parcă magnificul Palat Greenwich ar fi amărâtul lor de Castel Herver. Aud de la una dintre doamne că femeia Boleyn, Anne, a jurat că-şi doreşte ca toţi spaniolii să sfârşească pe fundul mării şi că n-o s-o mai slujească pe regină câte zile o avea. Cred că dacă a refuza s-o slujească pe regină este cel mai grozav lucru cu care ne poate ameninţa Anne Boleyn, atunci nu avem de ce să ne temem.

Însă pierderea cardinalului şi influenţa la curte a clicii Howard înseamnă că regele nu mai are decât un sfetnic destoinic: pe Thomas More. Îi stă alături regelui ziua întreagă, dar seara încearcă să ajungă acasă în oraş, la familia lui.

— Spuneţi-i fiului vostru că redactez o lucrare cuprinzătoare drept răspuns la a lui, mă înştiinţează el într-o zi, pe când intră în ograda grajdului şi pune să-i aducă bidiviul. Spuneţi-i că îmi cer iertare că răspund cu întârziere. Am redactat prea multe scrisori pentru rege în ultima vreme ca să mai apuc să le scriu pe ale mele.

— Scrieţi totul după cum vă porunceşte sau îi comunicaţi şi părerile Domniei Voastre? îl întreb eu curioasă.

Îmi adresează un zâmbet discret, precaut.

— Îmi aleg cu grijă vorbele, Lady Margaret, şi atunci când scriu după cum îmi porunceşte, şi când îi spun ce cred eu.

— Şi încă mai împărtăşiţi aceleaşi păreri Domnia Voastră şi Reginald? îl întreb, gândindu-mă la Reginald care străbate Franţa consultându-se cu teologi, cerând de la ei sfatul pe care Thomas More se fereşte să-l ofere în Anglia.

Alte zâmbete.

— Şi lui Reginald, şi mie ne place să ne contrazicem asupra chestiunilor de fineţe, spune el. Dar în general vedem lucrurile la fel, milady. Şi câtă vreme va fi de acord cu mine, o să-l consider pe fiul vostru un om eminent.

*

Trebuie să iau o nouă tânără în grijă în menajul prinţesei. Lady Margaret Douglas, fiica de rând a surorii regelui, regina văduvă a Scoţiei. A fost pupila cardinalului

Wolsey şi acum trebuie să locuiască şi ea undeva. Regele decide să o trimită la noi, să trăiască împreună cu prinţesa noastră, în grija mea.

O primesc bucuroasă. Este o fată frumoasă care împlineşte şaisprezece ani anul ăsta, disperată să fie la curte, nerăbdătoare să crească. Cred că o să fie o tovarăşă fermecătoare pentru prinţesa noastră, care este serioasă din fire şi, câteodată în ultima vreme, tulburată. Dar nădăjduiesc că prin acordarea tutelei acestei fete nu mi se dă de înţeles că prinţesa şi-a pierdut din importanţă. Merg cu îngrijorările mele în capela reginei, îngenunchez dinaintea altarului ei, îmi înalţ privirea spre crucifixul aurit, care sclipeşte de rubine, şi mă rog în gând ca regele să nu fi trimis o fată care este pe jumătate Tudor şi pe jumătate neam de rând în casa unei prinţese, pentru ca într-o zi să susţină că şi ea este la fel: pe jumătate Tudor, pe jumătate spaniolă şi că nu este nicidecum moştenitoarea tronului.

Palatul Richmond, la vest de Londra, primăvara anului 1531

Geoffrey vine să mă vadă, pe înserat, ca şi cum n-ar vrea să fie observat. Îl văd de la fereastra mea care dă spre drumul către Londra şi cobor să-l întâmpin. Îi dă calul rândaşului în curtea grajdului, îngenunchează ca să-i dau binecuvântarea pe bolovanii din pavaj şi apoi mă trage după el în grădina rece şi cenuşie, ca şi cum n-ar îndrăzni să-mi vorbească între patru pereţi.

— Ce s-a întâmplat? Ce este? îl întreb eu neliniştită.

Îi zăresc chipul palid în semiobscuritate.

— Trebuie să-ţi spun ceva îngrozitor.

— Regina?

— E teafără, slavă Domnului. Dar cineva a încercat să-l omoare pe episcopul Fisher, cu otravă.

Îl prind de braţ, căci mă clatin din pricina şocului.

— Cine ar face aşa ceva? Nu se poate să aibă vreun duşman pe lume.

— Lady, spune Geoffrey înverşunat. El o apără pe regină de ea, şi îşi apără credinţa de ea, şi este singurul care îndrăzneşte să îl contrazică pe rege. Ori ea, ori ai ei trebuie să fie în spatele poveştii ăsteia.

— Nu se poate! De unde ştii?

— Pentru că doi oameni au murit după ce au mâncat din bolul cu păsat al episcopului. Dumnezeu Însuşi l-a salvat pe John Fisher. În ziua aia ţinea post şi nu s-a atins de el.

— Mi-e greu să cred. Nu pot să cred! Acum facem ca italienii?

— Nimănui nu-i vine să creadă. Însă cineva este gata să ucidă pentru a-i croi drum acelei Boleyn.

— El e nevătămat, sper? Dumnezeu să-l binecuvânteze!

— Deocamdată. Însă, mamă, dacă femeia aia ar fi în stare să asasineze un episcop, n-ar cuteza oare să atenteze şi la viaţa unei regine? Sau a unei prinţese?

Simt că mă ia cu frig în grădina rece; mâinile încep să-mi tremure.

— Nu. N-ar cuteza să atenteze la viaţa unei regine sau la cea a unei prinţese.

— Cineva a otrăvit păsatul episcopului. Cineva era pregătit să facă aşa ceva.

— Trebuie s-o avertizezi pe regină.

— Am făcut-o, şi i-am spus ambasadorului spaniol, iar lordul Darcy a avut aceeaşi idee şi a venit la mine.

— Nu putem fi văzuţi complotând cu spaniolii. Acum mai puţin ca oricând.

— Vrei să spui acum că ştim cât este de periculos să i te împotriveşti lui Anne Boleyn? Acum că ştim că regele foloseşte securea, iar ea foloseşte otrava?

Încuviinţez din cap, îngheţată de frică.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Reginald se întoarce acasă de la Paris înveşmântat în mantia cu bordură de blană a învăţaţilor, cu un alai de clerici şi de sfetnici erudiţi, aducând cu ei opiniile teologilor şi universităţilor franceze după luni întregi de dezbateri, de muncă de cercetare şi de discuţii. Îmi trimite o scrisoare scurtă prin care îmi spune că se va întâlni cu regele pentru a-i prezenta concluziile lui, după care va veni să ne vadă pe mine şi pe prinţesă.

Îl aduce Montague, călătorind cu barca noastră la flux. Sunetul tobei care le dă ritmul vâslaşilor răsună pe deasupra apelor reci, la ceasul cenuşiu al înserării. Îi aştept pe pontonul de la Richmond împreună cu prinţesa Maria şi cu doamnele ei. Ţin mâna prinţesei îndesată în scobitura braţului meu şi amândouă zâmbim de bun-venit.

Îndată ce barca se apropie îndeajuns cât să pot vedea chipul livid al lui Montague şi falca încleştată, îmi dau seama că s-a întâmplat ceva îngrozitor.

— Mergi înăuntru, îi spun eu prinţesei. (Îi fac un semn din cap lui Lady Margaret Douglas.) Şi tu.

— Dar voiam să-l văd pe lordul Montague şi…

— Nu astăzi. Fugi.

Face cum i se porunceşte, şi amândouă pornesc fără tragere de inimă spre palat, aşa încât îmi pot îndrepta atenţia asupra luntrii, a siluetei încremenite a lui Montague şi a trupului frânt al fratelui său, Reginald, cum şade îngrămădit pe locul din spate. Pe chei, santinelele dau onorul şi iau poziţie de drepţi. Tobele bubuie, luntraşii îşi iau vâslele şi le înalţă în semn de salut în timp ce Montague îl ridică de jos pe Reginald şi îl ajută să coboare pasarela.

Fiul meu erudit se împleticeşte de parcă ar fi bolnav; abia se ţine pe picioare. Căpitanul bărcii trebuie să-l ia de celălalt braţ şi împreună cei doi îl iau pe sus şi îl cară către mine care îi aştept pe chei.

Lui Reginald i se taie picioarele. Se prăvăleşte în genunchi în faţa mea, cu capul plecat.

— Iartă-mă, spune el.

Montague şi cu mine schimbăm priviri înspăimântate.

— Ce s-a întâmplat?

Reginald întoarce către mine un chip atât de palid, încât ai zice că moare de boala năduşelii. Mâinile cu care mi le apucă pe ale mele sunt umede şi tremură.

— Eşti bolnav? îl întreb cuprinsă brusc de teamă. (Mă întorc spre Montague.) Cum ai putut să-l aduci aici bolnav? Prinţesa…

Montague clatină sumbru din cap.

— Nu e bolnav, spune el. S-a bătut. A fost trântit la pământ.

Îi strâng mâinile tremurânde ale lui Reginald.

— Cine a cutezat să-i facă rău?

— Regele l-a lovit, spune Montague tăios. Regele a scos pumnalul la el.

Sunt mută de uimire. Îmi mut privirea dinspre Montague spre Reginald.

— Ce ai spus? întreb în şoaptă. Ce ai făcut?

El îşi pleacă fruntea, umerii i se scutură şi scoate un suspin de parcă s-ar îneca pe uscat.

— Îmi pare rău, milady. L-am insultat.

— În ce fel?

— I-am spus că nu există temei în legea lui Dumnezeu, în Biblie sau în dreptul comun să o repudieze pe regină, zice el. I-am spus că asta este părerea tuturor. Şi atunci mi-a tras un pumn în faţă şi a înşfăcat un pumnal de pe masă. Dacă Thomas Howard nu l-ar fi prins, m-ar fi înjunghiat.

— Dar tu trebuia doar să îi spui ce cred teologii francezi!

— Asta cred, spune el.

Se ridică pe călcâie şi se uită la mine, iar acum remarc că pe o parte a feţei lui frumoase şi palide începe să se contureze o vânătaie imensă. Obrazul delicat al fiului meu poartă urma pumnului de Tudor. Simt cum furia mi se încheagă în stomac şi-mi

vine să vărs.

— Are un pumnal? A scos o armă la tine?

Singurul care are voie să poarte armă la curte este regele. Ştie că, dacă scoate vreodată sabia la cineva, va ataca un om neînarmat. Aşa că nici un rege nu a scos vreodată sabia sau pumnalul la cineva la curte. Contravine oricărui principiu cavaleresc pe care Henric l-a învăţat în copilărie. Nu-i stă în fire să ameninţe pe cineva cu pumnul. Este puternic, este masiv, dar a reuşit întotdeauna să-şi stăpânească furia şi să-şi controleze puterea. Nu-mi vine să cred că a fost agresiv faţă de un bărbat mai tânăr şi mai plăpând decât el, faţă de un cărturar, unul de-ai lui. Nu-mi vine să cred că a scos un cuţit tocmai la Reginald. Nu e vorba de unul dintre tovarăşii lui de curvăsăreală, de bătăi şi de beţie; e Reginald, cărturarul lui.

— L-ai provocat, îl acuz eu pe Reginald.

Cu fruntea plecată în continuare, scutură din cap.

— Trebuie că l-ai înfuriat.

— N-am făcut nimic! L-a apucat deodată, bombăne el.

— Era beat? îl întreb pe Montague.

Montague are un aer înverşunat, de parcă ar fi încasat el însuşi pumnul.

— Nu. Ducele de Norfolk mi l-a azvârlit practic în braţe pe Reginald. L-a scos târâş din iatacul regelui şi l-a împins spre mine. Îl auzeam pe rege urlând în urma lui ca un animal. Chiar cred că regele l-ar fi omorât.

Nu îmi pot închipui scena. Nu-mi pot crede urechilor. Reginald ridică privirea spre mine. Vânătaia i se înnegreşte pe obraz şi în ochi i se citeşte groaza.

— Cred că şi-a pierdut minţile, spune el. Parcă era nebun. Cred că regele nostru a înnebunit.

*

Îl facem pachet pe Reginald şi îl trimitem la mănăstirea cartuziană din Sheen, unde se poate ruga în linişte printre fraţii lui, în timp ce i se vindecă vânătăile. Îndată ce este în stare să călătorească, îl trimitem înapoi la Padova, fără să suflăm o vorbă la curte. A circulat o părere cum că avea să fie numit arhiepiscop de York; dar nu mai e cazul. Nu va mai ajunge niciodată preceptorul prinţesei. Mă îndoiesc că se va mai putea întoarce vreodată la curte sau să trăiască în Anglia.

— E mai bine că a plecat din ţară, spune sec Montague. Nu îndrăznesc să-i vorbesc regelui despre el. E tot timpul furios. Îl ocărăşte pe Norfolk pentru că l-a împins pe Wolsey la moarte; îşi ocărăşte propria soră pentru că o îndrăgeşte pe regină. Nici nu vrea s-o vadă pe ducesa de Norfolk, care şi-a afirmat deschis loialitatea faţă de regină; nu-i cere părerea lui Thomas More, de teama a ceea ce i-ar putea spune. Susţine că nu

se poate încrede în nimeni, în nici unul dintre noi. E mai bine pentru familia noastră şi pentru Reginald însuşi să nu se arate la faţă o vreme.

— Spunea că regele a înnebunit, îi zic eu cu glas foarte scăzut.

Montague se asigură că uşa din spatele nostru este bine închisă.

— Ca să fiu sincer, mamă, cred că regele şi-a pierdut discernământul. O iubeşte pe regină şi s-a bazat întotdeauna pe judecata ei. Ea i-a stat alături neîndoios de când s-a instalat pe tron, la şaptesprezece ani. Nu-şi închipuie ce înseamnă să cârmuiască fără ea. N-a făcut-o niciodată fără ea. Însă este îndrăgostit nebuneşte de Lady, iar ea îl tortureazǎ zi şi noapte cu dorinţe trupeşti şi cu certuri. Iar el nu mai este tinerel, nu e un băieţel care să se îndrăgostească şi să se dezîndrăgostească cât ai zice peşte. Nu mai e la vârsta la care să sufere de lingoare. A trecut de momentul în care îi recita poezii şi-i cânta serenade la fereastră. E înnebunit de dorinţă trupească. Câteodată cred că o să-şi facă rău. Reginald l-a lovit unde îl doare mai tare.

— Vai de noi atunci, spun eu gândindu-mă la Montague, care se află la curte, la Ursula, care se opinteşte cu povara numelui Stafford, şi la Geoffrey, care se ceartă întruna cu vecinii şi încearcă să conducă Parlamentul, ai cărui membri sunt mai înspăimântaţi şi mai neliniştiţi ca niciodată. Era mai bine dacă ne făceam nevăzuţi o vreme.

— Trebuia să-i prezinte regelui darea de seamă, spune Montague tranşant. Şi a avut nevoie de multă îndrăzneală să spună adevărul. Dar îi este mai bine în străinătate. Aşa, cel puţin putem fi siguri că nu are cum să-l mai supere pe rege.

Castelul Windsor, comitatul Berkshire, vara anului 1531

Prinţesa şi cu mine, însoţite de doamnele noastre de onoare, mergem la Castelul Windsor s-o vedem pe mama ei, în timp ce regele e plecat în procesiunea de vară cu suita lui itinerantă. Curtea este iarăşi împărţită; regele şi ţiitoarea lui colindă iarăşi pe la marile case ale Angliei, vânând cât e ziua de lungă, dănţuind toată noaptea şi asigurându-se unul pe celălalt că sunt nemaipomenit de fericiţi. Mă întreb cât timp va răbda Henric toate astea. Mă întreb când o să-l împingă goliciunea din viaţa lui înapoi acasă, în braţele nevesti-sii.

Regina ne întâmpină în poarta castelului, cu uşa masivă în spate şi grilajul cu ţepi atârnându-i deasupra creştetului şi, chiar de la depărtare, pe când urcăm dealul spre zidurile cenuşii groase, ceva în ţinuta ei mândră şi din felul în care întoarce capul îmi spune că şi-a adunat şi ultima fărâmă de curaj şi că numai asta o mai ajută să reziste.

Descălecăm, iar eu fac numaidecât o reverenţă, în vreme ce regina şi fiica ei se strâng în braţe în tăcere, ca şi cum Caterinei de Aragon, regina cu sânge de două ori regesc, nu i-ar mai păsa de etichetă şi nu vrea decât să-şi strângă fata la piept şi să nu-i mai dea drumul.

Noi două nu apucăm să stăm de vorbă între patru ochi decât după cină, când prinţesa Maria a fost trimisă să-şi spună rugăciunile şi apoi să se culce; atunci Caterina mă cheamă la ea în iatac, ca pentru a ne ruga împreună, şi tragem două scaune lângă foc, încuiem uşa şi suntem în sfârşit singure.

— L-a trimis pe ducele de Norfolk să-mi bage minţile în cap, spune ea.

Îi văd expresia amuzată şi, preţ de o clipă, uitând de grozăvia situaţiei în care se găseşte, zâmbim amândouă şi apoi izbucnim în râs.

— Şi a fost nemaipomenit de elocvent? întreb eu.

Ea mă ia de mână şi izbucneşte într-un hohot de râs.

— Doamne, cât îmi lipseşte tată-său! spune ea cu foc. Era un om fără nici un pic de carte, dar cu inimă mare. Însă ducele acesta, fiu-său, nu are nici de una, nici de cealaltă! (Se întrerupe din vorbă.) Zicea întruna: „Cele mai înalte autorităţi teologice, cele mai înalte autorităţi teologice“, iar când l-am întrebat la ce se referă, mi-a zis: „Levitiaticul, Levitiaticul“.

Simt că mă înec de râs.

— Şi când i-am zis că aveam impresia că este un lucru general recunoscut că pasajul din Deuteronom arată că un bărbat ar trebui să se însoare cu văduva fratelui său, mi-a zis: „Poftim? Deuteronomia? Cine, Suffolk? Vreţi să spuneţi Deuteronomia? Să nu mă luaţi pe mine cu Scriptura, n-am citit o iotă din ea. Am un preot pentru asta. Am un preot care face treaba asta în locul meu“.

— Ducele de Suffolk, Charles Brandon, era şi el acolo? o întreb, şi-mi trece pe dată hlizeala.

— Bineînţeles. Charles ar face orice pentru rege. Întotdeauna a făcut-o. N-are nici o fărâmă de discernământ. Este sfâşiat, bineînţeles. Soţia lui, regina văduvă, este în continuare prietena mea, ştiu.

— Jumătate de ţară îţi este prietenă, îi spun. Toate femeile.

— Dar nu are nici o importanţă, spune ea pe un ton stăpânit. Nu are nici o importanţă dacă ţara crede că am dreptate sau nu. Eu trebuie să îmi trăiesc viaţa din postura pe care mi-a dat-o Dumnezeu. Nu am de ales. Mama mea a zis că trebuie să ajung regina Angliei când n-aveam mai mult de patru anişori, însuşi prinţul Arthur mi-a ales această soartă pe patul de moarte, Dumnezeu m-a pus în postul acesta la încoronarea mea. Numai Sfântul Părinte îmi poate porunci altfel, iar el nu s-a pronunţat încă. Dar cum crezi că suportă Maria toate astea?

— Greu, îi spun sincer. Sângerează mult la cârpe şi are dureri mari. M-am sfătuit cu

vindecătoare şi am vorbit chiar şi cu un doctor, dar nimic din ce-mi recomandă nu pare să ajute. Şi când ştie că tu şi tatăl ei vă certaţi, nu poate să mănânce. E bolnavă de îngrijorare. Dacă îi dau să mănânce cu forţa, vomită totul. A aflat câte ceva din ce se întâmplă. Numai Sfânta Fecioară poate şti ce-şi închipuie. Regele însuşi i-a explicat că tu nu ţi-ai făcut datoria. E îngrozitor s-o vezi. Îşi iubeşte tatăl, îl divinizează şi îi este credincioasă în calitatea lui de rege al Angliei. Şi nu poate trăi fără tine, nu poate fi fericită ştiind că tu te lupţi pentru reputaţia şi pentru cinstea ta. Lucrul ăsta îi macină sănătatea. (Mă opresc din vorbă şi mă uit la chipul ei plecat.) Şi durează la nesfârşit, iar eu nu ştiu să-i spun când se va sfârşi toată povestea asta.

— Eu nu pot decât să-l slujesc pe Dumnezeu, spune ea îndârjită. Oricare ar fi preţul, nu pot decât să mă supun legilor Lui. Şi mie îmi distruge viaţa, şi pe a regelui. Toată lumea zice că parcă e posedat. Nu e dragoste, l-am văzut îndrăgostit. E ca o boală. Femeia aia nu-i aprinde inima, inima lui iubitoare şi credincioasă. Îi inflamează orgoliul şi i-l hrăneşte ca pe un monstru. Face apel la ştiinţa lui de carte şi îl îmbrobodeşte cu vorbe. Mă rog în fiecare zi ca Sfântul Părinte să-i scrie limpede şi răspicat regelui să renunţe la femeia aia. De dragul lui Henric, nici măcar de dragul meu. De dragul regelui nostru iubit, căci femeia aia îl nenoroceşte.

— A plecat în procesiune cu ea?

— A plecat în procesiune lăsându-l pe Thomas More să vâneze eretici prin Londra şi să-i ardă pe rug pentru că au cutezat să critice Biserica. Meşteşugarii londonezi sunt persecutaţi, dar ea are voie să citească volume interzise.

Preţ de o clipă nu-i mai observ oboseala de pe chip, ridurile din jurul ochilor sau paloarea obrajilor. O văd în ea pe prinţesa care l-a pierdut pe tânărul pe care îl iubea, prima ei dragoste, şi pe fata care şi-a ţinut promisiunea pe care i-a făcut-o.

— Vai, Caterina, îi spun eu duios. Cum am ajuns aici? Cum s-a putut întâmpla aşa ceva?

— Îţi vine să crezi că a plecat fără să-şi ia rămas-bun? spune ea gânditoare. N-a mai făcut asta niciodată, de când e. Nici măcar în anii din urmă. Oricât de furios era, oricât de supărat, nu mergea niciodată la culcare fără să-mi spună noapte bună, şi nu pleca niciodată fără să-şi ia rămas-bun. Dar de data asta a încălecat şi dus a fost, iar când i-am trimis vorbă că îi doresc drum bun, mi-a răspuns… (Glasul i se împotmoleşte şi se întrerupe din vorbă.) Mi-a zis că nu are nevoie de urările mele.

Tăcem. Lui Henric nu-i stă în fire să fie necioplit. Mamă-sa l-a învăţat foarte bine cum trebuie să se poarte un suveran. Se mândreşte cu politeţea şi cu purtarea lui curtenească. Faptul că se arată necurtenitor – de o manieră atât de grosolană – în public faţă de soţia lui, regina, este o altă tuşă groasă adăugată la portretul acestui rege nou care se conturează: un rege care scoate pumnalul la un bărbat mai tânăr şi neînarmat, care îngăduie curtenilor lui să hăituiască un bătrân până la moarte, care a

privit cum favorita şi fraţii ei se fac că târăsc un cardinal al Bisericii în iad.

Clatin din cap gândindu-mă la neghiobia bărbaţilor, la cruzimea lor, la cruzimea fără noimă, brutală, a bărbatului prost.

— Se grozăveşte, spun eu cu convingere. În unele privinţe, a rămas prinţişorul de pe vremuri. Se grozăveşte ca să-i facă ei pe plac.

— A fost rece, spune regina. (Îşi strânge şalul pe după umeri de parcă răceala lui ar fi ajuns-o chiar şi aici, în iatacul ei.) Solul meu mi-a spus că, atunci când s-a întors cu spatele, regele avea privirea strălucitoare şi rece.

*

Doar câteva săptămâni mai târziu, când tocmai ne pregăteam să ieşim să ne plimbăm călare, primim solie de la rege. Caterina vede pecetea casei regale şi o desface chiar acolo, în curtea grajdului, cu chipul radiind de speranţă. Preţ de o clipă, mă gândesc că regele ne porunceşte să ne alăturăm lui în periplul de vară, că i-a trecut proasta dispoziţie şi vrea să îşi vadă soţia şi fiica.

Încet, pe măsură ce citeşte scrisoarea, chipul i se întunecă.

— Nu sunt veşti bune – e tot ce-mi spune.

Văd cum Maria îşi duce mâna la pântec de parcă i s-ar fi făcut greaţă deodată şi se întoarce cu spatele la cal, ca şi cum n-ar suporta ideea de a sta în şa. Regina îmi întinde scrisoarea şi iese din curtea grajdului, dispărând în interiorul palatului fără un cuvânt.

Citesc. Este un ordin lapidar din partea unuia dintre secretarii regelui: regina trebuie să-şi facă bagajele şi să părăsească numaidecât Palatul Greenwich şi să se ducă la More, una dintre reşedinţele răposatului cardinal. Însă Maria şi cu mine nu plecăm cu ea. Noi avem poruncă să ne întoarcem la Palatul Richmond. Regele va trece pe acolo în periplul său ca să ne vadă.

— Ce pot face? întreabă Maria, uitându-se după mama ei. Ce ar trebui să fac?

Nu are decât cincisprezece ani; nu poate face nimic.

— Trebuie să îi dăm ascultare regelui, îi spun. Aşa cum va face şi mama ta. I se va supune.

— Mama n-o să consimtă niciodată la un divorţ, se răsteşte Maria la mine, cu o expresie chinuită pe chip.

— O să i se supună în toate privinţele în care i-o îngăduie conştiinţa, mă corectez eu.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Ajungem acasă şi am sentimentul că o să se dezlănţuie o furtună de îndată ce uşa de la iatacul Mariei se închide în urma noastră. Pe tot drumul către casă, în luntrea regală, în vreme ce oamenii o aclamau de pe mal, a fost demnă şi stăpânită. A stat în jilţul ei de aur din fundul luntrii, întorcând capul când într-o parte, când într-alta. Când au ovaţionat-o luntraşii, a ridicat mâna; când nevestele de pescari de pe cheiul Lambeth i-au strigat: „Domnul să te binecuvânteze, prinţesă, pe tine şi pe mama ta, regina", a înclinat uşor din cap, ca să arate că le-a auzit, dar nu mai mult, ca să nu pară că ar fi lipsită de loialitate faţă de tatăl său. Ziceai că e o fantoşă, dar îndată ce am ajuns acasă şi uşa s-a închis în urma noastră, s-a prăvălit de parcă cineva i-ar fi tăiat deodată toate sforile.

Se prăbuşeşte pe podea într-un hohot de plâns deznădăjduit; nu mă pricep s-o alin; nu ştiu cum s-o fac să se oprească. Îi curg ochii şi nasul, şi de la atâta suspinat i se întoarce stomacul pe dos şi varsă de supărare. Aduc un lighean şi o mângâi pe spate, dar ea tot nu conteneşte. Îi vine iarăşi să verse, dar nu dă afară decât fiere.

— Încetează, îi spun. Încetează, Maria, te rog.

Nu a mai refuzat niciodată să-mi dea ascultare până acum, dar îmi dau seama că nu are cum să înceteze; parcă despărţirea părinţilor ei a sfâşiat-o în două. Se îneacă şi tuşeşte şi continuă să plângă în hohote, de-ai zice că o să îşi scuipe afară plămânii, inima.

— Încetează, Maria, îi spun. Încetează cu plânsul.

Cred că nici măcar că mă aude. Îşi varsă măruntaiele de parcă ar fi un trădător pe care îl eviscerează, înecându-se cu propriile lacrimi, cu fiere sau spută, şi continuă să plângă.

O ridic de jos şi o înfăşor strâns cu şalurile ei, cum ai înfăşa un prunc. Vreau să se simtă ţinută strâns, deşi mamă-sa n-o poate cuprinde în braţe, iar tată-său i-a dat drumul din ale lui. Îi strâng şalurile pe după pântecul care se zbuciumă, iar ea întoarce capul şi icneşte în timp ce îi petrec ţesătura pe după mijloc, înfăşurând-o strâns. O forţez să se întindă pe spate în pat, ţintuind-o de umerii osoşi, dar continuă să hohotească sfâşiată de durere. O leagăn ca pe un nou-născut, îi şterg lacrimile care îi curg din ochii umflaţi şi roşii de plâns, îi suflu nasul, îi tamponez saliva care i se prelinge pe la colţul gurii.

— Şş! o liniştesc. Şş, micuţă Maria, şş!

Afară se întunecă, iar suspinele se domolesc; trage adânc aer în piept şi apoi scoate un mic sughiţ de durere, după care trage iar aer în piept. Îi pun mâna pe fruntea care dogorăşte şi îmi spun că împreună aproape că au reuşit să-şi omoare unicul copil. În noaptea asta care nu se mai sfârşeşte, în vreme ce Maria adoarme plângând şi apoi se trezeşte şi începe iar să urle de parcă nu i-ar veni să creadă că tatăl ei a părăsit-o pe mamă-sa şi că amândoi au abandonat-o, uit că regina Caterina face lucrul corect, că

împlineşte voia lui Dumnezeu, că a jurat să ajungă regina Angliei şi că Dumnezeu a chemat-o pe tron, aşa cum îi cheamă pe toţi cei pe care îi iubeşte. Uit că scumpa mea Maria este o prinţesă şi că nu are voie să se dezică vreodată de numele ei, că Dumnezeu a chemat-o şi că ar fi un păcat să îi iei tronul, la fel cum ar fi un păcat să-i tăgăduieşti existenţa. Nu mă gândesc decât că această copilă, această fată de cincisprezece ani plăteşte groaznic de scump pentru bătălia părinţilor ei; şi ar fi mai bine pentru ea, aşa cum a fost pentru mine, să renunţe cu totul la numele regesc şi la orice pretenţie la tron.

*

Curtea se împarte, ca o ţară care se pregăteşte de război. Unii sunt invitaţi să-l însoţească pe rege în periplul pe la marile domenii de vânătoare din Anglia, unde lumea călăreşte toată ziua şi se veseleşte toată noaptea. Unii rămân cu regina la More, unde are un menaj îndestulător şi o suită numeroasă. Foarte mulţi profită ca să se ducă pe la casele şi moşiile lor şi se roagă să nu fie obligaţi să aleagă între a-l sluji fie pe rege, fie pe regină.

Montague îl însoţeşte pe rege. Locul lui este alături de suveran, însă îi rămâne devotat întotdeauna reginei. Geoffrey se duce acasă, în Sussex, la Lordington, la soţia lui care naşte primul lor copil. Îl botează Arthur, după fratele pe care Geoffrey l-a iubit cel mai mult. Geoffrey îmi scrie pe dată să-mi ceară o alocaţie pentru fiul lui nou-născut. E un tânăr care nu ştie să ţină de bani, şi gândul la mărinimia lui de lord mă face să râd. Este prea mărinimos cu prietenii lui şi ţine o gospodărie prea costisitoare. Ştiu că ar trebui să-l refuz; dar nu pot. În plus, a dăruit familiei încă un băiat, iar acesta este un dar nepreţuit.

Eu stau cu prinţesa Maria la Palatul Richmond. Încă mai speră să i se îngăduie să meargă la mama ei, scriindu-i misive atent ticluite şi afectuoase tatălui ei. Doar arareori primeşte răspuns.

Cred că este o solie de la el când văd, de la fereastra sălii ei de primiri, şase călăreţi pe drum, venind spre palat şi intrând pe porţile masive. Aştept în uşa sălii de primiri să-mi fie adusă scrisoarea. O să i-o duc prinţesei când va ieşi din capela ei. Constat că am început să mă tem ce veşti ajunge să citească.

Însă nu este solul casei regale, ci bătrânul Tom Darcy, care urcă încet scările, ţinându-se de şale, până când mă zăreşte aşteptând şi atunci se îndreaptă de spate şi execută plecăciunea de rigoare.

— Milord, exclam eu surprinsă.

— Margaret Pole, contesă! răspunde el şi întinde braţele, ca să-l sărut pe obraz. Arăţi bine.

— Mă simt bine, spun.

Aruncă o privire spre uşa închisă a sălii de primiri şi ridică o sprânceană sură.

— Nu la fel de bine, spun eu scurt.

— În orice caz, pe Domnia Ta am venit să te văd, spune el.

Îl conduc în odăile mele. Doamnele mele sunt în capelă, cu prinţesa, aşa că suntem cu desăvârşire singuri în încăperea frumoasă, însorită.

— Pot să-ţi ofer ceva de băut? îl întreb. Sau de mâncare?

El clatină din cap.

— Sper să vin şi să plec neobservat, spune el. Dacă întreabă cineva de ce am fost aici, poţi să îi spui că m-am oprit în drum spre Londra să-mi prezint omagiile prinţesei, dar am plecat fără s-o văd pentru că era…

— Nu se simte bine, spun.

— E bolnavă?

— Lingoare.

El dă din cap în semn că înţelege.

— Nu e de mirare. Am venit să vorbesc cu tine despre regină, mama ei, şi despre ea, biata tânără.

Aştept.

— La următoarea întrunire a Parlamentului, după Crăciun, o să încerce să pună în discuţie mariajul regelui, spre dezbaterea Angliei, departe de influenţa papei. Va cere sprijin Parlamentului.

Fac un mic semn din cap, iar lordul Darcy remarcă.

— Au de gând să anuleze căsătoria şi să o dezmoştenească pe prinţesă, spune Darcy cu glas scăzut. I-am spus lui Norfolk că nu pot fi martor la aşa ceva. Mi-a spus să-mi ţin gura. Am nevoie să mi se alăture şi alţii, dacă iau deschis atitudine. (Se uită la mine.) Geoffrey o să mă susţină? Montague?

Îmi dau seama că îmi răsucesc inelele pe degete, iar el îmi ia mâinile şi mi le strânge într-ale lui, oprindu-le tremurul.

— Am nevoie de susţinerea ta, spune el.

— Îmi pare rău, zic într-un târziu. Ai dreptate, o ştiu eu şi o ştiu şi fiii mei. Dar nu cutez să îi las să se pronunţe deschis.

— Regele va uzurpa drepturile Bisericii, mă avertizează Tom. O să uzurpe drepturile Bisericii doar ca să-şi acorde permisiunea de a se lepăda de o soţie fără prihană şi de a dezmoşteni o copilă nevinovată.

— Ştiu! răbufnesc eu. Ştiu! Dar nu cutezăm să-l înfruntăm. Nu încă!

— Atunci când? mă întreabă el tăios.

— Când n-o să avem încotro, îi spun. Când chiar n-o să avem încotro. În ultima clipă. Nu înainte. În caz că regele o să se lumineze la minte şi ceva o să se schimbe,

sau papa o se pronunţe limpede, sau vine împăratul, în caz că reuşim să trecem peste asta fără să ne punem contra celui mai puternic bărbat din Anglia, poate chiar din lume.

M-a ascultat cu mare atenţie, iar acum încuviinţează şi mă cuprinde pe după umeri, ca atunci când eram o copilă, iar el era chipeşul lord al Nordului.

— Ah, draga mea Lady Margaret, te temi, îmi spune el pe un ton blând.

Dau din cap că da.

— Aşa este. Îmi pare rău. Nu mă pot împiedica. Mă tem pentru băieţii mei. Nu pot risca să sfârşească în Turn. Nu ei. Nu şi ei. (Îi scrutez chipul îmbătrânit, căutând înţelegere.) Fratele meu…, spun eu în şoaptă. Vărul meu…

— Nu ne poate acuza pe toţi de trădare, spune el îndârjit. Dacă suntem uniţi. Nu ne poate acuza pe toţi.

Rămânem tăcuţi o vreme, după care îmi dă drumul din strânsoare, se caută în surtuc şi scoate o emblemă frumos brodată, din cele pe care soldaţii şi le prind la guler înainte de bătălie. Reprezintă cele cinci răni ale lui Hristos. Două braţe cu palme însângerate, două picioare, străpunse şi sângerânde, o inimă însângerată, cu o dâră din broderie roşie şi, în fine, aidoma unui nimb peste toate, o roză albă. Mi-o aşază delicat în palme.

— Ce frumoasă este!

Sunt uluită de calitatea lucrăturii şi mişcată de imaginea care face legătura între patimile lui Hristos şi roza casei mele.

— Am pus să le brodeze când plănuiam o campanie împotriva maurilor, zice el. Îţi mai aminteşti? Cu ani în urmă. Cruciada noastră. Nu s-a ales nimic de misiune, dar am păstrat emblemele. Am pus s-o facă pe asta cu trandafirul casei voastre pentru vărul Domniei Tale, care mă însoţea.

O îndes în buzunarul rochiei.

— Rămân îndatorată. O s-o aşez lângă rozariu şi o să mă rog pe ea.

— Iar eu o să mă rog să nu trebuiască vreodată să o scot pe timp de război, spune el sumbru. Ultima dată, le-am dat-o oamenilor mei, care juraseră să apere Biserica de păgâni. Mă rog la Dumnezeu să nu trebuiască vreodată să ne apărăm de erezie aici.

*

Lordul Darcy nu este singurul oaspete care ne vizitează la Palatul Richmond, căci vremea călduroasă continuă, iar suita regelui se ţine departe de capitala regatului. Ruda mea Elizabeth, ducesa de Norfolk, soţia lui Thomas Howard, vine pe la noi şi ne aduce vânat şi o mulţime de bârfe proaspete.

Îi prezintă prinţesei omagiile ei şi apoi vine în iatacul meu. Doamnele ei şi ale mele

şed la un loc, puţin mai departe de noi, iar ea le cere la două dintre ele să cânte. Cum stăm ferite de ochii lor şi muzica ne îneacă glasurile scăzute, ea îmi spune:

— Târfa Boleyn a dat poruncă să-mi mărit propria fiică.

— Nu se poate! exclam eu.

Ea încuviinţează, având grijă să nu i se vadă tulburarea pe chip.

— Ea îi dă ordine regelui, regele îi dă ordine soţului meu, şi pe mine nu mă întreabă nimeni. De fapt, a ajuns ea să-mi poruncească mie, o Stafford din naştere. Stai să auzi pe cine a ales!

Aştept cuminte.

— Fiica mea Mary se va căsători cu bastardul regelui.

— Cu Henric Fitzroy? întreb, nevenindu-mi să-mi cred urechilor.

— Da. Stăpânul meu este încântat, bineînţeles. Îşi face o mulţime de speranţe. Eu n-aş fi amestecat-o pe Mary a mea în povestea asta nici moartă. Când te vezi data viitoare cu regina, spune-i că dragostea şi credinţa pe care i le port nu au pregetat nici o clipă. Nu am avut nimic de-a face cu această căsătorie. Îmi este ruşine de ea.

— Să o amestecaţi? întreb eu, prudentă.

— Îţi spun eu ce cred că o să se întâmple, spune ea şoptind furioasă. Cred că regele o s-o repudieze pe regină, orice ar spune lumea, o s-o trimită la o mănăstire şi o să se proclame burlac.

Încremenesc, de parcă cineva mi-ar spune că la uşă aşteaptă o nouă molimă.

— Cred că o s-o renege pe prinţesă. Va spune că este nelegitimă.

— Nu se poate, şoptesc eu.

— Asta cred. Cred că o să se însoare cu femeia Boleyn, iar dacă ea îi dăruieşte un fiu, o să-l proclame pe acela moştenitor.

— Căsătoria ar fi nulă, spun eu cu glas scăzut, agăţându-mă de singurul lucru pe care îl ştiu sigur.

— Întru totul. O să fie consfinţită în iad, împotriva voinţei lui Dumnezeu! Dar ce englez va cuteza să-i spună regelui lucrul ăsta? Tu?

Înghit în sec. N-o să-i spună nimeni. Toată lumea ştie ce-a păţit Reginald doar pentru că i-a prezentat părerea universităţilor franceze.

— O s-o dezmoştenească pe prinţesă, spune ea. Să-l ierte Dumnezeu. Dar dacă femeia Boleyn nu-i face un băiat, îl are pe Fitzroy pe post de rezervă şi o să-l proclame pe el moştenitorul lui.

— Pe băiatul lui Bessie Blount? În locul prinţesei noastre?

Încerc ca vorbele mele să sune înţepător, dar îmi vine foarte lesne să îi dau crezare.

— Este ducele de Richmond şi de Somerset, îmi reaminteşte ea. Comandantul Nordului, Lord Locotenent al Irlandei. Regele i-a acordat oricum toate titlurile

importante, aşa că ce-o fi dacă-l mai face şi prinţ de Wales pe lângă toate celelalte?

Ştiu că ăsta era vechiul plan al cardinalului. Sperasem că a renunţat la el.

— Nimeni n-ar subscrie la aşa ceva, spun eu. Nimeni nu ar îngădui ca un moştenitor legitim să fie înlocuit cu un bastard.

— Şi cine s-ar împotrivi? întreabă ea. Nimănui nu i-ar plăcea, dar cine ar cuteza să se împotrivească?

Închid o clipă ochii şi clatin din cap. Ştiu că, dacă trebuie s-o facă cineva, noi ar trebui să fim aceia.

— Îţi spun eu cine s-ar răscula dacă i-ai conduce tu, spune şoptind pătimaş. Oamenii de rând şi toţi cei care ar purta o sabie la porunca papei, oricine i-ar urma pe spanioli când o să ne invadeze pentru prinţesa lor, oricine o iubeşte pe regină şi o susţine pe prinţesă, şi orice Plantagenet din lumea asta. Într-un fel sau altul, cam toată lumea din Anglia.

Întind o mână.

— Luminăţia Voastră, ştiţi că nu îngădui să se vorbească despre lucrurile astea în casa prinţesei. De dragul ei şi al meu, nici nu vreau să aud despre aşa ceva.

Ea încuviinţează din cap.

— Dar este adevărat.

— Dar de ce şi-ar dori femeia Boleyn o asemenea partidă? o întreb curioasă. Fiica voastră vine cu o zestre imensă, iar tatăl ei deţine o bună bucată din Anglia – şi are o mulţime de arendaşi. De ce ar vrea femeia Boleyn să-i acorde atâta putere lui Henric Fitzroy?

Ducesa face un semn din cap.

— Îi convine mai mult decât cealaltă opţiune a lui Fitzroy, spune ea. Nu suportă ideea ca el să se însoare cu prinţesa Maria. Nu suportă s-o ştie pe prinţesă moştenitoare.

— Asta nu s-ar fi întâmplat niciodată, spun eu sec.

— Cine ar fi împiedicat-o? mă provoacă ea.

Strecor mâna în buzunarul în care îmi ţin rozariul şi emblema lui Tom Darcy, cu cele cinci răni ale lui Hristos sub roza albă a casei mele. Ar împiedica-o Tom Darcy? Ne-am alătura lui? Aş coase emblema asta pe gulerul fiului meu şi l-aş trimite să lupte pentru prinţesă?

— În orice caz, conchide ea, am venit să-ţi spun că nu am uitat de dragostea şi credinţa pe care i le port reginei. Dacă o vezi, spune-i că aş face orice, că voi face tot ce pot. Vorbesc cu ambasadorul spaniol. Vorbesc cu rudele mele.

— Nu pot fi părtaşă la aşa ceva. Nu-i pot mobiliza susţinătorii.

— Ei bine, ar trebui s-o faci, îmi spune ea de la obraz.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1531

Lady Margaret Douglas, nepoata regelui, fiica reginei Scoţiei, sora lui, primeşte poruncă să ne părăsească, deşi ea şi prinţesa au devenit cele mai bune prietene. Nu va fi trimisă la mamă-sa, ci va merge să slujească la curte, să facă parte din suita femeii Boleyn, ca şi cum ar fi o regină.

Este încântată de ideea de a trăi la curte şi speră că frumuseţea ei oacheşă o să întoarcă nişte capete; brunetele sunt la modă, părul negru şi pielea măslinie al femeii Boleyn fiind foarte lăudate. Dar detestă gândul de a sluji o femeie de rând şi, înainte să păşească în luntrea casei regale, care a venit s-o ia, se lipeşte de prinţesa Maria şi mă strânge tare în braţe.

— Nu ştiu de ce nu pot rămâne cu voi! exclamă ea.

Ridic mâna în semn de rămas-bun. Nici eu nu ştiu de ce.

*

Am de pregătit o nuntă de vară, şi îmi abat gândurile de la grijile pentru prinţesă pentru a redacta contractele şi a consimţi asupra clauzelor cu aceeaşi bucurie cu care aleg florile pentru ghirlanda miresei – nepoata mea, Caterina, fiica mai mare a lui Montague. Nu are decât zece ani, dar mă bucur că i l-am obţinut pe Francis Hastings. Sora ei, Winifred, este logodită cu fratele lui, Thomas Hastings, aşa încât averile noastre sunt legate de o familie aflată în plină ascensiune; tatăl băieţilor, ruda mea, tocmai a fost numit conte. Organizăm o mică ceremonie de logodnă şi un ospăţ de nuntă pentru cele două fetiţe, iar prinţesa Maria zâmbeşte asemenea unei surori mai mari când cele două perechi coboară mână în mână de-a lungul naosului, la fel de mândră de ele cum sunt şi eu.

Anglia, Crăciunul anului 1531

Crăciunul ăsta nu aduce prea multă bucurie nici pentru prinţesă şi nici pentru mama ei, regina. Nici măcar tatăl ei, regele, nu pare fericit; serbarea de la Greenwich este cât se poate de fastuoasă, dar lumea zice că la curte era veselie când era regina pe tron, iar acum regele este obsedat de o femeie imposibil de mulţumit şi care nu-i oferă nici o plăcere.

Regina se află la More, unde este bine slujită şi preamărită; dar este singură. Prinţesa Maria şi cu mine primim poruncă să mergem la Beaulieu, în Essex, şi serbăm Crăciunul acolo. Mă străduiesc să fac cele douăsprezece zile de Crăciun cât mai fericite cu putinţă pentru ea; dar, cu toată benchetuiala, şi dansul, şi balurile mascate, şi ospeţele, cu ceremonia aprinderii focului de Ajun şi înălţarea cununii de Crăciun, ştiu că Mariei îi este dor de mamă-sa şi se roagă pentru tată-său şi că nimeni din Anglia nu se bucură cu adevărat zilele astea.

Palatul Richmond, la vest de Londra, mai 1532

Este o vară timpurie frumoasă, ca şi cum provincia însăşi şi-ar dori ca toată lumea să-şi amintească perioada aceasta. În fiecare dimineaţă, din fluviu se înalţă o negură sidefie care învăluie apa ce clipoceşte încet, iar raţele şi gâştele ies din ea bătând alene din aripi.

La răsărit căldura topeşte negura şi lasă iarba sclipind de rouă, aşa încât fiecare pânză de praf este o broderie din dantelă şi diamante. Acum simt mirosul fluviului, jilav, ud şi verde, iar uneori, dacă stau nemişcată pe ponton, privind printre buruienile plutitoare şi smocurile de mentă-de-apă cu miros dulceag, observ bancuri de peştişori şi unduirile păstrăvilor.

Pe luncile care se întind de la palat până la fluviu vacile se afundă până la genunchi în iarbă deasă, grasă, presărată cu piciorul-cocoşului şi dau din cozi să alunge muştele care bâzâie în jurul lor. Înaintează îndrăgostite, greabăn la greabăn cu taurul, iar viţeii se ţin după mamele lor, împleticindu-se pe picioarele nesigure.

Întâi sosesc lăstunii mari, apoi rândunelele şi după aceea lăstunii mici şi, curând, pe fiecare zid al palatului cuibuşoarele din lut se construiesc şi se reconstruiesc într-o frenezie. Cât e ziua de lungă, păsările zboară între fluviu şi cornişe, adăstând doar cât să se ciugulească pe acoperişurile grajdurilor, drăgălaşe ca nişte mici călugăriţe în penajul lor negru cu alb. Când părinţii trec în zbor pe lângă cuiburi, puii proaspăt ieşiţi din ou îşi înalţă căpşoarele şi ţipă, cu ciocurile galbene deschise larg.

Suntem cuprinşi de bucuria anotimpului. Serbăm ziua de armindeni şi organizăm dansuri în pădure şi întreceri de bărci şi de înot. Curtenii se dau în vânt după pescuit şi fiecare tânăr îşi aduce o undiţă şi un fir şi facem un foc pe mal, iar bucătarii prăjesc ce prind ei în unt, în cazanele puse direct pe jar, şi servesc bucatele sfârâind, fierbinţi. Pe când soarele apune şi mica lună argintie se înalţă pe cer, ne urcăm în luntre, iar muzicanţii ne cântă şi muzica se înalţă peste ape în timp ce bolta cerului capătă

culoarea piersicii şi fluviul devine o cărare de aur roşiatic care ne-ar putea duce oriunde, iar curentul pare că ne-ar putea purta departe în larg.

Ne întoarcem acasă după lăsarea serii, îngânându-l pe cântăreţul din lăută, fără torţe, aşa încât cenuşiul amurgului adastă peste apă, iar liliecii continuă să se scufunde în fluviul argintiu netulburaţi, când aud un răpăit de tobe pentru luntraşi care răsună peste apă ca o salvă de tun îndepărtată, şi zăresc barca lui Montague cu torţe la prova şi la pupa îndreptându-se în viteză spre noi.

Luntrile noastre acostează şi îi poruncesc prinţesei Maria să intre în palat, gândindu-mă că o să vorbesc cu Montague între patru ochi, dar pentru prima dată nu face o faţă de copil îmbufnat, plecând fără tragere de inimă unde a fost trimisă. Se opreşte să se uite în ochii mei şi spune:

— Draga mea, scumpa mea guvernantă, cred că ar trebui să mă întâlnesc cu fiul tău. Cred că ar trebui să ne spună amândurora ce a venit să-ţi spună ţie. A sosit vremea. Am şaisprezece ani. Sunt suficient de mare.

Luntrea lui Montague a oprit în dreptul pontonului; aud zăngănitul pasarelei în urma mea şi paşii luntraşilor care formează garda de onoare cu vâslele înălţate deasupra capetelor.

— Sunt îndeajuns de curajoasă, îmi făgăduieşte ea. Indiferent ce ar avea de spus.

— Lasă-mă să aflu ce se întâmplă, şi o să vin numaidecât să-ţi spun, trag eu de timp. Eşti suficient de mare. A sosit vremea, aşa este. Dar…

Mă întrerup din vorbă şi schiţez un mic gest ca pentru a spune: „Eşti atât de plăpândă, de fragilă, cum o să poţi face faţă unor veşti proaste?“.

Ea înalţă capul şi îşi îndreaptă umerii. O moşteneşte pe mamă-sa în felul în care se pregăteşte pentru ce e mai rău.

— Pot îndura orice, spune ea. Pot îndura orice încercare la care mă supune Cel de Sus. Am fost crescută pentru asta; tu însăţi m-ai pregătit pentru asta. Spune-i fiului tău să vină şi să-mi dea raportul mie, viitoarea lui suverană.

Montague stă dinaintea noastră, ne face amândurora o plecăciune şi aşteaptă, uitându-se când la una, când la cealaltă: mama în al cărei discernământ se încrede şi tânăra de neam regesc pe care o am în grijă.

Ea îi face un semn din cap, de parcă ar fi deja regină. Se răsuceşte pe călcâie şi se aşază într-un mic frunzar pe care l-am amenajat pentru ca îndrăgostiţii să se poată bucura de priveliştea fluviului la umbra unei tufe de trandafir şi caprifoi. Se aşază de parcă ar fi un tron, iar florile care umplu aerul înserării cu mireasma lor ar fi baldachinul cu însemnele statale.

— Poţi să-mi spui, lord Montague. Ce veşti rele aduci, de ai venit de la Londra vâslind atât de iute şi bătând din tobe atât de tare?

Şi când îl surprinde uitându-se la mine, repetă:

— Poţi să-mi spui.

— Sunt veşti proaste. Am venit să-i spun mamei mele.

Aproape pe negândite, îşi scoate toca de pe cap şi cade în genunchi dinaintea ei, de parcă ar fi regină.

— Bineînţeles, spune ea pe un ton calm. Am ştiut îndată ce ţi-am zărit luntrea. Dar poţi să-mi spui şi mie. Nu sunt un copil, şi nu sunt proastă. Ştiu că tatăl meu a început atacul împotriva Sfintei Biserici, şi am nevoie să ştiu ce s-a întâmplat, lord Montague. Ajută-mă. Fii un sfetnic bun şi spune-mi ce s-a întâmplat.

El se uită la ea de parcă şi-ar dori să o poată cruţa. Însă îi şopteşte fără s-o cruţe:

— Astăzi, Biserica a capitulat dinaintea regelui. Numai Dumnezeu ştie ce are să se întâmple. Dar începând de astăzi, regele va cârmui el însuşi Biserica. În Anglia nu se va mai ţine seama de papă. Nu este decât un episcop, episcopul de Roma. (Clatină din cap neîncrezător în timp ce o spune.) Papa a fost răsturnat de către rege, iar acum regele vine imediat sub Dumnezeu, iar Biserica e sub el. Thomas More a înapoiat pecetea de Lord Cancelar, a demisionat din postul său şi a plecat acasă.

Prinţesa ştie că mama ei a pierdut un prieten adevărat, iar tatăl ei, pe ultimul om care i-ar fi spus adevărul. Tace în timp ce absoarbe noutăţile.

— Regele şi-a apropriat Biserica? întreabă ea. Cu toată avuţia? Cu legile şi cu tribunalele ei? Asta înseamnă să se înstăpânească cu totul peste Anglia.

Nici eu, nici fiul meu nu o putem contrazice.

— Ei îi zic supunerea clerului, spune el cu glas scăzut. Biserica nu poate face legea, Biserica nu poate condamna erezia, Biserica nu poate plăti tribut Romei şi nu poate primi porunci de la Roma.

— Astfel încât regele să se poată pronunţa asupra propriei căsătorii, spune prinţesa.

Îmi dau seama că a cugetat îndelung asupra acestui lucru, şi că mamă-sa trebuie că i-a dezvăluit nenumăratele măsuri abile pe care regele şi noul lui sfătuitor, Thomas Cromwell, le-au întreprins.

Rămânem tăcuţi.

— Hristos Însuşi l-a desemnat pe slujitorul lui, Petru, să cârmuiască Biserica, remarcă ea. Ştiu asta. Toată lumea o ştie. Să înţelegem că Anglia trebuie să înceteze să i se supună lui Iisus Hristos?

— Asta nu este lupta noastră, o întrerup eu. E o treabă ce trebuie lămurită de oamenii Bisericii. Nu de noi.

Ochii ei albaştri de York se întorc spre mine de parcă ar spera că o să-i spun adevărul, dar ştie că n-o s-o fac.

— Vorbesc serios, stărui eu. E o chestiune de importanţă capitală. Cade în sarcina regelui şi a Bisericii să o limpezească. Cade în sarcina Sfântului Părinte să se opună, dacă aşa crede de cuviinţă. Este la latitudinea regelui să primească sfaturi şi să îşi

revendice dreptul, dacă aşa crede de cuviinţă. Cade în sarcina teologilor din Parlament să-i răspundă regelui. Thomas More trebuie să se pronunţe public, John Fisher o va face cu siguranţă. Propriul tău preceptor, Richard Fetherston, a luat deja atitudine public. E o chestiune care trebuie lămurită de bărbaţi, episcopi şi arhiepiscopi. Nu de noi.

— O, s-au pronunţat, cum nu! spune Montague cu amărăciune. Teologii s-au pronunţat numaidecât. Cei mai mulţi au consimţit fără urmă de împotrivire, iar când s-a ajuns la vot, s-au ţinut deoparte. De asta a plecat Thomas More acasă la el, în Chelsea.

Mica prinţesă se ridică din alcovul din grădină, iar Montague se ridică de jos. Nu-i ia braţul pe care i-l întinde. Se întoarce, în schimb, către mine.

— O să mă duc la mine în capelă şi o să mă rog, spune ea. O să mă rog să mă îndrume înţelepciunea în vremurile acestea dificile. Mi-aş dori să ştiu ce ar trebui să fac. (Preţ de o clipă, rămâne tăcută, uitându-se la noi amândoi.) O să mă rog pentru preceptorii mei şi pentru episcopul Fisher. Şi o să mă rog şi pentru Thomas More, spune. Găsesc că este un bărbat care ştie ce are de făcut.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1532

Aşa s-a sfârşit vara noastră lipsită de griji şi, odată cu ea, şi vremea bună, căci în timp ce prinţesa se ruga în capela ei, bătând mătănii în timp ce îi pomenea pe mama ei, pe episcopul Fisher şi pe Thomas More dinaintea Sfântului Iuda Tadeul, apărătorul deznădăjduiţilor, norii au prins a se îngrămădi deasupra văii, întunecând fluviul, şi apoi a început să plouă cu stropi mari şi grei de furtună de vară.

Vremea rea a durat săptămâni întregi. Nori grei adăstau deasupra oraşului, iar pe oamenii sfârşiţi de căldură a început să-i macine nerăbdarea. Noaptea, când norii se împrăştiau, în locul stelelor obişnuite se zăreau în toată vremea comete arzând care traversau bolta cerească. Cei care urmăreau aştrii neliniştiţi au văzut steaguri şi stindarde şi semne clare de război. Unul dintre foştii prieteni ai lui Reginald, un călugăr cartuzian, i-a spus confesorului meu că văzuse limpede un glob incandescent plutind deasupra bisericii lor, şi după asta a ştiut că mânia regelui are să se abată asupra lor, pentru că au apărat profeţia şi au ascuns manuscrisul.

Pescarii care veneau pe mal cu păstrăv proaspăt pentru gospodărie spuneau că prind leşuri în plasele lor, atât de mulţi erau cei care se aruncau în şuvoaiele umflate de ploi.

— Nişte eretici, a zis unul, căci o să-i ardă oricum Biserica, dacă nu se îneacă. O să aibă grijă Thomas More.

— Nu, a zis celălalt. Căci More însuşi are să fie ars pe rug, iar ereticii sunt în siguranţă în Anglia acum, că târfa regelui e luterană. Cei care ţin la vechile rânduieli şi care se roagă Fecioarei şi o slăvesc pe regină sunt cei care se îneacă în apele cele noi.

— Încetaţi amândoi! le spun, oprindu-mă în uşa bucătăriei în vreme ce bucătăreasa îşi umple coşurile cu peşte. În casa asta nu se vorbeşte în felul ăsta. Luaţi-vă banii şi duceţi-vă, şi să nu vă mai prind pe aici. De nu, vă denunţ.

Reuşesc să le închid gura bărbaţilor de la uşă, dar orice bărbat, femeie sau copil care trece prin faţa casei în drum spre sau dinspre Londra şi se opreşte să-i dăm de pomană – aşa cum se obişnuieşte după fiecare masă – are de împărtăşit o istorie şi toate au acelaşi subiect prevestitor de rău. Vorbesc de miracole, de profeţii. Lumea crede că regina primeşte zilnic solii de la nepotul ei, împăratul, care îi făgăduieşte că are s-o apere şi că dintr-o zi în alta o flotă spaniolă poate să urce pe Tamisa. Nu ştiu sigur, dar au auzit că papa se consultă cu sfătuitorii lui şi că încearcă să ajungă la un compromis, căci se teme că regii creştini o să se întoarcă unii împotriva altora din această pricină, asta în condiţiile în care turcii bat la poarta creştinătăţii. Nu ştiu sigur, dar toţi par convinşi că regele este sfătuit doar de neamul Boleyn, de avocaţii şi de teologii lor şi că aceştia îi spun minciuni primejdioase: că singura cale de a-şi împlini dorinţele este să confişte Biserica, să se lepede de jurământul de la încoronare, să rupă chiar Magna Carta şi să se comporte ca un tiran, sfidând pe oricine îi spune că nu poate face aşa ceva.

Nimeni nu ştie nimic sigur; dar toţi ştiu cât se poate de bine că ne aşteaptă vremuri periculoase şi că în aer pluteşte mirosul primejdiei şi, ori de câte ori bubuie tunetul, cineva, undeva în Anglia, spune: „Auziţi. Ăla a fost un tun? A început iar războiul?“.

Cei care nu se tem de război se tem că morţii se vor scula din morminte. Gropile puţin adânci de pe Bosworth Field, de la Towton, de la St. Albans, din Towcester scot la iveală prăzi întregi în argint şi aur, embleme şi suveniruri, mărturii şi butoni de uniformă. Acum lumea zice că pământul cel tăcut a început să se răscolească pe aceste vechi câmpuri de bătălie, ca şi cum ar fi întoarse cu brăzdarul la adăpostul întunericului, iar oamenii care s-au jertfit pentru Casa de York au fost sloboziţi din lutul jilav şi acum se ridică, scuturându-se de pământ, mobilizându-şi foştii soldaţi şi întorcându-se să lupte ca odinioară pentru prinţesa lor şi pentru Biserica lor.

Un neghiob vine la uşa grajdului şi le spune rândaşilor că l-a văzut pe fratele meu, cu capul la loc pe umeri, chipeş ca în copilărie, bătând la uşa Turnului Londrei şi cerând să-l lase să intre iar. Se zice că Edward ar fi strigat că regele-cârtiţă, un animal afurisit şi întunecat, i-a uzurpat tronul şi că ăştia sunt anii lui. Un balaur, un leu şi un lup vor trebui să se răscoale pentru a-l înfrânge, iar balaurul o să fie împăratul Romei,

lupul o să fie scoţienii, iar leul o să fie prinţesa noastră de neam care, ca într-un basm, va fi nevoită să-şi ucidă tatăl hain pentru a-şi izbăvi mama şi ţara.

— Scoateţi-l pe clevetitorul acela trădător şi spurcat la gură din curte şi aruncaţi-l în fluviu, mă răstesc eu. Şi după aia închideţi-l în temniţă şi întrebaţi-l pe ducele de Norfolk ce porunceşte să facem cu el. Şi vedeţi să afle toată lumea că nu mai vreau să aud niciodată de lei, de cârtiţe sau de stele arzătoare.

Vorbesc cu patimă îngheţată, aşa încât toţi îmi dau ascultare; dar în noaptea aceea, pe când trag obloanele de la fereastra iatacului meu, văd deasupra acoperişului palatului o stea arzătoare, aidoma unui crucifix albastru, exact deasupra iatacului prinţesei, de parcă Sf. Iuda Tadeul, sfântul imposibilului, i-ar trimite un semn de speranţă.

L'Erber, Londra, vara anului 1532

Montague şi Geoffrey îmi cer să ne întâlnim la reşedinţa noastră de vară, L'Erber, iar eu îi spun prinţesei că trebuie să merg să văd un doctor, să cumpăr nişte tapiserii mai călduroase pentru pereţii palatului şi să-i iau o pelerină de iarnă.

— O să te vezi cu cineva cât stai la Londra? mă întreabă ea.

— S-ar putea să mă văd cu fiii mei, îi spun.

Se uită în jur să se asigure că nu ne aude nimeni.

— Pot să-ţi dau o scrisoare pentru mama? îmi şopteşte ea.

Şovăii doar o clipă. Nimeni nu mi-a spus dacă prinţesa şi mama ei au voie să îşi scrie; dar, în aceeaşi măsură, nici nu a interzis nimeni în chip limpede acest lucru.

— Vreau să-i scriu şi să fiu sigură că nu citeşte nimeni scrisoarea, spune ea.

— Da, îi făgăduiesc. O să încerc să fac să ajungă la ea.

Ea încuviinţează din cap şi se duce în iatacul ei. Puţin mai târziu, iese cu o scrisoare fără destinatar pe faţă şi fără pecete pe verso, pe care mi-o înmânează.

— Cum o să faci să ajungă în mâinile ei? mă întreabă.

— Mai bine să nu ştii, îi spun, o sărut şi pornesc prin grădină până jos la debarcader.

Iau luntrea până la treptele inundate ale Podului Londrei şi traversez centrul oraşului, înconjurată de gărzile mele de corp, până la reşedinţa mea londoneză.

Parcă a trecut o veşnicie de când curăţam via şi speram să fac vin englezesc. Era o zi însorită când Thomas Boleyn m-a avertizat în legătură cu primejdia iminentă care îl păştea pe vărul meu, ducele de Buckingham. Acum aproape că îmi vine să râd când

mă gândesc la avertismentul înfricoşat al lui Boleyn, când mă gândesc cât de sus a ajuns şi în ce primejdie şi mai cumplită ne aflăm cu toţii din pricina propriei lui ambiţii – cu toate că pe vremea aceea mă prevenea în legătură cu a mea. Cine s-ar fi gândit că un Boleyn are să ajungă să-l sfătuiască pe rege? Cine s-ar fi gândit că fiica vătafului meu are s-o ameninţe pe regina Angliei? Cine şi-ar fi închipuit că un rege al Angliei poate să calce în picioare legea firii şi Biserica însăşi, ca să se culce cu o fată ca asta?

Geoffrey şi Montague mă aşteaptă în iatacul meu, unde în cămin arde un foc straşnic, iar carafa e plină cu bere fiartă. Casa este gospodărită cum trebuie, deşi vin rar pe aici. Mă asigur că toate sunt bine rânduite schiţând câte un mic semn aprobator din cap, după care mă aşez în jilţul cel mare şi îmi cercetez fiii cu privirea.

Montague arată mult mai bătrân decât cei patruzeci de ani pe care îi are. Sarcina de a-l sluji pe rege în vreme ce merge hotărât pe drumul greşit, în ciuda voinţei poporului său, în ciuda adevărului Bisericii sale, în ciuda sfaturilor consilierilor săi, îl secătuieşte de vlagă pe fiul meu cel mare. Îl istoveşte.

Pe Geoffrey provocarea îl face să înflorească. Este acolo unde adoră să fie, în inima lucrurilor, îndeletnicindu-se cu ceva în care crede, dezbătând şi cel mai mic detaliu, vociferând în apărarea celor mai înalte principii. Pe de o parte, pare să-l slujească pe rege în Parlament, oferind informaţii slujitorului iscusit al regelui, Thomas Cromwell, flecărind cu oameni veniţi de prin ţară, nedumeriţi şi neliniştiţi pentru că nu au habar ce se petrece la curte, iar pe de alta se întâlneşte cu prietenii noştri şi cu rudele din Sfatul de Taină şi îi ia reginei apărarea ori de câte ori poate. Geoffrey adoră să se contrazică; ar fi trebuit să-l trimit să se facă avocat, şi aşa poate că ar fi ajuns la fel de sus ca Thomas Cromwell, care plănuieşte să asmută Parlamentul împotriva preoţilor şi în felul ăsta să-i dezbine până când se vor distruge şi unii, şi alţii.

Amândoi îngenunchează, iar eu îmi pun mâna pe creştetul lui Montague şi-i dau binecuvântarea, apoi mi-o odihnesc pe capul lui Geoffrey. Încă îi simt părul elastic sub palmă. Când era mic, obişnuiam să-mi trec degetele prin părul lui, să-l văd ondulându-i-se. Întotdeauna a fost cel mai frumos dintre odraslele mele.

— I-am promis prinţesei că o să fac să-i parvină asta mamei ei, spun arătându-le hârtia împăturită. Cum facem lucrul ăsta?

Montague întinde mâna după scrisoare.

— O să i-o dau eu lui Chapuys, spune el pomenindu-l pe ambasadorul spaniol. Îi scrie pe ascuns şi transmite scrisorile ei mai departe, către împărat şi papă.

— Nu trebuie să afle nimeni că i-a parvenit prin mijlocirea noastră, îl avertizez eu.

— Ştiu. N-o să afle nimeni, spune şi îndeasă misiva sub pieptar.

— Aşa deci, zic eu făcându-le semn să ia loc. Vom fi fost văzuţi întâlnindu-ne în felul ăsta. Ce să spunem că am vorbit, în caz că întreabă cineva?

Geoffrey sare imediat cu o minciună.

— Putem spune că ne facem griji în legătură cu Jane, văduva lui Arthur, spune el. Mi-a trimis o scrisoare în care îmi cere să fie dezlegată de jurăminte. Vrea să plece de la Mănăstirea Bisham.

Ridic o sprânceană a mirare către Montague. El încuviinţează dând abătut din cap.

— Mi-a scris şi mie. Nu e prima dată.

— Mie de ce nu mi-a scris?

Geoffrey chicoteşte.

— Pe Domnia Ta te acuză că ai dat-o la o parte, spune el. I-a intrat în cap că doreşti să asiguri averea nepotului Domniei Tale, Henric, ţinând-o încuiată şi departe de ochii lumii pentru totdeauna, administrându-i pământurile primite ca zestre şi nelăsând-o să se atingă de moştenirea ei. Vrea să iasă de la mănăstire şi să-şi recupereze averea.

— Ei bine, nu se poate, spun eu sec. A făcut de bunăvoie un jurământ de sărăcie pe viaţă; nu am de gând să-i reinstitui dota şi s-o găzduiesc în casa mea. Iar pământurile şi averea lui Henric rămân în păstrarea mea până când creşte.

— De acord, spune Montague. Dar putem spune că ăsta e motivul pentru care ne-am întâlnit aici.

Încuviinţez din cap.

— Deci pentru ce aţi vrut să mă vedeţi? întreb eu pe un ton hotărât.

Băieţii mei nu trebuie să ştie că sunt înspăimântată de lumea în care trăim zilele astea. N-am crezut că o să apuc ziua în care o regină a Angliei nu şade pe tronul ei, la curtea ei. Nu mi-am închipuit că o să trăiesc ziua în care un bastard al regelui îşi însuşeşte titluri şi averi şi defilează ţanţoş ca un moştenitor la tron. Şi cu siguranţă nimeni în lunga istorie a acestei ţări nu şi-a închipuit vreodată că un rege al Angliei ar putea cuteza să se proclame papă englez.

— Regele urmează să meargă iarăşi în Franţa pentru o nouă întrevedere, îmi explică pe scurt Montague. Speră să-l convingă pe regele Francisc să susţină ideea divorţului său dinaintea papei. Audierea este programată să aibă loc la Roma, în toamna asta. Henric vrea ca regele Francisc să-l reprezinte. În schimb, Henric o să-i promită că va porni o cruciadă împotriva turcilor în numele papei.

— Regele Franţei o să-l susţină?

Geoffrey clatină din cap.

— Cum ar putea? Cererea lui este lipsită de logică şi de moralitate.

Montague schiţează un zâmbet chinuit.

— Asta s-ar putea să nu-l descurajeze. Sau ar putea s-o promită doar ca să vadă cruciada pornită. Ideea este că regele îl ia cu el pe Richmond.

— Pe Henric Fitzroy? De ce?

— Urmează să stea la curtea Franţei ca oaspete, iar fiul regelui Franţei, Henri,

ducele d'Orléans o să vină acasă cu noi.

Sunt îngrozită.

— Francezii îl acceptă pe Fitzroy, bastardul lui Bessie Blount, la schimb pentru prinţul lor?

Montague încuviinţează din cap.

— E cert faptul că regele intenţionează să-l proclame pe el moştenitorul lui şi să o dezmoştenească pe prinţesă.

Nu mă pot stăpâni. Îmi ascund capul în palme, aşa încât fiii mei să nu-mi vadă chinul de pe chip, şi în clipa aceea simt mâna delicată a lui Geoffrey pe umăr.

— Nu suntem neputincioşi, spune el. Ne putem împotrivi.

— Regele o ia şi pe Lady cu el în Franţa, reia Montague. Urmează să-i acorde un titlu şi o avere; va fi marchiză de Pembroke.

— Poftim? întreb eu. (E un titlu bizar; în felul acesta, femeia are să devină senior.) Şi cum poate să o ia cu el în Franţa? Nu poate fi doamnă de companie pentru regină, de vreme ce regina nu participă. Cum se poate duce acolo? Ce are să facă? În ce calitate merge?

— Ca ceea ce este de fapt – o târfă, rânjeşte Geoffrey.

— Un nou soi de doamnă, spune încet Montague, aproape cu părere de rău. Însă noua regină a Franţei refuză să o întâlnească, şi la fel şi sora regelui Franţei, aşa că o să trebuiască să rămână la Calais pe durata întrevederii celor doi regi. N-o să se întâlnească deloc cu regele Franţei.

Preţ de câteva clipe, mă gândesc la Câmpia Ţesăturii din Aur şi la reginele Angliei şi Franţei care mergeau la liturghie împreună, sporovăind ca nişte fetiţe, sărutându-se şi făgăduindu-şi prietenie veşnică.

— O să fie o umbră palidă a felului în care se petreceau lucrurile înainte, spun. Oare regele nu-şi dă seama? Cine o să facă parte din suita ei?

Montague îşi îngăduie un surâs.

— Regina văduvă Mary n-o simpatizează pe Lady şi spune că e prea bolnavă să se poată deplasa. Până şi soţul ei s-a sfădit cu regele din pricina femeii Boleyn. Ducesa de Norfolk refuză să meargă. Ducele nici măcar nu îndrăzneşte s-o roage. Nici una dintre doamnele importante de la curte nu vrea să meargă. Toate vor găsi o scuză. Doamna nu le are decât pe rudele ei apropiate: sora şi cumnata. Nu are alţi prieteni în afară de familiile Howard şi Boleyn.

Geoffrey şi cu mine ascultăm indiferenţi descrierea acestui pospai de suită. Orice persoană însemnată este permanent înconjurată de o mulţime de rude, de afini, de supuşi, de prieteni şi de susţinători; aşa preacinstim măreţia. O doamnă nobilă fără însoţitori dă lumii de înţeles că este lipsită de însemnătate. Femeia Boleyn se află acolo doar dintr-un capriciu al regelui şi este o favorită foarte izolată. Târfa regelui nu

este înconjurată de o suită demnă de o regină. Nu are situaţie.

— Regele nu pricepe ce este ea cu adevărat? întreb eu deznădăjduită. N-are nici prieteni şi nici familie.

— Îşi închipuie că îl preferă pe el oricărei alte tovărăşii, spune Montague. Şi îi place ideea. Şi-o închipuie ca pe ceva preţios, de neatins, un premiu la care numai el poate aspira, pe care numai el l-ar putea câştiga. Îi place că nu este înconjurată de aristocrate. Tocmai ciudăţenia ei, firea de franţuzoaică, izolarea ei sunt lucrurile care îi plac.

— Trebuie neapărat să te duci şi tu? îl întreb pe Montague.

— Da, spune el. Domnul să mă ierte, dar mi s-a poruncit să merg. Şi de asta am vrut să te vedem. Mamă, cred că a venit vremea să acţionăm.

— Să acţionăm? întreb eu fără să pricep.

— Trebuie să le apărăm pe regină şi pe prinţesă în faţa acestei nebunii. Acum este momentul. E limpede că, dacă îl etalează pe Henric Fitzroy pe post de moştenitor la tron, are de gând s-o înlăture pe prinţesă. Aşa că m-am gândit să-l iau pe Geoffrey cu mine, în casa mea, şi când ajungem la Calais, poate să se strecoare şi să se întâlnească cu Reginald. Poate să-i povestească despre prietenii şi rudele noastre din Anglia, să-i transmită papei o solie, să-i ducă reginei o scrisoare adresată nepotului ei, regele Spaniei. Putem să-i spunem lui Reginald că un dictat al papei împotriva lui Henric poate pune capăt cu totul poveştii ăsteia. Dacă papa s-ar pronunţa împotriva lui Henric, atunci regele ar fi obligat s-o reprimească pe regină. Papa trebuie să se pronunţe public. Nu mai poate tărăgăna. Regele stăruie în demersul lui, dar e orb ca o cârtiţă într-o galerie. Nu ia pe nimeni cu el.

— Şi cu toate acestea, nimeni nu-l înfruntă, remarc eu.

— Asta trebuie să-i spunem lui Reginald, că o să-l înfruntăm noi. (Montague acceptă provocarea fără să tresară.) Trebuie s-o facem noi. Dacă nu noi, atunci cine o să-l înfrunte? Ar fi trebuit s-o facă ducele de Buckingham, cel mai mare duce din regat, dar a murit pe eşafod, iar fiul lui este un om distrus. Ursula nu poate face nimic cu el – am întrebat-o deja. Ducele de Norfolk ar trebui să-l sfătuiască pe rege, însă Anne Boleyn e nepoata lui, iar fiica lui este măritată cu bastardul regelui. N-o să protesteze tocmai el împotriva urcării în rang a celor lipsiţi de merite. Charles Brandon ar trebui să îl sfătuiască pe rege, însă Henric l-a surghiunit de la curte pentru că a îndrăznit s-o critice. Cât despre Biserică, ar trebui s-o apere arhiepiscopul de York sau cel de Canterbury; însă Wolsey e mort, la fel şi arhiepiscopul Warham, iar regele o să-l numească în locul lui chiar pe capelanul lui Boleyn. John Fisher a fost întotdeauna curajos, însă regele îl ignoră; este bătrân şi cu sănătatea şubredă. Lordul Cancelar, sir Thomas More, a preferat să înapoieze pecetea oficială decât să se pronunţe public, propriul nostru frate a fost redus la tăcere cu un pumn, iar acum regele nu ascultă

decât de oameni lipsiţi de principii. Cel mai apropiat sfătuitor al lui, Thomas Cromwell, nu este nici om al Bisericii, nici nobil. E un om venit de niciunde, fără educaţie, ca un animal de pripas. Caută să-l slujească numai pe rege, ca un câine. Regele a fost momit şi prins în cursă de sfetnici răi. Trebuie să-l recâştigăm.

— Trebuie să o facem noi. Nu are cine altcineva în afară de noi, exclamă Geoffrey.

— Henry Courtenay? sugerez, încercând să fug de povara destinului, numind-o pe ruda noastră din neamul Plantagenet, marchizul de Exeter.

— E de partea noastră, spune scurt Montague. Trup şi suflet.

— Nu poate să o facă el? întreb eu laşă.

— De unul singur? mă ia Geoffrey în derâdere. Nu.

— O s-o facă împreună cu noi. Împreună suntem Roza Albă, spune Montague pe un ton blând. Noi suntem Plantageneţii, cârmuitorii de drept ai Angliei. Regele este vărul nostru. Trebuie să-l readucem pe calea cea dreaptă.

Mă uit la chipurile lor însufleţite şi mă gândesc că tatăl lor m-a ţinut în anonimat şi în nevoi tocmai ca să nu fiu nevoită vreodată să iau o asemenea decizie, să nu trebuiască niciodată să-mi asum datoria de conducător de drept al ţării, să nu fiu nevoită vreodată să cârmesc destinul regatului. M-a ţinut departe de putere ca să nu fiu vreodată nevoită să fac o asemenea alegere. Dar nu mai pot sta ascunsă. Trebuie să o apăr pe prinţesa pe care o am în grijă. Nu-mi pot nega loialitatea faţă de prietena mea, regina, iar băieţii mei au dreptate – acesta este destinul familiei noastre.

În plus, regele a fost cândva un băieţel, iar eu l-am învăţat să meargă. Am iubit-o pe mamă-sa şi i-am făgăduit că voi avea grijă de fiii ei. Nu-l pot lăsa pradă îngrozitoarelor greşeli pe care le comite. Nu-i pot îngădui să-şi distrugă moştenirea şi cinstea de dragul unei bagatele cum este femeia Boleyn, nu-l pot lăsa să pună un bastard în locul prinţesei noastre legitime. Nu-l pot lăsa să-şi împlinească propriul blestem dezmoştenind un Tudor.

— Prea bine, spun într-un târziu, fără nici o tragere de inimă. Dar trebuie să fiţi foarte, foarte atenţi. Nimic scris, nici o vorbă spusă altcuiva în afară de cei în care ne putem încrede, nici măcar un cuvânt rostit în confesional. Treaba asta trebuie să rămână un secret absolut. Nu vreau ca cei mici să afle despre povestea asta.

— Regele nu se ia de rudele celor bănuiţi, mă linişteşte Geoffrey. Ursula nu a fost afectată de sentinţa dată împotriva socrului ei. Băiatul ei este în siguranţă.

Clatin din cap. Nu am inimă să-i reamintesc că mi-am văzut fratele de unsprezece ani dus în Turn, de unde n-a mai ieşit niciodată.

— Chiar şi aşa. E secret, repet. Copiii nu trebuie să ştie nimic.

Scot emblema pe care mi-a dat-o Tom Darcy, ecusonul brodat care zugrăveşte cele cinci răni ale lui Hristos, cu roza albă a Casei de York deasupra. Îl întind pe masă aşa încât băieţii să-l poată vedea.

— Juraţi pe ecusonul ăsta că totul rămâne secret, spun eu.

— Jur.

Montague pune mâna pe ecuson, eu o pun pe a mea peste a lui, iar Geoffrey o pune pe a lui deasupra.

— Jur, spune el.

— Jur, spun şi eu.

Rămânem aşa, cu mâinile una peste alta preţ de câteva clipe, după care Montague o eliberează pe a mea zâmbind uşor şi cercetează ecusonul.

— Ce e asta? întreabă el.

— Mi l-a dat Tom Darcy; a pus să i-l coasă când a plecat în cruciadă. Este emblema apărătorului Bisericii împotriva ereziei. A pus să se facă una special pentru familia noastră.

— Darcy este de partea noastră, confirmă Montague. S-a pronunţat împotriva divorţului la ultima şedinţă a Parlamentului.

— El apucase pe drumul ăsta cu mult înaintea noastră.

— Şi am adus pe cineva să te vadă, spune Geoffrey nerăbdător.

— Dacă doreşti, spune Montague mai reţinut. Este o femeie foarte cucernică şi spune nişte lucruri extraordinare.

— Cine e? întreb. Pe cine aţi adus?

— Pe Elizabeth Barton, spune cu glas scăzut Geoffrey. Călugăriţa căreia i se zice Sfânta Fecioară din Kent.

— Mamă, cred că ar trebui să o cunoşti, spune Montague, anticipându-mi refuzul. Regele însuşi a cunoscut-o. William Warham, arhiepiscopul, a adus-o la el. Regele a ascultat-o şi a stat de vorbă cu ea. Nu ai nici un motiv să n-o primeşti.

— Propovăduieşte că prinţesa Maria are să ajungă pe tron, spune Geoffrey. Şi alte profeţii de-ale ei s-au adeverit întocmai aşa cum a zis ea. Are un dar.

— Vărul nostru Henry Courtenay s-a întâlnit cu ea, iar soţia lui, Gertrude, s-a rugat împreună cu ea, mă informează Montague.

— Unde este acum? întreb.

— Stă la Abaţia Syon, spune Geoffrey. Le predică fraţilor certozini, are viziuni şi înţelege mai mult decât ar putea şti o fată de la ţară. Însă în clipa asta se află în capela Domniei Tale. Doreşte să-ţi vorbească.

Îi arunc o privire lui Montague. El îmi face semn încurajator din cap.

— Nu planează nici o suspiciune asupra ei, spune el. A vorbit cu toată lumea de la curte.

Mă ridic din jilţul meu şi îi conduc prin hol şi apoi până la capela mea aflată într-o aripă laterală a clădirii. Pe altar sunt aprinse lumânări, ca întotdeauna. O lumânare arde cu vioiciune într-un pahar din cristal roşu de Veneţia dinaintea monumentului

comemorativ ridicat în cinstea soţului meu. Mirosul bisericii – un iz de tămâie, un miros uscat ca de frunze, fuiorul de fum al lumânărilor – mă linişteşte. Tripticul de deasupra altarului sclipeşte de la foiţa de aur, iar pruncul Hristos îmi surâde când pătrund în întunericul cald, îngenunchez şi îmi fac semnul crucii cu apă sfinţită pe frunte. O siluetă subţire se ridică de pe locul ei aflat într-o margine a încăperii, face semn din cap spre altar, ca şi cum ar lua act de prezenţa unui prieten, apoi se întoarce şi îmi face o reverenţă.

— Mă bucur să vă cunosc, milady, căci Domnia Voastră faceţi lucrarea Domnului apărând-o pe moştenitoarea Angliei care are să fie regină, spune ea simplu, cu un puternic accent de ţărancă.

— Sunt tutorele prinţesei Maria, spun eu pe un ton precaut.

Ea se apropie de mine în lumina lumânărilor. Poartă veşmintele Ordinului Benedictinelor: un sarafan din lână nevopsită de culoare crem-deschis, legat în talie cu o cingătoare din piele moale. Un scapular din stofă simplă, cenuşie, purtat pe deasupra sarafanului ajunge până la pământ în faţă şi în spate, iar părul îi este acoperit cu totul de o basma şi de un văl care îi ascund chipul ars de soare şi ochii căprui, sinceri. Arată ca o fată oarecare de la ţară, nu ca o profetesă.

— Maica Noastră din Ceruri mi-a poruncit să vă spun că prinţesa Maria va urca pe tron. Orice s-ar întâmpla, trebuie s-o asiguraţi că aşa va fi.

— De unde ştii asta?

Zâmbeşte de parcă ar şti că am zeci de femei tinere care arată exact ca ea care muncesc pe pământurile mele, în lăptăriile sau în spălătoriile numeroaselor mele case.

— Eram o fată ca oricare alta, spune ea. Exact cum vă par. O fată simplă, ca Marta din povestea sfântă. Însă Dumnezeu, în înţelepciunea Lui, m-a chemat. Am căzut într-un somn adânc şi prin vis am spus lucruri pe care nu mi le-am putut aminti când m-am trezit. O dată am vorbit în limbi necunoscute vreme de nouă zile, fără să mănânc sau să beau, ca cineva adormit, dar care este treaz în rai. Atunci mi-am auzit glasul şi am priceput ce spuneam şi am ştiut că este adevărat. Stăpânul meu m-a dus la preot, iar acesta a chemat oameni de seamă să mă vadă. M-au cercetat, stăpânul şi cu preotul meu împreună cu arhiepiscopul Warham, şi au dovedit că rosteam cuvântul lui Dumnezeu. Dumnezeu îmi porunceşte să vorbesc cu mulţi bărbaţi şi femei, cu oameni însemnaţi şi nimeni nu a putut dovedi netemeinicia spuselor mele, şi tot ce am spus s-a adeverit de fiecare dată.

— Spune-i doamnei despre prezicerile tale, o îndeamnă Geoffrey.

Ea îi zâmbeşte şi îmi dau seama de ce o urmează oamenii cu miile, de ce o ascultă lumea. Are un zâmbet plin de drăgălăşenie, dar care răspândeşte o încredere imensă. Dacă îi vezi zâmbetul, nu poţi decât să o crezi.

— I-am spus cardinalului Wolsey în faţă că, dacă îl ajută pe rege să îşi părăsească soţia, dacă susţine intenţia regelui de a se însura cu jupâneasa Anne Boleyn, atunci are să fie nimicit şi o să moară bolnav şi singur.

Geoffrey încuviinţează din cap.

— Cum s-a şi întâmplat.

— Din păcate pentru cardinal, s-a adeverit. Ar fi trebuit să-i spună regelui că trebuie să-i rămână credincios soţiei lui. L-am avertizat pe arhiepiscopul Warham că, dacă nu le ia apărarea reginei şi fiicei ei, prinţesa, are să moară bolnav şi singur, şi bietul om, bietul păcătos, s-a prăpădit şi el, exact cum am prezis. L-am avertizat pe lordul Thomas More că trebuie să-şi ia inima în dinţi şi să-i vorbească regelui, să-i spună că trebuie să trăiască dimpreună cu soţia lui şi să-şi pună fiica, pe prinţesă, pe tron. I-am spus lui Thomas More ce o să se întâmple dacă nu vorbeşte răspicat, iar asta are a se adeveri.

Pare copleşită de durere.

— Măi să fie, ce o să păţească Thomas More? întreb eu cu glas foarte scăzut.

Se uită la mine iar ochii ei căprui sunt umbriţi de tristeţe, de parcă s-ar fi pronunţat sentinţa.

— Domnul să-l mântuiască, spune ea. O să mă rog şi pentru el. Bietul om, bietul păcătos. Şi am vorbit şi cu fiul vostru, Reginald, şi i-am spus că dacă este curajos, mai curajos decât a fost vreodată cineva, curajul are să-i fie răsplătit şi o să ajungă unde i-a fost menit să fie.

O iau de braţ şi o trag departe de cei doi fii ai mei.

— Unde adică? întreb eu în şoaptă.

— O să urce în ierarhia Bisericii şi o să-i zică lumea papă. O să fie următorul Sfânt Părinte şi o să facă în aşa fel ca prinţesa Maria să ajungă pe tronul Angliei şi ca adevărata religie să redevină singura religie a Angliei, cum a fost până acum.

N-o pot nega, asta am sperat şi pentru asta m-am rugat.

— Eşti absolut sigură?

Se uită în ochii mei cu o încredere atât de nestrămutată, încât trebuie s-o cred.

— Am fost cinstită cu viziuni. Domnul m-a binecuvântat cu viziuni asupra viitorului. Vă jur că am văzut toate astea întâmplându-se aievea.

Nu pot decât s-o cred.

— Şi cum o să-şi intre prinţesa în drepturi?

— Cu ajutorul vostru, spune ea în şoaptă. Regele însuşi v-a numit să o apăraţi şi să o susţineţi. Asta trebuie să faceţi. Nu trebuie s-o abandonaţi niciodată. Trebuie s-o pregătiţi să urce pe tron, căci, credeţi-mă, dacă regele nu se întoarce la soţia lui, nu o să domnească mult.

— Nu vreau să aud lucruri din astea, i-o retez eu.

— Nu eu vi le spun. Eu doar redau vorbele din viziunea mea, iar Domnia Voastră sunteţi liberă să ascultaţi sau nu, după cum doriţi. Dumnezeu mi-a poruncit să vorbesc cu glas tare şi mi-e de ajuns. (Se întrerupe o clipă.) M-au dus la el să afle ce spun viziunile mele. S-a certat cu mine, mi-a zis că mă înşel; dar nu mi-a poruncit să tac. O să vorbesc, şi oricine vrea să afle poate să asculte. Cei care vor să rămână în întuneric, scurmând prin pământ precum cârtiţa, n-au decât. Dumnezeu mi-a spus mie, iar eu i-am spus regelui că, dacă îşi părăseşte soţia, pe regină, şi cutează să se însoare cu o alta, atunci n-o să apuce să trăiască nu o zi, ci nici măcar un ceas după această nuntă nelegitimă. (Încuviinţează din cap văzându-mi expresia îngrozită.) I-am spus aceste vorbe regelui însuşi, iar el mi-a mulţumit pentru sfat şi m-a trimis acasă. Mi se îngăduie să vorbesc despre astfel de lucruri, căci sunt vorbele Domnului.

— Dar regele nu s-a abătut de la calea pe care a apucat-o, îi atrag eu atenţia. Se poate să te fi ascultat, dar nu s-a întors la noi.

Ea ridică din umeri.

— Trebuie să facă aşa cum crede de cuviinţă. Dar l-am prevenit în legătură cu urmările faptelor sale. Va să vină şi ziua aceea, şi când o să vină, Domnia Voastră trebuie să fiţi pregătită; la fel şi prinţesa. Iar dacă tronul nu i se oferă, atunci va trebui să îl ia cu forţa. (Pleoapele îi tremură şi, preţ de o clipă, nu îi văd decât albul ochilor, de parcă ar fi gata să leşine.) O să trebuiască să meargă călare pe calul ei alb, în fruntea soldaţilor ei, şi o să trebuiască să-şi consolideze casa. O să intre în Londra călare pe un cal alb şi lumea o s-o aclame. (Clipeşte, iar expresia vrăjită, visătoare i se şterge de pe chip.) Iar fiul vostru – face un semn din cap spre Montague, care aşteaptă în fundul capelei – o să-i stea alături.

— Pe post de comandant al trupelor ei?

Ea îmi zâmbeşte.

— Pe post de rege consort. (Vorbele ei răsună limpede în tăcerea tainică a capelei.) El este Roza Albă, prin vine îi curge sânge regesc, este rudă cu toţi ducii din regat, este întâiul între semenii lui. O să se însoare cu ea şi o să fie încoronaţi împreună.

Sunt uluită. Mă întorc cu spatele la ea, iar Montague vine numaidecât lângă mine.

— Ia-o de aici, îi zic. Spune prea multe. Rosteşte adevăruri primejdioase.

Ea zâmbeşte netulburată.

— Nu mai vorbi despre fiii mei, îi poruncesc. Nu mai vorbi despre noi.

Ea îşi pleacă fruntea; dar nu promite.

— O s-o conduc înapoi la Syon, se oferă Geoffrey. Călugăriţele de la mănăstire au o părere foarte bună despre ea. Studiază împreună cu ea documente vechi, legende. Şi sute de oameni vin la porţile mănăstirii să-i ceară sfatul. Ea le spune adevărul. Lumea vorbeşte de profeţii şi blesteme.

— Ei bine, noi nu, spun eu sec. Noi nu pomenim niciodată despre aşa ceva.

Niciodată.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1532

Este o dimineaţă grea cea în care mă întorc de la Londra şi îi spun prinţesei că tatăl ei va lua parte la un mare sinedriu în Franţa, în octombrie, şi îşi va lua cu el suita; dar nu şi pe ea.

— Eu o să merg mai târziu? întreabă ea cu glas plin de speranţă.

— Nu, îi spun. Şi nici mama ta, regina, nu va fi acolo.

— Tatăl meu îşi ia doar suita?

— Majoritatea sunt nobili, spun ca să trag de timp.

— Lady merge?

Încuviinţez din cap.

— Dar cine va vrea să o întâlnească? Doar nu regina Franţei!

— Nu, spun stânjenită. Regina n-o s-o facă, pentru că este rudă cu mama ta. Şi nici sora regelui. Aşa încât regele nostru va fi nevoit să se întâlnească singur cu regele Franţei, iar jupâneasa Boleyn o să rămână în fortul nostru de la Calais şi nici măcar nu va pune piciorul în Franţa.

Pare nedumerită de această organizare complicată, cum ar fi oricine în locul ei.

— Şi cine sunt însoţitorii tatălui meu?

— Suita obişnuită, spun eu încurcată. (Şi atunci trebuie să-i spun adevărul în faţă.) Îl ia cu el pe Richmond.

— Îl ia pe băiatul lui Bessie Blount în Franţa, dar pe mine nu?

Încuviinţez din cap, mohorâtă.

— Şi ducele de Richmond are să rămână în Franţa pentru o vizită.

— Pe cine o să viziteze?

Este întrebarea-cheie. Ar trebui să meargă în vizită la concubina regelui Franţei. Ar trebui să-l cazeze într-o casă cu bastarzi de neam. Ar trebui să stea cu cei de-o teapă cu el, exact aşa cum ne trimitem noi băieţii să slujească drept paji pe lângă verii şi prietenii noştri, ca să-şi înveţe locul într-o casă de aceeaşi stepenă cu a lor. După toate regulile etichetei, Richmond ar trebui să meargă într-o casă de aceeaşi stepenă cu a lui, o casă de bastard de neam.

— Intră în menajul regelui, îi spun printre dinţi. Iar fiul regelui Franţei o să vină să stea la curtea noastră.

Nu mi-aş fi închipuit că poate păli şi mai mult, iar mâna îi alunecă spre pântec, ca şi

cum ar simţi o crampă bruscă.

— Înseamnă că merge în calitate de prinţ, spune ea cu glas stins. Îl însoţeşte pe tatăl meu în calitate de prinţ al Angliei, stă la regele Franţei ca un moştenitor recunoscut; dar pe mine mă lasă acasă.

Nu mai este nimic de spus. Se uită la mine de parcă ar spera s-o contrazic.

— Propriul meu tată vrea să facă un nimeni din mine, ca şi cum n-aş fi a lui. Sau ca şi cum n-aş exista.

Tăcem după această conversaţie. Continuăm să tăcem şi când blănarul de la Londra îi aduce Mariei pelerina de iarnă şi ne spune că regele a trimis după regină, cerându-i bijuteriile ca Lady Anne să le poarte la Calais. La început, regina a refuzat să renunţe la ele, apoi a explicat că erau bijuterii spaniole, apoi a susţinut că erau bijuteriile primite de la soţul ei iubitor şi că nu fac parte din tezaurul casei regale; în cele din urmă, înfrântă, i le-a trimis regelui ca să-i arate că se supune voinţei lui.

— Le vrea şi pe ale mele? mă întreabă Maria cu amărăciune în glas. Am un rozariu primit în dar la botez; am colanul de aur pe care mi l-a dăruit de Crăciun.

— Dacă le cere, o să i le trimitem, spun pe un ton lipsit de inflexiuni, conştientă că ne aud servitorii. Este regele Angliei. Totul este al lui.

Când blănarul se pregăteşte să plece, dezarmat de reacţia sumbră la povestea cu bijuteriile, îmi spune că Lady nu a câştigat pe toată linia, căci şi-a trimis şambelanul să-i ia luntrea reginei, iar el a furat-o cu tot cu parâme şi a pus să se ardă rodiile frumos sculptate şi în locul lor să se cioplească blazonul lui Anne – un şoim. Dar se pare că a fost prea mult pentru rege. Acesta i s-a plâns că şambelanul ei nu ar fi trebuit să facă aşa ceva, că luntrea Caterinei era a ei, că n-ar fi trebuit să-i fie luată, iar femeia Boleyn a fost nevoită să-şi ceară scuze.

— Deci ce vrea, până la urmă? mă întreabă blănarul, de parcă aş şti răspunsul. Ce vrea, pentru numele lui Dumnezeu? Cum de are voie să-i ia bătrânei giuvaierurile, dar nu şi luntrea?

— N-ai voie să-i spui bătrână în casa mea, îl reped eu. Este regina Angliei şi o să fie întotdeauna.

Palatul Richmond, la vest de Londra, toamna anului 1532

Nici Montague, nici Geoffrey nu îmi trimit nici măcar un răvaş tainic din Franţa. Primesc o depeşă voioasă, nesigilată, de la Montague, în care îmi vorbeşte despre veşmintele splendide, şi despre ospitalitatea gazdelor, şi despre reuşita tratativelor.

Toţi îşi jură unul altuia că o să pornească într-o cruciadă comună împotriva turcilor, sunt prieteni la cataramă şi se află în drum spre casă.

Abia când Montague vine la Palatul Richmond să-şi prezinte omagiile prinţesei, îmi spune că, pe drumul de întoarcere din Franţa, au înnoptat în Canterbury, iar Elizabeth Barton, Sfânta Fecioară din Kent, şi-a croit drum printre miile de oameni şi printre străjeri până în grădina unde regele se plimba împreună cu Anne Boleyn.

— L-a avertizat, îmi spune vesel Montague. (Stăm în picioare într-un bovindou din apartamentul prinţesei. Încăperea este neobişnuit de tăcută; doamnele prinţesei se pregătesc de cină, iar prinţesa este în garderoba ei, împreună cu slujnicele, şi-şi alege giuvaierurile.) S-a oprit dinaintea lui, apoi s-a lăsat în genunchi, foarte respectuoasă, şi l-a prevenit pentru binele lui.

— Ce i-a spus?

Chipurile ni se reflectă în micile ochiuri de geam. Mă întorc cu spatele, în caz că ne pândeşte cineva din întuneric.

— I-a spus că, dacă se leapădă de regină şi se însoară cu femeia Boleyn, o să fie molime, iar boala năduşelii o să ne nimicească pe toţi. I-a zis că n-o să apuce să trăiască mai mult de şapte luni după nuntă şi că asta o să atragă distrugerea ţării.

— Dumnezeule! Şi el ce-a zis?

— S-a înspăimântat. (Glasul lui Montague este atât de scăzut, că abia aud ce spune.) S-a înspăimântat foarte tare. Nu l-am văzut de când sunt atât de înfricoşat. A întrebat-o: „Şapte luni? De ce şapte luni?“; şi s-a uitat la Anne Boleyn ca şi cum ar fi vrut s-o întrebe ceva. Ea i-a retezat vorba cu o privire, şi după aceea Fecioara a fost luată de acolo. Dar a fost ceva groaznic pentru rege. A zis „şapte luni“ şi imediat au luat-o pe fecioară de acolo.

Simt că mi se face rău. Ochiurile de geam mi se clatină dinaintea ochilor, ca şi cum aş fi pe punctul să leşin.

— Te simţi bine, milady? mă întreabă Montague.

Simt cum mă ia de braţ şi mă aşază într-un jilţ, în vreme ce altcineva deschide fereastra, iar aerul rece care pătrunde în încăpere îmi atinge faţa. Gâfâi ca şi cum n-aş putea respira.

— Jur că i-a spus că este grea, îi şoptesc lui Montague. (Îmi vine să plâng la gândul ăsta.) Târfa Boleyn. Trebuie că s-a culcat cu el când a făcut-o marchiză şi i-a făgăduit un băiat – peste şapte luni. Asta înseamnă data morţii pentru rege. De asta a fost atât de cutremurat la auzul vorbelor „şapte luni“. Le-a auzit de la ea. Crede că pruncul lui o să se nască peste şapte luni, iar acum Fecioara i-a spus că o să moară când o să i se nască odrasla. De asta este înspăimântat. Crede că a fost blestemat şi că el şi moştenitorul lui vor muri.

— Fecioara vorbeşte de un blestem, spune Montague, încălzindu-mi mâinile

îngheţate între palmele lui mari. Zice că Domnia Ta ai ştiinţă de existenţa unui blestem.

Îmi feresc chipul de privirea lui îngrijorată.

— Aşa este, mamă?

— Nu.

*

Nu vorbim din nou între patru ori decât după cină, când prinţesa se plânge că este obosită şi că o doare burta. O trimit devreme la culcare şi îi duc un pahar cu bere cu mirodenii la pat. Se roagă dinaintea crucifixului ei, dar se ridică şi se strecoară între aşternuturile pe care i le ţin desfăcute.

— Du-te şi bârfeşte cu Montague, îmi spune ea, zâmbind. Ştiu că te aşteaptă.

— Mâine-dimineaţă o să-ţi povestesc tot ce am aflat interesant, îi promit, iar ea zâmbeşte de parcă şi ea se poate preface că veştile care îi privesc pe tată-său şi pe ţiitoarea lui întoarsă pe cai mari din Franţa sunt câtuşi de puţin amuzante.

Fiul meu mă aşteaptă în apartamentul meu particular şi pun să ne aducă vin şi dulciuri înainte să le cer tuturor să plece. Se ridică şi trage cu urechea la uşă, apoi coboară scăriţa ce duce în curtea grajdului. Aud uşa de afară închizându-se cu zgomot după care intră în odaie însoţit de Geoffrey, iar eu încui în urma lor.

Geoffrey vine la mine şi îngenunchează la picioarele mele. Chipul îi radiază de însufleţire.

— Nădăjduiesc sincer că nu te amuză prea tare povestea asta, îi spun sec. Nu e un joc.

— Este cel mai interesant joc din lume, mă contrazice el. Mizele sunt cât se poate de mari. Tocmai m-am văzut cu regina. M-am dus la ea imediat ce am acostat, să-i dau vestea. (Scoate o scrisoare de la piept.) Mi-a dat asta pentru prinţesă.

O iau şi o strecor în decolteu.

— E bine, sănătoasă?

El clatină din cap, iar însufleţirea i se şterge de pe chip.

— Era foarte mâhnită. Iar eu nu i-am adus motive de bucurie. Regele a încheiat o alianţă cu regele Franţei, şi credem că o să-i propună Sfântului Părinte o înţelegere: să îl facă pe Thomas Cranmer arhiepiscop şi să-l împuternicească să se pronunţe asupra divorţului în Anglia. Aşa încât regele va obţine divorţul dorit. În schimb, el se angajează să renunţe la ruinarea Bisericii, iar mănăstirile o să-şi poată păstra averile şi să-şi plătească redevenţele către Roma. Henric trebuie să renunţe la pretenţia de a fi conducător al Bisericii. Povestea aia o să fie dată uitării.

— Un şperţ uriaş, spune Montague dezgustat. Biserica îşi asigură protecţia

abandonând-o pe regină.

— I-ar îngădui papa lui Cranmer să supună judecăţii căsătoria regelui?

— Asta dacă Reginald nu reuşeşte să-l facă să se răzgândească înainte ca regele Franţei să ajungă aici, spune Geoffrey. Fratele nostru colaborează cu Spania şi cu avocaţii reginei. A reuşit să-i convingă pe învăţaţii de la Sorbona. El zice că poate să reuşească. Are de partea lui legea Bisericii, şi pe spanioli, şi pe Dumnezeu.

— Henric o să stăruiască asupra ideii unui divorţ indiferent ce zic învăţaţii, dacă Lady este grea, remarcă Montague. Şi toţi cred că a luat-o deja de nevastă, fără să mai aştepte permisiunea papei. Altfel, de ce i-ar fi cedat ea acum, după ce i-a rezistat atât de mult timp?

— O nuntă în fân, spune Geoffrey dispreţuitor. O nuntă secretă. Regina spune că n-o să ţină niciodată seamă de o asemenea căsătorie şi nici noi nu trebuie s-o recunoaştem ca legitimă.

Ascult în tăcere aceste veşti îngrozitoare. Apoi întreb:

— Ce mai spune Reginald? Şi cum arată?

— E bine, spune Geoffrey. Nu are nimic, nu-ţi face griji pentru el. Se plimbă între Roma, Paris şi Padova, ia masa numai cu capete luminate şi toată lumea este de acord cu el. E în inima lucrurilor şi toţi îi cer părerea. A ajuns foarte influent. De el ascultă Sfântul Părinte.

— Şi ce ne sfătuieşte să facem? întreb. I-ai spus că ne pregătim să ne răsculăm?

Geoffrey încuviinţează din cap, dezmeticindu-se brusc.

— Spune că împăratul Carol o să ne cotropească pentru a-şi apăra mătuşa, iar noi trebuie să punem mâna pe arme şi să ne alăturăm lui. Împăratul a jurat că, dacă Henric se însoară oficial cu femeia Boleyn şi o dezmoşteneşte pe prinţesă, o să ne invadeze ca să apere drepturile mătuşii şi ale verişoarei lui.

— Reginald este de părere că sigur se va ajunge la război, spune Montague în şoaptă.

— Cine este cu noi? întreb.

Am senzaţia că lucrurile se precipită în direcţia noastră ca şi cum, aidoma profetesei Elizabeth Barton, aş vedea viitorul, iar acesta este dintr-odată peste noi.

— Toate rudele noastre, bineînţeles, spune Montague. Courtenay şi vestul Angliei, Arthur Plantagenet din Calais, neamul Stafford, neamul Neville. Probabil şi Charles Brandon, dacă dăm limpede de înţeles că avem ceva cu sfătuitorii şi nu cu regele; toate domeniile Bisericii, cu arendaşii lor – numai astea însumează o treime de ţară. Ţara Galilor, bineînţeles, pentru că Domnia Ta şi prinţesa aţi trăit acolo, nordul şi comitatul Kent, unde este unchiul meu, lordul Bergavenny. Neamul Percy ar pune mâna pe arme să apere Biserica şi mulţi ar face-o pentru prinţesă, mai mulţi ca oricând. Lordul Tom Darcy, lordul John Hussey şi fosta dumitale rudă prin alianţă,

Warwick, ar face-o pentru Domnia Ta.

— Ai vorbit cu rudele noastre?

— Am avut mare grijă, mă linişteşte Montague. Dar am vorbit cu Arthur, vicontele de Lisle. El şi Courtenay s-au întâlnit cu Fecioara din Kent şi i-a convins că regele o să decadă. Toţi ceilalţi fie au venit la mine să mă întrebe ce vom face, fie au vorbit cu ambasadorul spaniol. Sunt convins că singurii seniori care i-ar sta regelui alături sunt cei pe care i-a înnobilat chiar el, recent: neamul Boleyn şi neamul Howard.

— Cum o să ştim când invadează împăratul?

Geoffrey radiază.

— O să-mi trimită Reginald vorbă, spune el. Ştie că trebuie să ne acorde suficient timp cât să apucăm să ne mobilizăm arendaşii. Înţelege asta.

— Deci aşteptăm? mă asigur eu.

— Deocamdată. (Montague îl avertizează din priviri pe Geoffrey.) Şi nu vorbim despre asta decât între noi. Nu vorbim cu nimeni din afara familiei. Numai cu cei despre care ştim sigur că le-au jurat credinţă reginei sau prinţesei.

Palatul Richmond, la vest de Londra, iarna anului 1532 – vara anului 1533

Ca dangătele rare ale clopotului la înmormântare, răsunând trist, iar şi iar, pe când condamnatul este scos din bezna Turnului şi urcă până pe deal, unde călăul îl aşteaptă lângă treptele eşafodului, aşa sosesc una după alta veştile rele de la curtea din Londra.

În decembrie, regele şi Anne inspectează lucrările de reparaţie de la Turnul Londrei şi sunt auziţi spunând că trebuie iuţit ritmul. Oraşul stă ca pe ghimpi la gândul că regina urmează să fie luată de la More şi închisă în Turn.

Zice că este pregătită să fie judecată pentru trădare şi porunceşte ca prinţesa Maria să nu îşi renege niciodată numele sau obârşia. Este conştientă că asta înseamnă că amândouă pot fi arestate şi duse în Turn. Este porunca ei. Arde scrisoarea.

Geoffrey vine să-mi spună că Anne se poartă cu mare pompă la curte, afişându-se cu giuvaierurile reginei şi mergând înaintea tuturor la masă. De când s-a întors de la Calais îşi ţine capul perfect drept, ca şi cum ar purta o coroană văzută numai de ea. Aristocratele din naştere sunt ignorate. Regina văduvă a Franţei, Mary, evită cu totul curtea fratelui ei şi lasă să se înţeleagă că este bolnavă. Celelalte doamne – Agnes, ducesa văduvă de Norfolk, Gertrude, marchiza de Exeter, chiar şi eu – mai cu seamă eu –, nu suntem invitate. Anne este păzită de micul ei cerc de prietene intime: fiica lui

Norfolk, Mary Howard, propria ei soră, Mary, şi cumnata ei, Jane. Îşi petrece tot timpul împreună cu tinerii de la curtea lui Henric şi cu fratele ei, George, o gaşcă dezmăţată condusă de sir Francis Bryan chiorul, căruia îi zic „vicarul diabolic". Regele a îngăduit să se formeze o suită frenetică, spirituală şi frivolă care este mânată de pofte trupeşti şi de ambiţie. Din ea fac parte tineri neînfricaţi şi temerari, femei uşoare, şi toţi îşi afirmă îndrăzneala într-o lume nouă, marcată de învăţătura cea nouă. Curtea care aşteaptă tot timpul ca pe ace să se schimbe moda, să se denunţe o erezie nouă, aşteaptă acum hotărârea papei, ca apoi să vadă ce va face regele. O curte care a mizat totul pe capacitatea regelui de a forţa mâna papei să consimtă la divorţ, ştiind că este cel mai mare păcat din câte există şi că va atrage după sine distrugerea regatului, convinsă că va reprezenta un pas către libertate şi un nou mod de a gândi.

În ianuarie, emisarul regelui pe lângă papă se întoarce acasă tot numai un zâmbet şi aduce vestea că Sfântul Părinte a consimţit asupra celui ales de rege pentru postul de arhiepiscop de Canterbury. În locul lui William Warham, un om cucernic, chibzuit, bun la suflet, chinuit de ce îi făcea regele Bisericii lui, îl vom avea pe capelanul familiei Boleyn, Thomas Cranmer, al cărui mod de a interpreta Biblia coincide în mod atât de convenabil cu cel al regelui şi care nu este decât un eretic luteran, întocmai ca ţiitoarea suveranului.

— Este întocmai înţelegerea pe care a anticipat-o Reginald, spune mohorât Montague. Papa îl acceptă pe capelanul familiei Boleyn, dar în schimb salvează Biserica Angliei.

Thomas Cranmer nu prea aduce a salvator. Cu felonul sfânt de Arhiepiscop de Canterbury pe umeri, se foloseşte de prima predică pentru a le spune curtenilor că mariajul regelui cu regina este rezultatul unui păcat şi că suveranul trebuie să încheie o căsătorie nouă, mai bună.

Nu pot să-i ascund acest lucru prinţesei şi, oricum, trebuie să se pregătească să primească veşti rele de la Londra. Am senzaţia că dangătul lent care îmi răsună în minte a devenit atât de asurzitor, încât sigur îl aude şi ea.

— Ce înseamnă asta? mă întreabă ea. (Ochii ei au cearcăne vineţii. Nu poate dormi din pricina durerilor din pântec şi orice aş face, nu reuşesc să i le lecuiesc. Când vine vremea cârpelor, trebuie să stea în pat, şi sângerează abundent, ca dintr-o rană adâncă. Alteori nu sângerează deloc, şi mă tem pentru viitorul ei. Dacă suferinţa a făcut-o stearpă, atunci regele şi-a dus singur la îndeplinire blestemul.) Ce înseamnă asta?

— Cred că tatăl tău, regele, trebuie că a obţinut în taină permisiunea Sfântului Părinte de a o repudia pe mama ta, iar Thomas Cranmer anunţă public acest lucru. Poate că o să o ia de nevastă pe marchiză, dar n-o va încorona ca regină. Dar asta nu vă afectează cu nimic condiţia, Luminăţia Voastră. Domnia Voastră aţi fost zămislită

cu bună-credinţă şi rămâneţi în continuare singurul lui copil legitim.

Nu-i spun „mama voastră vă cere să juraţi, oricare ar fi preţul“. Nu am curaj să repet porunca. Ştiu că ar trebui s-o fac, dar nu mă pot achita de îndatorire. Nu-i pot spune unei tinere de şaptesprezece ani că a rosti numele mamei ei ar putea s-o coste viaţa, dar că trebuie să-şi asume acest risc.

— Ştiu, spune ea cu glas foarte stins. Ştiu cine sunt, iar mama mea ştie că nu a comis în viaţa ei o faptă necinstită. Toată lumea ştie asta. Singura necunoscută rămâne marchiza.

Aflăm ceva mai multe după venirea primăverii, când primesc un şir de răvaşe de la Londra, de la Montague. Sunt nesemnate şi nesigilate. Mă trezesc cu ele pe farfurie, sau prinse de şa, sau îndesate în cutia mea cu bijuterii.

Noul arhiepiscop a decis că mariajul regelui cu regina este şi a fost întotdeauna nul. Episcopul John Fisher a protestat toată ziua împotriva verdictului, iar la sfârşitul zilei l-au arestat. Arde biletul.

Regele urmează să-l trimită pe ducele de Norfolk la regină, să o anunţe că de acum va fi cunoscută sub numele de prinţesa văduvă şi că regele s-a căsătorit cu Lady Anne, căreia i se va spune Regina Anne. Arde biletul.

Ştiu ce se va întâmpla în continuare. Aştept sosirea crainicului casei regale şi, când ajunge, îl conduc în odăile prinţesei. Maria şade la o masă, iar lumina strălucitoare a soarelui de primăvară îi învăluie capul plecat în timp ce transcrie nişte partituri pentru lăută. Ridică privirea când mă aude intrând, şi văd cum zâmbetul i se stinge când dă cu ochii de curierul în livrea, care mă urmează. Îmbătrâneşte brusc, preschimbându-se dintr-o tânără fericită într-un diplomat bănuitor. Se ridică de pe scaun şi îl urmăreşte cu atenţie în timp ce execută plecăciunea. Se pleacă până la pământ, aşa cum trebuie să facă un sol dinaintea unei prinţese. Cu băgare de seamă, cercetează numele de pe scrisoarea pecetluită. Este identificată corect, cu titlul de prinţesa Maria. Abia atunci, după ce s-a asigurat că solul nu recurge la vreun tertip prin care să o insulte, rupe pecetea casei regale şi citeşte impasibilă bileţelul de la rege.

Din locul meu de lângă uşă văd că nu conţine decât câteva cuvinte şi că este semnat cu un „H“ cu înflorituri. Se întoarce, îmi zâmbeşte larg, şi îmi întinde scrisoarea.

— Cât de amabil este Luminăţia Sa să-mi împărtăşească fericirea lui, spune ea, iar tonul îi este cât se poate de stăpânit. După cină o să-i scriu să îl felicit.

— S-a căsătorit? întreb, imitându-i tonul plăcut surprins, pentru urechile solului şi ale doamnelor de onoare.

— Da. Să trăiască Luminăţia Sa marchiza de Pembroke.

Recită titlul recent inventat fără ca glasul să-i tremure câtuşi de puţin.

Iunie – am asistat la încoronarea ei. S-a împlinit. Geoffrey i-a fost ministrant. Eu am

mers în urma regelui. Am tăiat carnea la ospăţul dat în cinstea încoronării ei. Mi-a stat în gât friptura. Nu s-a auzit nici măcar o ovaţie în timpul procesiunii. Femeile o aclamau pe adevărata regină. Arde biletul.

Geoffrey urcă în amonte într-o luntre închiriată, cu o pelerină din lână pieptănată închisă la culoare şi cu o bonetă trasă pe ochi. O trimite pe nepoata mea Caterina să mă ducă la el şi mă aşteaptă lângă micul debarcader pe care îl folosesc localnicii.

— M-am întâlnit cu regina, spune el scurt. Mi-a dat asta pentru prinţesă.

Iau scrisoarea fără să spun nimic. Este sigilată cu ceară, dar pecetea îndrăgită – rodia – lipseşte.

— I s-a interzis să scrie, spune el. Nu i se îngăduie vizite. Este ţinută aproape ca o prizonieră. Regele are de gând să-i reducă suita. Femeia Boleyn nu suportă ideea unei curţi rivale şi a unei a regine rivale.

— Anne este grea?

— Umblă aplecată de spate, de parcă ar purta gemeni. Da.

— Atunci Carol al Spaniei trebuie să invadeze înainte să nască ea. Dacă naşte un fiu…

— N-o să aibă în veci un fiu, spune Geoffrey dispreţuitor. Tudorii nu sunt ca noi. Uite, soră-mea, Ursula, are deja un al doilea băiat în leagăn, iar eu aştept să-mi nască nevasta. Orice copil Tudor are să se nască mort cu siguranţă. Fecioara din Kent a jurat că n-o să se întâmple. Tudorii sunt blestemaţi. Toată lumea ştie asta.

— Zici? şoptesc eu.

— Da.

Palatul Richmond, la vest de Londra, vara anului 1533

Ducele de Norfolk însuşi îmi scrie să mă anunţe că prinţesa trebuie să-şi mute reşedinţa la Beaulieu şi că nu ne vom mai întoarce la Palatul Richmond.

— Măsura asta o să mă scadă în ochii lumii, spune ea tăios. O prinţesă ar trebui să trăiască într-un palat. De când mă ştiu am trăit într-un palat sau într-un castel.

— Beaulieu este o casă imensă, îi reamintesc. E înconjurată de un peisaj de vis, este una dintre preferatele tatălui tău…

— Dacă vorbim despre cabane de vânătoare, da, aşa este.

— Şi mama ta trebuie să se mute, îi spun.

Tresare şi pe chip îi înfloreşte speranţa.

— Vine la Beaulieu?

— Nu, spun iute. Nu, îmi pare foarte rău, draga mea, nu vine.

— Nu o trimite înapoi în Spania, nu?

Nu am ştiut că nutreşte această teamă.

— Nu. O trimite la Buckden.

— Unde vine asta?

— Pe lângă Cambridge. Îmi pare rău s-o spun, dar nu-i o casă potrivită pentru ea, şi i-a dat afară pe servitori.

— Doar nu pe toţi! exclamă. Cine o s-o mai slujească?

— I-a lăsat o mână de curteni, spun. Iar prietenele ei, Maria de Salinas, Lady Willoughby şi restul, nu au voie să o viziteze. Nici măcar ambasadorul Chapuys nu poate merge să o vadă. Şi nu se poate plimba decât prin grădinile ei.

— Este întemniţată?

Îi răspund cinstit, dar e îngrozitor să spui aşa ceva unei fete care îşi iubeşte mama şi îşi respectă tatăl.

— Mă tem că da. Mă tem că da.

Întoarce capul.

— Atunci ar fi bine să ne apucăm de împachetat, spune ea cu glas scăzut. Dacă nu îi dau ascultare, poate o să mă întemniţeze şi pe mine.

Beaulieu, Essex, august 1533

Geoffrey şi Montague vin împreună şi mă vizitează în văzul lumii, sub pretextul unei zile de vânătoare în parcul imens din împrejurimile Beaulieu-ului. De îndată ce sunt anunţaţi, prinţesa coboară să-i întâmpine în grădina împrejmuită de ziduri.

Este o zi frumoasă. Zidurile din cărămidă reţin căldura şi nici măcar o frunză nu se clinteşte în aerul încremenit. Montague îngenunchează în timp ce prinţesa vine spre el, şi îi zâmbeşte de jos.

— Am veşti nemaipomenite pentru Luminăţia Voastră, spune el. Slavă Domnului că vă pot aduce în sfârşit şi veşti bune. Papa a decis în favoarea mamei voastre. I-a poruncit regelui să se lepede de toate celelalte şi să o reprimească la curte.

Ea scoate un mic icnet de bucurie şi culoarea îi revine în obraji.

— Sunt atât de bucuroasă! îi răspunde. Domnul fie lăudat pentru îndurarea Lui şi pentru că i-a vorbit papei. Domnul să-l binecuvânteze pe papă pentru că a avut curajul să spună ce trebuia spus. (Îşi face cruce şi se întoarce cu spatele la fiii mei, în timp ce eu o cuprind pe după umerii osoşi şi o ţin în braţe o clipă. Are ochii plini de lacrimi.) N-

am nimic, spune. Mă simt atât de uşurată. Sunt atât de bucuroasă. În sfârşit, Sfântul Părinte a grăit, iar tatăl meu o să-l asculte.

— Măcar de…, încep să spun, dar îmi las vorba în aer.

Nu are nici un rost să rostesc dorinţa: măcar de s-ar fi pronunţat mai devreme. Dar tot e bine că s-a pronunţat şi acum. Femeia Boleyn a rămas grea şi a făcut un soi de cununie cu regele, dar asta nu trebuie să-l împiedice pe suveran să se întoarcă la soţia lui. Am mai avut târfe însărcinate la curte şi înainte; ani de-a rândul regina a trăit alături de o amantă preferată şi de un bastard.

— Tatăl meu o să-şi recapete supunerea faţă de Sfântul Părinte, aşa-i? spune Maria, pe un ton stăpânit, întorcându-se către Montague.

— Cred că o să negocieze, spune el cu subînţeles. Va trebui să se împace cu Roma, iar mama voastră trebuie să-şi recapete libertatea şi titlul de regină. Decizia papei face din treaba asta problema tuturor monarhilor creştini. Tatăl vostru nu va vrea să rişte ca Franţa şi Spania să se alieze împotriva lui.

Prinţesa arată de parcă de pe umerii micuţi i s-ar fi luat o mare povară.

— Mi-aţi adus veşti foarte bune, lord Montague, spune. Şi la fel şi Domnia Voastră, sir Geoffrey. (Se întoarce către mine.) Trebuie că te bucuri să-ţi vezi fiii când aduc atâta bucurie.

— Aşa este, spun.

Beaulieu, Essex, septembrie 1533

Este o fată. Toată zbaterea asta, doar pentru o bastardă Boleyn. Toată lumea zice că asta este dovada că Dumnezeu a întors faţa de la rege. O s-o boteze Elizabeth.

După luni întregi de aşteptare, este o mare uşurare să aflăm că femeia Boleyn nu a putut zămisli un băiat. Un moştenitor de sex bărbătesc i-ar fi dovedit regelui că a avut dreptate în tot timpul acesta, că Dumnezeu i-a surâs, orice ar fi spus Sfântul Părinte. Acum nimic nu îl mai împiedică să se împace cu regina şi să o ungă definitiv pe prinţesa Maria ca urmaşa sa la tron. Şi de ce n-ar face-o? Nu are nici un fiu legitim pe care să-l pună în locul ei. Marele joc la risc al familiei Boleyn a eşuat. Anne a lor nu s-a dovedit cu nimic mai utilă decât soră-sa, Mary. Regele se poate întoarce la soţia lui iar, ea se poate întoarce la curte.

În fine, îmi spun, s-a întors roata şi pentru prinţesă, şi pentru mamă-sa, regina. Papa a decis că mariajul Aragon este legitim, iar mariajul Boleyn – o şaradă. Copilul Boleyn este un bastard, iar pe deasupra, mai este şi fată. Femeia Boleyn şi-a pierdut

lustrul şi o să i se ia şi coroana.

*

Sunt încrezătoare. Toţi aşteptăm ca Henric să se supună papei şi să-şi aşeze soţia iarăşi pe tron, dar nu se întâmplă nimic. Bastarda Elizabeth urmează a fi botezată; târfa de maică-sa îşi păstrează locul la curte.

Şambelanul prinţesei, lordul John Hussey, se întoarce la Beaulieu, venind călare pe drumul principal de la Londra.

— A fost la botez, spune soţia lui, Anne, cu acreală. A purtat acoperământul cu însemnele statale pentru că aşa i s-a poruncit. Să nu vă închipuiţi că a avut vreo tragere de inimă. Să nu vă închipuiţi că nu o iubeşte pe prinţesa noastră.

— Soţia vărului meu, Gertrude, a fost naşă, îi răspund. Şi nimeni n-o iubeşte pe regină mai mult ca ea. Toţi trebuie să ne ocupăm locurile şi să ne îndeplinim rolurile.

Îmi aruncă o privire fugară, ca şi cum n-ar fi sigură cât i se îngăduie să-mi spună.

— S-a întâlnit cu un senior din Nord, spune. Mai bine nu zic cine. Zice că Nordul e gata să pună mâna pe arme ca s-o apere pe regină, dacă regele nu i se supune papei. Să-i spun că poate să vină la Domnia Voastră?

Scrâşnesc din dinţi de teamă. În buzunar, înfăşurată pe după rozariu, ţin emblema de la lordul Tom Darcy, reprezentând cele cinci răni ale lui Hristos brodate împreună cu roza albă a Casei mele.

— Să fie cu băgare de seamă, îi spun. Zi-i că poate să vină să mă vadă, dar să fie cu băgare de seamă.

Băiatul care aduce lemnele de foc trece pe lângă noi cărând un coş şi imediat amuţim amândouă, preţ de câteva clipe.

— În orice caz, bine că n-a fost şi sora regelui acolo, biata prinţesă, observă Lady Anne. Nu i-ar fi făcut niciodată o reverenţă unui copil Boleyn!

Regina văduvă Maria Brandon a murit astă-vară, la reşedinţa ei; unii spun că s-a prăpădit de inimă-rea la gândul că frate-său s-a însurat cu ibovnica lui în taină. Şi regina, şi prinţesa au pierdut o prietenă bună, iar regele a pierdut unul dintre cei câţiva oameni care îi spuneau în faţă adevărul despre Anglia pe care o construieşte.

— Regele şi-a iubit sora şi i-ar fi iertat aproape orice, spun. Noi, ceilalţi, trebuie să fim cu foarte mare băgare de seamă să nu-l supărăm.

Ne uităm la John Hussey de la catul de sus în timp ce pâlcul de călăreţi înaintează de-a lungul aleii mărginite de pomi şi se opreşte în faţa casei. Descalecă şi îi aruncă frâiele unui rândaş, iar apoi porneşte cu paşi înceţi şi greoi, ca un om care are de dus la îndeplinire o misiune obositoare.

— Nu se poate să vină cu ordinul să ne mutăm din nou, sau să ne ia ceva, spun eu

neliniştită, urmărindu-i mersul greoi.

— N-o să ceară nimic. Regina a refuzat să le dea rochiţa de botez pentru Elizabeth; nu au ce să vrea de la noi.

— Ar face bine să nu vină să-mi ceară mie ceva, spune ea tăios şi se întoarce de la fereastră ca să meargă în apartamentul prinţesei.

Aştept pe coridor când îl aud pe lordul John urcând încet scările. Aproape că tresare când mă vede aşteptându-l.

— Milady.

Face o plecăciune.

— Milord.

— Tocmai m-am întors de la Londra. De la botezul prinţesei Elizabeth.

Încuviinţez din cap, fără să confirm şi nici să denunţ numele acela, şi îmi spun că nu se poate să fi chefuit prea bine la ospăţul de botez, căci pare ostenit şi nefericit.

— Secretarul regelui, Thomas Cromwell, Cromwell însuşi, mi-a dat ordin să fac inventarul giuvaierurilor prinţesei.

Ridic din sprâncene.

— Pentru ce-i trebuie lui Thomas Cromwell un inventar al giuvaierurilor prinţesei?

Se opreşte o clipă.

— Este Păstrătorul Bijuteriilor Coroanei şi asta este porunca regelui. Mi-a cerut-o chiar el. Şi nu vă puteţi împotrivi unui astfel de ordin.

— Nu pot, recunosc eu. N-aş face-o. Şi îmi pare nespus de rău să vă spun că nu există nici un inventar.

El ia act de faptul că mi-am propus să-i fac zile fripte.

— Trebuie să existe.

— Nu există.

— Şi atunci cum ştiţi că sunt toate la locul lor?

— Pentru că scot eu însămi bijuteriile când prinţesa le doreşte şi tot eu le strâng după aceea. Nu este orfevrărie să trebuiască să ţină inventarul mărfii. Este o prinţesă. Are tot atâtea giuvaieruri precum mănuşi sau dantele. Nu am nici un inventar al mănuşilor şi nu-i ţin contabilitatea dantelelor.

Pare cu adevărat încurcat.

— O să-i comunic, zice.

— Vă rog.

Dar nu mă aştept ca povestea să se încheie aici, şi am dreptate.

— Thomas Cromwell zice că trebuie să faceţi un inventar al giuvaierurilor prinţesei, îmi spune bietul John Hussey câteva zile mai târziu.

Soţia lui, trecând pe lângă noi, pe trepte, clatină din cap cu un soi de dispreţ şi spune ceva în barbă.

— De ce? întreb.

Pare încurcat.

— Nu mi-a zis de ce. Mi-a zis doar că trebuie. Aşa că trebuie făcut.

— Prea bine, spun. Un inventar amănunţit? Trebuie să includă tot? Sau doar piesele cele mai valoroase?

— Nu ştiu! exclamă el exasperat, dar apoi se stăpâneşte. Un inventar amănunţit. Pentru tot.

— Dacă trebuie făcut în tot amănuntul, aşa cum doreşte jupânul Cromwell, atunci ar fi bine să mă ajutaţi, şi să aduceţi şi vreo doi secretari.

— Prea bine, spune. Mâine-dimineaţă.

Luăm la puricat garderoba prinţesei şi desfacem toate punguţele din piele în care sunt puse la păstrare şiragurile de mărgăritare şi broşele frumoase.

Şi în tot acest timp Thomas Cromwell face un alt inventar. Iscoadele lui bat ţara în lung şi în lat verificând averea şi rânduiala mănăstirilor, descoperind cât valorează şi unde îşi ţin tezaurele. Nici aici, printre cutiile prinţesei, nici la mănăstiri, nimeni nu lămureşte rostul acestui inventar. Domnul Cromwell pare foarte interesat să afle valoarea exactă a bunurilor altora.

Nu pot spune că sunt mult mai îndatoritoare decât mănăstirile care se prevalează de caracterul lor sacru şi îşi ascund tezaurele. Din contră, lungesc inventarul cât pot de mult. Scoatem toate cutiuţele: nimicuri pe care prinţesa le păstrează din copilărie, o colecţie de scoici de pe plaja din Dover, nişte fructe de pădure uscate înşirate pe aţă. Trecem cu grijă în catastif florile presate. Broşa cu diamante de la împăratul Carol apare ca o mică stafie din vremea când era moştenitoarea regelui şi doi dintre cei mai însemnaţi prinţi ai Europei îi erau propuşi pentru căsătorie. Din cutiuţe mici, îndesate în fundul dulapurilor, scoatem la iveală o pafta de la o cingătoare şi o cataramă desperecheată. Are rozarii frumoase. Este recunoscută pentru cucernicia ei. Are zeci de crucifixuri aurite. Le scot pe toate: şi coroniţele de jucărie, din sârmă de aur şi sticlă, şi acele cu gămălie din argint, şi pieptenii din fildeş, şi vreo două potcoave aducătoare de noroc ruginite. Trecem în catastif acele de păr, un set de scobitori din fildeş şi un pieptene pentru despăducheat din argint. Tot ce găsesc înşirui în cel mai mic detaliu şi mă asigur că lordul John îşi pune secretarul să le noteze în inventarul care se întinde pe pagini întregi, fiecare însemnată cu iniţialele noastre. Ne ia multe zile până când terminăm, iar comorile prinţesei, mici şi mari, sunt răsfirate pe toate mesele din vistierie şi totul este înregistrat până la ultimul ac.

— Acum trebuie să le luăm pe toate şi să i le dăm lui Frances Elmer, spune lordul John.

Pare stors de puteri. Nu mă miră. A fost o întreprindere anostă, inutilă, şi a durat enorm, asta pentru că am tras eu de timp.

— Vai, nu, nu pot face asta, spun eu simplu.

— Dar de asta am făcut inventarul!

— Nu de asta am făcut eu inventarul. Am făcut inventarul ca să mă supun ordinului regelui, venit prin mijlocirea jupânului Cromwell.

— Ei bine, jupânul îmi zice să vă zic să-i daţi bijuteriile jupânesei Elmer.

— De ce?

— Nu ştiu de ce! mugeşte el ca un taur înjunghiat.

Îl fixez cu privirea. Ştim amândoi de ce. Femeia care se autointitulează regină a decis să-i ia prinţesei bijuteriile şi să i le dea bastardei sale. Ca şi cum o coroniţă cu diamante îndeajuns de mică încât să poată fi legată în jurul creştetului unui bebeluş o să preschimbe un copil din flori într-o prinţesă a Angliei.

— Nu o pot face în lipsa unui ordin de la rege, spun. Suveranul mi-a zis să am grijă de fiica lui şi să-i administrez averea. Nu pot să-i înstrăinez bunurile doar pentru că aşa a zis cineva.

— Acel cineva este Thomas Cromwell!

— Domniei Voastre vi s-o fi părând un om însemnat, îl iau eu de sus. Dar eu nu i-am jurat supunere. N-aş putea să înstrăinez bijuteriile, în ciuda poruncii primite chiar de la rege, altfel decât dacă primesc eu însămi poruncă direct de la rege. Când mi-o aduceţi, o să-i înmânez bijuteriile oricui consideră Luminăţia Sa că este demn de ele. Dar permiteţi-mi să vă întreb, cine ar putea fi acela? Cine credeţi că este demn de bijuteriile care i-au fost oferite prinţesei noastre?

Lordul John scapă o sudalmă şi iese valvârtej din odaie. Uşa se trânteşte în urma lui şi îl auzim tropăind pe scări. Auzim cum se izbeşte uşa de la intrare, iar el mârâie ceva la străjerii care îi dau onorul. Apoi se aşterne tăcerea.

Unul dintre secretari înalţă privirea spre mine.

— Nu faceţi decât să amânaţi inevitabilul, spune el răspicat, vorbind pentru prima dată după zile întregi de muncă în tăcere şi adresându-mi-se direct – o dovadă de neobrăzare. Aţi tras straşnic de frumos de timp, milady. Dar când bărbatul şi-a pierdut minţile şi vrea să-şi necinstească soţia şi să-şi tâlhărească fiica, este foarte greu să-l opreşti.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, toamna anului 1533

Mă îndrept spre casa mea cu inima grea, căci băiatul lui Arthur, Henric, a murit de roşu în gât şi urmează să-l înmormântăm în cripta familiei. Se pare că i s-a făcut sete

când era la vânătoare şi un neghiob trebuie că i-a îngăduit să bea apă dintr-o fântână din sat. Aproape imediat ce a ajuns acasă, s-a plâns că i s-a umflat gâtlejul şi că-l arde. Pierderea unui băiat Plantagenet, a băiatului lui Arthur, este urmarea unei clipe de neglijenţă şi mă trezesc că-l jelesc iarăşi pe Arthur şi mă învinovăţesc singură că nu i-am ocrotit fiul.

Dacă, în loc să se retragă la mănăstire, mamă-sa şi-ar fi făcut datoria faţă de soţul răposat şi de copiii ei, poate că Henric ar trăi şi astăzi. Aşa, coboară în goană treptele de piatră care duc în cripta familiei, se agaţă de grilajul din fier şi urlă că vrea să fie lăsată să zacă acolo, cu fiul şi cu soţul ei.

Şi-a ieşit din minţi de durere, aşa că trebuie s-o ducă înapoi la mănăstire şi s-o bage în pat, ca să plângă până adoarme. Nu-mi spune nici măcar o vorbă limpede cât stau acasă, aşa că nu trebuie să aud că-şi doreşte să nu fi intrat la mănăstire şi că vrea să-şi încalce legămintele şi să iasă de acolo. Poate că acum vrea să rămână.

Facem un praznic pentru cei care au venit la înmormântare şi, după ce se termină, Geoffrey şi Montague îşi lasă nevestele în sala de primiri şi vin în iatacul meu.

— Luna trecută am avut o întrevedere cu ambasadorul spaniol, Eustace Chapuys, spune Montague fără nici un ocol. Având în vedere că papa s-a pronunţat în defavoarea regelui, iar Henric nu l-a băgat în seamă, Chapuys are să ne facă o sugestie.

Geoffrey îmi trage un scaun lângă foc iar eu mă aşez şi îmi ridic picioarele pe apărătoarea încălzită. Geoffrey îşi odihneşte delicat mâna pe umărul meu, ştiind că resimt moartea lui Henric aproape ca pe o durere trupească.

— Chapuys sugerează ca Reginald să vină pe ascuns în ţară şi să se însoare cu prinţesa.

— Reginald? se miră Geoffrey absent. De ce tocmai el?

— Este necăsătorit, explică iritat Montague. Dacă este să fie cineva din linia noastră de sânge, nu poate fi decât el.

— E ideea împăratului? întreb.

Sunt uluită de perspectiva care i se oferă eruditului meu fiu.

Montague încuviinţează din cap.

— Să încheiem o alianţă. E limpede ce gândeşte: e o alianţă imbatabilă. Tudori cu Plantageneţi. Este vechea soluţie. Este exact ce au făcut Tudorii când au descălecat şi l-au însurat pe Henric Tudor cu Elisabeta de York. Acum o facem ca să scăpăm de neamul Boleyn!

— Da! (Geoffrey renunţă să-l invidieze pe Reginald pentru şansa de a ajunge rege consort şi începe să se gândească ce am câştiga noi din treaba asta.) Împăratul ar debarca pentru a veni în sprijinul unei răscoale?

— Aşa a promis. Ambasadorul crede că acum este momentul. Femeia Boleyn a născut doar o fată şi aud că este bolnăvicioasă. Regele nu are nici un moştenitor

legitim. Iar femeia Boleyn le-a ameninţat public pe regină şi pe prinţesă. Se poate să fi încercat iarăşi să-l otrăvească pe episcopul Fisher; este posibil să atenteze la viaţa reginei. Ambasadorul crede că amândouă sunt în pericol. Împăratul ar debarca într-o ţară care îl aşteaptă pregătită, şi l-ar aduce cu el pe Reginald.

— Debarcă, apoi se căsătoresc. Fluturăm stindardul ei şi pe al nostru. Toţi afinii noştri veniţi să ne susţină, toţi Plantageneţii. Trei sori pe cer, ca altădată, trei fii ai Casei de York pe câmpul de bătălie. Împăratul debarcă pentru prinţesă şi toţi englezii cinstiţi luptă pentru Biserică, până la unul, spune Geoffrey cuprins de însufleţire. Nici măcar nu s-ar ajunge la război. Howard ar da bir cu fugiţii îndată ce şi-ar da seama că sorţii îi sunt potrivnici, şi nimeni altcineva n-ar lupta pentru rege.

— Prinţesa ar fi de acord să se căsătorească cu el? mă întreabă Montague.

Clatin încet din cap, ştiind că asta distruge planul.

— N-o să-şi nesocotească tatăl. Nu-i putem cere aşa ceva. Nu are decât şaptesprezece ani. Îşi iubeşte tatăl. Am învăţat-o eu însămi că porunca lui e lege. Chiar dacă ştie că i-a trădat şi întemniţat mama, asta nu trebuie să afecteze cu nimic supunerea pe care fiica o arată părintelui ei. El rămâne totuşi regele. N-ar comite niciodată un act de trădare faţă de un rege legitim. Nu şi-ar nesocoti niciodată tatăl.

— Deci îi spun „nu“ lui Chapuys? mă întreabă Montague. Prinţesa este constrânsă de obligaţiile sale?

— Nu-i spune „nu“, se repede Geoffrey. Gândeşte-te ce am putea ajunge dacă am reveni la tron. Fiul lor ar fi un Plantagenet, Roza Albă de pe tronul Angliei, la fel ca odinioară. Iar noi am fi iarăşi familia regală.

— Spune-i că nu se poate încă, trag eu de timp. Nici măcar n-o să-i vorbesc despre asta deocamdată. (Preţ de o clipă, mi-l închipui pe fiul meu întors în sfârşit acasă, încununat de glorie ca un erou al Bisericii, gata să apere Biserica în Anglia, pe prinţesă şi pe regină.) Sunt de acord. Este o propunere bună. Este un prilej fantastic pentru ţară şi o repunere în drepturi nemaipomenită pentru noi. Dar încă nu a venit momentul. Nu înainte să fim dezlegaţi de supunerea pe care i-o datorăm regelui. Trebuie să aşteptăm ca papa să aplice hotărârea dată. Nu înainte ca Henric să fie excomunicat. Atunci vom fi liberi să acţionăm. Atunci prinţesa va fi dezlegată de obligaţiile ce îi revin ca supus şi ca fiică.

Montague încuviinţează din cap.

— Trebuie să fie excomunicat. Numai aşa putem merge mai departe.

Beaulieu, Essex, toamna anului 1533

John de Vere, conte de Oxford, omul lui Henric, un susţinător al Casei de Lancaster de când se ştie, străbate aleea cu pomi, intră pe poarta splendidă şi se opreşte în curtea interioară de la Beaulieu, iar după stindardul lui vin la trap două sute de călăreţi în armură uşoară.

Prinţesa Maria, care stă lângă mine, la fereastra care dă spre curte, se uită la bărbaţii înarmaţi în timp ce descalecă.

— Se teme să nu păţească ceva pe drum, de ia cu el o gardă atât de numeroasă?

— În general, un de Vere pricinuieşte necazuri, mai degrabă decât să le întâmpine, spun cu acreală, dar ştiu că drumurile sunt primejdioase pentru ofiţerii regelui. Oamenii sunt ursuzi şi bănuitori, se tem de perceptori, se tem de funcţionarii cei noi care vin să inspecteze bisericile şi mănăstirile, nu mai ovaţionează când văd roza Tudorilor, ca altădată, iar dacă văd emblema lui Anne – acum etalează un şoim care ciuguleşte dintr-o rodie, ca să se grozăvească cu triumful ei asupra reginei Caterina –, scuipă în drum dinaintea cailor ei.

— Eu o să merg să-i întâmpin, spun. Tu rămâi la tine în odaie.

Închid uşa şi cobor încet scara somptuoasă din piatră ce duce în holul de la intrare, unde John tocmai îşi azvârle chipiul pe o masă şi îşi scoate mănuşile de piele.

— Milord.

— Contesă, spune el pe un ton îndeajuns de amabil. Îmi îngăduiţi să scot caii la păscut pe păşunile voastre? Doar azi. Nu stăm mult.

— Desigur. Luaţi masa cu noi?

— Ar fi excelent, spune.

Cei din familia de Vere au fost întotdeauna mari mâncăi. Familia a fost plecată în exil cu Henric Tudor şi s-a întors la Bosworth să devoreze Anglia.

— Am venit să o văd pe Lady Maria, spune el sec.

Simt că mă trec fiorii să-l aud spunându-i astfel. Ca şi cum, tăgăduindu-i numele, ar anunţa moartea prinţesei. Tac o clipă şi mă uit lung la el.

— O să vă duc la Luminăţia Sa prinţesa Maria, spun eu pe un ton răspicat.

Îmi pune o mână pe braţ. Nu mă scutur. Mă uit la el fără să spun nimic. Îşi ia mâna stânjenit.

— Un sfat, spune. Unei rude foarte bine văzute, foarte respectate, iubite a regelui Angliei. Un sfat…

Aştept într-o tăcere îngheţată.

— Voinţa regelui este ca ea să fie cunoscută drept Lady Maria. Aşa va fi. O să fie mai rău pentru ea dacă îi nesocoteşte porunca. Sunt aici să-i spun că trebuie să se supună. Regele o va călăuzi şi va avea grijă de ea ca de fiica lui nelegitimă, iar ea va lua numele de Lady Maria Tudor.

Simt că obrajii îmi iau foc.

— Nu este nelegitimă, iar regina Caterina nu a fost o târfă. Şi orice bărbat care spune aşa ceva este un clevetitor.

Nu se poate uita în ochii mei după ce m-a minţit şi când mă vede roşie la faţă de furie. Se răsuceşte pe călcâie de parcă i s-ar fi făcut ruşine şi urcă în sala de primiri. Alerg după el, împinsă de gândul nebunesc să mă proptesc în faţa uşii şi să-l împiedic să-i spună vorbele acestea îngrozitoare prinţesei noastre.

Intră fără să fie anunţat. Îi face o plecăciune aproape insesizabilă, iar eu năvălesc în urma lui să-l împiedic să-şi transmită mesajul ruşinos, dar este prea târziu.

Îl ascultă până la capăt. Nu-i răspunde când i se adresează cu „Lady Maria“. Îl priveşte fără să şovăie, se uită prin el, cu o privire albastru-închis care în final îl face să repete, să-şi piardă şirul şi apoi să tacă.

— O să-i scriu tatălui meu, regele, spune ea tăios. Poţi să-i duci scrisoarea.

Se ridică din jilţ şi se îndreaptă spre uşă, ştergându-l cu mâneca în trecere. Nici nu mai aşteaptă să vadă dacă face sau nu plecăciunea. John de Vere, sfâşiat între obişnuinţa de a-şi arăta respectul şi noile reguli, se prosternează, apoi se bălăbăne şi, în fine, rămâne în picioare stingherit, ca un neghiob.

O urmez în odaia ei şi o văd cum se aşază la masă şi ia o coală de hârtie. Cercetează vârful unei pene de scris, îl înmoaie în cerneală, îl şterge cu grijă şi se apucă să scrie cu caligrafia ei hotărâtă şi elegantă.

— Luminăţia Voastră, gândiţi-vă bine înainte să scrieţi. Ce o să-i spuneţi?

Se uită la mine netulburată, de parcă s-ar fi pregătit pentru lucrul acesta, cel mai îngrozitor din câte se puteau întâmpla.

— O să-i spun că n-o să-i nesocotesc niciodată poruncile, dar că nu pot renunţa la drepturile pe care mi le-au dat Dumnezeu, universul şi propriii mei părinţi. (Ridică uşor din umeri.) Şi de-aş vrea să abdic de la îndatoririle mele, nu am cum. M-am născut prinţesă Tudor. O să mor prinţesă Tudor. Nimeni nu poate spune altceva.

Beaulieu, Essex, noiembrie 1533

Montague vine la Beaulieu, călărind pe o vreme mohorâtă, cu ceaţă şi cu ploaie îngheţată, înconjurat de cinci străjeri şi fără să etaleze nici un stindard.

Când intră tropotind în curtea grajdului, sunt acolo să-l întâmpin.

— Vii în taină?

— Nu tocmai, dar nu mă deranjează să trec neobservat. Nu cred că sunt spionat, nici urmărit, şi mi-aş dori ca lucrurile să rămână aşa. Dar trebuia neapărat să vin să te

văd, mamă. E urgent.

— Intră.

Îi las pe rândaşi să ia caii şi pe oamenii lui Montague să meargă singuri în hol, unde o să primească bere fiartă după o zi petrecută în frig. Îmi conduc fiul pe scara îngustă ce duce în iatacul meu. Caterina şi Winifred, nepoatele mele, şi alte două doamne stau aşezate în dreptul ferestrei, profitând de ultima geană de lumină ca să coasă. Le spun că pot lăsa deoparte lucrul şi pot exersa paşii de dans în sala de primiri. Îmi fac o reverenţă şi ies, încântate peste poate că au fost trimise să danseze, iar eu mă întorc spre fiul meu.

— Ce s-a întâmplat?

— Elizabeth Barton, Fecioara din Kent, a dispărut de la Abaţia Syon. Mă tem că se poate s-o fi luat Cromwell la întrebări. Sigur o să-i ceară să îi numească pe prietenii reginei cu care s-a întâlnit. Sigur va încerca să o facă să pară o uneltire. Ai mai văzut-o vreodată de când am adus-o eu la tine?

— O dată, îi spun. A venit cu soţia vărului Henry, Gertrude Courtenay, şi ne-am rugat împreună.

— V-a văzut cineva împreună?

— Nu.

— Eşti sigură?

— Eram în capela de la Richmond. Era şi preotul acolo. Dar el n-ar depune niciodată mărturie împotriva mea.

— Acum e posibil să o facă. Cromwell se foloseşte de tortură pentru a smulge mărturisirile pe care doreşte să le audă. A zis ceva despre rege?

— Tortură? Torturează preoţi?

— Da. A zis Fecioara ceva despre rege?

— A zis ce zice întotdeauna. Că dacă încearcă să o repudieze pe regină, zilele îi sunt numărate. Dar n-a zis nimic în plus faţă de ce i-a spus şi regelui.

— A zis vreodată că noi o să ocupăm tronul? A zis vreodată aşa ceva?

Nu am de gând să-i spun fiului meu că a prezis că el se va însura cu prinţesa şi că va deveni rege consort. Nu am de gând să-i spun că a profeţit că Plantageneţii vor fi iarăşi familia regală a Angliei.

— N-o să spun. Nici măcar faţă de tine, dragul meu.

— Milady, Thomas More în persoană a prevenit-o să nu profeţească mărirea unei familii ca a noastră. I-a reamintit ce i s-a întâmplat capelanului lui Buckingham, care avea ştiinţă de o profeţie şi care i-a şoptit-o lui Buckingham. A avertizat-o că falsul profet l-a împins pe vărul nostru să viseze la măreţie, iar regele nu a avut încotro decât să-l doboare. Regele i-a doborât şi pe profet, şi pe protagonistul profeţiei, iar acum confesorul ducelui şi ducele sunt morţi.

— De aia nu pomenesc niciodată de profeţii. (În gând, adaug: „Nici de blesteme“.)

Montague încuviinţează din cap, oarecum încredinţat.

— Jumătate dintre curteni s-au întâlnit cu ea să le prezică viitorul sau să se roage cu ea, spune. Nici noi nu am făcut altceva. Eşti sigură că n-am făcut altceva?

— Nu ştiu ce se poate să-i fi zis verişoarei Gertrude. Şi eşti sigur în legătură cu Geoffrey?

Montague zâmbeşte trist.

— În orice caz, sunt sigur că Geoffrey nu ne-ar trăda niciodată, spune. Cred că a fost la Syon şi că a însoţit-o până la Canterbury. Dar o mulţime de oameni au făcut lucrul ăsta. Fisher şi More, printre alţii.

— Mii de oameni au auzit-o predicând, remarc eu. Mii de oameni s-au întâlnit cu ea între patru ochi. Dacă Thomas Cromwell vrea să-i aresteze pe toţi cei care s-au rugat împreună cu Fecioara din Kent, atunci va trebui să aresteze aproape tot regatul. Dacă vrea să-i aresteze pe cei care cred că regina este repudiată pe nedrept, va fi nevoie să aresteze tot regatul, în afară de ducele de Norfolk, de familia Boleyn şi de rege. Sigur am fi la adăpost, fiule, nu? Ne-am pierde în mulţime.

*

Însă Thomas Cromwell este mai temerar decât am crezut, mai ambiţios decât aş fi bănuit. O arestează pe Fecioara din Kent. Arestează şapte oameni ai lui Dumnezeu împreună cu ea şi, din nou, îi arestează pe John Fisher, episcopul, şi pe Thomas More, fostul Lord Cancelar, ca pe nişte nimeni pe care îi poate sălta de pe stradă şi azvârli în Turn doar pentru că au îndrăznit să-l contrazică.

— Nu poate să aresteze un episcop pentru că a stat de vorbă cu o călugăriţă! spune prinţesa Maria. Este pur şi simplu de neconceput.

— Se spune că a făcut-o, îi răspund.

Beaulieu, Essex, iarna lui 1533

Nu mă aştept să fim invitate la curte de Crăciun, deşi aud că va fi foarte mare pompă şi că Boleyn serbează o nouă sarcină. Zice lumea că femeia care se autoproclamă regină merge cu nasul pe sus şi îşi ţine veşnic mâna pe pântec, peste corsajul pe care nu i-l strâng tare. Lumea zice că este încrezătoare că are să fie un băiat de data asta. Îmi închipui că se roagă în genunchi în fiecare noapte să nască un

fiu.

În aceste condiţii, mă îndoiesc că o să aibă nevoie de ajutorul meu. Am luat parte la atâtea naşteri în familia regală, încât dezamăgirea mă împresoară ca o mantie întunecată. Mă îndoiesc că o să vrea s-o vadă pe prinţesă la curte, aşa încât le spun alor casei să se pregătească să facem sărbătorile la Beaulieu. Nu mă aştept ca prinţesa să fie foarte veselă – nu are voie nici măcar să-i trimită mamă-sii un dar sau să îi facă urări. Bănuiesc că femeia care se autointitulează regină i-a avertizat pe oameni să nu vină să ne vadă sau să trimită daruri; dar pentru noi prinţesa rămâne prinţesă, iar rangul ei cere să organizăm o serbare de Crăciun.

Deşi li s-a interzis să vină să-şi prezinte omagiile, este înduioşător să vezi cum ţăranii îi transmit dragostea şi susţinerea lor.

Un şuvoi constant de mere, de brânzeturi, ba chiar şi de hălci de şuncă afumată se scurge prin uşile casei împreună cu urările de bine ale soţiilor fermierilor din zonă. Toată familia mea, chiar şi rudele cele mai îndepărtate, ne trimit câte un mic dar de Crăciun. Cale de mile întregi bisericile fac rugăciuni pentru ea şi pentru mama ei, la fel şi toţi servitorii din casă, şi toţi servitorii se referă la ea cu „Luminăţia Sa Prinţesa“ şi o slujesc umili.

Nu le ordon să-i cinstească rangul şi să-l nesocotească pe rege; dar în casa noastră de la Beaulieu este ca şi cum n-ar fi dat niciodată ucazul acela. Mulţi dintre servitori sunt în slujba ei de când era mică. Pentru noi a fost întotdeauna „Luminăţia Sa“; chiar dacă am vrea să-i spunem pe alt nume, nu ni l-am putea aminti. Lady Anne Hussey i se adresează curajoasă cu adevăratul ei titlu şi când comentează cineva, le spune că are patruzeci şi trei de ani şi că este prea bătrână să-şi mai schimbe năravul.

Într-o dimineaţă însorită de iarnă, prinţesa şi cu mine tocmai încălecăm să mergem la vânătoare. Suntem în curtea principală, cu mica ei suită călare, şi gata să pornim la trap. Bem la botul calului vin fierbinte dintr-o cupă pe care ne-o trecem din mână în mână ca să ne încălzim, în vreme ce copoii aleargă peste tot, amuşinând şi scoţând, când şi când, câte un schelălăit însufleţit. Comisul prinţesei o ajută să se salte în şa în timp ce eu stau lângă capul animalului, mângâindu-l pe grumaz. Fără să mă gândesc, strecor un deget pe sub chinga calului ei să verific dacă este strânsă cum trebuie. Comisul îmi zâmbeşte şi schiţează o mică plecăciune.

— Nu aş lăsa chinga Luminăţiei Sale nestrânsă, zice el. Niciodată.

Mă înroşesc de ruşine.

— Ştiu asta, spun. Dar n-o pot lăsa să încalece fără să verific.

Prinţesa Maria râde.

— M-ar pune să merg călare într-o şa de însoţitor, în spatele tău, dacă ar putea, râde ea năstruşnic. Ar fi în stare să mă pună să călăresc pe un catâr.

— Este datoria mea să te protejez, spun. Şi când eşti în şa, şi când nu.

— N-o să i se întâmple nimic călare pe Blackie, spune el, dar în clipa aia ceva îi atrage atenţia la poartă şi îmi spune cu glas scăzut: Soldaţi!

Mă cocoţ pe butucul pentru încălecat, aşa încât peste capetele cailor văd că în curte intră soldaţi în fugă şi în urma lor, călare pe un cal imens, un bărbat flutură un stindard.

— Thomas Howard, duce de Norfolk.

Prinţesa Maria dă să descalece, dar îi fac semn să rămână în şa, iar eu stau semeaţă, ca o statuie pe un piedestal, aşteptând ca ducele de Norfolk să vină la mine.

— Luminăţia Voastră, spun eu rece.

L-am iubit pe bătrânul duce, tatăl lui, care a fost un susţinător loial al reginei. Ţin la soţia lui, verişoara mea, iar el o face foarte nefericită. Nu-mi place nimic la bărbatul acesta care a urmat unui părinte mai măreţ decât el, de la care a moştenit toată ambiţia şi nici un pic din înţelepciune.

— Milady contesă, spune. (Se uită pe lângă mine, la prinţesă.) Lady Maria, spune el foarte tare.

Se creează un mic freamăt, căci toată lumea l-a auzit şi toţi vor să-l contrazică. Îl văd pe şeful străjerilor lui cum se uită repede în jur, ca pentru a ne număra şi a cumpăni pericolul. Îl văd cum ia act de faptul că plecăm la vânătoare şi că mulţi dintre bărbaţi au un pumnal la brâu sau un cuţit în teacă. Însă Howard nu este în nici o primejdie. Le-a poruncit străjerilor să vină înarmaţi până în dinţi, pregătiţi de luptă.

Imperturbabilă, număr soldaţii, le număr armele şi mă uit la ducele cu chip împietrit, întrebându-mă ce speră să obţină. Chipul prinţesei Maria este uşor întors, de parcă nu l-ar auzi, de parcă n-ar şti că este acolo.

— V-am adus veşti legate de schimbări în organizarea casei voastre, spune el suficient de tare cât să-l audă.

Chiar şi aşa, nici nu catadicseşte să se uite la el.

— Luminăţia Sa regele a dat poruncă să veniţi la curte.

Cu asta i-a câştigat atenţia. Se întoarce zâmbind, iar chipul îi radiază.

— La curte? întreabă.

El continuă pe un ton sumbru. Îmi dau seama că nu-i face nici o plăcere. Este o treabă murdară pe care va trebui s-o facă, pe lângă altele şi mai rele, poate, dacă va fi să-i slujească pe rege şi pe femeia care acum se autoproclamă regină.

— Mergeţi la curte să o slujiţi pe prinţesa Elizabeth, spune, iar glasul îi răsună limpede peste larma cailor şi copoilor şi peste rumoarea nemulţumită ce răsună dinspre suita prinţesei.

Într-o clipă, prinţesei i se stinge bucuria de pe chip. Clatină din cap.

— Nu pot sluji o prinţesă. Eu sunt prinţesa.

— Nu este cu putinţă, încep eu.

Howard se răsuceşte spre mine şi îmi îndeasă în mâini o coală de hârtie desfăcută, cu „H„-ul lăbărţat al regelui sub sigiliul lui.

— Citiţi-o, îmi spune el pe un ton grosolan.

Descalecă, îi aruncă frâiele unuia dintre oamenii lui şi intră fără să fie poftit pe uşa dublă, în sala de oaspeţi.

— Mă duc eu să stau de vorbă cu el, îi spun repede prinţesei. Tu mergi să călăreşti. Văd eu ce e de făcut.

Ea tremură de furie. Mă uit la comisul ei.

— Ai grijă de ea, îl avertizez eu.

— Sunt prinţesă, se răsteşte ea. Nu slujesc pe nimeni în afară de mama mea, regina, şi de tatăl meu, regele. Aşa să-i spui.

— O să văd ce putem face, îi promit şi sar jos de pe butucul de încălecat, fac semn să-mi ia bidiviul şi îl urmez pe Thomas Howard în întunericul sălii de oaspeţi.

*

— Nu am venit să discut ce e bine şi ce e rău, am venit să împlinesc voia regelui, spune el în clipa în care intru în încăpere.

Mă îndoiesc că ducele ar fi capabil să discute ce e bine şi ce e rău. Nu e cine ştie ce filozof. Sigur nu unul de talia lui Reginald.

Înclin din cap.

— Care este voia regelui?

— S-a dat o pravilă nouă.

— Altă pravilă nouă?

— Una care stabileşte moştenitorii regelui.

— Nu este suficient că ştim cu toţii că întâiul născut de sex bărbătesc moşteneşte tronul?

— Dumnezeu i-a spus regelui că mariajul lui cu regina Anne este singurul lui mariaj legitim, iar copiii ei vor fi moştenitorii lui.

— Dar prinţesa Maria poate să rămână în continuare prinţesă, îi atrag eu atenţia. Doar una dintre cele două. Cea mai mare în rang dintre cele două, cea mai mare ca vârstă.

— Nu, mi-o retează ducele. (Îmi dau seama că vorbele mele îl încurcă şi se enervează că am adus vorba.) Nu aşa vor sta lucrurile. N-am venit să mă cert cu Domnia Voastră, ci să împlinesc voia regelui. Am ordin s-o duc la Palatul Hatfield. Va trăi acolo, sub supravegherea lui sir John şi a lui Lady Anne Shelton. Are voie să ia cu ea o slujnică, o doamnă de onoare şi un rândaş pentru caii ei. Atât.

Cei din familia Shelton sunt neamuri cu alde Boleyn. Îmi ia fata şi mi-o duce într-o

casă condusă de duşmanii ei.

— Dar cum rămâne cu doamnele ei de onoare? Cu şambelanul ei? Cu comisul? Cu preceptorul?

— Nu poate lua pe nici unul dintre ei. Suita ei trebuie concediată.

— Dar eu va trebui să merg cu ea, îi spun, speriată.

— Nu veţi merge, spune el sec.

— Regele însuşi mi-a dat-o în grijă de când s-a născut!

— S-a terminat. Regele spune că trebuie să meargă şi s-o slujească pe prinţesa Elizabeth. Nu va avea nici un slujitor. Domnia Voastră sunteţi concediată. La fel şi suita ei.

Mă uit la chipul lui împietrit şi mă gândesc cum curtea noastră de Crăciun este plină de soldaţii lui înarmaţi. Mă gândesc cum o să se întoarcă prinţesa Maria din plimbarea ei, iar eu o s-o anunţ că trebuie să meargă să locuiască în vechiul palat de la Hatfield, fără suită sau slujitori cum i s-ar cuveni unei prinţese, şi fără vreunul din tovarăşii din copilărie. Trebuie să intre în slujba bastardei Boleyn într-o casă controlată de verişorii familiei Boleyn.

— Dumnezeule, Thomas Howard, cum de vă lasă inima să faceţi aşa ceva?

— Nu am de gând să-l refuz pe rege, spune el tăios. Şi nici Domniile Voastre n-o s-o faceţi. Nici unul dintre voi.

*

Este bolnavă de durere şi albă la faţă. Îi este prea rău ca să poată călări, şi trebuie să o ajut să urce într-o litieră. Îi pun o cărămidă fierbinte sub picioare şi una în poală, înfăşurată în mătase. Scoate mâinile micuţe printre perdele, iar eu mă agăţ de ea de parcă n-aş suporta s-o las să plece.

— O să trimit după tine îndată ce pot, spune în şoaptă. Nu ne poate ţine departe una de cealaltă. Toată lumea ştie că suntem nedespărţite.

— I-am întrebat dacă pot veni cu tine. Le-am zis că vin pe propria mea cheltuială, că o să te slujesc fără simbrie. O să-ţi plătesc eu slujitorii, bolborosesc în tulburarea mea când îl zăresc cu coada ochiului pe Thomas Howard săltând în şa.

Litiera se hurducăie, căci catârii se agită nerăbdători, şi o apuc şi mai strâns de mâini.

— Ştiu. Dar vor să merg singură, ca mama, fără să am nici un prieten în casa aceea.

— O să vin, îi făgăduiesc. O să-ţi scriu.

— N-o să mă lase să primesc scrisori. Iar eu n-o să citesc nimic din ce nu îmi este adresat în calitatea mea de prinţesă.

— O să-ţi scriu în taină.

Sunt disperată să nu mă vadă plângând, să o ajut să-şi păstreze demnitatea în clipa aceasta îngrozitoare, când suntem târâte departe una de cealaltă.

— Spune-i mamei că sunt bine şi că nu sunt deloc speriată, spune, albă la faţă ca perdelele de la litieră şi tremurând de spaimă. Spune-i că nu uit nici o clipă că sunt fiica ei şi că ea este regina Angliei. Spune-i c-o iubesc şi că n-o s-o trădez niciodată.

— Haide! strigă Thomas Howard din fruntea detaşamentului şi în clipa următoare se pun în mişcare. Litiera se hurducăie şi se clatină în timp ce prinţesa mă apucă mai strâns de mână.

— Se poate să trebuiască să i te supui regelui. Nu-mi închipui ce poate să-ţi ceară, îi zic eu în pripă, înaintând pe lângă litieră până când alerg de-a binelea. Nu-l înfrunta. Nu-l mânia.

— Te iubesc, Margaret! îmi strigă. Dă-mi binecuvântarea ta!

Dau să-i spun ceva, dar mă sufoc şi nu pot vorbi.

— Doamne-ajută! şoptesc. Domnul să te binecuvânteze, micuţă prinţesă. Te iubesc.

Mă trag în lături şi aproape că mă prăvălesc din picioare făcându-i reverenţa, cu capul plecat aşa încât să nu-mi vadă chipul schimonosit de durere. În spatele meu, simt că toată casa se pleacă într-o temenea până la pământ, iar ţăranii înşiruiţi pe marginea aleii cu pomi, veniţi s-o vadă pe prinţesă cum este răpită din propria casă, nesocotesc toate ordinele care li s-au urlat ziua întreagă, îşi scot chipiele şi cad în genunchi, în cinstea singurei prinţese din Anglia, când ea trece pe lângă ei.

Castelul Warblington, Hampshire, primăvara anului 1534

Ar trebui să mă bucur că sunt acasă la mine şi că mă pot odihni. Ar trebui să mă bucur să mă trezesc cu soarele bătând prin geamurile din sticlă veneţiană şi înveselind odaia văruită. Ar trebui să mă bucur de focul din cămin şi de albiturile curate, întinse la aerisit dinaintea lui. Sunt o femeie înstărită, am un nume măreţ şi un titlu foarte important, iar acum, că am fost eliberată din slujba de la curte, pot sta acasă să-mi vizitez nepoţii, să-mi gospodăresc moşiile, să mă rog în mănăstirea mea şi să ştiu că sunt în siguranţă.

Nu sunt o femeie tânără. Fratele mi-e mort, bărbatul mi-e mort, verişoara mea, regina, este moartă. Mă uit în oglindă şi văd ridurile adânci de pe chip şi oboseala din ochii mei negri. Sub bonetă, părul îmi este argintiu, şi cenuşiu, şi alb ca al unei gloabe bălţate. Cred că a venit vremea să fiu lăsată să pasc; a venit timpul să mă odihnesc, iar gândul mă face să zâmbesc şi ştiu că n-o să mă pregătesc niciodată de moarte: sunt o supravieţuitoare; mă îndoiesc că o să fiu vreodată pregătită să mă întorc încet cu faţa la perete.

Mă bucur de siguranţa câştigată cu greu. L-au acuzat pe Thomas More de uneltire împreună cu Elizabeth Barton, şi a trebuit să găsească o scrisoare în care o avertiza să nu vorbească pentru a-şi dovedi nevinovăţia şi a putea rămâne liniştit în casa lui. Prietenul meu John Fisher nu s-a putut apăra dinaintea acuzaţiilor şi, pe vremea asta umedă de primăvară, zace într-o celulă cu ziduri de piatră, în Turn. Elizabeth Barton şi cei care i-au fost prieteni sunt şi ei închişi în Turn, condamnaţi la moarte.

Ar trebui să mă bucur că sunt în siguranţă şi liberă, dar nu-mi vine, căci John Fisher nu se bucură nici de siguranţă, nici de libertate, şi undeva, în ţinuturile line ale comitatului Huntingdon, se află regina Angliei, prost slujită de oameni care sunt puşi acolo doar ca s-o păzească. Mai rău, la Palatul Hatfield, prinţesa Maria îşi pregăteşte micul dejun la focul din iatac, temându-se să mănânce cu nobilii la masă, căci în bucătărie sunt bucătărese năimite de alde Boleyn să otrăvească supa.

Este închisă în casă. Nu are nici măcar voie să se plimbe prin curte. Nu i se îngăduie să vadă pe nimeni, de teamă să nu-i transmită vreun mesaj sau vreo vorbă de alinare.

Este despărţită de mamă-sa, alungată din preajma tatălui ei. Nici pe mine nu mă lasă să merg la ea, deşi l-am bombardat pe Thomas Cromwell cu scrisori rugătoare şi i-am implorat pe contele de Surrey şi pe cel de Essex să intervină pe lângă rege. Nimeni nu poate face nimic. Rămân despărţită de prinţesa pe care o iubesc ca pe fata mea.

Parcă mă încearcă o boală, deşi doctorii nu mi-au găsit nimic. Cad la pat şi nu mă pot pune pe picioare. Parcă aş avea o betejeală tainică, o lingoare sau boala-copiilor. Sunt atât de îngrijorată din pricina prinţesei şi a reginei şi atât de neputincioasă când vine vorba să le ajut, încât simt că mă cuprinde o slăbiciune, până când de abia mă pot ţine pe picioare.

*

Geoffrey vine de la casa lui din apropiere, de la Lordington, să mă vadă şi îmi spune că a primit solie de la Reginald, care se află la Roma, unde îl imploră pe papă să îl excomunice pe Henric, cum a zis că va face, aşa încât oamenii să se poată răscula împotriva lui, pregătind astfel calea pentru împărat, care ar trebui să ne invadeze.

Geoffrey îmi spune că soţia verişorului meu, Henry Courtenay, Gertrude, s-a pronunţat atât de răspicat în favoarea reginei şi a repunerii prinţesei în drepturi, încât regele l-a luat deoparte pe Courtenay şi l-a avertizat că o să-i ia lui capul dacă mai aude un cuvânt de la ea. Courtenay i-a spus lui Geoffrey că la început s-a gândit că regele glumeşte, căci cine mai decapitează un bărbat pentru vorbele nevesti-sii? Dar nu e de glumit; acum i-a poruncit soţiei să-şi ţină gura. Geoffrey o ia ca pe un avertisment şi îşi face lucrarea la adăpostul tainei, bătând pe ascuns, nevăzut de nimeni, potecile de noroi ca să o vadă pe regină şi să-i transmită prinţesei scrisoarea de la ea.

— Nu a înveselit-o, îmi spune el cu un aer nefericit. Mi se pare că a înrăutăţit lucrurile.

— În ce fel? întreb. (Zac pe un divan de lângă fereastră ca să mai prind ultima geană de lumină, înainte să se întunece. Mi-e rău la gândul că Geoffrey i-a dus Mariei o scrisoare care a supărat-o şi mai tare.) În cel fel?

— Pentru că era o scrisoare de bun-rămas.

Mă ridic într-un cot.

— O scrisoare de bun-rămas? Regina pleacă? (Simt că mi se învârte capul când mă gândesc. Este oare cu putinţă ca nepotul ei să-i ofere adăpost în străinătate? Ar lăsa-o pe Maria singură în Anglia, să-l înfrunte pe tată-său?)

Geoffrey este alb la faţă de groază.

— Nu, e mai rău. Cu mult mai rău. Regina scria că prinţesa nu trebuie să se certe cu regele şi că trebuie să-i dea ascultare în toate privinţele, mai puţin în cele ce ţin de Dumnezeu şi de siguranţa sufletului ei.

— Aşa este, spun eu neliniştită.

— Şi a zis că în ceea ce o priveşte pe ea, n-o interesează ce-i fac, căci sigur se vor întâlni în ceruri.

Acum m-am ridicat în capul oaselor.

— Şi ce înţelegi din asta?

— N-am văzut toată scrisoarea. Asta am înţeles din ce citea prinţesa. A strâns scrisoarea la piept, a sărutat iscălitura şi a zis că mama ei n-are decât să spună un cuvânt, iar ea are s-o urmeze, şi n-o s-o dezamăgească.

— E cu putinţă ca regina să dea de înţeles că va fi executată şi să-i spună prinţesei să se pregătească la rândul ei?

Geoffrey încuviinţează din cap.

— Spune că n-o să pregete.

Mă ridic, însă odaia parcă pluteşte cu mine, şi mă apuc cu mâinile de tăblia patului. O să trebuiască să merg la Maria. E musai să-i spun că trebuie să facă orice legământ, să accepte orice învoială i s-ar propune; nu trebuie să-şi primejduiască viaţa. Singurul lucru care i-a mai rămas acestei fete Tudor iubite este viaţa. N-am înfăşat-o în pruncie, n-am purtat-o în braţe înfăşurată în ermină, la botezul ei, n-am crescut-o ca pe propria mea fată ca să-şi ia zilele. Nimic nu e mai important decât viaţa. Nu trebuie să-şi sacrifice viaţa ca să răscumpere greşeala tatălui ei. Nu trebuie să moară pentru asta.

— Lumea vorbeşte de un jurământ pe care cu toţii vor trebui să-l facă. Toţi o să trebuiască să jurăm pe Biblie că prima căsătorie a regelui a fost nulă, că a doua este legitimă şi că prinţesa Elizabeth este unica moştenitoare a regelui, iar prinţesa Maria este bastarda lui.

— Ea nu poate jura pentru aşa ceva, spun eu sec. Şi nici eu. Nici altcineva. Nu e decât o minciună. Nu poate pune mâna pe cartea sfântă şi să-şi insulte mama.

— Nu cred c-o să aibă încotro, spune Geoffrey. Nici noi. Căci cred că va spune că este un act de trădare să refuzi jurământul ăsta.

— Nu pot condamna un om la moarte pentru că a grăit adevărul. (Nu-mi pot închipui o ţară în care călăul ar dărâma scaunul de sub picioarele unui om care grăia un adevăr pe care îl ştie şi călăul la fel de bine ca victima lui.) Îmi dau seama că regele e cu adevărat hotărât. Dar n-ar face aşa ceva.

— Cred că se va întâmpla, proroceşte Geoffrey.

— Cum poate ea să jure că nu este prinţesă, când toată lumea ştie că este? repet. Nu pot jura pentru aşa ceva. Nimeni nu poate.

Palatul Westminster, Londra, primăvara anului 1534

Sunt chemată împreună cu ceilalţi aristocraţi la Sfatul de Taină de la Palatul Westminster unde Lordul Cancelar, proaspăt înălţatul în rang Thomas Cromwell, luându-i locul lui Thomas More ca un bufon care dănţuieşte încălţat cu cizmele stăpânului, urmează să asculte jurământul de succesiune al nobililor Angliei, care stau în picioare dinaintea lui ca nişte copii buimaci aşteptând să recite catehismul.

Noi ştim care este adevărul, căci papa s-a pronunţat public. El a anunţat că mariajul dintre regina Caterina şi regele Henric este legitim şi că regele trebuie să se lepede de toate celelalte şi să trăiască în pace cu adevărata lui soţie. Însă nu l-a excomunicat pe rege, aşa încât, deşi ştim că suveranul greşeşte, nu suntem îndreptăţiţi să-l înfruntăm. Trebuie să facem fiecare cum credem că este mai bine.

Şi papa este departe, iar regele pretinde că acesta oricum nu are nici o autoritate în Anglia. Regele a decretat că soţia lui nu este soţia lui, că metresa lui este regină şi că bastarda ei este prinţesă. Regele spune că, dacă o decretează el, aşa şi este. El este noul papă. Poate decreta că ceva este aşa cum spune el; şi acum aşa şi este. Iar noi, dacă am avea vreo fărâmă de curaj sau măcar o înţelegere limpede a lumii materiale, am spune că regele se înşală.

În schimb, unul câte unul mergem până la o masă imensă şi acolo găsim scris jurământul, cu o pecete enormă deasupra. Iau condeiul şi îl înmoi în cerneală. Simt cum îmi tremură mâna. Sunt o iudă, chiar şi numai pentru că am luat condeiul în mână. Cuvintele frumos transcrise îmi dansează dinaintea ochilor; abia le disting, hârtia se încețoşează, masa pare să se legene când mă aplec peste ea. Gândesc: „Ajută-mă, Doamne! Am şaizeci de ani, sunt prea bătrână pentru asta, prea neputincioasă. Poate reuşesc să leşin, şi o să trebuiască să mă scoată din încăpere şi o să scap de povestea asta“.

Ridic ochii şi văd că Montague se uită ţintă la mine. El o să semneze, iar Geoffrey o să semneze după el. Am convenit că trebuie să semnăm, aşa încât nimeni să nu ne poată pune la îndoială loialitatea; o să semnăm sperând la zile mai bune. Repede, până nu găsesc curajul să mă răzgândesc, îmi iscălesc numele – Margaret, contesă de Salisbury – şi astfel îmi reafirm supunerea faţă de rege, le jur credinţă copiilor rezultaţi din căsătoria lui cu femeia care îşi spune regină şi îl recunosc drept cap al Bisericii Angliei.

Acestea sunt minciuni. Fiecare dintre lucrurile astea este o minciună. Iar eu sunt o mincinoasă pentru că am semnat. Mă îndepărtez de lângă masă şi nu îmi mai doresc să mă fi prefăcut că leşin. Îmi doresc să găsesc curajul să fac un pas în faţă şi să mor, aşa cum i-a spus regina prinţesei că trebuie să fie pregătită să facă.

*

Mai târziu aud că bătrânul acela plin de har dumnezeiesc, confesorul a două regine ale Angliei şi un prieten destoinic, John Fisher, a refuzat să semneze jurământul când l-au scos din temniţa lui din Turn şi i l-au pus în faţă. Nu au ţinut cont de vârsta lui, nici de loialitatea pe care le-a arătat-o Tudorilor; i-au trântit în faţă un jurământ, iar după ce l-a citit şi răscitit, a zis că nu crede că poate nesocoti autoritatea papei, şi l-au dus înapoi în Turn. Unii zic că va fi executat. Majoritatea spun că nimeni nu poate executa un episcop al Bisericii. Eu nu spun nimic.

Şi Thomas More a refuzat să semneze jurământul. Mă gândesc la căldura din ochii lui căprui şi la gluma despre supunerea filială şi la compasiunea pe care mi-a arătat-o când a dispărut Arthur. Îmi doresc să fi fost lângă el când le-a spus că este dispus să semneze o versiune rescrisă a jurământului, că e de acord cu cea mai mare parte a textului, dar că nu îl poate semna chiar în forma aceea.

Mă gândesc la delicateţea lui care l-a făcut să spună apoi că nu-i acuză pe cei care redactaseră jurământul, şi nici nu-i critică în vreun fel pe cei care îl semnaseră; dar că de dragul propriului suflet – doar al lui –, nu îl poate semna.

Regele îi făgăduise prietenului lui Thomas că nu avea să-l supună niciodată la o astfel de încercare. Însă regele nu-şi ţine promisiunea faţă de omul pe care l-a iubit, pe care îl iubim cu toţii.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, vara anului 1534

Eu mă întorc la Bisham, iar Geoffrey la Lordington. Simt un gust rău în gură în fiecare dimineaţă când mă trezesc, şi mă gândesc că este gustul laşităţii. Mă bucur să fug din Londra, unde prietenul meu John Fisher şi Thomas More sunt întemniţaţi în Turn, unde ochii cinstiţi ai lui Elizabeth Barton se holbează dintr-o ţeapă de pe Podul Londrei, până când corbii şi vulturii îi ciugulesc.

Dau o nouă pravilă, una de care n-a mai fost niciodată nevoie până acum. Se numeşte Actul Trădării şi decretează că oricine doreşte moartea regelui, sau o cheamă, sau o voieşte cu scrisul ori cu fapta, sau care făgăduieşte să-l vatăme pe rege ori pe urmaşii lui, sau care îl numeşte tiran, se face vinovat de trădare şi are să fie condamnat la moarte. Când vărul meu Henry Courtenay îmi scrie că s-a dat această pravilă şi că trebuie să fim cu mare băgare de seamă la tot ce punem pe hârtie, nu cred că mai este nevoie să mă avertizeze să ard scrisoarea. Să ardem înscrisuri a devenit ceva obişnuit. Acum trebuie să învăţăm să ne uităm gândurile. Nu trebuie niciodată să gândesc că regele este un despot. Trebuie să uit cuvintele pe care le-a spus

propria lui mamă când ea şi bunica lui, regina Elisabeta, au dorit sfârşitul spiţei lui.

Montague îl însoţeşte pe rege, care pleacă într-o procesiune prelungită împreună cu suita lui itinerantă alcătuită din prieteni, iar Thomas Cromwell îşi trimite propria suită în pelerinaj: o mână de oameni de încredere care să afle valoarea tuturor mănăstirilor din Anglia, indiferent de mărimea lor sau de ordinul de care aparţin. Nimeni nu ştie precis de ce ar vrea Lordul Cancelar să ştie aşa ceva; dar nimeni nu crede că e de bine pentru mănăstirile înstărite, liniştite.

Biata mea prinţesă se ascunde în iatacul ei din Palatul Hatfield, încercând să ocolească persecuţia slujitorilor prinţesei Elizabeth. Regina s-a mutat iarăşi. Acum este întemniţată într-un castel, Kimbolton din Huntingdonshire, un turn nou construit cu o singură ieşire. Guvernatorii ei (ar putea la fel de bine să le zică temniceri) locuiesc pe o parte a curţii, iar regina, împreună cu femeile ei şi cu cei câţiva slujitori, pe partea cealaltă. Aud că este bolnavă.

Femeia care se autoproclamă regină stă la Palatul Greenwich în aşteptarea copilului, în aceleaşi odăi regale în care Caterina şi cu mine am îndurat travaliile ei, sperând să nască un băiat.

Se pare că sunt siguri că de data asta va naşte un fiu şi moştenitor. Au consultat doctori, şi astrologi, şi profeţii şi toţi zic că un băieţel viguros aşteaptă să se nască. Sunt într-atât de încrezători, încât odăile reginei de la Palatul Eltham au fost transformate într-o somptuoasă odaie de copii pentru prinţul aşteptat. S-a făurit un pătuţ din argint masiv pentru el, iar domnişoarele de companie îi brodează rufăria cu fir de aur. O să-l cheme Henric, ca pe tatăl lui atoatecuceritor; se va naşte la toamnă şi botezul lui o să demonstreze că regele este binecuvântat de Dumnezeu şi că femeia care îşi zice regină este îndreptăţită să pretindă acest rang.

Capelanul şi confesorul meu, John Helyar, vine la mine când se strânge recolta. Pe câmpuri se înalţă căpiţe imense aşa încât să avem fân la iarnă; porumbul este adus cu carele şi deşertat în grânare. Stau în uşa grânarului, iar inima îmi tresaltă cu fiecare încărcătură deşertată din căruţă aidoma unei ploi de aur. Din el o să mănânce ai casei toată iarna, din porumbul asta o să scot profit pentru moşia mea. Această alinare tangibilă este atât de mare, încât mă tem să nu fi căzut în păcatul lăcomiei.

John Helyar nu-mi împărtăşeşte bucuria; are o expresie chinuită când îmi cere să vorbim între patru ochi.

— Nu pot să semnez jurământul, spune el. Au venit la biserica din Bisham, dar nu mă lasă inima s-o fac.

— Geoffrey a făcut-o, spun. La fel şi Montague. Şi eu. Noi am fost primii chemaţi. Am făcut-o. Acum este rândul vostru.

— În adâncul inimilor voastre, credeţi că regele este adevăratul cap al Bisericii? mă întreabă cu glas foarte scăzut.

Ţăranii cântă în timp ce carele urcă pe uliţă. Boii vânjoşi trag în jug acum aşa cum astă-primăvară trăgeau la plug.

— Ţi-am mărturisit minciuna pe care am spus-o, îi zic în şoaptă. Ştii ce păcat am comis când am semnat jurământul. Ştii că l-am trădat pe Dumnezeu, şi pe regina mea, şi pe fina mea iubită, prinţesa. Şi i-am abandonat pe prietenii mei, John Fisher şi Thomas More. Mă căiesc pentru asta în fiecare zi a vieţii mele.

— Ştiu, spune el cu sinceritate. Cred că şi Dumnezeu o ştie şi te iartă.

— Dar a trebuit s-o fac. Nu pot să merg de bunăvoie la moarte cum face John Fisher, mă văicăresc. Nu mă pot duce de bunăvoie în Turn. Mi-am petrecut toată viaţa încercând să nu sfârşesc în Turn. Nu pot s-o fac.

— Nici eu, consimte el. Aşadar, cu permisiunea Domniei Tale, o să plec din Anglia.

Sunt atât de uluită, încât mă întorc şi îl prind de mâini. Un muncitor neobrăzat fluieră şi altcineva îl încătuşează.

— Nu putem vorbi aici, îi spun neliniştită. Hai în grădină.

Ne îndepărtăm de larma din curtea grânarelor şi ieşim pe poartă, îndreptându-ne spre grădină. Într-o nişă din zid este o bancă din piatră, împresurată încă de trandafiri întârziaţi care îşi scutură petalele parfumate peste ea. Le mătur cu palma şi mă aşez. El stă în picioare dinaintea mea, de parcă ar avea impresia că o să-l muştruluiesc.

— O, stai jos!

Face cum i-am poruncit, apoi tace câteva clipe ca şi cum s-ar ruga.

— Ca să fiu sincer, nu pot depune jurământul şi mă tem prea tare de moarte. O să plec din ţară şi te întreb pe Domnia Ta dacă te pot sluji în vreun fel.

— În ce fel?

Îşi alege vorbele cu grijă.

— Pot să mijlocesc schimbul de mesaje cu fiii Domniei Tale. Pot merge la rudele Domniei Tale de la Calais. Pot să merg la Roma, la curtea papei, şi să le spun despre prinţesă. Pot să aflu ce spun ambasadorii englezi despre noi şi să-ţi trimit dări de seamă.

— Te oferi să-mi fii iscoadă, spun eu sec. Presupui că îmi doresc sau că îmi trebuie o iscoadă şi un mesager. Dar ştii mai bine ca oricine că am jurat să le fiu un supus loial regelui şi reginei Anne şi moştenitorilor lor.

Nu spune nimic. Dacă ar fi protestat spunând că nu se oferise decât să mă ajute să ţin legătura cu fiul meu, aş fi zis că este o iscoadă de-a lui Cromwell, trimisă să ne ducă în ispită. Dar nu zice nimic. Nu face decât să-şi plece fruntea.

— Cum doriţi, milady.

— O să pleci oricum, fără o însărcinare din partea mea?

— Dacă Domnia Ta nu ai trebuinţă de serviciile mele, atunci o să încerc să găsesc pe cineva care are. Lordul Thomas Darcy, lordul John Hussey, rudele Domniei Tale?

Ştiu că sunt mulţi care au semnat jurământul împotriva voinţei lor. O să mă duc la ambasadorul spaniol şi o să-l întreb dacă pot ajuta în vreun fel. Cred că mulţi seniori şi-ar dori să ştie ce gândeşte şi ce face Reginald, ce pune la cale papa, ce pune la cale împăratul. O să slujesc interesele reginei şi pe ale prinţesei, indiferent cine mi-este stăpân.

Culeg de jos o roză cu petale catifelate, o roză albă, şi i-o întind.

— Ăsta este răspunsul pe care îl aşteptai, spun. Asta este emblema ta. Du-te la prietenul lui Geoffrey, fostul lui vechil, Hugh Holland. O să te ajute să treci Canalul în siguranţă. Du-te la Reginald, spune-i cum stau lucrurile pe la noi şi apoi slujeşte-i şi pe el şi pe prinţesă ca şi cum ar fi unul şi acelaşi. Spune-i că jurământul este prea mult pentru noi toţi, că Anglia e gata să se răscoale, iar el trebuie să ne dea semnalul de pornire.

*

John Helyar pleacă a doua zi, şi când lumea începe să întrebe de el, le zic că a plecat pe neaşteptate şi fără să mă prevină. O să trebuiască să găsesc un alt capelan pentru casă şi un confesor pentru mine, iar asta este o bătaie de cap imensă.

Când stareţul Richard îi cheamă pe toţi ai casei după slujbă, duminică, să le audă jurământul în capela abaţiei, îl declar pe John Helyar absent şi spun că am impresia că are nişte rude în Bristol, aşa că poate s-a dus acolo.

Ştiu că trebuie să mai adăugăm o verigă în lanţul care se întinde între regina aflată la Castelul Kimbolton şi Roma, unde papa trebuie să poruncească salvarea ei.

În septembrie, cum curtea s-a întors în Londra odată cu răcirea vremii, Montague vine la Bisham într-o scurtă vizită.

— M-am gândit să vin să-ţi spun prin viu grai. (Sare de pe cal şi îngenunchează să-i dau binecuvântarea.) N-am vrut să scriu.

— Ce s-a întâmplat? întreb zâmbind. Îmi dau seama din felul în care ţâşneşte în picioare că nu sunt veşti rele pentru noi.

— A pierdut copilul, spune.

Ca pe orice femeie din lumea asta, mă încearcă o strângere de inimă la auzul veştii. Anne Boleyn este cel mai cumplit duşman al meu, iar copilul ar fi însemnat triumful ei, dar chiar şi aşa, mi-am târşâit picioarele spre odăile regelui de prea multe ori aducându-i vestea că a murit copilul ca să nu-mi amintesc senzaţia aceea de pierdere cumplită, de promisiune neîmplinită, de viitor închipuit cu atâta încredere care acum n-are să se mai împlinească niciodată.

— O, Dumnezeu să-l odihnească, spun şi îmi fac cruce. Dumnezeu să-l odihnească, bietul inocent.

N-o să fie nici un băiat Tudor de data asta; blestemul cumplit pe care regina Plantagenet şi vrăjitoarea de mamă-sa l-au aruncat asupra spiţei Tudorilor continuă să îşi facă lucrarea. Mă întreb dacă o să se împlinească până la capăt, aşa cum a prezis verişoara mea, şi n-o să existe nici un băiat Tudor, ci doar o fată, şi aia stearpă.

— Şi regele? întreb eu după o clipă.

— M-am gândit că o să te bucuri, observă Montague surprins. M-am gândit că o să te simţi victorioasă.

Schiţez un mic gest.

— N-am inima atât de împietrită încât să doresc moartea unui prunc nenăscut. Oricare i-ar fi obârşiile. A fost băiat? Cum a primit regele vestea?

— Şi-a ieşit din minţi, spune pe un ton înfrânat. S-a încuiat în iatacul lui şi răgea ca un leu rănit, dându-se cu capul de lambriurile de lemn. Îl auzeam, dar nu puteam intra la el. A ţinut-o aşa o zi şi o noapte, plângând şi ţipând, apoi a adormit ca un beţiv, cu capul în cămin.

Îl ascult pe Montague în tăcere. Seamănă cu furia unui copil dezamăgit, nu cu durerea unui bărbat, a unui tată.

— Şi după aia?

— Dimineaţa au intrat slujitorii la el şi când a ieşit din odaie, era spălat şi ferchezuit, cu părul ondulat, şi nu a pomenit un cuvânt despre copil, îmi povesteşte Montague cu un aer neîncrezător.

— Nu suportă să audă vorbindu-se despre asta?

Montague clatină din cap.

— Nu. Se poartă de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Nici noaptea petrecută plângând, nici pierderea copilului, nici nevasta lăuză. Nimic n-a fost aievea. Lucrurile astea întrec orice închipuire. După ce a pus să se făurească pătuţul şi s-au văruit odăile, după ce odăile reginei, de la Eltham, au fost transformate într-o sală de mese şi în iatac particular pentru un prinţ, acum nici nu pomeneşte de ele şi tăgăduieşte că ar fi existat vreodată vreun copil. Şi cu toţii ne prefacem că n-a existat. Suntem veseli, ne exprimăm nădejdea că va rămâne grea curând. Avem toate motivele să sperăm şi n-am cunoscut niciodată deznădejdea.

E şi mai straniu decât atunci când Henric îl acuza pe Dumnezeu că a uitat de Tudori. M-aş fi gândit că o să-şi blesteme norocul, sau chiar că o să-i caute pricină lui Anne, cum a făcut cu regina. M-am gândit că ar putea susţine că are un beteşug cumplit care a împiedicat-o să-i dăruiască un fecior. Dar purtarea lui e mai stranie decât mi-aş fi putut închipui. A suferit o pierdere pe care nu o poate îndura, aşa că pur şi simplu îi tăgăduieşte existenţa. Ca un nebun căruia îi cad ochii pe ceva ce nu vrea să vadă – tăgăduieşte că lucrul cu pricina e acolo.

— Şi nu vorbeşte nimeni cu el, de vreme ce ştiţi cu toţii că s-a întâmplat? Nu-i

transmite nimeni condoleanţe pentru pierderea suferită măcar?

— Nu, spune Montague pe un ton grav. Nimeni de la curte n-ar îndrăzni. Nu prietenul lui, Charles Brandon, şi nici măcar Thomas Cromwell, care este în fiecare zi cu el şi cu care vorbeşte tot timpul. Nimeni de la curte n-ar avea curajul să-i spună regelui ceva ce el tăgăduieşte. Din cauză că i-am îngăduit să decreteze ce este adevărat şi ce nu, milady. I-am permis să decreteze cum stau lucrurile. Asta face acum.

— Susţine că n-a existat nici un copil?

— Nici unul. Iar ea trebuie să se prefacă fericită şi sănătoasă.

Preţ de câteva clipe, mă gândesc cum o tânără care tocmai şi-a pierdut copilul este nevoită să se poarte de parcă pruncul nici n-ar fi existat.

— Se preface fericită?

— Fericită nu este cuvântul potrivit. Râde, dansează şi flirtează cu toţi bărbaţii de la curte. E toată numai însufleţire, jucând cărţi, bând, dansând şi deghizându-se. Trebuie să pară cea mai ispititoare, mai frumoasă, mai spirituală, mai isteaţă şi interesantă femeie din lume.

Clatin din cap auzind acest portret al unei curţi de coşmar, care dănţuieşte în pragul nebuniei.

— Face ea aşa ceva?

— E înnebunită. Dar dacă n-ar face-o, regele ar crede-o beteagă, spune Montague în şoaptă. Bolnavă, incapabilă să zămislească un copil. Trebuie să-şi tăgăduiască pierderea, pentru că el refuză să rămână căsătorit cu o femeie care nu e desăvârşită. A îngropat în taină un copil mort şi acum trebuie să dea impresia că va fi întotdeauna frumoasă, deşteaptă şi rodnică.

*

Procesul depunerii jurământului prin care se tăgăduieşte legitimitatea reginei şi a prinţesei continuă în întreaga ţară, din biserică până în sala de judecată. Aud că au arestat-o pe Lady Anne Hussey, ruda mea, care a slujit-o pe prinţesă alături de mine. O acuză că i-a trimis prinţesei scrisori şi mici daruri la Hatfield, iar ea mărturiseşte că i s-a adresat cu „prinţesa Maria“ din obişnuinţă, nu cu intenţie. Trebuie să implore să fie iertată şi îşi petrece multe luni în Turn înainte s-o elibereze.

Apoi primesc un bilet de la Geoffrey, nesemnat şi fără pecetea care l-ar putea da de gol.

Regina refuză să jure; a refuzat să se tăgăduiască pe sine şi pe fiica ei şi a zis că e pregătită să suporte orice pedeapsă. Crede că o s-o execute discret, în spatele zidurilor castelului de la Kimbolton, şi nimeni n-are să ştie. Trebuie să ne pregătim să le salvăm numaidecât pe ea şi pe prinţesă.

Cred că acesta este momentul pe care am sperat să-l evit. Cred că sunt laşă din fire. Cred că sunt o mincinoasă. Îmi reamintesc că soţul meu m-a implorat să nu revendic niciodată ce-i al meu, să nu-mi fac niciodată datoria, să ne protejez pe mine şi pe copiii noştri. Însă acum cred că vremurile alea s-au dus şi, deşi tremur de groază, le scriu lui Geoffrey şi lui Montague:

Tocmiţi oameni şi cai, tocmiţi o luntre să le ducă în Flandra. Aveţi mare grijă de voi. Dar scoateţi-le din ţară.

Conacul Bisham, Berkshire, Crăciunul anului 1534

Ţin serbarea de Crăciun la Bisham, ca şi cum n-aş aştepta îngheţată de spaimă veşti de la Hatfield şi Kimbolton. Ia timp să găseşti o cale de a pătrunde în palatul regal, să mituieşti un slujitor dintr-o temniţă regală. Fiii mei vor trebui să fie cu cea mai mare băgare de seamă când o să stea de vorbă cu luntraşii de pe Tamisa ca să afle cine are drum spre Flandra şi cine îi este loial adevăratei regine. Eu trebuie să mă port de parcă nu mi-ar sta gândul decât la serbarea de Crăciun şi la cum o să coacem budinca imensă.

Cei ai casei lasă să se vadă o lipsă de griji pe care n-o simt cu adevărat. Ne prefacem că nu ne temem pentru soarta mănăstirii noastre, că nu ne temem de o vizită din partea locotenenţilor lui Thomas Cromwell. Ştim că toate mănăstirile din ţară au fost inspectate şi că după numărătoarea banilor urmează întotdeauna o anchetă legată de probitatea lor morală – mai cu seamă dacă mănăstirea e bogată. Au venit la noi la mănăstire şi s-au interesat ce comori avem şi cât de roditoare sunt pământurile; apoi şi-au văzut de drum, fără un cuvânt. Încercăm să nu ne temem că o să se întoarcă.

Comedianţii sosesc şi joacă dinaintea focului din sala de oaspeţi, colindătorii vin şi cântă. Ne punem pălării imense şi mantii şi ţopăim de colo-colo prefăcându-ne că punem în scenă întâmplări de demult. Anul acesta nimeni nu pune în scenă o poveste despre rege, despre regină sau despre papă. Anul acesta festivalul Lordului Dezordinii nu reprezintă o farsă; nimeni nu ştie ce este adevăr şi ce este trădare, totul e în dezordine. Papa care l-a ameninţat pe rege cu excomunicarea este mort, iar acum la Roma s-a instalat un alt papă. Nimeni nu ştie dacă Dumnezeu o să-i vorbească limpede, nici cum se va pronunţa în privinţa regelui cu două neveste. Face parte din familia Farnese: ce spune lumea despre el nu poate fi repetat. Mă rog să capete înţelepciune sfântă. Nimeni nu mai crede că Dumnezeu îi vorbeşte regelui nostru, şi mulţi spun că este împins de regele-cârtiţă la fapte întunecate şi interzise. Regina

noastră este departe, pregătindu-se de execuţie, iar femeia care îşi spune regină nu poate nici zămisli, nici naşte un fecior, demonstrându-le tuturor că nu este binecuvântată de Dumnezeu. Ar fi îndeajuns de multe poveşti aici pentru o sută de pantomime, dar nimeni nu îndrăzneşte nici măcar să pomenească de aceste evenimente.

În schimb, oamenii pun în scenă tablouri vivante care spun poveşti dintr-o vreme de mult apusă. Pajii pun la cale şi interpretează o pantomimă despre o călătorie grozavă pe mare, în cursul căreia aventurierii au de-a face cu o vrăjitoare a mării, cu un monstru şi cu o tornadă. Bucătăresele vin de la bucătărie şi joacă o partidă de ţintar cu cuţite, foarte iute şi periculoasă, fără să spună un cuvânt – ca şi cum ideile ar fi mai primejdioase decât tăişurile. Când vine preotul de la mănăstire, citeşte în latină din Biblie, de nu-l poate înţelege nici un servitor, şi refuză să ne spună povestea pruncului din iesle şi a boilor care îngenunchează dinaintea lui, ca şi cum nimic n-ar mai fi sigur, nici măcar Cuvântul care a luminat în întuneric.

De când adevărul s-a redus doar la ce ne spune regele şi noi am jurat să credem tot ne-ar spune el – oricât ar fi de absurd –, nu mai ştim nimic sigur. Soţia lui nu este regina, fiica lui nu este prinţesa, ibovnica lui poartă o coroană pe creştet, iar bastarda lui este slujită de adevărata lui moştenitoare. Într-o lume ca aceasta, cum am mai putea fi siguri de ceva?

— Îşi pierde prietenii, îmi spune Geoffrey. S-a certat cu unchiul ei, Thomas Howard. Sora ei a fost alungată de la curte pentru că s-a măritat cu un soldat aflat în trecere, cumnata ei – Jane Boleyn – a fost surghiunită chiar de rege pentru că s-a luat la sfadă cu noua lui iubită.

— S-a îndrăgostit iarăşi? întreb eu curioasă.

— E doar un flirt, dar regina Boleyn a încercat să scape de ea şi şi-a pierdut cumnata în schimb.

— Şi fata?

— Nici măcar nu ştiu cum o cheamă. Iar acum o curtează pe Madge Shelton, spune Geoffrey. Îi trimite cântece de dragoste.

Simt cum inima mi se umple brusc de speranţă.

— Este cel mai grozav dar de Anul Nou pe care mi-l puteai da, spun. O altă fată Howard. Asta o să le dezbine familia. O să-şi dorească să o împingă pe ea în faţă.

— Din pricina asta femeia Boleyn o să se însingureze foarte tare, spune Geoffrey, părând aproape înduioşat. Singurii pe care poate conta au rămas părinţii ei şi frate-său. Toţi ceilalţi sunt fie rivali, fie ameninţări.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, primăvara anului 1535

Primesc un răvaş nesemnat de la Montague:

Nu putem face nimic. Prinţesa este bolnavă şi se tem pentru viaţa ei.

Ard numaidecât biletul şi mă duc în capelă să mă rog pentru ea. Îmi apăs podurile palmelor de ochii umezi şi îl implor pe Dumnezeu să vegheze asupra prinţesei, care reprezintă speranţa şi lumina Angliei. Este grav bolnavă. Aud că prinţesa pe care o iubesc este atât de slăbită, încât s-ar putea să moară, şi nimeni nu ştie ce are.

Verişoara mea Gertrude îmi scrie că există un complot să o asasineze pe regină sufocând-o în pat, în aşa fel încât să nu-i rămână nici o vânătaie pe trup, şi că prinţesa este otrăvită chiar în momentul de faţă de iscoadele familiei Boleyn. Nu ştiu dacă să o cred sau nu. Ştiu că regina Anne stăruie ca adevărata regină să fie acuzată de trădare printr-o Cartă a Privării de Libertăţi şi executată în spatele uşilor închise. Oare femeia aceasta, care a fost cândva fiica vechilului meu, este într-atât de diabolică, încât ar fi în stare să-şi asasineze în taină fosta stăpână?

Nu cred nici o clipă că Henric a pus la cale ceva din toate astea. Şi-a trimis propriul doctor s-o vadă pe prinţesă şi a zis că poate fi mutată mai aproape de mama ei, la Hunsdon, aşa încât s-o poată supraveghea medicul reginei, dar refuză să-i îngăduie să meargă să stea cu mamă-sa, unde regina ar putea s-o protejeze şi s-o ajute să se pună pe picioare. Îi scriu din nou lui Thomas Cromwell şi mă rog să mi se dea voie să merg s-o îngrijesc, doar cât este bolnavă. Îmi răspunde că nu se poate. Dar mă asigură că de îndată ce semnează jurământul, o să pot merge la ea, o să poată veni la curte, o să redevină unul dintre copiii iubiţi ai tatălui ei – cum este Henric Fitzroy, adaugă el, de parcă asta m-ar ajuta să mă simt altfel decât îngrozită.

Îi răspund că o să merg cu suita mea şi cu propriul meu doctor, pe cheltuiala mea. Că o s-o ajut să se stabilească, că o s-o sfătuiesc să depună jurământul, aşa cum am făcut şi eu. Îi reamintesc că am fost printre primii care au jurat. Eu nu sunt ca episcopul Fisher sau ca lordul Thomas More. Eu nu mă las călăuzită de propria mea conştiinţă. Eu mă plec pe furtună, ca o salcie mlădioasă. Trimite după un eretic, un apostat, o iudă, şi vin de bunăvoie, punând propria mea siguranţă mai presus de orice altceva. Am fost crescută să fiu slabă de înger, perfidă; a fost lecţia stăruitoare, dureroasă a copilăriei mele. Dacă Thomas Cromwell are nevoie de o mincinoasă, iată-mă, gata să cred că regele este capul Bisericii. O să cred că regina este o prinţesă văduvă, că prinţesa este Lady Maria. Îl asigur că sunt gata să cred orice, orice porunceşte regele, doar să mă lase să merg la ea şi să degust mâncarea înainte s-o mănânce.

El îmi răspunde că s-ar bucura să-mi poată face pe plac; dar nu este cu putinţă. Îmi

scrie şi că-i pare rău să-mi spună că fostul preceptor al prinţesei Maria, Richard Fetherston, este în Turn pentru că a refuzat să depună jurământul. „Aţi avut un trădător pe post de preceptor“, mă ameninţă el într-o doară. Şi îmi mai spune, ca un *aparté*, că este foarte bucuros să audă că sunt dispusă să jur pentru orice; căci John Fisher şi Thomas More urmează să se înfăţişeze dinaintea judecătorilor, fiind acuzat de trădare, şi că nimeni nu se poate îndoi de ce va urma.

Şi chiar la sfârşit, îmi spune că regele se va consulta cu Reginald în legătură cu aceste schimbări! Aproape că scap scrisoarea din mână de uimire. Regele i-a scris lui Reginald cerându-i părerea de erudit în legătură cu mariajul său cu Anne Boleyn şi cu luarea în proprietate a Bisericii Angliei. Au încredere că Reginald va confirma părerea regelui, şi anume că regele Angliei trebuie să fie capul Bisericii, de vreme ce, nu-i aşa, numai un rege poate cârmui peste regatul lui.

Mă gândesc numaidecât că este o capcană, că speră să-l păcălească pe Reginald să se condamne singur. Însă lordul Cromwell îmi scrie pe un ton mieros că Reginald i-a răspuns regelui, că se apleacă asupra chestiunii cu mult interes şi că a consimţit să-i răspundă de îndată ce ajunge la o concluzie. O să citească, o să cerceteze şi o să dezbată subiectul. Lordul Cromwell crede că nu încape nici o îndoială ce va recomanda un teolog atât de loial şi de iubitor cum a promis Reginald să fie.

Trimit după cal şi după un străjer care să mă însoţească. Ajung la reşedinţa mea din Londra şi îl chem pe Montague.

L’Erber, Londra, primăvara – vara anului 1535

I-au judecat pe episcopul Fisher şi apoi pe Thomas More, îmi spune Montague cu un aer sfârşit. Nu era greu să-ţi dai seama care va fi verdictul. Judecătorii au fost Thomas Howard, unchiul femeii Boleyn, tatăl femeii Boleyn şi fratele femeii Boleyn.

Pare obosit, de parcă vremurile astea şi indignarea mea l-ar epuiza.

— De ce n-au jurat? mă lamentez. Să fi semnat jurământul, ştiind că Dumnezeu o să-i ierte?

— Fisher nu s-a putut preface. (Montague îşi prinde capul în palme.) Regele ne cere tuturor să ne prefacem. Uneori trebuie să ne prefacem că este un străin chipeş sosit la curte. Alteori trebuie să ne prefacem că bastardul lui este un duce. Uneori trebuie să ne prefacem că n-a existat nici un prunc mort; iar acum trebuie să ne prefacem că el este conducătorul suprem al Bisericii. Se autoproclamă împărat al Angliei şi nimeni nu are voie să-l contrazică.

— Dar nu i-ar face niciodată rău lui Thomas More, protestez. Regele îl iubeşte pe Thomas, i-a îngăduit să nu se pronunţe când alţii a trebuit să îl sfătuiască în legătură cu mariajul. L-a obligat pe Reginald să îşi exprime părerea, însă lui Thomas i-a permis să tacă. I-a îngăduit să-i predea pecetea oficială şi să se ducă acasă. A zic că, dacă nu spune nimic, atunci Thomas poate trăi în linişte, neştiut de nimeni. Şi aşa a făcut. Thomas trăia cu familia lui şi le spunea tuturor că se bucură să fie un învăţat retras. Nu este cu putinţă ca regele să-şi condamne prietenul, unul la care a ţinut atât de mult, la moarte.

— Fac prinsoare cu Domnia Ta că o va face, spune Montague. Se străduiesc doar să găsească o zi care să nu-i supere pe novici. Nu cutează să-l execute pe John Fisher într-o zi de sărbătoare sfântă. Se tem să nu ajungă şi el sfânt.

— Pentru numele lui Dumnezeu, de ce nu se roagă amândoi să fie amnistiaţi, declarând că se vor supune voinţei regelui şi să iasă de acolo?

Montague se uită la mine ca la o neghioabă.

— Îţi închipui că John Fisher, confesorul lui Lady Margaret Beaufort, unul dintre cei mai cucernici oameni care au cârmuit vreodată Biserica, o să declare public că papa nu este capul Bisericii? Să subscrie la o erezie în ochii lui Dumnezeu? Cum ar putea face vreodată aşa ceva?

Clatin din cap, iar lacrimile îmi întunecă privirea.

— Ca să trăiască, spun eu deznădăjduită. Nu e nimic mai important pe lume. Ca să nu trebuiască să moară! Şase cuvinte!

Montague ridică din umeri.

— Refuză s-o facă. Nu se simte în stare. Şi nici Thomas More. Nu crezi că i-a trecut prin cap lui Thomas, omul cel mai deştept din Anglia? Îmi închipui că se gândeşte în fiecare zi la asta. Îmi închipui, dată fiind dragostea lui Thomas pentru viaţă şi pentru copiii lui, şi în mod special pentru fiica lui, că este marea lui ispitire. Îmi închipui că se luptă cu ea în fiecare zi a vieţii, în fiecare clipă.

Mă afund în jilţ şi îmi îngrop faţa în mâini.

— Fiule, bărbaţii aceştia destoinici preferă să moară decât să-şi iscălească numele pe o bucată de hârtie pe care le-a adus-o un ticălos?

— Da, spune Montague. Şi dacă aş fi şi eu un bărbat adevărat, aş fi făcut la fel, iar acum aş fi în Turn, cu ei, şi nu i-aş fi abandonat ca o iudă sau mai rău.

Înalţ pe dată capul auzindu-l.

— Nu ţi-o dori, îi spun în şoaptă. Nu-ţi dori să ajungi acolo. Să nu-ţi doreşti niciodată aşa ceva.

El tace o clipă.

— Milady, vine vremea când o să trebuiască să ne răzvrătim fie împotriva sfătuitorilor regelui, fie împotriva regelui însuşi. Asta fac John Fisher şi Thomas More

în acest moment. Iar noi ar trebui să le fim alături.

— Şi cine o să ne fie nouă alături? întreb. Când o să-mi spui că împăratul se pregăteşte să ne cotropească, atunci o să ne putem răzvrăti. Singură nu cutez.

Mă uit la chipul lui încrâncenat şi palid şi trebuie să mă stăpânesc, ca să nu izbucnesc în lacrimi.

— Fiule, tu nu ştii cum este, nu ştii cum este în Turn, nu ştii cum este să te uiţi prin geamlâcul ăla. Nu ştii cum este să-i auzi construind eşafodul. Tatăl meu a fost executat acolo, propriul meu frate a traversat pasarela care duce spre Dealul Turnului şi şi-a pus capul pe butuc. Nu te pot pune în primejdie. Nu îl pot pune în primejdie pe Geoffrey. Nu suport să mai văd un Plantagenet intrând în locul acela. Nu ne putem răzvrăti fără să ştim sigur că vom fi sprijiniţi, nu ne putem răzvrăti fără să fim siguri că vom învinge. Nu putem merge la moarte sigură, ca nişte dobitoace la tăiere. Făgăduieşte-mi că n-o să urcăm de bunăvoie pe eşafod. Promite-mi că n-o să ne răzvrătim împotriva Tudorilor decât dacă suntem siguri că putem învinge.

*

Noul papă îi trimite regelui mesajul că nu are voie să greşească. Îl numeşte pe John Fisher cardinal al Bisericii – un semnal pentru toată lumea că acest mare om, care zace bolnav în Turn, trebuie tratat cu respect. Papa este capul Bisericii universale, iar omul acela întemniţat ca un trădător, care se roagă să reziste, este cardinalul lui şi se află sub protecţia lui vădită.

Regele jură cu glas tare, de faţă cu toată curtea, că dacă papa trimite o pălărie de cardinal, episcopul n-o s-o poată purta, căci nu va mai avea cap.

Este o glumă grosolană, mârşavă. Însă nobilii de la curte îl aud pe Henric şi nu îl fac să tacă. Nimeni nu-i spune „sst“ sau „Să te ierte Dumnezeu“. Curtenii (printre ei numărându-se, cu toată ruşinea, şi propriii mei fii) îi îngăduie regelui să spună orice, iar apoi, în iunie, spre uluirea tuturor, îl lasă s-o facă. Îl lasă să-l execute pe omul acela hăruit de Dumnezeu care a fost cel mai apropiat prieten al mamă-sii şi confesorul ei preferat. Îl lasă să-l execute pe prietenul care a fost sfătuitorul spiritual al soţiei lui. John Fisher a fost un om bun, mărinimos şi iubitor, mi-a găsit adăpost când eram tânără şi aveam nevoie disperată de prieteni; iar eu nu iau atitudine şi nu spun o vorbă în apărarea lui.

Priveghiul lui prelung din Turn nu l-a speriat pe bătrân; se zice că n-a încercat nici o clipă să fugă de soarta pe care i-a pregătit-o Thomas Cromwell. În dimineaţa execuţiei, a trimis să i se aducă hainele cele mai bune, de parcă era mire, şi a mers la moarte cu bucurie, ca la însurătoare. Mă cutremur când aud şi mă duc în capela mea să mă rog. Eu n-aş putea face aşa ceva. N-aş face-o niciodată. Îmi lipseşte credinţa şi, în

plus, mi-am petrecut toată viaţa agăţându-mă cu dinţii de ea.

În iulie, Thomas More – după ce a scris, şi s-a rugat, şi a reflectat, ca într-un târziu să-şi dea seama că nu-i poate împăca şi pe Dumnezeu, şi pe rege – iese din celula lui, se uită la cerul albastru şi la pescăruşii care ţipă, urcă încet Dealul Turnului, ca şi cum ar fi ieşit să ia aer într-o zi de vară, şi pune capul pe butuc. Şi el a preferat să moară mai degrabă decât să se lepede de Biserica lui.

Şi nimeni din Anglia nu protestează. Evident, nu scoatem o vorbă. Nu se întâmplă nimic. Absolut nimic.

Dintr-un răvaş scurt de la Reginald, aflu că Sfântul Părinte, regele Franţei şi împăratul au căzut de acord că regele Angliei trebuie oprit; nu mai poate fi îngăduită nici o crimă. Este o grozăvie ce se întâmplă în Anglia, şi întreaga lume se simte ruşinată. Toată creştinătatea este uluită că un rege cutează să execute un cardinal, să martirizeze cel mai ilustru teolog din ţara lui şi prietenul lui cel mai drag. Toţi sunt îngroziţi şi curând încep să se întrebe: dacă regele a putut face aşa ceva, de ce altceva o să mai fie în stare? Apoi încep să se întrebe: şi cum rămâne cu regina? Ce-ar fi tiranul acesta în stare să-i facă reginei lui?

La sfârşitul lui august, Reginald ne scrie să ne dea de ştire că şi-a atins ţelul pentru care s-a zbătut – regele urmează să fie excomunicat. O decizie de o importanţă capitală; ea reprezintă declaraţia de război pe care papa i-o transmite regelui. Este modul papei de a le spune englezilor, de a spune întregii creştinătăţi că regele nu este binecuvântat de Dumnezeu şi nu este legitimat de Biserică; a rămas pe dinafară şi cu siguranţă va sfârşi în iad. Nimeni nu trebuie să-i dea ascultare, nici un creştin nu-l poate apăra, nimeni n-ar trebui să pună mâna pe arme în numele lui. Din contră, oricine luptă împotriva lui are binecuvântarea Bisericii, ca un cruciat care porneşte la război împotriva unui eretic.

Este excomunicat, însă sentinţa este suspendată. I se vor acorda două luni ca să se întoarcă la mariajul lui cu regina. Dacă stăruie în păcatele lui, papa va apela la regii creştini ai Spaniei şi Franţei să invadeze Anglia, iar eu o să vin cu armata lor, şi împreună o să-i mobilizăm pe englezi.

Montague a fost atât de bolnav de la moartea lui Thomas More, încât soţia lui îmi scrie să mă roage să vin la căpătâiul lui. Se teme că trage să moară.

Ce a păţit? întreb fără inimă.

S-a întors cu faţa la perete şi refuză să mănânce.

Are inima grea. Nu-l pot ajuta. E mâhnire, la fel ca năduşeala – o boală care a venit peste noi odată cu Tudorii. Spune-i să se scoale şi să vină să mă vadă în Londra; nu e vreme să ne dorim singuri răul. Arde biletul.

Montague se dă jos din pat şi vine să mă vadă, tras la faţă şi sumbru. Ne chem pe toţi laolaltă, ca pentru o petrecere de familie la care să serbăm naşterea altor doi băieţi. Fiica mea Ursula a născut un alt băiat, pe care l-a botezat Edward, iar lui Geoffrey i s-a născut al patrulea copil, Thomas. Vărul meu Henry Courtenay şi soţia lui, Gertrude, vin cu două pocale de botez din argint, iar ginerele meu Henry Stafford ia unul pentru fiul lui, mulţumind. Părem o familie care serbează naşterea altor copii.

Curtea nu este în oraş. Sunt plecaţi cu regele şi cu femeia care îşi zice regină într-un mare ocol pe la casele marilor seniori şi se îndreaptă spre vest. Cu mulţi ani în urmă, s-ar fi oprit la mine, şi frumosul iatac regal de la Bisham i-ar fi găzduit pe tânărul şi chipeşul rege şi pe prietena mea cea mai dragă, regina. Acum stau la oameni care şi-au construit case noi cu averea pe care le-a dăruit-o regele, la oameni care consideră că noua învăţătură şi noua religie sunt calea spre rai. Aceşti oameni nu cred în purgatoriu, sunt gata să dezlănţuie iadul pe pământ ca s-o dovedească şi dorm sub acoperişuri furate.

Curtea aflată în procesiunea de vară este frivolă. În disperarea ei de a se arăta victorioasă şi fericită, devine imorală. Regele a uitat de pasiunea pentru Madge Shelton şi se pare că acum i-a căzut cu tronc una dintre fetele Seymour, Jane, şi o vizitează acasă la Wulf Hall. O ştiu. E prea sfioasă să profite de un bărbat amorezat, care aproape că i-ar putea fi tată, dar e îndeajuns de îndatoritoare încât să-i accepte poeziile cu un zâmbet stins.

Femeia Boleyn trebuie să îndure umilinţa de a-l vedea cum se uită prin ea, la o femeie mai tânără şi mai frumoasă, aşa cum a fost şi ea cândva. Cine altcineva ştie mai bine decât ea cât este de primejdios când lui Henric îi fug ochii după altele? Cine ştie mai bine decât ea că o doamnă de companie poate foarte uşor să greşească, ţinându-i mai mult companie regelui şi mai puţin stăpânei ei, regina?

— Nu înseamnă nimic, îi spun iritată lui Geoffrey, care mă informează că alde Seymour susţin că au o fată după care regele întoarce capul când o vede traversând odăile soţiei lui. Dacă nu se întoarce la regină, ar trebui excomunicat. O să dea papa curs ameninţării?

Montague, căznindu-se să pară vesel, le porunceşte servitorilor să aducă bucatele şi ne invită să luăm loc la masă ca o familie veselă, şi după aceea Geoffrey porunceşte muzicanţilor să cânte tare în sala de oaspeţi, în timp ce noi păşim în odaia de taină din spatele mesei celei mari şi închidem uşa după noi.

— Am primit o scrisoare de la verişorii noştri Lisle, spune Henry Courtenay. (Ne arată pecetea şi apoi o pune cu grijă pe foc, unde se aprinde, apoi ceara bolboroseşte şi nu mai rămâne decât scrumul.) Arthur Plantagenet spune că trebuie s-o protejăm pe prinţesă. El o să apere Calais-ul pentru ea dinaintea ofensivei regelui. Dacă reuşim să o scoatem din Anglia, o să fie în siguranţă acolo.

— De ce anume să o protejăm? întreb eu sec, ca şi cum i-aş provoca să spună lucrurilor pe nume. Familia Lisle este în siguranţă în Calais. Ce vor să facem noi?

— Milady, la următoarea reunire a Parlamentului o să se discute o Cartă a Privării de Libertăţi, care le acuză pe regină şi pe prinţesă, spune în şoaptă Montague. După aceea vor fi duse în Turn. La fel ca More şi Fisher. După aceea, vor fi executate.

Se aşterne o tăcere înmărmurită, dar toţi ne dăm seama de adevărul spuselor sumbre ale lui Montague.

— Eşti sigur? este tot ce spun.

Ştiu că este sigur. N-am nevoie să mă uit la chipul lui schimonosit de nelinişte ca să ştiu.

El încuviinţează din cap.

— Avem suficientă susţinere cât să respingem carta în Parlament? întreabă Henry Courtenay.

Geoffrey ştie.

— Ar trebui să fie suficienţi susţinători de-ai reginei cât să o respingă. Dacă îndrăznesc să spună ce gândesc, sunt îndeajuns de multe voturi. Dar trebuie să vorbească făţiş.

— Cum ne putem asigura că o vor face? întreb.

— Cineva trebuie să-şi asume riscul şi să vorbească primul, spune Gertrude cu însufleţire. Unul dintre voi.

— Tu n-ai luat atitudine prea multă vreme, remarcă soţul ei înciudat.

— Ştiu, recunoaşte ea. Am crezut că o să mor în Turn. Am crezut că o să mor de frig şi de boală înainte să fiu judecată şi spânzurată. E groaznic. Aş fi şi acum acolo, dacă n-aş fi tăgăduit totul şi nu aş fi cerut îndurare. Am spus că sunt o femeie neghioabă.

— Mă tem că regele este gata să le declare război femeilor acum, fie că sunt neghioabe sau nu, spune mohorât Montague. Nimănui n-o să i se mai accepte scuza asta vreodată. Însă verişoara Gertrude are dreptate. Cineva trebuie să ia atitudine. Cred că trebuie să fie unul de-ai noştri. O să-mi chem toţi prietenii şi o să le spun că nu poate fi promulgată nici o Cartă a Privării de Libertăţi împotriva reginei ori a prinţesei.

— Tom Darcy o să te ajute, îi spun. La fel şi John Hussey.

— Aşa este, dar Cromwell o să ne-o ia înainte, ne avertizează Geoffrey. Nimeni nu gestionează Parlamentul mai abil decât Cromwell. O să ajungă la ei înaintea noastră. Are buzunare adânci şi lumea este înspăimântată de el. Ştie câte o taină despre fiecare. Îi are pe toţi la mână cu câte ceva.

— Reginald nu-l poate convinge pe împărat să vină? mă întreabă Henry Courtenay. Prinţesa imploră să fie salvată. Împăratul nu poate măcar să trimită o corabie şi s-o ia de aici?

— Spune c-o va face, răspunde Geoffrey. I-a făgăduit lui Reginald.

— Dar sunt străjeri în amândouă reşedinţele. E aproape cu neputinţă să te apropii de Kimbolton fără să fii observat, îl previne Montague. Prinţesa ar pleca fără regină? Şi începând din această lună, toate porturile vor fi păzite. Regele ştie foarte bine că ambasadorul spaniol complotează cu prinţesa să încerce să o scoată din ţară. Este urmărită îndeaproape şi nu e port în Anglia unde să nu fie o iscoadă de-a lui Cromwell. Chiar nu cred că o putem scoate din ţară; o să fie greu s-o scoatem şi din Hunsdon.

— Putem s-o ascundem undeva în Anglia? întreabă Geoffrey. Sau s-o trimitem în Scoţia?

— Nu vreau s-o trimit în Scoţia, întrerup eu. Dacă o opresc acolo?

— Se poate să n-avem încotro, spune Montague, iar Courtenay şi Stafford dau aprobator din cap. Un lucru este sigur: n-o putem lăsa să fie dusă în Turn şi trebuie să împiedicăm Parlamentul lui Cromwell să promulge o Cartă a Privării de Libertăţi şi s-o condamne la moarte.

— Reginald se străduieşte ca excomunicarea regelui să fie proclamată oficial, le reamintesc.

— Avem nevoie de ea acum, spune Montague.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, iarna anului 1535

Geoffrey merge pe la toţi moşierii importanţi care locuiesc în zona Warblingtonului sau în împrejurimile casei lui de la Lordington şi le vorbeşte despre Carta Privării de Libertăţi emisă împotriva reginei şi a prinţesei şi despre faptul că aceasta trebuie împiedicată să ajungă în Parlament. La Londra, Montague stă de vorbă în taină cu anumiţi prieteni de la curte, atrăgându-le atenţia că prinţesei ar trebui să i se îngăduie să locuiască cu mama ei, că nu ar trebui să fie păzită atât de îndeaproape. Marele prieten şi tovarăş al regelui, sir Francis Bryan, este de acord cu el şi îi sugerează să stea de vorbă cu Nicholas Carew. Oamenii aceştia fac parte chiar din cercul intim al suitei lui Henric, şi până şi ei încep să se răzvrătească împotriva răutăţii pe care le-o arată regele soţiei şi fiicei lui. Încep să cred că Cromwell n-o să cuteze să propună arestarea reginei în Parlament. Sigur ştie că numărul opozanţilor este în creştere; n-o să-şi dorească o confruntare deschisă.

Procesiunea de toamnă şi-a împlinit lucrarea, iar acum femeia Boleyn este iarăşi

grea. Nu se aude nimic dinspre Roma, iar regele se simte în siguranţă. Se vântură întruna prin odăile ei, flirtând cu doamnele; dar ei nu-i pasă. Dacă naşte un băiat, o să fie intangibilă.

Castelul Warblington, Hampshire, ianuarie 1536

Dragă mamă,
Îmi pare rău să trebuiască să te anunţ că prinţesa văduvă este grav bolnavă. L-am întrebat pe lordul Cromwell dacă poţi merge să o vezi, dar mi-a spus că nu are voie să îngăduie vizite. Ambasadorul spaniol a mers la ea imediat după serbarea de Crăciun, iar Maria de Salinas este pe drum într-acolo. Nu cred că putem face mai mult.
Fiul tău supus şi iubitor,
Montague

L'Erber, Londra, ianuarie 1536

Străbat drumul îngheţat care duce la Londra cu pelerina trasă pe cap şi cu zeci de eşarfe înfăşurate în jurul feţei, să-mi ţină de cald. Mă prăvălesc din şa în pragul casei mele din Londra, iar Geoffrey mă prinde în braţe şi îmi spune cu duioşie:

— Gata, acum eşti acasă la tine. Nici să nu-ţi treacă prin cap să pleci mai departe, la Kimbolton.

— Trebuie neapărat să merg, spun. Trebuie să-mi iau rămas-bun de la ea. Trebuie să o implor să mă ierte.

— Dar cu ce i-ai greşit? mă întreabă, conducându-mă în sala de oaspeţi.

În cămin arde focul; simt pe faţă căldura tremurătoare a flăcărilor. Doamnele mele îmi dau jos încet mantia grea de pe umeri şi îmi desfac eşarfele, îmi scot mănuşile de pe mâinile îngheţate şi îmi trag cizmele de călărie. Mă dor toate de frig şi de oboseală. Îmi simt toţi cei şaizeci şi doi de ani.

— Mi-a dat-o în grijă pe prinţesă, iar eu nu i-am fost alături, mă răstesc.

— Ştia că ai făcut tot ce ţi-a stat în putere.

— O, naiba să le ia pe toate! hulesc eu din senin. N-am făcut pentru ea nimic din ce

mi-am dorit, şi am fost tinere împreună. Ca ieri era, iar acum trage să moară; fiica ei este în primejdie şi nu putem ajunge la ea, iar eu… eu… Nu sunt decât o bătrână neghioabă şi neajutorată. Complet neajutorată!

Geoffrey îngenunchează la picioarele mele, iar chipul lui drăguţ afişează o expresie amestecată de râs şi de milă.

— Nu cunosc pe lume femeie mai puţin neajutorată decât Domnia Ta, spune. Nici mai hotărâtă ori mai puternică. Iar regina ştie că te gândeşti la ea şi că te rogi pentru ea chiar în clipa asta.

— Da, pot să mă rog, spun. Cel puţin pot să mă rog să atingă o stare de graţie şi să n-aibă dureri. Pot să mă rog pentru ea.

Mă ridic cu greu, las în urmă focul ademenitor şi paharul de bere fiartă şi merg în capela mea, unde îngenunchez pe podeaua de piatră, aşa cum se ruga ea întotdeauna, şi încredinţez sufletul scumpei mele prietene Caterina de Aragon în mâinile Domnului, cu speranţa că El o să aibă mai multă grijă de ea în rai decât am avut noi aici, pe pământ.

Şi aşa mă găseşte Montague când vine să-mi spună că s-a prăpădit.

A murit ca o femeie foarte demnă; gândul acesta trebuie să fie o alinare pentru noi amândouă. S-a pregătit de moarte, a avut o discuţie lungă cu ambasadorul ei şi a avut-o la căpătâi pe scumpa ei Maria, care a călărit pe vreme de iarnă ca să ajungă la ea. Le-a scris nepotului ei şi regelui. Aud că lui Henric i-a scris că-l iubeşte cum l-a iubit mereu şi s-a iscălit soţia lui. S-a rugat împreună cu confesorul ei, iar el a uns-o cu mir şi i-a dat Sfântul Maslu, aşa încât era, conform credinţei ei de nezdruncinat, pregătită de moarte. La începutul amiezii s-a stins din viaţa aceasta care fusese o însărcinare atât de anevoioasă şi lipsită de mulţumire pentru ea şi – sunt mai încredinţată decât dacă aş fi văzut-o cu ochii mei – s-a dus să-şi întâlnească soţul, pe Arthur, în viaţa de apoi.

Mi-o amintesc cum era când am cunoscut-o: o tânără tremurând de îngrijorare că este prinţesă de Wales şi radiind de iubire, prima ei iubire, şi mă gândesc că aşa o să intre în rai, urmată de cei cinci îngeraşi ai ei; una dintre cele mai destoinice regine pe care le-a avut vreodată Anglia.

*

— Bineînţeles, asta înrăutăţeşte cu totul situaţia prinţesei Maria, îmi spune Geoffrey vijelios, dând buzna în iatacul meu şi aruncându-şi de pe el surtucul de iarnă.

— În ce fel?

Sunt stăpânită în durerea mea. Port o rochie albastru-închis, culoarea de doliu a casei mele regale, deşi aud că regele se îmbracă în galben şi auriu – culoarea de doliu

a Spaniei, şi într-o nuanţă veselă de piciorul-cocoşului, care se potriveşte cu dispoziţia lui, acum că a fost în sfârşit izbăvit de o soţie credincioasă şi nu mai este ameninţat de o invazie din partea nepotului ei.

— A pierdut un protector şi un martor, consimte Montague. Regele nu s-ar fi atins niciodată de ea câtă vreme trăia mamă-sa. Ar fi trebuit să poruncească să fie dezonorată regina înainte să facă asta cu fiica lui. Acum prinţesa Maria este singura fiinţă rămasă în Anglia care refuză să-i semneze jurământul.

Iau decizia care mă aştepta.

— Ştiu. Ştiu asta. Trebuie s-o scoatem din Anglia. Montague, fiule, a sosit vremea. Trebuie să ne asumăm riscul. Trebuie să acţionăm în clipa asta. Viaţa ei este în pericol.

*

Rămân la Londra în timp ce Montague şi Geoffrey aleg pe sprânceană un detaşament de străjeri care să meargă la Hunsdon şi s-o ia pe prinţesă, plănuiesc un drum care ocoleşte Londra şi tocmesc o corabie care s-o aştepte şi s-o scoată printr-unul dintre sătucele de pe malul Tamisei, cum este Grays. Decidem să nu-i spunem ambasadorului spaniol; o iubeşte pe prinţesă şi deplânge moartea mamei ei, însă este un om lingav şi temător, iar dacă Thomas Cromwell ar fi să-l aresteze, cred că l-ar stoarce ca pe o portocală, iar omul i-ar spune tot în câteva zile, poate chiar ceasuri.

Geoffrey se duce la Hunsdon şi, după ce a aşteptat răbdător şi a mituit pe toată lumea, îl năimeşte pe cămăraşul care face focul în iatacurile de culcare. Vine acasă radiind de uşurare.

— Deocamdată e în siguranţă, spune. Slavă Domnului! Ar fi fost aproape cu neputinţă să o scoatem de acolo. Dar i s-a schimbat norocul – cine ar fi crezut? Primeşte scrisori de la regina Boleyn în care îi zice că trebuie să fie prietene, că prinţesa poate apela la ea în durerea ei.

— Poftim? întreb eu neîncrezătoare.

E atât de devreme, că nici n-am apucat să mă îmbrac. Sunt tot în cămaşa de noapte, cu halatul îmblănit pe deasupra. Geoffrey a venit în iatacul meu şi suntem singuri, în timp ce el răscoleşte în foc.

— Ştiu. (Aproape că râde.) Am apucat chiar s-o văd pe prinţesă. Are voie să se plimbe prin grădină, din porunca lui Anne. Se pare că Lady a poruncit ca prinţesa să fie lăsată mai liberă şi să fie tratată cu mai multă bunăvoinţă. Poate primi oaspeţi, iar ambasadorul spaniol are voie să-i aducă scrisori.

— Dar de ce? De ce s-a sucit Anne aşa?

— Câtă vreme trăia regina Caterina, regele nu avea încotro decât să rămână cu Lady. Trebuia să meargă înainte cu distrugerea Bisericii. Ştii cum e el. Cu cât îi

spuneau toţi că nu se poate face şi că n-ar trebui, cu atât se încăpăţâna mai tare. Dar acum, după ce regina a murit, e liber. Sfada lui cu împăratul s-a încheiat, nu-l mai ameninţă nici o invazie, nu mai are de ce să se lupte cu Sfântul Părinte. Acum este văduv; se poate căsători legal cu Anne, dacă doreşte, şi nu are nici un motiv să nu se împace cu prinţesa. Este fiica primei lui soţii; un fiu din a doua lui căsătorie o să aibă întâietate la tron în faţa ei.

— Deci femeia aia încearcă să câştige prietenia prinţesei?

— Îi zice că o să intervină pe lângă tatăl ei, că o să-i fie prietenă, că poate veni la palat şi nici nu e nevoie să fie doamnă de onoare, ci o să aibă propriul ei iatac.

— O să aibă întâietate în faţa bastarzilor Boleyn? întreb, perspicace ca întotdeauna.

— N-a zis asta. Dar de ce nu? Dacă se căsătoreşte cu Anne a doua oară, de data asta cu binecuvântarea Bisericii, atunci amândouă fetele îşi vor pierde întâietatea în faţa unui băiat legitim.

Încuviinţez dând încet din cap. Apoi, în clipa în care înţeleg, spun pe un ton scăzut şi plin de mulţumire:

— A, pricep. Trebuie că se teme.

— Să se teamă? (Geoffrey se răsuceşte spre mine ţinând în mână un biscuit rămas de aseară.) Să se teamă?

— Regele nu este căsătorit cu ea. Au ţinut două slujbe de cununie, însă Sfântul Părinte le-a declarat pe amândouă nule. Este doar concubina lui. Acum regina e moartă, iar el se poate recăsători. Dar poate că n-o să se însoare iar cu ea.

Geoffrey se uită la mine cu gura căscată, iar biscuitul împrăştie firimituri pe podea. Nici măcar nu-i spun să folosească o farfurie.

— Să nu se însoare cu ea?

Ţin socoteala pe degete:

— Nu i-a dăruit un fecior, n-a reuşit să-i facă decât o fată, nu mai e amorezat de ea şi a început să flirteze cu altele. Nu se pricepe să-l sfătuiască şi nu i-a adus nici un prieten bun. Nu are rude influente în străinătate care s-o apere şi nu poate conta pe familia ei din Anglia. Unchiu-său s-a întors împotriva ei, soră-sa e surghiunită de la curte, cumnata ei l-a insultat pe rege şi îndată ce n-o să mai fie sigură pe poziţia ei, Thomas Cromwell o s-o atace, căci el nu slujeşte decât favorite. Ce se întâmplă dacă pică în dizgraţie?

Pe marele drum către nord, ianuarie 1536

Ninge şi se face foarte frig cum ieşi din Londra, înaintând spre nord, pe drumul cel mare care duce la Peterborough. Vremea e atât de rea, ninsoarea atât de deasă şi drumurile atât de impracticabile, încât facem două zile întregi pe drum, trezindu-ne în zori şi călărind până noaptea. La amiază, când s-a lăsat deja întunericul, poposim o dată la o casă de nobili şi cerem găzduire o dată la un han bun. Nu ne mai putem bizui pe mănăstirile de pe drum să ne ofere adăpost şi o masă caldă. Unele s-au închis cu totul, o parte dintre călugări s-au mutat la alte mănăstiri, iar alţii au rămas pe drumuri. Mă gândesc că probabil Thomas Cromwell nu a prevăzut acest lucru când a anchetat mănăstirile şi le-a lăsat fără averi în beneficiul regelui. Pretinde că în felul ăsta previne infracţiunile, dar de fapt distruge o mare instituţie a ţării. Abaţiile hrănesc săracii, îngrijesc bolnavii, îi ajută pe drumeţi şi deţin mai mult pământ decât oricine altcineva în afară de rege, şi îl cultivă bine. Acum nu mai ai nici o certitudine când pleci la drum. Nimeni nu mai e în siguranţă pe drum. Până şi hanurile pentru pelerini au tras obloanele, căci locurile de pelerinaj sunt prădate, iar puterile tămăduitoare le sunt tăgăduite.

Peterborough, Cambridgeshire, ianuarie 1536

În după-amiaza celei de-a treia zile, zăresc în faţă clopotniţa abaţiei din Peterborough înălţându-se spre cerul plumburiu, pe când calul meu înaintează anevoie prin viscol, cu capul plecat şi bătătorind zăpada cu potcoavele mari. Intru pe porţile oraşului, înconjurată de doisprezece străjeri. Clopotele bat stingerea. Se baricadează, să nu intre străinii, care se uită duşmănos; apoi îmi zăresc stindardul şi încep să vocifereze.

Preţ de o clipă am senzaţia că o să mă blesteme, văzând că sunt de la curte, unul dintre nenumăraţii seniori care s-au îmbogăţit de pe urma bunăvoinţei Tudorilor, chiar dacă eu nu mă mai bucur de bunăvoinţa aceea. Însă o femeie care se apleacă peste o fereastră ieşită în afară îmi strigă: „Dumnezeu să binecuvânteze Roza Albă! Dumnezeu să binecuvânteze Roza Albă!“.

Speriată, ridic privirea şi văd cum îmi zâmbeşte: „Dumnezeu s-o binecuvânteze pe regina Caterina! Dumnezeu să o binecuvânteze pe prinţesă! Dumnezeu să binecuvânteze roza albă!“.

Copiii de pripas şi cerşetorii care se trag în lături din calea soldaţilor se întorc şi ovaţionează, deşi habar nu au cine sunt. Însă de prin prăvălioarele de pe marginea drumului, de prin ateliere, din biserică şi din crâşmă deopotrivă, se năpustesc bărbaţi

care îşi smulg pălăriile de pe cap şi, unul câte unul, îngenunchează în noroiul îngheţat când trec prin dreptul lor, binecuvântând-o pe regina răposată, pe fiica ei, pe mine şi casa mea.

Cineva rosteşte chiar şi vechiul strigăt de luptă „À Warwick!“ şi îmi dau seama că n-au uitat, cum n-am uitat nici eu, că a existat cândva o Anglie cu un rege York care s-a mulţumit să fie rege şi nu a pretins că este şi papă, care a avut o metresă ce nu s-a pretins regină, care a avut bastarzi ce nu s-au pretins moştenitori.

Înţeleg, pe când înaintăm prin orăşel, de ce regele a poruncit ca regina să nu fie înmormântată aşa cum o cerea rangul ei, în abaţia de la Westminster: pentru că orăşenii s-ar fi răsculat în memoria ei. Henric avea dreptate să se teamă; cred că toată Londra s-ar fi răzvrătit împotriva lui. Englezii s-au întors împotriva Tudorilor. L-au iubit pe regele acesta tânăr când a urcat pe tron hotărât să îndrepte toate relele, însă acum le-a luat Biserica, le-a luat şi mănăstirile, le-a luat bărbaţii cei mai vajnici, şi-a repudiat regina, iar acum ea e moartă. Încă o aclamă, murmură şi o numesc martiră, sfântă, iar pe mine mă ovaţionează ca făcând parte din fosta familie regală, care nu i-ar fi dus niciodată pe un drum atât de greşit.

Ajungem la casa de oaspeţi a mănăstirii şi descoperim că este plină până la refuz de membrii suitelor altor doamne însemnate venite de la Londra. Maria de Salinas, contesă de Willoughby, prietena credincioasă a reginei, a ajuns deja şi coboară în fugă treptele, ca şi cum ar fi încă doamna de onoare a prinţesei spaniole, iar eu, doar Lady Pole din Stourton. Ne îmbrăţişăm strâns şi simt cum se scutură de plâns. Când ne desprindem din îmbrăţişare să ne privim, ştiu că şi eu am lacrimi în ochi.

— Era împăcată, este primul lucru pe care mi-l spune. La sfârşit, era împăcată.

— Am ştiut eu.

— Ţi-a transmis dragostea ei.

— Am încercat…

— Ştia că te gândeşti la ea, ştia că ai să continui să veghezi asupra fiicei ei. A vrut să-ţi dea… (Se întrerupe, neputând să vorbească. Accentul ei spaniol este la fel de puternic, în ciuda atâtor ani petrecuţi în Anglia şi a faptului că este căsătorită cu un nobil englez.) Îmi pare rău. A vrut să-ţi dea unul dintre rozariile ei, dar regele a poruncit ca totul să-i fie dat lui în păstrare.

— Şi moştenirea ei?

— A luat el totul, spune Maria, scoţând un mic oftat. Avea tot dreptul, bănuiesc.

— Nu avea dreptul! o contrazic eu numaidecât. Dacă era văduvă, după cum stăruie el, iar ei doi n-au fost căsătoriţi, atunci tot ce deţinea la momentul morţii era al ei şi trebuia împărţit conform dorinţelor ei!

Mariei îi scapără uşor ochii negri auzindu-mă. Nu mă pot înfrâna. Întotdeauna mă simt obligată să apăr dreptul de proprietate al femeilor. Las capul în jos.

— Nu e vorba despre lucruri, spun încet, ştiind prea bine că giuvaierurile şi comorile ei cele mai de preţ îi fuseseră deja luate şi petrecute pe după grumazul sfrijit al lui Anne Boleyn. Şi nu că aş fi vrut eu ceva de la ea. O să mi-o amintesc şi fără vreun suvenir. Dar lucrurile acelea erau ale ei de drept.

— Ştiu, spune Maria şi se uită în sus la Frances Grey, marchiza de Dorset, fiica lui Mary, regina văduvă a Scoţiei, în timp ce coboară treptele şi îmi face o plecăciune aproape insesizabilă drept răspuns la reverenţa mea.

Ca fiică a unei prinţese Tudor măritate cu un om de rând, Frances e moartă de îngrijorare în legătură cu întâietatea şi cu poziţia ei, mai cu seamă că tatăl ei s-a recăsătorit între timp, şi încă cu fiica Mariei, care este şi ea prezentă.

— Eşti bine-venită aici, spune de parcă ar fi casa ei. Înmormântarea este mâine-dimineaţă. Eu o să intru prima, iar tu în urma mea, şi după tine o să vină Maria şi fiica ei Catherine, mama mea vitregă.

— Desigur, spun. Nu vreau decât să-mi iau rămas-bun de la prietena mea. Nu mă interesează întâietatea. A fost cea mai dragă prietenă a mea.

— Au venit şi contesa de Worcester, şi contesa de Surrey, continuă Frances.

Încuviinţez din cap. Frances Howard, contesa de Surrey, este o susţinătoare a Tudorilor prin naştere şi prin căsătorie. Elizabeth Sommerset, contesa de Worcester, este una dintre doamnele de onoare Boleyn care o însoţesc peste tot pe Anne Boleyn. Îmi închipui că au fost trimise să iscodească pentru stăpâna lor, care n-o să fie încântată să audă că lumea de pe stradă o binecuvânta pe regină în timp ce sicriul ei era tras spre mănăstire de şase cai negri urmaţi de un cortegiu alcătuit din toţi ai casei ei şi jumătate de ţinut, şi toţi mergeau cu capetele descoperite prin vântul îngheţat.

Este o zi frumoasă. Vântul bate dinspre miazăzi, muşcător şi rece, însă cerul este senin şi lumina de iarnă tăioasă pe când înaintăm spre biserica mănăstirii. Înăuntru, sutele de lumânări strălucesc ca aurul patinat. Este o înmormântare simplă, nici pe departe îndeajuns de fastuoasă pe cât i s-ar cuveni unei mari regine şi învingătoarei de la Flodden, nici cât să cinstească o infantă a Spaniei care a venit în Anglia cu speranţe atât de mari. Dar o frumuseţe tăcută învăluie biserica mănăstirii, unde patru episcopi întâmpină sicriul drapat în catifea neagră cu un sibir din ţesătură din aur. Doi crainici merg înaintea sicriului şi alţi doi în urma lui, purtând stindarde cu stema ei: blazonul ei, blazonul casei regale a Spaniei, cel al Casei Regale a Angliei şi propria ei emblemă, cele două blazoane laolaltă. Deviza ei – „Umilă şi loială“ – stă scrisă cu litere de aur lângă catafalc. Când este intonat recviemul şi ultimele note limpezi se sting încet în aerul plin de fum de tămâie, sicriul este coborât în cripta săpată în faţa altarului, iar eu ştiu că prietena mea s-a dus.

Îmi lipesc pumnul de gură, ca să-mi înfrânez un suspin care îmi răscoleşte măruntaiele. Nu mi-aş fi închipuit c-o s-o văd îngropată. A venit în casa mea când

eram stăpâna de la Ludlow şi ea era o fetiţă cu doisprezece ani mai tânără decât mine. Nu mi-aş fi închipuit vreodată că o să ajung s-o văd îngropată atât de discret, de liniştit, într-o mănăstire aflată departe de oraşul care s-a mândrit să-i fie capitală şi casă.

Nici n-a fost înmormântarea pe care a cerut-o prin testament. Dar cred sincer că, deşi a cerut să fie îngropată într-o biserică a călugărilor franciscani, aşa încât congregaţia lor cucernică să înalţe slujbe de pomenire pentru ea, are un loc asigurat în rai chiar şi fără rugăciunile lor. Regele i-a tăgăduit titlul şi le-a închis călugărilor mănăstirile, dar chiar şi dacă la noapte au să rătăcească pe drumurile pustii, tot o să se roage pentru ea; şi toţi cei care am iubit-o n-o să ne gândim niciodată altfel la ea decât ca la Caterina, regina Angliei.

Luăm cina târziu şi mâncăm în tăcere. Maria, Frances şi cu mine vorbim despre mama ei, despre vremurile apuse, când regina Caterina stăpânea peste curte, iar regina văduvă Mary s-a întors acasă din Franţa, aşa de frumoasă şi de hotărâtă, şi de neascultătoare.

— Nu se poate să fi fost întruna vară, nu-i aşa? întreabă Maria melancolică. Când mă gândesc la anii ăia, am senzaţia că tot timpul era vară. E cu putinţă să fi fost într-adevăr senin în fiecare zi?

Frances înalţă capul.

— E cineva la uşă.

Şi eu aud larma unui mic pâlc de călăreţi. Uşa se deschide, iar vechilul lui Frances apare în prag anunţând spăsit:

— Solie de la curte.

— Pofteşte-l înăuntru, spune Frances.

Îi arunc o privire Mariei şi mă întreb dacă i s-a îngăduit să vină aici sau dacă nu cumva regele a trimis pe cineva s-o aresteze. Mă tem şi pentru persoana mea. Mă întreb dacă nu ne-a pârât cineva pe mine, pe băieţii mei sau pe oricine altcineva din familie. Mă întreb dacă Thomas Cromwell, care are în simbrie atâţia informatori şi care ştie atâtea, a aflat de căpitanul de vas de la Grays, care poate fi năimit; a fost abordat cu câteva seri în urmă şi întrebat dacă ar fi dispus să transporte o doamnă până în Franţa.

— Ştii cine este? o întreb pe Frances, cu glas foarte scăzut. Aşteptai un mesaj?

— Nu, nu ştiu.

Bărbatul intră în încăpere, scuturându-şi mantia de nea, îşi dă jos gluga şi ne face o plecăciune. Recunosc livreaua marchizului de Dorset, Henric Grey, soţul lui Frances.

— Luminăţiile Voastre, Lady Dorset, Lady Salisbury, Lady Surrey, Lady Somerset, Lady Worcester. (Ne face fiecăreia câte o plecăciune.) Aduc veşti rele de la Greenwich. Îmi pare rău că mi-a luat atât de mult timp să ajung aici. Am avut un accident pe drum şi a trebuit să ducem un om înapoi la Enfield. (Îşi îndreaptă atenţia spre

Frances.) Soţul şi stăpânul vostru mi-a poruncit să vă aduc la curte. Unchiul vostru, regele, a fost grav rănit. Când am plecat eu, acum cinci zile, era inconştient.

Ea se ridică, de parcă s-ar pregăti să primească o veste îngrozitoare. O văd cum se sprijină de masă ca să-şi menţină echilibrul.

— Inconştient? repet.

Omul încuviinţează din cap.

— Regele a primit o lovitură teribilă şi a căzut de pe cal. Calul s-a împiedicat şi s-a prăvălit peste el, cum zăcea întins pe jos. Alerga în turnir, lovitura l-a dezechilibrat, a căzut şi calul a căzut peste el. Erau amândoi echipaţi cu armura completă, aşa că greutatea… (Se întrerupe din vorbă şi clatină din cap.) Când am ridicat calul de pe Luminăţia Sa, nu putea vorbi şi nu mişca, ziceai că-i mort. Nici măcar n-am ştiut dacă mai respiră până când l-am dus pe braţe până în palat şi am trimis după doctori. Stăpânul meu m-a trimis de îndată să merg să vă aduc. (Se loveşte cu pumnul peste palmă.) Şi după aia, n-am putut trece de nămeţi.

Mă uit la Frances, care tremură şi începe să se îmbujoreze.

— Un accident îngrozitor, remarcă ea cu răsuflarea întretăiată.

Omul încuviinţează din cap.

— Ar trebui să plecăm cum se crapă de ziuă. (Se uită la noi.) Starea regelui este un secret.

— A organizat o partidă de turnir după moartea reginei, când nici măcar nu fusese îngropată? remarcă Maria pe un ton îngheţat.

Solul schiţează o mică plecăciune, de parcă n-ar vrea să comenteze faptul că regele şi femeia care îşi regină au serbat moartea rivalei ei. Dar eu nu-l iau în seamă. În schimb, mă uit la Frances. A fost roasă de ambiţie toată viaţa şi disperată să-şi asigure poziţia la curte. Acum aproape că-i desluşesc gândurile în timp ce ochii negri îi scapără, opaci, de la masă la solie şi înapoi la masă. Dacă regele moare de pe urma căzăturii, atunci lasă în urmă o fetiţă pe care nimeni n-o consideră legitimă, un prunc în pântecul unei femei a cărei şansă de a fi acceptată ca regină moare odată cu el, un bastard recunoscut şi preamărit şi o prinţesă aflată în arest la domiciliu. Cine ar cuteza să-şi dea cu părerea care dintre aceşti pretendenţi va ocupa tronul?

Partida Boleyn – inclusiv Elizabeth Somerset, aflată la această masă – le va susţine pe femeia care se autointitulează regină şi pe fiica ei, Elizabeth, însă familia Howard, cu Frances, contesă de Surrey, o să se distanţeze de ramura lor mai tânără şi o să stăruiască în favoarea moştenitorului de sex bărbătesc, chiar dacă este bastardul lui Bessie Blount, căci este însurat cu una de-a lor. Maria, şi toată familia mea, toate rudele mele prin alianţă, toată vechea nobilime a Angliei, ne-am sacrifica vieţile să o vedem pe prinţesa Maria urcată pe tron. Aici, la această masă, la funeraliile reginei, sunt strânse laolaltă ramurile care se vor război între ele dacă regele moare în seara

asta. Iar eu, care am văzut o ţară pe timp de război, ştiu prea bine că în timpul bătăliilor apar şi alţi moştenitori. Vărul meu Henry Courtenay, vărul regelui? Fiul meu Montague, vărul regelui? Fiul meu Reginald, dacă s-ar căsători cu prinţesa şi ar aduce cu el binecuvântarea Sfântului Părinte şi armatele spaniole? Sau poate chiar Frances însăşi, care sigur se gândeşte la asta cum stă acolo, cu ochi mari şi strălucind de ambiţie, fiica reginei văduve a Franţei, nepoata regelui?

Într-o clipă, şi-a revenit:

— Cum se crapă de ziuă, încuviinţează ea.

— Am să vă dau asta. (Îi înmânează o scrisoare pe care observ pecetea soţului ei, un unicorn cabrat. Aş da multe să aflu ce-i scrie în particular. Ea se întoarce spre mine, ţinând scrisoarea în mână.)

— Te rog să mă scuzi, spune. Ne facem discret semn din cap una alteia, după care ea fuge degrabă la ea în odaie să le spună slujitoarelor să împacheteze şi să îşi citească scrisoarea.

Maria şi cu mine ne uităm în urma ei.

— Dacă Luminăţia Sa nu-şi revine…, spune Maria în şoaptă.

— Cred că ar fi mai bine dacă am pleca odată cu Lady Frances, spun. Cred că trebuie să ne întoarcem toate la Londra. Putem călători cu escorta ei.

— O să vrea să se grăbească.

— Şi eu.

Pe marele drum către nord, ianuarie 1536

Petrecem o noapte pe drum, călărind cât putem de repede spre Londra, întrebând din loc în loc de noutăţi, dar interzicându-le cu desăvârşire servitorilor să spună de ce ne grăbim atât de tare să ne întoarcem la curte.

— Dacă poporul află că regele este grav rănit, mă tem că o să se răzvrătească, îmi spune Frances în şoaptă.

— Nu încape nici o îndoială, îi răspund abătută.

— Iar poziţia ta va fi…

— Loială, spun tăios, fără să mă explic.

— Va trebui să se instituie o regenţă, spune. O regenţă îngrozitor de lungă pentru prinţesa Elizabeth. Asta dacă nu…

Aştept să văd dacă are curajul să-şi termine propoziţia.

— Asta dacă nu…, spune ea pe un ton final.

— Să ne rugăm la Dumnezeu ca Luminăţia Sa să-şi revină, spun eu simplu.
— Este imposibil să ne imaginăm ţara fără el, consimte ea.
Încuviinţez din cap uitându-mă în jur, la tovarăşii mei de drum, şi îmi spun că nu este deloc cu neputinţă; căci la asta se gândeşte fiecare dintre ei.

*

Poposim peste noapte la un han care poate găzdui grupul nostru numeros de doamne şi de servitoare, însă bărbaţii vor trebui să meargă pe la ferme depărtate, iar străjerii o să fie nevoiţi să doarmă în şoproane. Aşa încât ştim că nu suntem bine apărate când auzim nişte călăreţi apropiindu-se în galop pe înserat şi apoi îi vedem călare pe şase bidivii înspumaţi.
Doamnele se trag îndărătul tejghelei hanului, dar eu ies, pregătită să înfrunt ce ne aşteaptă. Prefer să ies în întâmpinarea fricii, decât să aştept să-mi dea buzna în casă. Frances, marchiza de Dorset, care de obicei este atât de nerăbdătoare să fie prima, îmi acordă întâietate când e vorba de pericol, iar eu sunt singură în timp ce aştept ca bidiviii să oprească în faţa uşii. La lumina care răzbate dinspre uşă şi apoi în licărul brusc al unei torţe aduse în fugă de unul dintre rândaşi văd livreaua regală verde cu alb şi simt că-mi stă inima de frică.
— O solie pentru contesa de Worcester, spune.
Elizabeth Howard iese în fugă şi ia scrisoarea pecetluită cu blazonul ce zugrăveşte un şoim. Le las pe celelalte să se îmbulzească în jurul ei în timp ce rupe sigiliul femeii Boleyn şi se trage mai aproape de torţe, ca să poată citi la lumina lor tremurătoare; dar nimeni altcineva nu poate vedea mesajul.
Ies în drum şi îi zâmbesc solului.
— Aţi bătut cale lungă prin frig, îi zic.
El îi aruncă frâiele unui rândaş.
— Aşa este.
— Şi mă tem că nu a rămas nici un pat rămas liber în han, dar pot să-ţi trimit oamenii la o fermă din apropiere, unde doarme şi străjerul meu. O să se îngrijească să aveţi ce mânca şi unde să vă odihniţi. Trebuie să vă întoarceţi la Londra cu noi?
— Trebuie s-o duc pe contesă la curte mâine în zori, înaintea voastră, a tuturor, bombăne el. Am ştiut eu că n-o să avem unde să dormim aici. Şi bănuiesc că nici ce mânca.
— Poţi să-ţi trimiţi oamenii la fermă, iar eu pot să-ţi fac rost de un loc la masă aici, în seara asta, spun. Sunt contesa de Salisbury.
El face o plecăciune adâncă.
— Ştiu cine sunteţi, milady. Eu sunt Thomas Forest.

— În seara asta, poţi fi invitatul meu la cină, domnule Forest.

— Aş fi foarte recunoscător pentru o masă caldă, spune.

Se întoarce şi le strigă oamenilor lui să-l urmeze pe rândaşul cu torţa, care o să le arate drumul spre fermă.

— Da, spun intrând prima în sala de mese, unde mesele înălţate pe capre de lemn sunt aranjate pentru cină şi se trag băncuţele.

Simte mirosul de carne friptă care vine dinspre bucătărie.

— Dar care e zorul? Regina are nevoie de doamna ei atât de grabnic, încât să te trimită în celălalt capăt al ţării iarna? Sau e doar o toană de femeie însărcinată, căreia trebuie să i te supui?

Se apleacă spre mine.

— Mie nu-mi zice nimeni nimic, spune el. Dar sunt om însurat. Recunosc semnele. Regina a căzut la pat şi se vânzolesc pe uşă cu apă fierbinte şi cu prosoape şi toate, de la cea mai înaltă în rang la cea mai tânără slujnică de la bucătărie, ne vorbesc nouă, bărbaţilor, de parcă am fi ori tălâmbi, ori criminali. Au ajuns şi moaşele. Dar nimeni nu cară în odaie vreun pătuţ.

— Pierde copilul? întreb.

— Nu încape nici o îndoială, spune el fără înconjur. Un alt prunc Tudor mort.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, primăvara anului 1536

Le las pe doamne să dea fuga înapoi la curte, unde regele se reface de pe urma căzăturii şi se împacă cu vestea morţii încă unui copil, iar eu pornesc fără grabă spre casă. Acum întrebarea, singura întrebare, este cum va suporta regele pierderea fiului lui – căci fătul era băiat. O să vadă în ea un semn al dezaprobării lui Dumnezeu şi o să se întoarcă împotriva nevestei lui de-a doua, cum a făcut şi cu prima, pe care o considera răspunzătoare?

Îmi petrec câteva ceasuri în genunchi în capela mănăstirii gândindu-mă la asta. Ai casei, Domnul să-i binecuvânteze, îmi fac cinstea de a crede că mă rog. Vai mie! De fapt, nu sunt adâncită în rugăciune. În tihna şi liniştea mănăstirii, mă gândesc în fel şi chip ce o să facă băiatul pe care cândva îl ştiam atât de bine, acum că este bărbat în toată firea şi se luptă cu o dezamăgire copleşitoare.

Băiatul pe care îl ştiam eu s-ar trage înapoi de durere dinaintea unei asemenea lovituri, dar după aceea s-ar întoarce spre oamenii pe care îi iubeşte şi care îl iubesc şi, alinându-i pe ei, s-ar înveseli şi el.

— Dar nu mai este un băieţel, îmi spune în şoaptă Geoffrey, alăturându-mi-se într-o zi, în timp ce priveghez, şi îngenunchind lângă mine.

Iar eu îi şoptesc astfel:

— Nu mai este nici tânăr. Lovitura primită la cap l-a cutremurat profund. O apucase pe căi rele; nu încape nici o îndoială că se strica, la fel ca laptele uitat la soare; dar, dintr-odată, lucrurile s-au înrăutăţit. Montague zice că parcă şi-ar fi dat seama că o să moară întocmai ca soţia lui, regina.

— Crezi că o plânge cât de puţin?

— Chiar dacă nu voia să se întoarcă la ea, ştia că e acolo, că-l iubeşte, că se roagă pentru el sperând că o să se împace. Şi apoi, brusc, ajunge la un pas de moarte şi pe urmă moare şi copilul. Montague zice că are impresia că Dumnezeu l-a părăsit. Va trebui să găsească un soi de explicaţie.

— O să dea vina pe Anne, prevăd eu.

Geoffrey dă să-mi răspundă când stareţul Richard intră pe tăcute şi îngenunchează alături de mine. Se roagă preţ de câteva clipe, îşi face cruce şi apoi spune:

— Luminăţia Voastră, pot să vă întrerup?

Ne întoarcem spre el.

— Ce s-a întâmplat?

— Avem o vizită, spune el.

Vorbeşte cu atâta dispreţ în glas, încât preţ de o clipă îmi închipui că au ieşit broaştele din şanţul cu apă şi au invadat grădina dinspre bucătărie.

— O vizită?

— O inspecţie. Oamenii lordului Cromwell au venit să se asigure că mănăstirea noastră este bine gospodărită, în conformitate cu preceptele ctitorilor ei şi ale ordinului de care aparţinem.

Mă ridic de jos.

— Nici nu poate fi vorba de aşa ceva.

Îl urmăm afară din biserică şi înăuntrul odăii lui.

— Milady, ei zic că este.

Deschide uşa şi doi bărbaţi se întorc şi mă privesc impertinent, de parcă i-aş fi întrerupt, deşi se află în odaia stareţului meu, în mănăstirea mea, pe moşia mea. Aştept o clipă, fără să mă mişc sau să spun ceva.

— Contesa de Salisbury, spune stareţul.

Abia atunci execută plecăciunea, iar din politeţea lor înciudată, îmi dau seama că mănăstirea este în primejdie.

— Şi Domniile Voastre cine sunteţi?

— Richard Layton şi Thomas Legh, spune mieros cel mai vârstnic dintre ei. Lucrăm pentru lordul Cromwell…

— Ştiu cu ce vă ocupaţi, îi tai vorba.

Acesta este omul care l-a interogat pe Thomas More. Acesta este omul care a intrat în Abaţia Sheen şi i-a interogat pe călugări. Acesta este omul care a depus mărturie împotriva Fecioarei din Kent, Elizabeth Barton. Nu am nici o îndoială că numele meu, ale fiilor şi capelanului meu au fost trecute de câteva ori pe hârtiile pe care le poartă în tolba din piele.

El face o plecăciune, fără să pară câtuşi de puţin ruşinat.

— Mă bucur, spune el răspicat. E multă corupţie şi ticăloşie în sânul Bisericii, iar Thomas Legh şi cu mine ne mândrim să fim instrumentele purificării, ale reformei, ale lui Dumnezeu.

— Aici nu e nici o urmă de corupţie sau de ticăloşie, spune înfierbântat Geoffrey. Deci vă puteţi vedea de drum.

Layton face un semn curios din cap, ca pentru a consimţi.

— Ştiţi, sir Geoffrey, asta mi se spune de fiecare dată. Aşa că o vom confirma, şi o să ne vedem de drum cât de repede putem. Avem multe de făcut. Nu vrem să stăm aici mai mult decât e nevoie.

Se întoarce spre stareţ.

— Înţeleg că putem folosi odaia Domniei Tale pentru anchete. O să trimiţi preoţii şi călugăriţele înăuntru unul câte unul: mai întâi preoţii şi după aceea călugăriţele. Cel mai vârstnic intră primul.

— De ce aţi vrea să staţi de vorbă cu călugăriţele? întreabă Geoffrey.

Nici unul nu ne dorim ca noră-mea Jane să li se plângă unor străini despre hotărârea ei de a intra la mănăstire sau să le ceară s-o elibereze.

Zâmbetul care apucă să i se iţească o fracţiune de secundă pe chipul lui Layton îmi spune că ştiu de Jane, şi ştiu că i-am luat moştenirea când am încurajat-o să intre la mănăstire, şi ştiu că vrea să fie dezlegată de jurăminte şi să reintre în posesia averii ei.

— De fiecare dată vorbim cu toată lumea, spune cu glas scăzut Richard Layton. Astfel, suntem siguri că nici o vrabie nu cade fără ştiinţa Tatălui. Facem lucrarea lui Dumnezeu şi o facem temeinic.

— Stareţul Richard o să asiste la anchete şi o să audă tot ce se spune, spun răspicat.

— Din păcate, nu e cu putinţă. Cu stareţul Richard vom avea prima întrevedere.

— Uite ce e, spun, cuprinsă brusc de furie. Nu puteţi da buzna la mine, în mănăstirea ctitorită de familia mea, şi să luaţi lumea la întrebări după cum vă taie capul. Ăsta e pământul meu, asta e mănăstirea mea. Nu îngădui aşa ceva.

— Aţi semnat jurământul, nu? mă întreabă într-o doară Layton, răsfoind hârtiile de pe masă. Trebuie să-l fi semnat. Din câte îmi amintesc, numai Thomas More şi John Fisher au refuzat să semneze. Thomas More şi John Fisher, amândoi morţi acum.

— Bineînţeles că mama a semnat, spune Geoffrey în locul meu. Nimeni nu se

îndoieşte de loialitatea noastră. Nimeni n-are voie să o facă.

Richard Layton ridică din umeri.

— Asta înseamnă că l-aţi acceptat pe rege ca fiind conducătorul suprem al Bisericii. El porunceşte ca Biserica să fie anchetată. Noi suntem aici să-i împlinim porunca. Doar nu îi tăgăduiţi dreptul divin de a-şi cârmui Biserica.

— Nu, bineînţeles că nu, spun îndârjită.

— Atunci vă rog, milady, îngăduiţi-ne să ne apucăm de treabă, spune Layton cu un surâs mieros, trage scaunul stareţului de după masa stareţului, se aşază şi îşi desface tolba în vreme ce Thomas Legh trage un teanc de coli spre el şi scrie un titlu pe prima pagină: *Inspecţia la Mănăstirea Bisham, aprilie 1536*.

— O, spune Richard Layton, ca şi cum tocmai i-ar fi venit ideea. O să vorbim şi cu capelanul vostru.

Mă ia pe nepregătite.

— Nu am un capelan, spun. Mă spovedeşte stareţul Richard, la fel şi pe ceilalţi ai casei.

— Aţi avut vreodată? întreabă Layton. Sunt sigur că am văzut pe undeva o plată, în catastifele mănăstirii…

Dă paginile ca şi cum ar căuta ceva de care îşi aminteşte vag, frunzărindu-le aidoma unui actor ce joacă un rol în care caută un nume prin nişte hârtii vechi.

— Am avut, spun eu cu tărie. Dar a plecat. S-a dus în altă parte. Nu mi-a oferit nici o explicaţie.

Îi arunc o privire lui Geoffrey.

— Nu se putea pune bază pe el, spune el cu tărie.

— Helyar, parcă aşa îi zicea, nu? întreabă Layton. John Helyar?

— Nu?

— Ba da.

*

Stau în casa de oaspeţi a mănăstirii o săptămână. Cinează cu preoţii, în sala de mese a mănăstirii, şi sunt treziţi peste noapte de clopotul care cheamă călugăriţele la rugăciune. Aud cu oarecare încântare că se plâng de lipsa somnului. Chiliile sunt mici, au ziduri de piatră şi nu se face focul decât în odaia de studiu a stareţului şi în sala de mese. Sunt convinsă că suferă din cauza frigului şi a lipsei condiţiilor, dar aceasta este viaţa monahală pe care o inspectează; ar trebui să se bucure că este sărăcăcioasă şi strictă. Thomas Legh este învăţat cu standarde mai ridicate. Călătoreşte însoţit de paisprezece străjeri care-i poartă livreaua, iar fratele lui îl însoţeşte peste tot. Spune că ar trebui să stea în conac, iar eu îi răspund că ar fi bine-veniţi, dar ne-au invadat

puricii şi toate odăile sunt afumate şi aerisite. E limpede că nu mă crede, dar nu mă chinui să-l conving.

În cea de-a treia zi a vizitei lor, Thomas Standish, slujbaşul de la bucătărie, dă buzna în lăptărie, unde le supraveghez pe slujnice în timp ce încheagă brânza.

— Milady! Sătenii s-au strâns la mănăstire! Ar fi bine să veniţi numaidecât!

Scap din mână presa din lemn, care se trânteşte cu zgomot pe masa frecată temeinic şi îmi scot şorţul.

— Vin şi eu, spune nerăbdătoare una dintre lăptărese. O să-l răstoarne pe Crummer ăla de pe cal.

— Ba nu, îl cheamă Cromwell, iar tu o să rămâi aici, îi spun răspicat.

Ies în grabă din bucătărie, iar slujbaşul mă prinde de mână ca să mă ajute să păşesc peste bolovanii din curte.

— Nu-s decât doişpe, spune el. Nate Ridley cu băieţii lui şi cu un bărbat pe care nu-l ştiu, şi bătrânul White cu băiatul lui. Dar sunt puşi pe rele. Zic că o să împiedice inspecţia. Zic că ştiu ei care-i treaba cu ea.

Dau să răspund, dar un dangăt brusc de clopote îmi acoperă glasul. Cineva trage clopotele alandala, în contratimp, apoi îmi dau seama că le sună de-a-ndoaselea.

— E un semnal. (Standish o rupe la fugă.) Când sună clopotele de-a-ndoaselea, e semnalul că poporul a preluat conducerea, că s-a răsculat satul.

— Opreşte-i! poruncesc.

Thomas Standish o ia înainte, iar eu alerg după el spre mănăstire, unde funiile groase ale clopotelor se bălăngăne în spatele bisericii. Sunt trei bărbaţi din Bisham şi unul pe care nu-l cunosc, iar zăngănitul dangătului asurzitor răsună asurzitor în curtea mică.

— Opreşte-l! strig, dar nu mă poate auzi nimeni. (Pe unul dintre oamenii mei îl plesnesc tare peste ceafă, iar pe celălalt îl împung cu cuţitul de brânză bont pe care îl mai ţin încă în mână.) Opreşte-l!

Încetează să tragă de funii îndată ce mă văd, iar clopotele dăngăne tot mai rar, până se opresc de tot. În spatele meu, cei doi inspectori, Legh şi Layton, dau buzna în biserică, iar bărbaţii se năpustesc asupra lor mârâind mânios.

— Ieşiţi de aici! mă răstesc la ei. Mergeţi la stareţ. Nu răspund pentru siguranţa voastră.

— Suntem trimişi de rege, începe Legh.

— Sunteţi trimişi de diavol! strigă un om.

— Zău aşa, spun eu încet. De-ajuns!

Celor doi inspectori le spun:

— Vă avertizez. Mergeţi la stareţ. O să vă apere el.

Îşi pleacă frunţile şi ies în goană din capelă.

— Acum, spun eu pe un ton ferm, unde sunt ceilalţi?

— Sunt în mănăstire, iau potirul şi odăjdiile, îmi dă Standish raportul.

— Le salvează! îmi spune bătrânul fermier White. Le salvează de hoţii ăia eretici. Ar trebui să ne lăsaţi să ne facem lucrarea. Ar trebui să ne lăsaţi să facem lucrarea lui Dumnezeu.

— Nu suntem doar noi, îmi spune străinul.

— Şi dumneata cine eşti?

— Sunt Goodman, din Somerset, spune. Şi oamenii din Somerset îşi apără mănăstirile. Apărăm Biserica, aşa cum ar trebui să facă monahii şi mica nobilime. Am venit aici să le dau de ştire acestor oameni. Trebuie să se răscoale şi să-şi apere mănăstirea. Fiecare dintre noi trebuie să salvăm lucrurile lui Dumnezeu pentru când or veni zile mai bune.

— Nu. Nu trebuie, îi spun în pripă. Şi-o să-ţi spun de ce. Pentru că după ce ăştia doi o să fugă înapoi la Londra – şi sunt convinsă că sunteţi în stare să-i puneţi pe fugă –, regele o să trimită o armată care o să vă spânzure pe toţi.

— Nu poate să ne spânzure pe toţi. Nu dacă se răscoală tot satul, răspunde White.

— Ba poate, spun. Crezi că n-are tunuri şi puşti? Crezi că n-are ulani călare şi soldaţi cu lănci? Crezi că nu poate înălţa destule eşafoduri pentru voi toţi?

— Dar ce ar trebui să facem?

Le-a pierit orice urmă de îndârjire. Câţiva săteni intră întâmplător pe uşa bisericii şi se uită la mine de parcă o să salvez mănăstirea.

— Ce-ar trebui să facem?

— Regele a devenit regele-cârtiţă, strigă o femeie din spatele mulţimii. (Are şalul murdar tras peste cap şi stă cu chipul întors. N-o recunosc şi nu vreau să-i văd faţa. Nu vreau să depun mărturie împotriva ei, căci văd că stăruie să strige uneltiri.) Regele a devenit un rege închipuit, nesuferit ca un ţap. Şi-a pierdut minţile şi înghite tot aurul din ţară. Mai n-o să mai vină-n veci. Mai n-o să mai vină-n veci.

Mă uit îngrijorată spre uşă şi îl văd pe Standish dând liniştitor din cap. Inspectorii n-au auzit-o; stau pitiţi de frică în odaia stareţului.

— Voi sunteţi oamenii mei, spun cu glas scăzut, în tăcerea mohorâtă. Iar asta este mănăstirea mea. Nu pot salva mănăstirea, dar vă pot salva pe voi. Mergeţi la casele voastre. Lăsaţi-i să-şi termine inspecţia. Poate că n-o să descopere nici o fărădelege, iar monahii o să rămână aici şi totul o să fie bine.

Se aude un geamăt prelung, de parcă i-ar fi apucat durerea pe toţi.

— Şi dacă nu se întâmplă aşa? întreabă cineva din spate.

— Atunci trebuie să-l implorăm pe rege să-şi concedieze sfătuitorii răi, spun. Şi să facă ordine în ţară. Cum era în vremurile de demult.

— Ar face bine să facă ordine, cum era pe vremea de dinaintea Tudorilor, spune

cineva foarte încet.

Întind mâna să le fac semn să tacă, înainte ca cineva să strige „À Warwick!“.

— Linişte! spun, şi sună mai degrabă ca o rugăminte decât ca o poruncă. Nu tolerez nici un semn de nesupunere faţă de rege. (O rumoare aprobatoare se înalţă dinspre mulţime.) Aşa că trebuie să le îngăduim slujitorilor săi să-şi facă treaba.

Unii încuviinţează din cap, pricepându-mi logica.

— Dar o să-i spuneţi? mă întreabă cineva. Spuneţi-i că nu ne putem pierde abaţiile şi mănăstirile. Spuneţi-i că ne vrem altarele de pe marginea drumului şi locurile de pelerinaj. Avem nevoie de zilele noastre de sărbătoare şi de mănăstiri deschise pentru săraci. Şi vrem să-l sfătuiască seniorii, nu Crummer ăla, şi s-o facă moştenitoare pe prinţesă.

— O să-i spun ce pot, zic.

Fără tragere de inimă, şovăitori ca nişte vite care au rupt gardul şi s-au trezit pe un imaş nou, iar acum nu ştiu ce să facă cu libertatea lor, se lasă împinşi afară din capela mănăstirii şi scoşi în drumul care duce către sat.

Când se aşterne din nou liniştea, uşa mănăstirii se dă în lături şi dinăuntrul ei ies cei doi zbiri. Am un mare sentiment de triumf văzându-i cum înaintează speriaţi până la uşa bisericii şi se uită în jur, la urmele frământării de mai devreme – noroiul de pe podea, funiile clopotelor rămase atârnate – şi se încruntă auzind ecoul dangătelor.

— Aceia sunt nişte oameni foarte agitaţi, îmi spune Legh, de parcă eu i-aş fi împins să se răscoale. Neloiali.

— Nu-i adevărat, spun sec. Îi sunt cât se poate de loiali regelui. Au înţeles greşit ce făceaţi, asta e tot. Au crezut că aţi venit să furaţi aurul bisericii şi să închideţi mănăstirea. Au crezut că Lordul Cancelar închide bisericile din Anglia pentru câştigul propriu.

Legh îmi zâmbeşte cu buzele strânse.

— Bineînţeles că nu, spune.

*

A doua zi, stareţul Richard vine la mine, în odaia arhivelor de la conac. Stau aşezată la masa mare cu sertare pentru ţinut socoteala arenzilor. Contractul fiecărui arendaş este păstrat într-un sertar marcat cu litera corespunzătoare, iar masa se poate învârti de la A la Z, aşa încât să pot scoate, oricând am nevoie, documentul trebuincios. Sosirea stareţului îmi distrage atenţia de la desfătarea pe care mi-o dă casa mea bine gospodărită.

— Azi stau de vorbă cu măicuţele.

— Doar nu crezi că o să afle ceva rău, nu?

— Dacă nora voastră se plânge…

Închid un sertar şi împing masa puţin mai la dreapta.

— Nu poate spune nimic care să afecteze mănăstirea. S-ar putea să spună că s-a răzgândit în legătură cu călugăria, că vrea să iasă din mănăstire şi să-şi ia înapoi sertarul cu arenzi, dar nu asta e corupţia pe care sunt puşi s-o găsească.

— Este singura privinţă în care ni s-ar putea reproşa ceva, spune el şovăitor.

— Vouă nu vi se poate reproşa nimic, îl liniştesc eu. Montague şi cu mine am îndemnat-o să intre la mănăstire şi tot noi am ţinut-o acolo.

Totuşi pare în continuare îngrijorat.

— Sunt vremuri tulburi.

— Mai tulburi ca niciodată, spun cu convingere. N-am trăit de când sunt unele mai rele.

*

Oamenii lui Thomas Cromwell, Richard Layton şi Thomas Legh, îşi iau rămas-bun de la mine pe un ton cât se poate de politicos şi încalecă să plece. Iau aminte la bidiviii lor destoinici şi la harnaşamentul frumos lucrat; iau aminte la oamenii lui Legh şi la livreaua lor elegantă. Biserica regelui este o întreprindere profitabilă, se pare. Să judeci păcătoşi amărâţi pare să fie o slujbă nespus de bine plătită. Le fac semn să plece, ştiind că se vor întoarce cu o decizie cât de curând. Chiar şi aşa, sunt surprinsă când, patru zile mai târziu, stareţul vine la conac şi-mi spune că s-au întors.

— Vor să plec, spune. Mi-au cerut să plec.

— Nu, spun sec. Nu au nici un drept.

El pleacă fruntea.

— Milady, au un ordin cu pecetea regelui, semnat de Thomas Cromwell. Au tot dreptul.

— Nimeni n-a zis că regele ar trebui să fie capul Bisericii ca s-o distrugă! răbufnesc furioasă. Nimeni n-a depus un jurământ în care se zicea că mănăstirile ar trebui închise, iar bărbaţi şi femei cuvioşi, aruncaţi în drum. Nimeni n-a vrut să se fure vitraliile de la ferestre nimeni n-a vrut să se ia aurul din altare, nimeni din ţara asta n-a depus un jurământ în care se cere renunţarea la împărtăşania catolică! Nu este drept.

— Vă rog, spune el alb ca varul la faţă. Vă implor să tăceţi.

Mă împleticesc spre fereastră şi mă uit duşmănos la dulceaţa frunzelor verzi din copaci, la bucheţelele alb cu roz ale florilor de măr de dincolo de zidul livezii. Mă gândesc la copilul pe care l-am cunoscut cândva, la micul Henric care îşi dorea să cârmuiască, la băieţelul care radia de inocenţă şi de speranţă, care era, în felul lui

copilăros, cucernic.

Mă întorc şi îi spun:

— Nu-mi vine să cred că se întâmplă aşa ceva. Trimite-i la mine.

Layton şi Legh intră discret în iatacul meu dar nu dau vreun semn că s-ar teme.

— Închideţi uşa, spun, iar Legh se conformează şi rămân în picioare dinaintea mea. Nu sunt scaune pentru ei, iar eu nu mă scol din jilţul meu cu baldachinul cu însemnele statale deasupra.

— Stareţul Richard nu va pleca, spun. Nu este nimic prost rânduit la mănăstirea lui, iar el n-a greşit cu nimic. Va rămâne în rangul lui.

Richard Layton desfăşoară un pergament şi îmi arată pecetea.

— I se porunceşte să plece, spune el, cu părere de rău.

Îi îngădui să mi-l întindă, aşa încât să pot desluşi frazele alambicate. Apoi mă uit la el.

— Nu există temei, spun. Şi ştiu că n-aveţi nici o dovadă. Va face recurs.

El înfăşoară la loc pergamentul.

— Nu există vreo posibilitate de recurs, spune. Nu avem nevoie de temei. Mă tem că decizia este definitivă, milady.

Mă ridic şi fac semn spre uşă, dându-le de înţeles că trebuie să plece.

— Nu, decizia mea este definitivă, spun. Stareţul nu va demisiona decât dacă puteţi demonstra că a greşit cu ceva. Şi nu puteţi. Aşa că rămâne.

Se înclină amândoi, după cum îi obligă protocolul.

— Ne vom întoarce, spune Richard Layton.

*

E o perioadă chinuitoare. Ştiu că unele mănăstiri au devenit indulgente, iar slujitorii lor – întruchiparea însăşi a corupţiei. Ştiu – toată lumea ştie – despre oasele de porumbel şi despre relicvariul cu sânge de raţă, şi despre capetele de sfoară pe care le primesc lesne-crezătorii ca fiind brâul Maicii Domnului. Ţara este plină de neghiobi temători şi cele mai corupte dintre mănăstiri au profitat de pe urma lor, i-au indus în eroare, i-au exploatat şi au trăit pe picior mare în timp ce propovăduiau sărăcia. Nimeni nu are nimic împotrivă ca regele să desemneze oameni cinstiţi să descopere aceste abuzuri şi să le pună capăt. Dar acum o să văd ce se întâmplă când inspectorii regelui vin la o mănăstire care îi slujeşte pe Dumnezeu şi poporul, ale cărei comori sunt folosite pentru a-l preamări pe Dumnezeu, unde arenzile strânse de stareţ sunt folosite să hrănească săracii. Familia mea a ctitorit această mănăstire, iar eu o voi apăra. Este viaţa mea: la fel cum sunt copiii mei, prinţesa mea, casa mea.

*

Montague îmi trimite carte de la Londra, fără pecete sau semnătură.

Zice că şi-a dat seama că Dumnezeu n-o să-i dăruiască un fiu cât timp este cu ea.

Ţin scrisoarea în mână câteva clipe înainte s-o îndes în fundul căminului. Ştiu că Anne Boleyn n-o să-şi mai zică regină multă vreme.

*

În ora de dinaintea cinei, când stau cu doamnele mele în iatacul meu, iar muzicantul cântă la lăută, aud o bubuitură în uşa de afară.

— Continuă, îi spun muzicantului care lasă notele să se stingă, în timp ce suntem atenţi la sunetul paşilor care traversează sala de oaspeţi şi apoi coboară treptele. Continuă.

Scoate un acord tocmai când uşa se deschide şi oamenii lui Cromwell Layton şi Legh intră în încăpere şi îmi fac o plecăciune. Ca o fantomă ieşită din mormânt, dar una victorioasă, îmbrăcată în straie noi, îi însoţeşte nora mea Jane, văduva îndurerată a fiului meu Arthur, care a fost văzută ultima oară agăţându-se cu mâinile de uşa de la cripta familiei şi plângând după soţul ei şi după fiu-său.

— Jane? Ce cauţi aici? Şi ce e cu hainele alea pe tine? o întreb.

Ea scoate un chicot sfidător şi îşi dă capul pe spate.

— Domnii aceştia mă însoţesc la Londra, spune. Sunt logodită.

Simt că mi se precipită respiraţia cu cât îmi pierd mai mult cumpătul.

— Eşti novice într-o mănăstire, îi spun încet. Ţi-ai pierdut minţile de tot? (Mă uit la Richard Layton.) Răpiţi o călugăriţă?

— A vorbit cu stareţul, iar el a dezlegat-o de jurăminte, spune el mieros. Nici o novice nu poate fi ţinută cu de-a sila în mănăstire dacă se răzgândeşte. Lady Pole este logodită cu sir William Barrantyne, iar eu am poruncă să o duc la noul ei soţ.

— Credeam că William Barrantyne despoaie Biserica doar de bunuri şi de pământuri, spun eu cu răutate. Nu mai sunt la curent. Nu ştiam că ia şi călugăriţe drept pradă.

— Nu sunt călugăriţă, şi niciodată n-ar fi trebuit să fiu închisă la mănăstire şi lăsată acolo! ţipă Jane la mine.

Doamnele mele sar în picioare, iar nepoata mea Catarina aleargă la mine, ca şi cum ar vrea să se pună între mine şi Jane, dar eu o împing cu blândeţe la o parte.

— Ai cerut, ai implorat şi ai plâns să fii lăsată să te lepezi de cele lumeşti pentru că inima ţi-era frântă, îi spun cu glas aşezat. Acum văd că inima ţi s-a vindecat şi te rogi

să fii lăsată să ieşi din nou în lume. Dar ai mare grijă să-i spui noului tău soţ că ia de nevastă o novice săracă, nu o moştenitoare. De la mine n-o să primeşti nimic când o să te recăsătoreşti, iar tatăl tău s-ar putea să nu vrea să-i restituie moştenirea unei călugăriţe fugare. Nu ai nici un fiu care să-ţi poarte numele sau care să te moştenească. Poţi să ieşi din nou în lume; dar să ştii că lumea n-o să-ţi înapoieze totul. N-o să găseşti lucrurile la fel cum le-ai lăsat.

Este îngrozită. Nu s-a gândit la asta. Îmi închipui că şi logodnicul ei o să fie îngrozit – asta dacă o să mai vrea să se însoare cu o femeie care nu este moştenitoare.

— M-aţi deposedat de avere?

— Câtuşi de puţin. Ai luat o decizie la supărare, iar acum iei alta la furie. Nu pari capabilă să iei o hotărâre şi să te ţii de ea.

— O să-mi recâştig averea! urlă Jane.

Netulburată, mă uit pe deasupra ei la Richard Layton, care a asistat la scenă cu stinghereală crescândă.

— O mai vreţi? întreb pe un ton indiferent. Îmi închipui că lordul vostru, Thomas Cromwell, nu îşi propusese să-şi recompenseze prietenul, pe William Barrantyne, cu o nebună fără nici un sfanţ.

Este încurcat. Îmi joc mai departe cartea.

— Iar stareţul nu se poate s-o fi dezlegat de jurăminte, spun. Stareţul Richard nu ar face aşa ceva.

— Stareţul Richard şi-a dat demisia, spune Thomas Legh mieros, vorbind peste colegul lui care se chinuie să îngaime ceva. Stareţul William Barlow îi va lua locul şi îi va preda mănăstirea lordului Cromwell.

Nu-l cunosc pe Barlow altfel decât după reputaţia de mare susţinător al reformei – care înseamnă, după cum ne dăm cu toţii seama zilele astea, spolierea Bisericii şi alungarea în stradă a unor oameni de treabă. Fratele lui slujeşte drept iscoadă pentru familia Boleyn şi îl mărturiseşte pe George Boleyn, ceea ce trebuie să fie tare interesant.

— Stareţul Richard nu pleacă nicăieri! spun fără să mă gândesc. Şi în nici un caz ca să-i lase locul unui capelan al familiei Boleyn!

— A plecat deja. Şi Domnia Voastră n-o să-l mai vedeţi niciodată.

Preţ de o clipă, mă gândesc că vor să spună că l-au dus în Turn.

— E arestat? întreb, cuprinsă brusc de spaimă.

— În chip înţelept, a ales să nu se ajungă la aşa ceva. (Richard reuşeşte să se adune.) Acum o vom duce pe nora voastră la Londra.

— Ia de-aici, spun înciudată. (Caut în punga cu bani şi scot o monedă de argint. I-o arunc, iar Richard o prinde din reflex, aşa încât arată ca un nătâng că a luat o monedă atât de mică de la mine, întocmai ca un cerşetor.) Să-i acopere cheltuielile de drum.

Pentru că nu are un sfanţ.

*

Îi scriu lui Reginald şi îi trimit scrisoarea lui John Helyar în Flandra să i-o ducă fiului meu.

Ne-au dat mănăstirea pe mâna unui străin care o să alunge preoţii şi o să încuie porţile. Au luat-o pe Jane să se mărite cu un prieten de-al lui Cromwell. Biserica nu va supravieţui unui astfel de tratament. Eu nu-i pot supravieţui. Spune-i Sfântului Părinte că nu mai putem îndura.

Încă nu mi-am revenit de pe urma acestui atac asupra bisericii pe care o iubesc şi care este însuşi sufletul căminului meu, când primesc un bilet de la Londra:

Mamă, te rog, vino îndată. M.

L'Erber, Londra, aprilie 1536

Montague mă întâmpină în uşa casei mele, înconjurat de frunzele verzi ale viei aidoma unei *Planta genista* dintr-un manuscris iluminat – o plantă care rămâne verde, indiferent de solul din care răsare sau de vreme.

Mă ajută să descalec şi mă ia de braţ pe când urcăm treptele puţin înalte de la intrare. Bagă de seamă încordarea din pasul meu.

— Îmi pare rău că te-am pus pe drumuri, spune.

— Prefer să fac drumul până la Londra decât să ajungă prea târziu vestea până la mine, la ţară, spun eu sec. Du-mă la mine în odaie şi închide uşa, ca să-mi spui ce se întâmplă.

Face cum îi poruncesc şi, câteva minute mai târziu, stau aşezată în jilţul meu de lângă foc, cu un pahar de vin fiert în mână, iar Montague stă în picioare în faţa căminului, sprijinindu-se de prichiciul din piatră şi uitându-se la foc.

— Am nevoie de sfatul Domniei Tale, spune. Am fost invitat să iau cina cu Thomas Cromwell.

— Ia cu tine o lingură cu coadă lungă, îi spun, iar fiul meu îmi răspunde cu un zâmbet silit.

— Ar putea fi semnalul că totul se schimbă.

Încuviinţez din cap.

— Ştiu despre ce-i vorba; este invitat şi Henry Courtenay cu mine; a vorbit cu Thomas Seymour, care a jucat multă vreme cărţi cu Thomas Cromwell, cu Nicholas Carew şi cu Francis Bryan.

— Carew şi Bryan au fost susţinători de-ai familiei Boleyn.

— Aşa este. Dar acum, dat fiind că este văr cu familia Seymour, Bryan o sfătuieşte pe Jane.

Încuviinţez din cap.

— Deci Thomas Cromwell ne caută prietenia acelora dintre noi care o susţinem pe prinţesă sau care sunt rude cu Jane Seymour?

— Tom Seymour m-a asigurat că, dacă Jane ar ajunge regină, ar recunoaşte-o pe prinţesă, ar aduce-o la curte şi s-ar îngriji să fie repusă în drepturi ca moştenitoare.

Ridic din sprâncene.

— Cum ar putea ajunge Jane regină? Cum ar putea face Cromwell aşa ceva?

Montague coboară glasul, deşi suntem la noi acasă şi uşa e închisă.

— Geoffrey a stat de vorbă chiar ieri cu John Stokesley, episcopul Londrei. Cromwell îl întrebase dacă regele ar putea să se lepede legal de femeia Boleyn.

— Să se lepede legal de ea? Cum adică? Şi episcopul ce i-a răspuns?

Montague râde scurt.

— Omul nu e prost. Ar vrea să îi vadă pe alde Boleyn daţi jos, dar a zis că nu-şi va oferi opinia decât regelui şi asta numai după ce află ce vrea suveranul să audă.

— Şi ştie vreunul dintre noi ce vrea să audă?

Montague clatină din cap.

— Semnele sunt contradictorii. Pe de o parte, a convocat Parlamentul şi sfatul de taină. Şi nu încape îndoială că Cromwell complotează împotriva familiei Boleyn. Însă regele l-a convins pe ambasadorul spaniol să o recunoască drept regină pentru prima dată de când a luat-o… aşa că nu, nu ştim.

— Atunci trebuie să aşteptăm până când o să ştim.

Dusă pe gânduri, îmi scot mănuşile de călărie şi le aşez pe braţul jilţului. Întind mâinile să mi le încălzesc la foc.

— Deci ce vrea Cromwell de la noi? În momentul ăsta îmi datorează o mănăstire, şi nu pot să spun că mor de dragul lui.

— Vrea să-i făgăduim că Reginald n-o să scrie de rău de el şi că o să înceteze să-l îndemne pe papă să ia atitudine împotriva regelui.

Mă încrunt.

— De ce îl interesează atât de mult ca Reginald să aibă o părere bună despre el?

— Pentru că Reginald este purtătorul de cuvânt al papei. Iar Cromwell, la fel ca regele, este îngrozit că papa are să-i excomunice pe amândoi, şi atunci nimeni n-o să le mai asculte ordinele. Cromwell are nevoie de sprijinul nostru pentru propria lui

siguranţă, continuă Montague. Regele spune un lucru la micul dejun şi altul la cină. Cromwell nu vrea s-o apuce pe calea lui Wolsey. Dacă o detronează pe Anne, aşa cum a detronat-o Wolsey pe Caterina, vrea să se asigure că toată lumea îi va spune regelui că este voia lui Dumnezeu.

— Dacă o detronează pe Anne şi o salvează pe prinţesa noastră, atunci îl sprijinim, spun eu scârbită. Dar trebuie să-l sfătuiască pe rege să redeclare supunere Romei. Trebuie să repună în drepturi Biserica. Nu putem trăi în Anglia fără mănăstirile noastre.

— Imediat ce scapă de Anne, regele o să încheie o alianţă cu Spania şi o să readucă Biserica sub ocârmuirea Romei, prezice Montague.

— Şi aşa o să-l sfătuiască Cromwell? întreb sceptică. Dintr-odată, a devenit un papist credincios?

— Nu vrea ca bula papală de excomunicare să fie publicată, spune Montague în şoaptă. Este conştient că l-ar distruge pe rege. Vrea să ne ţinem gura şi să îi netezim regelui calea să se întoarcă la sânul Romei.

Preţ de o clipă, mă încearcă un soi de bucurie pentru că în sfârşit avem un cuvânt de spus, nişte influenţă. De când Thomas Cromwell a început să-l sfătuiască pe rege s-o trădeze pe regina noastră şi s-o distrugă pe prinţesa noastră, strigăm la pereţi. Acum se pare că lucrurile încep să se schimbe.

— Are nevoie să se poată bizui pe prietenia noastră ca să-i înfrunte pe alde Boleyn, spune Montague. Iar familia Seymour vrea s-o sprijinim pe Jane.

— Ea e noua drăguţă a regelui? întreb. Chiar cred că o s-o ia de nevastă?

— Trebuie să fie o alinare, după Anne, remarcă Montague.

— Şi iarăşi e dragoste la mijloc?

El încuviinţează din cap.

— Este înnebunit după ea. O crede o fată liniştită de la ţară, sfioasă şi neştiutoare. Crede că n-o interesează câtuşi de puţin lucrurile care îi privesc pe bărbaţi. Socotind după familia ei, crede că o să fie fertilă.

Tânăra are cinci fraţi.

— Dar nu se poate să-şi închipuie că e cea mai rafinată femeie de la curte, obiectez. Întotdeauna şi-a dorit doar ce e mai bun. Doar nu-şi închipuie că Jane le întrece pe celelalte în strălucire.

— Nu, s-a schimbat. Nu este cea mai grozavă – nici pe departe –, dar îl admiră mai mult decât oricine altcineva, spune Montague. Ăsta este noul lui etalon. Îi place cum îl priveşte.

— Cum îl priveşte?

— Cu veneraţie.

Absorb informaţia. Îmi dau seama că, pentru rege, cutremurat cum este de propria

sa mortalitate, după ceasuri întregi în care a zăcut fără cunoştinţă, nevoit să înfrunte perspectiva morţii fără un moştenitor de sex bărbătesc, adoraţia unei fete neprihănite de la ţară trebuie să fie o uşurare.

— Deci?

— Diseară iau masa cu Cromwell şi cu Henry Courtenay. Să-i spun că o să-l susţinem împotriva lui Anne?

Îmi amintesc de marea influenţă recent dobândită a familiei Boleyn şi de averea uriaşă a familiei Howard şi îmi spun că putem să-i înfruntăm şi să-i doborâm.

— Da. Dar să-i spui că preţul nostru pentru treaba asta este repunerea în drepturi a prinţesei şi a mănăstirilor. O să ţinem secretă excomunicarea, dar regele trebuie să revină la sânul Romei.

*

Montague se întoarce de la cina cu Cromwell pe patru cărări. E atât de beat, că de-abia se ţine pe picioare. Eu m-am băgat în pat când îmi bate la uşă şi mă întreabă dacă poate intra, iar când deschid uşa, rămâne în prag şi spune că nu vrea să mă deranjeze.

— Fiule! spun zâmbind. Eşti beat ca un rândaş.

— Thomas Cromwell are o căpăţână de fier, se plânge el.

— Nădăjduiesc că n-ai spus nimic în plus faţă de ce am convenit.

Montague se sprijină de tocul uşii şi oftează din rărunchi. Îmi suflă uşor în nas un damf cald de bere, vin şi – îmi pare – coniac, căci Cromwell are gusturi exotice.

— Mergi să te culci, spun. Dimineaţă o să-ţi fie groaznic de rău.

El clatină din cap uluit.

— Are o căpăţână de fier, repetă. O căpăţână de fier şi o inimă ca o nicovală. Ştii ce face?

— Nu.

— Îl pune pe propriul ei unchi, Thomas Howard, să strângă dovezi împotriva ei. Thomas Howard o să găsească dovezi împotriva mariajului. O să aducă oameni care să depună mărturie împotriva propriei lui nepoate.

— Bărbaţi de fier cu inimi împietrite. Şi prinţesa Maria?

Dă din cap ca o bufniţă.

— Nu uit c-o iubeşti, nu uit niciodată, milady. Am adus imediat subiectul în discuţie. I-am reamintit imediat de ea.

— Şi el ce-a zis? întreb, înfrânându-mi pornirea de a-l băga cu capul într-o găleată cu apă rece.

— A zis că o să aibă o gospodărie aşa cum trebuie şi că o să fie preamărită în noua ei casă. Va fi declarată legitimă, repusă în drepturi. O să vină la curte. Regina Jane o să-

i fie prietenă.

Aproape că mă înec auzind noul nume.

— Regina Jane?

El încuviinţează din cap.

— Uimitor, aşa-i?

— Eşti sigur de asta?

— Cromwell e absolut convins.

Mă întind spre el, uit de damful de vin, de coniac şi de bere fiartă. Îl mângâi pe obraz, iar el îmi zâmbeşte cald.

— Bravo. E bine, zic. Poate că povestea asta are să se încheie cu bine. Şi zici că nu e doar Cromwell care îşi aruncă pâinea pe ape? E voinţa regelui?

— Cromwell nu face decât ce porunceşte regele, spune Montague cu aplomb. De asta poţi fi sigură. Iar acum regele vrea s-o repună în drepturi pe prinţesă şi să scape de femeia Boleyn.

— Amin, spun şi-l împing uşor pe Montague afară din iatacul meu, unde îl aşteaptă oamenii lui. Băgaţi-l în pat, le spun. Şi dimineaţă să-l lăsaţi să doarmă până mai târziu.

Conacul Trandafirului, st. Lawrence Pountney, Londra, aprilie 1536

Cultivând cu grijă taina şi cuprinsă subit de speranţă, merg să o văd pe verişoara mea Gertrude Courtenay acasă la ea, în St. Lawrence Pountney, Londra. Soţul ei, Henry, se află la curte, unde se pregăteşte pentru turnirul de Armindeni, şi Montague trebuie să rămână şi el la palat. După turnir, o să plece cu toţii la un mare banchet ce urmează să se ţină în Franţa, găzduit de regele Francisc. Orice ar unelti Cromwell împotriva femeii Boleyn, nu pare să se grăbească şi, oricum, nu în felul ăsta se adânceşte prietenia cu Spania sau se pregăteşte revenirea la sânul Romei. Cum n-am încredere în Thomas Cromwell nici cât într-un mercenar din bordelurile din Putney, cred că este foarte probabil să joace la două capete: Boleyn şi Franţa pe de o parte şi prinţesa mea, Maria, şi Spania de cealaltă, până când va fi sigur care dintre ele va câştiga.

Verişoara Gertrude arde de nerăbdare să-mi împărtăşească ultimele bârfe. Mă ia în primire îndată ce descalec şi dau să intru în sala de oaspeţi.

— Vino, mă cheamă. Vino în grădină. Vreau să vorbesc cu tine fără să fim auzite.

Râzând, o urmez.

— Ce arde?

Îndată ce îşi întoarce chipul spre mine, îmi piere râsul, atât de îngrijorată pare.

— Gertrude?

— Regele a vorbit între patru ochi cu soţul meu, spune. N-am îndrăznit să-ţi scriu. A vorbit cu el după ce concubina a pierdut copilul. Zice că şi-a dat seama în sfârşit că Dumnezeu n-o să-i dăruiască un fiu cu ea.

— Ştiu. Am auzit şi eu asta. Până şi la ţară a ajuns zvonul. Toată lumea de la curte trebuie că ştie şi, cum toată lumea ştie, asta nu poate însemna decât că regele şi Cromwell vor ca toată lumea să ştie.

— Asta n-aveai de unde s-o auzi: regele zice că ea l-a sedus cu vrăjitorie şi că de asta nu o să aibă niciodată un băiat împreună.

Sunt uluită.

— Vrăjitorie?

Cobor glasul înainte de a repeta cuvântul primejdios. Să acuzi o femeie de vrăjitorie e totuna cu a o condamna la moarte, căci ce femeie poate dovedi că nu ea a fost la originea unei nenorociri? Dacă unul zice că a fost deocheat sau că i s-au făcut farmece, cum se poate demonstra că n-a fost aşa? Dacă un rege susţine că i s-au făcut farmece, cine o să-i spună că se înşală?

— Dumnezeu s-o aibă în pază! Şi vărul Henry ce-a zis?

— N-a zis nimic. Era prea uluit să poată vorbi. În plus, ce era să-i spună? Cu toţii credeam că i-a luat minţile regelui, credeam că le ia tuturor minţile; era nebun după ea, nu gândea limpede. Cine poate spune că la mijloc n-a fost vrăjitorie?

— Pentru că am văzut cum îl juca pe degete, mă aprind eu. N-a fost nici o taină la mijloc, nici o vrajă. Nu vezi că şi Jane Seymour e sfătuită să facă acelaşi joc? Să-i facă avansuri, să se tragă înapoi, pe jumătate sedusă, ca mai apoi să se retragă cu totul? Nu l-am văzut pe rege îndrăgostit nebuneşte de vreo şase femei până acum? Nu este magie; orice târfă poate s-o facă, dacă o duce cât de cât capul. Diferenţa în cazul lui Boleyn a fost că era mai isteaţă decât toate celelalte şi că familia ei o susţinea, în vreme ce regina – Dumnezeu s-o binecuvânteze – îmbătrânea şi nu mai putea avea copii.

— Aşa este. (Gertrude se linişteşte.) Aşa este, ai dreptate. Dar chiar dacă regele crede că i s-au făcut farmece, că e vrăjitoare şi că aşa se explică lepădările, altceva nici nu mai contează.

— Şi ce contează acum este ce va face mai departe, spun.

— O s-o repudieze, spune Gertrude triumfătoare. O să dea vina pe ea pentru tot şi o s-o repudieze. Iar noi, Cromwell şi toate neamurile noastre o să-l ajutăm.

— În ce fel? întreb. Căci exact la asta lucrează Montague cu Cromwell, cu Carew şi cu Seymour.

Îmi zâmbeşte larg.

— Nu doar ei, îmi atrage atenţia. Şi alţi zeci de oameni. Şi nu trebuie s-o facem noi. Diavolul acela de Cromwell o s-o facă pentru noi.

Rămân să iau cina cu Gertrude şi aş mai sta, dar un om de-al lui Montague vine după mine după-amiază şi mă întreabă dacă mă pot întoarce la L'Erber.

— Ce s-a întâmplat?

Gertrude vine cu mine în curtea grajdului, unde calul meu mă aşteaptă înşeuat şi gata de plecare.

— Nu ştiu, spun.

— Dar nu se poate să fim în vreo primejdie, nu? caută ea să se asigure, gândindu-se la toastul nostru secret de la cină, când am închinat pentru detronarea lui Anne şi pentru ca regelui să-i vină mintea la cap, iar prinţesa Maria să fie proclamată singura lui moştenitoare legitimă.

— Nu cred. Montague m-ar fi prevenit. Cred că are o treabă pentru mine. Poate că suntem de partea învingătorilor, în sfârşit.

L'erber, Londra, mai 1536

Montague măsoară agitat cu pasul podeaua capelei noastre, de parcă ar vrea să fugă numaidecât spre ţărm, la căpitanul nostru îndatoritor de la Grays, şi să plece la frate-său Reginald.

— A înnebunit, spune el în şoaptă. De data asta, chiar cred că a înnebunit. Nimeni nu este în siguranţă, nimeni nu ştie ce are să facă mai departe.

Sunt stupefiată de schimbarea aceasta bruscă de atitudine. Îmi pun pelerina deoparte şi îi iau mâinile într-ale mele.

— Linişteşte-te şi spune-mi.

— N-ai auzit nimic pe stradă?

— Nimic. Câţiva m-au aclamat când am trecut prin dreptul lor, dar în rest era linişte.

— Pentru că este cu neputinţă de crezut!

Îşi lipeşte palma de gură şi se uită în jur. Nu suntem decât noi în capelă, flăcările lumânărilor oscilează în sus şi în jos, nici o uşă nu se închide tainic făcându-le să pâlpâie. Suntem singuri.

Montague se răsuceşte pe călcâie şi cade în genunchi dinaintea mea. Văd că este alb la faţă şi tremură, peste măsură de tulburat.

— A arestat-o pe Anne Boleyn pentru adulter, murmură. Şi, odată cu ea, şi pe nişte bărbaţi din suita ei, pentru că i-au păstrat taina. Încă nu ştim câţi. Încă nu ştim pe cine.

— „Câţi“? repet, nevenindu-mi să-mi cred urechilor. Cum adică „câţi“?

Îşi azvârle mâinile în aer.

— Ştiu! De ce ar acuza mai mult de un bărbat, chiar dacă ea s-ar fi culcat cu câteva zeci? De ce ar îngădui să se afle aşa ceva? Şi de ce să spună o minciună atât de îngrozitoare, când ar putea s-o repudieze cu un singur cuvânt? I-au arestat pe Thomas Wyatt şi pe Henric Norris, dar şi pe băiatul care cântă în iatacul ei, şi chiar şi pe fratele ei. (Se uită la mine.) Tu îl ştii bine! Ce are în minte? De ce ar face un lucru ca ăsta?

— Stai aşa, spun. Nu pricep.

Trag mai aproape jilţul preotului şi mă afund în el, căci simt că mi se înmoaie picioarele. Îmi spun că sunt prea bătrână pentru aşa ceva, nu mă mai pot grăbi să trag concluzii sau să intru la bănuieli. Henric regele se mişcă prea repede pentru mine, într-un fel în care Henric prinţul n-o făcea niciodată. Căci Henric prinţul era ager şi isteţ, dar Henric regele este pripit şi viclean ca un lunatic: nebuneşte de hotărât.

Încet, Montague îmi repetă numele, adăugând altele două ale unor bărbaţi care se pare că lipsesc de la curte.

— Cromwell spune peste tot că ea a născut un monstru, zice fiu-meu. Ca şi cum asta ar dovedi ceva.

— Un monstru? repet prosteşte.

— Nu un prunc născut mort, ci un soi de reptilă.

Mă uit la fiu-meu îngrozită.

— Dumnezeule, cum reuşeşte Thomas Cromwell să găsească dovezi de păcat şi de sodomie oriîncotro s-ar uita! În propria mea mănăstire, în iatacul reginei! Ce minte trebuie să aibă omul ăsta! Al cui glas l-o fi auzind când se roagă?

— Mintea regelui este cea care contează. (Montague îşi pune mâinile pe genunchi mei şi se uită în sus la mine, de parcă aş fi în continuare mama lui atotputernică şi aş putea îndrepta lucrurile.) Cromwell nu face decât ce spune regele că-şi doreşte. O s-o judece pentru adulter.

— O s-o judece pentru adulter pe propria lui soţie?

— Domnul să mă apere, căci o să fac parte din completul de judecată.

— Tu o să faci parte din completul de judecată?

— Am consimţit! ţipă, sărind în picioare. Toţi cei care ne-am întâlnit cu Cromwell, care am zis că o să-l ajutăm să obţină anularea căsătoriei, suntem chemaţi să judecăm. Noi am crezut că e vorba să-l dezlegăm pe rege de jurămintele mincinoase. Am crezut că o să studiem legitimitatea căsătoriei şi că o s-o declarăm lipsită de temei. Nu am avut ştiinţă de aşa ceva!

— Supune la judecată legitimitatea căsătoriei? O să-o anuleze? întreb. Cum a

încercat să facă şi cu regina?

— Nu! Nu! Nu! Nu m-ai auzit? Nu supune la judecată legitimitatea căsătoriei, o trimite în judecată pe femeie. O s-o judece pentru adulter. Împreună cu frate-său şi cu alţi bărbaţi, numai Dumnezeu ştie care anume, numai Dumnezeu ştie câţi. Numai Dumnezeu ştie dacă nu sunt cumva prieteni sau veri de-ai noştri. Şi cu siguranţă numai Dumnezeu ştie de ce!

— E vreunul de-ai noştri printre ei? întreb îngrijorată. Doar nu e şi vreo rudă de-a noastră sau vreunul care lucrează pentru noi, nu? Vreun susţinător de-ai prinţesei?

— Nu din câte ştiu eu, cel puţin. Încă n-au fost arestaţi. Asta e cel mai ciudat. Toţi cei care lipsesc sunt dintre cei din clica lui Boleyn, care se vântură cât e ziua de lungă prin odăile ei. (Montague face o grimasă.) Îi ştii. Norris, Brereton…

— Bărbaţi pe care Cromwell nu-i simpatizează, observ eu. Dar cu băiatul cu lăuta ce-au avut?

— Nu ştiu! (Montague îşi freacă faţa.) Pe el l-au luat primul. Poate ca Cromwell să-l schingiuiască până când mărturiseşte? Poate că vrea să-l schingiuiască până obţine de la el alte nume? Până când o să obţină de la el numele pe care Cromwell le vrea?

— Să-l schingiuiască? repet. Să-l schingiuiască? Regele recurge la tortură împotriva unui băieţaş? Împotriva micului muzicant?

Montague se uită la mine de parcă ţara pe care o ştim şi pe care o iubim se duce naibii sub ochii noştri.

— Iar eu am consimţit să fac parte din completul de judecată, spune.

*

Nu doar fiul meu Montague, dar şi alţi douăzeci şi cinci de aristocraţi trebuie să o judece pe femeia căreia i-au zis regină. Completul de judecată este prezidat de unchiul ei, care asistă negru la faţă la decăderea femeii pe care el a urcat-o pe tron, care a devenit regina pe care el a urât-o. Lângă el este fostul ei iubit, Henry Percy, care e scuturat de friguri şi bombăne că e prea bolnav să participe, că nu poate fi silit să participe.

Toţi lorzii din familia mea sunt acolo. Mai bine de un sfert dintre membrii completului de judecată sunt neamuri de-ale noastre sau membri ai facţiunii de care aparţinem, care o sprijină pe prinţesa Maria şi care au urât-o pe femeia Boleyn din clipa în care a uzurpat tronul. Pentru noi, deşi relatările despre sărutat şi seducţie sunt îndeajuns de şocante, acuzaţia că a otrăvit-o pe regină şi că plănuia s-o otrăvească pe prinţesă este o confirmare amarnică a temerilor noastre cele mai negre. Restul jurilor sunt oamenii lui Henric, care urăsc sau iubesc după cum le porunceşte el. Nu şi-a făcut nici un prieten cât a fost regină. Nimeni nu spune o vorbă în apărarea ei. Pe

măsură ce jurii studiază dovezile pe care Thomas Cromwell le-a pregătit atât de convingător, nu se întrevede nici o şansă să i se dea câştig de cauză.

Elizabeth Somerset, contesa de Worcester, care a luat parte la funeraliile reginei de la Petersborough alături de mine, s-a întors împotriva prietenei ei Anne şi depune mărturie despre flirturi şi lucruri mai rele de atât, care se petreceau în iatacul reginei. Cineva vorbeşte despre ceva spus de altcineva pe patul de moarte. Toată povestea este o adunătură de bârfe ieftine şi de insinuări groteşti.

Montague vine acasă negru la faţă şi furios.

— Ce ruşine! spune el tăios. Regele e încredinţat că aproape o sută de bărbaţi s-au perindat prin patul ei.

Îi întind un pahar cu vin fiert, în timp ce îl urmăresc cu privirea.

— Ai zis „vinovat“? îl întreb.

— Da, spune. Dovezile erau de netăgăduit. Lordul Cromwell avea toate amănuntele pe care le-ar fi putut cere cineva. Dintr-un motiv care îmi scapă, i-a îngăduit lui George Boleyn însuşi să-i spună curţii cu glas tare că regele era incapabil să zămislească. A trâmbiţat impotenţa regelui.

— Au dovedit că ea a ucis-o pe regina noastră?

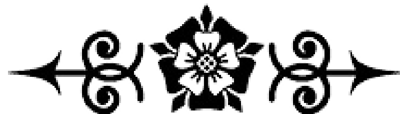
— Au acuzat-o de asta. Se pare că e suficient.

— Regele o s-o întemniţeze? Sau o s-o trimită la mănăstire?

Montague se întoarce spre mine şi pe chipul lui se citeşte o expresie de compătimire sumbră.

— Nu. O s-o omoare.

Conacul Bisham, Berkshire, mai 1536

Plec din Londra. Nu mai suport să aud speculaţiile şi bârfele, detaliile obscene ale procesului repovestite întruna, mirarea continuă la gândul a ceea ce se va întâmpla mai departe. Nici măcar cei care au urât-o pe femeia Boleyn nu pot pricepe de ce regele nu-şi declară mariajul nul, n-o declară pe fiica lui Elizabeth ilegitimă şi n-o închide pe mamă undeva, într-un castel îndepărtat, unde n-are decât să moară uitată de toţi.

O parte dintre lucrurile astea au loc: căsătoria este declarată nulă, iar copilul, Elizabeth, nelegitim. Şi cu toate acestea, femeia rămâne în continuare închisă în turn, iar planurile privind executarea ei continuă.

Mă bucur că am plecat din oraş, dar nu mi-o pot scoate din minte pe femeia din turn. Intru în capela friguroasă a mănăstirii – acum închisă şi părăsită – şi îngenunchez pe podeaua de piatră, cu faţa spre răsărit, deşi crucea frumoasă şi argintăria de la altar au fost luate. Mă trezesc că mă rog dinaintea unui altar gol, pentru o femeie pe care am urât-o, a cărei iscoadă mi-a furat lucrurile.

Nu există precedent pentru execuţia unei regine a Angliei. Este cu neputinţă ca o regină să fie decapitată. Nici o femeie nu a păşit vreodată de la Turn la micul petic de iarbă din faţa capelei ca să-şi afle moartea. Nu îmi pot imagina scena. Nu suport să mi-o închipui. Şi nu pot să cred că Henric Tudor, prinţul pe care îl ştiam, s-a putut întoarce în felul ăsta împotriva unei femei pe care a iubit-o. Ca rege, este însăşi întruchiparea amorului curtean. Îi este cu neputinţă să fie violent; la Henric e întotdeauna iubire la mijloc, iubire adevărată. Doar nu se poate să-şi condamne soţia, care este şi mama copilului lui, la moarte. Ştiu că s-a întors împotriva propriei lui regine credincioase, că a repudiat-o şi neglijat-o. Dar una este să-i întorci spatele unei femei care te-a dezamăgit şi să uiţi de ea, şi cu totul altceva e să te schimbi peste noapte şi să porunceşti moartea unei iubite.

Mă rog pentru Anne, dar mă trezesc că mintea îmi fuge întruna la rege. Mă gândesc că trebuie să fie înnebunit de gelozie, ruşinat de ce spun bărbaţii despre el, vulnerabil din pricina şireteniei răzbunătoare a familiei Boleyn. Îşi simte vârsta,

văzând cum frumuseţea tinereţii se pierde în grăsimea feţei. În fiecare zi trebuie că se uită în oglindă şi vede cum prinţul tânăr şi chipeş dispare îndărătul unui rege bătrân, ridicol, iar copilul de aur se transformă în regele-cârtiţă. Toată lumea îl adora pe Henric pe vremea când era un rege tânăr; nu poate pricepe cum de curtea lui, soţia pe care a crescut-o din nimic, s-au putut întoarce împotriva lui şi – mai rău –râd de el ca de un încornorat bătrân şi gras.

Dar mă înşel. În timp ce eu mă gândesc la bărbatul sensibil care trebuie că se cutremură de ruşine şi turbează la gândul pierderii femeii pe care a distrus-o, Henric îşi ostoieşte orgoliul rănit curtând-o pe fata Seymour. Nu se uită în oglindă, plângându-şi tinereţea pierdută. În fiecare seară merge cu luntrea în susul fluviului, cu muzicanţi care zdrăngănesc din lăute, să ia cina cu ea. Îi trimite mici daruri şi pune la cale viitorul lor împreună, de parcă ar fi doi însurăţei logodiţi în mai. Nu îşi deplânge tinereţea; şi-o revendică; la doar câteva zile după ce tunul din Turn a bubuit dând de veste Londrei întregi că regele a săvârşit una dintre cele mai cumplite fapte pe care le poate comite un bărbat – şi-a ucis soţia –, regele se recăsătoreşte şi avem o nouă regină: pe Jane.

*

— Ambasadorul spaniol mi-a spus că Jane o s-o aducă pe prinţesă la curte şi că se va îngriji să fie cinstită cum se cuvine, îmi spune Geoffrey.

Traversăm ogorul pe jos, mergând spre fermă, uitându-ne la culturile care înverzesc. Undeva, printre florile albe ale gardului-viu din păducel, o mierlă îşi trâmbiţează dinaintea lumii nesupunerea, în triluri săltăreţe, pline de speranţă.

— Zău?

Geoffrey radiază de-a dreptul.

— Duşmanul nostru e mort, iar noi am supravieţuit. Regele însuşi l-a chemat pe Henric Fitzroy la el, l-a luat în braţe şi i-a zis că femeia Boleyn i-ar fi asasinat pe el şi pe prinţesa noastră, şi că se consideră norocos că-i mai are.

— Regele o să trimită după prinţesă?

— Îndată ce Jane este proclamată regină şi o instalează. E o chestiune de zile până când prinţesa noastră o să locuiască cu ea şi cu noua ei mamă, regina.

Îmi îndes mâna la braţul fiului meu preferat şi îmi odihnesc o clipă capul pe umărul lui lat.

— Ştii, după o viaţă plină de asemenea răsturnări de situaţie, uneori aproape că mă mir că mai sunt aici. Sunt foarte surprinsă să văd că lucrurile revin la normal.

El îmi mângâie mâna.

— Cine ştie? S-ar putea s-ajungi să-ţi vezi prinţesa iubită încoronată.

— Sst, îl ţistui, deşi nu e nimeni pe câmp în afară de un muncitor care destupă un şanţ, undeva departe.

Acum este considerat un act de trădare până şi să vorbeşti despre moartea unui rege. În fiecare zi, Cromwell dă o pravilă nouă menită să-i apere regelui reputaţia.

Aud tropotit de cai pe drum şi ne întoarcem spre casă. Pe deasupra gardului-viu, îi zăresc fluturând stindardul lui Montague şi, când intrăm în grajd, el tocmai descalecă. Vine în grabă spre noi, zâmbind, îngenunchează să-i dau binecuvântarea, după care se ridică.

— Aduc veşti de la Greenwich, spune. Veşti bune.

— Prinţesa se întoarce la curte? îşi dă cu presupusul Geoffrey. Ce ţi-am spus eu!

— Şi mai grozav de atât, spune Montague. (Se întoarce spre mine.) Domnia Ta eşti invitată să te întorci la curte. Milady, mamă, sunt aici cu o invitaţie din partea regelui însuşi. Surghiunul s-a încheiat. Te întorci la palat.

Nu ştiu ce să spun. Mă uit la chipul lui surâzător şi mă chinui să-mi găsesc cuvintele.

— O repunere în drepturi?

— Deplină. O să fie totul ca înainte. Prinţesa în palatul ei, iar Domnia Ta alături de ea.

— Domnul fie lăudat! exclamă Geoffrey. O să conduci menajul prinţesei Maria, exact ca odinioară. O să fii acolo unde îţi este locul, unde este locul nostru, al tuturor: la curte. Şi o să ai parte din nou de demnităţi şi de feude, şi la fel şi noi, toţi ceilalţi.

— Ai datorii, Geoffrey? întreabă Montague cu un surâs zeflemitor.

— Mă îndoiesc că tu te-ai descurca cu un domeniu atât de mic, dat fiind că trebuie să te cerţi toată ziua prin tribunale cu vecinii, se răţoieşte Geoffrey. Nu vreau decât să ne recuperăm ce ni se cuvine de drept. Mama ar trebui să se afle în fruntea curţii, şi noi la fel. Suntem Plantageneţi; suntem cârmuitori prin naştere. În cel mai rău caz, putem sluji drept sfetnici.

— Iar eu o să am grijă de prinţesă, spun.

E singurul lucru care mă interesează.

— O să fii din nou guvernanta oficială a prinţesei. (Montague îmi ia mâna şi îmi zâmbeşte.) Felicitări!

Palatul Greenwich, Londra, iunie 1536

Mă întorc la Londra cu Montague. Înaintez cu stindardul lui fluturând înaintea

noastră, cu roza albă deasupra creştetului, înconjurată de străjerii lui frumos îmbrăcaţi şi mândri în şa. Îndată ce ajungem în oraş, îndreptându-ne spre luntrea noastră de pe fluviu, văd că oamenii ne arată cu degetul şi ne aleargă în întâmpinare, şi încep să ne aclame. Până să ajungem aproape de fluviu, pe străzi s-au strâns mii de oameni care îmi strigă numele, ne strigă binecuvântări, cer să vină prinţesa şi, în fine, strigă îndemnul „*À* Warwick! *À* Warwick!“.

— Ajunge! (Montague îi face un semn din cap unuia dintre străjeri, care intră călare în mulţime, strivind lumea cu armăsarul lui masiv şi îi aplică o lovitură cu latul sabiei tânărului loialist.)

— Montague! exclam şocată. Nu făcea decât să ne ovaţioneze.

— N-are voie, spune Montague neînduplecat. Te-ai întors la curte, milady, iar noi suntem repuşi în drepturi, dar nu e totul ca pe vremuri. Regele nu mai e acelaşi. Nu cred că va mai fi vreodată.

— Păi parcă era nemaipomenit de fericit cu Jane Seymour. Parcă era singura femeie pe care a iubit-o vreodată.

La replica mea sarcastică, Montague rânjeşte mânzeşte.

— E fericit cu ea, spune el precaut. Dar nu este îndeajuns de îndrăgostit încât să îndure vreo critică, fie ea cât de mică, sau vreo urmă de îndoială. Şi cineva care te aclamă pe Domnia Ta, sau pe prinţesă, sau Biserica reprezintă o critică pe care nu suportă să o audă.

*

Odăile mele de la curte sunt aceleaşi pe care le-am avut şi înainte, cu atât de multă vreme în urmă, când eram aici în calitate de doamnă de onoare a Caterinei, iar ea era o regină de doar douăzeci şi trei de ani, scoasă din ghearele sărăciei şi ale disperării de un soţ de şaptesprezece ani, şi credeam că nimic nu are să mai meargă rău vreodată.

Mă duc să-mi prezint omagiile noii regine în odăile ei, şi îi fac reverenţa lui Jane Seymour, o fată pe care am cunoscut-o pe când era o domnişoară de onoare cam sfioasă şi cam nepricepută în suita Caterinei. După aroganţa ei palidă, presupun că îşi aminteşte că am muştruluit-o pentru neîndemânare, aşa că mă asigur că mă las până la pământ şi că rămân aşa până când mă pofteşte să mă ridic.

Nu las să se vadă câtuşi de puţin cât sunt de amuzată în timp ce îi cercetez încăperea şi doamnele. Toate bosajele din lemn, cândva însemnate cu un şoim sau cu un „A“ îngroşat, au fost strunjite şi şlefuite, iar acum peste tot sunt „J“-uri şi păsări-phoenix renăscute. Deviza ei linguşitoare – „Obligată să mă supun şi să slujesc“ – este cusută de doamnele ei pe un drapel în nuanţa de verde a Casei Tudor. Mă întâmpină binevoitoare. Unele sunt prietene vechi. Elizabeth Darrel a slujit-o pe Caterina alături

de mine, sora vitregă a lui Frances Grey, Maria Brandon, este şi ea aici şi, cel mai surprinzător, e şi Jane Boleyn, văduva lui George Boleyn, care a furnizat dovezi irefutabile împotriva propriului ei soţ şi a cumnatei ei, Anne. Pare să-şi fi revenit cu o iuţeală remarcabilă de pe urma mâhnirii şi a năpastei care i-a lovit familia, şi îmi face o reverenţă foarte politicoasă.

Suita reginei Jane mă uimeşte. Să o numeşti pe Jane Boleyn doamna ta de onoare înseamnă să primeşti în casa ta cu bună ştiinţă o iscoadă care nu se va da în lături de la nimic. Nu se poate să nu ştie că, de vreme ce Jane Boleyn şi-a trimis propriul soţ şi propria cumnată la eşafod, n-o să şovăie o clipă să-i întindă o cursă unei străine. Dar atunci îmi dau seama. Aceste doamne nu au fost alese de Jane. Sunt doamne puse aici de rudele lor ca să obţină bunăvoinţă şi feude şi să atragă atenţia regelui; nu sunt decât nişte persoane slugarnice şi abjecte, insinuate aici pentru recompensa pe care o pot aduce. Asta nu e în nici un caz o curte engleză, aşa cum o înţeleg eu. Asta e o groapă cu şobolani.

*

Am voie să-i scriu prinţesei, deşi nu mi se îngăduie încă să merg s-o văd. Mă supun răbdătoare interdicţiei, convinsă că regele o s-o aducă la curte. Regina Jane vorbeşte frumos despre ea şi îmi cere sfatul când e vorba să-i trimită nişte haine noi şi o pelerină de călărie. Împreună, alegem o rochie nouă şi nişte mâneci din catifea roşu-aprins care ştiu c-o s-o prindă şi i le trimitem prin solul regal în nord, la doar treizeci de mile depărtare de Hunsdon, unde se pregăteşte să vină la curte.

Îi scriu s-o întreb dacă este sănătoasă, fericită. Îi scriu că o să ne vedem curând, că o să fim iarăşi fericite împreună, că nădăjduiesc că regele îmi va îngădui să-i conduc casa şi totul o să fie ca înainte. Îi spun că la curte este iarăşi pace şi veselie, că o să descopere în Jane o regină şi o prietenă. Nu pomenesc de faptul că au multe în comun, fiind doar opt ani diferenţă de vârstă între ele – doar că, desigur, Maria s-a născut prinţesă şi a fost crescută ca o prinţesă, iar Jane este fiica neinteresantă a unui cavaler de la ţară, şi aştept să-mi răspundă.

Scumpa mea Lady Margaret,
Îmi pare nespus de rău şi sunt îngrozitor de tristă că nu pot veni la curte şi să fiu din nou cu tine. Am avut ghinionul de a-l jigni pe tatăl meu, regele, şi deşi aş face orice să-i dau ascultare şi să-l cinstesc, nu-mi pot nesocoti şi necinsti mama intrată în rândul sfinţilor, nici pe Dumnezeul meu. Roagă-te pentru mine.
Maria

Nu pricep nimic, aşa că merg pe dată în odăile regelui, să-l caut pe Montague. Joacă

o partidă de cărţi cu unul dintre fraţii Seymour, care s-au ajuns între timp, şi aştept să termine, râzând de pierderile atent calculate ale lui Montague. Henry Seymour îşi strânge câştigurile, îmi face o plecăciune şi porneşte agale de-a lungul coridorului.

— Ce s-a întâmplat cu prinţesa? întreb scurt, cu mâna încleştată pe scrisoarea îndesată adânc în buzunar.

— Regele refuză s-o aducă la curte până când nu depune jurământul, se răsteşte el. L-a trimis la ea pe Norfolk, care a înjurat-o în faţă şi a făcut-o trădătoare.

Clatin din cap, uluită.

— De ce? De ce ar stărui regele ca prinţesa să depună jurământul acum? Regina Caterina e moartă, Anne e moartă, Elizabeth a fost declarată ilegitimă, are o regină nouă care – aşa să ne-ajute Dumnezeu! – o să-i dăruiască fiul şi moştenitorul dorit. De ce ar stărui ca ea să depună jurământul acum? Ce rost are?

Montague se întoarce aşa încât nu-mi mai vede expresia neliniştită, şi face câţiva paşi.

— Nu ştiu, spune el simplu. N-are nici o noimă. Am crezut că după moartea femeii Boleyn, toate necazurile noastre o să se sfârşească. Am crezut că regele o să facă pace cu Roma. Nu pricep ce motiv are să se încăpăţâneze. Şi mai ales nu înţeleg de ce s-ar încăpăţâna împotriva propriei fiice. Nici unui câine nu i-ai vorbi cum i-a vorbit Norfolk prinţesei.

Îmi duc mâna la gură să-mi înăbuş un ţipăt.

— A ameninţat-o?

— I-a zis că, dacă ar fi fost fata lui, ar da-o cu capul de perete până când i l-ar terciui ca pe un măr copt.

— Nu! (Nici măcar pe unul ca Thomas Howard nu-l cred capabil să cuteze să-i vorbească în felul ăsta unei prinţese. Nu pot să cred că un tată i-ar îngădui unui astfel de om să-i ameninţe fata cu violenţa.) Dumnezeule, Montague, ce ne facem?

Fiul meu arată ca un om care este împins treptat şi inexorabil spre primejdie, un cal de război care înaintează fără tragere de inimă spre locul de unde răzbat bubuiturile de tun.

— Am crezut că necazurile noastre s-au sfârşit, dar au reînceput, spune tărăgănând vorba. Cred că trebuie s-o luăm de acolo. Regina Jane îi ţine partea, până şi Cromwell recomandă să fie adusă la curte, însă regele a ţipat la Jane că prinţesa ar trebui judecată pentru trădare şi că e proastă fiindcă îi ia apărarea. Cred că regele s-a întors împotriva ei, cred că a hotărât că ea este duşmanul. Însăşi prezenţa ei, chiar şi departe, este un reproş la adresa lui. Nu se poate uita la ea fără să-şi aducă aminte cum a tratat-o pe mamă-sa. Nu se poate gândi la ea şi să pretindă că n-a existat nici o Anne. Nu se poate preface că nu e îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată. Nu suportă gândul că-l sfidează. Trebuie s-o luăm de acolo. Nu cred că este în siguranţă în regatul

lui.

*

Geoffrey merge iarăşi până la Grays, satul tainic de pe malul Tamisei, şi ne anunţă că luntraşul este gata de plecare la semnalul nostru şi că i-a rămas credincios prinţesei. Ruda noastră de la Calais, Arthur Plantagenet, lord Lisle, îmi scrie să-mi spună că poate primi transportul de bunuri pe care mă pregătesc să i-l trimit şi că un mesaj trimis vechilului său de la Londra o să-l avertizeze când urmează să fie livrat. Montague aduce la curte şase cai de călărie zdraveni, spunând că îi antrenează pentru sezonul de vânătoare. Vărul nostru Henry Courtenay plăteşte un cămăraş de la Husdon să-i dea veşti şi înţelege că prinţesei i se îngăduie acum să se plimbe în fiecare dimineaţă prin grădină, pentru că-i face bine la sănătate.

O urmez pe regina Jane spre capelă, înainte de micul dejun, când îl zăresc pe Montague în suita regelui. Vine la mine, îngenunchează să-i dau binecuvântarea şi, când îmi pun mâna pe creştetul lui, şopteşte:

— Norfolk şi-a denunţat fratele vitreg dinaintea regelui, iar Tom a fost arestat pentru trădare.

Încerc să îmi ascund stupefacţia, în vreme ce Montague se ridică şi îmi oferă braţul.

— Vino, spun grăbită.

— Nu. (Mă conduce spre capelă, îi face o plecăciune reginei şi se retrage.) Să nu faci nimic neobişnuit, îmi reaminteşte.

În timp ce preotul oficiază liturghia cu spatele întors către congregaţie, iar şoaptele în latină plutesc pe deasupra noastră, îmi dau seama că ţin strâns între degete mătăniile şi că le număr iar şi iar. Doar nu e cu putinţă ca un Howard să fi făcut ceva împotriva regelui. Tom Howard şi ai lui au parvenit făcând tot ce le-a cerut regele. Nu există în tot regatul lachei mai credincioşi şi mai tenace decât ei. De-abia aud liturghia, nu sunt în stare să spun nici măcar o rugăciune. Mă uit la capul plecat al reginei şi mă întreb dacă ştie.

Abia când curtea pleacă să ia micul dejun pot să mă duc lângă Montague, în aşa fel încât părem că stăm de vorbă în şoaptă – o mamă cu fiul ei.

— Ce-a făcut Tommy Howard?

— A sedus-o pe fiica reginei Scoţiei, fosta dumitale pupilă, Lady Margaret Douglas. S-au căsătorit pe ascuns de Paşte.

— Lady Margaret! izbucnesc. (N-am prea văzut-o de când mi-a fost luată din grijă, pentru a merge s-o slujească pe Anne Boleyn. Preţ de câteva clipe, nu simt decât uşurare să aflu că pe prinţesă nu o pasc alte necazuri, dar apoi îmi amintesc de fata

frumoasă care a fost în grija mea, dar care s-a pierdut la curte.) N-ar fi făcut niciodată ceva nedemn de o prinţesă, spun cu îndârjire. A fost doamna de onoare a prinţesei noastre, şi este fiica lui Margaret Tudor. Nu-mi spune că s-a măritat pe ascuns cu un om de rând, fără să i se îngăduie!

— Ba asta îţi spun, zice Montague sec.

— S-a măritat cu Tom Howard? În taină? Şi regele cum a aflat?

— Toată lumea zice că ducele i-a spus. Ar fi Norfolk în stare să-şi trădeze propriul frate vitreg?

— Da, spun imediat. Pentru că nu îşi permite să rişte ca regele să creadă că a existat un complot pentru a căsători un alt moştenitor la tron cu un membru al familiei Howard. Îl are deja pe Henric Fitzroy în familie; cum o să pară dacă familia lui prinde în capcană un alt moştenitor Tudor?

— Regelui îi pare că se pregătesc să uzurpe tronul, spune sumbru Montague.

— Pentru noi e mai bine dacă îi ia la ochi pe alde Howard şi nu pe Plantageneţi, comentez eu. Dar ce o să se întâmple cu Lady Margaret? Regele nu e foarte mânios?

— E turbat de furie. Mai rău decât m-aş fi aşteptat. Şi e furios pe nevasta lui Henric Fitzroy, Mary Howard, care i-a ajutat să se întâlnească.

— Cum de au putut fi atât de necugetaţi? (Clatin din cap.) Lady Margaret ştie că oricine o curtează se apropie de tron. Cât de aproape, nimeni nu ştie zilele astea. Dacă prinţesa Elizabeth este declarată nelegitimă, iar prinţesa Maria nu este repusă în drepturi, atunci Lady Margaret este a treia în rând la tron, după mama şi fratele ei.

— Acum o ştie, spune Montague. Regele spune că ducele de Norfolk s-a purtat ca un trădător, dezbinând ţara.

— A folosit cuvântul „trădător“?

— Da.

— Stai. Stai, Montague, lasă-mă să mă gândesc. (Mă îndepărtez câţiva paşi, apoi mă întorc.) Gândeşte-te puţin. De ce nu s-a grăbit ducele de Norfolk să pună mâna pe ea? Cum spui şi tu, dacă regele o renegă pe prinţesă, atunci Lady Margaret ajunge în rând la tron. De ce n-a profitat Norfolk de această căsătorie tăinuită ca să o aducă în familia lui pe moştenitoarea tronului? De ce n-a încurajat-o, păstrând secretul?

Montague dă să-mi răspundă, dar îi descâlcesc iţele complotului:

— Norfolk trebuie să fie absolut sigur că regele o să-l declare pe Henric Fitzroy moştenitorul lui – ceea ce va însemna că fiica lui, Mary Howard, ajunge regina Angliei. Altfel, ar fi susţinut mariajul şi l-ar fi ţinut sub tăcere, ca pe o altă legătură utilă cu casa regală.

— Primejdioase vorbe, spune Montague atât de încet, încât de-abia îl aud.

— Norfolk nu şi-ar fi trădat în veci fratele dacă nu era vorba să capete o şansă mai bună la tron – fiică-sa, măritată cu moştenitorul regelui, şoptesc. Norfolk vânează

întotdeauna cea mai mare oportunitate pentru el şi pentru familia lui. Ştie că nu Lady Margaret o reprezenta. Trebuie să se asigure că Henric Fitzroy va fi numit moştenitor.

— Şi ce înseamnă asta pentru noi? întreabă Montague.

Simt cum mă ia cu frig când îmi dau seama.

— Înseamnă că ai dreptate şi că trebuie s-o scoatem pe prinţesă din ţară, spun. Regele n-o s-o repună niciodată în drepturi. Şi îi stă în cale. E în primejdie, dacă îi stă regelui în cale. Oricine îi blochează drumul e în primejdie.

*

Sunt cu tânăra regină Jane în sala ei de primiri, aşteptând cu un aer serios lângă tronul său, în vreme ce sute de oameni îi fac plecăciuni şi îi cer un favor sau un altul. Jane asistă destul de indiferentă la această explozie de preocupare faţă de sănătatea şi prosperitatea ei. Toată lumea îi oferă câte un mic dar pe care îl ia şi apoi i-l întinde uneia dintre doamne, care îl aşază pe o masă în spatele ei. Din când în când, îmi aruncă o privire, să vadă dacă mă uit şi dacă aprob purtarea doamnelor şi felul în care se respectă eticheta. Încuviinţez încet, din cap. În ciuda cheltuielilor suportate cu menajul prinţesei, rămân femeia de la curte cu cea mai mare avere proprie, cu cel mai mare titlu propriu şi, de departe, cea mai în vârstă. Am şaizeci şi doi de ani, iar Jane este a şasea regină pe care am văzut-o aşezată pe tronul ăsta. Are dreptate se se uite la mine cu ochii ei albastru deschis ca să se asigure că face totul cum se cuvine.

Şi-a început domnia cu o greşeală cumplită. Lui Lady Margaret Douglas n-ar fi trebuit să i se îngăduie niciodată să se căsătorească în secret cu Tom Howard. Mary Howard, tânăra ducesă măritată cu Henric Fitzroy, n-ar fi trebuit lăsată niciodată să-i încurajeze. Regina Jane, care urca pe un tron ce încă păstra căldura răspândită de sudoarea îngrozită a ultimei ocupante, orbită de propria ascensiune, nu a luat aminte la purtarea noii ei curţi, n-a ştiut ce se întâmplă. Însă acum Tom este în Turn, acuzat de trădare, iar Lady Margaret este închisă la ea în iatac, în vreme ce regele este furios pe toată lumea.

— Nu, e arestată, e şi ea în Turn, îmi spune veselă Jane Boleyn.

Simt cum mi se strânge inima, ca de fiecare dată când mă gândesc la Turn.

— Lady Margaret? Sub ce acuzaţie?

— Trădare.

De pe buzele lui Jane Boleyn, cuvântul acela sună ca o condamnare la moarte.

— Cum poate fi acuzată de trădare, când n-a făcut decât să se mărite din dragoste? întreb eu. De neghiobie, da. De nesupunere, sigur. Şi bineînţeles că regele se simte insultat. Şi are dreptate. Dar ce treabă are asta cu trădarea?

Jane Boleyn îşi pleacă privirea.

— Este trădare dacă aşa spune regele, declară ea. Iar el zice că sunt vinovaţi. Şi pedeapsa este moartea.

*

Sunt zdruncinată. Dacă regele îşi poate acuza nepoata iubită de trădare şi o azvârle în Turn după ce a condamnat-o la moarte, cu siguranţă că poate să-şi acuze şi fiica. Cu atât mai mult cu cât o declară nelegitimă şi îşi trimite cei mai îngrozitori lachei s-o ameninţe cu bătaia. Mă duc spre odăile regelui, să stau de vorbă cu Montague, când aud tropăit de soldaţi în urma mea.

Preţ de o clipă, am senzaţia că o să leşin de frică. Mă trag lângă perete şi simt piatra rece, rece ca o celulă din Turn, lipită de spate. Cu inima bătându-mi cu putere, aştept să treacă pe lângă mine două duzini de străjeri din garda regală îmbrăcaţi în livreaua strălucitoare a Tudorilor, mărşăluind în pas de-a lungul coridoarelor Palatului Greenwich, spre sala de primiri a regelui.

De îndată ce au trecut de mine, încep să mă tem pentru Montague. Îmi spun în barbă: „Fiul meu!“. Mă iau numaidecât după soldaţi în timp ce urcă greoi treptele spre odăile regelui. Uşa cea mare a sălii de primiri se dă în lături, iar ei intră doi câte doi, cu aer ameninţător.

Încăperea este aglomerată, însă regele nu e aici. Tronul este gol; e înăuntru, în iatacul lui, cu uşa închisă între el şi curte. Nu vrea să asiste la arestare. Dacă o să se lase cu ţipete şi cu plâns, nu vrea să fie deranjat. Plimbându-mi privirea prin încăperea plină, constat uşurată că nici Montague nu e aici; probabil e înăuntru, cu regele.

Soldaţii n-au venit după fiul meu. În schimb, ofiţerul se duce cu aplomb la sir Anthony Browne, favoritul regelui, locotenentul lui credincios, şi îl invită, cu glas îndeajuns de curtenitor să-i însoţească. Anthony se ridică de pe divanul de lângă fereastră, unde lenevea, zâmbeşte ca un curtean abil şi întreabă într-o doară:

— De ce? Care poate fi învinuirea?

— Trădare, vine discret replica, şi toţi cei aflaţi în preajma lui Anthony par să se facă nevăzuţi.

Ofiţerul îşi plimbă privirea prin sala care pare să fi amuţit brusc de uluire.

— Sir Francis Bryan! strigă.

— Aici, spune sir Francis. (Face un pas în faţă, iar bărbaţii care îl însoţeau mai înainte se trag în lături, de parcă nu l-ar mai cunoaşte, de parcă nu l-ar fi cunoscut niciodată. El zâmbeşte plimbându-şi orbeşte ochiul acoperit de bandajul negru pe deasupra încăperii, nerecunoscând nici un prieten.) Cu ce vă pot fi de folos, domnule ofiţer? Aveţi nevoie de ajutorul meu?

— Puteţi veni cu mine, spune ofiţerul cu un soi de veselie funestă. Căci şi Domnia Voastră sunteţi arestat.

— Eu? întreabă Francis Bryan, verişorul reginei, verişorul fostei regine, un bărbat care poate conta pe bunăvoinţa regelui după ani întregi de prietenie. Pentru ce? Care poate fi învinuirea?

— Trădare, spune omul a doua oară. Trădare.

Mă uit cum cei doi ies însoţiţi de un străjer şi mă trezesc cu ducele de Norfolk, Thomas Howard, în dreptul cotului meu.

— Oare ce-au făcut? întreb.

Mai cu seamă Bryan a supravieţuit în sute de situaţii primejdioase, fiind surghiunit de la curte de cel puţin două ori şi întorcându-se de fiecare dată nevătămat.

— Mă bucur că nu ştiţi, vine replica ameninţătoare. Au uneltit împreună cu Lady Maria, fiica nelegitimă a regelui. Complotau să o scoată de la Hunsdon şi apoi s-o trimită cu corabia în Flandra. Eu aş pune să fie spânzuraţi pentru asta. Aş spânzura-o pe ea.

*

Mă întorc în odăile reginei. Frica îmi iuţeşte pasul. Doamnele mă întreabă ce se întâmplă, iar eu le spun că am asistat la arestarea a doi dintre cei mai buni prieteni ai regelui. Nu le spun ce mi-a zis ducele de Norfolk. Sunt prea înspăimântată să-i repet cuvintele. Lady Woods îmi spune că ruda mea, Henry Courtenay, a fost concediat din sfatul de taină din pricina bănuielii că unelteşte împreună cu prinţesa. Joc cât pot de bine rolul unei femei uluite de o veste incredibilă.

— Nu îi scrieţi Domnia Voastră lui Lady Maria? întreabă Lady Woods. Nu ţineţi legătura cu ea? Cu fosta voastră pupilă? Toată lumea ştie că o iubiţi şi v-aţi întors la curte ca s-o slujiţi?

— Îi scriu numai prin intermediul lordului Cromwell, spun. Ţin la ea, desigur. Corespondez cu regina.

— Dar n-o încurajaţi?

Îmi plimb privirea prin odaie. Jane Boleyn stă nemişcată cu lucrul în mână, de parcă nu i-ar sta deloc mintea la brodat.

— Bineînţeles că nu, spun. Am depus jurământul, la fel ca toată lumea.

— Nu chiar ca toată lumea, intervine Jane, ridicând privirea de la lucru. Fiul vostru Reginald a părăsit Anglia fără să jure.

— Fiul meu Reginald pregăteşte un raport pentru rege pe tema căsătoriei lui cu regina Caterina şi a guvernării Bisericii Angliei, spun eu cu glas hotărât. Regele însuşi l-a comandat, iar Reginald urmează să răspundă. Este cărturar în slujba regelui, aşa

cum a fost crescut să ajungă. Munceşte pentru el. Loialitatea lui nu poate fi pusă la îndoială, şi nici a mea.

— O, desigur, spune Jane schiţând un mic zâmbet şi aplecându-se asupra lucrului. Nici nu am vrut să insinuez altceva.

Îl văd pe Montague la cină, dar nu reuşesc să stau de vorbă pe îndelete cu el până când nu se strânge masa şi începe să cânte muzica. Regele pare fericit uitându-se cum Jane dănţuieşte cu doamnele ei şi apoi, când îl imploră, se ridică din jilţ şi o invită pe una dintre fetele noi şi drăguţe să danseze cu el.

Îmi dau seama că mă uit la el aproape ca la un necunoscut. Nu mai seamănă deloc cu prinţul pe care îl iubeam cu toţii atât de mult când trăia mamă-sa, iar el era al doilea fiu, acum mult, mult timp, cu patruzeci de ani în urmă. S-a lăţit îngrozitor de mult; picioarele lui, care erau atât de puternice şi de zvelte, sunt strâmbe acum, iar muşchii gambelor se iţesc umflaţi pe sub o jartieră albastră, elastică. Pântecul îi stă umflat pe sub surtuc, dar surtucul este atât de vătuit şi de gros cusut, încât pare impozant, mai degrabă decât gras. Are umerii laţi, ca orice mare sportiv, pe sub dublura din vatir, iar căptuşeala dimpreună cu ţesătura de deasupra îl fac atât de mare, încât abia reuşeşte să treacă printr-o uşă dublă deschisă larg. Claia deasă de bucle roşcate i se răreşte şi, deşi îi pune să i-o pieptene şi să i-o onduleze cu grijă, tot i se zăreşte pielea palidă a capului. Barba, care începe să fie presărată cu fire cenuşii, îi creşte rară şi ondulată. Caterina nu-l lăsa niciodată să poarte barbă. Se plângea că o zgârie. Regina aceasta nu-i poate refuza nimic, şi n-ar cuteza să se plângă.

Iar faţa lui… Faţa lui îmbujorată acum din pricina mişcărilor stângace de dans, zâmbindu-i larg tinerei care îi aruncă priviri sfioase, ca şi cum nu şi-ar putea închipui încântare mai mare decât un bărbat îndeajuns de bătrân încât să-i fie tată care s-o strângă de mână şi să se lipească de ea când dansul le îngăduie să se apropie, faţa lui este cea care mă face să şovăi.

Nu mai seamănă cu fiul Elisabetei. Frumuseţea îngrijită a profilului neamului ei, al neamului nostru, este estompată de grăsimea obrajilor, a bărbiei. Trăsăturile ei bine conturate se pierd pe chipul căzut al scumpului ei prinţ Harry. Ochii lui par mai mici deasupra obrajilor umflaţi, gura în formă de boboc de trandafir i se pungeşte atât în ultima vreme a dezaprobare, încât pare afurisit. Este în continuare un bărbat chipeş; chipul acesta încă este frumos, însă expresia nu e una frumoasă. Pare meschin, sibarit. Nici mamă-sa, nici vreunul din linia noastră de sânge nu au fost vreodată meschini. Aceia au fost regi şi regine cu adevărat măreţi; el, urmaşul lor, deşi se îmbracă atât de somptuos, deşi se prezintă drept o autoritate atât de mare, nu este – pe sub vătuială, pe sub grăsime – decât un om mic, cu răutatea şi setea de răzbunare ale unui om mărunt. Necazul nostru, al curţii, al ţării, este că i-am acordat acestui tiran josnic puterea papei şi armata regelui.

— Păreţi foarte preocupată, observă Nicholas Carew.

Îmi desprind de îndată privirea de la rege şi zâmbesc.

— Eram cu gândurile departe, spun.

— Ştiu pe cineva pe care mi-aş dori să-l ştiu departe în seara asta, spune el în şoaptă.

— O, zău?

— Vă pot ajuta să o salvaţi, spune el pe un ton sincer.

— Nu putem vorbi despre asta acum, nu aici. Nu după ce s-a întâmplat astăzi.

El încuviinţează din cap.

— O să vin în odaia Domniei Voastre după micul dejun, mâine, dacă îmi îngăduiţi.

*

Aştept, dar nu vine. Nu pot fi văzută căutându-l, aşa că ies la o plimbare călare, împreună cu doamnele din suita reginei, şi când ne întâlnim cu domnii pentru un picnic pe malul fluviului, stau la masa doamnelor şi abia dacă arunc o privire spre curteni. Îmi dau seama numaidecât că nu e printre ei.

Mă uit imediat după Montague. Regele şede la masa principală, cu regina Jane alături. Face gălăgie, râde, strigă să i se mai aducă vin şi laudă bucătarul; are dinainte o plăcintă imensă. Culege carnea dinăuntru cu lingura de servire aurită, întinzându-i-o lui Jane, picurând sos pe rochia ei frumoasă. Îmi dau seama într-o clipită că Montague lipseşte. Nu este la masa principală, nici cu ceilalţi gentlemeni numiţi pe lângă iatacul reginei. Simt cum sudoarea mă înţeapă rece la subsuori. Mă uit la cei doisprezece tineri şi îmi spun că lipsesc şi alţii, în afară de Montague şi de Carew, dar nu îmi dau seama imediat cine anume. Asta îmi aminteşte de cealaltă ocazie când l-am căutat pe Montague, iar Thomas More mi-a spus că este surghiunit de la curte. Acum Thomas More a dispărut pe veci şi, din nou, nu ştiu dacă fiul meu este în siguranţă.

— Vă căutaţi fiul.

Jane Boleyn, aşezată pe locul din faţa mea, străpunge cu furculiţa o felie de carne friptă şi începe să ciugulească un colţ, delicat ca o prinţesă franceză.

— Da, mă aşteptam să fie aici.

— Nu trebuie să vă faceţi griji. Calul lui a ologit şi a trebuit să se întoarcă. Nu cred că l-au luat împreună cu ceilalţi.

Mă uit la zâmbetul ei şiret, provocator.

— Care ceilalţi? întreb. Despre ce vorbeşti?

Privirea ei este limpede.

— Păi, Thomas Cheyney şi John Russell au fost duşi la audieri. Lordul Cromwell crede că au uneltit s-o încurajeze pe Lady Maria să-şi nesocotească tatăl.

— Nu-i cu putinţă, spun eu rece. Îi sunt slujitori credincioşi regelui, iar ce îmi descrii tu ar fi un act de trădare.

Mă priveşte direct, iar în frumoşii ei ochi negri se citeşte un licăr răutăcios.

— Cred că da. Şi oricum, e ceva şi mai rău.

— Ce poate fi mai rău de atât, Lady Rochford?

— Nicholas Carew a fost arestat. L-aţi fi crezut capabil de trădare?

— Nu ştiu, spun ca prostită.

— Şi prietena voastră, care a slujit-o pe Lady Maria în casa voastră, soţia şambelanului, prietena voastră Lady Anne Hussey! A fost arestată pentru uneltire şi a fost dusă în Turn. Mă tem că îi vor aresta pe toţi cei care se mândreau că sunt prietenii lui Lady Maria. Mă rog ca nimeni să nu vă bănuiască pe Domnia Voastră.

— Îţi mulţumesc pentru rugăciuni, spun. Nădăjduiesc că n-o să am niciodată nevoie de ele.

*

Montague vine în odaia mea în seara aceea, înainte de cină, iar eu mă duc spre el şi îmi sprijin fruntea pe umărul lui.

— Ia-mă în braţe, îi spun.

Întotdeauna este sfios în preajma mea. Geoffrey mă îmbrăţişează strâns, dar Montague este întotdeauna mai rezervat.

— Ia-mă în braţe, repet. Mi-a fost foarte frică astăzi.

— Suntem în siguranţă deocamdată. Nu ne-a trădat nimeni şi nimeni nu se îndoieşte de loialitatea pe care i-o porţi regelui. Henry Courtenay nu este arestat, a fost doar dat afară din sfatul de taină, din pricina suspiciunilor care planează asupra lui. William Fitzwilliam este cu el. Francis Bryan o să fie eliberat.

Mă aşez.

— N-o putem scoate din ţară pe prinţesă acum, spune Montague. Omul lui Courtenay a fost arestat, a dispărut de la grajduri. Nu mai are nimeni cheia de la uşa ei şi nimeni n-o poate scoate din casă. Carew năimise o slujnică, dar nu putem ajunge la ea în lipsa lui. A fost arestat, dar nu ştiu unde l-au dus. Va trebui să aşteptăm.

— Au arestat-o pe Anne Hussey.

— Am auzit. Nu ştiu câţi din casa noastră de la Richmond sunt audiaţi.

— Domnul să-i apere. L-ai prevenit pe Geoffrey?

— I-am trimis un mesaj să strângă recolta şi să stea liniştit, spune el pe un ton mohorât. Nu trebuie să încerce s-o salveze pe prinţesă. Este supravegheată iarăşi, zi şi noapte. Au dejucat complotul cu o uşurinţă incredibilă. Are un străjer la uşă şi o slujnică stă încuiată cu ea în iatac în fiecare noapte. Nici măcar n-o lasă să se plimbe

prin grădină.

— Şi ambasadorul spaniol?

Montague are o expresie sumbră.

— Îmi spune că încearcă să obţină o dispensă de la papă, aşa încât prinţesa să poată jura că mariajul părinţilor ei a fost nul, că ea este nelegitimă şi că regele este capul Bisericii. Chapuys spune că trebuie să jure. O să fie arestată dacă n-o face. (Îmi vede expresia îngrozită.) Arestată şi decapitată, completează Montague. De asta Chapuys îi spune că trebuie să jure, să câştige timp, şi după aceea o s-o scoatem din ţară.

*

Nu are decât douăzeci de ani. Doar douăzeci de ani, iar mamă-sa e moartă de mai puţin de un an. E despărţită de prietenii ei şi ţinută în arest, ca o păcătoasă, ca o răufăcătoare. Nu i-a mai rămas decât credinţa în Dumnezeu care s-o ajute să meargă mai departe, şi se teme că este voia lui Dumnezeu ca ea să moară ca o martiră pentru credinţa ei.

Un complet de judecători chemaţi să se pronunţe asupra nesupunerii ei perfide faţă de rege se luptă puţin cu conştiinţele proprii şi convin să o trimită din nou la Hunsdon, unde în momentul de faţă este ţinută prizonieră, fără ca cineva să facă vreun efort pentru a ascunde căderea ei în dizgraţie. Pregătesc un document intitulat „Supunerea lui Lady Maria“ şi îi spun că trebuie să-l semneze, altminteri o vor acuza de trădare. Acuzaţia de trădare atrage după sine o condamnare la moarte şi ştie că şase oameni sunt ţinuţi în Turn sub acuzaţia că au încercat să o salveze şi că vieţile lor depind de următoarea ei mişcare. Crede că mama ei a fost otrăvită de soţia tatălui ei, crede că tatăl ei o să pună s-o decapiteze, dacă nu i se supune. Nimeni n-o poate salva, nimeni nu poate ajunge măcar la ea.

Biata copilă, draga de ea. Semnează cele trei clauze. Mai întâi semnează că îl acceptă pe tatăl ei ca rege al Angliei şi că se va supune tuturor legilor lui. Apoi semnează că îl recunoaşte drept cap suprem al Bisericii Angliei pe pământ; la urmă, semnează ultima clauză:

Neconstrânsă de nimeni şi cu sinceritate recunosc şi afirm faptul că mariajul dintre Maiestatea Sa şi mama mea a fost, potrivit legii lui Dumnezeu şi a omului, incestuos şi ilegal.

— L-a semnat? mă întreabă Geoffrey, venit la Londra într-o scurtă vizită să se împrumute de bani de la mine, după ce ascultă îngrozit veştile.

Încuviinţez din cap.

— Numai Dumnezeu ştie cât a costat-o să jure în numele Lui sfânt că mamă-sa a fost o târfă incestuoasă. Dar l-a semnat, şi acceptă că este Lady Maria, nu prinţesă, şi

nelegitimă.

— Ar fi trebuit s-o ducem de aici cu mult înainte să se întâmple asta! exclamă Geoffrey furios. Ar fi trebuit să intrăm la ea înainte ca avocaţii să ajungă acolo şi să pună mâna pe ea!

— N-am putut. Ştii că n-am putut. Am amânat pentru că era bolnavă, apoi am amânat pentru că am crezut că este în afara pericolului după moartea lui Anne, iar după aceea complotul a fost dejucat cu totul. Şi aşa avem noroc că nu suntem în Turn, cu ceilalţi.

*

Lordul Cromwell supune aprobării Parlamentului o lege prin care regele îşi poate numi propriul moştenitor. Moştenitorul lui va fi ales de el, dintre copiii făcuţi cu Jane sau – după cum anunţă vesel documentul – cu oricare dintre nevestele viitoare.

— Plănuieşte să se însoare iar? întreabă Geoffrey.

— Nu exclude această posibilitate, spune Montague. Prinţesa noastră este repudiată, iar bastarda Elizabeth îşi pierde titlul. Legea spune limpede că, dacă nu are nici un copil cu regina Jane, atunci îşi poate alege singur moştenitorul. Acum are trei copii – toţi declaraţi nelegitimi – dintre care poate alege: adevărata prinţesă, prinţesa bastardă şi ducele bastard.

— Toţi se întreabă pe cine va numi, spune Geoffrey. În Parlament, în timp ce se citea legea, oamenii mă tot întrebau pe cine are regele în vedere ca moştenitor. Cineva chiar m-a întrebat dacă cred că regele îl va numi pe vărul nostru Henry Courtenay, repunându-ne familia în drepturi.

Montague scoate un hohot aspru.

— Îşi distruge copiii, aşa încât să fie nevoit să apeleze la verişorii lui?

— Nu crede nimeni că Jane o să-i facă un copil? întreb. Oare această lege este dovada că se îndoieşte de propria potenţă?

De când Anne Boleyn a urcat pe eşafod pentru că a râs împreună cu fratele ei că regele nu poate împlini actul sexual, suntem cu toţii cât se poate de conştienţi că este o fărădelege să spui aşa ceva. Îl văd pe Montague aruncând o privire spre uşa închisă şi spre ferestrele oblonite.

— Nu. O să-l numească pe Fitzroy, spune cu convingere Geoffrey. Fitzroy a mers înaintea lui la deschiderea Parlamentului, ducând toca regelui în văzul tuturor. Nici că putea fi mai bătător la ochi de atât. I s-au dat jumătate din pământurile şi dregătoriile bietului Henry Norris, iar regele are de gând să-l instaleze la Castelul Baynard's împreună cu soţia lui, Mary Howard.

— Acolo a stat Henric Tudor când a sosit prima oară la Londra, remarc. Înainte să

fie încoronat ca Henric al VIII-lea şi să se mute la Westminster.

Geoffrey încuviinţează din cap.

— Este un semnal foarte important pentru toată lumea. Prinţesa Maria, bastarda Elizabeth şi bastardul Fitzroy sunt toţi deopotrivă de nelegitimi, însă prinţesa Maria este eliberată abia acum din închisoare, iar Elizabeth este un copilaş plăpând. Fitzroy este singurul care are propriul castel şi propriile domenii, iar acum are şi un palat în inima Londrei.

— Regele ar putea avea totuşi un fiu cu Jane, remarcă Montague. Asta o să spere. Dacă mariajul este legitim în ochii lui Dumnezeu, de ce să nu poată avea un fiu acum? Ea e tânără, are doar douăzeci şi opt de ani şi se trage dintr-un neam sănătos, fertil.

Geoffrey se uită la mine de parcă aş şti de ce asta nu se va întâmpla.

— N-o să aibă parte de un fiu care să trăiască. Niciodată. Există un blestem, nu-i aşa, mamă?

Îi spun acelaşi lucru ca întotdeauna:

— Nu ştiu.

— Dacă a existat vreodată un blestem ca regele că n-aibă niciodată un fiu şi moştenitor, atunci nu înseamnă nimic, pentru că îl are pe Fitzroy, spune iritat Montague. Discuţia asta despre blesteme e o pierdere de timp, căci există ducele, care e pe punctul de a fi numit moştenitorul regelui şi de a lua locul prinţesei. Iată dovada vie că nu există nici un blestem.

Geoffrey nu îl ia în seamă pe frate-său şi se întoarce spre mine.

— A existat vreun blestem?

— Nu ştiu.

Castelul regelui, Hackney, Londra, iunie 1536

Aproape că îmi vine să cânt de speranţă când trecem printre zidurile oraşului şi ieşim în câmp, apucând-o spre nord-est, către satul Hackney. E o zi de vară care promite vreme bună, scăldată în lumina aurie a soarelui. Geoffrey călăreşte în dreapta mea, iar Montague în stânga şi, preţ de câteva clipe, cum călăresc încadrată de băieţii mei, departe de Londra şi de Turnul ameninţător, mă încearcă un sentiment de mare bucurie.

De îndată ce prinţesa s-a lepădat de mamă-sa şi de credinţa ei, regele a trimis după ea şi i-a dăruit acest splendid conac de vânătoare, aflat la doar câteva mile depărtare de Westminster, şi i-a făgăduit că o să revină la curte. Are voie să-şi vadă prietenii, are

voie să se plimbe şi să călărească după pofta inimii; e liberă. Trimite numaidecât după mine şi i se îngăduie să mă vadă.

— O să fii şocată când o s-o vezi, mă previne Geoffrey. Au trecut mai bine de doi ani de când ai văzut-o ultima oară; a fost bolnavă şi foarte nefericită.

— Amândouă am fost bolnave şi foarte nefericite, spun. Eu o s-o găsesc foarte frumoasă. Singurul meu regret este că n-am putut s-o cruţ de nefericire.

— Al meu este că n-am fost în stare s-o scoatem din ţară, spune mohorât Geoffrey.

— Ajunge, îi retează vorba Montague. Vremurile alea au trecut, slavă Domnului, şi le-am supravieţuit cu toţii, într-un fel sau altul. Să nu le mai pomenim niciodată.

— Vreo veste despre Carew? îl întreabă Geoffrey pe Montague, vorbind cu glas scăzut, deşi nu e nimeni care să ne audă în afară de cei şase străjeri din propria noastră gardă, care merg înaintea şi în urma noastră, la distanţă prea mare ca să poată trage cu urechea.

Montague clatină sumbru din cap.

— Nu există nimic care să facă legătura între noi şi el? stăruie Geoffrey.

— Toată lumea ştie că mama o iubeşte pe prinţesă ca pe o fiică, spune enervat Montague. Toată lumea ştie că eu am vorbit cu conspiratorii. Cu toţii am luat cina cu Cromwell şi am pus la cale detronarea lui Anne. Nu trebuie să fii un Cromwell ca să construieşti un caz împotriva noastră. Nu ne rămâne decât să sperăm că Cromwell nu doreşte una ca asta.

— Jumătate din sfatul de taină s-a opus ideii regelui de a o dezmoşteni pe prinţesă, se plânge Geoffrey. Majoritatea dintre ei au criticat ideea de faţă cu mine.

— Şi dacă Cromwell vrea să aresteze jumătate din sfatul de taină, poţi fi sigur că o să aibă dovezi. (Montague se uită pe deasupra mea, la fratele lui mai mic.) Şi, după cum te aud, o să fii primul la care va veni.

— Pentru că sunt primul care îi ia apărarea! izbucneşte Geoffrey. Eu o apăr!

— Sst, băieţi. Nu se îndoieşte nimeni de nici unul dintre voi. Montague, nu-ţi mai necăji fratele tău. Vă purtaţi ca nişte copii.

Montague îşi pleacă fruntea în chip de scuze, iar eu privesc în faţă, unde vechiul conac de vânătoare se înalţă pe o mică movilă, cu turnurile de abia iţindu-i-se pe deasupra copacilor.

— Ne aşteaptă? întreb.

Îmi dau seama că am emoţii.

— Bineînţeles, confirmă Montague. Îndată ce l-a întâmpinat pe rege, a întrebat dacă te poate vedea. Iar el a consimţit. A zis că ştie că te iubeşte şi că i-ai fost întotdeauna un tutore destoinic.

Ajunşi în dreptul lizierei pădurii, vedem aleea care duce la castel, şi se zăresc călăreţi venind spre noi în galop uşor. Mi se pare că văd – îmi umbresc ochii cu palma

în lumina strălucitoare a dimineţii – nişte doamne călărind printre bărbaţi, zăresc lucirea rochiilor. Cred că ne-au ieşit în întâmpinare, şi râd scurt, dând pinteni calului care o porneşte la trap, apoi într-un galop mărunt.

— Heeei! Păzea! strigă Geoffrey semnalul de vânătoare, urmându-mă în timp ce mă îndrept spre ei şi în clipa aceea sunt aproape sigură – şi apoi absolut sigură – că în mijlocul pâlcului de călăreţi se află însăşi prinţesa şi că simte, la fel ca mine, că nu mai poate aştepta nici o clipă, aşa că mi-a ieşit în întâmpinare.

— Luminăţia Voastră! îi strig, uitând cu totul că i s-a schimbat titlul. Maria!

Cele două pâlcuri se întâlnesc şi caii încetinesc pasul. Eu îmi opresc bidiviul, care fornăie nerăbdător. Unul dintre străjeri aleargă la capul animalului şi mă ajută să descalec, iar scumpa mea prinţesă se prăvăleşte din şa, cum făcea în copilărie, sărind de pe cal şi azvârlindu-se în braţele mele. O strâng tare la piept.

Ea plânge – cum altfel? – iar eu plec capul, îi lipesc obrazul umed de al meu şi simt cum propria mea durere, propriul sentiment de pierdere şi de frică mă inundă, până când îmi vine şi mie să plâng.

— Veniţi, îmi spune cu blândeţe Montague din spate. Veniţi, mamă, Lady Maria. (Face un semn din cap, de parcă s-ar scuza pentru titlul fals.) Să intrăm cu toţii în casă şi o să puteţi sta de vorbă toată ziua.

— Eşti în siguranţă, spune Maria uitându-se în sus la mine.

Acum îi văd umbrele întunecate din jurul ochilor şi oboseala de pe chip. N-o să mai aibă niciodată înfăţişarea strălucitoare a unui copil norocos. Pierderea mamă-sii şi cruzimea subită de care a dat dovadă tată-său au marcat-o, iar tenul palid şi buzele strânse sunt semnele unei femei care a învăţat să suporte durerea cu o îndârjire profundă, prea devreme în viaţă.

— Sunt în siguranţă, dar mi-a fost atât de teamă pentru tine!

Ea clatină din cap, ca pentru a-mi spune că n-o să-mi poată povesti niciodată prin ce a trecut.

— Ai fost la înmormântarea mamei, spune, dându-i rândaşului frâiele şi petrecându-şi braţul pe după al meu pe când ne întoarcem spre casă, potrivindu-ne paşii.

— A fost o ceremonie foarte solemnă, foarte frumoasă, şi câţiva dintre cei care am iubit-o am avut voie să participăm.

— Mie nu mi-au dat voie să merg. Nu m-au lăsat nici măcar să plătesc rugăciuni pentru sufletul ei. Oricum, mi-au luat totul.

— Ştiu.

— Dar acum e mai bine, spune ea cu un surâs curajos. Tatăl meu mi-a iertat încăpăţânarea şi nimeni n-ar putea fi mai amabil cu mine decât regina Jane. Mi-a dăruit un inel cu diamant, iar tatăl meu mi-a dăruit o mie de coroane.

— Şi ai un vechil adevărat care să se îngrijească de lucruri în numele tău? întreb eu neliniştită. Un şambelan al gospodăriei?

O umbră îi trece pe chip.

— Sir John Shelton este şambelanul meu; soţia lui, Lady Anne, conduce gospodăria.

Încuviinţez din cap. Şi astfel, temnicerii devin slujitori. Îmi închipui că îi dau raportul în continuare lordului Cromwell.

— Lordul John Hussey nu are voie să mă slujească, şi nici soţia lui, spune Maria.

— Soţia lui e arestată, spun eu în şoaptă. E în Turn.

— Şi preceptorul meu, Richard Fetherston?

— În Turn.

— Dar tu eşti în siguranţă, aşa-i?

— Da, spun. Şi nespus de fericită să fiu din nou cu tine.

*

Ne plimbăm împreună toată ziua; ne încuiem în odaie şi vorbim în voie. Mă întreabă de copii. Îi povestesc de micile mele doamne de onoare, nepoatele mele Caterina şi Winifred. Îi spun de mândria şi iubirea pe care le simt pentru fiul lui Montague, Henric, care are nouă ani.

— Noi îi spunem Harry, îi zic. Ar trebui să-l vezi călare. Poate să călărească orice. Mă înspăimântă!

Îi spun că l-am pierdut pe băiatul lui Arthur, dar că cele două fete ale lui sunt bine. Ursula a dăruit neamului Stafford trei băieţi şi o fată, iar Geoffrey, mezinul meu drag, are şi el copii: pe Arthur, de cinci ani, pe Margaret, care are patru, pe Elizabeth, care are trei şi pe nou-născutul nostru, micul Thomas.

Ea îmi povesteşte mici întâmplări cu sora ei vitregă, Elizabeth, zâmbind de lucrurile pe care le spune copila şi lăudându-i isteţimea şi farmecul. Se interesează de doamnele care au venit s-o slujească pe Jane şi râde când îi spun că sunt toate fie numite în post de alde Seymour, fie alese de Cromwell, oricât ar fi nepotrivite pentru munca respectivă, şi că uneori Jane se uită la ele uluită că au putut ajunge în odăile reginei.

— Şi Biserica? mă întreabă în şoaptă. Şi mănăstirile?

— Dispar una câte una. Am pierdut Mănăstirea Bisham, spun. Oamenii lui Cromwell au inspectat-o şi au găsit-o în neorânduială şi au dat-o pe mâna unui stareţ care nu e niciodată acolo şi a cărui intenţie este s-o declare coruptă şi să le-o cedeze.

— Nu poate fi adevărat că atâtea mănăstiri s-au abătut de la dreapta credinţă, spune. Bisham era un lăcaş de rugăciune bun, ştiu asta.

— Nici o anchetă nu este cinstită. Sunt doar un mod de a-i convinge pe maica superioară sau pe stareţ să renunţe la modul lor de viaţă şi să plece. Inspectorii lui Cromwell au trecut pe la aproape toate mănăstirile mici. Cred că urmează să inspecteze şi lăcaşurile mari. Le acuză de nelegiuiri îngrozitoare, şi după aceea găsesc dovezi împotriva lor. Unele lăcaşuri făceau comerţ cu relicve – ştii despre ce vorbesc – şi unele trăiau prea confortabil pentru binele sufletului lor. Dar asta nu e reformă, deşi aşa vor să îi spună – este distrugere.

— Pentru câştig?

— Da, numai pentru câştig, spun. Numai Dumnezeu ştie câte comori au dispărut din altare şi s-au pierdut în vistierie, iar pământul roditor şi clădirile au fost cumpărate de vecinii lor. Cromwell a trebuit să creeze o curte complet nouă ca să poată administra averea. Dacă ai să moşteneşti vreodată tronul, draga mea, n-o să-ţi mai recunoşti regatul; a fost jupuit până la sânge.

— Dacă o să moştenesc vreodată tronul, o să îndrept totul, spune foarte încet. Jur. O să îndrept totul cum a fost.

Sittingbourne, Kent, iulie 1536

Curtea este plecată în procesiune la Dover, să inspecteze noile fortificaţii, iar după aceea tinerii căsătoriţi o să meargă la vânătoare. Curtenii bănuiţi au fost eliberaţi din Turn, iar ruda mea, Henry Courtenay, se întoarce la curte, dar încă nu este reprimit în sfatul de taină.

— Ţi-ai dovedit nevinovăţia? îl întreb în şoaptă pe când încălecăm şi ne pregătim să pornim.

— Nimic nu a fost dovedit sau dezminţit, spune în timp ce mă ajută să mă salt în şa, şi se uită în sus la mine, mijind ochii în lumina orbitoare a soarelui. Nu cred că au vrut să ne verifice vinovăţia, ci să ne înspăimânte şi să ne dezorganizeze. Şi – spune el cu un zâmbet silit – cu siguranţă au reuşit.

Pe vremuri, asta era cea mai fericită perioadă din an pentru rege; dar nu şi vara asta. Se uită la farfuria lui Jane când îşi ia micul dejun ca şi cum şi-ar dori să aibă greţuri, o urmăreşte – cu capul uşor plecat într-o parte – în timp ce dansează cu doamnele ei, de parcă s-ar bucura mai mult s-o vadă obosită. Nu sunt singura care crede că îi caută cusur, întrebându-se de ce nu rămâne grea, gândindu-se că poate are vreun beteşug care o face nedemnă de a purta un moştenitor Tudor în pântec, sau chiar de a fi încoronată regină. Sunt căsătoriţi de mai puţin de opt săptămâni, însă

regele găseşte iute defecte altora. Pretinde perfecţiune – iar aceasta este femeia pe care a luat-o de nevastă convins fiind că e întocmai opusul lui Anne Boleyn.

Sittingbourne este un oraş de hanuri, înălţat pe Watling Street, drumul care face legătura între Dover şi Londra, principalul traseu de pelerinaj care duce la mormântul lui Becket, de la Canterbury. Noi stăm la Lyon, iar sala lor de ospeţe este atât de încăpătoare şi au atât de multe odăi, încât pot adăposti aproape toată curtea la un loc, aşa că numai alde linge-blide şi servitorii mărunţi trebuie să stea la alte hanuri de prin apropiere.

Pentru prima dată de când sunt, îmi dau seama că, deşi pelerinii îşi coboară gluga şi îşi descoperă creştetul când trece stindardul casei regale, îşi întorc chipurile de la rege. Nu îndrăznesc să facă altceva, dar nu-i strigă binecuvântări şi nu-i zâmbesc când trece prin dreptul lor. Îi reproşează că a închis mănăstirile mai mici şi se tem că le va distruge şi pe cele mari. Sunt oameni cucernici, obişnuiţi să se roage în câte o biserică a abaţiei de prin orăşelele lor, care acum s-au trezit că abaţia s-a închis şi că cine ştie ce senior Tudor întunecat la faţă ia plumbul din acoperiş şi sticla de la ferestre. Sunt oameni care cred în sfinţii din micile altare de pe marginea drumului, ai căror taţi şi bunici au fost salvaţi din purgatoriu de micile capele votive care acum sunt distruse. Cine o să mai ţină liturghia pentru ei? Sunt oameni care au crescut în respectul faţă de biserica locului, care luau în arendă pământuri de la mănăstiri, care mergeau la spitalul mănăstirii când erau bolnavi, care mâncau la cantina abaţiei în vremuri de restrişte. Când regele a poruncit inspectarea şi mai apoi închiderea micilor mănăstiri, a distrus inima comunităţilor şi le-a dat comorile pe mâna străinilor.

Acum aceşti pelerini merg la mormântul unui cleric care a fost ucis de un rege, un alt Henric. Ei cred că Thomas Becket a apărat Biserica împotriva regelui, iar miracolele care se petrec constant la mormântul lui vestit dovedesc că clericul avea dreptate, iar regele nu. Pe când străjerii casei regale intră tropotind în sat şi sar de pe caii lor masivi, înşiruindu-se de-a lungul uliţei principale, pelerinii îl pomenesc în barbă pe John Fisher, care a murit pentru credinţa lui pe eşafodul regelui; şi pe Thomas More, care n-a avut inimă să susţină că regele este cârmuitorul de drept al Bisericii şi a preferat să-şi dea viaţa decât să se iscălească. Pe când suita regală traversează satul, făcând semn din cap în dreapta şi în stânga cu farmecul obişnuit al Tudorilor, nu li se răspunde cu feţe zâmbitoare şi cu strigăte însufleţite. Din contră, lumea întoarce capul sau se uită în jos, şi se aude un murmur de voci nemulţumite, ca un pârâu adânc, zăgăzuit.

Henric îl aude; înalţă capul şi se uită cu răceală în jur, la pelerinii care stau în picioare în uşile hanurilor sau se apleacă la ferestre să-l vadă pe cel care le distruge Biserica. Îl aud şi membrii corpului de gardă şi se uită în jur neliniştiţi, simţind că loialitatea este împărţită chiar şi în rândurile lor.

Mulţi, foarte mulţi, ştiind că sunt guvernanta prinţesei şi diriguitoarea casei ei, îmi strigă: „Domnul să o binecuvânteze! Domnul să o binecuvânteze!“, temându-se până şi să-i rostească numele şi titlul adevărate, căci au jurat c-o reneagă, dar tot vor să-i transmită dragostea şi credinţa lor.

Henric, care de obicei, călătoreşte doar între palatele lui somptuoase, cel mai adesea cu luntrea şi întotdeauna păzit straşnic, nu a mai auzit vuietul a o mie de şoapte nemulţumite până acum. Seamănă cu un tunet îndepărtat, scăzut, şi totuşi ameninţător. Se uită în jur, dar nu vede pe nimeni care vociferează împotriva lui. Pe neaşteptate, izbucneşte în râs din nimic, de parcă ar vrea să arate că nu îl deranjează această primire neprietenoasă. Se dă anevoie jos de pe cal, îi aruncă frâiele unui rândaş şi încremeneşte cu mâinile în şolduri – un munte de om –, de parcă i-ar provoca să îndrăznească să-l critice. Nu vede pe nimeni pe care să-l provoace. Nu se zăreşte nici un chip mustrător în mulţime, nimeni n-o să ia atitudine ca să fie martirizat. Dacă Henric ar vedea un duşman, l-ar doborî chiar acolo, pe loc; nu i-a lipsit niciodată curajul. Dar nu e nimeni care să-l înfrunte. Stăruie doar un murmur de nemulţumire surd, fără sursă precisă. Oamenilor nu le mai place regele lor, nu au încredere să-şi dea Biserica pe mâna lui, nu cred că voia lui este dată de Dumnezeu. Le e dor de regina Caterina, i-au îngrozit poveştile despre vinovăţia şi moartea reginei Anne. Cum a fost cu putinţă ca un rege cu frica lui Dumnezeu să-şi aleagă o astfel de femeie? A ales-o ca să arate că e cel mai bun, că se poate însura cu cea mai grozavă femeie. Dat fiind că acum s-a demonstrat că a fost îngrozitoare, ce spune asta despre el?

Nu ştiu nimic despre regina Jane, dar au auzit că a dănţuit în noaptea execuţiei şi că s-a măritat cu regele la unsprezece zile după ce el şi-a decapitat fosta soţie, pe stăpâna ei. Îşi închipuie că trebuie să fie o femeie tare crudă. Pentru ei, regele nu mai este prinţul a cărui venire pune totul pe făgaşul corect, nu mai este tânărul ale cărui năstruşnicii şi întreceri sportive însemnau excesele vesele. Dragostea pe care i-o purtau a început să şovăie, a devenit temătoare; de fapt, dragostea pe care i-o purtau a dispărut.

Henric se uită împrejur şi îşi azvârle capul pe spate, de parcă ar dispreţui orăşelul acesta şi capetele plecate ale pelerinilor tăcuţi. Preţ de o clipă, îmi aminteşte de felul în care se uita tată-său la noi, de parcă ar fi crezut că suntem toţi nişte proşti, că a pus mâna pe tron şi pe regat mulţumită isteţimii şi vicleniei lui şi că ne dispreţuia pe toţi pentru faptul că i-am îngăduit s-o facă. Henric se uită în jos la Jane, care stă în picioare lângă el, aşteptând să intre amândoi prin porţile larg deschise ale hanului. Expresia nu i se îmbunează văzându-i capul blond plecat. Se uită la ea ca la o altă neghioabă care o să-i facă vrerea întocmai, chiar dacă o s-o coste viaţa.

Înaintăm slugarnici în urma lor, când se produce o agitaţie afară, în mulţime. Nişte

călăreţi înaintează pe uliţă, încercând să-şi croiască drum. Îl zăresc pe Montague în urma regelui, uitându-se în spate, să vadă de unde vine larma. Este unul dintre servitorii lui Henric Fitzroy. Calul lui aproape că a căzut din picioare. Pare că a gonit fără oprire, poate tocmai de la Palatul St. James, reşedinţa londoneză a tânărului duce.

Un mic semn din cap din partea lui Montague în timp ce se afundă în întunericul sălii de primire a hanului îmi spune să aştept afară şi să aflu ce veşti i-au făcut pe servitorii lui Fitzroy să mâne în halul ăsta. Omul îşi croieşte drum prin mulţime, în vreme ce rândaşul lui rămâne în urmă, ţinând calul.

Lumea începe să se strângă imediat în jurul lui, vociferând să afle veştile, iar eu mă trag într-o parte, să aud. Clatină din cap şi vorbeşte în şoaptă. Îl aud limpede spunând că nu s-a putut face nimic, bietul tânăr. Nu s-a putut face nimic.

Intru în han, unde sala de primiri a regelui este plină de curteni care vorbesc între ei şi se întreabă ce s-a întâmplat. Jane stă pe tron, căznindu-se să-şi ascundă îngrijorarea şi vorbind cu doamnele ei. Uşa dinspre odaia regelui este închisă, iar Montague stă în apropiere.

— A intrat acolo cu solul, îmi spune în şoaptă Montague. I-a lăsat pe toţi afară. Ce s-a întâmplat?

— Cred că e posibil să fi murit Fitzroy, spun.

Montague face ochii mari şi scoate un mic icnet de surpriză, dar acum este un conspirator atât de iscusit, încât nu se trădează.

— Un accident?

— Nu ştiu.

De după uşa închisă răzbate un urlet, un muget teribil, ca de taur pe care l-a înşfăcat un mastiff de beregată şi se prăvăleşte în genunchi. E sunetul unui bărbat rănit de moarte.

— Nu! Nu! Nu!

Jane se răsuceşte auzind ţipătul, sare în picioare şi se leagănă în loc, neştiind încotro s-o apuce. Curtea amuţeşte şi o urmăreşte, în timp ce ea se aşază la loc pe tron, ca apoi să se ridice iar. Fratele ei îi spune ceva pe un ton repezit, iar ea se duce supusă la uşa odăii regelui, dar apoi face un pas în spate şi schiţează un gest, oprindu-i pe străjeri să o deschidă.

— Nu pot, spune.

Mă caută din priviri, iar eu mă duc la ea.

— Ce ar trebui să fac? întreabă.

Din odaie se aude un hohot puternic. Jane pare îngrozită.

— Să mă duc la el? Thomas spune că trebuie să merg la el. Ce se petrece?

Înainte să apuc să-i răspund, Thomas Seymour este lângă soră-sa şi o împinge efectiv de la spate, în direcţia uşii.

— Intră, îi porunceşte printre dinţi.

Se propteşte pe călcâie şi întoarce privirea către mine.

— N-ar trebui să intre lordul Cromwell? întreabă Jane în şoaptă.

— Nici măcar el nu poate învia morţii! se răsteşte Thomas. Trebuie să intri.

— Vino cu mine.

Jane se întinde şi mă apucă de mână în clipa în care străjerul deschide larg uşa. Solul iese împleticindu-se, iar Thomas Seymour ne face amândurora vânt înăuntru şi trânteşte uşa în urma noastră.

Henric este în genunchi, pe podea, aplecat peste un scăunel pentru picioare capitonat, cu faţa ascunsă în broderia groasă. Plânge convulsiv, ca un copil, cu glasul răguşit, de parcă durerea i-ar sfâşia inima.

— Nu! spune când îşi trage sufletul, apoi scoate un geamăt prelung.

Cu mişcări precaute, ca un om care se apropie de o fiară rănită, Jane se duce la el. Se opreşte şi se lasă pe vine, iar mâna îi şovăie deasupra umerilor regelui, care se zguduie. Se uită la mine, eu încuviinţez din cap, iar ea îl mângâie pe spate atât de încetişor, încât n-are cum să simtă prin vătuiala surtucului.

El îşi freacă faţa dintr-o parte în alta de nodurile din aur şi paiete ale taburetului; cu pumnul încleştat, loveşte în scăunel şi apoi în scândurile duşumelei.

— Nu! Nu! Nu!

Jane sare în lături înfricoşată, apoi se uită la mine. Henric scoate un mic ţipăt de durere, împinge taburetul în lături şi se trânteşte cu faţa în jos pe podea, zvârcolindu-se în ierburile aromate şi în paiele împrăştiate.

— Fiul meu! Fiul meu! Unicul meu fiu!

Jane se fereşte din calea braţelor lui agitate şi a picioarelor care lovesc, însă eu merg la el şi îngenunchez la capul lui.

— Domnul să-l binecuvânteze, să-l aibă în pază, şi să-l odihnească de-a pururi, spun cu glas scăzut.

— Nu! (Henric se cabrează – are părul plin de ierburi şi de paie – şi îmi urlă în faţă.) Nu! Nu de-a pururi! E băiatul meu! E moştenitorul meu! Am nevoie de el aici.

Este înspăimântător aşa, roşu la faţă, în furia lui neputincioasă, dar în clipa aceea văd unde l-a zgâriat husa de la taburet pe faţă, sfâşiindu-i pleoapa, aşa încât sângele şi lacrimile i se preling pe obraz, îl văd pe copilul deznădăjduit de la moartea fratelui lui, de la moartea mamă-sii, după nici un an. Îl văd pe Henric băieţelul, care până atunci fusese ferit de viaţă şi care acum se trezea că dă buzna peste el în odaia lui de copil, în lumea lui. Un copil căruia rar i se refuzase ceva şi care se trezea brusc că tot ce iubise îi era furat.

— O, Harry, spun, iar glasul mi-e plin de milă.

El se tânguie şi se azvârle în poala mea. Mă cuprinde pe după mijloc, de parcă ar

vrea să mă strivească.

— Nu pot…, spune. Nu pot…

— Ştiu.

Îmi vin în minte toate dăţile când a trebuit să vin la tânărul acesta să-i spun că i-a murit un fiu; iar acum are vârsta mea de atunci, şi iarăşi trebuie să-i spun că a pierdut un fiu.

— Băiatul meu!

Îl cuprind la fel de strâns cu braţele pe cât mă strânge şi el, îl leagăn şi începem să ne clătinăm amândoi, de parcă ar fi un copilaş imens, plângând în poala mamă-sii din pricina vreunei supărări copilăreşti.

— Era moştenitorul meu, se tânguie. Era moştenitorul meu. Era bucăţică ruptă din mine. Toată lumea zicea asta.

— Aşa este, spun duios.

— Era la fel de chipeş ca mine!

— Aşa este.

— Era ca şi cum eu n-aş fi murit niciodată…

— Ştiu.

Urmează un nou val de hohote, iar eu continui să-l ţin în braţe în timp ce plânge deznădăjduit. Mă uit la Jane pe deasupra umerilor lui care freamătă. E pur şi simplu înspăimântată. Se holbează la rege cum stă acolo, ghemuit pe podea, plângând ca un copil, de parcă ar fi un monstru ciudat, dintr-un basm care n-are nimic de-a face cu ea. Privirea îi alunecă spre uşă; îşi doreşte să fie foarte departe de aici.

— E un blestem, spune deodată Henric ridicându-se în şezut şi cercetându-mi chipul. (Are pleoapele umflate şi înroşite, faţa îi este pătată de plâns şi zgâriată, părul îi stă răsculat, iar toca zace azvârlită în foc.) Trebuie să existe un blestem împotriva mea. Altfel, de ce i-aş pierde pe toţi cei pe care îi iubesc? De-aş fi atât de nenorocit? Cum pot fi rege şi, în acelaşi timp, cel mai nefericit bărbat din lume?

Nici măcar acum, în timp ce acest tată îndurerat se agaţă de mâinile mele, nu spun nimic.

— Cu ce l-a supărat Bessie Blount pe Dumnezeu, de mă pedepseşte pe mine? mă întreabă Henric. Cu ce a greşit vreodată Richmond? De ce mi l-ar fi luat Dumnezeu, dacă nu sunt urmăriţi de un blestem?

— Era bolnav? întreb cu glas scăzut.

— Atât de repede, şopteşte Henric. Ştiam că nu se simte bine, dar nu era ceva grav. I l-am trimis pe doctorul meu, am făcut tot ce ar trebui să facă un tată… (Îşi recapătă răsuflarea după un mic hohot.) Nu am greşit cu nimic, spune el cu mai multă tărie. Nu se poate să fi fost ceva ce am făcut eu. Trebuie că a fost voia lui Dumnezeu să-mi fie luat băiatul. Trebuie să fi făcut Bessie ceva. Trebuie să existe vreun păcat.

Se întrerupe din vorbă, îmi ia mâna şi şi-o lipeşte de obrazul umflat, înroşit.

— Nu suport, spune el simplu. Nu-mi vine să cred. Spune-mi că nu-i adevărat.

Lacrimile îmi curg pe obraji. Clatin din cap, fără să spun nimic.

— Nu pot îndura s-o aud, spune Henric. Spune că nu-i adevărat.

— N-o pot tăgădui, spun eu cu tărie. Îmi pare rău. Îmi pare rău, Henric. Îmi pare nespus de rău. Dar s-a prăpădit.

Gura îi rămâne deschisă şi un fir de salivă i se prelinge pe bărbie. Ochii îi sunt roşii şi plini de lacrimi. Nu reuşeşte să scoată nici un sunet.

— Nu pot îndura, şopteşte. Cu mine cum rămâne?

Mă ridic de la podea, mă aşez pe taburet şi întind braţele către el, cum făceam când era un băieţel, în odaia celor mici de la palat. Se târăşte de-a buşilea până la mine, pune capul în poala mea şi se lasă în voia plânsului. Îi mângâi părul rărit şi îi şterg obrajii iritaţi cu mâneca din olandă a rochiei, şi îl las să plângă în vreme ce odaia capătă nuanţa aurie a apusului, iar apoi pe cea cenuşie a înserării. Jane Seymour şade ca o mică statuie în celălalt colţ al încăperii, prea îngrozită să se clintească.

*

Pe măsură ce întunericul se înteţeşte şi se lasă noaptea, hohotele regelui sunt înlocuite treptat de scâncete şi apoi de o zguduire, până când mi se pare că a adormit, dar în clipa aceea se mişcă din nou şi umerii îi tresar. Când vine vremea cinei, nu se clinteşte, iar Jane continuă să ţină priveghiul acesta straniu alături de mine, şi amândouă asistăm la sfâşierea lui sufletească. Apoi, când clopotele din oraş bat de vecernie, uşa se întredeschide şi în odaie intră Thomas Cromwell, care măsoară întreaga scenă cu o privire vicleană.

— O, exclamă Jane uşurată, se ridică în picioare şi flutură distrasă din mâini, ca pentru a-i arăta lordului secretar că regele a avut o cădere nervoasă din pricina durerii, iar lordul secretar ar face bine să preia controlul asupra situaţiei.

— Aţi vrea să mergeţi la cină, Luminăţia Voastră? o întreabă Cromwell, făcându-i o plecăciune. Le puteţi spune curtenilor că regele ia masa singur, la el în odaie.

Jane consimte cu un mic mieunat şi se strecoară afară din odaie, iar Cromwell se întoarce spre mine, cum stau cu regele în braţele mele, de parcă aş fi o problemă mai spinoasă.

— Contesă, îmi spune făcând plecăciunea.

Eu dau din cap, dar nu spun nimic. Parcă aş ţine în braţe un copil adormit, pe care nu vreau să-l trezesc.

— Să chem cămăraşii să-l ducă la culcare? mă întreabă.

— Şi pe doctorul lui, cu un soporific? îi sugerez în şoaptă.

Doctorul soseşte, iar regele înalţă capul şi bea ascultător licoarea. Ţine ochii închişi, ca şi cum n-ar suporta să vadă expresiile curioase, înţelegătoare sau, în cel mai rău caz, amuzate ale cămăraşilor care desfac aşternuturile, împung salteaua cu o sabie să îl protejeze împotriva asasinilor, încălzesc patul cu o tigaie cu cărbuni încinşi şi apoi rămân în picioare, la un capăt şi la celălalt, aşteptând să primească instrucţiuni.

— Băgaţi-l pe Maiestatea Sa în pat, spune Cromwell.

Tresar puţin auzind noua formulă de adresare. Acum, că regele este singurul cârmuitor al Angliei, iar papa nu mai este decât un vicar al Romei, a început să se pretindă la fel de bun ca un împărat. Lumea nu i se mai poate adresa cu „Luminăţia Voastră“, ca unui duce oarecare, deşi formula asta era îndeajuns de bună pentru tatăl lui, primul Tudor, şi pentru toţi ai mei. Acum are un titlu imperial: este „Maiestate“. Acum, nou dobândita lui maiestate este atât de doborâtă de durere, încât umilii lui supuşi trebuie să-l suie în pat şi le e prea frică să-l atingă.

Cămăraşii şovăie, neştiind cum să-l apuce.

— O, pentru numele lui Dumnezeu! răbufneşte Cromwell enervat.

E nevoie de şase oameni să-l ridice de la podea şi să-l bage în pat. Capul i se bălăbăne şi din ochii închişi îi curg lacrimi. Le poruncesc cămăraşilor să-i scoată cizmele de călărie frumos lucrate, iar Cromwell le spune să-i dea jos surtucul gros, aşa că îl culcăm pe jumătate îmbrăcat, ca pe un beţiv. Unul dintre cămăraşi o să doarmă pe jos, pe o saltea de paie; îi vedem cum dau cu banul să vadă cine e ghinionistul care va trebui să rămână. Nimeni nu vrea să stea cu el peste noapte, pentru că sforăie, pârţâie şi plânge. La uşă sunt doi străjeri.

— O să doarmă, spune Cromwell. Dar când o să se trezească, ce părere aveţi, Lady Margaret? Are inima frântă?

— Este o pierdere cumplită, admit. Să pierzi un copil este întotdeauna cumplit, dar să pierzi unul care a depăşit bolile copilăriei şi care avea tot viitorul înainte…

— Să pierzi un moştenitor, remarcă Cromwell.

Nu spun nimic. N-am de gând să împărtăşesc vreo părere despre moştenitorul regelui.

Cromwell încuviinţează din cap.

— Dar din punctul vostru de vedere, e mai bine că s-a întâmplat aşa?

Întrebarea este atât de lipsită de inimă, încât şovăi şi mă uit la el, ca şi cum n-aş fi sigură că l-am auzit bine.

— În felul ăsta, Lady Maria rămâne unica moştenitoare, îmi atrage atenţia. Sau Domnia Voastră îi spuneţi „prinţesă“?

— Nu vorbesc deloc despre ea. Şi îi spun Lady Maria. Am semnat jurământul şi ştiu că aţi ratificat un act al Parlamentului potrivit căruia regele îşi va alege singur moştenitorul.

*

Poruncesc să mi se aducă de mâncare în iatacul meu. Nu suport să mă alătur curţii care vuieşte de flecăreală însufleţită şi de speculaţii. Montague intră cu fructe şi cu bomboane, îşi toarnă un pahar de vin şi se aşază în faţa mea.

— A avut o cădere nervoasă? mă întreabă pe un ton indiferent.

— Da.

— La fel a fost şi când a pierdut copilul Boleyn, spune. A plâns şi a urlat, şi după aia n-a mai vorbit. Pe urmă, când a uitat de plâns, a tăgăduit că s-ar fi întâmplat vreodată. Şi am înmormântat pruncul în taină.

— Este o pierdere cumplită pentru el, observ. Zicea că urma să-l declare pe Fitzroy moştenitorul lui.

— Iar acum a rămas fără nici un moştenitor de sex bărbătesc, întocmai cum a prezis blestemul.

— Nu ştiu, spun.

*

Dimineaţa, regele este roşu la faţă şi posac. Are ochii roşii şi umflaţi şi chipul mohorât. Mă ignoră cu desăvârşire. Ca şi cum n-aş fi acolo la micul dejun şi n-aş fi fost acolo nici aseară. Mănâncă enorm de mult, punând iar şi iar să-i mai aducă friptură, bere, nişte vin, nişte pâine proaspăt coaptă, nişte plăcinte, de parcă ar vrea să înghită lumea cu totul. Iar după aceea se duce iarăşi la el în capelă. Eu stau cu regina şi cu doamnele ei în odăile noastre luminoase, care dau spre strada mare, şi în felul acesta îi vedem pe solii în livreaua casei de Norfolk venind şi plecând, însă moartea tânărului duce nu este anunţată la curte şi nimeni nu ştie dacă ar trebui să poarte doliu sau nu.

Vreme de trei zile, stăm la Sittingbourne şi regele încă n-a zis un cuvânt despre Fitzroy, deşi tot mai multă lume a aflat că e mort. În cea de-a patra zi, curtea pleacă mai departe, spre Dover, dar tot n-a anunţat nimeni că ducele a murit, iar curtea nu a arborat doliul, şi încă n-au fost organizate funeraliile.

E ca şi cum totul ar fi suspendat în timp, îngheţat ca o cascadă iarna, cu apa care curge într-o clipă şi încremeneşte în tăcere în clipa următoare. Regele nu spune nimic; curtea ştie tot, dar e liniştită şi supusă, de parcă nu ar avea habar ce se petrece. Fitzroy nu vine călare să ne întâlnească la Londra; n-o să mai călărească niciodată, şi cu toate astea, toţi trebuie să ne prefacem că îl aşteptăm să sosească.

— E o nebunie, îmi spune Montague.

— Nu ştiu ce ar trebui să fac, i se plânge regina fratelui ei. Pe mine chiar nu mă priveşte câtuşi de puţin. Am comandat o rochie de doliu. Dar nu ştiu dacă trebuie să mă îmbrac cu ea.

— Howard trebuie să vorbească, decretează Thomas Seymour. Fitzroy era ginerele lui. Nu avem nici unul vreun motiv să-i organizăm bastardului o înmormântare cuviincioasă. Nu avem nici unul motiv să-i cerem regelui explicaţii.

Thomas Howard urcă lângă tron în timp ce Henric stă în sala de primiri înainte de cină şi întreabă – pe un ton atât de scăzut, încât nu-l aud decât cei aflaţi în imediata lui apropiere – dacă i se îngăduie să plece acasă să-şi înmormânteze ginerele.

Are grijă să nu pomenească numele lui Fitzroy. Regele îi face semn să se apropie şi îi şopteşte ceva la ureche, după care se întoarce şi îi face semn să plece. Thomas Howard părăseşte curtea fără să spună nimănui o vorbă şi se duce acasă, în Norfolk. Mai târziu, auzim că şi-a înmormântat ginerele şi, odată cu el, şi speranţele renăscute, la Mănăstirea Thetford, într-un sicriu simplu din lemn, cu o slujbă secretă la care au participat doar doi oameni.

— De ce? mă întreabă Montague. De ce se ţine totul secret?

— Pentru că Henric nu suportă ideea de a mai pierde un fiu, spun. Şi pentru că a pus curtea cu botul pe labe, iar noi suntem atât de neghiobi încât, dacă el nu vrea să se gândească la ceva, atunci nici unul dintre noi n-o spune. Dacă el îşi pierde fiul şi nu îndură tristeţea, atunci băiatul este îngropat departe de ochii lumii. Şi data viitoare când va vrea să facă ceva care e complet greşit, o să ne trezim că a devenit şi mai puternic. Poate tăgădui adevărul şi nimeni nu îndrăzneşte să-l contrazică.

Conacul Bisham, comitatul Berkshire, iulie 1536

Stau la mine acasă cât timp curtea e plecată în procesiune. Mă plimb pe ogoarele mele şi privesc cum se aureşte grâul. Ies împreună cu secerătorii în ziua în care începe strânsul recoltei şi îi urmăresc în timp ce înaintează umăr la umăr, de-a lungul ogorului, secerând spicele unduitoare în timp ce iepurii de câmp şi cei de casă ţâşnesc dinaintea lor, iar băieţii îi fugăresc cu terieri.

În urma bărbaţilor vin femeile, cu braţele încărcate de snopi pe care îi leagă dintr-o mişcare îndelung exersată, cu fustele în brâu, aşa încât să nu le încurce la mers, şi cu mânecile suflecate care le dezvelesc braţele arse de soare. Multe cară câte un prunc în cârcă, majoritatea au vreo doi copilaşi care vin din urmă, împreună cu bătrânii, adunând spicele de grâu căzute, ca nimic să nu se irosească.

Simt bucuria nebună a unui avar care se uită cum se umple vistieria cu aur. Prefer să am o recoltă bună, decât toată foiţa de aur pe care aş putea s-o fur dintr-o mănăstire. Stau pe cal şi mă uit la arendaşi cum muncesc, şi zâmbesc când mă strigă

să-mi spună că e un an bun pentru noi toţi.

Mă întorc la conac. Observ un cal străin în grajd şi un bărbat care bea o bere în uşa bucătăriei. Ridică privirea când mă vede intrând în curte şi îşi scoate pălăria – e o tichie ciudată, italienească, bănuiesc. Descalec şi îl aştept să vină spre mine.

— Am un mesaj de la fiul vostru, contesă. E bine, sănătos, şi vă transmite salutări.

— Mă bucur să primesc veşti de la el, spun, ascunzându-mi neliniştea.

Cu toţii aşteptăm – de luni întregi – ca Reginald să-şi încheie raportul privind pretenţia regelui de a fi capul suprem al Bisericii Angliei. A promis că lucrarea va fi gata în curând şi că va veni în sprijinul părerilor regelui. Cum o să iasă din labirintul care i-a adus sfârşitul lui Thomas More, cum o să evite capcana în care s-a prins John Fisher, nu ştiu. Dar nu e nimeni în toată creştinătatea mai citit decât fiul meu Reginald. Dacă există vreun precedent pentru un rege ca al nostru în îndelungata istorie a Bisericii, o să-l găsească, şi poate găseşte şi o cale de a o repune în drepturi pe prinţesa Maria.

— O s-o citesc şi o să-i scriu un răspuns, îl anunţ.

El face o plecăciune.

— Mâine o să plec să i-l duc, spune.

— Vechilul o să-ţi găsească un pat şi ceva de mâncare în seara asta.

Intru în grădina interioară, mă aşez pe băncuţa de sub trandafiri şi rup pecetea de pe scrisoarea de la Reginald.

E la Veneţia. Las scrisoarea pe genunchi, închid ochii şi încerc să mi-l închipui pe fiul meu într-un oraş splendid, plin de lux şi de frumuseţe, în care uşile caselor se deschid deasupra apei care clipoceşte, iar el trebuie să ia o gondolă ca să ajungă la marea bibliotecă, unde este un cărturar apreciat.

Îmi scrie că este bolnav şi că se gândeşte la moarte. Nu simte părere de rău, ci e împăcat.

Mi-am terminat raportul şi i l-am trimis regelui sub forma unei scrisori lungi. Nu este destinat publicării. Este părerea pe care mi-a cerut-o. Este tăios şi plin de afecţiune. Cărturarul din el va accepta tăria argumentaţiei, teologul va înţelege istoria. Neghiobul şi hedonistul din el vor fi şocaţi că îi spun şi într-un fel, şi într-altul, dar chiar cred că moartea concubinei lui îi dă ocazia de a se întoarce în sânul Bisericii, ceea ce trebuie să facă, dacă vrea să-şi mântuiască sufletul. Eu sunt profetul lui, la fel ca cel pe care Dumnezeu i l-a trimis lui David. Dacă mă poate asculta, are o şansă să fie mântuit.

L-am sfătuit să le înainteze raportul celor mai luminaţi cărturari ai lui, ca ei să-i facă un rezumat. Este o scrisoare lungă şi ştiu că n-o să aibă răbdare s-o citească pe toată! Dar în Anglia sunt oameni care o să-l citească şi o să facă abstracţie de cuvintele tari, pentru a auzi adevărul. Îmi pot răspunde şi poate că o să-l rescriu. Nu este o declaraţie

destinată publicării, la care să reflecteze toată lumea, ci un document ce trebuie discutat de către învăţaţi.

Sunt bolnav, dar nu mă voi opri. Unii s-ar bucura să mă ştie mort, şi sunt zile în care m-aş bucura să îmi dorm somnul de veci. Îmi amintesc, şi nădăjduiesc că şi Domnia Ta îţi aminteşti, că atunci când eram doar un băieţel m-ai pus cu totul în slujba lui Dumnezeu şi ai plecat de lângă mine, lăsându-mă în mâinile Domnului. Nu-ţi face griji pentru mine acum: sunt tot în mâinile Lui, unde m-ai lăsat.

Fiul tău iubitor şi supus,

Reginald

Ţin scrisoarea lipită de obraz de parcă aş vrea să simt mirosul de tămâie şi de ceară de lumânare din apartamentul în care a scris-o. Sărut iscălitura, în caz că a sărutat-o şi el înainte s-o sigileze şi să mi-o trimită. Chiar cred că l-am pierdut, dacă a renunţat la viaţă şi tânjeşte să moară. Singurul lucru pe care l-aş fi putut face să-l înţeleagă, dacă l-aş fi păstrat lângă mine, este să nu te saturi niciodată de viaţă, ci să ţii cu dinţii de ea. Viaţa: aproape cu orice preţ. Eu nu m-am pregătit niciodată de moarte, nici măcar când eram gata să nasc, şi n-aş fi pus niciodată capul pe butuc. Cred că n-ar fi trebuit niciodată să-l las cu fraţii certozini, chiar dacă sunt nişte oameni de treabă, iar eu eram săracă şi fără nici o altă posibilitate de a-i pune ceva pe masă. Ar fi trebuit să cerşesc pe marginea drumului, cu fiul meu în braţe, mai degrabă decât să-l dau de lângă mine. N-ar fi trebuit să-l las să devină un bărbat care se vede în mâinile Domnului şi care se roagă să ajungă în rai.

L-am pierdut când l-am lăsat la mănăstire. L-am pierdut când l-am trimis la Oxford. L-am pierdut când l-am trimis la Padova, iar acum înţeleg adevărata dimensiune şi ireversibilitate a pierderii mele. Cândva, am fost măritată cu un om bun, am avut patru băieţi chipeşi, iar acum sunt o femeie bătrână, o văduvă care nu mai are decât doi fii în Anglia, iar Reginald, cel mai sclipitor dintre ei şi cel care avea cea mai mare nevoie de mine, este departe, departe de mine, şi se visează mort.

Ţin scrisoarea lui la piept şi plâng pentru fiul meu care s-a săturat de viaţă, şi apoi încep să mă gândesc. Recitesc scrisoarea şi mă întreb ce vrea să spună prin „cuvinte tari“, ce vrea să spună prin faptul că este un profet pentru rege. Sper din tot sufletul că n-a scris nimic care să-i stârnească regelui suspiciunea, la care este oricum predispus, sau care să-i trezească furia neodihnită.

Palatul Westminster, Londra, octombrie 1536

Curtea se întoarce la Londra şi, de îndată ce regele ajunge în odăi, sunt chemată în iatacul lui. Bineînţeles, sper că îmi va spune să mă ocup de menajul prinţesei, aşa că ies în fugă din odăile mele, traversez curtea, intru pe o uşiţă, urc scările şi trec prin sala cea mare, până când ajung la odăile regelui, în furnicarul care este Palatul Westminster.

Traversez sala de primiri înţesată, cu un mic surâs plin de speranţă pe chip. Vor trebui să aştepte, căci eu am fost chemată. Sigur o să mă desemneze să o slujesc pe prinţesă, iar eu o s-o pot îndruma înapoi spre redobândirea titlului şi a rangului care i se cuvin.

Cei care aşteaptă să fie primiţi la rege sunt mai mulţi ca niciodată, şi cei mai mulţi ţin în mâini un set de planuri sau o hartă. Mănăstirile şi bisericile Angliei sunt parcelate, una câte una, şi toţi vor câte o bucată.

Dar sunt şi alţii, care par stingheri. Recunosc un prieten vechi de-al lui bărbatu-meu, un orăşean din Hull, şi îi fac semn din cap când trec prin dreptul lui.

— Vă primeşte regele? mă întreabă iute.

— Acum intru la el, spun.

— Întrebaţi-l, vă rog, dacă mă poate primi, spune omul. Suntem înspăimântaţi de moarte la Hull.

— O să-i spun, dacă pot, zic. Ce s-a întâmplat?

— Oamenii nu suportă să li se ia bisericile, spune în grabă, cu un ochi la uşa care dă spre iatac. Refuză să accepte aşa ceva. Când o mănăstire este dărâmată, tot oraşul este tâlhărit. Nu putem stăpâni oraşele. Cetăţenii se răzvrătesc. În nord s-au răsculat toţi şi zic că o să apere mănăstirile şi o să-i dea afară pe inspectorii care vin să le închidă.

— Trebuie să-i spui lordului Cromwell, e opera lui.

— Ştie. Dar nu-l previne pe rege. Nu înţelege în ce pericol suntem. Vă spun, nu are cum să apere nordul de popor, dacă îşi strâng toţi forţele.

— Ca să apere Biserica? întreb tărăgănând cuvintele.

El încuviinţează din cap.

— Spun că a fost prezis totul. Şi vorbesc în numele prinţesei.

Unul dintre cămăraşii regelui deschide uşa iatacului regal şi îmi face semn din cap. Mă despart de orăşean fără să-i spun nimic şi intru.

E răcoare şi întuneric în odaia ale cărei obloane sunt trase, nelăsând să se vadă cenuşiul după-amiezei de toamnă, iar focul e făcut în cămin, dar nu e încă aprins. Regele şede la o masă întinsă, lustruită cu negru, afundat într-un jilţ mare, sculptat. E încruntat. Masa e plină ochi cu hârtii, iar un secretar aşteaptă la celălalt capăt, cu peniţa în aer, ca şi cum regele ar fi dictat o scrisoare şi s-ar fi întrerupt când gărzile au bătut la uşă şi au deschis-o. Lordul Cromwell stă în picioare într-o parte şi îmi face politicos o plecăciune când intru.

Adulmec pericolul, aşa cum un cal simte sub copite scândurile şubrede ale unui pod putred. Îmi mut privirea de la chipul plecat al lui Cromwell la secretarul şovăitor, şi parcă pozăm cu toţii pentru un portret realizat de pictorul curţii, maestrul Holbein. Titlul tabloului ar fi *Judecata*.

Ridic capul şi înaintez spre masă, gata să înfrunt privirea întunecată a celui mai puternic bărbat al creştinătăţii. Nu mă tem. Refuz să mă tem. Sunt o Plantagenet. Mirosul pericolului mi-e la fel de cunoscut precum mirosul greu de sânge proaspăt, mirosul iute de otravă pentru şobolani. L-am simţit în odaia mea de copil; e mirosul copilăriei mele, al întregii mele vieţi.

— Maiestatea Voastră.

Mă ridic după ce am executat reverenţa, cu mâinile împreunate în faţă, cu chipul senin.

Mă priveşte în ochi şi îmi aruncă o căutătură cruntă, goală. Păstrăm tăcerea în vreme ce simt gust de fiere în gură. O înghit. Vorbeşte primul.

— Ştiţi ce este asta, spune el pe un ton grosolan, împingând spre mine un manuscris legat.

Fac un pas în faţă şi, când lordul Cromwell îmi face semn din cap, îl iau. Nu-mi tremură mâinile.

Văd că titlul e în latină.

— E scrisoarea de la fiul meu? întreb.

Glasul nu-mi şovăie.

Lordul Cromwell dă din cap.

— Ştiţi cum a intitulat-o? se răsteşte Henric.

Clatin din cap.

— *Pro ecclesiasticae unitatis defensione*, citeşte Henric cu glas tare. Ştii ce înseamnă?

Mă uit lung la el.

— Maiestatea Voastră, ştiţi bine că da. Pe vremuri, eu v-am învăţat latină.

Aproape că-şi pierde echilibrul, ca şi cum i-aş fi amintit de băieţelul care a fost odată. Şovăie numai o clipă, apoi îşi recapătă prestanţa.

— „Întru apărarea unităţii Bisericii“, spune. Dar sunt eu apărătorul credinţei sau nu?

Constat că pot să-i zâmbesc. Buzele nu-mi tremură.

— Bineînţeles că sunteţi.

— Şi capul suprem al bisericii Angliei?

— Fireşte.

— Atunci fiul vostru nu se face oare vinovat de lezmajestate, de trădare, când îmi tăgăduieşte dreptul de a-mi cârmui Biserica şi de a o apăra? Însuşi titlul acestei scrisori

este un act de trădare în sine!

— Nu am văzut scrisoarea lui, spun.

— I-a scris, îi spune lordul Cromwell regelui în şoaptă.

— E fiul meu, bineînţeles că-mi scrie, îi răspund regelui, ignorându-l pe Cromwell. Şi mi-a spus că v-a scris o scrisoare. Nu un raport, nu o carte, nimic care urmează a fi publicat, nimic cu un titlu. Mi-a spus că i-aţi cerut părerea în legătură cu anumite chestiuni, iar el vi s-a supus, a studiat, s-a consultat şi a scris părerea lui.

— Este o părere ce incită la trădare de ţară, spune sec regele. E mai rău decât Thomas More, cu mult mai rău. Thomas More n-ar fi trebuit să moară pentru ce a spus, şi el n-a spus nimic de felul ăsta. More ar trebui să fie azi în viaţă – cel mai bun sfetnic pe care l-am avut –, iar fiul vostru ar fi trebuit decapitat în locul lui.

Înghit în sec.

— Reginald n-ar fi trebuit să scrie nimic care trimitea măcar la ideea de trădare de ţară, spun încet. Trebuie să vă cer iertare în numele lui, dacă a făcut-o. N-am avut habar ce studia. A fost cărturarul vostru vreme de mulţi ani, a muncit la ordinele voastre.

— El spune ce gândiţi cu toţii! (Henric se ridică din jilţ şi se apleacă spre mine. Ochii mici îi scapără de furie.) Îndrăzniţi să negaţi? Să mi-o spuneţi în faţă?

— Nu ştiu ce spune, repet. Dar nimeni din familia mea din Anglia nu spune, nu gândeşte şi nici nu visează vreun cuvânt de trădare de ţară. Vă suntem credincioşi. (Mă întorc spre Cromwell.) Am depus jurământul fără să pregetăm, spun. Aţi închis Mănăstirea Bisham, propria mea ctitorie, iar eu nu m-am plâns, nici măcar atunci când aţi numit un stareţ ales de Domnia Voastră şi i-aţi dat afară pe stareţul Richard şi pe preoţi şi aţi golit capela. I-aţi luat bijuteriile lui Lady Maria de pe lista pe care v-am întocmit-o, iar când aţi închis-o, m-am supus voinţei voastre şi nu i-am scris niciodată. Montague vă este slujitor şi un prieten credincios, Geoffrey vă slujeşte din Parlament. Vă suntem rude, rude credincioase, şi n-am făcut niciodată nimic împotriva voastră.

Regele plesneşte deodată tăblia mesei, iar zgomotul aduce cu un foc de pistol.

— Nu suport! urlă.

Eu nu tresar. Rămân complet nemişcată. Mă întorc spre el şi îi înfrunt privirea, aşa cum înfruntă paznicul Turnului fiarele sălbatice. Thomas More mi-a spus cândva: fie el leu sau rege, nu-ţi arăta niciodată frica; altfel, eşti mort.

Regele se apleacă şi îmi zbiară în faţă:

— Peste tot unde mă întorc sunt oameni care uneltesc împotriva mea, care şuşotesc, scriu… (Împinge manuscrisul lui Reginald pe podea, cu o mişcare furioasă.) Nimeni nu se gândeşte la ce fac pentru ţară, nimeni nu se gândeşte cât sufăr ca să duc ţara mai departe, să-i scot din întuneric la lumină, să-l slujesc pe Dumnezeu deşi toată lumea din jurul meu, fără excepţie… (Se năpusteşte brusc asupra lui Cromwell.) Ce

face lumea în Lincoln? Ce fac în Yorkshire? Ce zic împotriva mea? De ce nu le închizi gura? De ce cutreieră străzile din Hull? Şi de ce i-ai îngăduit lui Pole să scrie chestia asta? urlă. Cum de-ai putut fi atât de neghiob?

Cromwell clatină din cap de parcă s-ar minuna şi el de propria-i prostie. Şi, dat fiind că el trage ponoasele pentru veştile proaste, se apucă imediat să le îndulcească. Cu un minut mai devreme, era acuzatorul meu; acum suntem amândoi acuzaţi, iar ofensa încetează numaidecât să fie foarte gravă. Îl văd cum se răsuceşte, ca un dansator dintr-o feerie, apucând-o în direcţia opusă.

— Ducele de Norfolk o să înăbuşe revolta din nord, spune el pe un ton liniştitor. Sunt doar câţiva ţărani care strigă după pâine, nu e nimic grav. Cât despre manuscrisul acesta venit din partea cărturarului vostru, Reginald Pole… el nu înseamnă nimic. Nu e decât o scrisoare personală. E doar opinia unui singur om. Dacă Maiestatea Voastră doreşte să o respingă, cum ar putea sta în picioare? Înţelegerea voastră este din naştere mai mare decât a lui. Cine ar citi-o măcar dacă Maiestatea Voastră ar dezminţi-o? Cui îi pasă ce crede Reginald Pole?

Henric se repede la fereastră şi se uită afară, la amurgul blând. Bufniţele care sălăşluiesc prin podurile acestei clădiri vechi ţipă şi, în timp ce Henric priveşte pe fereastră, o strigă mare şi albă trece în linişte pe deasupra, fluturând fără zgomot din aripile rotunjite. Clopotele bat peste tot prin oraşul cel mare. Preţ de câteva clipe mă întreb ce s-ar întâmpla cu regele acesta dacă clopotele ar începe să bată de-a-ndoaselea iar poporul ar auzi semnalul prin care e chemat să se răscoale împotriva lui.

— O să-i scrieţi fiului vostru, se răsteşte Henric, fără să întoarcă privirea. Şi o să-i spuneţi să vină în Anglia să dea ochii cu mine, ca un bărbat adevărat. O să-l dezmoşteniţi. O să-i spuneţi că nu-l mai recunoaşteţi drept fiul vostru pentru că îl critică pe regele vostru. Nu tolerez loialităţi împărţite. Ori mă slujiţi pe mine, ori sunteţi mama lui. Aveţi de ales.

— Sunteţi regele meu, spun simplu. V-aţi născut să fiţi rege, aţi fost întotdeauna regele meu. Nu pot tăgădui niciodată asta. Maiestatea Voastră trebuie să judecaţi ce e mai bine pentru întreg regatul şi pentru mine, umila şi iubitoarea voastră slujitoare.

Se întoarce şi se uită la mine şi, dintr-odată, pare că furia i-a trecut cu totul. Zâmbeşte de parcă aş fi spus ceva care are logică deplină din punctul lui de vedere.

— M-am născut să fiu rege, spune încet. Este voia lui Dumnezeu. Să spui orice altceva înseamnă să îl desfizi pe Dumnezeu. Aşa să-i spuneţi fiului vostru.

Încuviinţez din cap.

— Dumnezeu l-a dat pe Arthur la o parte ca să mă facă pe mine rege, îmi reaminteşte, aproape cu sfială. Nu-i aşa? Aţi văzut când a făcut-o. Aţi fost martoră.

Nu arăt în nici un fel cât mă costă să-i vorbesc despre moartea lui Arthur fratelui

lui mai mic.

— Dumnezeu Însuşi v-a urcat pe tron, consimt.

— Cea mai bună alegere, decretează el.

Încuviinţez cu o înclinare a capului.

Regele oftează ca şi cum se poate simţi în sfârşit împăcat.

Îi arunc o privire lui Cromwell; pare că audienţa s-a încheiat. El îmi face semn din cap. E uşor palid. Cred că uneori Cromwell trebuie să sape adânc să găsească suficient curaj să înfrunte pe monstrul acesta, pe care l-a creat cu mâna lui.

Execut reverenţa şi dau să mă răsucesc pe călcâie şi s-o apuc spre uşă, când un mic gest de avertizare din partea secretarului tăcut din capul mesei îmi reaminteşte că nu mai avem voie să-i întoarcem spatele regelui. Este atât de important, încât trebuie să ne retragem din prezenţa lui mergând cu spatele.

Fac parte din vechea familie regală a Angliei. Tatăl meu a avut fraţi doi regi. Preţ de o clipă, doar o clipă, îmi spun că o să arăt ca o neghioabă arătându-i un respect exagerat acestui tiran gras, care stă cu spatele întors la mine, care nici măcar nu vede omagiul pe care mi se porunceşte să i-l aduc. Apoi îmi spun că neghiob e doar cel care nu reuşeşte să supravieţuiască în aceste vremuri primejdioase, şi îi adresez lui Thomas Cromwell un zâmbet care spune – măcar de-ar fi dispus să-l descifreze – „cât de jos o să ne coborâm noi doi, ca să ne păstrăm capul pe umeri?“. Apoi execut din nou reverenţa, fac şase paşi cu spatele, fac iarăşi o reverenţă, pipăi orbeşte în spatele meu în căutarea clanţei şi mă strecor afară din odaie.

*

Montague vine la mine în odaie noaptea târziu, după vecernie.

— Ce ţi-a spus? întreabă. (Părul îi stă sculat pe cap, de parcă şi-ar fi trecut degetele prin el de disperare. I-l netezesc şi îi îndrept toca. Se smuceşte de sub atingerea mea.) M-a călcat în picioare. Puţin a lipsit ca scrisoarea asta a lui Reginald să ne distrugă. Nu cred că o să i-o ierte vreodată. Nu suportă criticile. A ţipat la mine.

— Mie mi-a spus că trebuie să-l dezmoştenesc pe Reginald, recunosc eu. Nu l-am văzut niciodată atât de furios.

— A băgat spaima în Cromwell, spune Montague. Am văzut cum îi tremurau mâinile. Noroc că stăteam în genunchi. Altfel, jur că mi s-ar fi tăiat picioarele. Nu a fost chip să-i facă cineva pe plac la cină. Regina i-a cerut un favor pentru cineva, iar el i-a reproşat că nu are îndeajuns de multă mărinimie pentru el, ca s-o risipească pe alţii. De faţă cu toată lumea! Am crezut că o să plângă de faţă cu toţi curtenii. Apoi, după cină, m-a luat deoparte şi şi-a ieşit din minţi.

— Regina este înspăimântată de el, remarc. Regina Caterina nu se temea; nici

măcar Anne. Nu are cum să-l controleze.

— Ce o să facem? întreabă Montague. Dumnezeu ştie că nu-l putem controla. Ce-a fost în mintea lui Reginald de ne-a expus în felul ăsta?

— N-a avut încotro! îl apăr eu. Fie scria aia, fie pagini întregi pline de minciuni. Regele i-a poruncit să-şi dea cu părerea. Trebuia să spună ce gândeşte.

— L-a făcut pe rege tiran şi fiară nesătulă! ridică Montague tonul, apoi îşi aminteşte că şi numai vorbele astea singure reprezintă un act de trădare şi îşi acoperă gura cu palma.

— Va trebui să-l renegăm, spun eu pe un ton nefericit. Ştiu că n-o să avem încotro.

Montague se azvârle într-un jilţ şi îşi trece degetele prin păr.

— Nu-şi dă seama cum e viaţa în Anglia în ziua de azi?

— Ştie foarte bine. Probabil că nimeni nu ştie mai bine ca el. Îl avertizează pe rege că, dacă stăruie să distrugă mănăstirile, poporul o să se răscoale împotriva lui, iar împăratul o să ne ocrotească. Poporul s-a răzvrătit deja.

— La Horncastle, norodul l-a atacat pe cancelarul episcopului, îmi spune Montague în şoaptă. Se aprind focuri de semnalizare tocmai până în Yorkshire. Dar Reginald a luat atitudine împotriva regelui prea curând. Scrisoarea lui constituie un act de trădare.

— Nu văd ce altceva putea scrie, spun. Regele i-a cerut părerea. El i-a oferit-o. Spune că prinţesa trebuie să-şi recapete titlul şi că papa trebuie să fie conducătorul Bisericii. Tu ai fi spus altceva?

— Da! Dumnezeule mare, eu nu i-aş spune niciodată adevărul acestui rege!

— Dar dacă ai fi departe şi ţi s-ar porunci să scrii opinia ta sinceră?

Montague se ridică din jilţ şi îngenunchează lângă mine, ca să-mi poată şopti la ureche.

— Mamă, el e departe; dar noi nu suntem. Mă tem pentru Domnia Ta, şi pentru mine, şi pentru fiul meu Harry, pentru toţi copiii mei, şi pentru toţi ai noştri. Nu contează că Reginald are dreptate. Ştiu că are! Nu contează că majoritatea englezilor ar fi de acord cu el – aproape toţi seniorii ar fi de acord cu el. Nu doar norodul mărşăluieşte pe străzi în Lincolnshire. Îi iau cu ei şi pe boiernaşi şi le cer seniorilor să ia atitudine în numele lor. În fiecare zi mă caută cineva, sau îmi trimite solie, sau mă întreabă ce avem de gând să facem. Însă spunând acest adevăr ne-a pus pe toţi într-un pericol îngrozitor. Regele nu mai este un cărturar chibzuit, nu mai este un fiu cucernic al Bisericii. A devenit imposibil de controlat de către dascălii lui, de către preoţi, poate chiar şi de către el însuşi. Nu are nici un rost să-i oferi regelui o părere sinceră; nu vrea decât laude. Nu suportă nici cea mai mică critică. Este necruţător cu cei care îl vorbesc de rău. Zilele astea îţi semnezi singur condamnarea la moarte dacă rosteşti adevărul. Reginald este departe şi îi dă mâna să ia atitudine, dar noi suntem aici; ne

riscă vieţile.

Rămân tăcută câteva clipe.

— Ştiu, spun. Nu cred că putea proceda altfel; trebuia să ia atitudine. Dar sunt conştientă că ne-a pus în pericol.

— Şi pe Geoffrey, spune Montague. Gândeşte-te la scumpul dumitale Geoffrey. Scrisoarea lui Reginald ne-a primejduit tuturor vieţile.

— Ce putem face să ne punem la adăpost?

— Nu avem ce. Suntem familia regală, fie că o proclamăm public – cum face Reginald – fie că nu. Şi singurul lucru pe care îl putem face este să ne distanţăm de Reginald. Singurul lucru pe care îl putem spune este că nu vorbeşte în numele nostru, că ne dezicem de spusele lui, că îl îndemnăm să tacă. Şi îl putem implora să nu publice, iar Domnia Ta îi poţi porunci să nu se ducă la Roma.

— Dar dacă publică scrisoarea? Dacă se duce la Roma şi îl convinge pe papă să publice decizia de excomunicare şi să comande o cruciadă împotriva Angliei?

Montague îşi ia capul în palme.

— Atunci sunt pregătit, spune foarte încet. Când o să ne cotropească împăratul, o să adun arendaşii şi o să ne răsculăm alături de popor, o să apărăm Biserica, o să-l dăm jos pe rege şi o s-o punem pe prinţesă pe tronul care i se cuvine.

— Noi o s-o facem? întreb, de parcă n-aş şti că răspunsul este da.

— Trebuie, spune sumbru Montague. (Apoi se uită în sus la mine şi îmi văd propria frică oglindită în ochii lui.) Dar mi-e frică, recunoaşte el cu sinceritate.

*

Şi Montague, şi eu îi scriem lui Reginald. Îi scrie şi Geoffrey şi le trimitem scrisorile solilor lui Thomas Cromwell, aşa încât să vadă cât de vehement îl condamnăm pe Reginald pentru prostia lui, pentru felul în care a abuzat de poziţia sa ca învăţat al regelui, şi cât de limpede îi cerem să retracteze tot ce a spus.

Alege altă cale şi slujeşte-ţi stăpânul după cum îţi iaste datoria, de nu voieşti să îţi tulburi mama.

Las scrisoarea nesigilată, dar sărut iscălitura şi sper că el va şti. N-o să retracteze un cuvânt din ce-a scris, şi ştiu că nu a scris decât adevărul. O să ştie că n-aş vrea să tăgăduiască adevărul. Dar nu se poate întoarce niciodată în Anglia cât trăieşte regele, iar eu nu-l pot vedea. Având în vedere vârsta mea venerabilă, poate că n-o să-l mai văd niciodată. Singurul fel în care familia mea se va mai putea strânge vreodată laolaltă va fi ca Reginald să vină cu o armată din Spania, să mobilizeze norodul, să repună în drepturi Biserica şi s-o urce pe tron pe prinţesă.

— Dar-ar Dumnezeu! şoptesc, apoi îi duc scrisoarea mea lui Thomas Cromwell, ca iscoadele lui s-o cerceteze în căutarea unui cod secret prin care uneltim.

Marele om, lordul secret şi viceregentul Bisericii, mă invită în iatacul lui, unde trei bărbaţi stau aplecaţi deasupra unor scrisori şi a unor catastife. Toate treburile lumii se învârt în jurul lui Thomas Cromwell, aşa cum se învârteau şi în jurul fostului său stăpân, Thomas Wolsey. El se îngrijeşte de tot.

— Regele cere ca fiul vostru să vină la curte şi să îşi explice scrisoarea, îmi spune el.

Cu colţul ochiului, văd cum unul dintre secretari se întrerupe din scris şi rămâne cu peniţa în aer, aşteptând să noteze răspunsul meu.

— Mă rog să vină, spun. Eu, ca mamă, îi voi spune că ar trebui să vină. Ar trebui să îi arate toată supunerea Maiestăţii Sale, aşa cum facem toţi, aşa cum a fost educat să facă.

— Maiestatea Sa nu mai este furios pe vărul său Reginald, spune Cromwell pe un ton blând. Vrea să înţeleagă argumentele, vrea ca Reginald să discute cu învăţaţii şi să se pună toţi de acord.

— Ce idee excelentă! (Îl privesc drept în faţă.) Îi voi spune lui Reginald să vină numaidecât. Voi adăuga un rând la scrisoarea mea.

Cromwell, marele fariseu, marele eretic, codoşul stăpânului lui, înclină din cap ca şi cum ar fi impresionat de loialitatea mea, iar eu, la fel de netrebnică precum el, îi răspund întocmai.

L’Erber, Londra, octombrie 1536

Montague vine dis-de-dimineaţă acasă la mine să mă vadă, în vreme ce curtea asistă la liturghie. Intră la mine în capelă şi îngenunchează lângă mine pe dalele de piatră, în vreme ce preotul, pe jumătate ascuns de catapeteasmă, cu spatele întors la noi, săvârşeşte tainele liturghiei şi ne dă binecuvântarea lui Dumnezeu mie şi servitorilor mei, care stau îngenuncheaţi în tăcere.

Undeva în spate, neatinsă şi necitită, se află Biblia pe care regele a rânduit-o să fie pusă în toate bisericile. Toţi ai casei cred că Dumnezeu îi vorbeşte în latină Bisericii Lui. Engleza este limba de zi cu zi a muritorilor de rând, care se vorbeşte la piaţă sau la groapa de gunoi. Cum poate să se scrie cuvântul lui Dumnezeu în limba oieritului şi a banilor? Dumnezeu este Cuvântul, El este papa, preotul, pâinea şi vinul, latina tainică a litaniei, biblia indescifrabilă. Dar nu îl nesocotim pe rege în privinţa asta. Nu-l nesocotim în nici o privinţă.

— Regina Jane s-a pus în genunchi în faţa regelui şi l-a implorat să repună abaţiile în drepturi şi să nu li le ia oamenilor. (Montague îşi pleacă fruntea ca şi cum s-ar ruga şi îmi şopteşte vestea pe deasupra cărţii de rugăciuni.) Lincolnshire se răscoală să apere abaţiile. Nu a rămas un sat care să nu se fi pus în mişcare.

— A venit vremea să acţionăm?

Montague îşi pleacă şi mai adânc capul, aşa încât să nu-i vadă nimeni zâmbetul.

— Curând, spune. Regele îl trimite pe Thomas Howard, duce de Norfolk, să înăbuşe răzmeriţele. Crede că n-o să-i ia mult.

— Şi tu?

— Eu mă rog. (Precaut, Montague nici măcar nu spune pentru ce se roagă.) Şi prinţesa îţi transmite dragostea ei. Regele le-a adus pe ea şi pe micuţa Elizabeth la curte. Pentru un bărbat care crede că norodul o să fie pus cu botul pe labe cu uşurinţă, e grăitor că a poruncit să-i fie aduse fiicele, ca să le pună la adăpost.

Montague pleacă imediat după slujbă, dar n-am nevoie să-mi aducă veşti. Curând, toată Londra vuieşte. Băiatul bucătăresei, trimis la piaţă după nişte nucşoară, vine acasă pretinzând că patruzeci de mii de bărbaţi călare şi înarmaţi au ieşit pe străzi la Boston.

Vechilul meu de la Londra vine să-mi spună că doi băieţi din Lincolnshire au fugit, s-au dus acasă, să se alăture poporului.

— Ce-şi închipuiau că o să facă? întreb.

— Depun un jurământ, îmi explică având grijă să nu trădeze nimic prin ton. Se pare că jură că Biserica o să-şi recupereze feudele şi fondurile, că mănăstirile n-o să fie dărâmate, ci repuse în drepturi, şi că episcopii şi sfătuitorii închipuiţi care au recomandat aceste nelegiuiri vor fi prigoniţi din preajma regelui şi din regat.

— Îndrăzneţe vorbe, spun, cu chipul încremenit.

— Nişte vorbe îndrăzneţe în faţa primejdiei, adaugă el. Regele l-a trimis pe prietenul lui Charles Brandon, duce de Suffolk, să îşi unească forţele cu ducele de Norfolk împotriva răsculaţilor.

— Doi duci împotriva unei mâini de neghiobi? Dumnezeu să apere norodul de prostie şi de durere.

— S-ar putea ca norodul să se salveze singur. Nu sunt neînarmaţi, spune el. Şi nu sunt chiar puţini. Îi susţin şi boiernaşii de ţară, ei au cai şi arme. Poate mai bine s-ar pune ducii la adăpost. Cică Yorkshire-ul e gata să se răscoale, iar Tom Darcy a trimis solie la rege să-l întrebe ce ar trebui să răspundă.

— Lordul Thomas Darcy?

Mă gândesc la bărbatul care îmi poartă emblema cu pansele în buzunar.

— Răsculaţii au un stindard, continuă vechilul meu. Mărşăluiesc în numele celor cinci răni ale lui Hristos. Zic că e ca un război sfânt. Biserica împotriva

necredinciosului, poporul împotriva regelui.

— Şi lordul Hussey unde este? întreb, pomenindu-l pe unul dintre lorzii de neam, fostul şambelan al prinţesei.

— E de partea răsculaţilor, îmi spune vechilul, încuviinţând din cap când îmi vede uluirea. Iar soţia lui a ieşit din Turn şi e cu el.

*

Ţara e atât de tulburată din pricina zvonurilor legate de răzmeriţe, până şi în Sud, încât stau la Londra la începutul lui octombrie. Iau luntrea în josul fluviului într-o zi rece, pe când negura adastă deasupra apei, iar soarele aflat la apus arde învăpăiat; apa e la flux iar curenţii sunt puternici.

— Mai bine ocolim podul, milady, spune căpitanul meu.

Mă lasă pe treptele ude şi mâloase şi cârmesc barja spre canalul din mijloc ca să traverseze apele învolburate de sub pod şi să mă recupereze pe partea cealaltă.

Una dintre nepoatele mele, Catarina, mă ia de braţ şi, încadrate de doi lachei, parcurgem drumul scurt până la treptele inundabile de pe cealaltă parte a podului. Sunt cerşetori, desigur, dar se trag deoparte când ne văd venind. Îmi ascund tresărirea de spaimă când zăresc un veşmânt de călugăriţă murdărit de lunile întregi de stat pe jos aşteptând, şi văd chipul pătat, deznădăjduit al unei femei care se pusese în slujba Domnului, dar s-a trezit azvârlită în şanţ. Îi fac semn din cap surorii Caterinei, Winifred. Fără s-o rog, îi aruncă femeii un ban.

Un bărbat iese din întuneric şi se proţăpeşte dinaintea noastră.

— Cine-i? îl întreabă pe unul dintre slujitorii mei.

— Sunt Margaret Pole, contesă de Salisbury, mă răstesc la el. Şi ai face bine să mă laşi să trec.

El zâmbeşte, vesel ca un haiduc în codru, şi îmi face o plecăciune adâncă.

— Treceţi, milady, treceţi cu binecuvântarea noastră, spune. Căci noi ne cunoaştem prietenii. Şi Domnul fie cu Domnia Voastră, căci şi Domnia Voastră sunteţi un pelerin şi aveţi de trecut printr-o poartă de pelerinaj.

Mă opresc brusc.

— Ce ai spus?

— Nu e o rebeliune, spune el foarte încet. Probabil că ştiţi la fel de bine ca mine lucrul ăsta. E un pelerinaj. Noi îi zicem Pelerinajul Milosteniei. Şi ne spunem unii altora că trebuie să trecem prin poarta de pelerinaj.

Şovăie şi se uită în ochii mei când spune „Pelerinajul Milosteniei“.

— Mărşăluim în numele celor cinci răni ale lui Hristos, spune. Şi ştiu că Domnia Voastră, la fel ca toţi lorzii de neam ai Rozei Albe, sunteţi pelerini, la fel ca noi.

*

Răsculaţii care spun că merg în Pelerinajul Milosteniei fie l-au luat prizonier pe sir Thomas Percy, fie a trecut de partea lor; nimeni nu pare să ştie. Sunt conduşi de un om de treabă, Robert Aske, de loc din Yorkshire. La mijlocul lui octombrie, aflăm că Aske a intrat în marele oraş din nord, York, fără ca măcar o săgeată să fie trasă în apărarea cetăţii. Au deschis larg porţile dinaintea lui şi a forţei căreia toată lumea îi zice acum pelerinii. Sunt douăzeci de mii de capete. De patru ori câţi erau în detaşamentul care a cucerit Anglia la Bosworth – o armată îndeajuns de mare încât să cucerească toată Anglia.

Prima lor hotărâre a fost să redeschidă două lăcaşuri benedictine din oraş, Sfânta Treime şi Mănăstirea St. Clement. Când s-au tras clopotele de la Sfânta Treime, lumea plângea de bucurie când au intrat să asculte liturghia.

Bănuiala mea este că regele va face orice ca să evite o confruntare deschisă. Răzvrătiţilor din Lincolnshire li s-a oferit o graţiere, numai să plece acasă. Dar de ce ar face-o acum, când imensul ţinut Yorkshire s-a răsculat?

— Am primit poruncă să strâng arendaşii şi să ne pregătim de luptă, îmi spune Montague.

A venit la L'Erber pe când servitorii strâng masa după cină. Muzicanţii îşi acordează instrumentele şi urmează să se pună în scenă o feerie. Îi fac semn lui Montague să se aşeze lângă mine şi plec capul spre el, ca să-mi poată şopti încetişor pe după capişon.

— Am primit ordin să plec în nord şi să înăbuş pelerinajul, spune. Şi Geoffrey trebuie să strângă un detaşament.

— Ce o să faci? (În buzunar, pipăi emblema brodată pe care mi-a dat-o lordul Darcy, cele cinci răni ale lui Hristos şi roza albă a Casei de York.) Nu poţi trage în pelerini.

Clatină din cap.

— Niciodată, spune cu tărie. În plus, toată lumea zice că atunci când armata regelui va da cu ochii de pelerini, o să treacă în tabăra cealaltă şi o să li se alăture. Se întâmplă zilnic. Fiecare scrisoare prin care regele le dă ordine comandanţilor lui este urmată de una în care îi întreabă dacă îi rămân loiali. Nu se încrede în nimeni. Şi are dreptate. Se vede treaba că nimeni nu e demn de încredere.

— Pe cine are în teritoriu?

— Pe Thomas Howard, duce de Norfolk. Regele nu are încredere în el nici cât negru sub unghie. Talbot, lord Shrewsbury, luptă în numele lui, dar el este adept al vechii religii şi al vechilor rânduieli. Charles Brandon a refuzat să meargă, spunând că vrea să fie acasă, să-şi împiedice comitatul să se răscoale; a fost trimis în Yorkshire împotriva voinţei lui. Thomas Darcy spune că e asediat de răsculaţi în castelul lui, dar,

dat fiind că a militat împotriva dărâmării mănăstirilor încă din prima clipă a divorţului reginei, nimeni nu ştie dacă nu cumva aşteaptă doar momentul propice ca să li se alăture pelerinilor. John Hussey a trimis o scrisoare în care spune că a fost răpit de ei, dar toată lumea ştie că a fost şambelanul prinţesei şi că o iubeşte nespus de mult, iar soţia lui s-a declarat deschis de partea ei. Regele îşi roade unghiile până la sânge; e înnebunit de furie şi de milă de sine.

— Şi…

Mă întrerup din vorbă când un sol purtând livreaua lui Montague intră în sală, se apropie de el şi se opreşte. Montague îi face semn să înainteze, îl ascultă cu atenţie, apoi se întoarce către mine.

— Tom Darcy le-a predat castelul răsculaţilor, spune. Pelerinii au ocupat oraşul Pontefract şi toţi cei aflaţi în subordinea lui Tom Darcy în castel şi în oraş au depus jurământul pelerinilor. Au de partea lor şi un arhiepiscop de York.

Îmi vede faţa.

— Bătrânul Tom a pornit în ultima lui cruciadă, spune el rânjind mânzeşte. O să poarte emblema lui cu cele cinci răni.

— Tom poartă emblema lui? întreb.

— Avea emblemele de cruciaţi la el în castel, spune. Le-a dat-o pelerinilor. Pleacă la luptă în numele lui Dumnezeu, împotriva ereziei, şi arată cele cinci răni ale lui Hristos. Nici un creştin nu poate trage asupra lor cât timp se află sub stindardul acela sfânt.

— Ce ar trebui să facem? îl întreb.

— Domnia Ta mergi la ţară, hotărăşte Montague. Dacă se răscoală şi Sudul alături de pelerini, o să aibă nevoie de conducători, de bani şi de provizii. Dumneata poţi să-i conduci pe cei din Berkshire. O să-ţi trimit vorbă să ştii ce se întâmplă în Nord. Geoffrey şi cu mine o să mergem în Nord cu detaşamentul nostru şi o să trecem de partea pelerinilor la momentul potrivit. O să-i trimit un mesaj lui Reginald să se întoarcă de îndată.

— O să vină acasă?

— În fruntea unei armate spaniole, cu voia lui Dumnezeu.

Conacul Bisham, Berkshire, octombrie 1536

Nu ajunge nici o veste la mine la ţară, dar aud poveşti extraordinare despre mii de oameni care ocupă mănăstirile distruse şi le reconstruiesc intonând psalmii care s-au cântat dintotdeauna acolo. Oamenii vorbesc despre o cometă care s-a zărit pe cer deasupra comitatului Lincolnshire şi spun că revolta a trecut în comitat, iar regele-cârtiţă va trebui să scobească în pământ să dea de urma pelerinilor, numai că ei au ajuns deja pe dealurile şi în văile din Yorkshire şi el n-o să-şi mai poată impune niciodată voinţa scârbavnică asupra lor.

Primesc o scrisoare de la Gertrude; îmi spune că soţul ei, vărul meu Henry Courtenay, a primit ordin de la rege să strângă o armată şi să se pună la dispoziţia lordului Talbot şi să pornească numaidecât spre Nord. Regele spusese că o să-şi conducă armata chiar el, însă veştile care vin din Nord sunt atât de înspăimântătoare, încât le trimite pe rudele mele în loc.

E puţin şi e târziu. Regele nu le-a dat comandanţilor destui bani să-şi plătească oamenii, iar ei sunt atât de prost încălţaţi, şi sunt atât de puţini călare, că nu au cum să ajungă suficient de repede în Nord. În orice caz, toţi ştiu că atunci când armata regelui o să vadă emblema pelerinilor, o să dezerteze şi o să ia şi armele cu ei. Iar Thomas Howard se plânge că trebuie să apere ţinutul Yorkshire cu mâinile goale, în vreme ce toţi banii şi toţi soldaţii se duc la George Talbot, iar recunoaşterea o să-i revină lui Charles Brandon. Regele nu ştie cine-i sunt prietenii şi cum să-i păstreze; cum ar putea să-şi înfrunte duşmanii?

Dar partea cea mai bună este că Norfolk a primit împuternicire să negocieze cu răsculaţii şi sigur o să le promită că abaţiile vor fi salvate. Dacă reuşim s-o punem şi pe prinţesă la adăpost în clipa asta, atunci vom fi repurtat o mare victorie.

O să-ţi trimit veşti de îndată ce le aflu. Armata regală şi pelerinii o să se întâlnească faţă în faţă pe câmpul de luptă, iar pelerinii sunt mai mulţi cu câteva mii bune. Şi avem de partea noastră şi toate cetele îngereşti.

Arde scrisoarea.

Sunt în bucătăria pentru cărnuri, la Bisham, şi mă uit cum vânătorii aduc înăuntru căprioarele. Au avut doi cerbi mari şi o căprioară şi au băiţuit carnea în câmp, ca să nu se strice, iar acum o atârnă în cămara răcoroasă, cu podea din piatră, ca sângele să se scurgă în şanţ.

— Exact aşa l-au spânzurat şi pe prietenul nostru Legh, îmi spune hăitaşul-şef în şoaptă.

Am grijă să nu întorc capul. Pare că amândoi inspectăm carcasa jupuită.

— Zău? întreb. Thomas Legh, cel care a venit aici să închidă mănăstirea?

— Da, spune zâmbind mulţumit. De porţile din Lincoln. Şi pe cancelarul episcopului de Lincoln, cel care a depus mărturie împotriva reginei sfinte. Parcă toate se aşază pe făgaşul cel bun, nu, milady?

Zâmbesc, dar am grijă să nu spun nimic.

— Fiul vostru vine curând cu o armată sfântă? întreabă cu glas scăzut de tot. Poporul s-ar bucura să afle.

— Curând, îi spun, iar el îmi face o plecăciune şi iese.

*

Am mâncat vânatul, am făcut pateuri cu carne şi supă din oase; oasele le-am dat câinilor înainte să primim veşti de la Doncaster unde seniorii, boiernaşii şi norodul din nord s-au înfruntat în luptă cu armata regelui. Cei doi fii ai mei au fost în tabăra greşită, aşteptând momentul potrivit, gata să întoarcă armele. Montague îmi trimite solie.

Pelerinii şi-au prezentat revendicările lui Thomas Howard. A avut noroc că au consimţit să trateze; dacă s-ar fi luptat, ar fi fost distrus. Trebuie să fi fost peste treizeci de mii, şi în fruntea lor erau toţi proprietarii de pământ şi seniorii din Yorkshire. Armata regelui e înfometată şi înfrigurată, căci regiunea e foarte săracă şi nimeni nu ne priveşte cu ochi buni. Nu mi s-a dat nici un ban să-mi plătesc oamenii, iar ceilalţi au ieşit la luptă chiar şi pentru mai puţin decât le-am promis eu. Vremea e proastă şi se aude că în oraş e epidemie de ciumă.

Pelerinii au câştigat acest război, iar acum îşi prezintă revendicările. Vor ca religia strămoşilor noştri să fie repusă în drepturi, ca legea să fie restabilită, ca nobilii sfetnici de pe lângă rege să fie repuşi în drepturi, iar Cromwell, Richard Riche şi episcopii eretici să fie prigoniţi. Nu e unul în armata regelui, inclusiv Thomas Howard, care să nu fie de acord. Şi Charles Brandon îi încurajează. Asta gândim cu toţii încă de când regele s-a întors împotriva reginei prima oară şi l-a luat pe Cromwell drept sfetnic. Aşa că Thomas Howard va merge la rege cu cererea pelerinilor – să li se acorde o amnistie generală şi

cu un acord privind revenirea la vechile rânduieli.

Sunt atât de încrezător, mamă.

Arde scrisoarea.

L'Erber, Londra, noiembrie 1536

Ar trebui să pregătesc conacul Bisham pentru Crăciun, dar nu mă pot apuca de nimic când mă gândesc la cei doi fii ai mei care au armata regelui în spate şi pe cea a pelerinilor în faţă, aşteptând să se semneze armistiţiul. Într-un târziu, îi iau pe copiii lui Montague – Caterina, Winifred şi Harry – şi plecăm la Londra, sperând să aflăm veşti.

Nu le făgăduiesc că vor asista la o ceremonie de încoronare adevărată, dar ştiu că regele a promis că-şi va încorona soţia, iar festivitatea ar trebui să aibă loc de Ziua Tuturor Sfinţilor. Eu una cred că n-o să-şi poată permite o ceremonie fastuoasă atât timp cât trimite oameni şi arme în Nord şi o să fie furios şi înspăimântat în acelaşi timp. N-o să poată păşi mândru dinaintea unei mulţimi, lăsându-se admirat de toţi alături de frumoasa lui soţie. Revolta asta l-a răscolit şi, cât timp este astfel, chinuit de temerile lui din copilărie cum că nu e îndeajuns de bun, pur şi simplu n-o să fie în stare să organizeze o ceremonie.

Îndată ce am ajuns şi m-am rugat în capela mea, mă duc în sala de primiri să mă întâlnesc cu toţi petiţionarii şi arendaşii care au venit să mă vadă, să-mi ureze Crăciun fericit, să-mi transmită doleanţele lor şi să-şi plătească amenzile şi arenzile la sfârşit de an. Printre ei se află un bărbat pe care îl recunosc, un preot şi un prieten de-al capelanului meu surghiunit, John Helyar.

— Poţi pleca, îi spun nepotului meu Harry.

El se uită în sus la mine, cu o expresie radioasă şi nerăbdătoare.

— Pot să stau cu Domnia Ta, bunică. Pot să fiu pajul Domniei Tale. Nu am obosit să stau în picioare.

— Nu, spun. Dar la mine poate să dureze toată ziua. Poţi să mergi jos la grajduri, poţi să ieşi pe stradă; poţi să te plimbi prin jur.

El face o mică plecăciune şi iese ca din puşcă, şi abia după aceea îl salut pe prietenul lui Helyar şi îi fac semn vechilului meu că se poate apropia să-mi vorbească.

— Părintele Richard Langgrische din Havant, îmi reaminteşte.

— Desigur, spun zâmbind.

— Vă transmit salutări din partea fiului vostru, Geoffrey. Am slujit alături de el în

armata regelui, în Nord, spune.

— Mă bucur să aud asta, rostesc răspicat. Mă bucur că fiul meu prosperă în slujba regelui. Fiul meu e bine?

— Amândoi fiii voştri sunt bine, spune. Şi încrezători că aceste necazuri se vor sfârşi în curând.

Încuviinţez din cap.

— Poţi lua masa în sala cea mare, diseară, dacă doreşti.

El face o plecăciune.

— Vă mulţumesc.

Altcineva se prezintă cu o jalbă legată de preţul berii într-una dintre cârciumile ţinute de arendaşi, iar vechilul vine lângă mine şi scrie.

— Trimite-l pe omul acela în odaia mea, înainte de cină, spun încet. Ai grijă să nu-l vadă nimeni.

El nu clipeşte. Nu face decât să noteze reclamaţia potrivit căreia berea e îndoită, iar cănile nu sunt umplute până sus, şi îi face semn următorului solicitant să se apropie.

*

Langgrische mă aşteaptă lângă căminul cel mic din iatacul meu, ascuns ca un ibovnic secret. Nu-mi pot reţine zâmbetul. E mult de când nu m-a mai aşteptat un bărbat în iatacul meu; sunt văduvă de treizeci şi nouă de ani.

— Ce veşti ai?

Mă aşez în jilţul de lângă foc, iar el rămâne în picioare în faţa mea.

Fără un cuvânt, îmi arată o mică bucată de pânză, o emblemă din cele pe care şi le cos bărbaţii de guler. E din aceeaşi serie cu ecusonul pe care mi l-a dat Tom Darcy, cele cinci răni ale lui Hristos, cu roza albă deasupra. Fără un cuvânt, o ating ca pe nişte moaşte sfinte şi i-o înapoiez.

— Pelerinii s-au răzleţit aproape cu totul, aşteptând ca regele să consimtă asupra termenilor lor. Regele i-a dat un ordin mârşav lui Tom Darcy, să se întâlnească cu conducătorul pelerinilor, Robert Aske, pretinzând că vor discuta onorabil, să-l răpească şi să-l dea pe mâna oamenilor lui Cromwell.

— Şi Tom ce a zis?

— A zis că haina lui n-o să poarte niciodată o asemenea pată.

Încuviinţez din cap.

— Ăsta-i Tom. Şi fiii mei?

— Amândoi sunt bine, amândoi îngăduie zilnic oamenilor să plece din detaşamentul lor ca să se alăture armatei pelerinilor, dar amândoi au jurat să slujească armata regelui şi nimeni nu bănuieşte altceva. Regele a cerut mai multe

amănunte despre revendicările pelerinilor, iar ei le-au explicat.

— Montague şi Geoffrey cred că regele o să aprobe revendicările?

— N-o să aibă încotro, spune simplu omul. Pelerinii ar putea dovedi armata regală într-o clipă. Acum aşteaptă răspuns doar pentru că nu vor să îi declare război regelui.

— Cum îşi pot spune supuşi credincioşi? Când sunt dispuşi în formaţiune de luptă? Când îi spânzură servitorii?

— Au fost uimitor de puţine morţi. Pentru că aproape nimeni nu e de altă părere decât ei.

— Şi Thomas Legh? Nu că n-ar fi meritat spânzurat.

El râde.

— L-ar fi spânzurat, dacă puneau mâna pe el. Dar a scăpat. Şi-a trimis bucătarul în locul lui, ca un laş, şi l-au spânzurat pe el. Pelerinii nu-i atacă pe seniori sau pe rege. Dau vina doar pe sfătuitorii lui. Cromwell trebuie surghiunit, distrugerea mănăstirilor trebuie oprită şi lăcaşurile reconstruite, iar Domnia Voastră şi ai voştri trebuie să fiţi numiţi iarăşi în sfatul regelui.

Se uită la mine şi îmi zâmbeşte hâtru.

— Am veşti şi despre celălalt fiu al vostru, Reginald.

— E la Roma? întreb nerăbdătoare.

El încuviinţează din cap.

— O să fie numit cardinal, spune el cuprins de veneraţie. Va veni în Anglia în calitate de cardinal şi o îi va reda Bisericii măreţia, de îndată ce regele le acceptă revendicările pelerinilor.

— Papa o să-l trimită acasă pe fiul meu, să repună Biserica în drepturi?

— Să ne mântuiască pe toţi, spune Langgrische cucernic.

L'Erber, Londra, decembrie 1536

Anul acesta o să ţinem cele douăsprezece zile de Crăciun după tradiţia veche. Chiar dacă mănăstirea de la Bisham e în continuare închisă, aici, la Londra, deschid capela, aşez lumânările de Advent în fereastră şi ţin uşa deschisă, aşa încât oricine să poată intra şi să vadă altarul îmbrăcat în pânză din aur, potirul şi crucifixul sclipind în întunericul mirosind a tămâie, strălucirea ostensoriului din cristal care adăposteşte taina ostiei, capela presărată cu chipurile surâzătoare şi încrezătoare ale sfinţilor pictaţi şi împodobită cu stindardele Bisericii şi ale familiei mele. În întunericul colţului capelei, stindardul Rozei Albe luceşte stins; vizavi se află panseaua elegantă a familiei

Pole, în purpuriul imperial al papei. Iar eu îngenunchez, îmi îngrop faţa în palme şi îmi spun că nu e nici un motiv pentru care Reginald să nu ajungă papă.

Crăciunul acesta e unul minunat pentru familia noastră şi pentru Anglia. Poate că acesta va fi anul în care Reginald va veni acasă, va repune Biserica în drepturi, iar fiii mei – Montague şi Geoffrey – o să-i redea regelui măreţia de suveran.

Aflu dintr-o scrisoare primită de la verişoara Gertrude, de la un sol trimis de ambasadorul spaniol şi de la propriii mei oameni din Londra că regele a fost convins că nu va cârmui peste Anglia, necum peste Nord, dacă nu ajunge la o înţelegere cu pelerinii. I-au spus, simplu şi respectuos, că Biserica trebuie să revină în sânul Romei şi sfătuitorii din familiile vechi trebuie să se întoarcă în odăile lui. Regele n-are decât să se plângă că nimeni nu are dreptul să-i spună cu cine să se consulte, dar ştie, după cum o ştiu şi seniorii, şi nobilii de ţară, şi poporul, că domnia lui a mers prost de când a pus copişti umili în posturile cele mai înalte şi a avut pretenţia să se însoare cu fiica vechilului meu.

În fine, tunând şi fulgerând, consimte – numai atât poate să facă –, iar Thomas Howard se duce înapoi în Nord pe un viscol cumplit, ducând amnistia semnată de rege, şi e nevoit să aştepte în ger la intrarea în Doncaster cât crainicul din Lancaster oferă amnistia regelui miilor de locuitori din Nord, care ascultă în tăcere. Robert Aske, conducătorul ivit aproape de nicăieri, îngenunchează dinaintea miilor de pelerini şi le spune că au repurtat o mare victorie. Le cere să-l elibereze din postura de căpetenie. Când mulţimea consimte, sfâşie emblema cu cele cinci răni şi făgăduieşte că nu vor mai purta nici un alt însemn în afară de cel a regelui.

Când aud asta, scot din buzunar emblema pe care mi-a dăruit-o Tom Darcy, o sărut şi o îndes în fundul unui scrin vechi din garderoba mea. Nu mai am nevoie de ea să-mi reamintească tainic cui datorez loialitate. Pelerinajul s-a încheiat, iar pelerinii au învins; putem să ascundem toţi emblemele, iar fiii mei, toţi fiii mei, se vor întoarce acasă.

*

Londra se umple de bucurie la auzul veştii. Se trag clopotele de la biserici pentru slujba de Crăciun dar toată lumea ştie că bătăile dau de ştire că am salvat ţara, şi Biserica, şi pe rege de el însuşi. Îi scot pe ai casei afară, să urmărim procesiunea curţii de la Westminster la Greenwich, râdem şi ne plimbăm pe fluviul îngheţat. E atât de frig, încât copiii patinează şi se dau cu sania pe gheaţă, iar nepoţii mei – Caterina, Winifred şi Harry – se agaţă de braţele mele şi mă imploră să-i trag.

Curtea, în măreţia ei strălucitoare de Crăciun, merge până la jumătatea fluviului cu episcopii în sfintele lor, cu mitrele pe creştet şi cu cârjele lor cu pietre preţioase

scăpărând în lumina sutelor de torţe. Străjerii împing în lături mulţimile, aşa încât caii purtând potcoave speciale pentru gheaţă, cu caiele ascuţite, înaintează până în mijlocul fluviului, de parcă ar fi un drum mare şi alb care şerpuieşte printr-un imens oraş de gheaţă, iar ei ar putea ajunge aşa tocmai până în Rusii. Toate acoperişurile Londrei sunt acoperite de zăpadă; orice învelitoare din stuf are franjuri din ţurţuri strălucitori. Locuitorii avuţi şi copiii lor sunt îmbrăcaţi cu haine strălucitoare în culorile laurului, roşu şi verde. Îşi azvârl căciulile trandafirii în aer, strigând: „Domnul să-l apere pe rege! Domnul să o apere pe regină!“.

Când iese prinţesa Maria îmbrăcată în alb, pe calul ei alb, e întâmpinată cu un vuiet de urale. „Domnul să o apere pe prinţesă!“ Nepotul meu Harry e încântat să o vadă. Ţopăie în loc şi ovaţionează, iar ochii îi ard de devotament. Locuitorilor Londrei nu le pasă că trebuie să i se spună Lady Maria şi că nu mai e prinţesă. Ei ştiu că au repus Biserica în drepturi şi n-au nici o îndoială că vor face la fel şi cu prinţesa.

Ea zâmbeşte, cum am învăţat-o eu, şi întoarce capul într-o parte şi într-alta, aşa încât nimeni să nu se simtă neglijat. Ridică mâna înmănuşată şi văd că poartă mănuşi din piele albă frumos brodate şi împodobite cu perle; în sfârşit, e întreţinută aşa cum i se cuvine unei prinţese. Calul ei are harnaşament de paradă verde-închis; şaua e din piele verde. Deasupra creştetului său, stindardul ei flutură în vântul îngheţat, şi zâmbesc când văd că arborează roza Tudorilor, cu roşul din centru atât de mic, încât aduce cu o roză albă, şi arborează flamura mamei ei, rodia.

Pe cap poartă o bonetă foarte frumoasă, argintie, cu o pană unduitoare. E îmbrăcată cu o scurtă groasă, albă, brodată cu fir de argint şi împodobită cu perle. Fusta amplă, lungă, e şi ea albă şi cade de o parte şi de alta a şeii. Călăreşte bine, ţinând ferm frâiele şi fruntea sus.

Lângă ea, călărind pe un mic ponei murg, de parcă ar avea dreptul să fie acolo, este fata Boleyn în vârstă de trei ani, cu chipul ei drăguţ şi luminos ascuns sub o pălărie roşu-aprins, făcându-le tuturor cu mâna. Maria îi vorbeşte când şi când. E evident că o iubeşte pe surioara ei vitregă, Elizabeth. Mulţimea o aplaudă pentru lucrul ăsta. Maria are o inimă mare şi întotdeauna e în căutarea cuiva pe care să îl iubească.

— Pot să-i fac o plecăciune? Pot? întreabă Harry.

Clatin din cap.

— Nu azi. O să te duc altă dată la ea.

Fac un pas în spate, ca ea să nu mă vadă. Nu vreau să-i amintesc de zile mai negre, şi nu vreau să-şi închipuie că îi vânez atenţia în ziua victoriei ei. Vreau să simtă bucuria de care ar fi trebuit să aibă parte încă din copilărie. Vreau să fie o prinţesă lipsită de regrete. A avut parte de puţine zile fericite, iar de la venirea târfei Boleyn nu a cunoscut una, în afară de asta. Nu vreau să-i fie umbrită de tristeţea că nu mă poate şti lângă ea, că suntem în continuare despărţite.

Mă mulţumesc să mă uit la ea de pe mal. Cred că regelui i-a venit mintea la cap în sfârşit. Am trăit nişte ani ciudaţi; plini de cruzime nebunească; Henric nu ştia ce face, nu ştia ce gândeşte şi nimeni nu avea curajul să-l oprească. Dar acum poporul însuşi l-a oprit. Cu un curaj ca al sfinţilor, oamenii de rând s-au răzvrătit şi l-au avertizat pe Henric Tudor că tatăl lui a cucerit ţara, dar nu le poate lua sufletele.

Wolsey n-a vrut s-o facă, fata Boleyn nu putea s-o facă, lui Cromwell nu i-a trecut niciodată prin cap s-o facă, dar poporul englez i-a zis regelui „până aici“. Nu controlează tot ce mişcă în regat. Nu controlează Biserica, nu-i controlează pe ei.

Nu mă îndoiesc că o să vină o zi când va înţelege că a greşit şi faţă de regina Caterina şi o să-i facă dreptate fiicei ei. Bineînţeles că aşa va fi. Nu câştigă nimic declarând-o bastarda lui. O s-o declare fiica lui mai mare, o să mă recheme în slujba ei şi o să-i aranjeze o căsătorie grozavă cu unul dintre capetele încoronate ale Europei. Eu o să merg cu ea, şi o să mă asigur că este în siguranţă şi fericită în noul ei palat, oriunde va trebui să plece, oricine va fi cel cu care va trebui să se mărite.

— Eu o să fiu pajul ei, spune Harry, parcă citindu-mi gândurile. O s-o slujesc. O să fiu pajul ei.

Îi zâmbesc şi îi ating obrazul rece.

Dinspre mulţimea care aşteaptă răzbate un cor de strigăte în timp ce străjerii gărzii regale înaintează în pas de defilare, ţinând cadenţa, deşi din când în când câte unul mai patinează. Nu cade nimeni; uneori trebuie să se sprijine în coada lăncii ca să se ţină drepţi, dar arată mândri şi strălucitori în livreaua lor verde cu alb. Şi, în sfârşit, iată-l şi pe rege venind călare în urma lor, maiestuos în roşu-imperial, de parcă ar fi însuşi Sfântul Împărat Roman, cu Jane alături, încotoşmănată în blănuri.

S-a făcut cât un munte de mare. Cocoţat pe un cal masiv, aproape cât unul de plug, e la fel de lat pe cât e bidiviul în greabăn şi la crupă. Surtucul e vătuit atât de gros, încât pare lat cât doi bărbaţi la un loc. Pălăria tivită de jur-împrejur cu blană arată ca un castron imens pe creştetul lui pleşuv. Poartă pelerina dată pe spate, aşa încât să putem remarca toţi strălucirea surtucului şi a vestei, dar în acelaşi timp să admirăm şi căderea pelerinei din catifea groasă, purpurie, care aproape că atinge pământul.

Poartă mănuşi din piele care sclipesc de diamante şi de ametiste. Are pietre preţioase pe pălărie, pe tivul pelerinei, până şi pe şa. Arată ca un rege triumfător care îşi ia în primire regatul, iar cetăţenii, oamenii de rând şi mica nobilime a Londrei îşi strigă aprobarea faţă de acest uriaş călare pe calul lui uriaş în timp ce înaintează pe un imens fluviu îngheţat.

Lângă el, Jane pare minusculă. Au îmbrăcat-o în albastru, şi pare rece şi imaterială. Are un capişon albastru care îi stă ţeapăn şi greu pe cap. Din când în când, pelerina albastră care face creţuri se agaţă şi o smuceşte, făcând-o să strângă mai tare frâiele. Are un frumos cal sur, dar nu călăreşte ca o regină; pare agitată când animalul

alunecă la un moment dat pe gheaţă, dar îşi recapătă repede echilibrul.

Zâmbeşte auzind ovaţiile zgomotoase, dar se uită în jur, aproape de parcă ar crede că uralele sunt pentru altcineva. Îmi dau seama că a văzut alte două neveste răspunzând la urarea „Domnul să o ţină pe regină“, şi trebuie să-şi reamintească faptul că strigătura devotată se referă la ea.

Aşteptăm până când toată curtea trece pe lângă noi: seniori cu servitorii lor, toţi episcopii, până şi Cromwell în veşmântul lui negru, cuviincios, căptuşit cu blană groasă, şi apoi ambasadorii străini. Îl zăresc pe plăpândul ambasador spaniol, dar îmi trag gluga pelerinei îmblănite şi mă asigur că nu mă vede. Nu vreau să-mi facă vreun semn tainic; nu e o zi pentru uneltit. Am dobândit victoria de care aveam nevoie: e o zi pentru sărbătorit. Aştept împreună cu cei ai casei până când au trecut şi ultimii soldaţi şi în urma lor n-o să mai vină decât carele gospodăriilor, şi spun:

— Gata spectacolul, Harry, Caterina, Winifred. E timpul să mergem acasă.

— O, bunico, nu putem aştepta până când trec vânătorii cu câinii? se roagă Harry.

— Nu. Trebuie că i-au dus deja, şi toţi şoimii o să fie în coliviile lor, cu perdelele trase, să-i apere de frig. Nu e nimic de văzut şi se face prea târziu.

— Dar noi de ce nu putem merge cu curtea? întreabă Caterina. Locul nostru nu e la curte?

Îi îndes căpşorul la subsuoara mea.

— La anul o să mergem, îi promit. Sunt singură că regele o ne cheme să-i stăm alături, cu toţi ai noştri, şi la anul vom sărbători Crăciunul la curte.

*

Este Ajunul Crăciunului la L’Erber, iar eu stau în capelă, în genunchi, aşteptând clipa când o să aud primul clopot, apoi încă unul, apoi o sută de clopote bătând miezul nopţii, ca apoi să răsune laolaltă vestind naşterea Domnului.

Aud uşa de afară deschizându-se brusc, apoi trântindu-se cu o bufnitură, şi simt curentul de aer rece în timp ce lumânările tremură. Apoi, deodată, fiul meu Montague se închină dinaintea altarului şi îngenunchează în faţa mea să-i dau binecuvântarea.

— Fiul meu! O, fiule!

— Sărbători binecuvântate, mamă.

— Crăciun fericit, Montague. Tocmai te-ai întors din Nord?

— Am venit cu Robert Aske însuşi.

— E aici? Pelerinii sunt în Londra?

— E aşteptat la curte. E oaspetele regelui la ospăţul de Crăciun. I se arată respect.

Îi aud vorbele, dar nu-mi vine să cred.

— Regele l-a invitat pe Robert Aske, conducătorul pelerinilor, la curte, de Crăciun?

— În calitate de supus credincios şi de sfătuitor.
Întind mâna spre fiul meu.
— Conducătorul pelerinilor şi regele, la un loc?
— E pace. Am învins.
— Nu pot să cred că necazurile noastre s-au sfârşit.
— Amin, spune. Cine ar fi crezut?

L'Erber, Londra, ianuarie – februarie 1537

Montague pleacă la curte a doua zi, luându-l şi pe Harry cu el. Băiatul tropăie în urma lui, foarte solemn şi serios, şi când se întoarce la sfârşitul celor douăsprezece zile de Crăciun vine ţintă în iatacul meu să-mi povestească despre întâlnirea dintre rege şi pelerin.

— I-a vorbit regelui cu o sinceritate incredibilă. N-ai fi crezut că e cu putinţă aşa ceva.

— Ce-a zis?

Montague se uită în jur, dar nu le am cu mine decât pe nepoatele mele şi vreo două doamne. În plus, vremea în care ne temeam de iscoade s-a dus.

— I-a spus Maiestăţii Sale în faţă că e acolo doar ca să-i spună păsurile oamenilor, şi că ei nu-l pot accepta pe Cromwell ca sfetnic.

— Cromwell era de faţă şi a auzit treaba asta?

— Da. De aia a fost un act de curaj atât de mare. Cromwell era furibund. A jurat că toţi cei din Nord sunt nişte trădători. Iar regele şi-a mutat privirea de la unul la celălalt şi l-a luat pe Robert Aske pe după umeri.

— Regele i l-a preferat pe Aske lui Cromwell?

— De faţă cu toată lumea.

— Cromwell trebuie că turbează.

— Se teme. Adu-ţi aminte ce a păţit stăpânul lui, Wolsey! Dacă regele se întoarce împotriva lui, nu are nici un prieten. Thomas Howard ar pune să-l spânzure mâine, dacă ar putea. A ticluit legi care pot fi răstălmăcite pentru a prinde în capcană pe oricine. Dacă se prinde în propria plasă, nici unul nu ar ridica un deget să-l ajute.

— Şi regele?

— I-a dat lui Aske propriul lui surtuc, din satin stacojiu. I-a dat colanul de aur de la gât. L-a întrebat ce-şi doreşte. Dumnezeule mare, cât curaj are omul ăla! A îngenuncheat, dar a ridicat capul şi i s-a adresat regelui fără teamă. A zis că Cromwell

e un tiran şi că oamenii pe care i-a dat afară din mănăstiri erau oameni buni, pe care lăcomia lui Cromwell i-a lăsat pe drumuri, şi că poporul englez nu poate trăi fără abaţii. A zis că Biserica e însăşi inima Angliei; nu poate fi atacată fără să fim cu toţii afectaţi. Regele l-a ascultat, i-a ascultat fiecare cuvinţel, şi la sfârşit a zis că o să-l ia în sfatul lui.

Mă întrerup ca să mă uit la chipul însufleţit al lui Harry.

— Tu l-ai văzut? Ai auzit şi tu toate astea?

El încuviinţează din cap.

— E foarte tăcut şi la început nu-l remarci, dar după aceea îţi dai seama că e persoana cea mai importantă de acolo. Şi e plăcut la vedere, chiar dacă e orb de un ochi. E tăcut şi zâmbitor. Şi foarte curajos.

Mă întorc spre Montague.

— Înţeleg că e fermecător. Dar să-l facă sfetnic de taină?

— De ce nu? E un mic nobil din Yorkshire, neam cu alde Seymour, de viţă mai bună decât Cromwell. În orice caz, a refuzat. Gândeşte-te! S-a înclinat şi a zis că nu e nevoie. Ce-şi doreşte e un Parlament liber şi ca sfatul să fie condus de aristocraţii vechi, nu de proaspăt îmbogăţiţi. Iar regele a zis că o să convoace un Parlament liber la York, ca să-şi arate buna-credinţă, iar regina o să fie încoronată acolo şi sinodul Bisericii se va întruni acolo să-şi anunţe constatările.

O clipă sunt surprinsă de schimbarea aceasta de atitudine. Apoi, văzând convingerea tăcută a lui Montague, îmi fac cruce şi plec fruntea câteva clipe.

— E tot ce ne-am dorit.

— Chiar mai mult, confirmă Montague. E mai mult decât am visat că putem cere, mai mult decât ne-am închipuit că regele ar putea accepta vreodată.

— În ce fel? întreb.

Montague îmi zâmbeşte larg.

— Reginald aşteaptă să fie chemat. E în Flandra, la o zi distanţă pe apă. În clipa în care regele va trimite după el, o să vină şi o să repună Biserica Angliei în drepturi.

— Regele va trimite după el?

— O să-l desemneze cardinal însărcinat cu repunerea în drepturi.

Sunt atât de uluită la gândul că Reginald o să se întoarcă acasă încununat de glorie, să îndrepte tot, încât închid ochii câteva clipe şi îi mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a dat zile să trăiesc s-o văd şi pe asta.

— De unde până unde? îl întreb pe Montague. De ce face regele lucrul ăsta, şi încă atât de lesne?

Montague încuviinţează din cap; şi el s-a întrebat.

— Cred că în sfârşit a înţeles că a mers prea departe. Cred că Aske i-a spus cât de mare e armata pelerinilor şi care sunt aşteptările lor simple. Aske a zis că îl iubesc pe

rege, dar îl învinuiesc pe Cromwell, iar regele mai presus de orice îşi doreşte să fie iubit. În Aske vede un om destoinic, un om cu principii, care vorbeşte în numele unor oameni destoinici. Vede în el un englez vrednic, gata să-şi iubească şi să-şi urmeze un rege destoinic, împins să se răscoale de schimbările imposibil de tolerat. Când l-a cunoscut pe Aske, a întrezărit un alt mod de a fi iubit, un alt mod de a te purta ca rege. Poate să le azvârle reputaţia lui Cromwell ca pe un os de ros, poate să redeschidă mănăstirile. Ca om, iubeşte Biserica şi îi place felul de a fi al pelerinilor. Nu a încetat niciodată să meargă la slujbă sau să ţină rânduielile. E ca şi cum, dintr-odată, întrezăreşte un nou rol într-o feerie – regele care îndreaptă toate relele.

Montague se întrerupe o clipă din vorbă şi îşi atinge uşor băieţelul pe umăr.

— Sau poate că există o explicaţie şi mai bună, mamă. Poate că vorbesc la năduf, în loc să văd că o dată în viaţa mea, s-a petrecut un miracol. Poate că regele a fost străfulgerat, poate că, în sfârşit, Dumnezeu i-a vorbit şi l-a făcut să-şi schimbe cu adevărat părerea. Dacă-i aşa, Domnul fie lăudat, căci a mântuit Anglia.

*

De obicei sunt melancolică în zilele friguroase care urmează serbării de Crăciun. Mă gândesc la iarna lungă care se întinde dinaintea mea şi nu-mi pot închipui primăvara. Nici când zăpada de pe acoperişuri începe să se topească, scurgându-se în rigole, nu mă gândesc la vremea caldă. Din contră, îmi strâng blănurile pe lângă mine şi ştiu că urmează multe zile şi săptămâni de dimineţi umede şi cenuşii, înainte să se îmbuneze vremea. Gheaţa groasă se topeşte şi descătuşează fluviul, care e cenuşiu şi furios. Norii grei de ninsoare se împrăştie de pe cer, şi le ia locul o lumină rece şi tăioasă. În mod normal, pe vremea asta mă baricadez în casă şi mă plâng dacă lasă cineva vreo uşă deschisă pe undeva. Simt curentul, le zic. Îl simt la glezne, îmi îngheaţă picioarele.

Dar anul acesta sunt mulţumită ca o pisică răsfăţată. Toropită de căldura focului, mă uit la lapoviţa care şfichiuieşte fereastra unde nepotul meu, Harry, desenează pe aburul de pe geamuri. Anul acesta mi-l închipui pe Robert Aske călărind spre Nord, întâmpinat pe la toate hanurile şi casele de pe drum de oameni dornici să afle veştile; iar el le spune că regelui i-a venit mintea la cap, că regina urmează să fie încoronată în York, că regele le-a făgăduit un Parlament liber şi că mănăstirile vor fi fie redate credincioşilor.

Mi-i închipui pe călugării care adastă pe lângă fostele clădiri, cerşind acolo unde au slujit cândva, strângându-se în jurul calului său şi cerând să le mai spună o dată, să jure că e adevărat. Îi văd cu ochii minţii deschizând uşile capelei, îngenunchind dinaintea locului gol unde era pe vremuri altarul, făgăduind că o s-o ia de la capăt,

trăgând clopotele pentru prima slujbă. Şi mă gândesc cum Robert le arată colanul lui din aur şi le spune că regele şi l-a scos de la gât ca să i-l pună lui pe umeri, şi că i-a spus că e un semn al bunăvoinţei lui şi i-a oferit un loc în sfatul de taină.

Dar după aceea încep să ajungă la noi istorisiri stranii. Unii dintre pelerinii care beneficiaseră de amnistie generală par să fi încălcat termenii armistiţiului şi s-au răsculat iar. Thomas Hardy arestează şase răufăcători şi le trimite numele lor lui Thomas Cromwell – iar Thomas Cromwell e în continuare la datorie.

Câţiva mici nobili şi majoritatea seniorilor din Nord merg să stea de vorbă cu Thomas Howard, duce de Norfolk, şi să-i împărtăşească îngrijorările lor legate de faptul că Nordul devine nesupus în toiul acestei celebrări a libertăţii. Robert Aske îi linişteşte, le dă asigurări pelerinilor ca nu există nici o răzvrătire împotriva domniei regelui, căci – iată! – aduce graţierea semnată de rege şi e îmbrăcat cu surtucul stacojiu al regelui. Întotdeauna vor exista oameni care profită de vremurile tulburi, dar ei nu afectează cu nimic pacea şi amnistia. Armistiţiul se va menţine, la fel şi amnistia; pelerinii au câştigat tot ce au cerut, iar regele le-a dat cuvântul lor.

Şi totuşi, sir Thomas Percy şi sir Ingram Percy, care au mers alături de pelerinii ieşiţi la luptă sub stindardul celor cinci răni, primesc ordin să se prezinte la curte şi, imediat ce ajung la Londra, sunt arestaţi şi trimişi în Turn.

— Nu înseamnă nimic, îmi spune Geoffrey când se opreşte la L'Erber, în drum spre casa lui din Lordington. Alde Percy au fost întotdeauna stat în stat, se foloseau de pelerini ca de un scut, ca să-l sfideze pe rege. Sunt răzvrătiţi, nu pelerini; locul lor e în Turn.

— Dar fuseseră graţiaţi, nu?

— Nimeni nu s-ar aştepta ca regele să dea curs unei graţieri oferite unora ca ei.

Nu îl contrazic, căci Geoffrey e sigur de ce spune, iar veştile care vin din Nord sunt bune. Abaţiile se redeschid, pelerinii se împrăştie pe la casele lor cu ordinele lor de graţiere, după ce fiecare i-a jurat credinţă regelui, convinşi până la unul că au venit în sfârşit vremuri bune. Treptat, pe tăcute, măicuţele şi călugării se întorc în mănăstiri şi acestea îşi redeschid porţile. Orice biserică de la ţară are o poveste cu un mic miracol. Oamenii scot un chivot din cristal din ascunzătoarea lui, de sub un acoperiş de stuf. Dulgherii readuc la viaţă frumoasele sculpturi ale sfinţilor de pe unde fuseseră înghesuite printre stivele de lemne; ţăranii sapă cu atenţie în şanţurile de scurgere şi scot de acolo crucifixuri strălucitoare. Veşminte călugăreşti încep să iasă la iveală de prin dulapuri tainice, călugării se întorc în chiliile lor. Repară ferestrele, dreg acoperişurile. Îi spun vechilului meu să-l caute pe stareţul Richard şi să-l invite să se întoarcă la Bisham.

— Bunico, crezi că unchiul Reginald o să se întoarcă acasă? mă întreabă Harry, băiatul lui Montague.

Iar eu îi răspund zâmbind:

— Da. Da, cred că o să se întoarcă.

Însă în februarie, în York, nouă oameni sunt acuzaţi de trădare de către Thomas Howard, duce de Norfolk, şi sunt condamnaţi la moarte prin spânzurare.

— Cum se poate să fie spânzuraţi? Nu au primit o amnistie? îl întreb pe Geoffrey.

— Mamă, ducele este un om dur. Simte nevoia să-i arate regelui că, deşi îi înţelege pe pelerini, e sever cu răzvrătiţii. O să spânzure unul sau doi doar ca să-şi arate puterea.

Din nou, nu îmi contrazic fiul, dar mă tem că amnistia regelui nu se dovedeşte o garanţie a siguranţei. În chip limpede, oamenii de rând par să gândească astfel, căci Carlisle îşi strânge disperat oamenii şi ies la luptă împotriva armatei lui Thomas Howard, de parcă ar lupta chiar pentru vieţile lor, jucând totul pe o carte. Sute dintre ei sunt ucişi de seniorii bine înarmaţi, bine hrăniţi, bine echipaţi din Nord, care le-au ţinut partea în timpul pelerinajului, dar care i-au abandonat după încheierea armistiţiului.

La Londra, primim vestea la mijlocul lui februarie, iar cetăţenii bat clopotele de bucurie că sărmanii fără pământ din Nord au fost înfrânţi de aceiaşi seniori care, doar cu câteva luni în urmă, erau de partea lor. Cică sir Christopher Dacre a omorât câteva sute de oameni şi i-a luat prizonieri pe restul, spânzurându-i de copacii piperniciţi – singurul lucru care creşte în nord-vestul cel aspru –, iar Thomas Cromwell i-a făgăduit un titlu de conte pentru serviciile aduse.

Mânat de violenţă, acum Thomas Howard declară legea marţială în Nord, ceea ce înseamnă că magistraţii şi seniorii nu au nici o putere în faţa autorităţii lui. Howard poate fi şi judecător, şi complet de judecată, şi călău pentru oamenii lipsiţi de apărare. Le declară război propriilor compatrioţi, ceea ce nu e deloc greu pentru bărbatul care şi-a decapitat nepoata şi nepotul. Ţine şedinţe de judecată improvizate prin orăşele şi emite sentinţe de condamnare la moarte pe loc. Sute de oameni sunt aduşi cu forţa dinaintea lui. Fierarii din Carslisle rămân fără fier pentru lanţuri, iar oamenii sunt spânzuraţi înfăşuraţi în funii, ca simbol al ruşinii lor. Thomas Howard iese să spânzure săteni în propriile lor grădini, aşa încât toată lumea să ştie că răzvrătirea de pelerini le-a adus moartea în pragul casei. Oamenii lui intră în fiecare sătuc, şi în fiecare cătun amărât, pe cea mai rece vreme din an, şi cer să li se spună cine li s-a alăturat pelerinilor şi a depus un jurământ. Cine a bătut clopotele de-a-ndoaselea? Cine s-a rugat pentru revenirea Bisericii? Şi cine a ieşit călare şi nu s-a mai întors acasă?

Montague îmi trimite o scrisoare de la Greenwich, de la curte.

Regele i-a poruncit lui Norfolk să meargă pe la toate mănăstirile care au opus chiar şi cea mai mică rezistenţă. Zice că preoţii şi monahii trebuie să fie un exemplu îngrozitor

pentru ceilalţi. Cred că are de gând să-i omoare. Roagă-te pentru noi.

Nu înţeleg vremurile pe care le trăim. Citesc scrisoarea de la fiul meu o dată, de două ori, de trei ori, apoi o ard îndată ce am învăţat pe de rost vorbele înspăimântătoare. Mă duc în capelă şi îngenunchez pe podeaua de piatră rece şi mă rog, dar mă trezesc că nu fac decât să-mi trec degetele prin păr şi să clatin din cap, ca şi cum aş vrea să tăgăduiesc lucrurile îngrozitoare care li se întâmplă oamenilor care s-au proclamat pelerini şi care au ieşit la luptă în numele milosteniei.

Regele a auzit că nişte văduve şi orfani au coborât din ştreang trupurile soţilor şi taţilor lor ce fuseseră executaţi pentru răzvrătire şi i-au îngropat pe ascuns, noaptea, în curţile bisericilor. I-a trimis solie lui Thomas Howard să dea de urma acestor familii şi să le pedepsească. Trupurile vor trebui dezgropate din pământul sfinţit. Vrea ca leşurile să spânzure până când putrezesc.

Mamă, cred că a înnebunit.

Thomas Howard, duce de Norfolk, călcându-şi pe conştiinţă, îi dă ascultare regelui în tot, închizând mănăstiri şi încuindu-le la loc pe cele care se redeschiseseră. Nimeni nu are o explicaţie pentru lucrurile astea. Nu pare să fie nevoie de vreuna. Clădirile vor fi puse la dispoziţie seniorilor din vecinătate, pentru a le folosi pe post de cariere de piatră; pământurile vor fi vândute fermierilor din zonă. Oamenii de rând nu vor mai putea apela la mănăstiri în căutare de alinare şi sprijin. Călugării vor fi cerşetori fără adăpost. Maica Sfântă nu va mai putea fi invocată în sutele de capele şi altare de pe marginea drumului. Nu vor mai avea loc pelerinaje. Nu mai e nici o speranţă. Din Nord ajunge la noi un cântec care susţine că nu va fi nici un mai. Mă uit prin geamul gros afară, în curtea cenuşie, unde zăpada se topeşte încet, şi îmi spun că anul ăsta primăvara vine fără bucurie, fără dragoste; şi e adevărat: lunile vor trece, dar nu va mai fi nici un mai vesel.

Conacul Bisham, Berkshire, primăvara lui 1537

Îndată ce drumurile s-au zvântat îndeajuns cât să se poată călători, plec din Londra şi mă duc la Bisham. Harry se duce acasă, la tată-său, cu o expresie nedumerită pe feţişoară: anotimpul care promitea atâtea nu seamănă deloc cu primăvara. Stau în şa în spatele comisului meu şi mă lipesc de spinarea lui lată, în timp ce bidiviul masiv galopează legănat de-a lungul drumului noroios care duce la Berkshire.

Aşa că nu sunt în oraş când îl aduc pe Tom Darcy în Turn şi-l interoghează. Nu are răbdare cu ei, Domnul să-l binecuvânteze pe bătrân pentru firea lui aprigă. Are graţierea semnată de rege în buzunar; şi cu toate astea, e arestat. Îl priveşte drept în ochi pe Thomas Cromwell şi ştie că o să-i fie şi judecător, şi complet de judecată, şi totuşi îi spune, în timp ce îi transcriu declaraţia pe care o vor folosi ca dovadă împotriva lui: „Cromwell, tu eşti întâiul şi principalul răspunzător pentru toată această răzvrătire şi nebunie". Când fiul fierarului clipeşte auzindu-l cum îi vorbeşte de la obraz, Darcy îi garantează că o să moară pe eşafod, spunându-i că şi dacă va rămâne doar un nobil viu în Anglia, acel ultim aristocrat o să-l decapiteze cu siguranţă pe Thomas Cromwell.

Îl arestează şi pe John Hussey, fostul şambelan al prinţesei, şi mă gândesc cum se uita răbdător la mine în timp ce pierdeam vremea cu inventarul giuvaierurilor ei, şi la iubirea loială a soţiei lui şi urmează ea. Mă rog ca nimeni să nu-i spună prinţesei că fostul ei şambelan este închis în Turn ca să fie interogat.

Anchetarea lui îndelungată, atentă, plină de ameninţări meschine, nu-i este de nici un folos lui Thomas Cromwell, căci nici Tom Darcy, nici John Hussey nu dau în vileag nici un alt nume de bărbat sau de femeie. Darcy nu zice nimic despre faptul că li s-a alăturat pelerinilor şi le-a deschis porţile Castelului Pontefract. Spune că avea emblemele pelerinilor rămase într-un cufăr de la castel din vechea lui cruciadă în Ţara Sfântă, şi refuză să dezvăluie cine le-a primit din mâinile lui. Spune: „Bătrânul Tom n-are os de trădător în el", şi rămâne loial până în ultima clipă.

Henry Courtenay îmi scrie:

Roagă-te pentru mine, verişoară, căci am fost numit mare vornic la judecata acelor doi lorzi destoinici, John Hussey şi Tom Darcy. Am cuvântul lui Cromwell că, dacă îl găsim vinovat pe Tom, o să-i schimbe pedeapsa în surghiun – şi o să se poată întoarce acasă mai târziu. Dar pentru John Hussey nu e nici o speranţă.

Citesc scrisoarea în picioare, lângă forjă, aşteptând să-mi fie potcovit calul, şi în clipa în care am pătruns sensul vorbelor, o azvârl în inima vetrei şi mă întorc spre solul îmbrăcat în livreaua Casei Exeter.

— Te întorci direct la stăpânul tău?

El face semn din cap că da.

— Spune-i asta din partea mea. Ai grijă să nu greşeşti cumva. Spune-i că am citat o zicală veche; nu sunt vorbele mele, ci o zicală din popor. Spune-i că ţăranii zic să nu pui un om cu capul pe butuc decât dacă vrei să i-l taie. O să ţii minte?

El încuviinţează din cap.

— O ştiu. Bunicul meu o zicea. A trăit vremuri tulburi. „Să nu pui un om cu capul pe butuc decât dacă vrei să i-l taie“.

Îi dau o pence.

— Şi să nu i-o spui altcuiva, zic. Ţine minte că nu sunt vorbele mele.

Aştept veşti de la judecată. Îmi scrie Montague.

John Hussey e un om mort. Darcy a fost găsit vinovat, dar va fi graţiat şi cruţat.

E o minciună din partea acelui mare mincinos care este Cromwell. Şi vorba din popor s-a dovedit adevărată – să nu pui un om cu capul de butuc decât dacă vrei să i-l taie. Seniorii cred că se pot baza pe o promisiune care o să-l salveze pe Tom Darcy, aşa încât îl declară vinovat şi aşteaptă ca regele să-i schimbe pedeapsa cu moartea în surghiun.

Dar regele îl lasă din braţe pe acest mare englez, iar Tom Darcy e trimis la eşafod.

Conacul Bisham, Berkshire, vara anului 1537

Mă gândesc la Tom Darcy, la cum a sperat că o să moară în cruciadă, luptând pentru credinţa lui, şi când aud că a fost decapitat pentru trădare pe Dealul Turnului, în iunie, când rândunelele planau vrednice între fluviu şi Turn, construindu-şi cuiburile pentru vară, ştiu că a murit pentru credinţa lui, exact aşa cum şi-a dorit.

Un negustor de mărunţişuri vine la uşa din spate şi zice că are ceva drăguţ anume

pentru mine. Merg în curtea grajdului şi îl găsesc stând pe butucul de încălecat, cu tolba la picioare. Îmi face o plecăciune când mă vede.

— Am ceva pentru Domnia Voastră, spune. Am zis că v-o dau şi plec. Aşa că pe-aici mi-e drumul.

— Cât face?

El clatină din cap şi îmi lasă în palmă o punguţă.

— Bărbatul care mi-a dat-o mi-a zis să vă urez noroc şi să vă transmit că o să vină şi vremuri bune, spune omul, îşi azvârle traista pe umăr şi iese din curte.

Deschid punga şi răstorn în palmă mica broşă în formă de panseluţă pe care i-am dăruit-o lui Tom Darcy. Nu m-a chemat în ajutor pentru că s-a gândit că repurtase o victorie şi că regele îi dăduse cuvântul că-l graţiază. Nu m-a chemat în ajutor pentru că a crezut că îl apără Dumnezeu. Pun broşa în buzunar şi plec.

*

Suprimarea nordului continuă. Opt bărbaţi şi o femeie ajung dinaintea completelor de judecată acuzaţi de trădare, seniori şi mici nobili, dintre care doi îmi sunt neamuri îndepărtate. Pe toţi îi cunosc, toţi sunt creştini cucernici şi supuşi credincioşi. Şi printre ei se află Robert Aske, omul din Yorkshire.

Tânărul care a purtat pe umeri surtucul din satin al regelui îşi aşteaptă judecata în Turnul Londrei, fără nici un ban şi cu un singur rând de haine şi foarte puţină mâncare. Nimeni nu cutează să-i trimită nimic, şi dacă ar face-o, gărzile ar fura lucrurile. A primit o amnistie semnată de rege pentru că a condus Pelerinajul Milosteniei şi de atunci, deşi au mai fost răscoale şi oameni disperaţi care s-au luptat pentru vieţile lor, nu i-a condus şi nici nu i-a încurajat. De când s-a întors în Nord, de la curte, nu a făcut decât să convingă oamenii să accepte graţierea şi să se încreadă în cuvântul regelui. Pentru lucrul acesta, acum e în Turn. Viclean, Cromwell insinuează că, de vreme ce Aske credea că o să se constituie un Parlament în Nord, de vreme ce a jurat că mănăstirile vor fi redeschise, îi asigura pe oameni că pelerinajul îşi atinsese scopurile şi că asta reprezintă – n-are cum să nu reprezinte – un act de trădare.

Ies pe un soare arzător pe ogorul din apropierea casei şi mă uit la grâul care se coace. O să avem o recoltă bună anul ăsta. Mă gândesc la mesajul trimis de Tom Darcy – cum că o să vină vremuri bune – şi că Thomas Cromwell a decretat că o astfel de speranţă e o dovadă de trădare. Mă întreb dacă seminţele de grâu au de gând să se coacă şi dacă asta e tot trădare. La apus, un iepure de câmp ţâşneşte din lan, aleargă roată în faţa mea pe cărare, apoi se opreşte, se ridică pe labele din spate şi se uită îndărăt la mine, cu ochi negri şi inteligenţi.

— Şi tu? îi spun în şoaptă. Şi tu aştepţi momentul potrivit? Eşti un trădător care

aşteaptă să se întoarcă vremurile bune?

Toţi cei aduşi la Londra sunt judecaţi şi toţi sunt găsiţi vinovaţi. Acuză feţe bisericeşti: pe stareţul din Guisborough, pe egumenul de la Jervaulx, pe egumenul de la Abaţia Fountains. O arestează pe Margaret Bulmer pentru că şi-a iubit într-atât soţul, încât l-a implorat să fugă când a crezut că pelerinajul a eşuat. Propriul ei capelan depune mărturie împotriva ei, iar soţul ei, sir John Bulmer, este spânzurat şi hăcuit la Tyburn, iar soţia lui este arsă pe rug la Smithfield. Sir John e vinovat de trădare, iar ea e vinovată că l-a iubit.

Îl scot pe Robert Aske din Turn, îl duc în sala de judecată şi apoi înapoi la închisoare, deşi ultima oară când a fost la Londra a benchetuit la curte şi a fost îmbrăţişat de rege. Din Turn, îl duc în nordul Angliei, aşa încât să moară chiar sub ochii oamenilor care îl auziseră promiţându-le că vor fi amnistiaţi. Îl duc la York şi îl perindă peste tot prin oraşul care asistă uluit şi tăcut la decăderea celui mai curajos fiu al său. Îl duc chiar în vârful Turnului Clifford de pe zidurile York-ului, iar el citeşte o confesiune. Îi petrec o funie în jurul gâtului, acolo unde regele i-a petrecut propriul lui colan de aur; îl înfăşoară în lanţuri din fier şi îl spânzură.

Unii seniori şi cu mine am vorbit cu Cromwell să le arate îndurare oamenilor din Nord. „Îndurare! Îndurare! Îndurare!“ Nu are nici o fărâmă.

Montague vine să mă vadă la mijlocul verii. În fiecare odaie s-au aşternut rogojini noi, iar ferestrele sunt deschise larg, să intre aerul îmbălsămat, aşa încât casa răsună de cântecul păsărilor.

Mă găseşte în grădină, culegând plante medicinale împotriva ciumei, căci vara trecută a fost groaznică, mai ales pentru săraci, îndeosebi în Nord. Am terminat toate uleiurile din cămara de leacuri şi trebuie să prepar altele. Montague îngenunchează dinaintea mea, iar eu îmi odihnesc mâna pătată cu verde pe creştetul lui şi observ, pentru prima oară, nişte fire argintii printre cele arămii.

— Montague, fiule, încărunţeşti, îl mustru. Nu pot avea un fiu cărunt. O să mă facă să mă simt prea bătrână.

— Ei bine, scumpul dumitale Geoffrey cheleşte, spune vesel, ridicându-se de la pământ. Asta cum o s-o înduri?

— Cum o s-o îndure el? spun zâmbind. Geoffrey a fost întotdeauna groaznic de vanitos când e vorba de frumuseţea lui.

— O să poarte tot timpul o tocă, prezice Montague. Şi o să-şi lase barbă, ca regele.

Zâmbetul mi se şterge de pe faţă.

— Ce mai e pe la curte? întreb tăios.

— Facem câţiva paşi?

Mă ia de braţ şi pornim agale, îndepărtându-ne de grădinar şi de rândaşi,

traversăm grădina de plante medicinale, ieşim pe poarta mică din lemn şi ajungem în lunca ce se întinde până la fluviu. Iarba cosită a crescut iar şi aproape că ne ajunge la genunchi; o să mai strângem o recoltă de fân de pe câmpul ăsta mănos, verde şi presărat cu părăluţe, cu piciorul-cocoşului şi cu capete strălucitoare, rumene, de maci.

Sus, deasupra capetelor noastre, o ciocârlie suie în înaltul senin al cerului, cântând tot mai tare cu fiecare zvâcnire din aripi. Ne oprim în loc şi urmărim punctul care se înalţă până când aproape că nu se mai vede. Apoi sunetul amuţeşte brusc iar pasărea plonjează spre cuibul ei tainic.

— Ţin legătura cu Reginald, spune Montague. Regele l-a trimis pe Francis Bryan să-l prindă şi trebuia să-l previn.

— Unde e acum?

— Era la Cambrai. O bună bucată de vreme, a fost captiv în oraş, în timp ce Bryan îl aştepta să pună un picior afară. Bryan a zis că, dacă ar fi pus un picior în Franţa, l-ar fi împuşcat pe loc.

— O, Montague! A primit avertizarea?

— Da, dar ştie că trebuie să fie cu băgare de seamă. Ştie că regele şi Cromwell nu se vor da în lături de la nimic să-i închidă gura. Ştiu că a ţinut legătura cu pelerinii şi că îi scrie prinţesei. Ştiu că strânge o armată împotriva lor. Geoffrey a vrut să-i ducă solia. Apoi mi-a spus că vrea să ia calea exilului, alături de Reginald.

— I-ai spus că nu poate?

— Bineînţeles că nu poate. Dar nu mai suportă ţara asta. Regele nu-l primeşte la curte, e iarăşi înglodat în datorii şi nu reuşeşte să trăiască sub cârmuirea Tudorilor. Era convins că pelerinii au învins, a crezut că regelui i-a venit mintea la cap. Nu mai vrea să rămână în Anglia în condiţiile astea.

— Şi ce crede că o să se aleagă de copiii lui? Şi cum rămâne cu soţia lui? Şi cu pământurile lui?

Montague zâmbeşte.

— O, îl ştii doar. S-a aprins şi a zis că pleacă, dar după aia s-a gândit mai bine şi a zis că rămâne şi aşteaptă să vină vremuri mai bune. Ştie că dacă mai pleacă vreunul dintre noi din ţară o să fie şi mai rău de cei care rămân acasă. Ştie că ar pierde totul dacă ar pleca.

— Cine i-a dus mesajul tău lui Reginald?

— Hugh Holland, fostul vechil al lui Geoffrey. Are o companie de transport de grâu în Londra.

— Îl ştiu.

E negustorul care face comerţ cu Flandra şi care l-a ajutat pe John Helyar să fugă.

— Holland prelua un transport de grâu şi a vrut să-l vadă pe Reginald şi să se pună în slujba cauzei.

Coborâm deluşorul şi ajungem la fluviu. O străfulgerare albăstrie, ca un safir înaripat, trece în zbor pe deasupra apei în aval, mai iute ca o săgeată. E un pescăruş.

— Eu n-aş putea pleca niciodată, spun. Nici măcar nu mă gândesc vreodată să plec. Am sentimentul că parcă trebuie să rămân aici, ca martor. Trebuie să fiu aici chiar şi când mănăstirile sunt distruse, chiar şi când moaştele sfinţilor sunt luate din racle şi azvârlite în şanţ.

— Ştiu, spune el cu tristeţe. Şi eu simt acelaşi lucru. E ţara mea, orice ar fi nevoită să îndure. Şi eu trebuie să fiu aici.

— Nu poate s-o ţină aşa la nesfârşit, spun, ştiind că vorbele mele reprezintă un act de trădare.

Dar sunt împinsă la trădare.

— Trebuie să moară curând. Şi n-are decât un singur moştenitor legitim, pe prinţesa noastră.

— Nu crezi că regina s-ar putea să-i dăruiască un fiu? mă întreabă Montague. Sarcina e avansată. Regele a ţinut un mare *Te Deum* la catedrala Sf. Paul şi după aceea a făcut-o pachet şi-a trimis-o la Hampton Court, să nască.

— Şi prinţesa noastră?

— E şi ea la Hampton Court, în suita reginei. Este tratată cu respectul care i se cuvine. (Îmi zâmbeşte.) Regina e drăguţă cu ea, iar prinţesa Maria o iubeşte pe mama ei vitregă.

— Şi regele nu stă cu ele?

— Se teme de ciumă. A plecat cu o suită itinerantă.

— A lăsat-o singură pe regină, când se pregăteşte să nască?

Montague ridică din umeri.

— Nu crezi că, dacă moare şi pruncul ăsta, o să prefere să fie departe? Sunt destui cei care susţin că nu poate avea un fiu sănătos. N-o să vrea să-şi îngroape încă un copil.

Clatin din cap gândindu-mă la tânăra femeie lăsată singură, să nască primul ei copil, şi la soţul ei care se distanţează de ea în caz că moare pruncul, că moare ea.

— Nu crezi că o să nască un băiat sănătos, aşa-i? mă provoacă Montague. Toţi pelerinii spuneau că spiţa lui e blestemată. Ziceau că n-o să aibă niciodată parte de un prinţ viu pentru că tată-său avea pe conştiinţă sânge nevinovat, pentru că i-a ucis pe prinţii de York, pe prinţii noştri. Asta crezi? Că i-a ucis pe cei doi prinţi de York şi apoi pe fratele Domniei Tale?

Clatin din cap.

— Nu-mi place să mă gândesc la asta, spun încetişor, răsucindu-mă pe călcâie şi apucând-o pe cărare de-a lungul apei. Încerc că nu mă gândesc niciodată la asta.

— Dar crezi că Tudorii i-au ucis pe prinţi? mă întreabă cu glas foarte scăzut. A fost

mâna lui Milady Mama Regelui, când era măritată cu administratorul Turnului şi fiu-său aştepta să invadeze? Ştia că el nu putea emite nici o pretenţie la tron cât timp trăiau ei.

— Cine altcineva? răspund. Nimeni altcineva nu a avut de câştigat de pe urma morţii lor. Şi vedem acum că Tudorii nu se dau în lături de la aproape nici un păcat.

L'Erber, Londra, toamna anului 1537

Stau în patul meu imens de la Londra, cu perdelele trase, ca să mă apere de răcoarea toamnei, când aud clopotele bătând – un dangăt victorios care începe cu un singur clopot şi apoi cuprinde tot oraşul. Mă căznesc să mă ridic şi îmi pun un halat pe umeri. Uşa iatacului se deschide şi slujnica mea intră ţinând o lumânare care îi tremură în mână din pricina emoţiei.

— Luminăţia Voastră! Au sosit veşti de la Hampton Court! Regina a născut un băiat! Regina a născut un băiat!

— Dumnezeu s-o binecuvânteze şi s-o aibă în pază, spun cu sinceritate. (Nimeni nu i-ar putea dori răul lui Jane Seymour, o femeie nespus de blândă şi o mamă vitregă bună pentru iubita mea prinţesă.) Au zis dacă pruncul e zdravăn?

Fata zâmbeşte şi ridică tăcută din umeri. Desigur, potrivit noii legi, e cu neputinţă până şi să întrebi dacă pruncul regal e sănătos, de vreme ce asta înseamnă să pui la îndoială potenţa regelui.

— Ei bine, Dumnezeu să-i binecuvânteze pe amândoi, spun.

— Putem să ieşim? întreabă fata. Eu şi celelalte fete? Lumea dansează pe străzi şi au făcut şi un foc mare.

— Puteţi merge, cu condiţia să rămâneţi toate la un loc, îi spun. Şi să vă întoarceţi acasă când se crapă de ziuă.

Îmi zâmbeşte larg.

— Vă îmbrăcaţi şi Domnia Voastră? mă întreabă.

Clatin din cap. Am sentimentul că a trecut mult timp de când am stat ultima oară de veghe toată noaptea lângă patul reginei şi i-am dus regelui veşti despre un copil.

— O să mă culc la loc, spun. Şi o să înălţăm rugăciuni pentru sănătatea reginei şi a prinţului în zori.

De la Hampton Court ne vin tot timpul veşti: pruncul e sănătos şi îi merge bine, l-au botezat Edward. Prinţesa Maria l-a ţinut în braţe la ceremonie. Dacă trăieşte, este noul moştenitor Tudor, iar ea n-o să ajungă niciodată regină; dar ştiu – şi cine să ştie

mai bine ca mine, care am trecut prin patru pierderi alături de regina Caterina? – că un prunc sănătos nu înseamnă un viitor rege.

Apoi auzim, exact cum ne-am temut, că doctorii reginei au fost chemaţi înapoi la Hampton Court. Dar nu pentru prunc; regina e cea bolnavă. În zilele acelea primejdioase de după naştere, se pare că umbra s-a aşternut deasupra mamei. Mă duc numaidecât în capelă şi mă rog pentru Jane Seymour; dar ea moare în noaptea aceea, la doar două săptămâni după naşterea băieţelului ei.

Umblă vorba că regele e răpus de durere că a pierdut-o pe mama fiului său şi pe singura femeie pe care a iubit-o cu adevărat. Umblă vorba că nu o să se mai recăsătorească niciodată, că Jane era fără pereche, desăvârşită, singura soţie adevărată pe care a avut-o vreodată. Cred că în moarte a atins perfecţiunea de care nici o femeie nu poate da dovadă în viaţă. Propria lui desăvârşire e întru totul închipuită. Acum are şi o soţie închipuită, pe măsură de perfectă.

— Măcar e în stare să iubească pe cineva? mă întreabă Geoffrey. E vorba de acelaşi rege care a dat poruncă să fie judecate pentru trădare femei pentru nelegiuirea de a fi coborât din ştreang leşurile bărbaţilor lor ca să îi îngroape creştineşte. Îşi poate măcar închipui ce înseamnă durerea adevărată?

Mă gândesc la băiatul care fost livid vreme de un an după moartea mamă-sii, dar care, la mai puţin de o lună după moartea soţiei lui, îşi caută una nouă: o prinţesă a Franţei sau a Spaniei. Montague, cernit din cap până în picioare, vine la mine, la L'Erber, chinuindu-se să nu izbucnească în râs când îmi povesteşte că regele le-a invitat pe toate prinţesele Franţei să vină la Calais, ca el să şi-o poată alege pe cea mai frumoasă dintre ele ca viitoare mireasă.

Francezii sunt profund insultaţi, căci e ca şi cum doamnele din familia regală a Franţei ar fi nişte juninci în ziua de iarmaroc, şi nici o prinţesă nu arde de nerăbdare să ajungă a patra soţie a unui uxoricid; dar Henric nu pricepe că nu mai e foarte râvnit. Nu îşi dă seama că nu mai este cel mai arătos principe al creştinătăţii, celebru pentru erudiţia şi pentru viaţa lui cucernică. Acum îmbătrâneşte – are patruzeci şi şase de ani împliniţi, e pe zi ce trece tot mai gras şi a devenit duşmanul declarat al Sfântului Părinte, capul Bisericii. Şi cu toate astea, nu poate înţelege că nu mai este iubit, admirat, că nu mai e în centrul atenţiei tuturor.

— Mamă, moartea reginei a avut şi o parte bună. O să-ţi vină greu să crezi; dar redeschide mănăstirea, spune Montague.

— Care mănăstire? întreb.

— A noastră.

Nu pricep.

— Ne dă înapoi Mănăstirea Bisham?

— Da, spune Montague. M-a chemat la el în capelă. Am urcat în balconul familiei

regale de la Hampton Court, unde şade deasupra capelei, în propria lui odaie, ca să poată vedea altarul. Citeşte şi iscăleşte documente în timp ce preotul oficiază liturghia dedesubt. Se ruga, spre deosebire de restul timpului, când munceşte, şi şi-a făcut cruce, a sărutat rozariul şi s-a întors spre mine zâmbindu-mi binevoitor, mi-a spus că vrea să se înalţe rugăciuni pentru sufletul lui Jane şi m-a întrebat dacă Domnia Ta n-ai vrea să-i faci hatârul şi să redeschizi mănăstirea ca pe o capelă votivă pentru ea.

— Dar închide mănăstiri mari peste tot în ţară, în fiecare zi! Robert Aske şi toţi ceilalţi, sute de oameni, au murit încercând să le salveze.

— Ei bine, acum vrea să redeschidă una.

— Dar a zis că nu există purgatoriu, aşa că nu e nevoie de capele votive.

— Se pare că vrea una pentru Jane şi pentru el.

— Cromwell însuşi l-a desemnat pe stareţul mincinos şi ne-a închis mănăstirea.

— Iar lucrul acesta are să fie îndreptat.

Preţ de o clipă, sunt pur şi simplu uluită, apoi îmi dau seama că mi se oferă cel mai straşnic dar pentru o femeie cucernică: mănăstirea familiei mele îmi este redată în grijă.

— E o mare cinste pentru noi.

Mă minunez la gândul că ni se îngăduie să redeschidem frumoasa noastră capelă, că monahii o să înalţe cântările bisericeşti în balconul răsunător, că sfânta ostie o să stea în spatele altarului, într-un chivot strălucitor, la fel ca altădată, şi că o să se aprindă lumânări dinaintea ei, aşa încât luminiţa să pâlpâie prin fereastră, în întunericul unei lumi aspre.

— Chiar îngăduie asta? Dintre toate mănăstirile şi abaţiile din Anglia pe care le-a închis, îngăduie acestei lumini anume să strălucească? Capela noastră? Unde atârnă stindardele Rozei Albe?

— Da, spune Montague zâmbind. M-am gândit că o să însemne mult pentru Domnia Ta. Mă bucur atât de mult, mamă.

— Pot s-o fac iar frumoasă, rostesc încet. (Îmi închipui deja stindardele atârnând în altar, târşâitul discret al oamenilor care intră în biserică să asculte liturghia, darurile lăsate la uşă, ospitalitatea arătată drumeţilor, forţa şi tihna unui lăcaş de rugăciune.) Nu e decât un lăcaş, unul mic, dar pot să repun în drepturi biserica din Bisham. O să fie singura mănăstire din Anglia, dar o să dăinuie şi o să proiecteze o luminiţă sfântă în întunericul Angliei lui Henric.

Palatul Greenwich, Londra, Crăciunul anului 1537

Montague şi cu mine, însoţiţi de nepotul meu Harry pe post de paj, mergem la Greenwich să-i ducem darurile noastre regelui, şi găsim o curte care încă ţine doliu după regina Jane. E cel mai tăcut Crăciun la care am asistat vreodată. Dar regele ne acceptă darurile cu un zâmbet şi ne face urări de sărbători. Pe mine mă întreabă dacă l-am văzut pe prinţul Edward şi îmi acordă permisiunea să merg să-l vizitez pe cel mic în odaia copiilor. Zice că pot să-l iau cu mine şi pe nepotul meu şi îi face un semn din cap lui Harry, zâmbind.

Teama regelui pentru viaţa fiului lui e dureros de limpede. La uşi sunt câte două rânduri de gărzi şi nu poate intra nimeni fără permisiune scrisă. Absolut nimeni, nici măcar un duce. Admir copilaşul care pare teafăr şi voinic şi îi îndes o monedă de aur în palmă doicii, spunând că mă voi ruga să rămână sănătos. Îl las ţipând după mâncare. E clar un Tudor, judecând după dorinţele zgomotoase.

După ce mi-am prezentat omagiile, sunt liberă să mă duc în odăile prinţesei. Are propria ei suită mică, e înconjurată de doamnele ei, dar când mă zăreşte ţâşneşte în picioare şi vine în fugă la mine, iar eu o cuprind în braţe şi o ţin aşa, cum făceam întotdeauna.

— Şi acesta cine este?

Se uită în jos la Harry, care stă într-un genunchi, cu mânuţa la inimă.

— El e nepotul meu, Harry.

— Aş putea să vă slujesc, spune el cu răsuflarea întretăiată.

— Aş fi foarte încântată să te am în slujba mea.

Îi întinde mâna, iar el se ridică de la podea şi face o plecăciune. Feţişoara îi radiază de veneraţie.

— Bunica ta o să-mi spună când poţi să-ţi iei postul în primire, îi zice. Bănuiesc că au nevoie de tine acasă.

— Nu sunt de nici un folos acasă. Sunt foarte leneş, nu mi-ar duce deloc lipsa, spune Harry, încercând s-o convingă, dar nereuşind decât s-o facă să râdă.

— Atunci o să vii la mine când o să fii foarte folositor şi muncitor, spune.

Mă trage după ea, în iatacul ei, unde nu suntem decât noi două, şi îi pot privi chipul palid şi să-i şterg lacrimile de pe obraz şi să-i zâmbesc.

— Copila mea iubită!

— O, Lady Margaret!

Bag de seamă pe dată că nu a mâncat cum trebuie; are cearcăne şi e prea palidă.

— Nu ţi-e bine?

Ea ridică din umeri.

— Nimic ieşit din comun. Am plâns atât de mult după regină! Am fost atât de uluită… Nu puteam să cred că poate muri aşa… O vreme, chiar m-am îndoit de credinţa mea. Nu înţelegeam cum a putut Dumnezeu s-o ia…

Se întrerupe din vorbă şi îşi lasă fruntea pe umărul meu, iar eu o mângâi încetişor pe spate, gândind: „Biata copilă, să-şi piardă aşa o mamă, apoi să iubească şi să piardă şi o mamă vitregă! Fata asta o să-şi petreacă toată viaţa tânjind după cineva în care să se încreadă şi pe care să-l iubească".

— Trebuie să credem că e cu Domnul, spun eu cu blândeţe. Şi intonăm liturghii pentru sufletul ei în capela mea de la Bisham.

Zâmbeşte auzind asta.

— Da, mi-a zis regele. Sunt atât de bucuroasă. Dar, Lady Margaret! Celelalte abaţii!

Îi lipesc încetişor un deget de buze.

— Ştiu. Sunt multe de deplâns.

— Ai veşti de la fiul tău? mă întreabă cu glas atât de scăzut, încât trebuie să mă plec ca s-o pot auzi. De la Reginald?

— Căuta susţinere pentru pelerini când au căzut la pace şi au semnat înţelegerea cu tatăl tău, spun. Când a aflat că au fost înfrânţi, a fost rechemat la Roma. Acum e acolo, în siguranţă.

Ea încuviinţează din cap.

Se aude o bătaie în uşă, apoi una dintre slujnicele ei cele noi vâră capul în odaie.

— Nu putem vorbi acum, hotărăşte prinţesa. Dar când îi scrii, poţi să-i spui că sunt bine tratată. Cred că sunt în siguranţă. Iar acum, că am un frăţior, tatăl meu e împăcat în privinţa mea şi a surorii mele vitrege, Elizabeth. În sfârşit, are un fiu. Poate că o să fie fericit.

O iau de mână şi ieşim. Doamnele ei – unele dintre ele prietene, altele iscoade – se ridică toate şi ne fac o reverenţă. Le zâmbesc tuturor deopotrivă.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, vara anului 1538

Îmi petrec vara la casa mea din Warblington. Curtea aflată în procesiune trece prin apropiere, dar anul acesta nu soseşte nici un crainic al casei regale, să se asigure că pot găzdui suita numeroasă. Regele nu vrea să poposească, deşi câmpurile sunt la fel de verzi şi de întinse, iar pădurile, la fel de pline de vânat pe cât erau când a zis că e aceasta casa lui preferată din toată Anglia.

Mă uit la aripa spaţioasă pe care am construit-o pentru confortul reginei Caterina şi al tânărului ei soţ şi mă gândesc că au fost bani irosiţi, şi iubire irosită. Cred că banii sau iubirea oferite Tudorilor sunt întotdeauna irosite, căci micul Tudor, care a fost atât

de iubit de mamă-sa a fost stricat de noi toţi.

De acasă, de la Bisham, primesc veşti cum că Thomas Cromwell ne-a luat mănăstirea a doua oară. Călugării care aveau să se roage pentru Jane Seymour au fost alungaţi, capela votivă ce avea să dăinuie de-a pururi ne e luată, iar mănăstirea noastră e închisă la loc. A fost redeschisă dintr-o toană a Tudorilor; se închide din porunca lui Cromwell. Nici măcar nu mai scriu să protestez.

Cel puţin sunt încrezătoare că prinţesa e în siguranţă la Hampton Court, vizitându-şi fratele vitreg la Palatul Richmond. Nu încape îndoială că va avea o nouă mamă vitregă înainte de sfârşitul anului, şi mă rog noapte de noapte ca regele să aleagă o femeie care să se poarte frumos cu prinţesa noastră. O să-i caute şi ei un soţ. S-a sugerat familia regală a Portugaliei, iar Montague şi cu mine suntem de acord că, oricât aş fi de bătrână şi oriunde ar fi trimisă, trebuie să merg cu ea să o ajut să se instaleze în noua ei casă.

Vara asta am multă treabă la Warblington, pregătindu-mă de recoltat şi aducând la zi ceasloavele. Dar într-o zi, vechilul meu vine să-mi spună că un pacient nou de la micul nostru spital, un bărbat pe nume Gervase Tyndale, îl tot întreabă pe doctorul Richard Eyre de ce nu există cărţi despre învăţătura cea nouă în biserică sau în spital. Cineva îi spune că e un lucru ştiut de toată lumea că eu şi toţi ai mei, suntem adepţii vechii rânduieli şi credem că preotul trebuie să fie cel care le transmite cuvântul Domnului credincioşilor, şi în sfânta liturghie, şi că punem credinţa mai presus de fapte.

— S-a interesat de grăjdarul pe l-aţi dat afară, milady. Mai ştiţi? Luteranul acela care ar fi convertit jumătate din servitorii de la grajduri. Şi s-a interesat de capelanul vostru, John Helyar, şi dacă merge vreodată îl viziteze pe fiul vostru Reginald la Roma sau pe unde e. Şi întreabă ce face fiul vostru Reginald, de stă departe de Anglia atât timp.

Întotdeauna se bârfeşte prin satele mici. Întotdeauna se bârfeşte despre casa seniorului. Dar am un sentiment neliniştitor că bârfele astea privesc castelul, spitalul, credinţa noastră, tocmai acum, când am ieşit nevătămaţi din povestea cu pelerinajul, şi când prinţesa noastră se bucură de puţină siguranţă acolo unde îi e locul.

— Cred că ai face bine să-i spui omului ăsta să aibă grijă cum se poarte cu gazdele lui, îi zic vechilului. Şi spune-i doctorului Eyre că nu am nevoie să-mi divulge opiniile unei jumătăți de ţară.

Vechilul rânjeşte.

— Nu-i bai, spune. Nu e nimic de ştiut. Dar o să am o vorbă cu el între patru ochi.

Nu mă mai gândesc la asta până când, în timp ce mă aflu în sala de primiri, unde rezolv treburile moşiei cu Montague lângă mine, intră Geoffrey împreună cu Richard Eyre, doctorul, şi cu Hugh Holland, prietenul lui, negustorul de grâne. Când îl văd,

toate simţurile mi se ascut, ca unei ciute care îngheaţă când aude o creangă trosnind. Mă întreb de ce mi i-a adus Geoffrey pe oamenii ăştia.

— Milady, aş vrea să vorbesc cu Domnia Ta, spune Geoffrey, îngenunchind să-i dau binecuvântarea.

Ştiu că zâmbetul mi-e crispat.

— S-a întâmplat ceva? îl întreb.

— Nu cred. Dar doctorul aici de faţă zice că un pacient de la spital…

— Gervase Tyndale, îi ia doctorul vorba din gură înclinându-se.

— Un pacient de la spital voia să înfiinţeze o şcoală aici pentru învăţătura cea nouă, şi cineva i-a spus că nu e nevoie de aşa ceva aici şi că Domnia Ta n-o să îngădui. Acum a plecat pornit împotriva noastră, spunând tuturor că nu îngăduim cărţi care au fost aprobate de rege şi că Hugh Holland, aici de faţă, prietenul meu, o face pe curierul între noi şi Reginald.

— Nu e nimic rău în asta, spun eu pe un ton precaut, uitându-mă la Montague. Sunt nişte cleveteli de care ne-am putea lipsi, dar nu există nici o dovadă.

— Nu, dar pot fi făcute să sune incriminator, îmi atrage atenţia Geoffrey.

— Iar acesta e negustorul care i-a transmis lui Reginald avertismentul meu, îmi şopteşte Montague la ureche. Şi care l-a ajutat să fugă pe capelanul Domniei Tale. Aşa că o fărâmă de adevăr tot e la mijloc.

Se întoarce către doctor şi întreabă cu glas tare:

— Şi unde e acest domn Tyndale acum?

— L-am trimis să-şi vadă de drum de îndată ce s-a însănătoşit, răspunde prompt doctorul. Vechilul lui milady mi-a spus că nu îi place bârfa.

— Să fii sigur că nu-mi place, mă răstesc la el. Te plătesc să-i vindeci pe sărmani, nu să cleveteşti pe seama mea.

— Nimeni nu ştie unde e, spune Geoffrey agitat. Sau dacă nu cumva ne urmăreşte de ceva vreme. Crezi că e cu putinţă să se fi dus la Thomas Cromwell?

Montague zâmbeşte amar.

— Asta e clar.

— Cum poţi fi atât de sigur?

— Pentru că oricine are orice fel de informaţie, se duce întotdeauna la Cromwell.

— Ce ar trebui să facem?

Geoffrey îşi mută privirea de la mine la fratele lui mai mare.

— Ai face bine să mergi tu însuţi la Cromwell. Spune-i despre această mică neînţelegere, şi că babele astea clevetesc din nimic. (Îi arunc o căutătură cruntă doctorului.) Asigură-l de loialitatea noastră. Reaminteşte-i că regele însuşi ne-a redat mănăstirea de la Bisham şi spune-i că avem o Biblie în engleză în biserică, pe care oricine poate s-o citească. Spune-i că predăm învăţătura cea nouă în mica noastră

şcoală după cărţi pe care Maiestatea Sa le aprobă. Spune-i că învăţătorul îi învaţă pe copii literele aşa încât o să-şi poată citi rugăciunile în engleză. Şi lasă-i pe aceşti oameni de treabă să explice ce li se impută şi că îi suntem cu toţii supuşi credincioşi regelui.

Geoffrey pare neliniştit.

— Vii şi tu cu mine? îl întreabă în şoaptă pe Montague.

— Nu, spune răspicat Montague. Povestea asta nu înseamnă nimic. Nu avem de ce să ne temem. E mai bine să meargă doar unul dintre noi să-i spună lui Cromwell că nu e nimic care să-l intereseze aici, nici la castel, nici la conac. Spune-i că domnul Holland i-a dus lui Reginald o scrisoare cu veşti despre ai casei cu luni în urmă, nimic mai mult. Dar du-te azi şi spune-i tot. Probabil ştie deja tot. Dar dacă te duci tu să-i spui, atunci o să dai impresia că eşti sincer.

— Domnia Ta nu poţi veni cu mine?

Geoffrey se roagă atât de jalnic, încât mă întorc spre Montague şi spun:

— Fiule, nu vrei să te duci şi tu cu el? Tu poţi vorbi mai lesne cu Thomas Cromwell decât Geoffrey.

Montague râde scurt şi clatină din cap.

— Nu ştii cum gândeşte Cromwell, spune. Dacă mergem amândoi, pare că suntem îngrijoraţi. Mergi tu, Geoffrey, şi spune-i tot. Nu avem nimic de ascuns, iar el ştie asta. Dar du-te azi, aşa încât să apuci să-i spui versiunea noastră înainte ca Tyndale să ajungă acolo şi să-i predea lui stăpână-său darea lui de seamă.

— Şi ia nişte bani cu tine, spun foarte încet.

— Ştii că n-am o para chioară! se răţoieşte Geoffrey.

— Montague o să-ţi dea ceva din vistierie, spun. Du-i lui Thomas Cromwell un dar, împreună cu urările mele de bine.

— De unde să ştiu ce să-i duc? izbucneşte Geoffrey. Ştie că sunt înglodat în datorii.

— O să ştie că darul vine din partea mea, ca un zălog al prieteniei pe care i-o purtăm, spun eu mieros.

Iau cheile şi o pornesc prima spre vistierie.

Uşa se descuie din două răsuciri de cheie. Geoffrey se opreşte în prag şi se uită în jur, oftând cu jind. Sunt rafturi cu potire de folosit în capelă, sunt cutii cu monede din aramă pentru tăietorii de lemne şi zilieri, din argint pentru simbrii, şi cufere ferecate pline cu aur, prinse cu bolţuri de podea. Iau un pocal din argint frumos lucrat din învelitoarea lui de lână.

— Ăsta e perfect pentru el.

— Ceva suflat cu argint? întreabă Geoffrey îndoit. Nu vrei să-i trimiţi ceva din aur?

Zâmbesc.

— E ţipător, e nou, scânteiază mai degrabă decât străluceşte. E Cromwell în

persoană. Du-i asta.

*

Geoffrey se întoarce de la Londra, mândru nevoie mare de propria-i agerime. Îmi povesteşte cum a vorbit cu Thomas Cromwell – „nu ca şi cum aş fi fost îngrijorat sau ceva de felul ăsta, ci ca de la bărbat la bărbat, uşor, ca între oameni însemnaţi“ – şi că acesta a priceput pe dată că nu erau decât clevetelile sătenilor invidioşi pe seama preeminenţilor lor. I-a spus Lordului Cancelar că, bineînţeles, i-am scris lui Reginald despre chestiuni de familie, iar Hugh Holland a intermediat mesaje pentru noi, dar n-am încetat nici o clipă să îl mustrăm pe Reginald pentru scrisoarea îngrozitoare pe care i-a trimis-o regelui – ba, din contră, l-am implorat să se asigure că nu va fi publicată niciodată şi să ne promită că va fi tăinuită.

— I-am spus că e defectuoasă din punct de vedere al argumentaţiei teologice şi prost scrisă! îmi spune vesel Geoffrey. I-am reamintit că Domnia Ta i-ai scris lui Reginald şi i-ai trimis mesajul chiar prin Cromwell.

Geoffrey are atât de mult succes pe lângă Thomas Cromwell, încât bunurile care îi fuseseră confiscate lui Hugh Holland pe chei îi sunt returnate în întregime, iar cei trei bărbaţi – Holland, fiul meu şi doctorul – sunt liberi să plece şi să vină când vor.

Geoffrey şi cu mine mergem împreună în Buckinghamshire să-i ducem vestea cea bună lui Montague, care e la casa lui din Bockmer. Suntem însoţiţi de şase călăreţi, iar nepoatele mele, Catarina şi Winifred, merg cu mine să-şi vadă familia.

Avem înaintea noastră câmpurile şi pădurile bine cunoscute de pe moşiile lui Montague, când zăresc venind spre noi stindardul casei regale, în fruntea unui pâlc de străjeri grăbiţi. Căpitanul gărzii mele strigă: „Staţi!“ şi „La o parte!“ şi ne tragem în lături să treacă oamenii regelui, aşa cum se cuvine să facă toţi supuşii destoinici.

Sunt doisprezece de toţi, îmbrăcaţi de drum, dar cu platoşe şi purtând săbii şi lănci. Călăreţul din frunte duce stindardul regal cu cele trei flori de crin şi cei trei lei, pe care îl pleacă în chip de salut dinaintea flamurii mele, când ne vede aşteptându-l să treacă. Merg repede, într-un trap săltat chinuitor, iar în centrul cavalcadei se află un prizonier, un bărbat cu capul descoperit şi jiletca sfâşiată la umăr. Are obrazul învineţit, mâinile prinse la spate şi picioarele legate pe sub burta calului.

— Domnul să mă aibă în pază, şopteşte Geoffrey. E Hugh Holland, negustorul de porumb.

Chipul rotund, surâzător al negustorului londonez e livid. Se agaţă cu mâinile de pofil ca să nu alunece de pe calul care înaintează cu iuţeală, hurducăindu-l în şa în ritmul galopului.

Trec prin dreptul nostru fără să încetinească. Căpitanul ne aruncă o căutătură

bănuitoare, de parcă ar crede că am venit să-l salvăm pe Hugh Holland. Ridic mâna în semn că îi recunosc autoritatea, iar gestul îi atrage atenţia lui Hugh. Ne vede stindardul şi livreaua oamenilor mei şi îi strigă lui Geoffrey:

— Vedeţi-vă de drum, căci o să veniţi şi Domniile Voastre după mine!

În zdrăngănitul zăbalelor şi în îmbulzeala călăreţilor, în buimăceala iscată de praful ridicat în goana trecerii, s-au făcut nevăzuţi înainte ca Geoffrey să apuce să-i răspundă. Se întoarce spre mine, livid, şi spune:

— Dar Cromwell era lămurit. A fost mulţumit. Ne-am explicat dinaintea lui.

— Se poate să fie vorba de cu totul altceva, spun, deşi mă îndoiesc. Să mergem acasă la Montague şi să-l întrebăm pe fratele tău.

Bockmer House, Buckinghamshire, vara anului 1538

Casa lui Montague e întoarsă cu fundul în sus. Oamenii regelui au rupt mese, laviţe şi băncuţe prin sala cea mare când l-au arestat pe Hugh Holland, iar el s-a luptat cu ei şi a alergat în jurul încăperii, în timp ce ei fugeau după el spărgând totul în cale, ca nişte copoi nătângi fugărind o ciută înspăimântată.

Nora mea Jane s-a dus la ea în iatac plângând. Montague îi supraveghează pe servitori în timp ce aşază la loc mesele şi încearcă să nu dea importanţă incidentului, dar îmi dau seama că e tulburat când Geoffrey începe să strige:

— De ce l-au luat? Ce motiv au invocat?

— Nu sunt obligaţi să dea vreo explicaţie, Geoffrey. Doar ştii asta.

— Dar Cromwell însuşi mi-a dat asigurări!

— Aşa este. Iar regele l-a graţiat pe Robert Aske.

— Sst, îi ţistui imediat. Sigur e vorba de o greşeală, nu avem de ce să ne temem. E o treabă care îl priveşte doar pe Hugh Holland. Nu are nimic de-a face cu noi.

— Mi-au răscolit iatacul, spune Montague încordat, întorcându-se cu spatele la oamenii care adună vasele din cositor. Mi-au distrus casa. Treaba asta are de-a face cu noi.

— Ce au găsit? întreabă şoptit Geoffrey.

— Nimic, spune încordat Montague. Ard scrisorile îndată ce le citesc. (Se întoarce spre mine.) Nici Domnia Ta nu păstrezi nimic, aşa-i, mamă? Le arzi pe măsură ce citeşti, nu?

Încuviinţez din cap.

— Da.

— Nu ţii nimic drept amintire? Nici măcar de la Reginald?

Clatin din cap.

— Nimic. Niciodată.

Geoffrey e galben la faţă.

— Eu am nişte documente, mărturiseşte. Am păstrat nişte documente.

Montague se năpusteşte asupra lui.

— Poftim? întreabă. Nu, nu-mi spune. Nu vreau să ştiu. Neghiobule! Eşti un neghiob, Geoffrey. Vezi să fie distruse. Nu vreau să ştiu cum faci.

Mă ia de braţ şi dă să mă tragă afară din sala cea mare. Eu şovăi; e vorba de fiul meu, de fiul meu iubit.

— Trimite-l pe capelan, pe John Collins, îi spun în pripă lui Geoffrey, peste umăr. Poţi să te încrezi în el. Trimite-l la vechilul tău sau, şi mai bine, la Constance, şi spune-i să ardă tot ce găseşte la tine în iatac.

Geoffrey încuviinţează din cap, livid, şi iese în fugă.

— De ce e atât de neghiob? întreabă Montague, târându-mă în sus pe scări, spre sala de primiri a soţiei lui. N-ar trebui să păstreze nimic, niciodată, doar ştie asta.

— Nu e neghiob, spun trăgându-mi sufletul şi făcându-le semn oamenilor să aştepte înainte să deschidă uşa. Dar iubeşte Biserica aşa cum era. A crescut la Abaţia Syon, a fost refugiul nostru. Nu-i poţi reproşa că-şi iubeşte căminul. Nu era decât un copilaş şi n-aveam nici de unele, trăiam pe spezele Bisericii, de parcă ar fi fost familia noastră. Şi o iubeşte pe prinţesă, ca mine. Nu se poate împiedica s-o arate.

— Nu în vremurile astea, se răsteşte Montague. Nu ne permitem să ne arătăm iubirea deocamdată. Regele e un om periculos, mamă. Zilele astea nu ştii cum o să i se năzare ceva. Acum e bănuitor şi neliniştit, iar în clipa următoare te strânge în braţe şi e prietenul tău cel mai bun. Se uită la mine de zici că m-ar mânca cu fulgi cu tot; şi apoi cântă „Să petrec cu tovarăşi buni“ şi e totul ca pe vremuri. Nu ştii niciodată în ce toane este.

— Dar îşi aminteşte întotdeauna că tronul lui a fost câştigat pe un câmp de bătălie, cu ajutorul şansei şi al trădării. Şansa şi trădarea se pot întoarce la fel de uşor împotriva lui. Are un prunc plăpând în leagăn şi pe nimeni care să i-l apere. Ştie că există un blestem şi ştie că s-a abătut asupra casei lui pe drept cuvânt.

*

Soţia lui Montague, Jane, e înspăimântată şi plânge la ea în odaie când intru cu Catarina şi cu Winifred. Le trage spre ea, le binecuvântează şi spune că n-o să-l ierte niciodată pe tatăl lor că le-a pus în primejdie. Micul Harry îmi face plecăciunea şi rămâne neclintit în picioare lângă tată-său ca şi cum nu s-ar teme de nimic.

— Să nu mai aud o vorbă, Jane, îi spun eu sec. Nici o vorbă.

Asta o face să se stăpânească. Îmi face o reverenţă.

— Îmi pare rău, mamă. A fost un şoc. Şi omul acela îngrozitor fugea de străjeri, şi au spart şi nişte pahare.

— Dacă e vinovat, trebuie să ne bucurăm că lordul Cromwell l-a arestat, iar de nu este, o să fie eliberat repede, spun pe un ton răspicat. (Îi pun lui Harry o mână pe umărul încordat.) Nu avem de ce să ne temem, căci întotdeauna i-am fost credincioşi regelui.

El se uită în sus la mine.

— Suntem veri loiali, spune.

— Suntem şi am fost întotdeauna.

Jane înţelege aluzia şi tot restul zilei ne căznim să ne purtăm de parcă ar fi doar o vizită normală de familie. Luăm cina în sala cea mare, iar servitorii se prefac veseli în timp ce noi, cei de la masa nobililor, îi privim cum se ospătează şi beau, şi ne chinuim să zâmbim şi să flecărim.

După cină trimitem copiii în odăile lor, îi lăsăm pe servitori să bea şi să joace cărţi şi mergem în iatacul lui Montague. Geoffrey n-are stare. Se învârte prin odaie între fereastră şi cămin, între laviţă şi scaun.

— Am avut o ciornă a unei predici, spune el deodată. Dar a fost ţinută dinaintea regelui! Nu poate fi nimic rău în asta. Şi, oricum, Collins trebuie c-a ars-o între timp.

— Linişte.

Montague se uită în sus la el.

— Aveam nişte scrisori de la episcopul Stokesley, dar nu era nimic incriminator în ele, spune.

— Ar fi trebuit să le arzi în clipa în care le-ai primit, spune Montague. Aşa îţi spun să faci, de ani de zile.

— Nu era nimic în ele! exclamă Geoffrey.

— Dar el, la rândul lui, se poate să fi scris ceva altuia. Nu vrei să-i faci belele, şi nici ca ceilalţi prieteni ai lui să-ţi facă ţie necazuri.

— O, şi te pomeneşti că tu arzi totul! exclamă brusc Geoffrey, crezând că-l prinde pe frate-său pe picior greşit.

— Da, aşa cum ţi-am spus şi ţie să faci. Cu ani în urmă. Domnia Ta le arzi, aşa-i, mamă?

— Da. Nu au ce să găsească la nici una dintre reşedinţele mele, în caz că vin vreodată să caute.

— De ce ar veni vreodată să caute? se răţoieşte Jane.

— Pentru că suntem cine suntem, îi răspund. Şi tu ştii asta, Jane. Eşti tu însăţi o Neville prin naştere. Ştii ce înseamnă asta. Noi suntem Plantageneţii. Noi suntem Roza

Albă, iar regele ştie că poporul ne iubeşte.

Întoarce înverşunată capul.

— Am crezut că, măritându-mă, intru într-o casă însemnată, spune. N-am crezut că intru într-o familie aflată în primejdie.

— Măreţia înseamnă primejdie, spun simplu. Şi cred că ai ştiut asta dintotdeauna.

Geoffrey se duce la fereastră, se uită afară şi apoi se întoarce.

— Cred că o să mă duc la Londra, spune. O să merg şi o să mă întâlnesc cu Thomas Cromwell, o să aflu ce face cu Hugh Holland, şi o să-i spun… (trage scurt aer în piept, i s-a tăiat răsuflarea) …O să-i spun (zice mai tare) că nu există nimic împotriva lui Holland, şi nici împotriva mea sau a vreunuia dintre noi.

— O să vin cu tine, spune în mod surprinzător Montague.

— Da? întreb, în timp ce Jane rămâne cu acul în aer şi se uită în sus, la soţul ei, de parcă ar vrea să-i interzică.

Îşi mută brusc privirea spre mine, ca şi cum ar vrea să-mi ceară să-mi trimit mezinul fără protector, aşa încât ea să-şi ţină bărbatul acasă, în siguranţă.

— Da, spune Montague. Cromwell trebuie să afle că nu se poate juca de-a şoarecele şi pisica aşa cu noi. E o pisică însemnată în şopronul regelui, e adevărat. Nu-i alta mai grozavă. Dar chiar şi aşa, cred că avem o reputaţie de care ne putem folosi. Şi trebuie să afle că nu ne sperie. (Se uită la expresia îngrozită a lui Geoffrey.) Nu mă sperie, se corectează el.

— Domnia Ta ce părere ai, mamă?

Jane mă îndeamnă să le interzic celor doi fii ai mei să meargă împreună.

— Cred că e o idee nemaipomenită, spun calm. Nu avem nimic de ascuns şi nu avem de ce să ne temem. Nu am făcut nimic ilegal. Iubim Biserica şi o cinstim pe prinţesă, dar asta nu e nici o nelegiuire. Nici măcar Cromwell nu poate să ticluiască o pravilă care să facă din asta un delict. Mergi, Montague, fiule. Mergi cu binecuvântarea mea.

*

Rămân la Bockmer House o săptămână, aşteptând veşti împreună cu Jane şi cu cei mici. Montague ne trimite o scrisoare îndată ce ajunge la Londra, dar după aceea se aşterne tăcerea.

— Cred că o să plec chiar eu la Londra, îi spun. Şi o să-ţi scriu îndată ce aflu ceva.

— Te rog, mamă, spune ea rece. Mă bucur întotdeauna să aflu că eşti sănătoasă.

Coboară cu mine la grajduri şi aşteaptă lângă calul meu în timp ce mă chinui să mă salt în şaua însoţitorului, în spatele comisului meu. În curtea grajdului, însoţitoarele mele încalecă şi ele: cele două nepoate, fetele lui Jane, Caterina şi Winifred. Harry o să

rămână acasă cu mamă-sa, deşi se fâţâie de pe un picior pe altul, încercând să-mi atragă atenţia, sperând că o să-l iau şi pe el cu mine. Îi zâmbesc lui Jane, care e lividă.

— Nu te teme. Am trecut noi şi prin altele şi mai rele.

— Zău?

Mă gândesc la istoria familiei mele, la înfrângerile, la bătăliile, trădările şi execuţiile care ne pătează istoria şi care slujesc pe post de repere de-a lungul parcursului nostru neîncetat pe şi pe lângă tronul Angliei.

— O, da, spun. Mult mai rele.

L'Erber, Londra, vara anului 1538

Montague vine la mine îndată ce sosesc în Londra. Luăm masa în sala cea mare, de parcă ar fi o vizită ca oricare alta. Vorbeşte amabil despre curte şi despre prinţişor, care e bine, sănătos, şi după aceea ne retragem în odaia din spatele mesei nobililor şi închidem uşa după noi.

— Geoffrey e în Turn, spune încetişor în clipa în care m-am aşezat, ca şi cum s-ar fi temut să nu cad din picioare când îmi dă vestea. (Îmi ia mâna şi mă priveşte drept în ochi. Am o expresie uluită.) Încearcă să rămâi calmă, mamă. Nu e acuzat de nimic. Nu îl au cu nimic la mână. Aşa lucrează Cromwell, nu uita. Înspăimântă oamenii până când îşi dau drumul la gură.

Simt că mă înec. Îmi duc mâna la inimă şi simt cum îmi bubuie sub buricele degetelor, ca o tobă. Încerc să trag aer în piept şi îmi dau seama că nu pot să respir. Chipul lui Montague – care mă cercetează neliniştit – îşi pierde conturul pe măsură ce vederea mi se împăienjeneşte, şi preţ de câteva clipe chiar cred că mor de frică.

Apoi simt o pală de aer cald pe faţă şi respir din nou, iar Montague zice:

— Nu spune nimic, mamă, până când nu-ţi recapeţi suflul, căci sunt şi Caterina şi Winifred aici. Le-am chemat să te ajute când ai leşinat.

Îmi ia mâna şi mă pişcă de buricul degetului, aşa încât nu fac decât să le surâd nepoatelor mele, zicându-le:

— O, acum mă simt bine. Trebuie c-am mâncat prea mult la cină, căci m-a luat o durere crâncenă. Aşa-mi trebuie, dacă am mâncat prea multă budincă.

— Sigur te simţi bine? mă întreabă Caterina, plimbându-şi privirea de la mine la tată-său. Eşti foarte palidă.

— Acum mă simt bine, spun. Dacă vrei, puteţi să-mi aduceţi puţin vin, iar Montague o să mi-l fiarbă şi o să-mi revin numaidecât.

Se năpustesc să-mi aducă băutura, în vreme ce Montague închide fereastra şi larma înserării pe strada londoneză amuţeşte. Îmi îndrept şalul pe umeri şi le mulţumesc când se întorc cu vinul. Fetele îmi fac o reverenţă şi pleacă.

Nu spunem nimic. Montague cufundă vergeaua încinsă în carafa din argint, iar aceasta dă în clocot şi mirosul de vin fiert şi mirodenii umple odăiţa. Îmi întinde un pocal şi îşi toarnă şi lui unul, apoi îşi trage un scaun şi se aşază la picioarele mele, de parcă ar fi iarăşi un băieţel, în copilăria de care n-a avut parte.

— Îmi pare rău, spun. Mă port ca o neghioabă.

— Şi eu am fost şocat. Te simţi mai bine?

— Da. Poţi să-mi spui. Poţi să-mi spui ce se petrece.

— Când am ajuns acolo, am cerut să îl vedem pe Cromwell, iar el ne-a dus cu vorba zile de-a rândul. Într-un târziu, m-am întâlnit cu el ca din întâmplare şi i-am spus că circulă nişte zvonuri pe seama noastră care contravin bunei noastre reputaţii, şi că m-aş bucura să ştiu că lui Gervase Tyndale o să i se taie limba, să le fie învăţătură de minte şi altora. N-a zis nici da, nici ba, dar mi-a cerut să-l aduc pe Geoffrey acasă la el.

Montague se apleacă şi împinge buştenii din vatră cu vârful cizmei de călărie.

— Ştii cum e casa lui Cromwell, zice el. Peste tot novici şi secretari, nici nu ştii să-i deosebeşti, iar Cromwell se plimbă printre toate de parcă ar fi chiriaş.

— N-am fost niciodată la el acasă, spun pe un ton dispreţuitor. Nu ne vizităm.

— Ei, nu, spune Montague zâmbind. Dar, în orice caz, e un loc agitat, prietenos, interesant, şi dacă ai vedea ce fel de lume aşteaptă la uşa lui, ţi-ar ieşi ochii ca la melc! Lume de toate condiţiile, veniţi la el cu afaceri sau să-i prezinte dări de seamă sau care iscodesc pentru el – cine ştie?

— Şi tu şi Geoffrey aţi intrat la el?

— A stat de vorbă cu noi, apoi ne-a cerut să luăm cina cu el. Am rămas şi am mâncat bine. Apoi a trebuit să plece şi i-a cerut lui Geoffrey să revină a doua zi, căci erau câteva lucruri pe care voia să le lămurească.

Simt cum mi se strânge iarăşi pieptul şi mă lovesc uşor cu degetul la rădăcina gâtului, ca pentru a-i reaminti inimii să bată în continuare.

— Şi Geoffrey s-a dus?

— Eu i-am zis să se ducă. I-am zis să fie cât se poate de sincer. Cromwell citise mesajul pe care i l-a dus Holland lui Reginald. Ştia că nu era despre preţul de vara trecută al grâului în Berkshire. Ştia că l-am avertizat că Francis Bryan fusese trimis să-l aresteze. L-a acuzat pe Geoffrey de lipsă de loialitate.

— Dar nu de trădare?

— Nu, nu de trădare. Nu e trădare să-i spui unui om, propriul tău frate, că cineva vine să-l omoare.

— Şi Geoffrey a mărturisit?

Montague oftează.

— La început a tăgăduit, dar după aceea a fost limpede că Holland îi dezvăluise ambele mesaje lui Cromwell. Mesajul lui Geoffrey către Reginald şi răspunsul lui Reginald către noi.

— Dar, chiar şi aşa, ele nu constituie trădare.

Îmi dau seama că mă agăţ cu disperare de gândul acesta.

— Nu. Dar e clar că trebuie să-l fi torturat pe Holland, ca să afle ce conţineau mesajele.

Înghit dureros, gândindu-mă la omul cu faţa rotundă care a venit la mine acasă, şi la vânătaia de pe obraz când l-au zorit pe lângă noi, pe drum.

— Ar îndrăzni Cromwell să tortureze un negustor londonez? întreb. Cum rămâne cu breasla lui? Cum rămâne cu prietenii lui? Cu negustorii din oraş? Nu se apără între ei?

— Cromwell probabil crede că a găsit ceva. Şi se pare că îndrăzneşte. De asta, ieri, l-a arestat pe Geoffrey.

— Nu poate… Nu poate…

Constat că nu pot numi lucrul de care mă tem.

— Nu, n-o să-l tortureze pe Geoffrey. N-ar îndrăzni să se atingă de unul dintre noi. Sfatul regelui nu i-ar îngădui. Dar Geoffrey e speriat. Nu ştiu ce-ar fi în stare să spună.

— N-ar spune niciodată ceva împotriva noastră, spun. (Mă trezesc că zâmbesc, chiar şi în faţa acestei primejdii, gândindu-mă la firea iubitoare, credincioasă, a fiului meu.) N-ar spune niciodată nimic împotriva niciunuia dintre noi.

— Nu şi, în plus, în cel mai rău caz, n-am făcut decât să prevenim un frate că e în primejdie. Nimeni nu ne-ar putea reproşa aşa ceva.

— Ce putem face? întreb.

Vreau să fug numaidecât la Turn, dar nu mă ţin genunchii şi nici măcar nu mă pot ridica de pe scaun.

— Nu avem voie să mergem la el; numai soţia lui poate intra în Turn să-l vadă. Aşa că am trimis după Constance. O să ajungă aici mâine. Şi după ce se vede cu el şi se asigură că n-a zis nimic, o să mă duc din nou la Cromwell. Se poate chiar să vorbesc cu regele când se întoarce, dacă îl prind în toane bune.

— Henric ştie de treaba asta?

— Speranţa mea e că nu ştie nimic. E posibil ca Cromwell să fi întrecut măsura, iar regele o să-şi iasă din minţi când o să afle. Dispoziţia lui e atât de schimbătoare în ultima vreme, încât urlă la Cromwell la fel de des pe cât îi dă dreptate. Dacă reuşesc să îl prind într-un moment bun, dacă simte tandreţe faţă de noi şi îl enervează Cromwell, s-ar putea să o considere o insultă ce ne-a fost adusă nouă, rudelor lui, şi să îl ucidă pe Cromwell pentru asta.

— E atât de schimbător?

— Mamă, nimeni nu ştie în zori în ce dispoziţie o să fie până seara, şi nici când şi de ce o să i se schimbe din senin.

*

Îmi petrec restul serii şi cea mai bună parte din noapte în genunchi, la mine în capelă, rugându-mă la Dumnezeul meu pentru siguranţa fiului meu; dar nu pot fi sigură că El mă ascultă. Mă gândesc la sutele, miile de mame care stau în genunchi în Anglia în seara asta, rugându-se pentru siguranţa fiilor lor sau pentru sufletele fiilor lor care au murit pentru mult mai puţin decât au făcut Geoffrey şi Montague.

Mă gândesc la uşile abaţiilor care se trântesc în lături, în lumina lunii verii de vară englezeşti, la cuferele sacre şi la bunurile sfinte trântite pe pavajul sclipitor în pieţe întunecoase, pe când oamenii lui Cromwell dărâmă raclele şi aruncă moaştele. Se zice că mormântul lui Thomas Becket, dinaintea căruia regele însuşi a venit în genunchi, a fost spart, iar ofrandele bogate şi giuvaierurile splendide au dispărut în noua Curte a Augmentării, înfiinţată de lordul Cromwell, în vreme ce osemintele sfântului s-au pierdut.

Curând, mă ridic şi simt durerea din şale. Nu cutez să-l tulbur pe Dumnezeu; are prea multe de îndreptat în seara asta. Mă gândesc la El. Mi-l închipui: bătrân şi obosit cum sunt şi eu, simţind, ca şi mine, că sunt prea multe de îndreptat şi că Anglia, ţara Lui specială, a apucat-o cu totul pe căi greşite.

L’Erber, Londra, toamna anului 1538

Constance se duce direct în Turn îndată ce ajunge în Londra, apoi vine la L’Erber. O duc în odaia mea şi îi ofer o cupă de bere fiartă, îi scot mănuşile de pe mâinile îngheţate, îi dau jos pelerina şi şalurile de pe umerii osoşi. Îşi mută privirea de la mine la Montague, de parcă ar crede că noi doi o putem salva.

— Nu l-am mai văzut niciodată astfel, spune. Nu ştiu ce pot face.

— Cum e? întreabă Montague pe un ton blând.

— Plânge, spune ea. Se plimbă prin încăpere ca un leu în cuşcă. Bate în uşă, dar nu vine nimeni. Se prinde cu mâinile de gratiile ferestrei şi le scutură de parcă ar vrea să dărâme zidurile Turnului cu totul. Şi după aia se întoarce şi cade în genunchi, plânge şi zice că nu rezistă.

Sunt îngrozită.

— I-au făcut rău?

Ea clatină din cap.

— Nu s-au atins de trupul lui… Dar mândria lui…

— A zis ce i-au spus? întreabă Montague răbdător.

Ea clatină din cap.

— Nu m-aţi auzit? Aiurează. E înnebunit.

— Nu e limpede?

Disting o undă de speranţă în glasul lui Montague.

— Parcă e nebun, spune ea. Se roagă şi plânge, apoi, brusc, declară că n-a făcut nimic. Pe urmă spune că întotdeauna toată lumea dă vina pe el şi apoi spune că ar fi trebuit să fugă, dar că voi l-aţi oprit, că-l opriţi întotdeauna, şi apoi spune că oricum nu poate rămâne în Anglia, din cauza datoriilor. (Privirea îi alunecă spre mine.) Spune că mamă-sa ar trebui să-i achite datoriile.

— Ţi-ai putut da seama dacă a fost interogat serios? A fost acuzat de vreun delict?

Ea clatină din cap.

— Trebuie să-i trimitem haine şi mâncare. Îi e frig. Nu e nici un foc la el în odaie şi n-are decât pelerina de călărie pe el. Şi pe aia a aruncat-o pe jos şi a călcat-o în picioare.

— Mă ocup numaidecât, spun.

— Dar nu ştii dacă a fost interogat serios, şi nici ce le-a zis? caută Montague să se asigure.

— Zice că n-a făcut nimic, repetă ea. Zice că vin în fiecare zi şi ţipă la el. Dar nu spune nimic, pentru că n-a făcut nimic.

Chinul lui Geoffrey continuă şi a doua zi. Îmi trimit vechilul cu un pachet cu haine călduroase şi cu poruncă să cumpere mâncare de la brutăria de lângă Turn, şi să aibă grijă ca băiatul meu să primească o masă îndestulătoare. Dar se întoarce şi zice că străjerii au luat hainele, însă crede că o să le ţină pentru ei şi nu i-au dat voie să comande mâncare.

— O să mă duc mâine cu Constance şi o să văd dacă nu le pot porunci să-i ducă măcar o cină, îi spun lui Montague pe când intru în sala de primiri răsunătoare de la L'Erber. (E pustie. Nici un petiţionar, nici un arendaş, nici un prieten.) Iar ea poate să-i ducă o pelerină de iarnă, nişte albituri şi nişte aşternuturi.

El stă în picioare lângă fereastră, cu fruntea plecată, în tăcere.

— Ai fost la rege? îl întreb. Ai reuşit să-i vorbeşti despre Geoffrey? Ştia că Geoffrey e arestat?

— Ştia deja, spune Montague mohorât. Nu aveam ce să-i spun, căci ştia deja.

— Cromwell a acţionat la porunca lui?

— Asta n-o s-o ştim niciodată, mamă. Pentru că regele nu ştia despre Geoffrey de la Cromwell. Ştia chiar de la Geoffrey. Se pare că el i-a scris.

— I-a scris regelui?

— Da. Cromwell mi-a arătat scrisoarea. Geoffrey i-a scris regelui că, dacă va binevoi să-i acorde nişte înlesniri, atunci va spune tot ce ştie, chiar dacă astfel le va aduce atingere mamei sau fratelui său.

Preţ de o clipă, aud vorbele dar nu le desluşesc înţelesul. Apoi pricep.

— Nu! (Sunt îngrozită.) Nu poate fi adevărat. Trebuie să fie un fals. Cromwell probabil încearcă să te păcălească! E stilul lui!

— Nu. Am văzut scrisoarea. Era scrisul lui Geoffrey. Nu mă înşel. Sunt întocmai vorbele lui.

— S-a oferit să ne trădeze pe mine şi pe tine pentru nişte haine călduroase şi o cină îndestulătoare?

— Aşa pare.

— Montague, trebuie că şi-a pierdut minţile. N-ar face niciodată aşa ceva, nu mi-ar face niciodată rău. Probabil că s-a smintit. Dumnezeule, bietul meu băiat! Trebuie că delirează.

— Să sperăm, spune înciudat Montague. Căci, dacă e nebun, nu poate depune mărturie.

*

Constance se întoarce din Turn susţinută de doi servitori, incapabilă să umble sau să vorbească.

— E bolnav? (O cuprind pe după umeri şi îi scrutez chipul, ca şi cum aş putea vedea ce s-a întâmplat cu fiu-meu din expresia de groază oarbă a soţiei lui.) Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat, Constance? Spune-mi!

Ea clatină din cap şi geme.

— Nu. Nu.

— Şi-a pierdut minţile?

Ea îşi ascunde faţa în palme şi suspină.

— Constance, vorbeşte cu mine! L-au torturat? întreb, pomenind cea mai groaznică temere a mea.

— Nu, nu.

— N-a luat boala năduşelii, nu?

Ea înalţă capul.

— Mamă, a încercat să se omoare. A luat un cuţit de pe masă şi s-a aruncat peste el. S-a înjunghiat aproape de inimă.

Dintr-odată, îi dau drumul şi mă prind de un scaun cu spătar înalt să nu cad.

— E mortal? O rană mortală? Băiatul meu!

Ea încuviinţează din cap.

— E foarte grav. Nu m-au lăsat să stau cu el. Am văzut că avea bandaje groase în jurul pieptului. Era legat cu două rânduri de curele. Nu vorbea. Nu putea. Zăcea pe pat şi sângele îi mustea prin bandaje. Mi-au spus ce-a făcut, iar el n-a zis nimic. Doar s-a întors cu faţa la perete.

— L-a văzut un doctor? Îl pansaseră?

Ea face semn din cap că da.

Montague intră în odaie după noi. E alb ca hârtia la faţă şi zâmbeşte strâmb.

— Un cuţit de la masa lui de seară?

— Da, spune ea.

— Şi a primit o cină îndestulătoare?

E o întrebare atât de bizară pe care s-o pui în miezul unei asemenea tragedii, încât se întoarce şi se holbează la el.

Ea nu ştie ce înseamnă asta; dar eu da.

— A primit o cină foarte îndestulătoare, câteva feluri de mâncare. Era un foc aprins în cămin, şi cineva i-a trimis haine noi, răspunde.

— Hainele noastre?

— Nu, spune uluită. Cineva i-a trimis nişte lucruri să-i sporească confortul, lucruri noi; dar nu mi-au zis cine.

Montague încuviinţează din cap şi iese din odaie fără o vorbă, fără să se uite la mine.

*

A doua zi de dimineaţă, pe când luăm micul dejun în tăcere la mine în iatac, stând unul lângă altul la măsuţa de lângă foc, Montague îmi spune că servitorul lui n-a venit acasă azi-noapte şi nimeni nu ştie unde e.

— Tu ce crezi? întreb în şoaptă.

— Cred că Geoffrey l-a numit ca fiind servitorul care îmi duce mie scrisori şi mesaje, şi a fost arestat, spune încet Montague.

— Fiule, nu pot să cred că Geoffrey ne-ar trăda pe noi sau pe vreunul dintre ai noştri.

— Mamă, i-a promis regelui că ne va trăda pe amândoi pentru nişte haine călduroase, nişte lemn de foc şi o cină îndestulătoare. Ieri a primit o cină consistentă, iar azi i-au dus micul dejun. Chiar în momentul ăsta, e interogat de William Fitzwilliam, contele de Southampton. El conduce ancheta. Ar fi fost mai bine pentru

Geoffrey şi pentru noi, dacă şi-ar fi împlântat cuţitul în inimă.

— Nu! mă răstesc la Montague. Nu spune asta! Nu spune prostia asta. Nu spune blestemăţia asta. Vorbeşti ca un copil care nu are habar de moarte. Nu este niciodată, absolut niciodată mai bine să mori. Să nu crezi niciodată că ar fi. Ştiu că ţi-e frică, fiule. Crezi că mie nu? Mi-am văzut fratele intrând în acelaşi Turn şi n-a mai ieşit de acolo decât să-şi înfrunte moartea. Propriul meu tată a murit acolo, acuzat de trădare. Nu crezi că Turnul m-a îngrozit toată viaţa, şi să-l ştiu pe Geoffrey înăuntru e cel mai cumplit coşmar? Iar acum să ştiu că s-ar putea să mă ia şi pe mine? Să ştiu că s-ar putea să te ia şi pe tine? Fiul meu. Moştenitorul meu.

Amuţesc văzându-i expresia.

— Ştii, uneori mă gândesc la locul ăla ca la reşedinţa familiei noastre, spune foarte încet, atât de încet, încât de-abia îl aud. Cea mai veche şi mai constantă reşedinţă. Iar cimitirul Turnului e mormântul familiei noastre, cripta Plantageneţilor, unde sfârşim cu toţii.

*

Constance îşi vizitează din nou bărbatul, dar îl găseşte delirând de febră din pricina rănii. E bine îngrijit şi slujit, dar când se duce la el, e o femeie în încăpere – cea care vine de obicei să primenească morţii – şi un străjer la uşă, aşa că nu-i poate spune nimic între patru ochi.

— Dar nu are nimic de spus, îmi zice ea în şoaptă. Nu s-a uitat la mine, nu s-a interesat de copii, nici măcar de Domnia Ta. S-a întors cu faţa la perete şi a început să plângă.

*

Servitorul lui Montague, Jerome, nu reapare la L'Erber. Trebuie să presupunem fie că a fost arestat, fie că e sechestrat acasă la Cromwell până când va depune mărturie.

Şi apoi, imediat după slujba de la ora trei, uşile dinspre stradă se dau în lături şi străjerii gărzii regale intră în holul de la intrare, să-l aresteze pe fiul meu Montague.

Tocmai mergeam să luăm micul dejun, iar Montague se răsuceşte pe când frunzele aurii ale viţei-de-vie sunt purtate de vânt dinspre stradă la picioarele străjerilor.

— Să vin numaidecât sau pot să-mi iau micul dejun mai întâi? întreabă, ca şi cum ar fi în avantajul tuturor.

— Mai bine veniţi acum, domnule, spune căpitanul, uşor stânjenit. (Ne face o plecăciune mie şi lui Constance.) Îmi cer iertare, milady.

Mă duc la Montague.

— O să-ţi trimit mâncare şi haine, îi promit. Şi o să fac ce pot. O să merg la rege.

— Nu. Du-te înapoi la Bisham, spune în pripă. Ţine-te departe de Turn. Pleacă azi, mamă.

Are o expresie foarte sumbră; pare mult mai în vârstă decât cei patruzeci şi şase de ani pe care îi are. Mă gândesc că l-au luat pe fratele meu când era doar un băieţel şi l-au ucis când era un bărbat tânăr; şi acum iată-l pe fiul meu. Le-a luat tot timpul ăsta, toţi anii aceştia să vină după el. Simt că se învârte odaia cu mine de frică. Nu îmi vine în minte ce ar trebui să fac.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, fiule, spun.

El îngenunchează dinaintea mea, aşa cum a făcut de mii de ori, iar eu îmi pun mâna pe creştetul lui.

— Dumnezeu să ne binecuvânteze pe toţi, spune simplu. Tatăl meu şi-a trăit viaţa încercând să evite ziua aceasta. Şi eu la fel. Poate o să se termine cu bine.

Se ridică şi iese din casă fără pălărie, pelerină sau mănuşi.

*

Sunt în curtea grajdului şi mă uit cum se încarcă lucrurile în căruţe, ca să plecăm, când unul dintre oamenii lui Courtenay îmi aduce un mesaj de la Gertrude, soţia lui Henry Courtenay, vărul meu.

L-au arestat pe Henric azi-dimineaţă. O să vin să te văd când s-o putea.

Nu pot s-o aştept, aşa că le spun străjerilor şi căruţelor s-o ia înainte, pe drumurile îngheţate spre Warblington şi că eu o să-i urmez mai târziu, pe calul meu bătrân. Iau cu mine şase oameni şi pe nepoatele mele, Caterina şi Winifred, şi străbat străzile înguste care duc spre frumoasa reşedinţă londoneză a lui Gertrude, Conacul Rozei. Oraşul se pregăteşte de Crăciun, vânzătorii de castane stau îndărătul cazanelor cu tăciuni aprinşi, răscolind fructele arse, şi miresmele anotimpului – vin fiert, scorţişoară, fum de lemne, zahăr ars, nucşoară – adastă în fuioare de fum cenuşiu în aerul îngheţat.

Las caii în faţa uşii mari de la stradă, nepoatele mele şi cu mine intrăm în hol şi apoi în sala de primiri a lui Gertrude. E ciudat de tăcută şi de pustie. Vechilul ei îmi iese în întâmpinare.

— Contesă, îmi pare rău să vă văd aici.

— De ce? întreb. Verişoara mea, Lady Courtenay, venea să mă vadă. Am venit să-mi iau rămas-bun de la ea. Plec la ţară.

Mica Winifred se lipeşte de mine, iar eu o strâng de mânuţă ca s-o liniştesc.

— Stăpânul a fost arestat.

— Ştiam asta. Sunt sigură că va fi eliberat numaidecât. Ştiu că e complet nevinovat.

Vechilul se înclină.

— Ştiu, milady. Regele nu are slujitor mai credincios decât stăpânul. Cu toţii ştim asta. Toţi am spus-o, când ne-au întrebat.

— Deci unde e verişoara Gertrude?

El şovăie.

— Îmi pare rău, milady. A fost şi ea arestată. Au dus-o în Turn.

Înţeleg brusc că tăcerea acestei încăperi răsună de ecourile unui loc care a fost abandonat pe neaşteptate. Pe divanul de la fereastră au rămas broderii cu acul în ele, şi o carte stă deschisă pe pupitrul din colţul odăii.

Mă uit în jur şi îmi dau seama că această tiranie seamănă cu cealaltă molimă adusă de Tudori, năduşeala. Se instalează cu repeziciune, ţi-i ia pe cei dragi pe neaşteptate şi nu te poţi apăra împotriva ei. Am ajuns prea târziu. Ar fi trebuit să vin mai devreme. N-am apărat-o pe ea, nu i-am salvat pe Montague şi nici pe Geoffrey. Nu le-am luat apărarea lui Robert Aske, nici lui Tom Darcy, lui John Hussey, lui Thomas More, sau lui John Fisher.

— O să-l iau pe Edward la mine acasă, spun, gândindu-mă la fiul lui Gertrude. (Nu are decât doisprezece ani, cu siguranţă că e înspăimântat. Ar fi trebuit să mi-l trimită imediat, în clipa în care părinţii lui au fost arestaţi.) Adu-mi-l. Spune-i că verişoara lui a venit să-l ia acasă cât timp mama şi tatăl lui sunt reţinuţi.

În mod inexplicabil, ochii vechilului se umplu de lacrimi şi apoi îmi spune de ce e atâta linişte în casă.

— Nu mai e, spune. L-au luat şi pe el. Pe stăpânul cel tânăr. L-au dus în Turn.

Castelul Warblington, comitatul Hampshire, toamna anului 1538

Vechilul meu vine la mine în odaie. Ciocăneşte la uşă şi intră, închizând uşa în urma lui, ca pentru a păstra o taină. Afară, aud larma oamenilor veniţi să mă vadă. Sunt singură, încercând să-mi iau inima în dinţi şi să înfrunt întrebările legate de arenzi, de hotarele de pământ, de ce recolte ar trebui să cultivăm anotimpul viitor, de dijmele care ar trebui plătite – sutele de mici probleme ale unui domeniu mare, care a fost sursa mea de mândrie şi de bucurie toată viaţa, dar care acum îmi pare o colivie frumoasă, în care am trudit şi am trăit şi am fost fericită, în vreme ce afară ţara pe care o iubesc se ducea de râpă.

— Ce e?

Se încruntă de îngrijorare.

— Contele de Southampton şi episcopul de Ely aşteaptă să vă vadă, milady, spune.

Mă ridic ducând mâna la şale, unde o durere sâcâitoare vine şi trece, după cum se schimbă vremea. Mă gândesc în treacăt, înfricoşată, cât sunt de obosită.

— Au spus ce vor?

El clatină din cap. Mă căznesc să stau foarte dreaptă şi ies în sala de primiri.

Îl ştiu pe William Fitzwilliam de când se juca împreună cu Henric în odaia copiilor, iar acum tocmai a fost uns conte. Ştiu cât de încântat o să fie de cinstea care i se va arăta. Îmi face o plecăciune, dar expresia lui e complet lipsită de căldură. Îi zâmbesc şi mă întorc spre episcopul de Ely, Thomas Goodrich.

— Domnilor, sunteţi bine-veniţi la castelul Warblington, spun pe un ton degajat. Nădăjduiesc că o să luaţi cina cu noi – că o să înnoptaţi aici.

William Fitzwilliam are delicateţea să pară uşor stânjenit.

— Suntem aici să vă punem nişte întrebări, mă anunţă. Regele porunceşte să spuneţi adevărul, pe cuvânt de onoare.

Încuviinţez din cap, zâmbind.

— Şi o să stăm aici până când o să obţinem un răspuns mulţumitor, spune episcopul.

— Trebuie să rămâneţi cât de mult doriţi, spun eu cu ipocrizie. (Îi fac semn din cap vechilului meu.) Îngrijeşte-te ca oamenii lorzilor să fie găzduiţi, iar caii lor, băgaţi în grajduri, spun. Mai pune tacâmuri la masă şi pregăteşte cele mai bune iatacuri pentru cinstiţii noştri oaspeţi.

El se înclină şi iese. Mă uit de jur-împrejurul sălii de primiri aglomerate. În aer pluteşte un zumzet, ceva nedesluşit, o impresie că arendaşii şi petiţionarii din încăpere nu sunt încântaţi să-i vadă pe aceşti domni importanţi veniţi de la Londra să mă ia la întrebări în propria mea casă. Nimeni nu rosteşte o vorbă necuviincioasă, dar se aude un murmur ca un mârâit prelung.

William pare neliniştit.

— Putem merge într-o încăpere mai potrivită? întreabă.

Mă uit în jur şi le zâmbesc oamenilor mei.

— Nu pot sta de vorbă cu voi azi, spun răspicat, aşa încât să mă poată auzi până şi ultima văduvă amărâtă din fundul sălii. Îmi pare rău. Trebuie să răspund la întrebările acestor lorzi însemnaţi. O să le spun şi lor, aşa cum vă spun şi vouă, cum ştiţi deja, că nici eu, nici fiii mei nu am gândit, făcut sau visat vreun lucru care să îi aducă atingere regelui. Şi că nici unul dintre voi n-a făcut niciodată nimic. Şi nici unul nu vom face niciodată aşa ceva.

— Uşor de zis, spune episcopul arţăgos.

— Pentru că e adevărul, îi închid gura şi pornesc prima spre odaia mea.

Sub bovindou e o masă la care mă aşez uneori să scriu, şi patru scaune. Le fac semn să ia loc unde poftesc şi îmi trag un scaun. Mă aşez cu faţa spre odaie, iar lumina rece îmi vine peste umăr.

William Fitzwilliam îmi spune, ca pe o chestiune fără cine ştie ce importanţă, că i-a interogat pe fiii mei Geoffrey şi Montague. Dau din cap auzind vestea şi îmi stăpânesc pornirea de furie criminală care mă încearcă la gândul că acest parvenit îmi interoghează băieţii, pe băieţii mei Plantagenet. Spune că amândoi au vorbit deschis cu el; insinuează că ştie totul despre noi, şi apoi mă obligă să recunosc că i-am auzit criticându-l pe rege.

Neg categoric şi spun că nici eu n-am spus vreodată vreun cuvânt de rău de Maiestatea Sa. Spun că băieţii mei n-au spus niciodată că vor să meargă la Reginald şi că nu i-am scris scrisori secrete fiului meu cel mai dezamăgitor. Nu ştiu nimic despre vechilul lui Geoffrey, Hugh Holland, în afară de faptul că a plecat din slujba lui Geoffrey şi s-a lansat în afaceri – la Londra, parcă. Îmi pare că e negustor. E posibil să fi dus scrisori cu veşti legate de familie în Flandra, pentru noi. Ştiu că Geoffrey s-a dus la lordul Cromwell şi i-a explicat tot, că lui Holland i-au fost înapoiate mărfurile. Asta mă bucură. Lordul Cromwell se îngrijeşte de siguranţa regelui. Cu toţii trebuie să-i fim recunoscători în timp ce se achită de această însărcinare imensă. Fiul meu s-a bucurat să-i dea explicaţii. Nu am primit niciodată scrisori secrete şi, ca urmare, nu am ars niciodată scrisori secrete.

Îmi pun iar şi iar aceleaşi întrebări, iar eu le spun de fiecare dată întocmai ce le-am spus şi mai devreme: nu am făcut nimic, fiii mei nu au făcut nimic, şi nu pot dovedi nimic împotriva noastră.

Apoi mă ridic de la masă şi le spun că la ora asta sunt obişnuită să mă rog la mine în capelă. Aici ne rugăm după rânduiala nouă, şi avem o Biblie în engleză, pe care o poate citi oricine. După rugăciune, o să luăm cina. Dacă le lipseşte ceva în odăile lor, trebuie să ceară, iar eu voi fi bucuroasă să le asigur tot confortul.

Un negustor ambulant venit cu daruri de Crăciun de la iarmarocul de la Londra le spune slujnicelor de la bucătărie că vărul meu sir Edward Neville a fost arestat, la fel şi capelanul lui Montague, John Collins, cancelarul Catedralei Chicester, George Croftes, un preot şi câţiva dintre servitorii lor. Îi spun slujnicei care îmi şopteşte vestea să cumpere ce daruri vrea şi să nu plece urechea la bârfe. Lucrurile astea nu ne privesc.

Le oferim oaspeţilor noştri o cină îndestulătoare şi, după cină, ascultăm colinde, iar doamnele şi domnişoarele mele de onoare dănţuie. Apoi mă scuz şi ies afară, pe când cerul începe să se întunece, să mă plimb printre căpiţele de fân. Mă linişteşte acum, când scumpii mei fii sunt în primejdie, să văd că paiele şi fânul sunt acoperite, să nu le bată vântul, şi că totul e uscat şi protejat. Intru în hambar. Vacile se mişcă fără zgomot prin paie într-un capăt, iar berbecul meu frumos şi valoros în celălalt. Adulmec

mirosul de animale calde aflate la adăpost de vremea rea. Mi-aş dori să-mi pot petrece toată noaptea aici, la lumina micului felinar agăţat de horn, să aud animalele respirând încetişor şi poate că de Ajun, la miezul nopţii, le-aş vedea îngenunchind în amintirea celeilalte iesle, unde animalele au îngenuncheat dinaintea leagănului, iar Lumina Lumii a ctitorit Biserica pe care am cinstit-o toată viaţa mea şi care nu este, şi n-a fost niciodată, sub autoritatea nici unui rege.

*

A doua zi, William şi episcopul vin din nou la mine în odaie şi-mi pun aceleaşi întrebări. Le dau aceleaşi răspunsuri, iar ei le notează cu grijă şi le trimit la Londra. Putem face treaba asta până la sfârşitul lumii şi la coborârea în iad a Mântuitorului. N-o să spun niciodată nimic care să arunce vreo bănuială asupra vreunuia dintre fiii mei întemniţaţi. E drept că m-am săturat de anchetatorii mei şi de întrebările lor repetate, dar n-o să cedez doar din pricina plictiselii. N-o să pun capul pe butuc şi n-o să visez la odihna veşnică. N-au decât să mă întrebe până când s-or scula morţii din gropi. O să fiu la fel de mută ca fratele meu scurtat de cap. Oi fi eu o femeie bătrână – am şaizeci şi şase de ani –, dar nu sunt pregătită să merg la groapă, şi nu-s atât de nevolnică încât să mă las terorizată de nişte bărbaţi pe care îi ştiu de când mergeau de-a buşilea. N-o să spun nimic.

*

În Turn, şi deţinuţii aşteaptă. Clericii recent arestaţi cedează şi recunosc că, deşi au semnat jurământul regelui, în adâncul inimii n-au crezut niciodată că Henric este conducătorul suprem al Bisericii. Jură că n-au făcut altceva decât să se macine din pricina jurământului strâmb; n-au strâns nici bani, nici armate, n-au uneltit şi n-au vorbit. În sinea lor, şi-au dorit ca mănăstirile să fie repuse în drepturi şi vechea rânduială restabilită. Cu nevinovăţie, s-au rugat să vină vremuri mai bune.

Edward Neville, vărul meu, a făcut doar puţin mai multe decât ei. O dată, o singură dată, i-a spus lui Geoffrey că-şi doreşte ca prinţesa să ajungă pe tron şi ca Reginald să se întoarcă acasă. Geoffrey le povesteşte anchetatorilor despre această conversaţie. Dumnezeu să-l ierte. Iubitul, ipocritul, laşul meu fiu le spune ce i-a zis cândva vărul lui între patru ochi, cu ani în urmă, vorbind cu un bărbat în care se încredea ca într-un frate.

Vărul meu Henry Courtenay nu poate fi acuzat, căci nu găsesc nimic împotriva lui. Se poate să fi vorbit cu Neville sau cu fiul meu Montague; dar nici unul dintre ei nu spune nimic despre vreo conversaţie avută, şi ei înşişi nu mărturisesc nimic. Îşi

rămân credincioşi unul altuia, aşa cum ar trebui să facă rudele. Nici unul nu spune nimic despre celălalt, nici nu mărturiseşte vreo faptă proprie. Nici măcar atunci când li se spune că celălalt l-a trădat. Zâmbesc ca nişte adevăraţi cavaleri, recunosc o minciună care contravine onoarei lor de familie. Păstrează tăcerea.

Desigur, era un lucru ştiut de toată lumea că Gertrude, soţia vărului meu Henry, mergea s-o vadă pe Sfânta Fecioară din Kent şi că-i era milă de regina Caterina; dar a fost deja graţiată pentru aceste fapte. Cu toate astea, continuă s-o ţină întemniţată şi o interoghează în fiecare zi în legătură cu ce i-a spus Fecioara din Kent despre moartea regelui şi despre eşecul mariajului său cu Anne Boleyn. Fiul ei, Edward, locuieşte într-o odăiţă învecinată cu a ei şi i se îngăduie să aibă un preceptor şi să se plimbe prin grădină. Cred că e un semn că au de gând să-l elibereze în curând, căci doar nu l-ar ţine în şcoală dacă n-ar crede că într-o zi o să meargă la universitate.

Tot ce au împotriva lui Henry Courtenay e o singură frază; există dovada că ar fi spus: „Nădăjduiesc să văd cândva o lume veselă“. Când aud asta, mă duc la mine în capelă şi îmi iau capul în palme, gândindu-mă la vărul Henry care spera la o lume veselă, şi că acest optimism banal a ajuns să fie invocat ca dovadă împotriva lui.

Pe când îngenunchez dinaintea altarului, gândesc: Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry Courtenay; nu pot să nu fiu de acord. Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry, pe tine şi pe toţi deţinuţii care sunt arestaţi pentru credinţa lor şi pentru convingerile lor, oriunde s-ar afla în seara asta. Dumnezeu să te binecuvânteze, Henry Courtenay, căci şi eu gândesc la fel ca tine, şi la fel gândea şi Tom Darcy. Ca şi tine, încă nădăjduiesc să văd o lume veselă într-o bună zi.

*

Chiar înainte ca fiul meu şi vărul Henry Courtenay să se prezinte dinaintea tribunalului, îl închid în Turn pe lordul Delaware pentru că a refuzat să facă parte din completul care îi va judeca. Nu există nimic împotriva lui, nici măcar o şoaptă; Thomas Cromwell n-are ce născoci pe seama lui; pur şi simplu Delaware îşi manifestă dezgustul faţă de aceste procese. A jurat că n-o să-şi mai judece nici un alt prieten vechi după ce l-a trimis pe Tom Darcy la eşafod, iar acum refuză să-l judece pe fiul meu. Îl ţin în arest o zi sau două, bătând Londra în lung şi-n lat în căutare de bârfe pe seama lui, dar apoi sunt nevoiţi să-i dea drumul acasă şi-i poruncesc să nu iasă.

Bineînţeles, nu pot merge la el. Nici măcar nu-i pot trimite un mesaj de mulţumire cât timp anchetatorii mei stau cu mine de dimineaţă până seara şi mă întreabă iar şi iar dacă îmi amintesc de acum optsprezece ani, când Montague a zis ceva în timp ce se plimba prin grădină împreună cu Henry Courtenay, dacă slujbaşul de la bucătărie Thomas Standish cânta cântece de speranţă şi răzvrătire. Dacă a pomenit luna mai.

Dacă a zis cineva că luna mai n-o să vină niciodată. Dar rândaşul meu pleacă cu treabă la L'Erber, când lordul Delaware se plimbă prin grădina lui a doua zi, găseşte azvârlit peste zidul grădinii şi zăcând pe cărare un boboc de trandafir alb, din mătase, şi ştie că-i sunt recunoscătoare.

*

— Mă tem, contesă, că o să-mi fiţi oaspete, îmi spune William la cină.

— Nu. Trebuie să rămân aici. Sunt multe de făcut pe un domeniu aşa de întins, iar prezenţa mea aici îi împiedică pe ţărani să se răscoale.

— Va trebui să ne asumăm acest risc, spune episcopul, zâmbind la propria lui glumă. Căci o să fiţi închisă la Cowdray. Îi puteţi împiedica şi în Sussex. Şi vă rog, nu vă faceţi griji în legătură cu domeniul şi cu bunurile voastre, căci le poprim.

— Casa mea? întreb. Îmi luaţi castelul Warblington?

— Da, spune William. Vă rog să vă pregătiţi să plecaţi numaidecât.

Mă gândesc la chipul livid al lui Hugh Holland pe când calul lui era târât de la Bockmer la Londra, cu el legat în chingi de şa.

— O să am nevoie de o litieră, spun. Nu pot merge călare atâta drum.

— Puteţi să călăriţi în şa în spatele comandantului meu, spune William cu răceală.

— William Fitzwilliam, aş putea să-ţi fiu mamă. N-ar trebui să mă tratezi atât de aspru, răbufnesc deodată, şi apoi văd cum i se trezeşte interesul.

— Fiii Domniei Voastre sunt mult mai răi ca mine, spune. Căci mărturisesc că s-au răzvrătit împotriva regelui. Acesta e un tratament aspru faţă de o mamă, căci ei vă vor aduce pieirea.

Fac un pas în spate, îmi netezesc rochia şi îmi înfrânez furia.

— Nu spun nimic de felul ăsta, şoptesc. Iar eu nu ştiu nimic împotriva lor.

*

Ne ia două zile să ajungem în sud, la Midhurst. Drumurile sunt groaznic de proaste din pricina noroiului şi a viiturilor şi ne rătăcim de câteva ori. Mai anul trecut poposeam la una dintre marile mănăstiri de pe drum, iar călugării ar fi trimis un băiat să ne arate drumul bun, dar acum trecem pe lângă o biserică mare; e cufundată în întuneric, cu vitraliile sparte pentru plumb, şi ţiglele i-au fost furate.

Nu mai avem unde să înnoptăm în afară de un han murdar, în Petersfield, şi calicii din uşa bucătăriei şi de pe stradă, în foamea şi în deznădejdea lor, sunt dovada închiderii cantinelor mănăstirii, a spitalului mănăstirii şi a lăcaşurilor filantropice.

Casa Cowdray, Sussex, iarna anului 1538

E o seară frumoasă şi rece când ajungem la câmpurile întinse de dinainte de Cowdray şi trecem pe sub copacii desfrunziţi. Cerul e trandafiriu în timp ce soarele coboară dincolo de cutele împădurite ale văii Rother. Mi se face dor de ogoarele mele de acasă când văd izlazurile de la Cowdray. Trebuie să am încredere că le voi revedea, că o să ajung acasă, că fiii mei o să se întoarcă la mine, că după apusul acesta îngheţat o să vină întunericul, şi apoi răsăritul, şi că mâine o să fie o zi mai bună pentru mine şi ai mei.

Aceasta e noua casă a lui Fitzwilliam, şi e mândru ca orice bărbat care a dobândit o proprietate nouă. Descălecăm anevoie în faţa uşii deschise care dă spre un hol întunecat, placat cu lemn. Acolo aşteaptă nevastă-sa, Mabel Clifford, înconjurată de doamnele ei, în rochia ei de bună, cu o bonetă englezească turtită pe cap, neagră la faţă de furie.

Îi fac o reverenţă insesizabilă şi mă uit cum îmi răspunde în silă. E limpede că ştie că nu e cazul să se poarte cu toată politeţea; dar nu ştie exact cum ar trebui să se poarte.

— Am pregătit odăile din turn, îi spune lui bărbatu-său pe deasupra mea când intră în hol, azvârlindu-şi pelerina şi scoţându-şi mănuşile.

— Bine, spune. (Se întoarce spre mine.) O să cinaţi în odăile voastre şi veţi fi slujită de oamenii voştri. Puteţi să vă plimbaţi prin grădină sau pe mal, dacă doriţi, atât timp cât sunteţi însoţită de doi oameni de-ai mei. Nu aveţi voie să plecaţi călare.

— Unde să plec călare? întreb eu cu insolenţă.

Bate în retragere.

— Oriunde.

— În chip limpede, nu doresc să plec călare nicăieri în altă parte decât acasă, spun. Dacă aş fi vrut să plec peste mare, cum am impresia că insinuezi, aş fi făcut-o de mult. Am trăit acasă la mine mulţi ani. (Îmi las privirea să alunece spre chipul roşu de furie al nevestei lui şi spre tâmplăria lor proaspăt suflată cu aur.) Foarte mulţi ani. Familia mea e aici de secole. Şi sper să mai trăiesc aici ani mulţi de acum încolo. Nu sunt o răzvrătită şi n-am sânge de răzvrătit.

Asta o înfurie pe Mabel, cum am ştiut că o să se întâmple, căci tată-său a stat ascuns aproape toată viaţa ca trădător al familiei mele, Plantageneţii.

— Aşa că, dacă binevoieşti, du-mă în odăile mele de îndată, căci sunt obosită.

William se întoarce şi dă o poruncă, iar un servitor mă conduce într-o aripă a clădirii unde odăile din turn sunt dispuse una peste alta, de jur-împrejurul unei scări circulare. Urc anevoie treptele, una câte una, şi simt că mă doare fiecare oscior din

corp. Dar nu mi se îngăduie să merg neînsoţită, şi refuz să mă apuc de balustradă şi să mă trag în sus când mă vede cineva. William vine cu mine, iar când îmi doresc să mă aşez dinaintea unui foc şi să iau cina, mă întreabă din nou ce ştiu de Reginald şi dacă Geoffrey plănuia să fugă la el.

A doua zi dimineaţa, înainte de micul dejun, în timp ce-mi spun rugăciunile, vine iar la mine şi de data asta ţine în mână nişte hârtii. Imediat ce am plecat de acasă, de la Warbligton, mi-au percheziţionat odăile, întorcându-le cu susul în jos, căutând ceva, orice ar putea fi folosit împotriva mea. Au găsit o scrisoare pe care tocmai i-o scriam fiului meu, Montague; dar nu zice nimic altceva decât că trebuie să-i fie credincios regelui şi să se încreadă în Dumnezeu. L-au interogat pe slujbaşul de la bucătărie, Thomas Standish, şi l-au silit să spună că a avut impresia că Geoffrey ar putea scăpa. William face mare caz din asta, dar eu îmi amintesc conversaţia şi-l întrerup.

— Te înşeli, milord. Asta a fost după ce Geoffrey s-a rănit în timp ce era arestat în Turn. Ne temeam că s-ar putea să moară, şi de asta jupânul Standish a zis că se gândeşte că Geoffrey ar putea scăpa de chinuri.

— Văd că răstălmăciţi cuvintele, milady, spune William înfuriat.

— Deloc, spun simplu. Şi aş prefera să nu am nici un schimb de cuvinte cu tine.

Îl aştept să vină iar la mine după micul dejun, dar Mabel e cea care intră în iatacul meu, în timp ce o ascult pe Caterina citind rugăciunea zilnică şi spune:

— Stăpânul a plecat la Londra şi n-o să vă interogheze azi.

— Mă bucur, spun încet. Căci e obositor să repeţi la nesfârşit adevărul.

— N-o să vă bucuraţi când o să vă spun unde s-a dus, spune ea pe un ton înciudat.

Aştept. O iau pe Caterina de mână.

— S-a dus să depună mărturie împotriva fiilor Domniei Voastre la judecata lor. O să fie acuzaţi de trădare şi condamnaţi la moarte, spune.

E vorba de tatăl Caterinei; dar o ţin strâns de mână şi amândouă ne uităm drept în ochii lui Mabel Fitzwilliam. N-am de gând să plâng în faţa unei asemenea femei şi sunt mândră că nepoata mea îşi păstrează cumpătul.

— Lady Fitzwilliam, ar trebui să-ţi fie ruşine, spun încet. Nici o femeie n-ar trebui să fie atât de lipsită de compasiune dinaintea durerii alteia. Nici o femeie n-ar trebui să fie cu un asemenea bărbat, cum faci dumneata. Nu e de mirare că nu eşti în stare să-i dăruieşti stăpânului dumitale un fiu, căci de vreme ce n-ai inimă, probabil n-ai nici născătoare.

Se înroşeşte de furie.

— N-oi fi având eu fii, dar foarte curând n-o să aveţi nici Domnia Voastră, strigă şi iese val-vârtej din odaie.

*

Fiul meu Montague apare dinaintea prietenilor şi a rudelor lui din completul de judecată şi este acuzat că l-a vorbit de rău pe rege, că a fost de acord cu faptele lui Reginald şi că a visat cum ar fi să moară regele. Mai nou, se pare că Cromwell are voie să cerceteze somnul oamenilor. Confesorul lui i-a relatat lui Cromwell că într-o dimineaţă, Montague i-a zis că a visat că fratele lui se întorsese acasă şi că era fericit. Au iscodit somnul lui Montague şi i-au găsit vise vinovate. El se declară nevinovat, dar nu i se îngăduie să ia cuvântul în apărarea proprie. Nimeni nu are voie să-i ia apărarea.

Geoffrey, copilul pe care l-am ţinut lângă mine în timp ce pe fraţii lui i-am trimis de acasă, copilul meu răsfăţat, copilaşul meu, depune mărturie împotriva fratelui său, Montague, şi împotriva verilor lui, Henry şi Edward, şi împotriva noastră, a tuturor. Dumnezeu să-l ierte. Spune că primul lui gând a fost să se omoare mai degrabă decât să depună mărturie împotriva fratelui său, dar că Dumnezeu l-a căznit într-atât, încât de-ar fi avut zece fraţi sau zece fii, le-ar pune tuturor viaţa în primejdie mai degrabă decât să-şi primejduiască ţara, pe lordul lui suveran şi propriul suflet. Geoffrey li se adresează prietenilor şi rudelor lui cu lacrimi în ochi.

— Mai degrabă să murim noi, câţiva, după cum merităm decât să fie nenorocită întreaga ţară.

Ce gândeşte Montague în timp ce Geoffrey pledează pentru moartea lui, pentru moartea verilor şi a prietenilor noştri, nu ştiu. Nu mă gândesc la nimic. Mă căznesc din greu să nu aud ce se întâmplă la procesul lui şi să nu mă gândesc ce înseamnă. Stau în genunchi în odăiţa de la Cowdray, unde mi-am pus crucifixul şi biblia, cu faţa îngropată în palme, rugându-mă iar şi iar ca Dumnezeu să înmoaie inima regelui, să-i dea drumul fiului meu nevinovat şi să-l trimită pe bietul meu fiu smintit acasă la nevastă-sa. În spatele meu, Caterina şi Winifred se roagă pentru tatăl lor cu expresii uluite şi temătoare.

Îmi duc zilele în tăcere în odăile mele, privind afară, pe deasupra luncilor fluviului, la coamele înverzite ale lanţului de dealuri South Downs, dorindu-mi să fiu acasă la mine, dorindu-mi ca fiii mei să fie cu mine, dorindu-mi să fiu iar tânără, pe când viaţa mi-era îngrădită, iar speranţele mele erau legate de soţul meu plicticos şi de nădejde, sir Richard. Acum îl iubesc cum nu m-am priceput să-l iubesc înainte. Acum îmi dau seama că îşi făcuse un scop din a mă proteja, din a ne proteja pe noi toţi, şi că ar fi trebuit să-i arăt mai multă recunoştinţă. Dar sunt îndeajuns de bătrână şi de înţeleaptă încât să ştiu că toate regretele sunt zadarnice, aşa că plec fruntea în rugăciune şi sper că aude că îi sunt recunoscătoare pentru ce a făcut luând de nevastă o tânără dintr-o familie aflată prea aproape de tron, şi că ştiu ce făcea când îşi petrecea tot timpul mutându-ne tot mai departe de strălucirea lui periculoasă. Şi eu am încercat să ne ţin ascunşi; dar noi suntem Roza Albă – floarea străluceşte până şi în lăstărişul cel mai

des, mai întunecat; poate fi văzută până şi în creierii nopţii, ca o lună căzută licărind stins prin frunzişul răzleţit.

Casa Cowdray, Sussex, decembrie 1538

În odaia mea din turnul de la Cowdray, aud cum ai casei încep să se pregătească de Crăciun, la fel cum facem şi noi la Bisham, cum trebuie că face şi regele la Greenwich. Postesc de Advent; taie ramuri de laur şi de iederă, de rug şi de grozamă şi împletesc o cunună de Crăciun verde; aduc de afară un buştean zdravăn, care o să ardă în cămin până la sfârşitul ospăţului de Crăciun, repetă colindele şi exersează danţurile. Comandă mirodenii speciale şi încep pregătirea meticuloasă a felurilor de mâncare tradiţionale pentru cele douăsprezece zile de ospăţ. Ascult cum freamătă casa dincolo de uşa mea şi visez că sunt la mine acasă, până când mă trezesc şi-mi aduc aminte că sunt departe de casă, aşteptându-l pe William Fitzwilliam să se întoarcă de la Londra şi să-mi spună că fiii mei sunt morţi, iar speranţele mele, năruite.

Soseşte la începutul lui decembrie. Aud tropotitul escadronului lui pe cărare şi îi aud strigând după rândaşi. Crap oblonul de la fereastra iatacului, mă uit în jos şi-l văd pe William înconjurat de oamenii lui, văd freamătul sosirii lui şi pe nevastă-sa ieşindu-i în întâmpinare, răsuflarea cailor în aerul rece, bruma care trosneşte pe iarbă, sub copitele lor.

Mă uit la el în timp ce descalecă – pelerina strălucitoare, pălăria brodată, felul în care îşi loveşte pumnii unul de altul, de frig. Sărutarea absentă dată nevestei, ordinele pe care le strigă către oamenii lui. Acesta este bărbatul care o să-mi aducă mâhnire. Acesta este bărbatul care o să-mi spună că totul a fost în zadar, că toată viaţa mea a fost inutilă, că fiii mei sunt morţi.

Vine direct la mine în odaie, de parcă n-ar mai avea răbdare să-şi savureze triumful. Are un aer grav, dar ochii îi strălucesc.

— Milady, îmi pare rău să vă spun, dar fiul vostru, lordul Montague, e mort.

Îl privesc drept în faţă. Ochii îmi sunt uscaţi.

— Îmi pare rău să aud, spun pe un ton stăpânit. Sub ce acuzaţie?

— Trădare, spune el pe un ton degajat. Fiul vostru şi verii lui, Henry Courtenay şi Edward Neville, au fost aduşi dinaintea semenilor lor şi judecaţi şi au fost găsiţi vinovaţi de trădare împotriva regelui.

— O, s-au recunoscut vinovaţi?

Glasul îmi şuieră tăios printre buzele îngheţate.

— Au fost găsiţi vinovaţi, spune, de parcă asta ar fi un răspuns, de parcă asta ar putea fi vreodată un răspuns corect. Regele le-a arătat îndurare.

Simt cum îmi tresare inima.

— Îndurare?

— Le-a îngăduit să fie executaţi pe Dealul Turnului, nu la Tyburn.

— Ştiu că fiul meu şi verii lui n-au fost vinovaţi de nici un act de trădare împotriva preaiubitului nostru rege, spun. Unde sunt soţia lui Henry, Lady Courtenay, şi fiul ei, Edward?

Bate în retragere. Neghiob cum e, aproape că a uitat de ei.

— Tot în Turnul Londrei, spune el posac.

— Şi fiul meu Geoffrey?

Nu-i place să fie luat la întrebări. Se burzuluieşte.

— Doamnă, nu Domnia Voastră mă interogaţi pe mine. Fiul vostru e un trădător mort, iar Domnia Voastră sunteţi bănuită.

— Aşa este, spun iute. Tu mă interoghezi pe mine, aşa abil cum eşti. Toţi s-au declarat nevinovaţi şi n-aţi găsit nici o dovadă împotriva lor. Sunt nevinovată şi n-aţi găsit nici o dovadă împotriva mea. Dumnezeu să te ajute, William Fitzwilliam, căci te înşeli. Interoghează-mă cât pofteşti, deşi sunt destul de bătrână să-ţi fiu mamă. Ai să descoperi că n-am greşit cu nimic, aşa cum nici dragul meu fiu Montague n-a greşit cu nimic.

Este o greşeală să-i rostesc numele. Aud cum glasul mi se stinge şi nu sunt sigură că o să mai pot vorbi. Se umflă în pene când îmi vede slăbiciunea.

— Fiţi sigură că vă voi interoga din nou, spune.

Pe la spate, fără să mă vadă, îmi ciupesc pielea palmelor.

— Fii sigur că n-ai să găseşti nimic, spun cu amărăciune. Şi la sfârşit, casa asta o să se năruie în jurul tău, fluviul ăsta o să se umfle şi o să te înghită şi o să regreţi ziua în care m-ai înfruntat în înfumurarea şi în prostia ta şi ţi-ai bătut joc de mine cu moartea unui om mai destoinic decât tine, fiul meu Montague.

— Mă blestemaţi? icneşte alb la faţă şi asudând, tremurând. Ştie că această casă e deja blestemată pentru demolarea Mănăstirii Cowdray, blestemată să fie distrusă de foc şi de apă.

Clatin din cap.

— Bineînţeles că nu. Nu cred în asemenea prostii. Omul îşi croieşte singur soarta. Dar când depui mărturie mincinoasă împotriva unui om destoinic, cum a fost fiul meu, când mă interoghezi pe mine, deşi ştii că n-am greşit cu nimic, eşti de partea diavolului, iar prietenul şi aliatul tău o să te cheme la el.

*

Mabel vine să-mi răsucească cuţitul în rană înşirându-mi lista completă a morţilor. George Croftes, John Collins şi Hugh Holland au fost spânzuraţi, spintecaţi şi hăcuiţi la Tyburn, iar capetele le-au fost înşirate pe Podul Londrei. Montague, scumpul meu fiu şi moştenitor, a fost decapitat pe Dealul Turnului; verii lui, Henry Courtenay şi Edward Neville, l-au urmat pe eşafod.

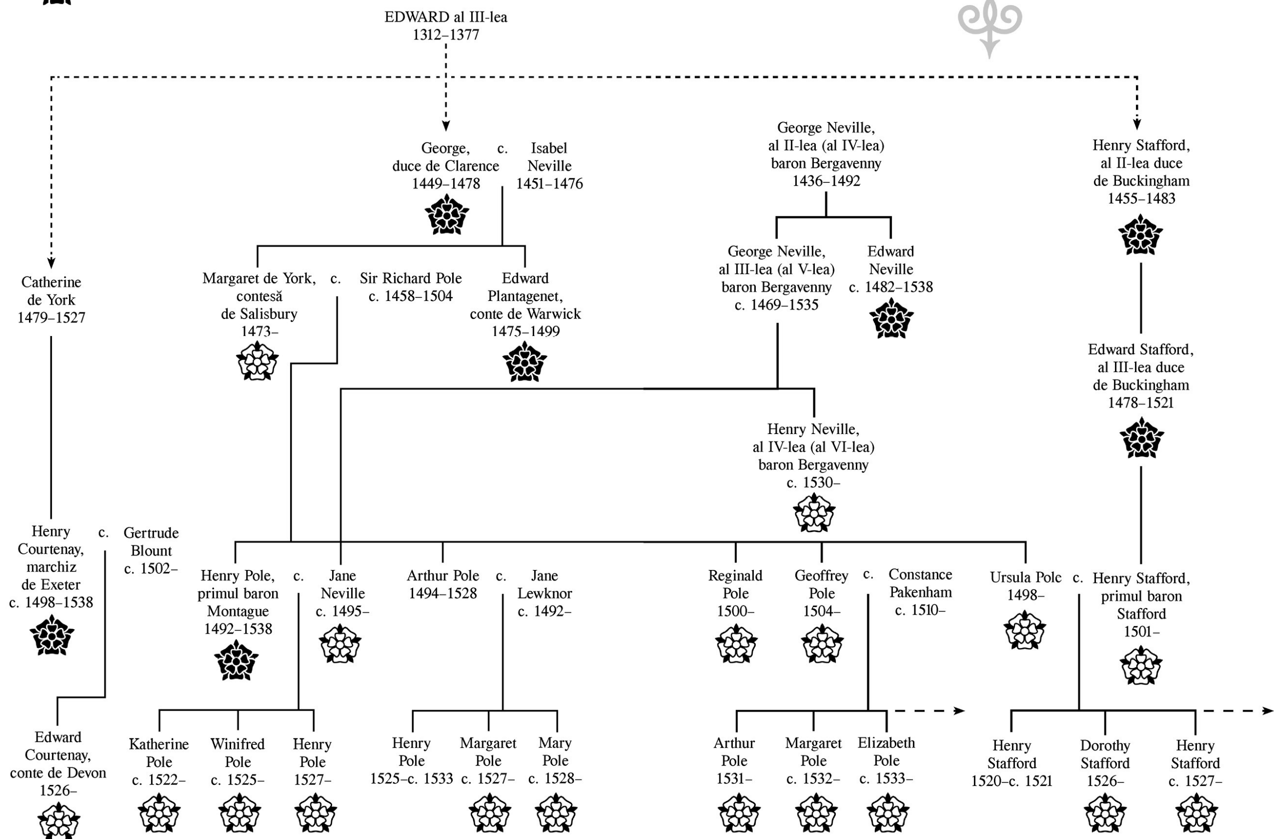
— Morţi ca nişte trădători, spune Mabel.

— Moarte în loc de dovezi, răspund.

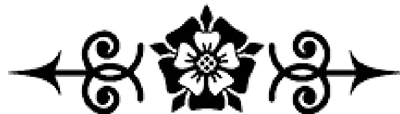

 Moştenitori Plantagenet

 Moştenitori Plantagenet executaţi

Casa Cowdray, Sussex, primăvara anului 1539

Îmi petrec ziua, din zori şi până noaptea, în capela mea de la Cowdray, cu mormântul lui de Bohun[1] dinaintea mea şi tăcerea cenuşie a zilei de iarnă împrejurul meu. Mă rog pentru Montague, pentru verii lui, Edward şi Henry, care au fost duşi pe Dealul Turnului, unde unchiul lui şi-a pus capul nevinovat pe butuc şi a murit. Mă rog pentru toate rudele noastre care sunt în primejdie astăzi. Mă rog pentru fiii lor – şi mai cu seamă pentru fiul lui Henry Courtenay, Edward, care se poate să se fi uitat de la fereastra lui şi să fi urmărit ultimii paşi ai tatălui său prin iarba acoperită de brumă, spre poarta exterioară, şi de acolo în sus, pe Dealul Turnului, spre butuc şi spre călăul cu mască neagră şi spre moarte.

Mă rog pentru copiii lui Montague, pentru fiul lui, Harry, care e în siguranţă cu mamă-sa, la Bockmer, pentru fiicele lui – Caterina şi Winifred –, care au venit cu mine la priveghiul acesta nefericit şi, mai înfocat decât pentru oricine altcineva, mă rog pentru Geoffrey, care a abătut această năpastă asupra noastră şi care trebuie că-şi doreşte – îmi cunosc fiul – să fi fost mort în seara asta.

*

Mă ţin aici, pe când începe să se desprimăvăreze, deşi fiul meu e în groapă, iar băiatul meu Geoffrey zace în Turn. Îmi spun că a încercat să se sufoce, înghesuindu-se sub pat cu o pătură peste faţă. Aşa se zice că au murit verii lui în Turn, îndesaţi între două saltele. Dar în cazul fiului meu, nu e mortal; şi poate n-a fost adevărat nici în cazul prinţilor. Geoffrey rămâne, aşa cum a fost toată iarna asta, un trădător faţă de regele lui, faţă de fratele lui şi faţă de sine, o iudă pentru familia lui şi pentru mine, mama lui. Îl lasă între zidurile reci ale Turnului şi ştiu că, dacă îl uită acolo îndeajuns de mult timp, o să moară oricum – de frig iarna sau de ciumă vara – şi n-o să mai aibă nici o importanţă dacă mărturia lui a fost adevărată sau mincinoasă, căci băiatul ăsta, băiatul ăsta atât de promiţător, o să fie mort. Mort ca fratele lui, Arthur, care a pierit în floarea tinereţii, la fel ca Montague, care a murit păstrându-şi credinţa şi încercând să-

şi salveze verii.

Îl duc pe sir Nicholas Carew în Turn şi declară că a uneltit să-l distrugă pe rege, să uzurpe tronul şi să-şi căsătorească fiul cu prinţesa Maria. William Fitzwilliam îmi spune lucrurile astea, iar ochii îi lucesc în cap de parcă s-ar aştepta să cad în genunchi şi să recunosc că ăsta a fost dintotdeauna planul meu secret.

— Nicholas Carew? spun pe un ton neîncrezător. Comisul regelui? Omul pe care l-a iubit şi în care s-a încrezut în fiecare zi, de patruzeci de ani încoace? Cel mai îndrăgit tovarăş al lui de turnir şi de bătălie de când erau copii?

— Da, spune William, şi veselia i se şterge de pe faţă, căci şi el a fost tovarăşul lor, şi ştie că e o nebunie. Acelaşi. Nu ştiaţi că a iubit-o pe regina Caterina şi că s-a contrazis cu regele în privinţa felului în care o tratează pe prinţesă?

Ridic din umeri, de parcă n-ar avea cine ştie ce importanţă.

— Mulţi au iubit-o pe regina Caterina, spun. Regele a iubit-o pe regina Caterina. Thomas Cromwell are de gând să-i condamne la moarte pe toţi curtenii ei? Căci asta înseamnă mii de oameni. Şi tu ai fi unul dintre ei.

William se înroşeşte.

— Vă credeţi înţeleaptă! mi-o trânteşte el. Dar o să ajungeţi pe eşafod în cele din urmă! Ascultaţi la mine, contesă. O să ajungeţi pe eşafod în cele din urmă!

Îmi înfrânez furia şi-mi înghit vorbele, căci cred că la mijloc nu e doar frustrarea unui tânăr faţă de o femeie mai în vârstă, care ştie mai multe decât o să afle el vreodată. Mă uit la chipul lui de parcă aş vrea să desluşesc venele roşiatice, şi părul subţiat, şi grăsimea de delăsare de sub bărbie, şi bosumflarea meschină a gurii.

— Poate că da, îi zic încet. Dar poţi să-i spui stăpânului tău Cromwell că nu sunt vinovată cu nimic şi că, dacă mă omoară, omoară o femeie nevinovată, iar sângele meu şi cel al rudelor mele o să-i păteze reputaţia de-a pururi. (Mă uit la chipul lui, care a pălit brusc.) Şi pe a ta, William Fitzwilliam. Oamenii o să-şi amintească faptul că m-ai ţinut în casa ta împotriva voinţei mele. Mă îndoiesc că o să-ţi păstrezi casa multă vreme.

*

Cât ţine frigul, îl plâng pe Montague, îi deplâng sinceritatea, cinstea statornică şi tovărăşia. Mă învinovăţesc că nu l-am preţuit înainte, că l-am lăsat să creadă că dragostea mea pentru Geoffrey era mai mare decât dragostea pentru toţi fiii mei. Îmi doresc să-i fi spus lui Montague cât de drag îmi era, cum mă bizuiam pe el, cât de mult mi-a plăcut să-l văd crescând şi ajungând în slujba lui însemnată, cum buna lui dispoziţie mă încălzea, cum precauţia lui mă punea în gardă, că tată-său ar fi fost mândru de el, că eu eram mândră de el, că încă mai sunt.

Îi scriu nurorii mele, Jane, văduva lui: nu-mi răspunde, dar îmi lasă fiicele în grijă. S-o fi săturat, poate, de scrisori pecetluite cu o roză albă. Odaia mea din turnul de la Cowdray este mică şi înghesuită, iar iatacul meu e încă şi mai mic, aşa că stărui ca nepoatele mele să se plimbe în fiecare zi cu mine prin grădina de pe mal, pe orice vreme, şi să iasă să călărească de două ori pe săptămână. Sunt urmărite tot timpul, în caz că trimit sau primesc vreo scrisoare, şi cu timpul devin palide şi tăcute din pricina precauţiei specifice întemniţaţilor.

În mod straniu, pierderea lui Montague îmi reaminteşte de pierderea fratelui său, Arthur, pe care îl plâng iarăşi. Într-un fel, mă bucur că Arthur n-a apucat să vadă nenorocirea familiei lui şi nebunia fostului său prieten, regele. Arthur a murit în anii luminoşi când credeam că totul e posibil. Acum suntem în miezul îngheţat al unei ierni lungi.

Îmi visez fratele, care a mers spre moarte, şi pe fiul meu; îmi visez tatăl, care a murit şi el în Turn. Uneori, visez pur şi simplu Turnul, cu silueta lui masivă înălţându-se ameninţătoare, ca un deget alb care mustră cerurile, şi mă gândesc că e ca o lespede de mormânt pentru tinerii din familia mea.

Gertrude Courtenay, rămasă văduvă între timp, e tot acolo, într-o celulă îngheţată. Rechizitoriul se amplifică, în loc să fie dat uitării odată cu trecerea timpului, căci Thomas Cromwell tot dă de scrisori despre care zice că sunt ale ei în odăile altora, pe care speră să-i condamne. Dacă e să-l crezi pe Cromwell, verişoara Gertrude şi-a petrecut viaţa uneltind în scris cu toţi cei pe care îi bănuieşte el. Dar Cromwell nu poate fi contrazis, căci el împlineşte visele regelui. Când Nicholas Carew e judecat primăvara asta, îi flutură pe dinainte un teanc de scrisori de la Gertrude ca dovadă a acuzării, deşi nimeni nu se uită cu atenţie la ele, în afară de Cromwell.

Nicholas Carew, cel mai drag prieten al regelui, curtean iubitor al reginei Caterina, prieten statornic al prinţesei, merge la eşafod pe Dealul Turnului, călcându-i pe urme fiului meu, şi moare ca el, fără nici un temei.

Bietul Geoffrey, cel mai jalnic dintre toţi fiii mei, care duce o viaţă mai cruntă decât moartea, primeşte o amnistie şi este eliberat. Nevastă-sa e grea acasă, aşa încât iese împleticindu-se pe poarta din dos, tocmeşte un cal şi pleacă la ea, la Lordington. Nu-mi scrie, nu-mi trimite nici un mesaj, nu încearcă să mă elibereze, nu încearcă să-mi dovedească nevinovăţia. Îmi închipui că trăieşte ca mort, captiv înăuntrul propriei neputinţe. Mă întreb dacă nevastă-sa îl dispreţuieşte. Îmi închipui că se urăşte.

Primăvara asta, cred că am ajuns pe fundul prăpastiei. Uneori mă gândesc la soţul meu, sir Richard, care şi-a petrecut toată viaţa încercând să mă salveze de destinul familiei mele, şi-mi zic că l-am dezamăgit. Nu am avut grijă de fiii lui, n-am reuşit să-mi ascund numele într-al lui.

— Dacă aţi mărturisi, aţi fi graţiată şi aţi putea fi eliberată, îmi spune Mabel într-

una dintre vizitele ei regulate în odăiţele mele. (Vine o dată pe săptămână, ca pentru a se asigura, ca o gazdă bună, că am tot ce-mi trebuie. De fapt, vine trimisă de bărbatu-său să mă interogheze şi să mă chinuie cu gânduri de libertate.) Mărturisiţi, milady. Mărturisiţi şi o să vă puteţi întoarce acasă. Trebuie că tânjiţi să mergeţi acasă la Domnia Voastră. Mereu spuneţi că vă e dor de casă.

— E adevărat că tânjesc să fiu acasă şi aş merge, dacă aş putea, spun eu cu glas stăpânit. Dar nu am ce să mărturisesc.

— Dar acuzaţia e un fleac! îmi atrage atenţia. Aţi putea mărturisi că aţi visat o dată că regele nu era un rege destoinic; asta-i tot, asta-i tot ce vor să audă. Asta ar fi o recunoaştere a trădării, conform noii legi, şi v-ar putea graţia pentru lucrul ăsta, aşa cum au făcut cu Geoffrey. Şi aţi putea fi eliberată! Oricum, toţi cei pe care i-aţi iubit sau cu care aţi uneltit sunt morţi. Nu salvaţi pe nimeni făcându-vă viaţa un coşmar.

— Dar n-am visat niciodată aşa ceva, spun răspicat. Niciodată n-am gândit aşa ceva şi nici n-am spus-o sau scris-o vreodată. N-am uneltit niciodată cu nimeni, fie el mort sau viu.

— Dar trebuie să vă fi părut rău când a fost executat John Fisher, se grăbeşte Mabel să spună. Un bărbat atât de bun, de cucernic!

— Mi-a părut rău că i s-a împotrivit regelui. Dar eu nu m-am împotrivit regelui.

— Ei bine, atunci v-a părut rău când regele a repudiat-o pe prinţesa văduvă Caterina de Aragon?

— Bineînţeles. A fost prietena mea. Mi-a părut rău că mariajul lor a fost nul. Dar nu am spus nimic în apărarea ei şi am semnat jurământul prin care era declarat nul.

— Şi aţi dorit s-o slujiţi pe Lady Maria chiar şi atunci când regele a declarat-o nelegitimă. Ştiu că aşa este, nu puteţi tăgădui!

— Am iubit-o pe Lady Maria, şi încă o iubesc, răspund. Aş sluji-o indiferent ce poziţie ar ocupa pe lume. Dar nu emit nici o pretenţie în numele ei.

— Dar o consideraţi prinţesă, insistă ea. În adâncul inimii voastre.

— Cred că regele este cel care trebuie să hotărască asta.

Ea se opreşte din vorbă, se ridică şi dă un mic ocol prin odăiţa înghesuită.

— N-o să vă ţin aici la nesfârşit, mă previne. I-am spus soţului meu că nu vă pot găzdui pe Domnia Voastră şi pe doamnele voastre la nesfârşit. Iar lordul Cromwell o să vrea să încheie odată povestea asta.

— Aş fi fericită să plec, spun încet. M-aş angaja să stau liniştită la mine acasă şi să nu mă văd cu nimeni, şi să nu scriu nimănui. Nu mai am nici un fiu. Mi-aş vedea doar fiica şi nepoţii. Aş putea făgădui lucrul acesta. M-ar putea elibera pe cuvânt de onoare.

Ea se întoarce şi se uită la mine. Chipul îi e însufleţit de răutate şi râde fără ascunzişuri de deşertăciunea speranţelor mele.

— Care casă? întreabă. Trădătorii nu au case, ei pierd totul. Unde credeţi că o să vă

duceţi? La marele vostru castel? La frumosul vostru conac? La frumoasa voastră casă din Londra? Nici una dintre astea nu vă mai aparţine. Nu o să mergeţi nicăieri, dacă nu mărturisiţi. Iar eu nu vă mai ţin aici. Nu mai rămâne decât un singur loc pentru Domnia Voastră.

Aştept în tăcere să numească locul din lume de care mi-e cel mai groază.

— În Turn.

Drumul spre turn, mai 1539

Plecăm – eu în şaua însoţitorului, în spatele unuia dintre străjerii lui William Fitzwilliam. Pornim înainte de răsărit, pe când cerul prinde a se lumina şi păsările încep să cânte. Străbatem drumurile înguste din Sussex, unde şanţurile sunt împestriţate de părăluţe, iar gardurile-vii de păducel sunt înspumate de flori albe, pe lângă lunci unde iarba creşte deasă şi bogată şi florile sunt o devălmăşie de culori, iar păsările îşi revarsă trilurile desfătându-se cu viaţa însăşi. Călărim toată ziua până la Lamberth, unde o luntre modestă ne aşteaptă fără să arboreze vreun stindard. E limpede că Thomas Cromwell nu vrea ca cetăţenii Londrei să mă vadă urmându-mi fiii în Turn.

Călătoria pe apă e stranie, aproape ca un vis. Sunt singură într-o luntre fără însemne, de parcă m-aş fi lepădat de stindardele familiei şi de numele meu, de parcă m-aş fi eliberat în sfârşit de moştenirea mea periculoasă. Se lasă seara şi soarele apune în urma noastră, întinzând un deget lung de lumină aurie de-a lungul fluviului, iar păsările de apă zboară spre mal şi se pregătesc de culcare, lipăind şi măcănind. Aud un cuc undeva în luncă şi îmi amintesc că Geoffrey obişnuia să urmărească primul cântat al cucului când era mic şi locuiam cu măicuţele de la Syon. Acum mănăstirea e închisă, iar Geoffrey e un om nenorocit, şi numai pasărea necredincioasă, cucul, mai cântă.

Stau în picioare la pupa şi mă uit în urmă, la siajul cenuşiu şi învolburat, şi privesc cum apusul se aşază rozaliu pe cerul vălurit. Am navigat de-a lungul acestui fluviu de multe ori în viaţa mea; am mers la încoronări în barca regelui, ca oaspete de seamă şi membru al familiei regale, am mers cu propria mea luntre, sub pavilionul propriu, am fost cea mai înstărită femeie din Anglia, copleşită de onoruri, cu patru fiii chipeşi alături, fiecare dintre ei potrivit să-mi moştenească numele şi averea. Iar acum nu mai am aproape nimic, iar luntrea anonimă alunecă în linişte în jos pe fluviu, neobservată de nimeni. Pe când toba răsună înfundat şi vâslaşii ţin ritmul, iar luntrea

înaintează iute, tăind apele cu un şuierat, îmi pare că totul a fost un vis şi că visul se apropie de sfârşit.

Pe când silueta întunecată se iveşte, grilajul cu ţepi de la poarta pentru ambarcaţiuni se ridică pe măsură ce ne apropiem; guvernatorul Turnului, sir William Kingston, aşteaptă pe trepte. Lasă pasarela, iar eu păşesc fără şovăială spre el, cu fruntea sus. Face o plecăciune până în pământ când mă vede, şi văd că e palid şi încordat. Mă ia de mână să mă ajute să urc treptele şi, pe când înaintează, îl văd pe băiatul care stătea ascuns în spatele lui. Îl văd, îl recunosc şi inima mi se opreşte în loc, de parcă aş fi fost trezită brusc. Ştiu că nu e un vis, ci cel mai cumplit lucru care mi s-a întâmplat vreodată în viaţa mea foarte lungă.

E nepotul meu, Harry. E nepotul meu, Harry. L-au arestat pe băiatul lui Montague.

*

Sare de bucurie când mă vede. De asta îmi dau lacrimile când mă cuprinde cu braţele pe după mijloc şi ţopăie în jurul meu. Îşi închipuie că am venit să-l iau acasă şi râde încântat. Dă să se suie în luntre şi îmi ia câteva minute să-i explic că şi eu sunt întemniţată. Îl văd că se albeşte la faţă de groază şi se străduie să nu plângă.

Ne luăm de mână şi pornim împreună spre intrarea învăluită în întuneric. Ne duc în turnul dinspre grădină. Mă trag în spate şi mă uit la sir William.

— Nu aici, spun. (Nu o să-i zic că nu îndur să fiu întemniţată în locul unde fratele meu a aşteptat la nesfârşit să-i fie redată libertatea.) Nu în turnul ăsta. Nu pot urca treptele. Sunt prea înguste, prea abrupte. Nu pot să le urc şi să le cobor.

— Nu urcaţi şi coborâţi, spune el cu haz sumbru. Urcaţi numai. O să vă ajutăm noi.

Aproape că mă urcă pe braţe pe scara în spirală, până în odaia de la catul întâi. Harry are o odăiţă deasupra, care dă spre pajişte. Eu am o odaie mai mare, din care se vede pajiştea printr-o fereastră şi fluviul printr-o deschizătură îngustă în zid. Nu arde focul nici la mine, nici la el. Odăile sunt friguroase şi mohorâte. Zidurile din piatră sunt goale. Ici şi colo sunt scrijelite numele şi emblemele foştilor întemniţaţi. Nu am curaj să caut numele tatălui meu, sau pe al fratelui meu, sau pe ale fiilor mei.

Harry se duce la fereastră şi mi-l arată pe vărul lui, băiatul lui Courtenay, pe strada îngustă de dedesubt. E adăpostit împreună cu mamă-sa, Gertrude, în Turnul Beauchamp; odăile lor sunt mai confortabile, Edward se plictiseşte îngrozitor şi se simte singur, dar el şi mama lui sunt hrăniţi cum trebuie şi au primit haine călduroase iarna asta. Cu însufleţirea unui băiat de unsprezece ani, Harry e deja mai vesel. Se bucură că sunt cu el. Mă roagă să mergem s-o vizităm pe Gertrude Courtenay şi e uluit când îi spun că nu am voie să-mi părăsesc odaia, că de fiecare dată când vine să mă vadă, uşa se încuie în urma lui şi nu poate ieşi decât atunci când o să vină un străjer

să-i dea drumul. Ochii lui inocenţi mă privesc încruntaţi, de parcă ar fi nedumerit.

— Dar o să putem merge acasă, nu? întreabă. O să mergem acasă curând?

*

Aproape că am curaj să-l asigur că el o să plece acasă curând. Or fi existând dovezi, reale sau măsluite, împotriva lui Gertrude, se poate să ticluiască ceva împotriva mea, dar Harry n-are decât unsprezece ani, iar Edward treisprezece, şi nu poate exista nici o învinuire împotriva acestor băieţi, în afară de faptul că s-au născut Plantageneţi. Cred că nici măcar regele nu poate fi atât de înnebunit de teama de familia mea încât să ţină în Turn doi băieţi ca ei, pe motiv că sunt trădători.

Dar apoi mă întrerupt din logica mea încrezătoare şi-mi amintesc că tatăl lui l-a luat pe fratele meu exact la vârsta lor, şi pentru acelaşi motiv; iar fratele meu nu a ieşit decât ca să meargă pe cărarea de piatră spre Dealul Turnului, la eşafod.

1. Sir Henry de Bohun, cavaler englez ucis în prima zi a Bătăliei de la Bannockburn (1314), din timpul Primului Război de Independenţă al Scoţiei (n.tr.).

Turnul, Londra, vara anului 1539

Parlamentul se reuneşte iar Cromwell le supune spre aprobare o Cartă a Privării de Libertăţi care declară toţi Plantageneţii trădători, fără proces sau dovezi. Numele nostru este un delict, bunurile ne sunt luate de către Coroană, iar copiii – dezmoşteniţi. Numele lui Gertrude şi al meu sunt trecute printre cele ale morţilor.

Scot la iveală zecile de scrisori pe care Gertrude se presupune că le-ar fi scris, scot o scrisoare pe care i-am scris-o fiului meu Reginald, în care îl asiguram de iubirea mea şi care nu a ajuns niciodată la destinaţie, şi apoi Thomas Cromwell însuşi aduce un săculeţ şi, ca un magician ambulant, scoate emblema pe care mi-a dat-o Tom Darcy, emblema din mătase albă, brodată cu cele cinci răni ale lui Hristos, şi cu roza albă deasupra.

Camera Parlamentului amuţeşte când Thomas Cromwell o flutură. Poate că a sperat că vor vocifera în cor, cerându-mi capul. Cromwell o prezintă ca pe o dovadă de netăgăduit a vinovăţiei mele. Nu mă acuză de nici un delict – nici măcar acum să ai un ecuson brodat într-o cutie veche din casă nu reprezintă un delict – şi camerele reunite ale reprezentanţilor şi lorzilor de abia dacă reacţionează. Poate că s-au săturat de proclamaţii de privare de libertăţi, poate că le-a ajuns atâta moarte. Poate că mulţi dintre ei au un ecuson întocmai ca acesta, ascuns prin vreo cutie veche din casele lor de la ţară, de pe vremea când credeau că vor veni vremuri mai bune şi mulţi pelerini ieşeau să lupte pentru milostenie. În orice caz, e singura dovadă pe care o are Cromwell, iar eu rămân în Turn la dorinţa Maiestăţii Sale. Nepotul meu Harry şi Gertrude cu băiatul ei trebuie să rămână şi ei.

Turnul, Londra, iarna anului 1539

Parcă vieţile noastre au încremenit pe când gerul îngheaţă apa din carafele

noastre, iar picurii de pe ţigle se transformă în ţurţuri lungi şi ascuţiţi. Harry are voie să asiste la lecţiile lui Edward şi la cină rămâne în odăile familiei Courtenay, unde se mănâncă mai bine decât la mine. Gertrude şi cu mine schimbăm mesaje de bunăvoinţă, dar nu ne scriem nici un cuvânt. Vărul meu William de la Pole moare singur, în celula friguroasă unde a trăit ca un captiv. Era nevinovat, o rudă. A fost închis aici vreme de treizeci şi şapte de ani. Mă rog pentru el; dar încerc să nu mă gândesc la el. Citesc când am lumină suficientă, cos stând la fereastra care dă spre pajişte. Mă rog la micul altar din colţul odăii. Nu mă gândesc la eliberare, la libertate, la viitor. Încerc să nu gândesc deloc. Practic răbdarea.

Numai că afară, viaţa merge mai departe. Ursula îmi scrie că Geoffrey şi Constance au un alt copil, o fetiţă pe care o s-o boteze Caterina, iar regele urmează să se însoare din nou. N-au găsit nici o prinţesă dispusă să se mărite cu un bărbat pe care nu l-a văzut niciodată şi despre care nu se poate să fi auzit decât cele mai cumplite lucruri. Primăvara viitoare, Anne de Cleves va face un drum lung din ţara ei protestantă până în ţara pe care regele şi Cromwell o distrug.

Turnul, Londra, primăvara anului 1540

Avem de suportat un an greu şi o iarnă aspră întemniţaţi în celulele noastre, văzând cerul doar ca fâşii cenuşii încadrate de zăbrele, adulmecând vântul dinspre fluviu, care suflă rece pe sub uşile groase, auzind în depărtare ţipătul măcăleandrului şi tânguirea neostoită a pescăruşilor.

Harry creşte pe zi ce trece, de nu-l mai încap ciorapii şi pantofii şi trebuie să-l implor pe temnicer să îi comande haine noi. Ni se îngăduie să facem foc în odăi numai când se face foarte frig şi văd cum degetele mi se îngroaşă şi mi se înroşesc de la degerături. Se întunecă foarte devreme în odăiţele noastre şi întunericul adastă vreme îndelungată. Se luminează de zi tot mai târziu în iarna asta friguroasă, şi când se înalţă negura peste apă sau când sunt norii foarte joşi, nu se mai luminează deloc.

Încerc să par veselă şi încrezătoare de dragul lui Harry, şi îi citesc în latină şi în franceză; dar după ce s-a dus să se culce în celula lui micuţă, iar eu sunt încuiată în a mea, îmi trag pătura subţire peste cap şi zac în întunericul mucegăit, prea doborâtă de durere să pot plânge.

Aşteptăm pe când primăvara înverzeşte copacii din grădina Turnului şi auzim mierlele cântând în livada guvernatorului. Cei doi băieţi au voie să iasă să se joace în grădină, şi cineva le instalează o ţintă şi le dă arcuri şi săgeţi; altcineva le dă nişte bile

de lemn şi le trasează un teren. Deşi vremea s-a încălzit, la noi în odăi e în continuare foarte frig, aşa că îl rog pe temnicer să-mi dea voie să trimit după nişte haine. Sunt slujită de doamna mea de companie şi de slujnica administratorului, şi mi-e ruşine că nu le pot plăti leafa. Temnicerul trimite o cerere în numele meu şi primesc câteva haine şi nişte bani; apoi, în mod surprinzător, fără nici un motiv, Gertrude Courtenay este eliberată.

Însuşi William Fitziwllliam intră cu temnicerul, să-mi dea vestea cea bună.

— Putem pleca şi noi? îl întreb calmă. Pun o mână pe umărul ascuţit al lui Harry şi îl simt cum tremură ca un merlin în undiţă când simte că va fi eliberat.

— Îmi pare rău, milady, spune Thomas Philips, temnicerul. Nu am primit ordin să vă eliberăm deocamdată.

Simt cum umerii lui Harry se prăbuşesc, iar Thomas îmi vede expresia.

— Poate curând, spune. (Se întoarce spre Harry.) Dar n-o să-ţi pierzi prietenul de joacă, aşa că n-o să te simţi singur, spune, căznindu-se să pară vesel.

— Edward nu pleacă laolaltă cu mamă-sa? întreb. De ce ar elibera-o pe Lady Courtenay şi să-l ţină prizonier pe băieţelul ei?

Când privirile ni se întâlnesc, îşi dă seama, ca şi mine, că este întemniţarea Plantageneţilor, nu a trădătorilor. Gertrude poate pleca pentru că s-a născut Blount, fiica baronului Mountjoy. Însă fiul ei, Edward, trebuie să rămână, căci îl cheamă Courtenay.

Nu există nici o acuzaţie, nu poate exista vreuna, căci este copil şi n-a fost niciodată plecat de acasă. Regele îi strânge sub oblăduirea lui pe băieţii Plantagenet, aşa cum regele-cârtiţă surpă o casă de la temelie, ca un monstru dintr-un basm, mâncând copii unul câte unul.

Mă gândesc la micuţii Harry şi Edward, la ochii lor strălucitori, curioşi, şi la buclele castanii ale lui Harry, şi mă gândesc la zidurile reci ale Turnului şi la zilele lungi de captivitate, şi trec un alt prag al răbdării, al suferinţei. Mă uit la William Fitzwilliam şi îi spun:

— Cum doreşte regele.

— Nu găsiţi lucrul ăsta nedrept? se miră, de parcă mi-ar fi prieten şi ar putea să pledeze în favoarea eliberării băieţilor. Nu credeţi că ar trebui să protestaţi? Să faceţi recurs?

Ridic din umeri.

— El e regele, spun. E împăratul, conducătorul suprem al Bisericii. Judecata lui trebuie să fie corectă. Nu crezi că judecata lui este infailibilă, milord?

Se uită la mine printre gene, la fel ca stăpânu-său, cârtiţa, şi înghite în sec.

— Nu se înşală, se grăbeşte să spună, de parcă l-aş iscodi.

— Bineînţeles că nu, spun.

Turnul, Londra, vara anului 1540

E mai uşor vara, căci, deşi nu am voie să ies din celulă, Harry şi Edward sunt liberi să vină şi să plece atât timp cât rămân între zidurile Turnului. Încearcă să se distreze, cum fac întotdeauna băieţii, jucându-se, luându-se la trântă, visând cu ochii deschişi, ba chiar şi pescuind în adâncurile întunecate ale stăvilarului şi înotând în şanţul cu apă. Slujnica vine şi iese din Turn în fiecare zi şi uneori îmi aduce mici bunătăţi. Într-o zi, îmi aduce câteva căpşune, şi în clipa în care le simt gustul, îmi pare că sunt în livada mea de la conacul Bisham, cu sucul călduţ pe limbă, soarele care îmi încinge spinarea şi lumea la picioare.

— Şi am veşti, îmi zice slujnica.

Mă uit spre uşă să nu treacă vreun temnicer.

— Ai grijă ce spui, îi reamintesc.

— Toată lumea ştie. Regele urmează să-şi repudieze noua soţie, cu toate că e de-abia de şapte luni în ţară.

Imediat, mă gândesc la prinţesă, la Lady Maria, care o să piardă o altă mamă vitregă şi o prietenă.

— S-o repudieze? repet, având grijă ce spun, întrebându-mă dacă urmează să fie acuzată de cine ştie ce delict monstruos şi ucisă.

— Spun că mariajul nu a fost niciodată legal, îmi şopteşte slujnica. O să i se spună „sora regelui“ şi o să locuiască la Palatul Richmond.

Îmi dau seama că mă uit la ea ca prostită; dar nu pot pricepe o lume în care regele îşi poate numi nevasta „soră“ şi s-o trimită să trăiască de una singură într-un palat. Chiar nu-l mai sfătuieşte nimeni pe Henric? Nu-i spune nimeni că nu el face adevărul, că nu-l poate inventa? Nu-i poate spune unei femei „nevastă“ azi, şi „soră“ a doua zi. Nu poate spune că fiica lui nu e prinţesă. Nu poate spune că el e papa. Cine o să aibă vreodată curaj să spună ceea ce devine tot mai limpede pe zi ce trece: că regele nu vede lumea aşa cum e, că îşi închipuie lucruri, că – deşi e trădare să spui asta – e nebun de-a binelea.

Chiar a doua zi, mă uit prin despicătura din zid spre fluviu, când zăresc luntrea Howard înaintând cu repeziciune şi cotind. Ramele se răsucesc cu pricepere, ca ambarcaţiunea să intre în dana interioară, în timp ce poarta pentru ambarcaţiuni se deschide scârţâind. O fi vreun deţinut nou, arestat de Thomas Howard, îmi spun, şi mă uit cu interes în timp ce o siluetă îndesată este scoasă cu forţa din barjă zbătându-se ca un căruţaş şi se încaieră cu şase bărbaţi până pe mal.

— Dumnezeu să-l ajute, spun pe când se zvârcoleşte încoace şi-ncolo, ca un urs prins în capcană, fără vreo speranţă de libertate. Străjerii sunt pregătiţi să se

năpustească asupra lui, iar el se luptă cu ei în sus pe scări, până când dispare din vedere sub pervazul ferestrei. Mă lipesc de piatra rece, chinuindu-mă să văd prin despicătura din zid.

Mă încearcă o curiozitate de deţinut izolat, dar mi se şi pare că îl recunosc pe bărbatul acesta care se smuceşte din mâinile temnicerilor lui. L-am recunoscut din clipa în care s-a aruncat de pe barjă, i-am recunoscut hainele negre de copist, frumos croite, umerii laţi şi boneta din catifea neagră. Mă holbez uluită, lipind obrazul de piatra rece, aşa încât îl văd pe Thomas Cromwell arestat, întemniţat şi târât, zbătându-se, în acelaşi Turn în care el i-a trimis pe atâţia alţii.

Mă îndepărtez de crăpătura din zid şi mă duc împleticindu-mă până la pat, cad în genunchi şi îmi iau faţa în palme. Mă trezesc că în sfârşit pot plânge. Lacrimi fierbinţi mi se preling printre degete.

— Slavă Domnului! plâng încetişor. Slavă Domnului că m-a ajutat să apuc teafără ziua de azi. Harry şi Edward sunt salvaţi. Băieţeii sunt în siguranţă, căci sfetnicul diabolic al regelui a decăzut, iar noi o să fim eliberaţi.

*

Thomas Philips, temnicerul, nu-mi spune decât că Thomas Cromwell, căruia i s-au luat funcţia şi toată puterea, a fost arestat şi este închis în Turn, unde plânge să fie graţiat, aşa cum atâţia oameni destoinici au plâns înaintea lui. Trebuie să audă, cum aud şi eu, cum construiesc eşafodul pe Dealul Turnului. Într-o zi la fel de frumoasă ca cea în care i-au scos pe John Fisher şi pe Thomas More, duşmanul lor, duşmanul credinţei Angliei, o să le calce pe urme şi o să meargă la moarte.

Le spun nepotului meu Harry şi vărului său Edward să se ţină departe de ferestre şi să nu se uite cum duşmanul înfrânt al familiei lor iese pe poarta răsunătoare, traversează podul basculant şi o ia încet pe cărarea pietruită care duce la Dealul Turnului; dar auzim răpăitul tobelor şi vociferările răutăcioase ale mulţimii. Îngenunchez dinaintea crucifixului meu şi îmi amintesc că Montague a prezis că Cromwell, care era surd la strigătele implorând îndurare, avea să invoce el însuşi îndurare, dar nu avea să primească.

*

Aştept ca uşa celulei mele să se dea în lături şi să fim eliberaţi. Am fost întemniţaţi din pricina Cartei de Privare de Libertăţi emise de Thomas Cromwell; acum, că e mort, sigur vom fi eliberaţi.

*

Nimeni nu vine după noi deocamdată; dar poate că au uitat de noi acum, că regele s-a recăsătorit. Se zice că e nebun de fericire alături de noua lui mireasă, o altă fată Howard, micuţa Kitty Howard, care e suficient de tânără să-i fie nepoată. E frumoasă, ca toate fetele Howard. Mi-l amintesc pe Geoffrey spunând că pentru rege alde Howard sunt ca un iepure de câmp pentru copoiul Talbot, şi apoi îmi amintesc să nu mă mai gândesc deloc la Geoffrey.

Aştept ca regele să se întoarcă din luna de miere debordând de bunăvoinţă, ca orice mire, şi ca cineva să-i reamintească de noi şi să ne semneze decretul de eliberare. Apoi aud că fericirea i s-a sfârşit brusc, că e bolnav şi că s-a izolat într-un soi de deznădejde smintită. S-a întemniţat, aşa cum sunt şi eu, în două odăiţe, înnebunit de durere şi bântuit de speranţe năruite, prea obosit şi prea dezamăgit ca să se ocupe de treburile ţării.

Toată vara aştept să aud că regele s-a vindecat de lingoare. Aştept toată toamna, apoi, când vremea începe iar să se răcească, mă gândesc că poate că regele o să ne graţieze şi o să ne elibereze de Anul Nou, după Crăciun, ca parte a festivităţilor de sărbători; dar n-o face.

Turnul, Londra, primăvara anului 1541

Regele urmează să-şi ia mireasa, căreia îi spune „roza lui fără ţepi", într-o mare procesiune înspre Nord, să întreprindă călătoria pe care n-a cutezat s-o facă niciodată, ca să se arate dinaintea oamenilor din Nord şi să le accepte iertarea pentru Pelerinajul Milosteniei. O să poposească pe la oameni care şi-au construit case noi din piatra furată din ruinele mănăstirilor, o să străbată moşii unde oasele trădătorilor încă zăngănesc în lanţuri prinse de eşafoadele de pe marginea drumului. O să treacă voios printre oameni ale căror vieţi s-au încheiat când le-a fost distrusă biserica, a căror credinţă a rămas pe drumuri, oameni care nu mai au nici o speranţă. O să-şi îmbrace trupul obez în verde de Lincoln şi o să se dea drept Robin Hood şi o s-o pună pe copila cu care s-a însurat să dănţuiască îmbrăcată în verde, ca domniţa Marian.

Încă mai sper. Încă mai sper, la fel cum spera cândva răposatul meu văr Henry Courtenay, la zile mai bune şi la o lume veselă. Poate că regele o să ne elibereze pe Harry, pe Edward şi pe mine înainte să plece în Nord, ca dovadă a îndurării şi iertării pe care le arată. Dacă poate ierta Yorkul, un oraş al Plantageneţilor, care şi-a deschis porţile dinaintea pelerinilor, sigur poate să-i ierte şi pe aceşti doi băieţi nevinovaţi.

Mă trezesc în zori, în dimineţile astea luminoase, aud păsările cântând dincolo de fereastră şi mă uit cum lumina soarelui trece încet peste zid. Thomas Philips, temnicerul, mă ia prin surprindere bătându-mi în uşă şi, după ce cobor din par şi îmi arunc un halat peste cămaşa de noapte, intră în odaie arătând de parcă e bolnav.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb, neliniştită dintr-odată. Nepotu-meu e bolnav?

— E bine, e bine, spune el repezit.

— Atunci Edward?

— E bine.

— Atunci ce e, domnule Philips? Pari supărat? Ce s-a întâmplat?

— Sunt mâhnit, e tot ce reuşeşte să spună. (Îşi întoarce faţa, clatină din cap şi îşi drege glasul. Ceva îl tulbură într-atât, încât nici nu poate vorbi.) Vă anunţ cu mâhnire că veţi fi executată.

— Eu?

E cu neputinţă. Execuţia lui Anne Boleyn a fost precedată de un proces pe parcursul căruia aristocraţii au fost convinşi că era o vrăjitoare adulterină. O nobilă, membră a familiei regale, nu poate fi executată. Nu fără să i se aducă o învinuire, nu fără un proces.

— Da.

Mă duc la fereastra joasă care dă spre pajişte şi mă uit afară.

— Nu se poate. Nu se poate.

Philips îşi drege iar glasul.

— Asta e porunca.

— Nu e nici un eşafod, spun simplu. (Fac un semn către Dealul Turnului, dincolo de ziduri.) Nu e nici un eşafod.

— O să aducă un butuc, spune. O să-l aşeze pe iarbă.

Mă întorc şi mă holbez la el.

— Un butuc? O să pună un butuc pe iarbă şi o să mă decapiteze pe ascuns?

Încuviinţează din cap.

— Nu există nici o învinuire, nu există nici un proces. Nu există nici un eşafod. Bărbatul care m-a învinuit e mort, acuzat de trădare. Nu e cu putinţă.

— Ba da, spune. Vă implor să vă pregătiţi sufletul, milady.

— Când? întreb.

Mă aştept să spună poimâine sau la sfârşitul săptămânii.

El spune:

— La şapte. Peste un ceas şi jumătate. Şi iese din încăpere cu fruntea plecată.

*

Nu pot pricepe că mai am doar un ceas şi jumătate de trăit. Capelanul vine şi mă spovedeşte, iar eu îl implor să meargă numaidecât la băieţi şi să le transmită binecuvântarea mea şi dragostea mea, şi să le spună să se ţină departe de ferestrele care dau spre pajişte, să nu se uite la micul butuc pe care l-au instalat acolo. S-au adunat câţiva oameni; recunosc colanul primarului Londrei, dar e devreme şi totul a fost făcut în pripă, aşa că puţină lume a fost înştiinţată şi n-au venit decât câţiva.

Asta înrăutăţeşte lucrurile şi mai mult, îmi spun. Regele trebuie că a luat hotărârea dintr-o toană, poate noaptea, târziu, şi trebuie că au emis ordinul azi-dimineaţă. Şi nimeni nu a încercat să-l facă să se răzgândească. Din toată familia mea prolifică, n-a mai rămas nimeni care să-l facă să se răzgândească.

Încerc să mă rog, dar gândurile îmi aleargă prin cap ca un mânz pe o luncă primăvara. Am dat poruncă prin testament să mi se achite datoriile şi să se ţină rugăciuni pentru sufletul meu şi să mă îngroape în fosta mea mănăstire. Dar mă îndoiesc că o să-şi bată capul să-mi ducă trupul – îmi aduc brusc aminte, cu surprindere, că ţeasta mea o să ajungă într-un coş – tocmai până la vechea mea capelă. Aşa că poate că o să odihnesc în capela Turnului, alături de fiul meu Montague. Gândul îmi aduce alinare până când îmi amintesc de fiul lui, de nepotul meu, Harry; mă întreb cine o să vadă de el, dacă o să fie eliberat vreodată sau va muri aici – un alt băiat Plantagenet îngropat în Turn.

Toate gândurile astea îmi trec prin minte în timp ce doamna mea de onoare mă îmbracă, îmi pune pelerina nouă pe umeri şi îmi leagă părul pe sub glugă, aşa încât să-mi lase gâtul dezgolit pentru secure.

— Nu e drept, mă răţoiesc, de parcă şnururile de la rochie ar sta strâmb. Ea se lasă în genunchi şi plânge, ştergându-şi ochii cu tivul rochiei mele.

— E diabolic! ţipă ea.

— Sst, o ţistui.

Simt că nu pot să-mi bat capul cu mâhnirea ei, n-o pot pricepe. Mă simt năucă, de parcă n-aş pricepe ce-mi spune sau ce urmează să se întâmple.

Preotul aşteaptă la uşă, împreună cu străjerul. Totul pare să se petreacă foarte repede şi mă tem că nu sunt pregătită. Îmi spun, desigur, că s-ar putea ca tocmai când pun piciorul pe iarbă să vină ordinul de graţiere de la rege. Ar fi tipic pentru nevoia lui de se grozăvi să condamne o femeie la moarte după cină şi să o graţieze înainte de micul dejun, aşa încât toată lumea să se minuneze din pricina puterii şi îndurării lui.

Cobor treptele trăgând de timp, sprijinindu-mă de braţul doamnei mele de companie – nu doar din pricină că picioarele-mi sunt înţepenite şi m-am dezobişnuit să fac mişcare, ci pentru că vreau să-i acord suficient timp solului regal să vină cu sulul, cu panglicile şi cu pecetea. Dar când ajungem la uşa Turnului, nu e nimeni, doar o mică mulţime strânsă pe marginea cărării drepte de piatră; la capătul ei, un buştean

improvizat şi un tânăr cu o glugă neagră pe cap şi o secure în picioare lângă el.

În timp ce capelanul mi-o ia înainte şi parcurgem mica distanţă până la gâde, simt în palmă bănuţii reci cu care trebuie să-l plătesc. Nu mă uit în sus la Turnul Beauchamp să văd dacă nepotul meu m-a nesocotit şi se uită pe fereastra odăii lui Edward. Nu cred că aş fi în stare să pun un picior dinaintea celuilalt dacă le-aş vedea fetişoarele uitându-se în jos la mine în timp ce merg spre moarte.

Dinspre fluviu vine o pală de vânt şi flamurile flutură brusc. Trag adânc aer în piept şi mă gândesc la ceilalţi care au ieşit din Turn înaintea mea, convinşi că merg în rai. Mă gândesc la fratele meu mergând spre Dealul Turnului, simţind ploaia pe faţă şi iarba udă sub cizme. Frăţiorul meu, la fel de nevinovat ca nepotul meu, în ciuda numelui pe care îl purta.

Nici unul dintre noi nu e întemniţat pentru ceva ce am făcut; suntem întemniţaţi pentru că suntem cine suntem, şi nimic nu poate schimba asta.

Ajungem la călău, deşi nici nu am băgat de seamă când am parcurs distanţa. Îmi doresc să mă fi gândit la sufletul meu şi să mă fi rugat pe când înaintam. Nu gândesc limpede, nu mi-am terminat rugăciunile, nu sunt pregătită de moarte. Îi strecor cei doi bănuţi în mâna îmbrăcată cu o mănuşă din piele cu un deget. Ochii îi licăresc prin găurile măştii. Bag de seamă că îi tremură mâna, vâră monedele în buzunar şi apucă strâns coada satârului.

Stau în picioare dinaintea lui şi spun cuvintele pe care orice condamnat trebuie să le spună. Îmi declar cu tărie credinţa faţă de rege şi recomand să i se dea ascultare. La un moment dat, îmi vine să izbucnesc în râs auzindu-mă. Cum poate cineva să-i dea ascultare regelui, când vrea altceva de la o clipă la alta? Cum să poată fi cineva credincios unui nebun? Îi transmit dragostea şi binecuvântările mele micului prinţ Edward, deşi mă îndoiesc că o să apuce să ajungă bărbat. Bietul băiat, bietul băiat Tudor blestemat. Îi transmit dragostea şi binecuvântările mele prinţesei Maria şi-mi amintesc să-i spun Lady Maria şi spun că sper că mă binecuvântează şi ea pe mine, care am iubit-o atât.

— Ajunge, mă întrerupe Philips. Îmi pare rău, milady. Nu aveţi voie să vorbiţi mult.

Gâdele face un pas în faţă şi spune:

— Puneţi capul pe butuc şi întindeţi braţele când sunteţi pregătită.

Supusă, pun mâinile pe butuc şi mă las cu greutate în genunchi, pe iarbă. Simt mirosul ei. Iau aminte la durerea din şale, la ţipătul unui pescăruş şi la plânsetul cuiva. Şi apoi, brusc, tocmai când mă pregătesc să-mi lipesc fruntea de faţa aspră a butucului şi să desfac braţele în semn că poate să lovească, un val de bucurie, o dorinţă de viaţă mă cuprinde brusc şi spun:

— Nu.

E prea târziu, securea e deasupra capului, gâdele o coboară, dar eu spun „Nu“, mă

ridic şi mă sprijin de butuc.

Simt o lovitură teribilă în ceafă, dar aproape nici un pic de durere. Mă doboară la pământ, spun „Nu“ din nou şi sunt brusc cuprinsă de un extaz al răzvrătirii. Nu consimt să mă supun voinţei nebunului Henric Tudor, nu-mi pun capul pe butuc umilă şi n-o s-o fac niciodată. O să mă lupt pentru viaţa mea şi spun „Nu!“ silindu-mă să mă ridic; „Nu“ când vine a doua lovitură; „Nu“ silindu-mă, cu sângele care-mi şiroieşte din rana de la ceafă şi de la cap orbindu-mă; dar nu îmi îneacă bucuria de a mă lupta pentru viaţa mea, chiar şi când mi se scurge din trup. Depun mărturie până în ultima clipă pentru nedreptatea pe care Henric Tudor ne-a făcut-o mie şi alor mei. „Nu!“, ţip. „Nu! Nu! Nu!“

 Moştenitori Tudor

 Moştenitori Plantagenet

 Moştenitori Plantagenet executaţi

CASELE TUDOR ŞI PLANTAGENET LA 27 MAI 1541

CASA PLANTAGENET

EDWARD al III-lea
1312–1377

John de Gaunt
1340–1399
c.(3)
Katherine Swynford
c. 1350–1403

TUDOR

Margaret Beaufort
1443–1509
c.
Edmund Tudor
c. 1430–1456

HENRIC al VII-lea
1457–1509
c.
Elizabeth de York
1466–1503

Arthur Tudor, prinţ de Wales
1486–1502

Margaret Tudor, regină văduvă a Scoţiei
1489–

HENRIC al VIII-lea
1491–

Mary Tudor, regină văduvă a Franţei
1496–1533

Mary Tudor
1516–

Elizabeth Tudor
1533–

Edward Tudor
1537–

Edmund de Langley, duce de York
1341–1402

YORK

Ralph de Neville, conte de Westmorland
c. 1364–1425

NEVILLE

Richard, duce de York
1411–1460
c.
Cecily Neville
1415–1495

Richard Neville, conte de Salisbury
1400–1460

Thomas de Woodstock, duce de Gloucester
1355–1397

STAFFORD

EDWARD al IV-lea
1442–1483
c.
Elizabeth Woodville
1437–1492

Catherine de York
1479–1527

Henry Courtenay, marchiz de Exeter
c. 1498–1538
c.
Gertrude Blount
c. 1502–

Edward Courtenay, conte de Devon
1526–

George, duce de Clarence
1449–1478
c.
Isabel Neville
1451–1476

Richard Neville, conte de Warwick
1428–1471

RICHARD al III-lea
1452–1485
c.
Anne Neville
1456–1485

Edward Neville, primul (al III-lea) baron Bergavenny
1414–1476

George Neville, al II-lea (al IV-lea) baron Bergavenny
1436–1492

Henry Stafford, al II-lea duce de Buckingham
1455–1483

Edward Stafford, al III-lea duce de Buckingham
1478–1521

Margaret de York, contesă de Salisbury
1473–1541
c.
Sir Richard Pole
c. 1458–1504

Edward Plantagenet, conte de Warwick
1475–1499

George Neville, al III-lea (al V-lea) baron Bergavenny
c. 1469–1535

Edward Neville, c. 1482–1538

Henry Pole, primul baron Montague
1492–1538
c.
Jane Neville
c. 1495–

Arthur Pole
1494–1528
c.
Jane Lewknor
c. 1492–

Reginald Pole
1500–

Geoffrey Pole
1504–
c.
Constance Pakenham
c. 1510–

Henry Neville, al IV-lea (al VI-lea) baron Bergavenny
c. 1530–

Ursula Pole
1498–
c.
Henry Stafford, primul baron Stafford
1501–

Katherine Pole
c. 1522–

Winifred Pole
c. 1525–

Henry Pole
1527–

Henry Pole
c. 1525–c. 1533

Margaret Pole
c. 1527–

Mary Pole
c. 1528–

Arthur Pole
1531–

Margaret Pole
c. 1532–

Elizabeth Pole
c. 1533–

Henry Stafford
1520–c. 1521

Dorothy Stafford
1526–

Henry Stafford
c. 1527–

NOTA AUTOAREI

Acest roman este povestea unei lungi vieţi trăite în mijlocul evenimentelor – una care, de vreme ce a fost a unei femei, a fost în bună măsură trecută cu vederea de cronicari la vremea respectivă şi de istorici. Margaret Pole îşi datorează celebritatea faptului că a fost cea mai vârstnică victimă trimisă de Henric al VIII-lea la eşafod – avea şaizeci şi şapte de ani când a fost ucisă cu brutalitate, pe pajiştea de lângă Turnul Londrei – dar viaţa ei, după cum am încercat să arăt aici, s-a desfăşurat în inima curţii Tudorilor şi în centrul fostei familii regale.

De fapt, cu cât i-am studiat mai atent viaţa şi m-am gândit la ea şi la familia ei vastă, Plantageneţii, cu atât mai tentată am fost să mă întreb dacă nu s-a aflat în centrul unei conspiraţii: uneori activ, alteori discret, poate întotdeauna conştientă de pretenţia familiei ei la tron, şi având întotdeauna un pretendent în exil, gata să invadeze sau arestat. Nu a existat perioadă în care Henric al VII-lea sau fiul lui să nu se fi temut de un pretendent Plantagenet şi, deşi mulţi istorici au văzut-o ca pe un semn al paranoiei Tudorilor, mă întreb dacă nu a existat o ameninţare reală constantă din partea fostei familii regale, un soi de mişcare de rezistenţă: nu întotdeauna activă, dar întotdeauna prezentă.

Romanul se deschide cu insinuarea controversată potrivit căreia Caterina de Aragon s-a hotărât să mintă în legătură cu mariajul ei cu Arthur, aşa încât să se poată recăsători cu fratele acestuia, Henric. Cred că o analiză a dovezilor acceptate – pregătirea oficială a mirilor pentru noaptea nunţii, tinerii căsătoriţi care au coabitat la Ludlow, tinereţea, vigoarea lor şi absenţa oricărei îngrijorări legate de consumarea căsătoriei – indică în mod convingător că cei doi s-au cununat şi s-au culcat împreună. În chip evident, toată lumea a fost de această părere la momentul respectiv, şi chiar mama Caterinei a solicitat o dispensă de la papă care să-i îngăduie fiicei ei să se recăsătorească, indiferent dacă existase sau nu un act sexual.

Decenii mai târziu, când a fost întrebată dacă mariajul cu Arthur fusese consumat, avea toate motivele să mintă: îşi apăra mariajul cu Henric al VIII-lea şi legitimitatea fiicei sale. Părerea preconcepută despre femei a istoricilor de mai târziu (în special a celor victorieni) a fost la originea ideii potrivit căreia, fiind o femeie „cuviincioasă“, Caterina trebuie să fi fost incapabilă să spună o minciună. Tind să adopt o părere mai liberală asupra prefăcătoriei femeilor.

Ca istoric, pot pune cele două versiuni faţă în faţă şi împărtăşi aceste gânduri cu cititorul. Ca romancieră, trebuie să leg povestea cu un singur punct de vedere coerent. Ca atare partea despre primul mariaj al Caterinei şi despre decizia ei de a se căsători cu prinţul Harry este o ficţiune şi se bazează pe interpretarea pe care am dat-o eu dovezilor istorice.

Din opera lui sir John Dewhirst am dedus datele sarcinilor Caterinei de Aragon. Există multe lucrări pe tema morţii copiilor lui Henric al VIII-lea. O cercetare curentă interesantă, aparţinându-le Catrinei Banks Whitley şi Kyrei Kramer, sugerează că Henric se poate să fi avut tipul rar de sânge Kel pozitiv, care poate cauza avorturi, moarte fetală şi decesul sugarului când mama are tipul de sânge Kel negativ, mai răspândit. Whitley şi Kramer sugerează, de asemenea, că simptomele ulterioare de paranoia şi furie se poate să fi fost cauzate de sindromul McLeod – o boală întâlnită numai la oamenii cu tip de sânge Kel pozitiv. Sindromul McLeod apare de obicei în jurul vârstei de patruzeci de ani şi provoacă degradare fizică şi schimbări de personalitate care duc la paranoia, depresie şi comportament iraţional.

E interesant cum Whitley şi Kramer identifică sindromul McLeod până la Jacquetta, ducesa de Bedford, care a fost bănuită de vrăjitorie, mama lui Elizabeth Woodville. Uneori, ciudat, ficţiunea creează o metaforă pentru un adevăr istoric: într-o scenă inventată din roman, Elizabeth, împreună cu fiica ei, îi blestemă pe asasinii fiilor lor, jurând că o să-şi piardă fiii şi nepoţii, în vreme ce în realitate genele ei – lucru necunoscut şi nedetectabil la vremea respectivă – au intrat în linia de sânge a Tudorilor prin intermediul fiicei ei şi se poate să fi cauzat moartea a patru dintre copiii lui Henric Tudor cu Caterina de Aragon şi a trei dintre copiii cu Anne Boleyn.

Acest roman este despre declinul lui Henric al VIII-lea: dintr-un un prinţ tânăr şi chipeş, privit ca un mântuitor al ţării sale, devine un tiran bolnav şi obez. Deteriorarea stării de sănătate a tânărului rege a fost subiectul multor lucrări de istorie interesante – înşir mai jos câteva dintre cele pe care le-am găsit mai utile –, dar e prima dată de când fac cercetare când am înţeles pe deplin brutalitatea domniei lui şi amploarea depravării lui profunde. M-a făcut să mă gândesc cât de uşor poate aluneca un conducător înspre tiranie, mai ales atunci când nimeni nu îl înfruntă. Pe măsură ce Henric schimbă sfetnicii şi starea psihică i se deteriorează, folosirea spânzurătorii devenind un act de teroare îndreptat împotriva propriului popor, asistăm, în această lume bine-cunoscută, îndrăgită, la naşterea unui despot. Henric i-a putut spânzura pe bărbaţii şi femeile credincioase din Nord pentru că nimeni nu s-a ridicat în apărarea lui Thomas More, a lui John Fisher sau măcar a ducelui de Buckingham. A descoperit că poate să-şi execute două neveste, să divorţeze de a treia şi s-o ameninţe pe ultima pentru că nimeni nu o apărase pe prima. Imaginea din istoria predată la şcoala primară, cea a unui Henric iubit – a unui conducător strălucitor şi excentric, care s-a

însurat de şase ori – este şi un portret urât al unui bărbat care şi-a agresat soţiile şi copiii şi al unui ucigaş în serie care a declarat război propriului popor şi chiar propriei familii.

Reacţia lui Henric la cererea pelerinilor de a menţine conducătorii şi religia tradiţionale a fost să atace nordul Angliei şi pe credincioşii romano-catolici. Regele a fost în mod conştient nesincer persecutându-i pe oamenii care credeau, în primul rând, că puteau apela la el să le facă dreptate şi apoi, că le acordase o amnistie totală şi că o să se ţină de cuvânt. Acesta este unul dintre cele mai crunte episoade din istoria noastră, însă e puţin cunoscut poate pentru că este marcat de înfrângere şi de tragedie, iar perdanţii rareori apucă să îşi spună povestea.

Margaret a ajuns pe eşafod fără să fie acuzată, fără un proces sau măcar o înştiinţare, aşa cum relatez aici. Execuţia ei a fost stângace, poate din pricina unui călău incompetent, poate din cauză că a refuzat să pună capul pe butuc. Ca un omagiu adus ei şi tuturor femeilor care refuză să accepte pedeapsa ce le este impusă de o lume nedreaptă, am descris-o în acest roman murind aşa cum se poate să fi trăit – opunându-se tiraniei Tudorilor. A fost beatificată în 1886 ca martiră pentru credinţă şi este cinstită de Biserică drept Binecuvântata Margaret Pole în fiecare an, la 28 mai.

Nepotul ei Henric a dispărut, murind probabil în Turn. Edward Courtenay a fost eliberat numai după accederea reginei Maria I la tron, care l-a eliberat şi i-a acordat titlul de conte de Devon în septembrie 1553. Geoffrey Pole a fugit din Anglia şi a obţinut o dispensă din partea papei pentru că-şi trădase fratele şi s-a întors numai după ce Maria I a venit la tron, la fel ca şi Reginald, care a fost hirotonisit şi a devenit arhiepiscop de Canterbury, lucrând cot la cot cu regina Maria I pentru repunerea în drepturi a Bisericii Romano-Catolice în Anglia pe durata domniei ei.

E ceva în această poveste – una despre o veche familie dezrădăcinată împotriva voinţei sale, despre loialitatea membrilor ei faţă de o tânără care a suferit un tratament extraordinar de nedrept, despre subscrierea la credinţa lor şi despre încercarea lor de a supravieţui – pe care l-am găsit foarte înduioşător şi care m-a îndemnat să fac cercetări şi să scriu. Ca întotdeauna, ficţiunea îşi are locul ei, inferior istoriei; femeile adevărate sunt mai conflictuale, mai complexe şi mai impresionante decât eroinele din roman, la fel cum femeile adevărate din ziua de azi, ca şi de atunci, sunt adesea mai impresionante decât se spune, iar uneori mai impresionante decât şi le-ar dori lumea.

BIBLIOGRAFIE

Volume consultate

Ackroyd, Peter, *The Life of Thomas More*, Chatto & Windus, 1998

Alexander, Michael Van Cleave, *The First of the Tudors: A Study of Henry VII and His Reign*, Croom Helm, 1981

Amt, Emilie, *Women's Lives in Medieval Europe: A Sourcebook*, Routledge, 1993

Bacon, Francis, *The History of the Reign of King Henry VII and Selected Works*, Brian Vickers (ed.), Cambridge University Press, 1998

Baer, Ann, *Down the Common: A Year in the Life of a Medieval Woman*, Michael O'Mara Books, 1996

Barnhouse, Rebecca, *The Book of the Knight of the Tower: Manners for Young Medieval Women*, Palgrave Macmillan, 2006

Besant, Sir Walter, *London in the Time of the Tudors*, Adam & Charles Black, 1904

Cavendish, George, *Thomas Wolsey, Late Cardinal: His Life and Death*, Roger Lockyer (ed.), Londra, The Folio Society, 1962

Childs, Jessie, *Henry VIII's Last Victim: The Life and Times of Henry Howard, Earl of Surrey*, Jonathan Cape, 2006

Chrimes, S.B., *Henry VII*, Methuen, 1972

• *Lancastrians, Yorkists, and Henry VII*, Macmillan, 1964

Cooper, Charles Henry, *Memoir of Margaret: Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1874

Cunningham, Sean, *Henry VII*, reedit., Routledge, 2007

Ditchfield, P.H. și William Page (editori), „Houses of the Austin Canons: The Priory of Bisham“ și „Houses of the Austin Canons: The Priory of Poughley“, în *The Victoria History of Berkshire*, vol. 2, pp. 82-87, A. Constable, 1907

Dodds, Madeline Hope și Ruth Dodds, *The Pilgrimage of Grace, 1536-1537 and the Exeter Conspiracy, 1538*, vol. 1 și 2, Cambridge University Press, 1915

Doner, Margaret, *Lies and Lust in the Tudor Court, The Fifth Wife of Henry VIII*, Universe, 2004

Duggan, Anne J., *Queens and Queenship in Medieval Europe*, Boydell Press, 1997

Dutton, Kevin, *The Wisdom of Psychopaths: Lessons in Life from Saints, Spies and*

Serial Killers, Heinemann, 2012
Elton, G.R., *England Under the Tudors*, Methuen, 1955
Fellows, Nicholas, *Disorder and Rebellion in Tudor England*, Bath Hodder & Stoughton Educational, 2001
Fletcher, Anthony și Diarmaid MacCulloch, *Tudor Rebellions*, Pearson Longman, 2008
Fox, Julia, *Jane Boleyn*: *The Infamous Lady Rochford*, Weidenfeld & Nicolson, 2007
Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: Military Activity and English Society, 1452-1497*, Routledge & Kegan Paul, 1981
Gregory, Philippa, David Baldwin și Michael Jones, *The Women of the Cousins' War*, Simon & Schuster, 2011
Gristwood, Sarah, *Blood Sisters: The Hidden Lives of the Women Behind the Wars of the Roses*, Harper Press, 2012
Grummitt, David, *The Calais Garrison, War and Military Service in England, 1436-1558*, Boydell & Brewer, 2008
Guy, John, *Tudor England*, Oxford University Press, 1988
Hare, Robert D., *Without Conscience: The Disturbing World of the Psychopath*, Pocket Books, 1995
Harvey, Nancy L., *Elizabeth of York: Tudor Queen*, Arthur Baker, 1973
Howard, Maurice, *The Tudor Image*, Tate Gallery Publishing, 1995
Hutchinson, Robert, *House of Treason: The Rise and Fall of a Tudor Dynasty*, Weidenfeld & Nicolson, 2009
• *Young Henry: The Rise of Henry VIII*, Orion, 2011
Innes, Arthur D., *England Under the Tudors*, Methuen, 1905
Jackman, S.W., *Deviating Voices: Women and Orthodox Religious Tradition*, Lutterworth Press, 2003
Jones, Michael K. și Malcolm G. Underwood, *The King's Mother: Lady Margaret Beaufort, Countess of Richmond and Derby*, Cambridge University Press, 1992
Jones, Philippa, *The Other Tudors: Henry VIII's Mistresses and Bastards*, New Holland, 2009
Karras, Ruth Mazo, *Sexuality in Medieval Europe: Doing unto Others*, Routledge, 2005
Kesseiring, K.J., *Mercy and Authority in the Tudor State*, Cambridge University Press, 2003
Kramer, Kyra Cornelius, *Blood Will Tell: A Medical Explanation of the Tyranny of Henry VIII*, Ash Wood Press, 2012
Laynesmith, J.L., *The Last Medieval Queens: English Queenship, 1445-1503*, Oxford University Press, 2004
Lewis, Katherine J., Noël James Menuge și Kim M. Phillips (editori), *Young Medieval Women*, Sutton, 1999

Licence, Amy, *Elizabeth of York: The Forgotten Tudor Queen*, Amberley, 2013
• *In Bed with the Tudors: The Sex Lives of a Dynasty from Elizabeth of York to Elizabeth I*, Amberley, 2012
Lipscomb, Suzannah, *1536: The Year That Changed Henry VIII*, Lion, 2009
Loades, David, *Henry VIII: Court, Church and Conflict*, National Archive, 2007
Mayer, Thoma, *Reginald Pole: Prince and Prophet*, Cambridge University Press, 2000
McKee, John, *Dame Elizabeth Barton O.S.B.: The Holy Maid of Kent*, Burns, Oates and Washbourne, 1925
Mortimer, Ian, *The Time Traveller's Guide to Medieval England*, Vintage, 2009
Mühlbach, Luise, *Henry VIII and His Court,* traducere de H.N. Pierce, Appleton & Co., 1867
Murphy, Beverley A., *Bastard Prince: Henry VIII's Lost Son*, Sutton, 2001
Neame, Alan, *The Holy Maid of Kent: The Life of Elizabeth Barton, 1506-1534*, Hodder and Stoughton, 1971
Neillands, Robin, *The Wars of the Roses*, Cassell, 1992
Penn, Thomas, *The Winter King*, Allen Lane, 2011
Perry, Maria, *Sisters to the King: The Tumultuous Lives of Henry VIII's Sisters – Margaret of Scotland and Mary of France*, André Deutsch, 1998
Phillips, Kim M., *Medieval Maidens: Young Women and Gender in England, 1270-1540*, Manchester University Press, 2003
Pierce, Hazel, *Margaret Pole: Countess of Salisbury, 1473-1541: Loyalty, Lineage and Leadership*, University of Wales Press, 2009
Plowden, Alison, *The House of Tudor*, Weidenfeld & Nicolson, 1976
Prestwich, Michael, *Plantagenet England, 1225-1360,* Clarendon Press, 2005
Read, Conyers, *The Tudors: Personalities and Practical Politics in Sixteenth Century England*, Oxford University Press, 1936
Ridley, Jasper, *The Tudor Age*, Constable, 1988
Rubin, Miri, *The Hollow Crown: A History of Britain in the Late Middle Ages*, Allen Lane, 2005
Scarisbrick, J.J., *Henry VIII*, Eyre & Spottiswoode, 1968
Searle, Mark și Kenneth W. Stevenson, *Documents of the Marriage Liturgy*, Liturgical Press, 1992
Seward, Desmond, *The Demon's Brood*, Constable, 2014.
• *The Last White Rose: Dynasty, Rebellion and Treason*, Constable, 2010
Shagan, Ethan H., *Popular Politics in the English Reformation*, Cambridge University Press, 2003
Sharpe, Kevin, *Selling the Tudor Monarchy: Authority and Image in Sixteenth Century England*, Yale University Press, 2009

Sheridan, Thomas, *Puzzling People: The Labyrinth of the Psychopath*, Velluminous Press, 2011
Simon, Linda, *Of Virtue Rare: Margaret Beaufort: Matriarch of the House of Tudor*, Houghton Mifflin, 1982
Simons, Eric N., *Henry VII: The First Tudor King*, Frederick Muller, 1968
Skidmore, Chris, *Edward VI: The Lost King of England*, Weidenfeld & Nicolson, 2007
Smith, Lacey Baldwin, *Treason in Tudor England: Politics and Paranoia*, Jonathan Cape, 1986
St. Aubyn, Giles, *The Year of Three Kings: 1483*, Collins, 1983
Starkey, David, *Henry: Virtuous Prince*, Harper Press, 2008
• *Six Wives: The Queens of Henry VIII*, Chatto & Windus, 2003
Stout, Martha, *The Sociopath Next Door: The Ruthless versus the Rest of Us*, Broadway Books, 2005
Thomas, Paul, *Authority and Disorder in Tudor Times, 1485-1603*, Cambridge University Press, 1999
Vergil, Polydore, *Three Books of Polydore Vergil's English History: Comprising the Reigns of Henry VI, Edward IV and Richard III*, Henry Ellis (ed.), Camden Society, 1844
Ward, Jennifer, *Women in Medieval Europe, 1200-1500*, Longman, 2002
Warnicke, Retha M., *The Rise and Fall of Anne Boleyn*, Cambridge University Press, 1989
Watt, Diane, *Secretaries of God: Women Prophets in Late Medieval and Early Modern England*, D.S. Brewer, 1997
John W., *Crime and Punishment in the England of Shakespeare and Milton*, McFarland, 2001
Weightman, Christine, *Margaret of York: The Diabolical Duchess*, Amberley, 2009
Weir, Alison, *Children of England: The Heirs of King Henry VIII*, Jonathan Cape, 1996
• *Henry VIII: King and Court*, Jonathan Cape, 2001
• *Lancaster and York: The Wars of the Roses*, Jonathan Cape, 1995
• *The Six Wives of Henry VIII*, Bodley Head, 1991
Whitelock, Anna, *Mary Tudor: England's First Queen*, Bloomsbury, 2009
Williams, Neville și Antonia Fraser, *The Life and Times of Henry VII*, Weidenfeld & Nicolson, 1973
Williamson, Hugh Ross, *The Cardinal in Exile*, Michael Joseph, 1969
Wilson, Derek, *In the Lion's Court: Power, Ambition and Sudden Death in the Reign of Henry VIII*, Hutchinson, 2001
• *The Plantagenets: The Kings That Made Britain*, Quercus, 2011

Periodice

Cheney, A. Denton, „The Holy Maid of Kent“, *Transactions of the Royal Historical Society* 18 (1904), pp. 107-129

Dewhurst, John, „The Alleged Miscarriages of Catherine of Aragon and Anne Boleyn“, *Medical History* 28, nr. 1 (1984), pp. 49-56

Rex, R., „The Execution of the Holy Maid of Kent“, *Historical Research* 64, nr. 154 (1991), pp. 216-220

Shagan, Ethan H., „Print, Orality and Communications in the Maid of Kent Affair“, *Journal of Ecclesiastical History* (2001), pp. 21-33

Whatmore, L.E., „The Sermon Against the Holy Maid of Kent and Her Adherents, Delivered at St. Paul’s Cross, November the 23rd, 1533, and Canterbury, December the 7th“, *English Historical Review* 58 (1943), pp. 463-475

Whitley, Catrina Banks şi Kyra Kramer, „A New Explanation for the Reproductive Woes and Midlife Decline of Henry VIII“, *Historical Journal* 53 (2010), pp. 827-848

Williams, C.H., „The Rebellion of Humphrey Stafford in 1486“, *English Historical Review* 43, nr. 170 (1928), pp. 181-189